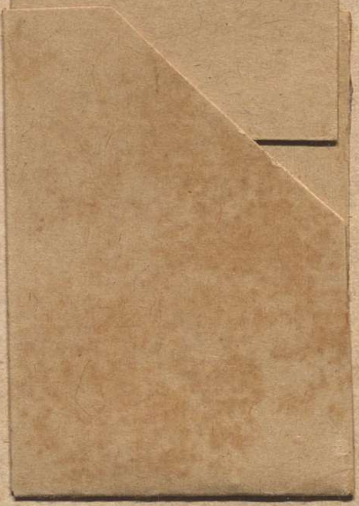
032:3M91:22
E1·3

032:3M91:22 E1.3
NARAYANA GURUKKAL
(K.).
Udhayabhanu. Pt.3.

89813

MUL
089813

Madras University Library.

Call Number O 32:3M91:22
E1·3

Accession Number 89813

Available for loan from

This book should be returned on or before the date last marked below.

28 JUL 1938

13 AUG 1938

26 OCT. 1938

2 MAR 194

20 NOV 1948

7 SEP 1950

O61

ഉദയഭാനു.

മൂന്നാം ഭാഗം

—✕—

കെ. നാരായണക്കുറുക്കറം ബി. എ.

പ്രകാശകൻ

വി. എൻ. നായർ

കമലാലയം

പകർപ്പവകാശം.

"കമലാലയ" പ്രസ്സ്,

തിരുവനന്തപുരം.

1100

ഫ-ാംപതിപ്പ് കാപ്പി ൧൦൦൦] [വില ക. ൧

89813

D32:3M9H22
E1·3

ഗ്രന്ഥകർത്താവിന്റെ

അവതാരിക.

ഈ ഗ്രന്ഥത്തെ രചിച്ച ശ്രീമാൻ, കെ. നാരായണക്കുറുക്കം (ബി. എ.) അവർകൾ സന്ദർഭോചിതമായി അയച്ചുതന്നിട്ടുള്ള കത്തിനെത്തന്നെ ഈ ഗ്രന്ഥം രണ്ടാമുപതിപ്പിന്റെ അവതാരികയായി ഇവിടെ ചേർത്തിരിക്കുന്നു.

ഒറപ്പാലം
10—2—1925. } പ്രകാശകൻ

To

The Manager,
B. V Book Depot,
Trivandrum.

മാന്യരെ,

നിങ്ങൾ ഈ മാസം ൧൦-൦൨-൨൫ അയച്ച കത്തു് വന്നുചേർന്നു. ഇതുപോലെ ഒരു കത്തു് ഒറപ്പാലത്തുനിന്നും മി. നാരായണൻ നായരും അയച്ചിട്ടുണ്ടു്. ടി പുസ്തകശാലയുടെ ഉടമസ്ഥനായ മിസ്റ്റർരാമൻമേനോൻ എന്നിൽ നിന്നും അവകാശംവാങ്ങീട്ടുള്ള ഗ്രന്ഥങ്ങളുടേ പ്രസിദ്ധീകരണത്തിൽ പുതിയ അവതാരികകളൊന്നും തന്നേ ഗ്രന്ഥകർത്താവിൽനിന്നു് ആവശ്യമുണ്ടെന്നു് എനിക്കുതോന്നുന്നില്ല. അവയുടെ പ്രസാധകന്മാർ തന്നേ ആ ഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ പുതിയ പതിപ്പുകൾക്കു് അവതാരികകളെഴുതിച്ചേർക്കുന്നതു പുസ്തകപ്രസിദ്ധീകരണനീതിയോടു യോജിച്ചിട്ടുള്ളതായിരിക്കും. അങ്ങിനേയല്ലാതെ, ഗ്രന്ഥകാരന്റെ അവതാരികകൾതന്നേ ഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ പുതിയ പതിപ്പുകൾക്കു് ഒഴിച്ചുകൂടാത്ത ആവശ്യമെന്നു

നിങ്ങൾ വിചാരിക്കുന്നുണ്ടാകും ഈ കൃതിയെത്തന്നേ പ്രസ്തുതവന യുടെ സ്ഥാനത്തു് ഓരോ ഗ്രന്ഥത്തോടും ചേർക്കുന്നതുകൊണ്ടു്, ഗ്ര ന്ഥകാരന്റെ അവതാരികകളെത്തന്നേ ആവശ്യപ്പെടുന്ന പ്ര സാധകന്മാരുടെ ഉദ്ദേശങ്ങൾ പൂർണ്ണമായി നിർവ്വഹിക്കപ്പെടുമെന്നു ഞാൻ വിശ്വസിക്കുന്നു.

എന്റെ ജീവിതദശയുടെ വിശ്രമാവസരങ്ങളിൽ, ആ ജീ വിതദശയിൽ എനിക്കു നേരിട്ട പല സന്ദർഭങ്ങളുടെ ആവശ്യങ്ങ ൾക്കായി, ഞാൻ എഴുതീട്ടുള്ള പാരപ്പുറം, ഉദയഭാനു, എന്റെ ഗീത, ജ്യോതിഷ്മതി, എന്നീ നവ്യകഥകളുടേയും, ഇംഗ്ലീഷ് വിദ്യാ ഭ്യാസം, പുരുഷത്രിഷണം, ജ്ഞാനം, പരിഷ്കാരം, ശ്രീമതം, ഞങ്ങ ളുടെ രാഷ്ട്രീയകർത്തവ്യം (Our Political Letters), മുതലായ വിഷയങ്ങളെക്കുറിച്ചു ഞാൻ എഴുതി പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തീട്ടുള്ള ഉ പന്യാസങ്ങളുടേയും പ്രസിദ്ധീകരണാവകാശം ബി. യി. ബുക്ക് ഡിപ്പോ ഉടമസ്ഥർക്കു കൊടുത്തിട്ടുള്ളതു രജിസ്ട്രാക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള പ്രമാണപ്രകാരമാകകൊണ്ടു് ആ ഭാഗത്തെക്കുറിച്ചും ഇവിടെ എന്തെങ്കിലും പ്രസ്താവിക്കേണ്ട ആവശ്യമേ ഇല്ലല്ലൊ.

ഈ പുസ്തകങ്ങളിലും ഉപന്യാസങ്ങളിലും, 'എന്റെ ഗീത' 'ഇംഗ്ലീഷ് വിദ്യാഭ്യാസം' എന്നീ ഗ്രന്ഥങ്ങളൊഴിച്ചുള്ളവയെ കൈ ആദ്യമായി പ്രസാധനം ചെയ്തതു പരേതനായ മി. കെ. രാമകൃ ഷ്ണപിള്ളയായിരുന്നുവെന്നു് ഏവരും അറിഞ്ഞിട്ടുണ്ടാകും. ആ ദ്ദേഹത്തിന്റെ മരണാനന്തരം ഈ പുസ്തകങ്ങൾ പ്രചാരത്തിലില്ലാ തെ കിടക്കുവാൻ എന്റെ പല സ്നേഹിതന്മാരും, അവരിലും വി ശേഷിച്ചു യുവാക്കന്മാരിൽ പലരും, ഈ പുസ്തകങ്ങളെ വീണ്ടും അച്ചടിപ്പിക്കുന്നതിന്റെ ആവശ്യങ്ങളെ എന്നെ ധരിപ്പിക്കുമാ തുവായിട്ടും, അവയെ അച്ചടിച്ചു പ്രസിദ്ധം ചെയ്യാൻ എനിക്കു പൌകര്യമോ സാവകാശമോ ഇല്ലാഞ്ഞതുകൊണ്ടും, ആ പുസ്തക ങ്ങളെ മേലാൽ അച്ചടിച്ചു പ്രസിദ്ധം ചെയ്യുവാനായി ടി. രാമൻ മേനോൻ അവർകളെ ഏല്പിച്ചിട്ടുള്ളതാണു്. ആ പ്രസിദ്ധീക

രണത്തിനു് ആവശ്യമുള്ള, മി, രാമകൃഷ്ണപിള്ളയുടെ അവകാശി കളായ ടി യാരുടെ പത്നിയുടേയും സന്താനങ്ങളുടേയും സമ്മതം ലഭിച്ചിട്ടുള്ളതും ഉടമസ്ഥർ അറിഞ്ഞിട്ടുള്ളതാണല്ലൊ.

ഇവയിൽ രണ്ടു ഗ്രന്ഥങ്ങൾ—പാറപ്പുറവും ഉദയഭാനുവും—രാഷ്ട്രീയതത്വങ്ങളേയും, എന്റെ ഗീതയും ജ്യോതിഷ്മതിയും ആത്മീയതത്വങ്ങളേയും പ്രത്യേകമായിട്ടും, സാമുദായികകാര്യങ്ങളെ സാധാരണമായിട്ടും, വിമർശനം ചെയ്യുന്ന നവ്യകഥകളാകുന്നു. ഉദയഭാനുവും ജ്യോതിഷ്മതിയും, രാമകൃഷ്ണപിള്ള പ്രസിദ്ധം ചെയ്യുമ്പോൾ, മുഴുവനാക്കപ്പെട്ടിട്ടില്ലായിരുന്നു. ഇപ്പോൾ ആ ന്യൂനതകളെ പരിഹരിക്കുന്നതിനായി ഉദയഭാനുവിന്റെ മൂന്നും നാലും ഭാഗങ്ങളെക്കൂടി എഴുതിച്ചേർക്കയും, പാറപ്പുറം ആദ്യത്തെ പതിപ്പിൽ സ്ഥാനാന്തരപ്പെട്ടുപോയ ഭാഗങ്ങളെ ശരിപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ശാരദയിൽ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിവന്ന ജ്യോതിഷ്മതിയെ മുഴുവനാക്കി ടി രാമൻമേനോൻ അവർകൾക്ക് കൊടുത്തിരുന്നതു് ഇതിനു മുമ്പുതന്നെ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തുവെല്ലൊ. ഉപന്യാസങ്ങളെ മി. രാമകൃഷ്ണപിള്ള തന്നെ "നവീനനാരായണീയം" എന്ന സംജ്ഞയിൽ പ്രസിദ്ധം ചെയ്യുന്നതിനു നിശ്ചയിക്കയും അതിലേക്ക് എന്റെ അനുവാദം വാങ്ങിക്കയും ചെയ്തിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. അതിലേക്ക് അദ്ദേഹം സഞ്ചയിച്ചുവച്ചിരുന്ന ഉപന്യാസപകർപ്പുകളേ അദ്ദേഹത്തിന്റെ പത്നി ബി. കല്യാണിഅമ്മ സദയം എന്നെ ഏല്പിച്ചിരുന്നതുകൊണ്ട് ആ ജോലി ഇപ്പോൾ ശ്രമസാധ്യമായിത്തീർന്നു.

ഈ അവസരത്തിൽ ഗ്രന്ഥകർത്താവിന്റെ വന്ദനങ്ങളെ അർഹിക്കുന്നവരായി പലരും ഉണ്ട്. അവരിൽ മുമ്പിട്ടുനിൽക്കുന്നതു് ഈ പുസ്തകങ്ങളെ ആദ്യമായിട്ടു പ്രസിദ്ധം ചെയ്ത മി. രാമകൃഷ്ണപിള്ളയാകുന്നു. ഈ ഗ്രന്ഥങ്ങളോടു, വിശേഷിച്ചും പാറപ്പുറത്തോടും ഉദയഭാനുവിനോടും, അദ്ദേഹത്തിനു്, ഗ്രന്ഥകാരനുള്ളതിലധികം, ആദരവും ഭക്തിയും വാത്സല്യവും, അവയുടെ

ഖ്യാതിയെ പരിരക്ഷിക്കുന്നതിൽ അത്യധികം ശ്രദ്ധയും, ഉണ്ടാ
യിരുന്നു. തിരുവിതാംകോട്ടെ പൊല്ലീസ് കമ്മിഷണർ മിസ്റ്റർ
ജ ഇല്ലും കൂട്ടുകാരും, സ്വദേശാഭിമാനി പത്രാധിപർ ശ്രീമാൻ
കെ. രാമകൃഷ്ണപിള്ളഅവർകളെ ബന്ധിക്കുന്നതിനും സ്വദേശാ
ഭിമാനിവക ആഫീസുസാമാനങ്ങളേയും അച്ചടിയന്ത്രങ്ങളേയും
സക്കാരിലേക്ക് പിടിച്ചുടക്കുവാനും ആയുള്ള രാജകീയ വാറണ്ടും
കൊണ്ടു ചെന്ന സമയം ആഫീസിലുള്ള ഒരു അലമാറിയിൽ
വില്ക്കുവാൻ നിരത്തിവച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്ന പാറപ്പുറം പുസ്തകങ്ങ
ളെ കണ്ടിട്ട്, "ഈ പുസ്തകം എന്താണ്" എന്നു പൊല്ലീസ് ക
മ്മീഷണർ മി. രാമകൃഷ്ണപിള്ളയോടു ചോദിക്കയും, "അതു ഞ
ങ്ങളുടെ പരിശുദ്ധമായ വേദപുസ്തകം (Our Holy Bible) ആ
ണെ"ന്നു മറുപടി കല്പിക്കയും ചെയ്തതായി കേട്ടിട്ടുണ്ട്. അങ്ങി
നെ ഗൌരവമേറിയ ആദരവുകൾ മി. രാമകൃഷ്ണപിള്ളക്ക് പാറ
പ്പുറംപുസ്തകത്തോടുണ്ടായിരുന്നു. അലമാറിയിൽ കണ്ട പുസ്ത
കങ്ങൾക്കും ആഫീസുവക രിക്കാഡുകൾക്കും സാമാനങ്ങൾക്കും
അന്നുമുതൽ സിദ്ധിച്ച കാരാഗൃഹവാസത്തിൽ അവ മിത്രവർഗ്ഗ
ങ്ങളേയും സഹിച്ചു വെളുത്ത ഉറുമ്പുകൾക്ക് ഇരയായി ഭവി
ച്ചു എന്നാണറിയുന്നതു്. മി. രാമകൃഷ്ണപിള്ളയുടെ രണ്ടാംദിവ
സം വൈകുംമുമ്പേ രാജ്യത്തിനുപുറത്തു മോചനം നൽകി എങ്കി
ലും, ബലിയ അപരാധകാരകനായ അച്ചടിയന്ത്രത്തെ, ഇന്നും
ജെയിലിൽ അടച്ചിട്ടിരിക്കയാണ്. മൂപ്പുക്കു പക്ഷേ ജീവാവസാ
നത്തോളമുള്ള കഠിനതടവായിരിക്കും സർ. പി. രാജഗോപാലാ
ചാരിയുടെ അന്നത്തെ ഗവർമ്മേണ്ടു നൽകിയ കഠിനശിക്ഷ എ
ന്നുഹിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. രാഷ്ട്രീയപാതകന്മാർ ചെയ്ത കൂട്ട
ക്കൊലപാതകങ്ങളിൽ, ഈ പാറപ്പുറവും ഉൾപ്പെട്ടു് ആത്മനാ
ശത്തെ അടഞ്ഞുപോയി എന്നു് ഏവരും വിചാരിച്ചു. ദൈവ
വിധി മറിച്ചാണു്. പാറപ്പുറം എങ്ങിനേയോ വീണ്ടും നവജീ
വനെ പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്ന സന്തോഷവൃത്താന്തം ഈ നാട്ടുകാക്കും

കേരളീയർക്കും ആഹ്ലാദജനകമായിരിക്കും. സംശയമില്ല. ഈ രാഷ്ട്രീയഗ്രന്ഥത്തിന്റെ ഉദ്ധാരണത്തിൽ ബി. വി. ബുക്ക് ഡിപ്പോ ഉടമസ്ഥരുടേയും മാനേജരന്മാരുടേയും സാഹിത്യപോഷണനിരതത്വത്തേയും ധീരതയേയും ഒരു ഗ്രന്ഥകർത്താവിന്റെ നിലയിൽ ഞാൻ ഏറ്റവും സൌഹാർദ്ദതയോടുകൂടി ബഹുമാനിക്കയും, ഒരു ഭാഷാഭിമാനിയുടെ നിലയിൽ മലയാളഭാഷാഭിവൃദ്ധിക്കുള്ള അവരുടെ നിരന്തരശ്രമങ്ങളെ അഭിനന്ദിക്കയും, ഒരു ദേശാഭിമാനിയുടെ നിലയിൽ അവരുടെ ഈ ക്ലേശമേറിയ ശ്രമങ്ങൾക്കു സർവ്വവിജയങ്ങളേയും മംഗളങ്ങളേയും ആശംസിക്കയും ചെയ്യുന്നു.

ഈ അവസരത്തിൽ ഗ്രന്ഥകർത്താവിന്റെ വന്ദനങ്ങളെ അഭിക്ഷണവരായി പലരും ഉണ്ട്. ആ കാര്യത്തിൽ ശത്രുമിത്രവിഷമഭാവങ്ങളെ പ്രദർശിപ്പിക്കുന്നതു് ഒരു ഐഹികവിരക്തന്റെ നിലയിൽ എനിക്കു ശോഭനമായിരിക്കയില്ല. അങ്ങിനെ എന്റെ വന്ദനങ്ങളെ അഭിക്ഷണവരിൽ മുമ്പിട്ടു നില്ക്കുന്നതു് ഈ രാഷ്ട്രീയഗ്രന്ഥങ്ങളെ ആദ്യമായിട്ടു, അനാചാരപരമ്പരകഷ്ടക്കടിമപ്പെട്ട ഈ നാട്ടിൽപ്രസിദ്ധം ചെയ്യുവാൻ ധൈര്യപ്പെട്ട മാതൃഭൂമിയെ ത്യജിച്ചു രാഷ്ട്രീയക്ലേശങ്ങളിൽ പരഗതിയടഞ്ഞ ഈ രാജ്യത്തെ ആദ്യത്തെ സ്വദേശാഭിമാനിയായ മി, രാമകൃഷ്ണപിള്ളയാകുന്നു എന്നു മുമ്പേ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ഈ രാഷ്ട്രീയനവ്യകഥകളോടു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ സ്വാതന്ത്ര്യതന്മയത്വത്തിനു ഗ്രന്ഥകാരനുള്ളതിലധികം ആദരവും വാത്സല്യവും, അവയുടെ പ്രയോജനത്തിൽ വിശ്വാസവും അവയുടെ ഖ്യാതിയെ പരിരക്ഷിക്കുന്നതിൽ ശ്രദ്ധയും ഉണ്ടായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ അങ്ങനെയുള്ള മഹത്തരങ്ങളായ ശ്രദ്ധാദികളെക്കൂടാതെ ഈ രാഷ്ട്രീയഗ്രന്ഥങ്ങൾക്കു് ഇന്നു സിദ്ധിച്ചിട്ടുള്ള വിഖ്യാതിയും പ്രചാരവും സിദ്ധിക്കുന്നതല്ല. പാറപ്പുറത്തെക്കുറിച്ചു് ആദ്യമായിട്ടു് സമ്പൂർണ്ണനീയമായ അഭിപ്രായം. ചാത്തിയത്തു മലയാളഭാഷാസാ

സാഹിത്യമണ്ഡലത്തിൽ അദ്വിതീയനും നിത്യനുമായി ശോഭിക്കുന്ന കുഞ്ഞിക്കുട്ടൻ തമ്പുരാൻ അവർകൾ പത്രാധിപരായി നടത്തിവന്ന രസികരഞ്ജിനി എന്ന മാസികയായിരുന്നു. ഒടുവിൽ, പാറപ്പുറത്തിന്റെ രണ്ടുഭാഗങ്ങളും പ്രസിദ്ധമായതിന്റെ ശേഷം കേരളവർമ്മവലിയകോയിത്തമ്പുരാൻ അവർകൾ അയച്ചിട്ടുള്ളതും അദ്ദേഹത്തിന്റെ പാറപ്പുറം ഗ്രന്ഥപാരായണത്തിന്റെ ഫലമായി അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഡയറിയിൽ കുറിച്ചിട്ടുള്ള പ്രസ്താവനകൾ അടങ്ങിയതും ആയ, അദ്ദേഹത്തിന്റെ വിലയേറിയ അഭിപ്രായങ്ങൾക്കും ഗ്രന്ഥകാരൻ, എന്നെന്നേയ്ക്കും, അദ്ദേഹത്തിന്റെ സൗഹാർദ്ദതയോടു കടപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന വിവരം വായനക്കാരെ അറിയിക്കേണ്ടതായിട്ടുണ്ട്. ആ ഡയറിയിലെ പ്രസ്താവനകളെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആവശ്യപ്രകാരം, മി. രാമകൃഷ്ണപിള്ള താൻ പ്രസിദ്ധം ചെയ്യുവന്ന സ്വദേശാഭിമാനിയുടെ അനേക ലക്കങ്ങളിൽ പ്രസിദ്ധം ചെയ്തിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. 'ഉദയഭാനു' എന്ന രാഷ്ട്രീയനവ്യഭാരതത്തിനെക്കുറിച്ച് ശരിയായ അഭിപ്രായം അറിയണമെന്നുള്ളവർ അന്ന് മദ്രാസിൽനിന്നും പ്രസിദ്ധംചെയ്യുവന്ന "The United India and Native States" എന്ന വൃത്താന്തപത്രികയിൽനിന്നും വായിച്ചറിയേണ്ടതാണ്. ഈ രണ്ടു രാഷ്ട്രീയഗ്രന്ഥങ്ങളും ശ്രീവാഴ്ംകോടിന്റെ ആധുനികഭരണതന്ത്രങ്ങളെ വിശ്വസനം ചെയ്യുന്നവയാകകൊണ്ട് ആ കാലത്തുതന്നെ പല വലിയ ശത്രുക്കളും പാറപ്പുറത്തെ പിളർക്കുവാനും ചുടുവാനും ഉള്ള അവരുടെ പ്രയത്നങ്ങളെയുംകൊണ്ട് രംഗത്തിൽ ചാടിഇറങ്ങീട്ടുണ്ടായിരുന്നു. അവരുംഗ്രന്ഥകാരന്റെവന്ദനങ്ങളെ അവകാശപ്പെടുന്നവരായിട്ട് എന്റെ മുമ്പിൽ, ഈ അവതാരിക എഴുതുമ്പോൾ പ്രത്യക്ഷമായി നിൽക്കുന്നുണ്ട്. അവരുടെ കൃത്യങ്ങളേയും വിസ്മരിക്കാവുന്നതല്ല. ഈ രാഷ്ട്രീയഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ അവതരണത്തോടു സ്പർദ്ധിച്ചവരും ഈ പുസ്തകങ്ങളുടെ പ്രശ്നത്തിൽ അനുമോദിച്ചവരെപ്പോലെ തന്നെ പ്രപഞ്ചത്തിൽനിന്നു

ന്നും തിരോധാനം ചെയ്തു പോയി. എങ്കിലും ഗ്രന്ഥകാരൻ അ
വക്കായി ഈ ഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ പുനർവത്തിൽ സവിനയം നൽകു
ന്ന വന്ദനങ്ങളും, അവരുടെ ആത്മാക്കൾ വാസിക്കുന്ന പരലോ
കങ്ങളിൽ, ചെന്നുചേരാതെ വരികയില്ല. അവരുടെ അനുഗ്ര
ഹങ്ങളും ശാപങ്ങളും ഈ ഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ പുതിയ പതിപ്പുകൾ
ക്കു് വിശേഷചൈതന്യത്തെ നൽകുന്നുണ്ടാകും.

ഇനിയും, ഒടുവിലാണെങ്കിലും ഒട്ടും അപ്രധാനമല്ലാത്ത
വിധം, ഗ്രന്ഥകാരന്റെ വന്ദനങ്ങളെ അവകാശപ്പെട്ടുകൊ
ണ്ടു നിൽക്കുന്നതു് ആദ്യത്തെ പ്രസാധകന്റെ പത്നിയും, അദ്ദേ
ഹത്തിന്റെ ജീവിതത്തിനു നേരിട്ടു അനന്തരാഷ്ട്രീയക്ലേശങ്ങ
ളിൽധീരതയോടു പങ്കെടുത്തവരും, ആയ സൌഭാഗ്യവതി ക
ല്യാണിഅമ്മ അവർകളാണു്. ആ സാധ്വിയാണു് ആദ്യത്തെ
മുഖവുരയിൽകാണുന്നപോലെ ഈ രാഷ്ട്രീയമഹൽഗ്രന്ഥത്തി
ന്റെ ആദ്യത്തെ പ്രസിദ്ധീകരണത്തെ പ്രേരിപ്പിച്ചതെന്നുകൂടി
അറിയുമ്പോൾ അവരോടുള്ള അനുഭാവവും സന്തോഷവും നി
മിത്തമായിട്ടുള്ളതായി പരിണമിക്കും. പാറപ്പുറംഗ്രന്ഥത്തി
ലെ പരിശുദ്ധനായികയുടെ ഗോമതി എന്ന നാമത്തെത്തന്നെ
ആ പുസ്തകത്തിന്റെ പ്രസിദ്ധീകരണകർത്താക്കന്മാരായ അന്ന
ത്തെ നവദമ്പതിമാരുടെ പ്രഥമസന്താനത്തിനു് അവരുടെ ഉല്ലാ
സത്തിൽ അവർ നൽകിയതു് ഈപുസ്തകത്തിനും ഗ്രന്ഥകാരനും
അതിയായ ബഹുമതിയാണു്. അവരുടെ അരുമസന്താനത്തി
ന്റെ ഐഹികജീവിതവും, പുസ്തകത്തിലെ നായികയായ ചന്ദ്ര
മംഗലത്തെ ഗോമതിരാജ്ഞിയുടെ രാഷ്ട്രീയബഹുമതികളോടുകൂ
ടിസർവ്വവിധയങ്ങളേയും സമ്പൂർണ്ണങ്ങളേയും ആഗ്രഹിച്ചു അ
വളുടെ പിതാവിന്റെ അനന്യസാധാരണമായ സുയശസ്സിനെ
എന്നെന്നേക്കും കേരളീയരുടെ സുഹൃദയങ്ങളിൽ പ്രസ്ഥാപിക്കു
മെന്നു് ഞാൻവിശ്വസിക്കുന്നു. പ്രസിദ്ധീകരണത്തിനായി ഞാൻ
മി. രാമകൃഷ്ണപിള്ളയേ ഏൽപ്പിച്ചിരുന്ന പുസ്തകങ്ങളുടെ സർവ്വാ

വകാശങ്ങളും യാതൊരുവക മുറുമുറുപ്പും കൂടാതെ ബി. വി. ബുക്ക് ഡിപ്പോ ഉടമസ്ഥക്ക് കൊടുക്കുവാനായി, എനിക്കു നൽകിയ അവരുടെ ഔദാര്യത്തെ ഞാൻ അഭിനന്ദിക്കുന്നു.

ഉദയഭാനുവിന്റെ മൂന്നാംഭാഗം രാമകൃഷ്ണപിള്ള ജീവിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ തന്നെ എഴുതിത്തീർന്നിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. പക്ഷെ ആ മഹാനുഭാവന്റെ കടുവിലത്തെ ശാരീരികാസ്വാസ്ഥ്യം അതിനെ പ്രസിദ്ധം ചെയ്യുവാൻ സമ്മതിച്ചില്ല. ഉദയഭാനുവിനെ തൽഗ്രന്ഥകർത്താവ് ഉദ്ദേശിച്ചിട്ടുള്ളതു നമ്മുടെ രാജ്യത്തിന്റെ മഹാഭാരതചരിതമായിട്ടാണെന്നു ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ പലഭാഗങ്ങളിലും വിളിച്ചുപറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ആദ്യത്തെ മഹാഭാരതത്തിലെ ദുര്യോധനാദിമഹാരഥന്മാരുടെ നാമങ്ങളെത്തന്നെ ഈ രണ്ടാം മഹാഭാരതത്തിന്റെ കഥാപുരുഷന്മാരായിട്ട് ധർമ്മക്ഷേത്രത്തെ വികലപ്പെടുത്തിയ പ്രഭൃക്കൾക്കും സേവകജനങ്ങൾക്കും നൽകീട്ടുണ്ട്. ശ്രീമൂലംതിരുനാൾ മഹാരാജാവുതിരുമനസ്സിലെ തിരുനാമത്തേയും രാജ്യഭരണത്തേയും മലിനപ്പെടുത്തിയ സേവകന്മാരുടേയും അവരെ താങ്ങിനിന്ന് അവർക്കു കോഴ കൊടുത്തും അവരുടെ ഉദ്ദേശങ്ങളെ നിർവ്വഹിച്ച ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരുടേയും വിക്രിയകളേയും അവർ വിനിയോഗിച്ച ഗർഹണീയസമ്പ്രദായങ്ങളേയും നാട്ടുകാർക്ക് ഈ രാഷ്ട്രീയഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ നിന്നു ഏതാണ്ടും ഗ്രഹിക്കാവുന്നതാണ്.

ഇന്നത്തെ രാജ്യഭരണം രാജ്യവാസികളും അല്ലാത്തവരും ആയ ചില പ്രത്യേക വർഗ്ഗക്കാരുടെ സുഖങ്ങൾക്കും സൌകര്യങ്ങൾക്കും മാത്രമായിട്ട് ഏർപ്പെടുത്തപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതാണെന്നു ഈ രാഷ്ട്രീയഗ്രന്ഥങ്ങൾ നമ്മെ ബോധിപ്പിക്കുന്നതാണ്. വൃത്താന്തപത്രങ്ങളും ആ ന്യൂനതയെ ഉച്ചത്തിൽ വിളിച്ചുപറയുന്നുണ്ട്. ഈ ന്യൂനതകളെ പരിഹരിക്കുന്ന ജോലിയും ലാഘവതരമല്ല. അന്ധപരമ്പരകളിൽ മഗ്നന്മാരായി ഒരുവക അലസജീവിതത്തിൽ അമിതർക്കുകളായും ആഭിജാത്യഭ്രമക്കാരായും പരിണമിച്ചിട്ടുള്ള ഈ

നാട്ടിലെ പ്രഭുക്കളും, ആ പ്രഭുജീവിതത്തെ വരിക്കുന്നതിന് ആശിക്കുന്ന ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരും, പൊതുജനസ്വാതന്ത്ര്യത്തെ തടയുന്നവരായും പരിണമിച്ചിട്ടുള്ളതു് അവാസ്തവമല്ല. ഈ രോഗത്തെ ഈ രാഷ്ട്രീയഗ്രന്ഥങ്ങളും വേണ്ടേടത്തോളവും കഴിയുന്നേടത്തോളവും വിശദമാക്കീട്ടുണ്ട്.

നമ്മുടെ നാട്ടിന്റെ ശ്രേയസ്സായ ഭരണത്തിനു ചുമതലപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതു് രാജകോയ്മയാകുന്നു. ആ രാജകോയ്മയേ ഉപദേശിക്കുന്നതു ദിവാൻജിയും തന്നെ. ദിവാൻജി ഒരു വിദേശീയനോ ഈ ദേശത്തിൽ യാതൊരു വക സ്ഥായിക്കും അവകാശമില്ലാത്തവനോ അഛ്തയില്ലാത്തവനോ അഛ്ികുന്നതിനു ശ്രമിക്കാത്തവനോ ആയിട്ട് മാസ്സടിക്കോ അല്ലാതേയുള്ള സ്വാർത്ഥപൂരണങ്ങൾക്കോ ആയി ഉദ്യോഗം ഭരിക്കുന്ന സ്വദേശിയോ ആയിരിക്കും. ഈ ഒരു രാജ്യം ഭൂമണ്ഡലത്തിൽ വിദേശീയമന്ത്രിമാരുടെ ഭരണത്തിൽ കുടുങ്ങിക്കിടക്കുന്നതായിട്ട് പ്രത്യേകമായിട്ടൊന്നും നിൽക്കുന്ന ആ വിഷമത്തെ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനെന്നപോലെ, രാജാവിന്റെ അടുക്കൽ ചെവികടിച്ചുകൊണ്ടു വിദ്യാഭ്യാസശൂന്യന്മാരും സ്വാർത്ഥാസക്തന്മാരും സ്ഥിലമ്പടന്മാരും മാനഹീനന്മാരും ആയ സേവകന്മാർ നൂറുകളേയും സൃഷ്ടിച്ചു തയാറായി നിൽക്കുന്നുണ്ടാകും. അതൊരു പാതകപരമ്പര നമ്മുടെ നാട്ടിന്റെ ദുർഭാഗ്യം ഹേതുവായിട്ട് രാജ്യാധിപന്മാരുടെ പ്രഖ്യാതിയോടു ഒട്ടിനിൽക്കുന്നുണ്ട്. രാജാവു മന്ത്രിയുടെ തീപ്പിനെ ശരിവെച്ചാലും സേവന്മാരുടെ പ്രീതിക്കായി മന്ത്രിയുടെ തീപ്പിനെ പ്രതികൂലിച്ചാലും നാട്ടുകാരുടെ അഭ്യുദയകാംക്ഷകം തൃപ്തിപ്പെടുകയില്ല. വിദേശക്കാരായ മന്ത്രിമാരും അവരെ അനുകരിക്കുന്ന സ്വദേശത്തുകാരായ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരും രാജ്യത്തിന്റെ മുതലെടുപ്പിനെ ക്ഷുണ്ണനതിനു് സദാ ഉദ്യുക്തരായിരിക്കും. മുതലെടുപ്പ് ക്ഷുണ്ണം തോറും നാട്ടുകാരുടെ ദൈശപ്യം ക്ഷിണിച്ചുപോകുന്ന രഹസ്യം രാജ്യഭരണധുരന്ധരന്മാർ അറിയുന്നില്ല. മന്ത്രിമാക്കും അവരു

ടെ പാർശ്വത്തിൽ സേവിച്ചുനിൽക്കുന്ന ബന്ധുമിത്രാദികൾക്കും സജാതീയർക്കും ക്രമത്തിൽ ധനബലം കരസ്ഥപ്പെട്ടുത്തുവാൻ ഉള്ള മാർഗ്ഗങ്ങളെ തിരയുന്നവരായിട്ട് മുതലെടുപ്പിനെ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള എന്തു ഏറ്റപ്പാടുകളേയും-കള്ള, കഞ്ചാവ്, കറപ്പ്, ചാരായം, ഇവയുടെ ഉപയോഗത്തെ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്ന വ്യവസ്ഥകളെപ്പോലും--അവർ അനുകൂലിക്കുന്നതിന് മടിക്കുന്നില്ല. സേവനന്മാർ ശങ്കരൻതമ്പിയെപ്പോലെയൊ അനന്തരാമയ്യനെപ്പോലെയോ എല്ലായ്പോഴും ധനാർത്തിയുള്ളവരും ധനാർജ്ജനത്തിന്നു എന്തു കുസൃതികളേയും ചെയ്യുന്നതിന്ന മടിയില്ലാത്തവരും ആയിരിക്കും രാജാവ്, ശ്രീമൂലം തിരുനാൾ മഹാരാജാവിനെപ്പോലെ എത്രതന്നെ ശാന്തനും ജനക്ഷേമനിരതനും ഈശ്വരഭക്തനും ധീമാനും നീതിജ്ഞനും ആയാലും ജനങ്ങൾക്ക് ആ മഹൽഗുണങ്ങളുടേയും സുശീലങ്ങളുടേയും ഫലങ്ങളെ ആസ്വദിക്കുന്നതിന ഈ വിദേശവർഗ്ഗക്കാരായ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരും രാജസേവന്മാരും സമ്മതിക്കുന്നതല്ല. ഇവരുടെ ദോഷം കേവലം രാജകീയധനനാശം കൊണ്ടുമാത്രം അടങ്ങിപ്പോകുന്നതല്ല. നാട്ടുകാരുടെ മേധാവിതത്തേയും ധീരത്വത്തേയും നശിപ്പിക്കുന്ന വലുതായ ദോഷം-നാട്ടിനേയും നാട്ടിന്റെ വ്യവസായശക്തിയേയും ക്ഷീണിപ്പിച്ചു നാട്ടിൽ ദാരിദ്ര്യത്തേയും ക്ഷാമത്തേയും അവതരിപ്പിക്കുന്നതായി പരിണമിച്ചിരിക്കുന്നു. നാട്ടുകാരിൽ ധീരന്മാരായുള്ളവരേയും തലപൊക്കുവാൻ ഈ വിദേശിയമന്ത്രിമാരും സേവന്മാരും സമ്മതിക്കുന്നതല്ല, നാട്ടുകാരോട് സമനിലയിൽ പെരുമാറുവാനും നാട്ടുകാരുടെ വീര്യശക്തിയേയും ധീരശക്തിയേയും പോഷിപ്പിക്കുന്നതിനും ശീലിച്ചിട്ടുള്ള ഒരു ഒറ്റ മന്ത്രി ക്രി-പാം ശതാബ്ദത്തിന്റെ അവസാനംവരെ നാട്ടിനു സിദ്ധിച്ചിട്ടില്ല. നാടുനീങ്ങിപ്പോയ ശ്രീമൂലം തിരുനാൾ തിരുമനസ്സിലെ ഭരണകാലത്തിൽ മി. രാമയ്യങ്കാർ മുതൽ മി. രാഘവയ്യാവരെ ഒമ്പതു ദിവാൻജിമാരുണ്ടായിരുന്നു. അവരിൽ സ്വദേശിയരോട് സ്വർദ്ധിക്കാത്തവരായും അവരുടെ രാഷ്ട്രീയസ്വാതന്ത്ര്യാപഹാരണത്തിനുള്ള

ശ്രമങ്ങളെ അടിച്ചമർത്തുന്നതിന് ശ്രമിക്കാത്തവരായും ആരും ത
ന്നെ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. വിദേശങ്ങളിൽ നിന്നും അവരുടെ ബ
ന്ധുമിത്രങ്ങളെ വരുത്തി ഉദ്യോഗങ്ങളിൽ പ്രതിഷ്ഠിച്ച് അവരുടെ
വാഴ്ചയേയും വേഴ്ചയേയും പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിന് അവർ
ഏകനിഷ്ഠയോടുകൂടിയവരായിരുന്നു എന്ന് അവരുടെ ഭരണച
രിത്രം ഒരു കാലത്തു തെളിയിക്കുമെന്നുള്ളതാണ്. അവരുടെ
ഒരേ ഉദ്ദേശം നാട്ടുകാരുടെ പൊതുജനക്ഷേമാസക്തിയെ നശി
പ്പിച്ച് വിദേശീയപ്രതിഷ്ഠയെ ഉറപ്പിക്കുന്നതാകുന്നു. നാട്ടുകാ
രെ അവരുടെ നാട്ടിന്റെ ഭരണത്തിന്ന് പ്രാപ്തരല്ലാതേയാക്കുന്ന
തിൽ, "വിദേശമേധാവിത്വം" പ്രദർശിപ്പിച്ചിട്ടുള്ള ശ്രദ്ധയും, കോ
ടിക്കണക്കുവർദ്ധിപ്പിക്കുവാൻതന്നെ മടിച്ചിട്ടില്ല എന്നുള്ളതു് വലിയ
രഹസ്യമല്ല.

ഈ അഴിമതികൾക്ക് ഒരേ പരിഹാരം നാട്ടുകാരെത്തന്നെ
ആ നാട്ടിലെ ഉദ്യോഗങ്ങൾക്കു നിയമിക്കുക എന്നുള്ളതുതന്നെ.
നാട്ടുകാരെ ദ്വേഷിക്കുന്ന വിദേശീയരേയോ വിദേശപ്രതിപത്തിയു
ള്ളവരേയോ ആണ് ഈ നാട്ടുകാരുടെ അഭ്യുദയത്തെ പുലർത്തു
വാൻ നിയമിച്ചുകാണുന്നതു്. ഈ നിയമനങ്ങളിൽനിന്ന് മൂള
ച്ചുവന്നിട്ടുള്ള രാഷ്ട്രീയസങ്കടങ്ങൾ അനേകമനേകം ഈ നാട്ടു
കാർ നിശ്ശബ്ദം അനുഭവിക്കുന്നുമുണ്ട്. ഈ നാട്ടിന്റെ സമ്പദ്
രിതങ്ങളും വിദേശീയ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരെക്കൊണ്ടും രാജസേവക
ന്മാരെക്കൊണ്ടും ഉണ്ടായിട്ടുള്ളതാണ്. ഈ ദോഷങ്ങളുടെ പ
രിഹാരം, പാരപ്പുറം എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിൽ ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചിട്ടുള്ള
പോലെയുള്ള രാഷ്ട്രീയവ്യവസ്ഥകൾ തന്നെയായിരിക്കും. താലൂ
ക്കുതോറും കാരോ പൌരസഭ ആ താലൂക്കിലെ രാഷ്ട്രീയകാര്യ
ങ്ങളെ നിയന്ത്രണം ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ട് പല കുഴപ്പങ്ങളും വർഗ്ഗീ
യമത്സരങ്ങളും ശാന്തമാകും. ഇരുപതുവർഷംമുമ്പെയുള്ള ജന
സ്ഥിതിയേയും ഇന്നത്തെ യുവജനകാംക്ഷകളേയും ആരാഞ്ഞു
നോക്കുമ്പോൾ അവയ്ക്കു തമ്മിൽ എന്തുവ്യത്യാസമുണ്ടോ അ

വ്യത്യാസം ഈ നാട്ടിലേ പൌരപ്രതിനിധികളേ വർഷംതോറും വിളിച്ചുകൂട്ടി അവരുടെ അഭിപ്രായങ്ങളെക്കൂടി അറിയുന്നതിനു രാജാവും മന്ത്രിയും ഉദ്യുക്തരായിരിക്കുന്നതിൽനിന്നും ഉണ്ടായതാണെന്നു നമുക്കു ഗ്രഹിക്കുമാറാകും. മഹാത്മാഗാന്ധിജി ഭാരതഖണ്ഡത്തിൽ അവതരിപ്പിച്ചിട്ടുള്ള സ്വരാജ്യപ്രസ്ഥാനം ഈ നാട്ടുകാരുടെ യുവസന്താനങ്ങളുടെ രാഷ്ട്രീയകാംക്ഷകളെ ഇളക്കിട്ടുണ്ട്. ആ വക കാംക്ഷകൾ സത്യഗ്രഹസംരംഭമായും, പ്രതിഷേധയോഗങ്ങളായും വൃത്താന്തപത്രവിമർശനങ്ങളായും നാട്ടിൽ നടന്നു വരുന്നുമുണ്ട്. ഉദയഭാനുവിന്റെ സ്വം രാജ്യഭോഗങ്ങളിൽ ഈ പ്രസ്ഥാനത്തെ പ്രവർത്തനത്തിൽ കൊണ്ടുവരുവാനുള്ള മാർഗ്ഗങ്ങളെ ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചിട്ടുള്ളതുകൊണ്ട് അവയെ ഈ പീഠികയിൽക്കൂടി ചേർക്കുന്നില്ല. പാറപ്പുറത്തെ നായകനായ ഭാസ്കരനും ഉദയഭാനുവിന്റെ നായകനായ ഉദയഭാനുവും രണ്ടു രാഷ്ട്രീയനേതാക്കന്മാരുടെ ഉത്തമമാതൃകകളായി നാട്ടുകാരുടെ ഉൽക്കർഷോപ്തുകളെ വികസിപ്പിച്ച നാട്ടിന്റെ രാഷ്ട്രീയസ്വാതന്ത്ര്യത്തേയും സാമുദായികസ്വാതന്ത്ര്യത്തേയും, ആത്മീയസ്വാതന്ത്ര്യത്തേയും ഉദ്ധാരണംചെയ്യുമെന്നുള്ളതാണ്.

ഈരാഷ്ട്രീയഗ്രന്ഥങ്ങളെഴുതിയതിനും അവയെ പ്രസിദ്ധം ചെയ്തതിനും ആയി ഗ്രന്ഥകർത്താവിനും പ്രസാധകനും ലഭിച്ചിട്ടുള്ള രാജകീയസമ്മാനങ്ങളും അലംഘനീയതരങ്ങളായ പാഠങ്ങളെ നാട്ടുകാർക്കു നൽകുന്നുണ്ടായിരിക്കും. പണമോ, മുദ്രകളോ, സ്ഥാനചിഹ്നങ്ങളോ അല്ല നമ്മുടെ രാഷ്ട്രീയക്ലേശങ്ങൾക്ക് പ്രതിഫലമായി നമുക്കു ലഭിക്കേണ്ടതു്. ആ ക്ലേശങ്ങൾക്കു മതിയായ പ്രതിഫലം നാട്ടുകാരുടെ നന്മയിലും ഉൽക്കർഷത്തിലും കാണുവാൻ ഈ നാട്ടിലേ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരും, പ്രകാരാന്തരത്തിലുള്ള വ്യവസായശീലന്മാരും, പൌരന്മാരും, പരിശീലനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

പാൽക്കുളങ്ങര,
൧൯൨൦ മകരം ൨൦–ാംനു–

ഗ്രന്ഥകർത്താ
കെ. നാരായണക്കുറുപ്പ്.

22 MAY 19 7.

ശ്രീഃ

ഉദയഭാനു.

മൂന്നാംഭാഗം.

അദ്ധ്യായം ൧.

ദേവിയുടെ വിവാഹനിരാകരണം.

ആത്മത്യാഗപ്രകരണത്തിൽ സൂചിപ്പിച്ചതുപോലെ നമ്മുടെ കഥാനായികയായ ദേവി, ഉദയഭാനുവിന്റെ ഛായാപടത്തെ പൊതിഞ്ഞുകെട്ടി ഉദയഭാനുവിന് എത്തിച്ചുകൊടുക്കുവാനായി തപാലിൽ ഇടുന്നതിന് ഒരു ഭൃത്യനെ ഏൽപ്പിച്ചയച്ചിട്ട് അവളുടെ മുറിക്കകത്തു കടന്നപ്പോൾ അവളെ കാണുവാനായി അവളുടെ തരത്തിലുള്ള നിധിയിലെ ചില സ്ത്രീകൾ വന്നുചേർന്നു. അവരുമായി കുറേനേരം അത്യധികസന്തോഷത്തോടുകൂടി ഒരു സൈരസല്ലാപത്തിൽ രമിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ, അവരിൽ സൗശീല്യാദിഗുണങ്ങളെക്കൊണ്ട് ദേവിയുടെ പ്രിയതമയായി ഭവിച്ചിരുന്ന ഒരു സ്ത്രീ, ഇങ്ങനെ ദേവിയെ അറിയിച്ചു. (ദേവി, ദേവി, എന്ന ഈ ആഖ്യായികയിൽ കുറിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന കഥാനായികയുടെ നാമം ദേവകി എന്നായിരുന്നു. അവളെ അതിവാത്സല്യത്തോടുകൂടി വളർത്തിയ മാതാവ് ദേവകി എന്ന സംജ്ഞയെ ചുരുക്കിട്ട് ദേവി എന്നു വിളിച്ചുവന്നു. അവളെ കാണുവാൻ വന്ന സ്ത്രീകളും ദേവിയുടെ, സഹോദരഭാവത്തിൽ ഉള്ളവരാണ്.)

ഒന്നാംസ്ത്രീ:—പ്രിയസോദരീ! ദേവിയെ, ഒരു കാര്യം അറിയിക്കുവാനാണു ഞങ്ങടെ വന്നതു്.

ദേവി:—എന്താണ്? കേൾക്കട്ടെ.

ഒന്നാംസ്ത്രീ:—മറെറാന്നും അല്ല, ദേവി ഇങ്ങനെ തനിയെ ഇരുന്നാലൊ? പത്തുപതിനെട്ടു വയസ്സായല്ലൊ! ഒരു നമ്പൂരി വ

ന്നിട്ടുണ്ട്. അദ്ദേഹം എത്ര ദിവസമായി ഇതിലേയ്ക്ക് അലഞ്ഞു നടക്കുന്നു.

ദേവി:—എന്തോന്നാണു കേൾക്കട്ടെ. നിങ്ങൾ ഒക്കെ എന്റെ സോദരിമാർ തന്നല്ലൊ പറയുവിൻ!

രണ്ടാം സ്ത്രീ:—ഞാൻ പറയാം. ഇന്നു ദേവിക്കു വിവാഹം ആണ്.

ദേവി:—നല്ല വർത്തമാനം. ഈ വർത്തമാനത്തെ പറഞ്ഞ നിങ്ങൾക്ക് എന്താ തരേണ്ടതു? സഹോദരിക്ക് ഇതിരിക്കട്ടെ. (എന്നു പറഞ്ഞുംകൊണ്ടു കാതിൽ കിടന്ന രണ്ടു കമ്മലിനെയും എടുത്തു് അവൾക്കായി കൊടുക്കുന്നു.)

മൂന്നാം സ്ത്രീ: ഞങ്ങൾക്കു സമ്മാനം ഒന്നുംതരികയില്ലയോ?

ദേവി:—നിങ്ങൾക്കുതന്നെയാണ് ഈയുള്ളതെല്ലാം. ശുഭകായ്യം. വിശേഷിച്ചും ഒരു സ്ത്രീയുടെ ജീവിതത്തിൽ വിവാഹം എത്ര ഗൗരവമുള്ളതാണ്. ഈ വളകൾ രണ്ടും സഹോദരിക്ക് ഇരിക്കട്ടെ. (എന്നു വളകളെ ഊരി മൂന്നാമത്തെ സ്ത്രീയുടെ കൈകളിൽ ഇടുന്നു.)

രണ്ടാം സ്ത്രീ:—സഹോദരീ, ഇതൊക്കെ ഞങ്ങൾക്കു തന്നു കഴിഞ്ഞാൽ സഹോദരിക്കു വേണ്ടേ? വിശേഷിച്ചും ഇന്നു വിവാഹദിവസം.

ദേവി:—എന്റെ വിവാഹത്തിനു വേറെ ആഭരണങ്ങൾ ഞാൻ പുത്തനായിട്ട് ഉണ്ടാക്കിവച്ചിട്ടുണ്ട്. നിങ്ങൾ ആരും അറിഞ്ഞിട്ടില്ല.

ഒന്നാം സ്ത്രീ:—കാണട്ടെ, കാണട്ടെ, കാണട്ടെ! ദേവി മഹാഭാഗ്യവതിയാണ്. നമ്മുടെ കുടുംബത്തിൽ ദേവിയുടെ ഭാഗ്യം മറ്റാർക്കും ഇല്ല. ഞങ്ങളോ ഭാഗ്യമില്ലാത്തവർ—ഞങ്ങൾക്കു കൂട്ടിരിക്കുവാൻ നമ്പൂരിമാരുണ്ട്. അവർ ഞങ്ങൾക്കുള്ളതിനെ പിടുങ്ങിക്കൊണ്ടുപോക അല്ലാതെ.....

ദേവി:—അതിനെന്താ? ഞാൻ സഹോദരിക്കു വേണ്ടതു തരുമല്ലൊ. ഇതാ ഈ രത്നമാല ഇരിക്കട്ടെ. അമ്മയുടെ കഴുത്തിൽ കിടന്നതാണ് (എന്നു കഴുത്തിൽനിന്നും ഊരി ഒന്നാംസ്ത്രീയുടെ കഴുത്തിൽ ഇടുന്നു.)

ഒന്നാം സ്ത്രീ:—പ്രിയസഹോദരീ! എന്താണിങ്ങനെ ചെയ്യുന്നു. ദേവിയുടെ കഴുത്തിൽ ഈ മാല ചേരുന്നതുപോലെ, ഈ എനിക്കു ചേരുമോ? എങ്കിലും സഹോദരി തന്നതാണല്ലൊ. [എന്നു പറഞ്ഞു് ആ മാലയുടെ ശോഭ നോക്കി പുഞ്ചിരിക്കുന്നു.]

രണ്ടാം സ്ത്രീ:—ദേവീ, എന്റെ ദേവീ, ഇങ്ങോട്ടു നോക്കണേ! (എന്നു മുഖത്തെ തിരിച്ചുകൊണ്ടു ദേവിയെ നോക്കുന്നു.)

ദേവി:—സഹോദരിക്കു നന്നായി ചേരുന്നുണ്ടു്. നന്നായിരിക്കുന്നു.

ഒന്നാം സ്ത്രീ:—ഞങ്ങടെ മുന്നു തുളകളുമായി, ദേവിയുടെ കഴുത്തും, കൈയും, കാതും, പറിച്ചെടുത്തു അല്ലേ!

ദേവി:—അതും ഒന്നിനെയും പറിച്ചെടുത്തില്ല. എന്റെ സന്തോഷംകൊണ്ടു ഞാൻ തന്നതാണു്. പക്ഷെ, നമ്പൂരി തട്ടിപ്പറിച്ചു കൊണ്ടുപോകയില്ലല്ലൊ.

ഒന്നാം സ്ത്രീ:—ഇതോ? നമ്പൂരി കലഹിച്ചു പോയാലും ഇതു് കൊടുക്കില്ല തീർച്ചതന്നെ.

ദേവി:—ഉള്ളിൽ സന്തോഷം പെരുകിവരുന്നു. എന്റെ ഈ ചീത്ത ശരീരത്തെ ഭൂഷിപ്പിച്ച ആഭരണങ്ങളും നിങ്ങളും എന്തു ശോഭയെ നൽകുന്നു. ആഭരണങ്ങളേ, നിങ്ങളെ പ്രാപിക്കുന്നതിനു കൊതിച്ചിരുന്നതുപോലെ കാണപ്പെടുന്നു. സന്തോഷം.

ഒന്നാം സ്ത്രീ:—ചീത്ത ശരീരം! ഇല്ലേ! നന്നായി. ആ സ്വർണ്ണനിറത്തോടുകൂടിയ, പ്രിയസോദരിയുടെ ദേഹത്തിനു് ആഭരണം എന്തിനു്? ഞങ്ങടെ എന്താഭരണം ധരിച്ചാലെന്തു്?

രണ്ടാം സ്ത്രീ:—നമുക്കു ദേവിയുടെ പുത്തൻ ആഭരണങ്ങളെ കൂടി കാണണ്ടെ? ദേവിയുടെ വിവാഹം! ആ നമ്പൂരി മന്മഥനു തുല്യനാണു്. എന്തു സൗന്ദര്യം! ഇങ്ങനെ സൗന്ദര്യം പുരുഷന്മാർക്കുണ്ടൊ?

ദേവി:—പുരുഷന്മാർക്കു പൗരുഷം അല്ലേ വേണ്ടതു്? സ്ത്രീകൾക്കു സ്ത്രീത്വവും—

ഒന്നാം സ്ത്രീ:—എന്താണു് ഈ പൗരുഷം ആ നമ്പൂരിക്കു് ഇല്ലെന്നുണ്ടൊ? സൗന്ദര്യത്തോടുകൂടി പൗരുഷം യോജിക്കയില്ലയോ?

ദേവി:—പുരുഷന്മാക്ക് പൗരുഷം എന്താണെന്ന് അറിവില്ലെ?

മൂന്നാം സ്ത്രീ:—ഇല്ലല്ലൊ. സൗന്ദര്യം ഇല്ലാത്ത പുരുഷനേ ട്ട് ഒരു സ്ത്രീക്കും ഇഷ്ടമുണ്ടായിരിക്കയില്ല.

രണ്ടാം സ്ത്രീ:—സൗന്ദര്യംമാത്രം മതിയോ? പ്രതാപം വേണ്ടേ? സംഖ്യയില്ലാത്ത ഭൃത്യന്മാർ ഉണ്ടായിരിക്കണം. അകമ്പടിക്കാർ വേണം. മേനാവുവേണം. വണ്ടിവേണം. കുതിരവേണം. ഓച്ഛാനിച്ചു നിൽക്കുവാൻ അനേകം ആളുകളും ഉണ്ടായിരിക്കണം. പാക്കുവാൻ മാളിക. തേയ്ക്കുവാനും പുരട്ടുവാനും സുഗന്ധതൈലം; കഴമ്പു്. ഉടുക്കുവാൻ തിരുവിതാംകൂറിലുള്ള നേരിയതു്. വടി, ജോട്ട്, കുട.

മൂന്നാം സ്ത്രീ:—കട്ടിൽ, മെത്ത, കസേര, കോളാമ്പി, പിടിമൊന്ത, വിശറി, വെറ്റിലച്ചെല്ലം—ഇതൊക്കെ വിട്ടുകളഞ്ഞതെന്തു്?

ഒന്നാം സ്ത്രീ:—ഇതൊക്കെ ഉണ്ടായാലും സ്ത്രീകളെ അനുസരിക്കാത്തവരായാലൊ? പ്രയോജനമെന്തു്?

ദേവി:—ഇതൊന്നും സാരമില്ല. പുരുഷന്മാക്ക് പൗരുഷം ഇതല്ല.

ഒന്നാം സ്ത്രീ:—പിന്നെ എന്താണു്?

ദേവി:—ഒരു പുരുഷൻ ഒരു സ്ത്രീയെ വിവാഹം ചെയ്തിട്ടു്, അന്യസ്ത്രീകളെക്കണ്ടു ഭ്രമിക്കാതെയിരിക്കുക; അതാണു പൗരുഷം. സ്ത്രീകൾക്കു പാതിവ്രത്യം, എങ്ങനെയോ അതുപോലെ പുരുഷന്മാക്കു പത്നീവ്രതവും ആവശ്യം. സ്ത്രീകൾക്കു സൗന്ദര്യം പാതിവ്രത്യം; പുരുഷന്മാക്കു പത്നീവ്രതവും.

രണ്ടാം സ്ത്രീ:—ഈ നമ്പൂരിമാക്കു് ഒക്കെ വിവാഹംചെയ്തിട്ടു് അന്തർജ്ജനങ്ങളം ഇല്ലേ. പിന്നെ നമുക്കു കൂട്ടിരിക്കുന്നതോ?

ദേവി:—ഈ മിശ്രസംബന്ധം കഷ്ടമാണു്. നമ്മുടെ സ്ത്രീകൾ കൂലടകളായി പോകുന്നതു് ഈ മിശ്രസംബന്ധംകൊണ്ടുതന്നെയാണു്.

ഒന്നാം സ്ത്രീ:—പ്രിയസോദരിയുടെ നമ്പൂരി മന്മഥൻ തന്നെ; ഞാനും കണ്ടു. എന്തു സുഖമായിട്ടു വർത്തമാനം പറയുന്നു? കേട്ടിട്ടില്ലായിരിക്കും.

ദേവി:— അതു നല്ല ആളോ?

രണ്ടാം സ്ത്രീ:—സംശയം വേണ്ട. പ്രിയസോദരീ, ആ ശങ്കകളൊക്കെ കളയണം. സുഖമായിരിക്കണം. പ്രിയസോദരിയെപ്പോലെ നല്ല കുട്ടികൾ ഉണ്ടാകട്ടെ.

മൂന്നാം സ്ത്രീ:—പ്രിയസോദരിയുടെ വിവാഹത്തിനു്, ധരിക്കുവാനുള്ള ആഭരണങ്ങൾ കാണട്ടെ. ഞങ്ങളും കൂടി കണ്ടോട്ടെ.

ദേവി:—അതിനെന്താ, നിങ്ങളെ കാണിക്കാതെ ഞാൻ പിന്നെ ആരെയാണു കാണിക്കേണ്ടതു്?

ഒന്നാം സ്ത്രീ:—ഞങ്ങൾക്കും ദേവി അല്ലാതെ, പിന്നെ ആരാണു് ഇതൊക്കെ തരുവാനുള്ളതു്.

ദേവി:—നിങ്ങൾക്കും യഥേഷ്ടം തരാമല്ലോ. എന്റെ കുട്ടിപ്രായത്തിൽ ഞാൻ ധരിച്ചിരുന്ന, ആഭരണങ്ങൾ അരഞ്ഞാണം, വള ഒക്കെ ഇതാ കണ്ടുവോ? എന്തു നന്നായിരിക്കുന്നു! പ്രിയസോദരിയുടെ ആ പൊൻകുഞ്ഞിനായി ഇരിക്കട്ടെ. നിങ്ങൾക്കു നല്ല പൂടവകളും, കവുണികളും ആവശ്യമില്ലാതെയിരിക്കുമോ? ഇതാ ഈ പെട്ടി നിറയെ ഉണ്ടു്. ഒക്കെ നിങ്ങൾക്കു തന്നെ.

ഒന്നാം സ്ത്രീ:—പ്രിയസോദരിക്കോ?

ദേവി:—എനിക്കു് ഇനി വിവാഹം അല്ലേ? എല്ലാം ഭർത്താവു തരുമല്ലോ. ഭർത്താവിന്റെ സംരക്ഷണയിൽ വേണ്ടതൊക്കെ ലഭിക്കുമല്ലോ?

രണ്ടാം സ്ത്രീ:—ആ നമ്പൂരിക്കു പണമുണ്ടോ?

ഒന്നാം സ്ത്രീ:—ദേവിക്കു വേണ്ട പണം ഉണ്ടല്ലോ. ദേവിക്കു വാങ്ങിക്കൊള്ളാമല്ലോ. ഈ പഴയ വസ്ത്രങ്ങൾ ഞങ്ങൾക്കു് ഇരിക്കട്ടെ. ദേവി ഇങ്ങനെ ക്രൂശ്ശു ടെ തരുന്നുണ്ടു്?

ദേവി:—പെട്ടി ഇതാ തുറന്നു വച്ചിരിക്കുന്നു. നിങ്ങൾക്കു വേണ്ടതൊക്കെ എടുത്തുകൊൾവിൻ—ഒന്നു പറയുന്നതുകൊണ്ടു നിങ്ങൾ മുഷിയരുതെ. ആ അഴുക്കു വസ്ത്രങ്ങളൊക്കെ കളഞ്ഞു് ഈ വസ്ത്രങ്ങളെ ഉടുക്കുവിൻ—ഞാൻ കാണട്ടെ.

രണ്ടാം സ്ത്രീ:—ദേവീ, ഒരാൾക്കു കൈവള മാത്രം; മറെറാരാൾക്കു്, മാല മാത്രം.....

ദേവി:—ശരിയാണു്. അതു പോരാ. നിങ്ങൾ മൂന്നാളുകളും, എന്റെ സഖികളാണല്ലോ. ബാല്യം മുതൽ, നാം ഒരുമിച്ചു കളിച്ചുവളർന്നവരാണു്. അതുകൊണ്ടു നിങ്ങൾക്കു വേണ്ട

ആഭരണങ്ങളും എടുത്തുകൊണ്ടുവിൻ. നിങ്ങളും മൂന്നുപേരെയും ആ ഭരണങ്ങളിട്ടു വിശേഷവസ്ത്രങ്ങളും ധരിച്ചു കാണുവാൻ എനിക്ക് ഇന്നു ഭാഗ്യം ഉണ്ടാകുമല്ലൊ. ഇതൊരു സുദിനം തന്നെ. ഇങ്ങനെ ഒരു ദിവസം, എന്റെ ജീവിതത്തിൽ ഉണ്ടായിട്ടില്ല. ഇതാ (എന്നു ഒരു ചെറിയ കൈപ്പെട്ടി തുറന്ന് ആഭരണങ്ങളെ ഒന്നൊന്നായി, ദേവി തന്നെ എടുത്ത് ഓരോ സ്ത്രീക്കും കൊടുക്കുന്നു).

ഒന്നാം സ്ത്രീ:—പ്രിയസോദരീ, ഞങ്ങൾക്കു വേണ്ടുവോളം തൃപ്തിയായി. പ്രിയസോദരിയുടെ വിവാഹദിവസം ഞങ്ങൾ ഈ ഭാഗ്യവും, സന്തോഷവും അനുഭവിക്കുന്നല്ലൊ.

രണ്ടാം സ്ത്രീ:—ഞങ്ങളെ ഇതുപോലെ അനുഗ്രഹിക്കുവാൻ ഞങ്ങളുടെ അമ്മയ്ക്കും അച്ഛനും സാധിച്ചിട്ടില്ല. ഭർത്താവൊ, ഉള്ളതും ഇല്ലാത്തതും ഒരുപോലെ. ദേവിയുടെ വിവാഹദിവസം ഞങ്ങൾക്കും വിവാഹദിവസംതന്നെ.

മൂന്നാം സ്ത്രീ:—നമ്മുടെ വിവാഹദിവസം നമുക്ക് ഈ ആഭരണങ്ങളും, ഈ വസ്ത്രങ്ങളും ഉണ്ടായിരുന്നുവോ? എന്താണു കള്ളം പറയുന്നത്?

ഒന്നാം സ്ത്രീ:—കള്ളമല്ല. വിവാഹദിവസംപോലെ ഞങ്ങൾക്ക് എല്ലാം മംഗളമായി കാണപ്പെടുന്നു.

(എന്നു പറഞ്ഞിട്ടു മൂന്നു സ്ത്രീകളും, സവ്വാലങ്കാരങ്ങളോടുകൂടി, ദേവിയേ കെട്ടിപ്പിടിച്ച് സന്തോഷാശ്രുകണങ്ങളെ വർഷിച്ച്, ദേവിയുടെ ശരീരത്തെ നനയ്ക്കുന്നു. ഇങ്ങനെ കുറേ നേരം ആയപ്പോൾ, ദേവി അവരുടെ ആലിംഗനബന്ധമുക്തയായിട്ട്, സത്വരജസ്തമോമൂർത്തികളായ മഹാസരസ്വതി, മഹാലക്ഷ്മി, മഹാകാളി എന്ന ദേവിമാരാൽ ചൂഴപ്പെട്ട സവ്വചൈതന്യരൂപിണിയായ, ആദിശക്തിനിയായ, ശ്രീദേവിയെപ്പോലെ വിളങ്ങി.)

ഒന്നാം സ്ത്രീ:—എന്റെ ദേവീ, ദേവിക്കുടി ദേവിയുടെ പുത്തനായ ആഭരണങ്ങളേ ധരിച്ചു കാണുവാൻ ഞങ്ങൾ കൊതിക്കുന്നു.

രണ്ടാം സ്ത്രീ:—ദേവീ! പ്രിയസോദരീ! അങ്ങനെ ചെയ്യണെ! ആഭരണങ്ങളെ ധരിക്കണെ.

മൂന്നാംസ്ത്രീ:—എന്റെ പ്രിയസോദരീ, ഞങ്ങൾ എന്തു പ്രതിഫലത്തെയാണു തരേണ്ടതു്? ഞങ്ങളുടെ ഹൃദയം തുടിക്കുന്നു.

ദേവിക്കുടി ആഭരണങ്ങളം ധരിച്ചു കാണുന്നതിനു ഞങ്ങൾക്കു ഭാഗ്യം ഉണ്ടാകണെ!

ദേവി:—അതിലേയ്ക്കു വിഷമമില്ല. കാലതാമസവും വേണ്ട. (എന്നു മറെറാരു മുറിക്കകത്തു പോയി കതകിനെ ബന്ധിച്ചു).

ഒന്നാം സ്ത്രീ:—ദേവി മഹാ ഭാഗ്യവതിയാണ്!

രണ്ടാം സ്ത്രീ:—സംശയമില്ല. ഈ ഗുണം ഉണ്ടല്ലൊ, സ്വപ്നത്തിൽപോലും നമുക്ക് ഈ പുടവയും കവുണിയും റവുക്കയും ആഭരണങ്ങളും ലഭിക്കുവാൻ സംഗതിയില്ല.

മൂന്നാം സ്ത്രീ:—ദേവിക്കു മാത്രം ഇതൊക്കെയുള്ളതുകൊണ്ടു നമുക്ക്, കുറെ ഖേദം ഉണ്ടായിരുന്നു. അതു തീരെ മാറി.

ഒന്നാം സ്ത്രീ:—ഉദയഭാനുവിനെ മറന്നുവല്ലൊ. ഭാഗ്യം, ഞാൻ വിചാരിച്ചില്ല. ഇങ്ങനെ നമ്പൂരിയെ വിവാഹം ചെയ്യുവാൻ സമ്മതിക്കുമെന്ന് ഞാൻ വിചാരിച്ചില്ല. മുത്തശ്ശിക്ക് എന്തു വ്യസനം ഉണ്ടായിരുന്നു. നമുക്കു വേഗം പോയി മുത്തശ്ശിയോടു പറയാം.

രണ്ടാം സ്ത്രീ:—വരട്ടെ, ദേവിയുടെ ആഭരണങ്ങളെക്കുടി കണ്ടിട്ടു വേണം പോകുവാൻ. ഉദയഭാനു! എന്തു കഥയാണ്. നമ്മുടെ തറവാട്ടിൽ സംബന്ധം തുടങ്ങുകേ! പാടില്ല. ഞാൻ വിരോധിക്കും. ദേവിക്ക് എന്നോടു പ്രത്യേകം ഇഷ്ടമാണ്. ഞാൻ പറഞ്ഞാൽ തട്ടിപ്പറകയില്ല. നമ്പൂരി തന്നേ വേണം.

മൂന്നാം സ്ത്രീ:—അതാ; കതകുതുറക്കുന്നേ. ദേവിയുടെ ആഭരണങ്ങളം നമുക്ക് ഇപ്പോൾ കാണാം.

ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞുംകൊണ്ടു നടയ്ക്കു നേരേ മുറിക്കകത്തു നോക്കിയപ്പോൾ ദേവി ഒരു കാഷായവസ്ത്രത്തിന്റെ ഒരുഭാഗം കൊണ്ട് അരയേയും, മറെറ ഭാഗംകൊണ്ടു വക്ഷസ്സിനേയും മറച്ചു ധരിച്ചും, ഒരു മുക്താവലി കണുത്തിനു മുറുകെ അണിഞ്ഞും, ഭസ്മംകൊണ്ടു നെറ്റിയെയും, കണുത്തെയും, വക്ഷസ്സിനെയും, കൈകളെയും, ധവളമാക്കിയും, മുറിക്കു പുറത്തുവന്ന് ആ മൂന്നു സ്ത്രീകളുടെയും മുമ്പിൽനിന്ന്, ഉള്ളിൽ നിറഞ്ഞ സന്തോഷത്തെക്കൊണ്ടു മുഖം വികസിപ്പിച്ചു മന്ദസ്മിതങ്ങളം തൂകി, അവരേ

വിളിപ്പിച്ചു. ആ സ്ത്രീകൾ ഒട്ടധികം നേരം വിസ്മയംകൊണ്ടു മതിമറന്നു സംസാരിക്കുവാൻ ശക്തിയില്ലാതെയും, നേത്രങ്ങൾക്കു ദേവിയുടെ മുഖം നോക്കുവാൻ ധൈര്യമില്ലാതെയും, കഴങ്ങി നിന്നുപോയി. അവക്ക് ആ ദേവിയുടെ രൂപംതന്നെ തിരിച്ചറിയുവാൻ കഴിയാത്ത വിധത്തിൽ ഒരു ശോഭ ദേവിയുടെ ഉള്ളിലും പുറത്തും നിറഞ്ഞു ചൂറ്റിയിരുന്നതുപോലെ അവക്കു തോന്നി. അവരുടെ ഈ വിഭ്രമനിദ്രയിൽനിന്നും, അവരെ ഉണർത്തുന്നതിനെന്നപോലെ ദേവി, ചില വാക്കുകളെ മന്ദമായി ഉച്ചരിക്കേണ്ടി വന്നുപോയി.

ദേവി:—പ്രിയ സോദരിമാരേ! നിങ്ങളുടെ വാക്കു വ്യർത്ഥമാകുവാൻ തരമില്ലല്ലൊ. നിങ്ങൾ ഒക്കെക്കൂടി എനിക്ക് ഒരു ഭർത്താവിനെ സങ്കല്പിച്ചു. ഞാൻ ഇതാ നിങ്ങളുടെ മുമ്പിൽവച്ചു സർവ്വലോകനിയന്താവായ എന്റെ ഭർത്താവിനെ വരിച്ചിരിക്കുന്നു. നിങ്ങൾ മൂവരും എന്റെ പ്രിയസോദരിമാരാണ്. എന്തിന്? ഇന്നുമുതൽ എല്ലാ സ്ത്രീകളും എന്റെ സോദരിമാരാണല്ലൊ.

മൂന്നാം സോദരി:—അയ്യോ! കഷ്ടം! എന്റെ പ്രിയസോദരിക്കു ഭ്രാന്തുപിടിച്ചു. കഷ്ടം! എന്തു പഠിത്തം, എന്തു ധനം, എന്തു സൗന്ദര്യം. കഷ്ടം! കഷ്ടം!

രണ്ടാം സോ:—കഷ്ടം! മഹാകഷ്ടം! എന്തൊരു ഭ്രാന്ത്? ഇന്നും സ്ത്രീകൾക്കു ചേരുന്നില്ല. ഇതിന് എന്തു ചേച്ച്? ചുകന്ന വസ്ത്രം എന്തു ചേച്ച്!

ഞാൻ തന്നെത്താൻ വരിച്ചു് അദ്ദേഹത്തിൽ സദാ രമിക്കുന്നതു കൊണ്ടു് എന്റെ മനുഷ്യജന്മം കൃതാർത്ഥതയേ പ്രാപിക്കും.

നിധിയിലേ ഗൃഹത്തിന്റെ ഒരുഭാഗത്തു് ദേവി ഐഹികാമുഷ്മികങ്ങളായ സർവ്വകാമങ്ങളെയും ത്യാഗംചെയ്തിട്ടു തീവ്രമായ വൈരാഗ്യം പ്രാപിക്കുമ്പോൾ ആ ഗൃഹത്തിന്റെ മറ്റൊരു ഭാഗത്തു നിധിയിലേ കാരണവരും ചുപ്പു അണ്ണാവിയും നമ്പൂരിയും ക്രൂടിയിരുന്നു ദേവിയുടെ സംബന്ധത്തെക്കുറിച്ചു പല വ്യവസ്ഥകളും ചെയ്തു. ദേവി, അവരുടെ പ്രത്യേക ശ്രദ്ധയ്ക്കു വിഷയമായി ഭവിച്ചതു് അവളുടെ സ്വകായ്യധനം കാരണമായിട്ടാണെന്നു പറയേണ്ടതില്ലല്ലൊ. ദേവിക്കു് അവളുടെ അമ്മയുടെ സ്വയാർജ്ജിതമായ ഒട്ടധികം ധനം ദേവിക്കു സ്വാധീനമായിട്ടുണ്ടെന്നും, അതിന്റെ ഏറിയഭാഗവും വിശ്വസ്തന്മാരായ ആളുകളേ കടമായി ഏൽപ്പിച്ചിരിക്കയാണെന്നും അവർ അറിയുന്നതുപോലെ, നമുക്കും അറിയാവുന്നതാണു്. കാരണവർ തറവാട്ടുവസ്തുക്കളെ അപ്പടി ചുപ്പു അണ്ണാവിക്കും അയാളെപ്പോലെയുള്ള മറ്റു നിഷ്കണ്ടകന്മാർക്കും ഒറ്റിയായും പണയമായും എഴുതിക്കൊടുത്തു കണക്കില്ലാത്ത പണം കടം വാങ്ങിട്ടുണ്ടെന്നും നമുക്കു് അറിയാമല്ലൊ. ദേവിയുടെ പണം മുഴുവനും ലഭിക്കുമെങ്കിൽ കടം മുഴുവനും തീർത്തു തറവാട്ടുവസ്തുക്കൾ സ്വാധീനപ്പെടുമെന്നു കാരണവർ വിചാരിക്കുന്നു. ചുപ്പു അണ്ണാവിക്കു് അങ്ങനെ കടംതീർക്കുന്നതു സമ്മതമല്ലായിരുന്നു. കാരണവരുടെ പേരിൽ ഒരു അന്യായംകൊടുത്തു് തറവാട്ടുമുഴുവനും ജപ്തിചെയ്തു തനിക്കു് അടക്കാമെന്നൊരു മോഹം അണ്ണാവിക്കുണ്ടു്. ദേവിക്കു സംബന്ധം തുടങ്ങിയാൽ പെൺകൊടകഴിക്കുവേണ്ട ദ്രവ്യം അനായാസേന ലഭിക്കുമെന്നു നമ്പൂരിക്കും, ആ വിധത്തിൽ നമ്പൂരിയെയും ദേവിയെയും അപകടത്തിലാക്കി ആ ധനം മുഴുവനും അപഹരിച്ചുകൊള്ളാമെന്ന ഒരു ദുർമ്മോഹം കൂടി ചുപ്പു അണ്ണാവിക്കും ഇല്ലാതില്ല. അവർ അതുകൊണ്ടു ദീർഘാലോചനയ്ക്കായും വിവാഹത്തെ വ്യവസ്ഥപ്പെടുത്തുവാനായും ഒരുമിച്ചു കൂടി.

ചുപ്പു:—നമ്പൂരി ഇന്നതന്നെ സംബന്ധം തുടങ്ങട്ടെ. മുത്തശ്ശി അങ്ങനെയാണു പറഞ്ഞതു്.

കാരണ:—അങ്ങനെ തന്നെ. എനിക്ക വിരോധമില്ല. ഗണപതിഹോമം മുടങ്ങിക്കിടക്കയാണ്. അതെങ്കിലും കഴിക്കമല്ലൊ.

നമ്പൂരി:—അങ്ങനെ ആവാം. കേട്ടൊ? നിങ്ങളം വലിയ തറവാട്ടുകാരാണ്. ഇല്ലത്തു് കേട്ടൊ, കഴിച്ചിലിനു നന്നേ ചുരുങ്ങും. അഞ്ചാറു കുട്ടികളും, ഒരു അന്തർജ്ജനം, ഇവരുടെ കഥ പറങ്ങലിലാണ്. എന്തെങ്കിലും ഒരു പത്തുപറ പഴയരിയും അതിനു വേണ്ട കോപ്പുകളും മഠത്തിൽ എത്തിച്ചുകൊടുക്കമല്ലൊ. അല്ല. നിനക്ക മടിയുണ്ടോ?

കാരണ:—അടിയനോ? എന്തു മടി. ഈയുള്ളവക്ക ബ്രാഹ്മണർ ദൈവം.

നമ്പൂരി:—അണ്ണാവിയുടെ അമ്മിയാക്കും ചെലവിന് എന്തെങ്കിലും കൊടുക്കണ്ടേ എന്നു സംശയം. സാധു. എത്ര പ്രാവശ്യം ഇല്ലത്തു വന്നു! എന്തു ബുദ്ധിമുട്ടി!

അണ്ണാവി:—അതാരാണ് അറിയുന്നതു്? നേരം വൈകി. നമ്പൂരിക്ക കുളി ഉണ്ടല്ലൊ. നേരത്തെ ആകട്ടെ. സന്ധ്യാവന്ദനവും കഴിയട്ടെ.

കാരണ:—ഉവ്വു് ഏഴമണിയോടുക്രൂടി കാലമാകും.

നമ്പൂരി:—നമുക്ക കുളിയുണ്ട്. കുളിക്കാതെ പറ്റില്ല. ഒന്നു കണ്ടുകളയാം. ആ.....ആ.....ആ.....

അണ്ണാ:—ഇനി കാണാമല്ലൊ, രായും പകലും. നമ്പൂരി പോയി കുളിക്കു.

നമ്പൂരി:—ഹേ, അറിഞ്ഞുവോ! പറകേണ്ടിയില്ലായിരുന്നു. കുളിക്കുവാൻ പോകട്ടെ. എവിടെയാണ് ഉറക്കം. ആ ഖംഗ്ലാവിലാണ് അല്ലെ? സുഖം. ശിക്ഷയാണ് അല്ലെ? ആ പേരു് ഒന്നു മാറണം. ദേവകി—ശുദ്ധ സംസ്കൃതമായിപ്പോയി. "തേയി" ആയാൽ പോരെന്നുണ്ടൊ?

അണ്ണാവി:—നമ്പൂരിക്ക് എന്താ ഇഷ്ടം—അതുപോലെ തന്നെ. പോയി കുളിക്കു. നേരം വൈകി.

കാരണ:—അണ്ണാവിക്കും കുളിക്കണ്ടെ? വരട്ടെ! ആശാനു ശുദ്ധക്ഷിണ ചെയ്യണം.

അണ്ണാവി:—ശ്രീദ്രനുക്കു ദക്ഷിണ! ഗുരു ബ്രാഹ്മണനായാൽ ദക്ഷിണ കൊടുക്കണം. ഇല്ലെങ്കിൽ ആ ദക്ഷിണ എനക്കു തരുമോ!

കാരണ:—അതിനെന്താ, ചുപ്പുവിനു്, ബ്രാഹ്മണദക്ഷിണ ഉണ്ടല്ലോ. ആശാനു ഗുരുദക്ഷിണ ചെയ്യണം. അവർക്കു ഗുരു എന്നാൽ എന്തു ഭേദിയാണു്! ഗുരുവിന്റെ മുമ്പിൽ ഇരിക്കയില്ല. ആശാനെക്കൂടി അറിയിക്കണം. ആശാനും വരട്ടെ.

അണ്ണാവി:—ഗ്രഹപ്പിഴ. ആശാനെ വരുത്തേണ്ട. ശകുനി, വല്ല തടസ്സവും ഉണ്ടാക്കിയേയ്ക്കും. കായ്യം സമ്പ്രദായത്തിൽ നിവ്വഹിക്കേണ്ടതാണു്.

കാരണ:—അങ്ങനെ പാടില്ല. ആശാനെക്കൂടി ക്ഷണിക്കണം. ഞങ്ങൾക്കു അത്താഴം ഒരുമിച്ചുതന്നെ. എട്ടു കവുണി ആശാനു കൊടുക്കണം. അണ്ണാവി അതുകൂടി വാങ്ങിക്കൊണ്ടു വരണം.

അണ്ണാവി:—കവുണി വാങ്ങിക്കൊടുക്കറേൻ. അവൻ ഇവിടെ ഇന്നു വരവേണ്ട.

കാരണ:—എന്നാൽ അങ്ങോട്ടു് അയച്ചുകൊടുക്കാം. അണ്ണാവിതന്നെ കൊണ്ടുപോയിക്കൊടുത്തു വിവരം പറയണം.

അണ്ണാവി:—അതെല്ലാം അങ്ങനെ ആവാം. (എന്നു പോകുന്നു.)

[മുത്തശ്ശി ഇങ്ങോട്ടു വരുന്നു.]

കാരണ:—അമ്മയോ? അമ്മേ, അമ്മയുടെ ഹിതംപോലെ എല്ലാം നേരെ ആയി. നമ്പൂരിയെക്കൊണ്ടു് ഇന്നു തന്നെ സംബന്ധം തുടങ്ങിക്കാം.

മുത്തശ്ശി:—നന്നായി. നമ്പൂരി നല്ല ആളാണു്. ഇങ്ങനെ നമ്പൂരിമാരിൽ നല്ല ആരും ഇല്ല. നന്നായി.

കാരണ:—നമ്മുടെ ഭാഗ്യം. ഏതുവിധത്തിലും കടം തീർക്കണ്ടേ? ചുപ്പു അണ്ണാവി എല്ലാം നേരെ ആക്കാമെന്നു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്.

മുത്തശ്ശി:—തുമ്പില്ലാത്ത പെണ്ണു്. കണ്ടവർക്കു വാരിക്കൊടുത്തുകളയുന്നു. ആശാനും വീട്ടുകാർക്കും തന്നെ, എന്തു ദ്രവ്യം വാരിക്കൊടുത്തുകളഞ്ഞു.

കാരണ:—പഠിപ്പിച്ചതാണ് തരക്കേട്. സ്വാതന്ത്ര്യം വിദ്യാഭ്യാസത്തിന്റെ ഫലം സ്വാതന്ത്ര്യം ആണോ? കാരണവൻ പറഞ്ഞാൽ കേൾക്കില്ല. മുത്തശ്ശി പറഞ്ഞാൽ കേൾക്കില്ല. എന്തു തന്നേടം. സ്ത്രീകൾക്കു തന്നേടം പാടുണ്ടോ?

മുത്തശ്ശി:—നമ്പൂരി സംബന്ധം തുടങ്ങട്ടെ. നമ്പൂരിയോടു പറഞ്ഞു്, അവളെ അനുസരിപ്പിക്കാം.

കാരണ:—എന്തു ദ്രോഹം ആണു് ഉടപ്പിറന്നവൾ ചെയ്തതു്. ദേവി തന്നെത്താനറിഞ്ഞതിന്റെ ശേഷം അവൾക്കു പണമൊക്കെ അവൾക്കു കൊടുക്കണം എന്നാണു് ഉടമ്പടി. ആ പണം നമുക്കു് അടക്കാം എന്നുവച്ചു് അവൾക്കുവേണ്ടി എന്തു പണം ചെലവു ചെയ്തിരിക്കുന്നു? എന്തു പുസ്തകം വാങ്ങി? എന്തു് ആഭരണം? എന്തു പൂടവകകം?

മുത്തശ്ശി:—അതു വകയ്ക്കു പ്രത്യേകം പണം നിന്നെ ഏല്പിച്ചിരുന്നല്ലൊ. അതു പറയാനില്ല.

കാരണ:—അതും ശരിതന്നെ. അതുകൂടാതെ പലിശയും വാങ്ങി ചെലവു ചെയ്തവനു. ദേവി പ്രാപ്തിയായതു മുതൽ പലിശപ്പണവും നമുക്കു കിട്ടുന്നില്ല. എല്ലാം അവൾ വാങ്ങി അവൾക്കു ബോധിച്ചപോലെ കളയുന്നു. ഇവിടെ കടം, കടം, കടത്തിന്മേൽ കടം.

മുത്തശ്ശി:—അതിനു പണിയുണ്ടു്. അവൾ ഒരു കാര്യം തിരികെ വാങ്ങാതെ ആക്കിക്കളയാം. ചുമ്മാ അണ്ണാവി ഉണ്ടല്ലൊ.

കാരണ:—അതാണു നോക്കുന്നതു്. ആ പണം കിട്ടിയാൽ നമ്മുടെ കടം മുഴുവനും തീരും. അതാണു് ആലോചിക്കുന്നതു്.

മുത്തശ്ശി:—അവൾക്കു പണമെന്തിനു്? പെണ്ണല്ലയോ? ഇവിടെയുള്ള മറ്റു പെണ്ണുങ്ങളെപ്പോലെ, അവൾക്കും ഒരു മൂലയിൽ കിടക്കരുതേ.

കാരണ:—പഠിപ്പിച്ചതാണു ദോഷം. ആയാശാന്റെ ഉപബോധനയിൽപെട്ട ഞാൻ സമ്മതിച്ചുപോയി. ആശാന്റെ മകനുചേർന്നു ഉർബോധനകൊടുത്തു് ഇങ്ങനെ നമ്മോടു് എതിർത്തു നിൽക്കുന്നു? എന്താണു പണി.

മുത്തശ്ശി:—എല്ലാം നേരെ ആകും. അവൾക്കു് ഇപ്പോൾ ഇങ്ങോട്ടു വരുന്നതിനുതന്നെ നാണം മടിയുണ്ടു്. വരുന്നേ ഇല്ല.

പാവ്വതിയും, ജാനകിയും, രുദ്രാണിയും അല്ലേ വരുന്നത്. അവക്ക് ഈ ആഭരണം ഒക്കെ എവിടെക്കിട്ടി? ഇത്ര നല്ല പുടകയും—ങ്ങ്ഫെ റവുക്കയും ഇട്ടിരിക്കുന്നുവോ?. ഇവരെയും ചീത്തയാക്കിയോ?

കാരണ:—അവർ എവിടെനിന്നാണ വരുന്നത്? കരഞ്ഞും കൊണ്ടല്ലേ വരുന്നത്.

മുത്തഗ്ഗി:—ഹേയ്! ദേവിയുടെ അട്ടക്കലേയ്ക്ക പറഞ്ഞയച്ചിരുന്നു. സംഭവത്തിന്റെ കായ്യം മുമ്പേക്രട്ടി അറിയിക്കാനായിട്ട്—സമയത്തു മാറിക്കളയാതെയിരിക്കുവാൻവേണ്ടി. എന്താണ് അവർ കരയുന്നത്? എന്താ, എന്താ, എന്താ!

കാരണ:—എന്താ, എന്താ! എന്താ?

സ്ത്രീകം:—ദേവിക്ക ഭ്രാന്ത്! ദേവിക്ക ഭ്രാന്ത്! ദേവിക്ക ഭ്രാന്ത്!

മുത്തഗ്ഗി:—നിങ്ങൾക്കാണ ഭ്രാന്ത്. അവർക്ക ഭ്രാന്തോ? ഇന്ന കാലത്തെ ഞാൻ കണ്ടവല്ലൊ.

സ്ത്രീകം:—എന്ത പറഞ്ഞാലും ദേവിക്ക ഭ്രാന്തുതന്നെ. ആഭരണങ്ങളും പുടവകളും ഞങ്ങൾക്ക തന്ന. ഇതാ നോക്കണം.

കാരണ:—ഞാൻ ചെന്ന നോക്കട്ടെ. (എന്ന പോകുന്ന.)

രുദ്രാണി:—ഇതാ നോക്കണം, എന്റെ കഴുത്തിൽ ഇട്ടുവാനായിട്ട തന്ന അരഞ്ഞാണം, വള.

മുത്തഗ്ഗി:—ഇതൊക്കെ അവൾ കുഞ്ഞായിരുന്നപ്പോൾ ഇട്ടിരുന്നതല്ലേ? ഇത് അവളുടെ അമ്മ ഇട്ടിരുന്നതാണ്. അത് ആർക്കും കൊടുക്കുന്നതല്ലല്ലൊ.

ഗൗരി:—എന്തോ ദേവിക്ക ഭ്രാന്ത്. പുടകയും അഴിച്ചുകളഞ്ഞു ആഭരണങ്ങളെ ഞങ്ങൾക്ക തന്ന് ഭസ്മവും വാരിത്തേച്ച്, ഒരു മുകന്ന മുണ്ടും ഉടുത്ത് അവിടെ ഇരിക്കുന്ന. എന്തുകഷ്ടം! എന്തുകഷ്ടം! ഞങ്ങൾക്ക് എല്ലാവക്കും ആയി ഒരു സോദരി. ഞങ്ങൾക്ക് എന്ത ബുദ്ധിമുട്ടണ്ടായാലും, ദേവി അതിനേ തീക്കും. എന്തു കഷ്ടം, എന്തുകഷ്ടം!

മുത്തഗ്ഗി:—വരുവിൻ, വരുവിൻ! നമുക്ക പോയി നോക്കാം.

അദ്ധ്യായം ൨.

ദേവിയുടെ ഭ്രാന്ത്.

കാരണവരും മുത്തശ്ശിയും ബദ്ധപ്പെട്ട ചെന്ന ദേവിയേ ദർശിക്കയും സംഭാഷണം ചെയ്കയും ചെയ്തപ്പോൾ, ദേവിയുടെ ബുദ്ധിക്ക ഭ്രമണം സംഭവിച്ചിട്ടില്ലെന്നും, ആഭരണങ്ങളെയും സാധാരണ വസ്ത്രങ്ങളെയും ആക്ഷേപിച്ചതു ദേവിക്ക വിവാഹത്തിലുള്ള അത്യാസക്തികൊണ്ടാണെന്നും, ആ വിവാഹത്തെ ഉടൻതന്നെ നടത്തുന്നതുകൊണ്ട് ആയാസക്തിക്ക് ഒട്ടു ശമനം ഉണ്ടാകുമെന്നും തീച്ചപ്പെടുത്തി മടങ്ങി. ചുപ്പുഅണ്ണാവി ആശാനെയും കണ്ട് കാരണവർ സദയം കൊടുത്തയച്ച ദേവിയുടെ ഗുരുദക്ഷിണയും ആശാന നൽകി, സന്ധ്യയായതോടുകൂടി നിധിയിലേയ്ക്ക വന്ന ചേന്ന. ദേവിയുടെ ഭർത്താവായി സങ്കല്പിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള നമ്പൂരിയും നിധിയിലെ മറവു സ്ത്രീകളുടെ ക്രൂരിരുപ്പുകാരായ മറവു നമ്പൂരിമാരോടുംകൂടി രാത്രിയിലെ ഭക്ഷണവും കഴിഞ്ഞു് ഉദരസംതൃപ്തി കൊണ്ട് ആഹ്ലാദചിത്തന്മാരായി, വിവാഹച്ചടങ്ങിനായി പ്രത്യേകം അലങ്കരിക്കപ്പെട്ടിരുന്ന ഒരു വിശാലമായ തളത്തിൽ എത്തി, അവക്കായി ഒരുക്കപ്പെട്ടിരുന്ന ഒരു വലിയ വെറ്റിലത്തട്ടത്തിന്റെ ചുറവും ഉണ്ടായിരുന്ന പുൽപ്പായ്കളിൽ ഇരുന്ന. അവരുടെ വിടഭാഷയിൽ പല ഫലിതങ്ങളെയും അന്യോന്യം പറഞ്ഞു് അവരും അവരുടെ വിടവേഷങ്ങളും ഭാഷിതങ്ങളെയും കണ്ടും കേട്ടും രസിക്കുന്നതിനു മറഞ്ഞും മറയാതെയും ചുറവും നിന്നിരുന്ന അവരുടെ വെപ്പാട്ടിമാരും വിനോദിക്കയായിരുന്ന. ആ വക വിനോദങ്ങളോടു് ഉപമിക്കുവാൻ ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിലെ അരമനരഹസ്യങ്ങളായ പരസ്യങ്ങൾ മാത്രമെ ഈ ലോകത്തിൽ ശേഷിച്ചിട്ടുള്ളു. വായനക്കാർ തന്നെ ഊഹിക്കുക. നിധിയിലെപ്പോലെയുള്ള ഒരു മരുമക്കത്തായകുടുംബം അമ്മയും, മകളും, മൂത്തസോദരിയും, ഇളയസോദരിമാരും, കൊച്ചമ്മമാരും, വലിയ മക്കളും, വലിയമ്മമാരും, ചെറിയ മക്കളും ഇങ്ങനെ ഒരു തോറും കണക്കും ക്രമാതെ, ഒന്നുചേന്ന് മൃഗപ്രായരായി അവരുടെ ക്രൂരന്മാരായ കാമുകന്മാരുടെ നമ്മങ്ങളിൽ ഏകരസ

ത്തെ അനുഭവിക്കുന്നതിൽ അത്ഭുതപ്പെട്ടുവാനില്ലല്ലൊ. ആയവസ്ഥയ്ക്ക് ഒരു സാദൃശ്യം ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിലേ ഭരണനീതികളെ വ്യാകുലപ്പെടുത്തുന്ന ഗാന്ധാരി, ഭാനുമതി, കുശികി ആദിയായ കൗരവസ്ത്രീകളുടെയും ധൃതരാഷ്ട്രർ, ദുര്യോധനൻ ആദിയായ കൗരവരാജകുമാരുടെയും, മദനലീലാവിലാസരംഗം മാത്രമെ, ഈലോകത്തിൽ ഉള്ളു എന്ന് അറിയുക. പക്ഷെ രണ്ടുപ്രകാരമാണ്. നിധിയിലെ മദനവിലാസനാടകശാലയിൽ, വേഷക്കാരിൽ മൂപ്പന്മാർ കൗപീനധാരികളോ ചിലപ്പോൾ, വേഷംകൊണ്ടു മാത്രം അവധൂതന്മാരോ ആയിരുന്നു. ഇളമക്കാർ—ഒരു ഒറ്റ ഉറുമാൽകൊണ്ട് അരയിലുള്ള ചരടിനെ മറയ്ക്കാതെ അരയെ മറയ്ക്കുന്നതായി ഭാവിക്കുന്നവരും ആയിരുന്നു. ഇങ്ങനെയുള്ള വകക്കാരുടെ ക്രീഡകളം കാണുന്നതിന് അഭിലാഷം ഉള്ള ഇവരുടെ ഭാഗ്യമില്ലാത്ത വെപ്പാട്ടിമാരും, കഷ്ടിച്ചു് അര മുതൽ കാൽമുട്ടവരെ ഒരു ചെറിയ വെറും ഒന്നരമുണ്ടുകൊണ്ടു മറയ്ക്കുന്നവരായിട്ട്, ലജ്ജയില്ലാതെ തങ്ങളുടെ സ്തനങ്ങളെ പ്രദർശിപ്പിക്കുന്നതിൽ കുതുകത്തോടുകൂടിയവരായി, ഒരു ചെറിയ കീറു വെറ്റിലയും ഒന്നരണ്ടു പാക്കുകഷണങ്ങളും ഒരു തുണ്ടു വടക്കൻ പുകയിലയും വായിലിട്ട്, ക്രുദ്ധി, ചവ്ണംചെയ്തുകൊണ്ട് നമ്പൂരിമാരുടെ അടുത്തും അകലെയും ആയി ചുറ്റുംനിന്ന് അനുഭവിക്കുന്ന രസം കാണേണ്ടതുതന്നെ. ആ സ്ഥിതിക്കു ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിലെ അരമന കേളീരംഗത്തെ, ഈ പ്രദർശനത്തോടു തുല്യമാക്കി ഈ ആഖ്യായിക കല്പിച്ചതു് എങ്ങനെ എന്നു വായനക്കാരിൽ ചിലർ ശങ്കിച്ചേയ്ക്കാം. ആ ശങ്ക അവരുടെ പരിചയക്കുറവുകൊണ്ടാണെന്നു മാത്രം ഇവിടെ പ്രസ്താവിച്ചുകൊള്ളട്ടെ. ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിലുള്ള പ്രജകളുടെ വ്യവസായഫലങ്ങളിൽ ഒരു പങ്ക്, രാജാംഗത്തിൽനിന്ന് വർഷംതോറും വാങ്ങി ആ ധനത്തിന്റെ ഒരു ഗൗരഭാഗം, രാജാംഗത്തിന്റെ ചെലവിനായി ചക്രവർത്തി അനുവദിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലൊ. ആ ചക്രവർത്തിയ്ക്കും, രാജാധാംബരങ്ങളിൽ അതിപ്രേമം ഇല്ലാതെയിരുന്നതുകൊണ്ട് ആ ധനം മുഴുവനും കൈകായ്യം ചെയ്യുന്നതു്, ധൃതരാഷ്ട്രരുടെ ക്ലിഷ്ടതമമായ ജീവിതത്തിൽ, ധൃതരാഷ്ട്രരുടെ ജ്യേഷ്ഠപുത്രനായും ഗാന്ധാരിയുടെ കാമുകനായും വേഷംകെട്ടി അഭിനയിക്കുന്ന ധർമ്മക്ഷേത്രവിധ്വംസകനായ, ദുര്യോധനൻ ആയിരുന്നു. ആ ദുര്യോധനൻ

ആദിഭാരതത്തിലെ, ചന്ദ്രവംശദൂഷകനായ ദുര്യോധനനെപ്പോലെതന്നെ അതിലോഭിയും, കാലുഷികനും, ദുർമ്മന്ത്രാഭ്യാസകനും ആണ്. രണ്ടാമത്തെ ദുര്യോധനൻ, ചക്രവർത്തിക്കും ധൃതരാഷ്ട്രക്കും കഷ്ടിച്ചു രണ്ടുനേരം ഭക്ഷണത്തിനും, ഒരുനേരം കഞ്ഞിക്കും ആയി ഒരു ചെറിയ ഉക നിയോഗിച്ചിട്ടുള്ള സ്വസ്വത്തെയും ദുര്യോധനൻ, ഗാന്ധാരി, ഭാനുമതി ആദിയായ ജന്തുകീടങ്ങളുടെയും അവരുടെ കാമസംപൂർത്തിക്കായി അവരാൽ ശേഖരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള ഒരുവക രസിക കഞ്ഞൂരന്മാരുടെയും രാജകീയാഡംബരങ്ങൾക്കായി വിനിയോഗിച്ചുവന്നു.

ഗാന്ധാരിയുടെ പ്രതിദിനം ഉള്ള അനുനിമിഷങ്ങളായ ശൃംഗാരസ്നാനങ്ങളേയും, ശൃംഗാരാലംകാരങ്ങളേയും വർണ്ണിച്ചിട്ടു് ഇവിടെ അധികം പ്രയോജനമില്ല. അതുകൊണ്ടു് അരമനയിലുള്ള ഭ്രഷ്ണാധിക്യം, നിധിയിൽ ഇല്ലാതായിരുന്നു എന്നല്ലാതെ, മറെറല്ലാ ശൃംഗാരസംപ്രദായങ്ങളും നിധിയിലും അരമനയിലും ഒരുപോലെതന്നെയുണ്ട്. കാരണവർ, ധൃതരാഷ്ട്രരെപ്പോലെ അന്ധനായിട്ട് ഈ കുചേഷ്ടിതങ്ങളൊന്നും കാണുന്നും കേൾക്കുന്നും ഇല്ലെന്നു ഭാവിച്ചു ജീവിതത്തെ നയിക്കുന്നു. നമ്പൂരിമാർ സ്ത്രീകളാൽ ചൂഴപ്പെട്ടു് അവരുടെ അന്ധവിസ്മയത്തെ അർഹിക്കുന്ന ചേഷ്ടകളെക്കൊണ്ടു ദേവിയുടെ വിവാഹകർമ്മത്തെ സമാപിച്ചിട്ടു് ആ നമ്പൂരിയെ ദേവിയുടെ വാസസ്ഥാനത്തേയ്ക്കു കൊണ്ടുപോയി.

ദേവിയോ, ആ സ്ത്രീകളേ പിരിച്ചയച്ചിട്ടു സ്വസ്ഥയായി ഭവിച്ചു. കാരണവരും മുത്തശ്ശിയും വന്നിട്ടും പലതൊക്കെ ജല്പിച്ചിട്ടും ദേവിയുടെ വൈരാഗ്യം ഒട്ടുംതന്നെ ചലിക്കുന്നതിനു സംഗതിയായില്ല. കാരണവരും മുത്തശ്ശിയും ദേവിയുടെ വാസസ്ഥലംവിട്ടു പോയിട്ടു് ഒട്ടധികം നേരത്തേ വിശ്രാന്തി ദേവിക്കു ലഭിച്ചു. ആ വിശ്രാന്തിസമയത്തിൽ ആ ഗൃഹത്തിന്റെ പടിഞ്ഞാറെ വരാന്തയിൽ അങ്ങോട്ടും ഇങ്ങോട്ടും നടന്നു സൂര്യാസ്തമയത്തെ വീക്ഷിക്കുമ്പോൾ ദേവിയുടെ ഉള്ളിൽ പല വിചാരങ്ങളും ഉദിച്ചു പൊങ്ങി. സൂര്യൻ അസ്തമിച്ചിട്ടു് നാളെ രാവിലെ ഉദിച്ചുയരുന്നതുപോലെ മനുഷ്യരും എന്നല്ല സർവ്വജീവികളും അസ്തമിക്കുകയും ഉദിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു എന്നു് അറിയുവാൻ ദേവിയുടെ ബു

ടിക്ക് ഒട്ടും യത്നം ആവശ്യമുണ്ടായിരുന്നില്ല. സൃഷ്ടിവിശേഷങ്ങളിൽ സൂര്യനെപ്പോലെ അതിഗംഭീരമായിട്ടു മറെറാരു വസ്തുവില്ലല്ലൊ. ആ സൂര്യനെ, ലോകനിയന്താവായി അറിഞ്ഞു് ആരാധിക്കയും, സൂര്യതേജസ്സിനാൽ മൂടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതും അമരത്വത്തേ പ്രാപിച്ചിട്ടുള്ള ദേവന്മാരുടെ അഭയസ്ഥാനമായതുമായ സച്ചക്രവാടത്തേ തുറക്കുന്നതിനു സൂര്യനോടു പ്രാർത്ഥിക്കയും ചെയ്യുന്നുണ്ടു്. ആ ഗംഭീരനായ സൂര്യനുതന്നെയും, ഉല്പത്തിയും നാശവും ഉണ്ടല്ലൊ. ആ സ്ഥിതിക്കു കേവലം അണുക്കളായ മാനുഷപ്പുഴുക്കൾക്കു നാശമില്ലെന്നു് എങ്ങനെ പറയുവാൻ കഴിയും? സൂര്യൻ കേവലം ഒരു സ്ഥൂലവസ്തുവാണു്. തന്റെ ഗതിയിൽ നിന്നു ചിരമിക്കുവാനോ ഗതിയെ ശീഘ്രപ്പെടുത്തുവാനോ, സൂര്യനു കഴിയുന്നില്ല. അണുവായ മനുഷ്യൻ സേച്ഛപോലെ ചരിക്കുവാനോ ചരിക്കാതെയിരിക്കുവാനോ ശക്തനാകുന്നു. സൂര്യാദികൾക്കുള്ള ശക്തി നിർദ്ദിഷ്ടമാണു്. മനുഷ്യരുടെ ശക്തി, സങ്കോചവികാസങ്ങൾക്കു വശപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. മനുഷ്യനോ, തന്റെ ബുദ്ധിയെ വികസിപ്പിച്ചു സർവ്വപ്രപഞ്ചരഹസ്യങ്ങളേയും അറിയുവാൻ കഴിയും. സൂര്യന്റെ ഗതികളേ തടയുവാൻ എന്നെപ്പോലെയുള്ള സ്ത്രീകൾക്കുപോലും കഴിവുണ്ടെന്നു പുരാണകഥകളിൽ നിന്നു നാം ഗ്രഹിക്കുന്നുവല്ലൊ. അക്കഥകൾ എഴുതീട്ടുള്ളതു മഹത്തുക്കളാകകൊണ്ടു് അവരുടെ വാക്കു് അർത്ഥഹീനമായോ ഫലശൂന്യമായോ ഭവിക്കുന്നില്ല. അതുകൊണ്ടു സർവ്വജ്ഞതപാടി ഈശ്വരമയത്വം മനുഷ്യർക്കും സിദ്ധമാണു്. മനുഷ്യർ കേവലം ക്ഷണഭംഗുരങ്ങളായ സുഖങ്ങളിൽ രമിക്കുന്നവരായിട്ടു് അടങ്ങിപ്പാർക്കുന്നതു ശരിയല്ല. നാം സ്വശക്തിയെ അഭ്യാസംകൊണ്ടു പോഷിപ്പിച്ചും ബലപ്പെടുത്തിയും വിനിയോഗിക്കുമ്പോൾ, ബുദ്ധി വികസിക്കയും, അങ്ങനെ വികസിതമായ ബുദ്ധിയിൽ പ്രപഞ്ചരഹസ്യം പ്രതിബിംബിക്കയും ചെയ്യാതെയിരിക്കയില്ല. പുത്രാദിവിഷയങ്ങളിൽ നിരതരായ നാം നമ്മുടെ ബുദ്ധിയേ സങ്കോചിപ്പിക്കുന്നതു ധർമ്മമല്ല; സ്ത്രീധർമ്മവുമല്ല.

ഇങ്ങനെയുള്ള വിചാരപ്രവാഹത്തിനു്, മുത്തശ്ശിയും കാരണവരും ഒരു പ്രതിബന്ധമായി ഭവിച്ചു. ദേവിയെ ചെമന്ന വസ്ത്രത്തോടും, ഭസ്മലേപനത്തോടും കൂടി കണ്ടപ്പോൾ അവരുടെ ഹൃദയത്തിൽ ഇടിവീണാൽ എന്നപോലെ, അവർ ഒന്നു ഞെട്ടി.

ശരീരങ്ങൾ താഴെ പതിച്ചു. ദേവി അവരുടെ ആയാസം കണ്ടു ബദ്ധപ്പെട്ടു്, ഓടി അവരുടെ അടുത്തുചെന്നു് അവരേ താങ്ങി എടുത്തു്, അവിടെ കിടപ്പുണ്ടായിരുന്ന സോഫ്കളിൽ ഇരുത്തി വിശ്രമിപ്പിച്ചു.

മുത്തശ്ശി:—പ്രിയ മകളേ, നീ ഇങ്ങനെ കാണിച്ചതെന്താണു്? ഈയുള്ളവരോടു് ഒട്ടും ദയവില്ലാത്തതുകൊണ്ടല്ലയോ?

കാരണ:—ഈ വൃദ്ധനേ നോക്കൂ. അമ്മയേ നോക്കൂ! ഞങ്ങളുടെ കാലം കഴിഞ്ഞിട്ടു നീ നിനക്കു ബോധിച്ചതുപോലെ ഇരിക്കുക. നിന്നെ ഈ സ്ഥിതിയിൽ കാണുമ്പോൾ ഞങ്ങൾക്കു തീരാത്ത വ്യസനം ഉണ്ടാകുന്നുവല്ലൊ. ഞങ്ങൾ എന്തു ചെയ്യേണ്ടു? എവിടെപ്പോകേണ്ടു? ഞങ്ങളേ കൊന്നുകളഞ്ഞിട്ടു നീ ഇങ്ങനെ ചെയ്യുക.

മുത്തശ്ശി:—മകളേ, ഈ ധൂണി എടുത്തുകളക. നിനക്കു് എത്രയോ നല്ല പുടവയുണ്ടു്. ഒന്നെടുത്തുടുക്കൂ! അല്ലെങ്കിൽ നിനക്കിഷ്ടമുള്ള പുടക ഏതാണെന്നു പറയുക. വരുത്തിത്തരുമല്ലൊ.

കാരണ:—നിധിയിലേ സ്വത്തു മുഴുവനും നിനക്കുവേണ്ടി ചെലവു ചെയ്യുവാൻ ഞാൻ തയാർ. എന്തു വേണ്ടു? പറയൂ. നിനക്കു വിപരീതം ചെയ്യുവാൻ എനിക്കു ധൈര്യമില്ല. നിന്നെ ഇങ്ങനെ കണ്ടിട്ടു ഞങ്ങൾ എന്തിനു ജീവിച്ചിരിക്കുന്നു?

മുത്തശ്ശി:—നിന്റെ തരത്തിലുള്ള മറ്റു പെണ്ണുങ്ങളേ കാണുന്നില്ലയോ? നിനക്കു സ്വന്തമായിട്ടു പണം ധാരാളം ഉണ്ടു്. ഞാനോ ഇനി അധികം ജീവിച്ചിരിക്കയില്ല. പിന്നീടു നിനക്കു് ഇഷ്ടംപോലെ ചെയ്യാമല്ലൊ. എന്റെ മകളേ, ഇതു കളഞ്ഞു വേറേ വസ്ത്രം ധരിക്കു്. (കാരണവനോടു്) നീ പോയി നല്ല പുടക വാങ്ങിക്കൊണ്ടുവന്നു കൊടുക്കു്.

കാരണ:—അതിനെന്തു പ്രയാസം. ഞാൻതന്നേ പോയി കൊണ്ടുവരാമല്ലൊ (എന്നു പോകുന്നു.)

മുത്തശ്ശി:—മകളേ, പ്രിയമകളേ! നീ ഇങ്ങനെ തോന്ന്യാസം കാണിക്കരുതേ. നിനക്കു് ഇന്നു സംബന്ധം തുടങ്ങുവാൻ നിശ്ചയിച്ചിരിക്കയാണു്. നംപൂരി വന്നിട്ടുണ്ടു്. കളിച്ചു് ഉണ്ണുവാൻ പോയിരിക്കുന്നു. ഊണു കഴിഞ്ഞു് ഇപ്പോൾ വരും. നീ, ഈ

മുണ്ടു കളയുക. അദ്ദേഹം എന്തു പറയും? അദ്ദേഹത്തിന് എന്തു തോന്നും? ഇങ്ങനെ സിദ്ധാന്തം പിടിക്കരുതേ. അത്താഴം കഴിഞ്ഞുവോ?

ദേവി:—സന്ധ്യയായതേ ഉള്ളൂവല്ലൊ. ഊണുകാലമായില്ല.

മുത്തശ്ശി:—എന്നാൽ അങ്ങോട്ടു പോവുക. മഠത്തിൽ ഒരു സദ്യയുണ്ട്.

ദേവി:—ഇവിടെത്തയാറാക്കുന്നതു കഴിച്ചാൽ പോരേ?

മുത്തശ്ശി:—പോരെന്നില്ല. എങ്കിലും സദ്യയിലേ ചോറും കറികളും, പായസവും പപ്പടകവും പഴവും—

ദേവി:—അതൊന്നും എനിക്കു വേണ്ട. ഇവിടെയുള്ളതു മതി. അമ്മുമ്മയും ഇവിടെ ഊണുകഴിക്കണം.

മുത്തശ്ശി:—മക്കളോടുകൂടിയിരുന്ന് ഉണ്ണുവാൻ എനിക്കും ഇഷ്ടംതന്നെ. എങ്കിലും, ആ സദ്യയിൽനിന്നു കുറേ പകർന്നുകൊണ്ടുവരട്ടെ.

ദേവി:—വേണ്ട—ഇവിടെ ഉള്ളതുമതി. അരിവെപ്പുകാരി വ്യസനിക്കും.

മുത്തശ്ശി:—നിന്റെ ഇഷ്ടംപോലെ. നമ്പൂരി ഊണുകഴിഞ്ഞു് ഇങ്ങോട്ടു വരും.

ദേവി:—വരട്ടെ, അതിനെന്തു്?

മുത്തശ്ശി:—അങ്ങനെ! നന്നായി. എന്റെ മകളേ! നീ സുഖമായിരുന്നു കണ്ടിട്ട്.....അതൊരു ആഗ്രഹമേ എനിക്കുള്ളൂ.

ദേവി:—അമ്മുമ്മേ, എനിക്ക് ഇപ്പോൾ പരമസുഖംതന്നെ. സുഖത്തിന്ന് ഒരു കുറവും ഇല്ല.

മുത്തശ്ശി:—എങ്കിലും, അങ്ങനെ അല്ലല്ലൊ. പെണ്ണുങ്ങൾക്കു സുഖം ഭർത്താക്കന്മാരോടുകൂടി പാർക്കുക ആണു്. എന്റെ മകനും ആ സുഖം ഇതേവരെ അറിഞ്ഞിട്ടില്ലല്ലൊ! ഭർത്താവുമായി സുഖിച്ചിരിക്കുന്നതു് എനിക്കു കാണണം. നിനക്കോ അമ്മയില്ല. അവനോ, ആ ഭാഗ്യം ഇല്ലാതായി. ഞാൻ എങ്കിലും, ആ ഭാഗ്യം അനുഭവിക്കട്ടെ. ഈശ്വരൻ അതിനു സംഗതിയാക്കട്ടെ. നമ്പൂരി ഇവിടെത്തന്നെ നിന്റെകൂടെത്താമസിക്കട്ടെ.

ദേവി:—അതു വേണ്ട.

മുത്തശ്ശി:—വേണ്ടേ? അരിവയ്ക്കുവാൻ ഒരു ബ്രാഹ്മണക്കുട്ടിയെ ആക്കിക്കളയാം.

ദേവി:—വേണ്ടേ വേണ്ട. ഈ അരിവെപ്പുകാരിയെക്കൊണ്ടു മതിയാകും.

മുത്തശ്ശി:—നംപൂരി ഇവിടെ ഉണ്ണുമോ?

ദേവി:—വേണ്ടാ.

മുത്തശ്ശി:—എന്നാൽ നംപൂരി മഠത്തിൽ ഊണുകഴിക്കട്ടെ. വിരോധമെന്തു്?

ദേവി:—ഒരു വിരോധവുമില്ല. നിധിയിലേ സ്വത്തൊക്കെ അഴിഞ്ഞതു്, മഠത്തിൽ ഊണുകഴിപ്പിച്ചുതന്നെ.

മുത്തശ്ശി:—അതുക്രൂടാതെ കഴിയുമോ? ദ്വാദശി സദ്യ കഴിക്കണ്ടേ? തിരുവോണം കാലുകഴുകിച്ചൂട്ടു വേണ്ടെന്നു വയ്ക്കാമോ?

ദേവി:—പിന്നെ, കടം വർദ്ധിക്കുന്നതുകൊണ്ടു വ്യസനിക്കുവാനില്ലല്ലൊ.

മുത്തശ്ശി:—കടം ഒക്കെ തീരുകയില്ലേ? എന്റെ മകൾ തന്നെ, കടം ഒക്കെ തീർക്കുമല്ലൊ.

ദേവി:—എങ്ങനെ?

മുത്തശ്ശി:—നിന്റെ പണംകൊണ്ടു്.

ദേവി:—അമ്മുമ്മേ! എനിക്കു പലിശയ്ക്കുമാത്രമേ അവകാശമുള്ളൂവല്ലൊ. ബാങ്കിൽ കിടക്കുന്ന പണമല്ലേ?

മുത്തശ്ശി:—നീ സമ്മതിച്ചാലോ?

ദേവി:—എന്നാലും ബാങ്കുകാർ എല്ലാം ഒന്നായി തരുന്നതിനു കടപ്പെട്ടിട്ടില്ല. പിന്നെ വേണമെങ്കിൽ ഈ നോട്ടുകളെ വല്ലവർക്കും വിൽക്കണം. വിൽക്കുന്നതായാൽ, ആ പണത്തുക മുഴുവനും കിട്ടുന്നതല്ല. നമ്മുടെ ആവശ്യമല്ലേ? വില കുറഞ്ഞുപോകാനും മതി.

മുത്തശ്ശി:—അങ്ങനെയോ? ഈ അപകടങ്ങളൊക്കെ ഉണ്ടാക്കിവെച്ചതു്, ആയാശാനാണു്.

ദേവി:—അമ്മുമ്മേ! ആശാൻ എന്താണു ചെയ്തതു്? പണത്തിന്റെ രക്ഷ നോക്കി. അതു ഗുണമല്ലേ?

മുത്തശ്ശി:—എന്തു ഗുണം? ചുപ്പുഅണ്ണാവിക്കു കൊടുക്കുവാൻ എന്തുണ്ടെന്ന് അറിയാമോ? നമ്മുടെ വീടെല്ലാം പണയത്തിലായി. എല്ലാം ചുപ്പുഅണ്ണാവി തട്ടിച്ചുകൊണ്ടു പോകും; സംശയമില്ല.

(ഈ സമയം, കാരണവർ ദേവിക്കായി നാലു പുടവയും നേരിയതും തോത്തും എടുപ്പിച്ചുകൊണ്ടു വന്നുചേർന്നു.)

ദേവി:—കാരണവർ വന്നുകഴിഞ്ഞു. ഈ മുണ്ടൊക്കെ, പണമില്ലാത്ത കാലത്തു വാങ്ങിയതെന്തിന്? എനിക്കു മുണ്ടു ധാരാളം ഉണ്ടല്ലൊ.

കാരണ:—നീ, ചെമന്നവസ്ത്രം അഴിച്ചുകളഞ്ഞു', ഈ പുടക ഉടുക്കുക.

മുത്തശ്ശി:—ഇനി അത്താഴം കഴിയട്ടെ. നിന്റെ ആഭരണങ്ങളൊക്കെ കൊടുത്തതെന്തിന്?

ദേവി:—അവരും, എന്റെ സഹോദരികളും അല്ലയോ? അവക്ക് ആഭരണം ഒന്നും ഇല്ലല്ലൊ. അതുകൊണ്ടു തന്നെ.

മുത്തശ്ശി:—അങ്ങനതല്ല; വേണ്ടതുതന്നെ. എന്നാലും, നിനക്ക് ആഭരണങ്ങളും ഒന്നും വേണ്ടേ?

ദേവി: — ഉണ്ടല്ലൊ; അമ്മയുടെ ആഭരണങ്ങളും അതാ ആ പെട്ടിയിൽ ഉണ്ട്.

മുത്തശ്ശി:—ഉള്ളതുതന്നെ. എന്തായാലും, എന്റെ പൊന്നുമകളേ, നീ ഇവന്റെ കടമൊക്കെത്തീർത്തു തറവാട്ടിനെ രക്ഷിക്കണം.

ദേവി:—അങ്ങനെതന്നെ! എനിക്കു പണമെന്തിന്? അമ്മുമ്മ പറയുന്നതുപോലെ ചെയ്യുന്നുണ്ട്.

കാരണ:—എന്റെ കുഞ്ഞേ, നീ ചെയ്യുന്നതു വലിയ ഉപകാരം. ഒരു പതിനായിരം രൂപയും പലിശയും അണ്ണാവിക്കു തന്നെ ഉണ്ട്. അങ്ങനെ ചെയ്യണേ.

ദേവി:—അങ്ങനെതന്നെ. എന്റെ പേക്കുള്ള നോട്ട് ചുപ്പുഅണ്ണാവിക്കു കൊടുത്തേയ്ക്കാം. ശിഷ്ടം കുറച്ചൊക്കെ ഉണ്ടായിരിക്കും. എന്റെ ചെലവിനുമാത്രം മതിയാകും.

കാരണ:—അതു വേണ്ട. ചുപ്പുഅണ്ണാവിക്കു പണയം എഴുതീട്ടുള്ള വസ്തുക്കളും ഒക്കെ, എന്റെ കുഞ്ഞിന്റെ അനുഭവത്തിൽ വിട്ടേയ്ക്കാം.

ദേവി:—വേണ്ടേ. കാരണവർ അനുഭവം എടുത്തു തറവാട്ടിലേയ്ക്കുവേണ്ടി, ഉപയോഗിച്ചാൽ മതിയാകും.

കാരണ:—നല്ലകുഞ്ഞു്. അങ്ങനെ ഒരു രക്ഷചെയ്താൽ തറവാട്ടു ഗുണപ്പെട്ടും.

ദേവി:—ഞാൻ ജനിച്ച തറവാടല്ലേ? അതു നന്നാക്കേണ്ടതു്, എന്റെ കടമ. വിശേഷിച്ചും എനിക്കു് ഈ പണമൊക്കെ ആവശ്യമില്ലതാനും.

മുത്തശ്ശി:—എന്റെ മകളേ, നീ വളരെക്കാലം ജീവിച്ചിരിക്കണേ. സർവ്വൈശ്വര്യങ്ങളും നിനക്കു് ഈശ്വരൻ നൽകും. (എന്നു പറഞ്ഞുംകൊണ്ടു മുത്തശ്ശി ദേവിയെ ആലിംഗനം ചെയ്യുകയും, സന്തോഷാശ്രുകണങ്ങളെക്കൊണ്ടു് അവളെ അഭിഷേകം ചെയ്യുകയും ചെയ്തു.)

കാരണ:—ഞാൻ ചെറുപ്പത്തിൽ എന്തോ ചപലതകൊണ്ടു് ഒട്ടധികം കടം ഉണ്ടാക്കി. ഈ കടം തീർന്നുകിട്ടിയാൽ പിന്നെ തറവാട്ടു് അധോഗതിയേ പ്രാപിക്കയില്ല. (ഈ അവസരത്തിൽ വന്നുചേർന്ന ചുപ്പുഅണ്ണാവിയോടു്) സ്വാമി വന്നുവോ? എല്ലാം നേരെ ആയി. ഞാൻ ഇങ്ങനെ വിചാരിച്ചിരുന്നില്ല. സ്വാമിയുടെ കടംതീർക്കാൻ ദേവി സമ്മതിച്ചിരിക്കുന്നു.

ചുപ്പു:—സന്തോഷമായി. രൊമ്പ സന്തോഷമായി. എനക്കു പണം ഒക്കെ കിട്ടിയാൽ അമ്മിയാരെയും കുഞ്ഞുങ്ങളെയും കൊണ്ടു നാട്ടിൽ പോകാമല്ലോ.

കാരണ:—ആശാനെക്കണ്ടുവോ?

ചുപ്പു:—കണ്ടായി. അങ്ങുന്നു പറഞ്ഞതുപോലെ കവുണിയും കൊണ്ടുപോയി കൊടുത്തു.

കാരണ:—വിവരം അറിയിച്ചുവല്ലോ.

ചുപ്പു:—ഓഹോ! ആശാനു സന്തോഷമായി! ഈ കൊച്ചമ്മയ്ക്കു ചിരഞ്ജീവികളായ പുത്രന്മാർ ഉണ്ടാകുമെന്നു പല പ്രാവശ്യം പറഞ്ഞു.

മുത്തശ്ശി:—(ദേവിയോടു്) ആശാനു ഗുരുദക്ഷിണ കൊടുത്തയച്ചു.

ദേവി:—നന്നായി. ആശാൻ എനിക്കു ചെയ്തിട്ടുള്ള ഉപകാരത്തിന് എന്തുകൊടുത്താൽ മതിയാകും. ആശാനേ കണ്ടുവോ?

മുത്തശ്ശി:—ആശാനെക്കണ്ടു വിവരം പറഞ്ഞു.

ദേവി:—നന്നായി.

മുത്തശ്ശി:—സ്വാമി അത്താഴം കഴിഞ്ഞില്ലല്ലോ?

ചുപ്പു:—ഞാൻ പോകുന്നു. എനിക്കു ദക്ഷിണ ഇല്ലയൊ? ബ്രാഹ്മണദക്ഷിണ.

ദേവി:—ഇതാ, ഈ നാലു നേരിയതും ഇരിക്കട്ടെ.

ചുപ്പു:—ചിരഞ്ജീവിയായിരിക്കട്ടെ. ചിരഞ്ജീവികളായ പുത്രന്മാർ ഉണ്ടാകട്ടെ. (എന്ന് അനുഗ്രഹിച്ചു നേരിയതും വാങ്ങിപ്പോയി.)

കാരണ:—അമ്മേ, ഞാനും പോയി അത്താഴം കഴിക്കാം. (എന്നു പോകുന്നു.)

മുത്തശ്ശി:—ഹോ! എനിക്ക് അത്താഴം ഇവിടെത്തന്നെ.

ദേവി:—ഇന്നൊരു നല്ല ദിവസമാണ്. എന്റെ ജീവിതദശയിൽ ഇങ്ങനെ ശുഭമായ ദിനം വേറെ ഇല്ല. ആ ദിവസം അമ്മുമ്മയും ഒരുമിച്ച് അത്താഴം കഴിക്കേണ്ടതുതന്നെ.

മുത്തശ്ശി:—പ്രിയമകളേ, നിന്നെക്കൊണ്ടു ഞങ്ങൾക്കു സർവ്വഭാഗ്യങ്ങളും ഉണ്ടായി.

ദേവി:—എന്നെക്കൊണ്ടെന്തു ഭാഗ്യം? എന്റെ കടമ തറവാട്ടിന്റെ കടം തീർക്കേണ്ടതു്. പിന്നെയും, ഈ പണമൊക്കെ എനിക്ക് ഉപയോഗമില്ലല്ലൊ. എനിക്ക് ഒരാൾക്ക് എന്തു വേണം?

മുത്തശ്ശി:—എന്തായാലും എല്ലാം മംഗളമായി ഭവിച്ചു.

ദേവി:—അമ്മുമ്മേ, അത്താഴം കാലമായി. അങ്ങോട്ടു പോകാം.

മുത്തശ്ശി:—അങ്ങനെ തന്നെ. പ്രിയമകളുമായി ഒരുമിച്ചിരുന്ന് അത്താഴം കഴിക്കുന്നതു വലിയ ഭാഗ്യം.

ദേവിയും മുത്തശ്ശിയും കൈകാൽ തേച്ചുകഴുകി, മുഖവും തൊട്ട്, നാമജപവും കഴിഞ്ഞു് അത്താഴം കഴിക്കുവാനായി അതിലേക്കുള്ള തളത്തിൽ വന്നുചേർന്നു. അപ്പോഴം അരിവെപ്പുകാരിയും ഇവരെപ്പോലെ ഭോജനശാലയിൽ ചെന്നു് ഭക്ഷണപാത്രവും ധരിച്ചു്

മ്മേവും ഇട്ട് രണ്ടു വെള്ളിപ്പാത്രങ്ങളിൽ കാച്ചിക്കുറുക്കി പഞ്ച സാര ചേർത്ത പശുവിൻപാലും, മൂന്നുനാലു വക വാഴപ്പഴങ്ങളും, ഒരു താലത്തിൽ ആക്കി അവരുടെ മുമ്പിൽ കൊണ്ടുവന്നു വച്ചതു കണ്ടു മുത്തശ്ശി വീണ്ടും സംഭാഷണം തുടർന്നു.

മുത്തശ്ശി:—എന്താണ് അത്താഴത്തിന് അരിവച്ചിട്ടില്ലേ?

ദേവി:—ഇല്ല. ഇന്നൊരു നല്ല ദിവസം ആണ് എന്നു മുമ്പേ പറഞ്ഞുവല്ലോ. അതുകൊണ്ട് അത്താഴത്തിനു ചോറു തയാറാക്കേണ്ടാ എന്നു മുമ്പേക്കൂട്ടി ഏർപ്പാടു ചെയ്തിരുന്നു.

മുത്തശ്ശി:—ആരു മതിയോ? നീ ഒരു കൊച്ചു പെണ്ണല്ലയോ?

ദേവി:—അമ്മുമ്മേ; പാൽ, ഭക്ഷണസാധനങ്ങളിൽ വച്ച് അത്യുത്തമമായിട്ടുള്ളതാണ്.

മുത്തശ്ശി:—ശരിയാണ്. പാൽ കുടിച്ചാൽ വിശപ്പു തീരുമോ?

ദേവി:—അമ്മുമ്മ, പാൽ കുടിച്ചുനോക്കണം. വിശപ്പു തീർന്നില്ലെങ്കിൽ ഈ പഴവുംകൂടി.....

മുത്തശ്ശി:—പ്രിയമകൾ തരുന്നതെല്ലാം എനിക്കും ഇഷ്ടം തന്നെ. പാൽ അമൃതംതന്നെ. ഇങ്ങനെ പാൽ കാച്ചി കുറുക്കുവാൻ ഈ വയ്പുകാരിക്ക് അറിയാമോ?

ദേവി:—ആവർ കൈകൊണ്ടു തൊട്ടാൽ ഏതു ഭക്ഷണസാധനവും പഞ്ചാമൃതത്തിനു സമമാകും. ആ ഗുണം അവരുടെ കൈയ്യുണ്ട്.

മുത്തശ്ശി:—നമ്പൂരിക്കും കുറേ പാൽ വച്ചേയ്ക്കട്ടെ?

ദേവി:—ബ്രാഹ്മണർക്കു നമ്മുടെ ഉച്ഛിഷ്ടം പാടുണ്ടോ?

മുത്തശ്ശി:—ശരിയാണ്. ഞാൻ അതു ഓർത്തില്ല. നമ്പൂരിക്ക് എന്താണു കൊടുക്കുക? ആദ്യമായിട്ടു ദേവിയേ കാണുവാൻ വരികയല്ലേ?

വെപ്പുകാരി:—നല്ല പഴക്കുല നിൽപ്പുണ്ട്.

മുത്തശ്ശി:—മതി മതി. ഈ പഴം മകൾ തിന്നുനോക്കുക. എന്തു മധുരം.

ദേവി:—മധുരം നന്നായിട്ടുണ്ട്. അമ്മുമ്മേ, എനിക്കു മതിയായി.

മുത്തശ്ശി:—കുറെക്കൂടി.

ദേവി:—വേണ്ട.

മുത്തശ്ശി:—എന്നാൽ മതി. (രണ്ടാളും എഴുന്നേറ്റു കൈ കഴുകി വിശാലമായ ഒരു മുറിയിൽ വന്നിരുന്നു. ആ മുറി ദേവിയുടെ ശയ്യാഗൃഹമാണ്. ദേവിക്കു കിടക്കുവാനായി ഒരു രത്നക്കമ്പളം വിരിച്ചിട്ടുള്ള ഒരു ചെറിയ സോഫ്ായും, ഒരു ചെറിയ മേശയും, ഒന്നു രണ്ടു ചെറിയ കസേരകളും ഇട്ടിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. ദേവി തന്നത്താനെ കിളിവാതിലുകളെ ഒക്കെ തുറന്നിട്ട് അവയിൽ ഒന്നിന്റെ അടുക്കൽ ചെന്ന് പടിഞ്ഞാറോട്ടു തിരിഞ്ഞുനിന്ന് ആ തിൽക്കൂടി വരുന്ന മന്ദമാരുതനെ യഥേഷ്ടം ആസ്വദിച്ചു. മുത്തശ്ശിയൊ, മകനായ കാരണവരുടെ കടം മുഴുവനും തീർത്തേയ്ക്കാമെന്നുള്ള ദേവിയുടെ പ്രതിജ്ഞകേട്ട് സന്തോഷഭരിതയായിരുന്നതുകൊണ്ട് ദേവിയുടെ കാഷായവസ്ത്രത്തേയും മുത്തുമാലയേയും വിസ്മരിച്ചിട്ട് എല്ലാം തന്റെ മനോരഥംപോലെ പരിണമിച്ചു എന്നു വിചാരിച്ച് ദേവിയിൽ യാതൊരു ദോഷത്തെയും കാണുവാൻ അവർക്കു കഴിഞ്ഞില്ല. കുറേനേരം വിശ്രമിച്ചതിന്റെ ശേഷം, രണ്ടാളുകളും ആ സോഫ്ായിൽ വന്നിരുന്ന് ഇങ്ങനെ തമ്മിൽ സംഭാഷിച്ചു.

മുത്തശ്ശി:—ഈ മുറിയിലാണോ കിടക്കുന്നത്?

ദേവി:—അതെ.

മുത്തശ്ശി:—മെത്തയും കട്ടിലും എവിടെ?

ദേവി:—അതൊക്കെ ഇവിടെ നിന്നു മാറ്റി. വേറൊരു മുറിയിൽ ഇട്ടിരിക്കുയാണ്.

മുത്തശ്ശി:—അപ്പോൾ ഇന്നു മുതൽ ആ മുറിയിൽ ആണ് ഉറങ്ങുന്നത്. നന്നായി. ഈ മുറിക്കു തുറസ്സ് അധികമായിപ്പോയി. കോളാമ്പി ഒന്നു വേണം ഇല്ലെ? ഞാൻ അതു കൊടുത്തയയ്ക്കാം. വെറ്റില പാക്കു പുകയില ചുണ്ണാമ്പ്, ഈ വക സാധനങ്ങളും ഒന്നും ശേഖരിച്ചിട്ടില്ല.

ദേവി:—ഇല്ല, എനിക്ക് അവ ഒന്നും ആവശ്യമില്ലല്ലൊ.

മുത്തശ്ശി:—എന്റെ മകൾക്ക് ആവശ്യമില്ല. എങ്കിലും, ആവശ്യമുള്ളവർ വന്നാലൊ? ഇന്നുതന്നെ നംപൂരിക്ക് ആവശ്യമില്ലെ? നംപൂരി ഇപ്പോൾ എത്തുമല്ലൊ.

ദേവി:—നംപൂരിയെ കളയണം. അമ്മുമ്മയ്ക്ക് ആവശ്യമുണ്ടായിരിക്കും. വയ്പുകാരിയുടെ പക്കൽ ഇല്ലാതെ വരികയില്ല.

മുത്തശ്ശി:—ഓ, ഞാൻ അങ്ങോട്ടു പൊയ്കൊള്ളാം. തട്ടവും സാമാനങ്ങളും ഇങ്ങോട്ടു കൊടുത്തയയ്ക്കാം. ആ വയ്പുകാരി എവിടെ? എടീ, ആ മറിക്കകത്തുപോയി മെത്ത നേരേ വിരിച്ചു രണ്ടുമൂന്നു തലേണകളും ഇടുക. വേഗത്തിൽ ആകട്ടെ. ഒരു കോളാമ്പിയും തട്ടവും കൊടുത്തയയ്ക്കാം. നിനക്ക് എല്ലാം അറിയരുതൊ? ഒക്കെ നേരെ ആക്കണം. ഹൊ! നംപൂരി വന്നു കഴിഞ്ഞു.

ദേവി:—(ചിരിച്ചുംകൊണ്ട്) ഇതാണൊ, അമ്മുമ്മ പറയുന്ന നംപൂരി!

മുത്തശ്ശി:—അങ്ങനെ അട്ടഹാസം കേൾക്കപ്പുറയരുതു്. (നംപൂരിയോട്) കേട്ടൊ, തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു പരിഭവിക്കരുതു്. ഇവൾ കുട്ടിയാണു്! വിവരമില്ല. (എന്നു് എഴുന്നേറ്റു നിൽക്കുന്നു)

നംപൂരി:—നല്ല ശിക്ഷ. വേണ്ടതില്ല. നല്ല പ്രായം. എന്താ ഈ വേഷം. തരക്കേടില്ല. നന്നായി ചേരുന്നു. വേഷം അസ്സലായി. (ആ സമയം നംപൂരിയുടെ മുമ്പിൽ മുത്തശ്ശിതന്നെ പലവക പഴങ്ങളും പഞ്ചസാര കൽക്കണ്ടം ഇവ നിറഞ്ഞിരിക്കുന്ന ഒരു താലത്തെ കൊണ്ടുവച്ചിട്ടു്, പുറത്തേയ്ക്കു പോയി.) ഹാ! നന്നു്. കേട്ടൊ ഇവിടെവന്നു കാണണം എന്നു് ആ ചുപ്പു അലട്ടാറുണ്ടു്. നന്നായി! നന്നായി!

ദേവി:—അങ്ങു്, എവിടെനിന്നാണു്? ഇല്ലം എവിടെയാണു്?

നംപൂരി:—വേണ്ടതാണു്. ഇല്ലത്തെ ക്ഷേമം ചോദിക്കയാ അല്ലെ?

ദേവി:—എന്താണു് ഇങ്ങോട്ടു പോന്നതു്?

നംപൂരി:—(കേൾക്കാത്തതുപോലെ) ഇല്ലത്തു ക്ഷേമംതന്നെ. കുറെ ദാരിദ്ര്യം ഉണ്ടു്. പറയാതെ കഴിയുമോ? അതാണു് ഇങ്ങനെ വന്നതു്.

ദേവി:—അന്തർജ്ജനം.....

നംപൂരി:—അന്തർജ്ജനം ഉണ്ടു്. നാലഞ്ചു പെൺകുഞ്ഞുങ്ങളും, അല്ലാ! അല്ലാ! അല്ലാ! എവിടെയാണു കിടക്കുക?

ദേവി:—ആര് ഞാനൊ?

നംപൂരി:—സംസാരിക്കുവാൻ വശമില്ല അല്ലേ? അതേ നീ തന്നെ.

ദേവി:—ഇവിടെത്തന്നെ—

നംപൂരി:—അതു പോരാ! നമുക്കു കിടക്കുവാൻ?

ദേവി:—ഇല്ലത്തു പോകാമല്ലൊ? അല്ലെങ്കിൽ, മഠം അടുക്കെ ഉണ്ട്. അവിടെ ആകാം.

നമ്പൂരി:—അല്ലാ! എന്താ അതു്? ഞാൻ സംബന്ധം തുടങ്ങുന്നതിനാണു വന്നതു്. അറിഞ്ഞില്ലെന്നു വരുമൊ?

ദേവി:—സംബന്ധം തുടങ്ങീട്ടുണ്ടെന്നല്ലേ പറഞ്ഞതു്?

നമ്പൂരി:—ഹെയി! ഞങ്ങടം നംപൂരിമാർ—കല്പിക്കുകയാണു്. നിങ്ങടം ശൂദ്രർ—ദാസി—

ദേവി:—അങ്ങനെ തെറ്റിധരിക്കരുതു്. ദാസി അല്ല.

നമ്പൂരി:—സംബന്ധം വേറെങ്ങും തുടങ്ങീട്ടില്ല. ഇവിടെയാണു് ആദ്യമായിട്ടു്.

ദേവി:—ഇല്ലത്തു് ഒരു അന്തർജ്ജനം—

നമ്പൂരി:—ഉവ്വു്. അതു വേളികഴിച്ചതാണു്, സംബന്ധമല്ല. വിവരമില്ല അല്ലേ! വകതിരിവു്?

ദേവി:—ബ്രാഹ്മണക്കു് എന്തിനാണു ശൂദ്രസ്ത്രീ?

നമ്പൂരി:—ഓ! ഹൊ! തെറ്റി. ഇവർക്കു് ഒരു ഗന്ധവും ഇല്ല. പറയാം (എന്നു എഴുനേറ്റു് ദേവിയെ സമീപിക്കുവാൻ യത്നിക്കുന്നു.)

നമ്പൂരി ദേവിയെ സമീപിക്കുന്നതായി കണ്ടു്, ദേവി സോഫായിൽനിന്നും എഴുന്നേറ്റു്, ആ മുറിക്കു വെളിയിൽ പോയി. നമ്പൂരി ചുറും ചുവരുകളെ നോക്കി പരിഭ്രമിച്ചു നിൽക്കുമ്പോൾ അരിവെപ്പുകാരി ആ മുറിക്കകത്തുവന്നു് നമ്പൂരിയോടു് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു.

അരിവെപ്പുകാരി:—തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു് മഠത്തിൽപോയി കിടക്കണം.

നമ്പൂരി:—ഇവിടെ കിടക്കുവാനല്ലെ വന്നതു്? നിനക്കാണൊ സംബന്ധം തുടങ്ങേണ്ടതു്? വയസ്സേറെയായി. വേണ്ടതില്ല. എന്നാൽ നമുക്കു മഠത്തിലേയ്ക്കു പോകാം അല്ലേ?

അരിവെ:—അടിയൻ എന്തിനാണു വരുന്നതു്? തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു പോയി കിടന്നരുളണം.

നമ്പൂരി:—എന്താ ഇതു്? ആ ചുപ്പു എവിടെ? ശുപ്പൻ. എന്തു പുതുമ?

അരിവെ:—എന്തായാലും ഇവിടെനിന്നും പോകണം എന്നു് കൊച്ചമ്മ പറഞ്ഞു.

നമ്പൂരി:—വിശേഷം! എന്നാൽ കണ്ടിട്ടാകാം. (എന്നു വെളിയിലേയ്ക്കു പോയി)

നമ്പൂരി വെളിയിൽപോയതിന്റെ ശേഷം, ദേവി മുറിക്കകത്തു വന്നു്, വാതലുകളെ എല്ലാം ബന്ധിച്ചു. കുറേനേരം കസേരയിൽ ഇരുന്നു്, പുസ്തകം വായിച്ചിട്ടു് സൈരമായി ഉറങ്ങി. നമ്പൂരി നേരേ കാരണവരുടെ അടുക്കൽ എത്തി വിവരം അറിയിച്ചപ്പോൾ, എല്ലാവക്കും നന്നെ കുണ്ഠിതമുണ്ടായി. ഭ്രകമ്പത്താൽ എന്നപോലെ, കുട്ടിരിപ്പുകാരായ നമ്പൂരിമാർ എല്ലാം ഇളകി വശമായി. കാരണവക്കും മുത്തശ്ശിക്കും ആ രാത്രിയിൽ സമാധാനം ഉണ്ടായില്ല. നിധിയിലെ മറവു സ്ത്രീകൾ ദേവിക്കു ഭ്രാന്തിന്റെ ലക്ഷണം പകലെ ഉണ്ടായി എന്നും മറ്റും പറഞ്ഞു്, അവരുടെ നമ്പൂരിമാരെ ശാന്തമാക്കുവാൻ ശ്രമിച്ചു. ചുപ്പുഅണ്ണാവി അത്യുച്ചത്തിൽ ഇളക്കപ്പെട്ട ഘോരശപഥങ്ങളോടുംകൂടി മഠത്തിനും വീട്ടിനും പല പ്രാവശ്യം പ്രദക്ഷിണംചെയ്തു. നേരം പ്രഭാതമായതോടുകൂടി ദേവിക്കു ഭ്രാന്തു പിടിപെട്ടതായി എല്ലാവരും തീർച്ചയാക്കി. ദേവിയെ സൂക്ഷിക്കുന്നതിനു് കാവൽക്കാരായി പ്രത്യേകം ചില സ്ത്രീകളെയും, ഭൃത്യന്മാരെയും നിയമിച്ചു.

——:o:——

അദ്ധ്യായം ൧൮.

ചികിത്സകൻ.

ദേവിയുടെ ഐഹികവിരക്തിയെക്കണ്ട് നിധിയിലെ കാരണവരും, മുത്തശ്ശിയും, മറ്റാളുകളും നന്നേ കഴങ്ങി. ദേവിയെ തിരിയെ വിവാഹബന്ധത്തിൽ ഉൾപ്പെടുത്തുന്നതിന് അവളുടെ ബന്ധുക്കളിൽ പലരും ചപ്പുഅണ്ണാവിയും കൂട്ടരും പലവിധത്തിൽ ശ്രമിച്ചിട്ടും ഒരു ഫലവും ഇല്ലെന്നു കണ്ടു. കീർത്തിപ്പെട്ട പല വൈദ്യന്മാരെയും വരുത്തി ദേവിയുടെ രോഗത്തെ അറിഞ്ഞു ചികിത്സ ചെയ്യുന്നതിന് അവരോട് ആവശ്യപ്പെട്ടു. അവർ ദേവിയോട് സംസാരിച്ചിട്ടും, ദേവിയുടെ ശരീരം പരിശോധിച്ചിട്ടും, രോഗമൊന്നും കാണുന്നില്ലെന്നാണ് അഭിപ്രായപ്പെട്ടത്. അനന്തരം പല മാന്ത്രികന്മാരെയും വരുത്തി അവരെക്കൊണ്ട് പല കർമ്മങ്ങളും ചെയ്യിപ്പിച്ചു. എന്നിട്ടും ദേവിയുടെ വൈരാഗ്യത്തിനു ശമനംകാണാതെ ഒടുവിൽ ജ്യോതിഷക്കാരനെ വരുത്തി. ജ്യോതിഷം ഇങ്ങനെയുള്ള അപകടങ്ങളിൽ ഒട്ടധികം സമാശ്വാസത്തെ നൽകുന്നുണ്ടെങ്കിലും പിന്നീട് അതിൽ വിശ്വാസമുള്ളവർ എറെച്ചുരുങ്ങും. സകൈശവ്യങ്ങളും മനുഷ്യരുടെ സ്വന്ത പ്രയത്നങ്ങളുടെ ഫലങ്ങളാണെന്ന ബലമായി അഭിപ്രായപ്പെടുകയും, അതിനുള്ളിൽ നൂതനശാസ്ത്രങ്ങളും ശാസ്ത്രജ്ഞന്മാരും സ്ഥിരപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തുപോയിട്ടുള്ള സ്ഥിതിക്ക് പരസ്യമായി രോഗനിവാരണത്തിനും മനുഷ്യർക്ക് സംഭവിക്കുന്ന വിപത്തുകളുടെ പരിഹാരത്തിനും ആയിട്ട് ജ്യോതിഷകന്മാരെ പരസ്യമായി അന്വേഷിക്കുന്നതും അവരിൽനിന്നും പരിഹാരമാർഗ്ഗങ്ങളെ അറിയുന്നതും ലജ്ജാവഹമാണെന്നു പലർക്കും ഭാവമുണ്ട്.

ലോകത്തിൽ മതം രണ്ടുവിധത്തിൽ ഉണ്ട്. മനുഷ്യരുടെ സകൈശവ്യങ്ങളും ഈശ്വരാധീനമാണെന്നും, മനുഷ്യയത്നംകൊണ്ടു ലഭിക്കുന്നവ ചുരുങ്ങും എന്നും മറും ഉള്ള സാധാരണ മതം പ്രാചീനന്മാരുടെ ഇടയിൽ പ്രബലമായിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. ഈശ്വരവിധിയെ അനുസരിച്ചുതന്നെയാണ് മനുഷ്യബുദ്ധി പ്രേരിക്കപ്പെടുന്നതും. അങ്ങനെ പ്രേരിക്കപ്പെട്ട പ്രവൃത്തികളുടെ ഫലങ്ങ

ളും ഈശ്വരനാൽ നിർദ്ദിഷ്ടമായിട്ടെ ഇരിക്കയുള്ളു എന്നു വിശ്വസിക്കുന്നവരുടെ കൂട്ടത്തിൽ പരമാർത്ഥികളായ പല തത്വജ്ഞന്മാരും ഉൾപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. നമുക്ക് കർത്തവ്യമായിട്ടൊ അകർത്തവ്യമായിട്ടൊ ലോകത്തിൽ ഒന്നുംതന്നെ ഇല്ല. നാം ഈശ്വരപ്രേരണയിൽ തിരിയുന്ന വെറും പാവകളാകുന്നു എന്നാണ് അങ്ങനെയുള്ളവർ സിദ്ധാന്തിക്കുന്നത്. നമ്മുടെ എല്ലാ ഐശ്വര്യങ്ങൾക്കും കാരണം നമ്മുടെ പ്രയത്നം മാത്രമാകുന്നു എന്നും, ആ പ്രയത്നങ്ങളെ ശരിയായി നാം നിയോഗിക്കുമ്പോൾ നാം ഉദ്ദേശിക്കുന്ന ഫലങ്ങൾ നമുക്കു സ്വാധീനപ്പെടും എന്നും പലരും ദൃഢമായി വിശ്വസിക്കയും അങ്ങനെ ലോകത്തെ ബോധപ്പെടുത്തുവാൻ പരിശ്രമിക്കയും ചെയ്യുന്നുണ്ട്. ഇതാണ് ആധുനിക ലോകഗതി. സർവ്വശാസ്ത്രങ്ങളും അവരുടെ അഭ്യാസക്രമങ്ങളും ഈ മതത്താൽ പ്രകാശിക്കുന്നവയായിരിക്കുന്നു. സർവ്വസംഗത്യാഗം ചെയ്യുന്ന മഹത്തുക്കൾക്ക് അവരുടെ സർവ്വധർമ്മാധർമ്മങ്ങളിൽ നിന്നും ഒഴിയുന്നതിന് ഒരു സമാധാനം ഈശ്വരന്റെ പ്രപഞ്ചവിനിയമനത്തിൽ അവർ കാണുന്നു. മനുഷ്യന്റെ ജന്മത്തെ ഫലപ്പെടുത്തുന്നതിനുള്ള പ്രസ്ഥാനങ്ങളിൽ നിവൃത്തിമാർഗ്ഗം ഇങ്ങനെയുള്ള അധിഷ്ഠാനത്തോടുകൂടിയിരിക്കുന്നു. പ്രവൃത്തിമാർഗ്ഗവും ഇങ്ങനെ അല്ലെങ്കിലും ഇതേമാതിരിയുള്ള മറെറാരു തത്വത്തെ അവലംബിച്ചിരിക്കുന്നു. ലോകമാഹാത്മ്യത്തെ സമ്പാദിച്ചിട്ടുള്ള ഭഗവദ്ഗീത ഓതുന്നതും ഈ തത്വത്തെ പ്രമാണീകരിച്ചുംകൊണ്ടുതന്നെ. മനുഷ്യൻ കേവലം യന്ത്രങ്ങൾ. യന്ത്രങ്ങളെ പ്രേരിപ്പിക്കുന്നത് ഈശ്വരനാണ്. അങ്ങനെയുള്ള ഒരു ബോധത്താൽ നാം പ്രവർത്തിക്കുമ്പോൾ പ്രവൃത്തികളുടെ ഫലങ്ങൾക്ക് നമുക്ക് അവകാശമില്ലെന്നു വരുന്നു. നാം ചെയ്യുന്ന പ്രവൃത്തികളുടെ ഫലങ്ങളെ നാം ഉദ്ദേശിക്കയും ആഗ്രഹിക്കയും ചെയ്യുന്നവരാകയാൽ നാം സുഖദുഃഖങ്ങൾക്ക് അധീനന്മാരായിരിക്കുന്നു. ഈ ബുദ്ധിയെക്കൊണ്ടു നാം ലോകഗതികളെ പരിശോധിക്കുമ്പോൾ നാം പ്രവൃത്തികളിൽ നിരതന്മാരാകുന്നതും, അവയിൽ നിന്നും നിവൃത്തിയെ പ്രാപിക്കുന്നതും, എല്ലാം ഒരുപോലെ ഈശ്വരേച്ഛയ്ക്ക് അധീനപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു എന്നു സിദ്ധമാകുന്നു. ആ സ്ഥിതിക്ക് കർമ്മങ്ങളെ ചെയ്യുവാനൊ ചെയ്യാതെയിരിക്കുവാനൊ നാം പ്രാപ്തന്മാരല്ല. ജീവികളുടെ സർവ്വ

പ്രവൃത്തികളിലും നിവൃത്തികളിലും ഈശ്വരേച്ഛാവിലാസത്തെ കാണുന്നവർ അവയിലുള്ള അഹംബുദ്ധിതത്വത്തെ ഉപേക്ഷിച്ചു സുഖദുഃഖങ്ങളിൽ പ്രശാന്തന്മാരായിത്തീർന്ന പരമാനന്ദത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു. സർവ്വമതങ്ങളും അവയെ സ്ഥാപിക്കുന്ന സർവ്വവേദോപനിഷത്തുകളും ഈ ഏകതത്വത്തെ ഉദ്ഘോഷിക്കുന്നവയായിരിക്കുന്നു. മനുഷ്യജീവിതം ഈ തത്വത്തിനു ദൃഷ്ടാന്തമായിത്തീരുമ്പോൾ സാഫല്യത്തെ അടയുന്നു. ലോകത്തിന്റെ ആസ്തികബുദ്ധിയും ഈ തത്വത്തെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നതായിരിക്കുന്നു.

ലോകത്തിന്റെ നവീനഗതി ഈ മതത്തിനു വിപരീതമാണ്. മനുഷ്യകർമ്മങ്ങളും അവയുടെ ഫലാനുസന്ധാനങ്ങളും മനുഷ്യഹൃദയെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നു. മനുഷ്യർക്കു സമ്പത്തുകളും വിപത്തുകളും ഉണ്ടാകുന്നതു മനുഷ്യരുടെ വിവേകക്കുറവുകൊണ്ടത്രെ. വിവേകം ലോകപരിചയത്താലും അഭ്യാസത്താലും ക്ഷയാതിവൃദ്ധിയെ പ്രാപിക്കുന്നു. മനുഷ്യരിൽ വിവേകം പൂർണ്ണമായിരിക്കുമ്പോൾ വിപത്തുകൾ ഉണ്ടാകുന്നില്ല. വിപത്തുകളുടെ ഫലങ്ങളായ വ്യസനങ്ങളും അഭാവത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു. ഈ വിവേകത്തെ സമ്പാദിക്കുന്നതിനു മടിയുള്ളവർ അതെ ലോകത്തെ ഉപേക്ഷിക്കുന്നതു്. ലോകത്തെ എതിർത്തുജയിക്കുവാൻ ധൈര്യമില്ലാത്തവരാണു് വനങ്ങളിലും ഗുഹകളിലും അഭയം പ്രാപിക്കുന്നതു്. ലോകത്തെ വിട്ടിട്ടല്ലാ ലോകത്തെ ജയിക്കേണ്ടതു്. ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ ഛേദിച്ചിട്ടല്ലല്ലൊ അവയെ ജയിക്കുന്നതു്. കണ്ണുകളെ കുത്തിപ്പൊട്ടിച്ചാണൊ ആ ഇന്ദ്രിയത്തെ ജയിക്കേണ്ടതു്? കണ്ണോട്ടക്കുടിയിരുന്നാലും ആ കണ്ണിൽപെടുന്ന വിഷയങ്ങളിൽ ആസക്തിയില്ലാതെ ഇരിക്കണം. ശബ്ദങ്ങളെ കേട്ടാലും അവയാൽ ആകഷ്ടിക്കപ്പെടാതെയിരിക്കണം. വിഷയങ്ങളെ അനുഭവിച്ചാലും വിഷയങ്ങളിൽ ആസക്തി ഇല്ലാതെയിരിക്കണം. ഈ വിധത്തിൽ സിദ്ധാന്തിക്കുന്ന നവീനവിദ്വാന്മാർ മനുഷ്യരുടെ സർവ്വപ്രവൃത്തികളിലും നിവൃത്തികളിലും അവയുടെ ഫലാനുസന്ധാനങ്ങളിലും ഈശ്വരേച്ഛാവിലാസത്തെ നിഷേധിക്കുന്നു. ഇവർ നാസ്തികദൃഷ്ടികൊണ്ടു് ലോകഗതികളെ കാണുന്നവരാണെന്നറിയണം.

ഈ രണ്ടു മതങ്ങളേയും ചേർത്തു നോക്കുമ്പോൾ വെളിപ്പെടുന്നതു് എന്താണു്? ഇവയെ പരസ്പരവിരോധം കൂടാതെയോ

ജിപ്പിച്ച്, ഒരു അഭിപ്രായത്തെ സ്ഥാപിക്കുവാൻ ശക്യമാണെന്ന് ആരും സമ്മതിക്കും. ഈ ഭിന്നമതങ്ങളും പ്രാചീനകാലത്തു ലോകത്തെ വ്യാകുലപ്പെടുത്തിയതുപോലെ ഇന്നും സമാധാനത്തെ പ്രാപിക്കാതെയിരിക്കുന്നു. ഇവയുടെ സൂക്ഷ്മാസൂക്ഷ്മങ്ങളെ അറിയുന്നതിനു നാം ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രത്തെ പരിശോധിക്കേണ്ടതാണ്. ആ ശാസ്ത്രത്തിന്റെ സഹായംകൊണ്ട് ഭൂതവർത്തമാനഭവിഷ്യത് കാലങ്ങളിലെ ജീവികളുടെ സൂക്ഷ്മചരിതത്തെ നമുക്കു ഗ്രഹിക്കുവാൻ കഴിയും. ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രം നവഗ്രഹങ്ങളുടെ ഗതികളേയും വിഗതികളേയും അറിയുന്നതായി പല രഹസ്യങ്ങളേയും പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നു. മനുഷ്യബുദ്ധി രോഗനിവാരണത്തിനുള്ള ദിവ്യൗഷധങ്ങളെക്കൊണ്ട് മൃത്യുവിനെ അകലെയാക്കുന്നതിനു ശ്രമിക്കുമ്പോൾ നവഗ്രഹങ്ങൾ മൃത്യുകാലത്തേയും രോഗകാലത്തേയും നിർദ്ദിഷ്ടപ്പെടുത്തുന്നതുകൊണ്ടും തൃപ്തിപ്പെടാതെ ജീവിതപദ്ധതിയേയും ആക്രമിച്ച് ആ പദ്ധതിയിൽ പതിയുന്ന സർവ പദവിന്യാസങ്ങളേയും മുന്നേക്കൂട്ടി നമ്മെ അറിയിക്കുന്നതായിരിക്കുന്നു. നമ്മുടെ കൈകളിൽ കാണപ്പെടുന്ന രേഖകളെ മാത്രം ആശ്രയിച്ചുംകൊണ്ട് ഒരു രേഖാശാസ്ത്രജ്ഞൻ, നമ്മുടെ ജന്മമുഹൂർത്തത്തെ വർഷം മാസം അഹോരാത്രം എന്നിങ്ങനെ പിരിച്ചു ക്ലിപ്തമാക്കി പറയുമ്പോൾ ആ രേഖാശാസ്ത്രത്തെ നമുക്കു വിശ്വസിക്കാതെ എന്തു ചെയ്യുവാൻ കഴിയും? അതുപോലെ നമ്മുടെ ജനനപത്രികയിൽ കുറിച്ചിരിക്കുന്ന ഗ്രഹനിലകളെക്കൊണ്ട് നമ്മുടെ ജീവിതചരിത്രത്തെ അറിയാവുന്നതു കൂടാതെ നമ്മുടെ ജീവിതത്തോടു സംയോജിച്ചു വർത്തിക്കുന്ന പാപപുണ്യങ്ങളുടെയും നമ്മുടെ അച്ഛനമ്മമാരുടെയും മറ്റും ശരിയായ ചരിതവുംകൂടി പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നതായി വരുമ്പോൾ ആ ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രത്തിൽ എങ്ങനെ വിശ്വസിക്കാതെയിരിക്കുവാൻ കഴിയും? എന്നാൽ ആ ശാസ്ത്രം ചില പുറമാടികളുടെ കയ്യിൽ പല വ്യാജങ്ങളേയും ജല്പിക്കുന്നതായി വന്നിരിക്കുന്നതു ശാസ്ത്രത്തിന്റെ ദോഷമല്ലെന്ന് അറിയണം. ആ ശാസ്ത്രത്താൽ വെളിവാക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ജീവചരിത്രങ്ങളിൽ നിന്നും നമുക്ക് ചില തീർച്ചകളെ ഏർപ്പെടുത്താവുന്നതാണ്.

നമ്മുടെ ഈ ജന്മം ആദ്യമായിട്ടുള്ളതല്ലെന്ന് ആ ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രം വിധിക്കുന്നു. നമ്മുടെ ഈ ജീവിതത്തോടു കലർന്നിരി

ക്കുന്നതായി നമ്മുടെ അച്ഛനമ്മമാരുടെ സുകൃതദുഷ്കൃതഫലങ്ങളും ഉണ്ട്. അതിനുംപുറമെ, നമ്മുടെ പൂർവ്വജന്മങ്ങളിൽ നാം ആർജ്ജിച്ചിട്ടുള്ള പാപപുണ്യസഞ്ചയത്തിന്റെ ഫലങ്ങളും വാസനാരൂപത്തിൽ നമ്മിൽ അങ്കുരിക്കുന്നുണ്ട്. അവയെ അനുസരിച്ച് നമ്മുടെ ജീവിതം നയിക്കപ്പെടുന്നു. നമുക്ക് യാദൃച്ഛികമായി സംഭവിക്കുന്ന എല്ലാ വിപത്തുകളും സമ്പത്തുകളും പൂർവ്വജന്മാർജ്ജിതങ്ങളായ സുകൃതദുഷ്കൃതങ്ങളുടെ ഫലങ്ങളാകുന്നു. ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രം ആ ഫലങ്ങളെ നിർദ്ദിഷ്ടമാക്കി നമ്മെ ധരിപ്പിക്കുന്നു. ആ വാസനകളാൽ പ്രേരിക്കപ്പെട്ട നാം ചെയ്യുന്ന എല്ലാ പ്രവൃത്തികളെയും കൂടി നമ്മുടെ ജന്മപത്രികയിൽ കുറിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ഗ്രഹനിലകൾ വ്യക്തമാക്കുന്നു. നമ്മുടെ ജനനം, നമ്മുടെ പിതാവിന്റെയോ മാതാവിന്റെയോ ജാതകങ്ങളാൽ കുറിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതുപോലെ, നമ്മുടെ മരണകാലവും, മരണഹേതുക്കളും, നമ്മുടെ വംശരഹസ്യങ്ങളോടുകൂടി, നമ്മുടെ ജാതകം പ്രത്യക്ഷപ്പെടുത്തുന്നു. നാം നമ്മുടെ പൂർവ്വജന്മാർജ്ജിതപാപപുണ്യങ്ങളുടെ ഫലങ്ങളായിട്ട് ബന്ധിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. നമുക്ക് അങ്ങോട്ടും ഇങ്ങോട്ടും അനങ്ങുവാൻ ശക്തിയില്ല. അതുകൊണ്ട് നമ്മുടെ പൂർവ്വചരിത്രത്തെ നാം അറിഞ്ഞു ജീവിതത്തെ ക്രമപ്പെടുത്താതെയിരുന്നാൽ, ജന്മത്തിന് ഒരിക്കലും സാഫല്യം സിദ്ധിക്കുന്നതല്ല. ഈ അറിവു ലഭിക്കേണ്ടതു് നവഗ്രഹങ്ങളിൽ നിന്നും ആകുന്നു. നവഗ്രഹങ്ങളും ഈ അറിവിന് ഒരുവക ഉപകരണങ്ങളും എന്നല്ലാതെ അവ എല്ലാം അവയുടെ പരമായിരിക്കുന്ന മറേറതിന്റെയോ ഇച്ഛയ്ക്ക് അധീനപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ആ ഇച്ഛ സർവ്വജീവജഗത്തുകളുടേയും കർത്താവും അധിപതിയും ആയ ഈശ്വരനേറതാകുന്നു. ആ ഇച്ഛയെ അനുസരിച്ച സർവ്വഗ്രഹങ്ങളും, അവയുടെ ഗതിവിഗതികൾക്കു വശപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു എന്നല്ലാതെ, അവ സേച്ഛാപൂർവ്വം ആകാശത്തിൽ ചരിക്കുന്നവ അല്ല. ആ ഈശ്വരേച്ഛ മനുഷ്യരുടെ പൂർവ്വകൃതങ്ങളായ പാപപുണ്യങ്ങൾക്ക് അനുസരിച്ചുള്ള ഫലങ്ങളെ നൽകുന്നു. ഇങ്ങനെ നിരൂപണം ചെയ്യുമ്പോൾ ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രം ജഗത്തിങ്കൽ എന്തു ഉപകാരം ചെയ്യുന്നു എന്നു ബോധപ്പെടും. ഈശ്വരനും ജീവജഗത്തുകൾക്കും ഉപാധിയായിട്ടു വർത്തിക്കുന്നതു് ഏതോ, അതിനും അധിഷ്ഠാനമായ വസ്തുവെ അറിയുമ്പോൾ മാത്രമേ നമുക്കു കൃതാർത്ഥതയ്ക്ക് അവകാശമുള്ളൂ. ഈ ഭാഗം ഇവിടെ നിൽക്കട്ടെ. നമുക്ക് കഥാനായികയായ

ദേവിയുടെ വിരക്തിയുടെ പരിണാമം എന്തായിരുന്നു എന്ന് അന്വേഷണം ചെയ്യുക.

കാരണവരും മുത്തശ്ശിയും, ദേവിയുടെ ഈ അവസ്ഥയിൽ അത്യന്തം ഖേദമുള്ളവരായിട്ട് ഒരു പുറമാടിയായ ജ്യോതിഷകനെ വരുത്തി, ജാതകപരിശോധന ചെയ്തതിൽ, ദേവിയുടെ ഈ ജീവിതഘട്ടം മരണപര്യന്തമുള്ള ദോഷം ചെയ്യിച്ചേയ്ക്കാമെന്നു ചാത്തിയിരുന്നു. അതിന്റെ പരിഹാരത്തിനായി ശ്രീചക്രപുരത്തിൽ ചെന്ന് ക്ഷേത്രദർശനം ചെയ്യണമെന്നും, അംബികാഭജനം ചെയ്യണമെന്നും ജ്യോതിഷകൻ വിധിച്ചിരുന്നു. ഈ കാര്യങ്ങളിലൊക്കെ ചുപ്പുഅണ്ണാവി ആദ്യവസാനക്കാരനായിരുന്നു എന്നു വിശേഷിച്ചു പറയേണ്ടതില്ലല്ലൊ. കാരണവരുടെ കടം മുഴവനും തീർക്കുന്നതിനു ദേവിയുടെ ധനത്തെ ഉപയോഗിക്കാമെന്നുള്ള ദേവിയുടെ വാഗ്ദാനത്തെ ചുപ്പുഅണ്ണാവിയെ അറിയിച്ചപ്പോൾ അയാൾക്ക് ഒട്ടധികം അസ്വാസ്ഥ്യം ഉണ്ടായി. അയാളുടെ ഉദ്ദേശം എന്തായിരുന്നു എന്ന് അറിയുവാൻ ഒരു ജ്യോതിഷകനും ബ്രഹ്മാദികളും ശക്തന്മാരല്ല. ഒന്നിനെ ആയിരവും പതിനായിരവും ആക്കുന്ന സമ്പ്രദായം ചുപ്പുഅണ്ണാവിക്കു വശമാണ്. പതിനായിരം ഉറുപ്പിക വിലപിടിക്കുന്ന വസ്തുവിനെ കോടതിമുഖാന്തിരം ഒരുറുപ്പികയ്ക്കു ലേലത്തിൽ കരസ്ഥമാക്കുന്ന സമ്പ്രദായം നമ്മുടെ നാട്ടിലും പല അധികൃതന്മാർക്കും അറിവുള്ളതാണല്ലൊ. ചുപ്പുഅണ്ണാവി നിധിയിലെ തറവാട്ടിനേയും അതോടു ചേർന്ന വസ്തുക്കളേയും ഈ വിധത്തിൽ കൈക്കലാക്കുവാൻ ഉദ്ദേശിച്ചിരിക്കകൊണ്ടു കടം തീർക്കുന്നതു് അയാൾക്കു പരമ വേദനയായിരുന്നു. ദേവിക്കു ഭ്രാന്തെന്നു വന്നപ്പോൾ തന്നെ അണ്ണാവിക്ക് ഒട്ടു ആശ്വാസമുണ്ടായി. അയാളുടെയും കാരണവരുടെയും ഈ വിഷയത്തെക്കുറിച്ചുള്ള സംഭാഷണം രസാവഹമാണ്.

കാരണ:—കഷ്ടമായിപ്പോയി. ദേവി നമ്മുടെ കടം ഒക്കെ തീർക്കാമെന്നു വാക്കുപറഞ്ഞിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. അതും ഫലമില്ലെന്നായി.

ചുപ്പു:—അതു എങ്ങനെയാണ്? കടം തീർക്കട്ടെ. എനിക്കും അമ്മയാക്കും നാട്ടിലേയ്ക്കു പോകാമല്ലൊ.

കാരണ:—ദേവിക്ക് ഈ കടം തീർക്കുവാൻ ഒരു പ്രയാസവും ഇല്ല.

ചുപ്പു:—അങ്ങത്തേയ്ക്ക് എന്തു അറിയാം? ബാങ്കിൽ കിടക്കിറ പണം ആരു വിശ്വസിക്കും? ആർബുത്ത നാട്ടുകമ്പനി ഉടഞ്ഞുപോയതു കേട്ടില്ലെ?

കാരണ:—ഈ കമ്പനി ഉടഞ്ഞുപോയില്ലല്ലൊ. ദേവിയുടെ പക്കൽ ഉള്ള നോട്ടൊക്കെ സ്വാമിക്കു തന്നേയ്ക്കാമെന്നാണ് ഇന്നും പറഞ്ഞതു്. ഞാൻ ഇന്നും അവളെക്കണ്ടു സാസാരിച്ചു. കായ്ക്കേട്ട് ഒന്നും സംസാരിക്കുന്നില്ല. ജ്യോത്സ്യനും ഭ്രാന്താണെന്നു പറയുന്നു. സ്വാമിയും പറയുന്നു. മറ്റുള്ളവരും പറയുന്നു. അവർക്ക് ആഹാരത്തിൽ മാത്രമല്ല, സ്വൈസുഖങ്ങളിലും വിരക്തി വന്നിരിക്കുന്നു.

ചുപ്പു:—ഒന്നാമതു ബാങ്കിൽ കിടപ്പുള്ള പണം പണമാകയില്ല. കിട്ടിയാൽ ഭാഗ്യം. അഥവാ അതിനു തരക്കേടില്ലെന്നു ഞാൻ വച്ചേയ്ക്കാം. എന്നാൽതന്നെ ഭ്രാന്തുപിടിച്ചിരിക്കുന്ന ഒരു സ്ത്രീ തരുന്ന പ്രമാണത്തെ ഒരുവനും ഒപ്പുക്കൊള്ളുകയില്ല.

കാരണ:—ഭ്രാന്തുണ്ടെന്ന് ആരാണു പറയുന്നതു്?

ചുപ്പു:—ജ്യോതിഷക്കാരൻ—പിന്നെ ആളുകളൊക്കെ എന്തു പറയുന്നു?

കാരണ:—ശ്രീചക്രപുരത്തിൽ ചെന്നു ഭജനംപാർത്താൽ ഭ്രാന്തു തീരും എന്നല്ലേ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതു്. നമുക്കു ദേവിയേയുംകൊണ്ട് ശ്രീചക്രപുരത്തിലേയ്ക്കു പോകാം. അവിടെച്ചെന്നു കുറച്ചുദിവസം ഭജനം പാർക്കട്ടെ. അപ്പോൾ ഭ്രാന്തു തീരാതെയിരിക്കയില്ല.

ചുപ്പു:—(ആലോചിച്ചിട്ട്) തേവിലെ പോകലാം. നാണം വാറേൻ.

കാരണ:—എന്നാലോ വലിയ സഹായം. സ്വാമികൂടി ഉണ്ടായാൽ എല്ലാം നേരെ ആകും.

ചുപ്പു:—നമ്പൂരിയുംകൂടി വരട്ടെ.

കാരണ:—അങ്ങനെ തന്നെ. ഈ അവസ്ഥയിൽ ദേവിയെ എങ്ങനെയാണു കൊണ്ടുപോകുന്നതു്?

ചുപ്പു:—അതാണ് നാണം ആലോചിക്കുന്നതു്.

കാരണ:—എന്തായാലും നമുക്കു അങ്ങോട്ടു പോകാം.

(എന്നു രണ്ടാളുകളും ദേവിയുടെ സമീപത്തേയ്ക്കു പോകുന്നു)

ദേവിയുടെ സ്ഥിതിയോ? വിവാഹദിവസം രാത്രിയിൽ നമ്പൂരിയെ പുറത്തു പറഞ്ഞയച്ചതിൽപിന്നീട് ദേവിയുടെ മനസ്സിനു സ്വാസ്ഥ്യം ഉണ്ടായി. അതിരാവിലെ സ്നാനവും ഭസ്മരുദ്രാക്ഷമാലകളും കാഷായവസ്ത്രവും സദാ ജപവും പുസ്തകവായനയിൽ അശ്രദ്ധയും ഭക്ഷണത്തിൽ വിരക്തിയും ഇതാണു ദേവിയുടെ അവസ്ഥ. ഇതരവിഷയങ്ങളിൽ ശ്രദ്ധിക്കുന്നതിനു ദേവിക്ക് ആലസ്യവും വേദനയും ഉണ്ടായിരുന്നു. ദേവിക്കു ഭ്രാന്തു പിടിപെട്ടിട്ടുണ്ടെന്നും, അതിന്റെ പരിഹാരത്തിനായി ശ്രീചക്രപുരം ക്ഷേത്രത്തിലേയ്ക്കു കൊണ്ടുപോകണമെന്നും ചുപ്പു അണ്ണാവി കാരണവരെയും മുത്തശ്ശിയെയും സദാ നിർബന്ധിച്ചുവന്നു. ഒടുവിൽ കാരണവരും നിധിയിലെ സ്ത്രീകളും ചുപ്പു അണ്ണാവിയോടു ചേർന്നു ദേവിക്കു ഭ്രാന്തുതന്നെ എന്നു തീച്ചപ്പെടുത്തുകയും, ശ്രീചക്രപുരത്തേയ്ക്കു യാത്ര പോകുവാൻ നിശ്ചയിക്കുകയും ചെയ്തു.

ദേവി ഇവരുടെ നിശ്ചയത്തെ അറിഞ്ഞു് ഉദയഭാനുവിന്റെ അച്ഛനായ ഗുരുവിനെ വരുത്തി അദ്ദേഹത്തെ വിവരമെല്ലാം അറിയിച്ചു.

ദേവി:—എനിക്ക് അച്ഛൻ ഇല്ലാതെയിരുന്നിട്ടും അമ്മയില്ലാതെയിരുന്നിട്ടും ശരിയായ വിദ്യാഭ്യാസം ലഭിക്കുന്നതിനു സംഗതിയായതു് ആശാന്റെ ഉത്സാഹവും ബുദ്ധിഗുണവും കൊണ്ടായിരുന്നു. കാരണവർക്ക് ഏതുവിധത്തിലും എന്റെ ധനത്തെ അപഹരിക്കണം എന്നു മാത്രമെ വിചാരം ഉണ്ടായിരുന്നൊള്ളൂ. അതിലേയ്ക്കു നിവൃത്തിയില്ലാതെ ആണ് വിവാഹത്തിനു സംപൂരിയേയും കൊണ്ടുവന്നതു്.

ഗുരു:—അല്ല. വിവാഹം നടന്നില്ലെന്നു വരുമോ? എനിക്കു ഗുരുദക്ഷിണ ചുപ്പു അണ്ണാവി കൊണ്ടുവന്നു തന്നുവല്ലൊ.

ദേവി:— എന്താ? ആശാനു ഗുരുദക്ഷിണയോ? ഈ കൃത്രിമം എന്തെല്ലാം കൃത്രിമം ഉണ്ടാക്കുന്നു. ആശാനും അവർ പറയുന്നതൊക്കെ വിശ്വസിക്കുന്നുവോ? കാരണവർ ശ്രദ്ധനാണ്. കടത്തിൽ മുങ്ങിയപ്പോൾ എന്തും ചെയ്യുവാൻ ഒരുക്കമാണ്. ഇപ്പോൾ ഇതാ എനിക്കു ഭ്രാന്താണെന്ന് ആ ചുപ്പുഅണ്ണാവി പറഞ്ഞുണ്ടാക്കി ഒരു ജ്യോതിഷകനെ കൊണ്ടുവന്നു പറയിച്ചു.

അതിനെ കുറിച്ചുള്ള വിശ്വാസിക്കയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു.

ഗുരു:—എന്തു്? ദേവിക്കു ഭ്രാന്തോ? എന്തു വിസ്മയം! ഇതൊക്കെ വാസ്തവമോ? വാസ്തവമല്ലാതെ ദേവി പറകയില്ലല്ലോ. അവക്കായിരിക്കും ഭ്രാന്തു്. സംശയമില്ല.

ദേവി:—ആ ഭ്രാന്തു തീർക്കുവാൻ ശ്രീ ചക്രപുരത്തു ചെന്നു ജനനം പാർക്കണമെന്നും ആ ജ്യോതിഷക്കാരനെക്കൊണ്ടു വിധിപ്പിച്ചു.

ഗുരു:—ഇങ്ങനെയുള്ള ജ്യോതിഷക്കാരെക്കൊണ്ടു തന്നെയാണു് ആ ശാസ്ത്രം ദൂഷിച്ചുപോയതു്.

ദേവി:—ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രം സൂക്ഷ്മമായ ശാസ്ത്രമാണെന്നാണല്ലൊ ആശാൻ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതു്.

ഗുരു:—സൂക്ഷ്മംതന്നെ. സൂക്ഷ്മജ്ഞന്മാക്കു് ആ ശാസ്ത്രം സൂക്ഷ്മംതന്നെ.

ദേവി:—ആകട്ടെ. എന്തായാലും ദേശസഞ്ചാരത്തിൽ എനിക്കും ആഗ്രഹം ഇല്ലാതെ ഇല്ല. ശ്രീ ചക്രപുരം, ഗോകർണ്ണം, മൂകാംബി മുതലായ കേരളത്തിലെ പുണ്യസ്ഥലങ്ങളെ കാണുവാൻ എനിക്കും താല്പര്യം ഉണ്ടു്. അതിലേയ്ക്കു് ഇവരുടെ ധനാസക്തി സന്ദർഭം ഉണ്ടാക്കുന്നു. അവരോടുകൂടി ഞാനും പോകുവാൻ നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നു. ഉടയ.....

ഗുരു:—ആ കഥ ദേവിയെ അറിയിക്കാതെ ഇരിക്കണം എന്നാണു് എന്റെ താല്പര്യം.

ദേവി:—അതെന്താ? എവിടെയാണു്? ധർമ്മപുരിയിൽ അല്ലെന്നുണ്ടൊ?

ഗുരു:—ഒന്നും അറിയുവാൻ പാടില്ല. ദ്വാരകയിൽ എത്തിയിരിക്കുന്നു എന്നു് ഇന്നു് ഒരു എഴുത്തു വന്നുചേർന്നു.

ദേവി:—ധർമ്മപുരിയിൽനിന്നു ദ്വാരകയിലേയ്ക്കു പോയൊ? ധർമ്മപുരിയിൽ ഏതൊ ഒരു സ്ത്രീയെ വിവാഹം ചെയ്യുവാൻ പോകുന്നു എന്നൊ, അങ്ങനെ ആ സ്ത്രീയെ വിവാഹം ചെയ്താൽ വലിയ ഉദ്യോഗം ലഭിക്കുമെന്നൊ ഒക്കെ അമ്മ ഇവിടെ വന്നു പറഞ്ഞുവല്ലൊ.

ഗുരു:—അവർക്ക് ഉദ്യോഗമാണ് പിടിപെട്ടിരിക്കുന്നു. ഏതുവിധത്തിലും മകനും ഉദ്യോഗം ഉണ്ടാകണം എന്ന് അലട്ടുകതന്നെ രാത്രിയും പകലും ജോലി. എന്താണു ചെയ്യുക. ധർമ്മപുരിയിലെ സ്ഥിതി ഞാൻ പറഞ്ഞിട്ടും അവർ വിശ്വസിക്കുന്നില്ല. ഞാനും സൂക്ഷ്മമറിയാതെ ഒരു അവിവേകം കാണിച്ചു.

ദേവി:—ആശാന് അങ്ങനെ വരികയില്ലല്ലൊ.

ഗുരു:—കാര്യമൊക്കെ ഇപ്പോഴാണു മനസ്സിലായതു്. ചുപ്പു അണ്ണാവിയാണു തെറ്റിച്ചതു്. അയാളുടെ വാക്കു കേട്ട് അതിൽ വിശ്വസിച്ച് ഉദയഭാനുവിന് എഴുതി അയച്ചുപോയി.

ദേവി:—(പരിഭ്രമിച്ചുംകൊണ്ട്) എന്തു് എഴുതി അയച്ചു? എന്തു് എഴുതി അയച്ചു?

ഗുരു:—ആ നമ്പൂരി ദേവിക്കു സംബന്ധം തുടങ്ങി എന്ന്.

ദേവി:—കഷ്ടം! ആശാനെ! ആശാന്റെ വാക്കു വ്യർത്ഥമാകുന്നല്ലൊ. കഷ്ടം! കഷ്ടം! കഷ്ടം! കഷ്ടം! ആ നമ്പൂരി എനിക്കു സംബന്ധം തുടങ്ങുകയോ! കഷ്ടം! കഷ്ടം! കഷ്ടം! (എന്നു കരയുന്നു.)

ഗുരു:—ദേവി! ഞാൻ ഗുരുവാണെങ്കിലും ദേവിയോടു് സമസ്താപരാധം പറയുന്നു. ക്ഷമിക്കണെ! ക്ഷമിക്കണെ!

ദേവി:—ഉദയഭാനു ഇപ്പോൾ ദ്വാരകയിൽ ആണ് അല്ലെ? നന്നായി. ആശാന്റെ ആ പ്രവൃത്തികൊണ്ടു് ഉദയഭാനുവിന് ഗുണമേ സിദ്ധിക്കൂ. സംശയമില്ല. വിവാഹം നടന്നിട്ടില്ല അല്ലെ!

ഗുരു:—നടന്നിട്ടില്ല.

ദേവി:—(സ്വഗതം) എന്താണു് ഇവിടെ ചെയ്യേണ്ടതു്? (പ്രകാശം) ആശാനെ, ഒരു സഹായം ചെയ്യണം. എന്റെ കൈയിൽ കുറെ ബാങ്കുനോട്ടുകളും ഉണ്ടു്. അവയിൽനിന്നും കാരണവരുടെ കടം മുഴുവനും വീട്ടി ശേഷിക്കുന്നതു ഞാൻ മടങ്ങിവരുന്നതുവരെ ആശാൻ സൂക്ഷിക്കണം. അമ്മയ്ക്കു് അച്ഛൻ കൊടുത്ത സ്വത്താണു്. അച്ഛൻ അമ്മയെ വിട്ടുപോയപ്പോൾ ഏല്പിച്ചതാണു്. ആ നോട്ടുകളോടുകൂടി, അച്ഛൻ എനിക്കു് ഒരു എഴുത്തും എഴുതിവച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. അച്ഛൻ മരിച്ചുപോയി എന്നതാണു് ഞാനറിയുന്നതു്. അമ്മയും അങ്ങനെ വിശ്വ

സിച്ചു. സൂക്ഷ്മം അതല്ല. എല്ലാം ഈ എഴുത്തു വെളിപ്പെടുത്തും. ആശാൻ വായിച്ചു നോക്കണം. (എന്ന് എഴുത്തിനെ കൊടുക്കുന്നു.)

ഗുരു:—(എഴുത്തു വായിച്ചു തീർന്നതിന്റെ ശേഷം) ദേവി മഹാ ഭാഗ്യവതിതന്നെയാണ്. ദേവിയുടെ അച്ഛനായ ആ നമ്പൂരി പണമുള്ള കേവലം ഒരു വിടനാണെന്നു ഞാൻ ഇതേവരെ ശങ്കിച്ചിരുന്നു. കഷ്ടം! അദ്ദേഹത്തോടും ഞാൻ അപരാധിയായി തീർന്നുവെല്ലൊ. (എന്നു എഴുത്തിനെ പല പ്രാവശ്യം ഫാലദേശത്തിൽ ചേർക്കുന്നു.)

ദേവി:—ഈ നോട്ടുകളിൽ ഒട്ടധികം പണം കാണുന്നു. അച്ഛന് ഈ പണം ഒക്കെ എവിടെ നിന്നു കിട്ടിയൊ?

ആശാൻ:—അറിയുവാൻ പാടില്ല. അദ്ദേഹം ഇവിടെ താമസിച്ച കാലം അദ്ദേഹം ഒരു വെറും വിടനായിട്ടാണ് ഞങ്ങൾ ഗണിച്ചു വന്നതു്. സദാ നേരംപോക്കും പറഞ്ഞു് ദേവിയുടെ മാതാവിനെ സന്തോഷിപ്പിച്ചുംകൊണ്ടു് കേവലം ആ സുജനത്തിന്റെ ഒരു ഭൃത്യനെപ്പോലെ—ഇങ്ങനെ—ഞാൻ കണ്ടിട്ടുണ്ടു്. ഈ എഴുത്തു വായിക്കുമ്പോൾ, അദ്ദേഹം ആ കാലത്തുതന്നെ ഒരു ശിവയോഗിയാണെന്ന ബോധം ഉണ്ടാകുന്നു. കഷ്ടം! കഷ്ടം! ആ ദിവ്യാത്മാവിനെ ഞങ്ങൾ ദ്രോഹിച്ചുവല്ലൊ. അദ്ദേഹത്തിനു തീണ്ടലും തൊടീലും ഒന്നുംതന്നെ ഇല്ലായിരുന്നു. അന്നു് മഹാദേവീഉപാസകനായിരുന്നു. ഓ! ദേവിയുടെ അച്ഛനും അമ്മയും ശിവശക്തികളും മൂർത്തീകരിച്ചു് അവതരിച്ചതാണ്. സംശയമില്ല. അദ്ദേഹം ജാതിയൊ കുലമൊ ഒന്നും ആചരിച്ചു വന്നില്ല. വർജ്ജ്യാവർജ്ജ്യങ്ങൾ ഒന്നും ഇല്ലായിരുന്നു.

ദേവി:—ആശാൻ ഇങ്ങനെ പറയുമ്പോൾ എന്റെ ഉള്ളിൽ സന്തോഷം പെരുകുന്നു. അങ്ങനെയുള്ള അച്ഛനമ്മമാരുടെ പുത്രിയാണ്?

ഗുരു:—ദേവിയുടെ ശരീരത്തിൽ ശോഭിക്കുന്ന ഈ കലകൾ മറുവിധത്തിൽ സിദ്ധിക്കുന്നതല്ല. മഹാത്മാക്കളെ ലോകം അറിയുന്നില്ല. ഇവിടെ ഇരിക്കുമ്പോൾ പുണ്യതുലം പൊട്ടിച്ചുകളഞ്ഞു് മറു നംപൂരിമാർക്കു പരിഹാസപാത്രമായി തീർത്തകൗപീനം ജടയും ധരിച്ചും, സദാ നാമോച്ചാരണംകൊണ്ടു്

ആ വികസിച്ച ഫാലപ്രദേശത്തെ അലങ്കരിച്ചും, ഇങ്ങനെ ദേവിയുടെ അമ്മയുമായി ഞങ്ങളം കണ്ടിട്ടുണ്ട്. ദാമ്പത്യാനന്ദം അവർ അനുഭവിച്ചതുപോലെ ആരും അനുഭവിച്ചിട്ടില്ല. ഒടുക്കം ഈ നംപൂരിമാരുടെ ദൂഷണം സഹിക്കവഹിയാതെയായിട്ടാണ് പോയതു്. ഈ വകക്കാരുടെ ദൂഷണം ആ മഹാത്മാവിനെ ബാധിക്കുമോ എന്നാണു് ഞാൻ വിചാരിച്ചതു്. ശരി! ശരി! ആത്മജ്ഞാനോദയം ഉണ്ടായതോടുകൂടി ഈ ഗൃഹം വിട്ടുപോയതാണ്. അമ്മ പിന്നെ അധികംകാലം ജീവിച്ചിരുന്നില്ല.

ദേവി:—ഇതാണു പരമാർത്ഥം. അപ്പോൾ ഈ പണത്തിന് ഒരു ദോഷവും ഇല്ല. അല്ലെ?

ഗുരു:—ദോഷം: അദ്ദേഹത്തിന്റെ കരസ്പർശനംകൊണ്ടു സർവ്വ പാപങ്ങളും നശിക്കുമല്ലൊ.

ദേവി:—എന്നാൽ ആശാൻ എനിക്കായി ഈ നോട്ടുകളെ സൂക്ഷിച്ചു വയ്ക്കണം. ഒന്നുകൂടി പറഞ്ഞുകൊള്ളട്ടെ. ഞാൻ കാരണവക്കു് ഒരു വാക്കു കൊടുത്തിട്ടുണ്ട്. കാരണവരുടെ കടം തീർക്കാമെന്നു ഞാൻ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ആ വാക്കിനെ വ്യർത്ഥമാക്കുവാൻ പാടില്ല. ഈ കടംകൊണ്ടു കാരണവക്കൊ തറവാട്ടിനൊ എന്തെങ്കിലും അപകടം നേരിടുന്നതായാൽ ആശാൻ ഈ നോട്ടുകളെ പണയംവച്ചൊ, മറ്റു പ്രകാരത്തിൽ നോട്ടുകളെ കൈകാര്യം ചെയ്തൊ ആ കടത്തെ വീട്ടി കാരണവരേയും കുടുംബത്തേയും രക്ഷിക്കണം. ചുമ്മു അണ്ണാവി വ്യവഹാരപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടെന്നൊ വസ്തുക്കളൊക്കെ ജപ്തിയിലാക്കിയിരിക്കയാണെന്നൊ ശ്രുതമായ ഒരു വർത്തമാനം കേൾക്കുന്നുണ്ട്. കാരണം അറിഞ്ഞിട്ടില്ല. വാസ്തവം എന്തുണ്ടെന്ന് അറിയുവാൻ പാടില്ല. ആ നംപൂരിയുടെ പെൺകൊടകൾക്കും വേണ്ട പണം ആശാൻ തന്നെ കൊടുത്തു് ആ ബ്രാഹ്മണകുടുംബത്തെ രക്ഷിക്കണം. അമ്മൻ ഖ്യാതിയുള്ളവനായിരുന്നു. അണ്ണാവി പരമ ദുഷ്ടനാണ്. എന്തും കാണിക്കും.

ഗുരു:—എല്ലാം ദേവിയുടെ ഹിതംപോലെ ചെയ്യാം.

ദേവി:—കടംപോക്കി ശേഷം ഉണ്ടെങ്കിൽ ആശാന്റെ പക്കൽ ഇരിക്കട്ടെ.

ഗുരു:—ഈ വേഷത്തിലാണോ ദേവി പോകുന്നത്? പ്രായത്തിന്റെ അപകടകാലം.....

ദേവി:— അങ്ങനെയായാലെന്ത്? എന്റെ ജാതകം നോക്കി എനിക്ക ദീർഘായുയോഗം ഉണ്ടെന്ന് ആശാനല്ലേ പറഞ്ഞത്? അങ്ങനെ പറഞ്ഞത് ഒരു പിറമാടിയും മറവും അല്ല. ആ വാക്കിൽ ഞാൻ വിശ്വസിച്ചിരിക്കുന്നു. വിശേഷിച്ചും, ഈ അട്ടക്കളക്കാരി എന്റെ അമ്മയെപ്പോലെ എന്നെ രക്ഷിക്കും. യേപ്പെടുവാനില്ല.

ഗുരു:—ദേവി ഇവിടംവിട്ട പോകുന്നത്.....

ദേവി:—ആശാൻ തടസ്സമൊന്നും പറപ്പെടുവിക്കരുത്. ഞാൻ ഇവിടെത്താമസിച്ചാൽ എന്നെ ഒരു ഭ്രാന്തിയാക്കിയൊ, അല്ലെങ്കിൽ വല്ല നമ്പൂരിയെയുംകൊണ്ടുവന്ന് എന്റെ കാലിൽ പിണച്ചിട്ടൊ എനിക്ക് അവശത ഉണ്ടാക്കും. എന്തായാലും, ഞാൻ പോയിട്ടു വരാം. പുണ്യക്ഷേത്രങ്ങളെ ദർശിക്കയും ചെയ്യാമല്ലൊ? പുണ്യക്ഷേത്രങ്ങളിൽ പുണ്യാത്മാക്കളെയും കാണാതെ വരുകയില്ല. അതുകൊണ്ട് ആശാൻ പൂർണ്ണസന്തോഷത്തോടുകൂടി എന്റെ യാത്രയെ അനുഗ്രഹിക്കണേ. അമ്മയോടും പറയണം.

ഗുരു:—എല്ലാം മംഗളമായിത്തന്നെ പരിണമിക്കും. ദേവിയോ, മംഗളമൂർത്തിയാണല്ലൊ. അമംഗളത്വം പിന്നെ എങ്ങനെ നേരിടും?

ദേവി:—അച്ഛനും മകനെപ്പോലെ സംസാരിക്കുന്നു. ആശാന്റെ അനുഗ്രഹം ഉള്ളപ്പോൾ എനിക്ക് അശുഭം ഒന്നും സംഭവിക്കില്ല.

ഗുരു:—ദേവിക്ക വേണ്ടി ഒരു പാവപ്പെട്ട കുടുംബം വ്യാഴയപൂവ്വം ഈശ്വരനേ ദിവസംപ്രതി സദാ പ്രാർത്ഥിക്കും.

ദേവി:—മതി; സജ്ജനങ്ങളുടെ പ്രാർത്ഥന എനിക്ക സംഭവിക്കുന്ന സർവ്വ വിപത്തുകളേയും നീക്കി വേണ്ട അനുഗ്രഹം നൽകട്ടെ. (എന്നു ആശാന്റെ പാദങ്ങളിൽ നമിക്കുന്നു.)

———(o)———

അദ്ധ്യായം ൪.

ദേവിയുടെ ക്ഷേത്രജനനം.

ദേവിയേ കൊണ്ടുപോകുന്നതിനുള്ള ചുപ്പു അണ്ണാവിയുടെ ബദ്ധപ്പാട്ട നമുക്കു വർണ്ണിക്കുവാൻ പ്രയാസംതന്നെ. കാരണവരോ, സ്വകാര്യങ്ങളിലും അത്യന്തം അലസനാണ്. ആദ്യം, യാത്ര പുറപ്പെടുവാൻ സുമുഹൂർത്തം നിശ്ചയിച്ചില്ല എന്നു ചുപ്പു അണ്ണാവിയെ സമാധാനപ്പെടുത്തി. മുഹൂർത്തംകൂടാതെ യാതൊരു ശുഭകാര്യവും ചെയ്യപ്പെടുന്നില്ല. മുഹൂർത്തം എന്താണെന്നു പലർക്കും അറിയേണ്ടതായി വരും. കാലത്തിന്റെ ഒരു ഭാഗത്തെയാണു മുഹൂർത്തം എന്നു പറയുന്നതു്. ആ മുഹൂർത്തകാലത്തു ശുഭഗ്രഹങ്ങൾ നോക്കുകയോ ഉദിക്കുകയോ ചെയ്യുമ്പോൾ ശുഭമുഹൂർത്തമായെന്നു് ആചാര്യന്മാർ വിധിച്ചിരിക്കുന്നു. പാപഗ്രഹങ്ങളെ ആ മുഹൂർത്തലഗ്നത്തെ നോക്കുമ്പോൾ ആ മുഹൂർത്തം സർവകാര്യങ്ങൾക്കും വർജ്ജിക്കേണ്ടതാണെന്നും അവർ വിധിച്ചിരിക്കുന്നു. ഈ മുഹൂർത്തങ്ങളിലും ഇതുപോലെ ഹിന്ദുക്കളുടെ നടപടികളെ ദേഷപ്പെടുത്തുന്ന ശകുനങ്ങളിലും എന്തു പരമാർത്ഥം ഉണ്ടെന്നു് അനുഭവംകൊണ്ടു മാത്രമേ തീർച്ചയാക്കുവാൻ തരമുള്ളൂ. ഇവയിൽ വിശ്വസിക്കാത്തവരും ഇവയാൽ കണ്ടിരുപ്പെടാത്തവരും ആയി ഹിന്ദുക്കളുടെ ഇടയിൽ അനേകർ ഉണ്ടെന്നു തോന്നുന്നില്ല. ഇംഗ്ലീഷ് വിദ്യാഭ്യാസം മുമ്പോട്ടു കടന്നു് ഇങ്ങനെയുള്ള നടപടികളിലെ വിശ്വാസം ക്ഷയിപ്പിച്ചുവന്നിട്ടും മുഹൂർത്തങ്ങളും ശകുനങ്ങളും സർവ്വത്ര ആദരണീയമായിത്തന്നെ വർത്തിക്കുന്നു. മുഹൂർത്തങ്ങളേ വിധിക്കുന്ന ശാസ്ത്രപ്രമാണങ്ങളെക്കൊണ്ടു മുഹൂർത്തങ്ങളുടെ ഗുണദോഷചിന്തനം ചെയ്യുമ്പോൾ, ഈ കാലത്തു് സുമുഹൂർത്തങ്ങൾ ഏറ്റവും ദുർല്ലഭം ആണെന്നു് ആ ശാസ്ത്രം അറിയുന്നതുപോലെ നമുക്കും അറിയാവുന്നതാണ്. ദേവിയുടെ യാത്രയ്ക്കും ഒരു മുഹൂർത്തം നിശ്ചയിച്ചു. മുഹൂർത്തം നിശ്ചയിക്കപ്പെട്ടപ്പോൾ കാരണവരുടെ അലസത പണത്തിൽ ആയി. അതിലേയ്ക്കു വേണ്ട പണവും ശേഖരിക്കപ്പെട്ടപ്പോൾ ഗത്യന്തരം ഇല്ലെന്നു കണ്ടു് കാരണവരും പുറപ്പെടുവാൻ ഒരുങ്ങി. ആ സുമുഹൂർത്തത്തിൽ ദേവിയും കാരണവരും മുത്തശ്ശിയെ വണങ്ങി യാത്രയും അറിയിച്ചു് ചുപ്പുഅണ്ണാ

വിയോടും ദേവിയുടെ അടുക്കളക്കാരിയോടും രണ്ടു ഭൃത്യന്മാരോടും കൂടി പുറപ്പെട്ടു. രണ്ടുദിവസത്തെ വഞ്ചിയാത്ര കഴിഞ്ഞു മൂന്നാം ദിവസം കാലത്തേ പത്തുമണിക്ക തീവണ്ടി കയറി. ദേവിയും കാരണവരും ചുപ്പുഅണ്ണാവിയും രണ്ടാംക്ലാസു മുറിയിലും, അടുക്കളക്കാരിയായ ദേവിയുടേ 'പോററമ്മ'യും ശിഷ്യന്മാരും അതോടു ചേർന്നുള്ള മൂന്നാംക്ലാസ് മുറിയിലും ആയി ഇരുന്നു. ഈ വണ്ടി സ്റ്റേഷൻതോറും ആവശ്യംപോലെ താമസിക്കയും വീണ്ടും പുറപ്പെട്ടുകയും ചെയ്യ പൊയ്ക്കൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ, ചുപ്പുഅണ്ണാവി സ്റ്റേഷൻതോറും വണ്ടിനിൽക്കുന്ന അവസരത്തിൽ ഒക്കെ വണ്ടിയിൽ നിന്നു വന്ന്, അയാളെപ്പോലെ ഇറങ്ങി പ്ലാറഫ്ാറത്തിൽ വിലസുന്നവരോടു ചേർന്നു സംസാരിച്ചുവന്നു. ഇങ്ങനെ ഒരു സ്റ്റേഷനിൽ ഇറങ്ങി അകത്തു വരുമ്പോൾ അയാളോടു സംസാരിച്ചും കൊണ്ട് വേറൊരുവനും അകത്തുകടന്ന് അയാളുടെ അടുക്കൽ ചേർന്നിരുന്നു സംഭാഷണം ചെയ്യ. ആയാൾ ഒരു പ്രഭുവും മാന്യനും ആണെന്ന് അണ്ണാവി കാരണവരെ പരിചയപ്പെടുത്തി. അണ്ണാവിയും പ്രഭുവും മറ്റുള്ളവർ കേൾക്കാതെയും അറിയാതെയും ഉള്ള ഭാഷയിൽ സംസാരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ആ സംഭാഷണവിഷയം എന്തായിരുന്നു എന്നു നമുക്ക് ഊഹിക്കുവാൻ തരമുണ്ടോ? ആ പ്രഭു ശരീരസൗഭാഗ്യം ഉള്ള ആളായിരുന്നു എന്നതിനു സംശയമില്ല. അയാളുടെ തലക്കെട്ടും, ഉടുപ്പുകളും, വാച്ചും, ചങ്ങലയും, വടിയും, കട്ടക്കണ്ണും, ദേഹപുഷ്ടിയും, മുഖശോഭയും അയാളുടെ സൗഭാഗ്യാതിരേകത്തെ പ്രത്യക്ഷപ്പെടുത്തി. അയാളോടൊന്നിച്ചു തന്റെ സഹോദരിമാരും, ഭാര്യമാരും, അവരുടെ കുഞ്ഞുങ്ങളും ഉണ്ടെന്നും, അവർ അടുത്ത മുറിയിൽ ഇരിക്കുന്നു എന്നും, അവരോടുകൂടി ദേവിയേയും അയയ്ക്കണമെന്നും ചുപ്പുഅണ്ണാവി പ്രഭുവിന്റെ അപേക്ഷപ്രകാരം കാരണവരോട് ആവശ്യപ്പെടുകയും അതിനണ്ണം കാരണവരും ദേവിയും സമ്മതിച്ച് അടുത്ത സ്റ്റേഷനിൽ വണ്ടി നിന്നപ്പോൾ ദേവി ഇറങ്ങി ആ സ്ത്രീകൾ ഇരിക്കുന്ന മുറിയിലേയ്ക്കു പോകയും ചെയ്തു.

ആ പ്രഭു കേരളീയനല്ലെങ്കിലും വടക്കൻമലയാളത്തിൽ പലപ്പോഴും സഞ്ചരിച്ചിട്ടുള്ളതുകൊണ്ടു മലയാളം സാധാരണ തെലുങ്കരോ തമിഴരോ സംസാരിക്കുന്നതുപോലെ സംസാരിക്കുവാൻ ശീലിച്ചിരുന്നു. ബ്രിട്ടീഷ് സാമ്രാജ്യത്തിന്റെ സംരക്ഷണയിൽ ആ

നേകം പ്രഭുക്കന്മാരുണ്ടല്ലൊ. അവരെ 'ജമിന്ദാർ' എന്നാണു പറയുക. അവക്കു പല ദേശങ്ങളും കരംഒഴിവായോ, കരത്തോട്ടു കുടിയോ അനുവദിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടു്. നമ്മുടെ മലയാളത്തിൽ ഇങ്ങനെയുള്ള പ്രഭുക്കന്മാരെ 'ജന്മി'മാർ എന്നു പറയുന്നു. ആ പ്രഭു കാരണവരുമായി പരിചയപ്പെടുകയും കാരണവരെയും മരുമകളെയും ഒരുദിവസത്തെ വിരുന്നിനായി ക്ഷണിക്കയും ആ ക്ഷണനത്തെ ചുപ്പുഅണ്ണാവിയുടെ നിർബന്ധത്തിൽ കാരണവർ സ്വീകരിക്കയും ചെയ്തു.

ദേവി ആ സ്ത്രീകളുടെ മുറിയിൽ പ്രവേശിച്ച ഉടനെ ആദരപൂർവ്വം അവർ സൽക്കരിച്ചു് അവരുടെ കൂട്ടത്തിൽ ഇരുത്തുകയും പല വിഷയങ്ങളെക്കുറിച്ചു സംഭാഷണം ചെയ്തുയും ചെയ്തു. ആ സ്ത്രീകളും ഈ കാലത്തു പ്രാബല്യത്തിൽ ഇരിക്കുന്ന ഇംഗ്ലീഷ് ഭാഷ പഠിച്ചിരുന്നതിനാൽ ദേവിക്കു് അവരുമായി സംഭാഷണം ചെയ്യുന്നതിനു് ഏതും പ്രയാസം ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. അവരും ദേവിയെ, അവർ അന്നു രാത്രിയിൽ താമസിക്കുന്നതിനു് ഏർപ്പെട്ടത്തീട്ടുള്ള സ്ഥലത്തിൽ ഒരു വിരുന്നിനായി ക്ഷണിക്കയും ദേവി അതിനെ സ്വീകരിക്കയും ചെയ്തു. ആ പ്രഭുവിനു പല നഗരങ്ങളിലും പാപ്പാൻ തക്ക മന്ദിരങ്ങളും ഉണ്ടു്. അവർ വർഷം തോറും സുഖസഞ്ചാരത്തിനായി പുറപ്പെട്ടുകയും ആറുമാസക്കാലമെങ്കിലും ഇഷ്ടംപോലെയുള്ള വിധത്തിൽ സഞ്ചരിക്കുകയും പതിവായിരുന്നു. നിത്യജീവിതത്തിനു വേലചെയ്യേണ്ടതായിട്ടില്ലാത്തവക്കു് സ്വഗൃഹവാസം പീഡയെ നൽകുമ്പോൾ ഇങ്ങനെ വിശ്രമാർത്ഥം ഒരു യാത്ര അത്യാവശ്യം തന്നെ. ഈശ്വരപരമായി ജീവിക്കുന്നവർ തീർത്ഥയാത്രകളിലും ദേഹപരമായി ജീവിക്കുന്നവർ ദേശസഞ്ചാരത്തിലും കാലത്തെ നയിക്കുന്നതു് സാധാരണമാണല്ലൊ. ലോകത്തിൽ വേലചെയ്യാതെ ആർക്കും ജീവിക്കുവാൻ അവകാശമുണ്ടെന്നു് ഇവിടെ സംവദിക്കുന്നില്ല. പിന്നെയൊ, പ്രഭുക്കന്മാരെപ്പോലെയുള്ളവർ അന്യന്മാരുടെ പ്രയത്നഫലത്തെയാണു് ആസ്വദിക്കുന്നതു്. ആ അന്യന്മാരെ അവരുടെ വ്യവസായങ്ങളിൽ ഉപദേശംകൊണ്ടും ധനംകൊണ്ടും സഹായിക്കുന്നതും ഒരുവക പ്രയത്നംതന്നെ. വ്യവസായപുഷ്ടിക്കായി അങ്ങനെയുള്ള നേതാക്കളും ഭർത്താക്കളും അത്യാവശ്യമല്ലയോ? സുഖജീവിതത്തെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്ന ഒരു കുടുംബത്തിന്റെ ഒ

ലാഭത്തെ അനുഭവിക്കുന്നതിനു ദേവിയും കാരണവരും ഒരുമ്പെട്ട് ആ പ്രഭാതത്തിൽത്തന്നെ ഇറങ്ങി. ആ സ്റ്റേഷനിൽ അവരെ വഹിച്ചുകൊണ്ടു പോകുവാനായി തയാറായി നിന്ന കുതിരപൂട്ടിയ വണ്ടികളിൽ ദേവി ആ സ്ത്രീകളോടുക്രടിയും, കാരണവരും ചുപ്പുഅണ്ണാവിയും പ്രഭാവിനോടുക്രടിയും ഏകദേശം കാൽമണിക്കൂർ യാത്രചെയ്തപ്പോൾ രാജമന്ദിരംപോലെയുള്ള ഒരു മനോഹരമായ കെട്ടിടത്തിന്റെ മുമ്പിൽ ആ വണ്ടികൾ എത്തി. അവിടെ അവരെ എതിരേൽക്കുന്നതിനു പല ശേവുകക്കാരും ഹാജരായി നിന്നിരുന്നു. അവരൊക്കെ ശേവുകക്കാരുടെ ഓഫ്ഫാനങ്ങളാൽ ആട്ടിക്കപ്പെട്ട്, വണ്ടികളിൽനിന്നു ഇറങ്ങി മന്ദിരത്തിനകത്തു പ്രവേശിച്ചു് അവക്കായി പ്രത്യേകം അലങ്കരിച്ചിട്ടുള്ള ഒരു വിശാലമായ മുറിയിൽ സ്ത്രീകളും ആ മുറിക്കു കുറെ അകലെയുള്ള ഒരു വരാന്തയിൽ പുരുഷന്മാരും സുഖാസനങ്ങളിൽ ഇരുന്നു വിശ്രമിച്ചു. ഏറെത്താമസിയാതെ രണ്ടുക്രട്ടക്കാക്കും തേയിലയും പലവക ഫലങ്ങളും പലഹാരങ്ങളും ശേവുകക്കാർ അവരുടെ മുമ്പിൽ കൊണ്ടുവന്നു വെച്ചു. ദേവിക്കു് ഈമാതിരി ജീവിതസുഖം അനുഭവിച്ചിട്ടില്ലാത്തതായിരുന്നാലും ഈവക സവ്സുഖങ്ങളിലും വിരക്തിയെ സ്വീകരിച്ചിരുന്നതുകൊണ്ടു് അപരിചിതന്മാക്കു സാധാരണ തോന്നാവുന്ന കൗതുകം ഈ ഭക്ഷണപാനീയസാധനങ്ങളിൽ അവരുക്കു തോന്നിയില്ല. എങ്കിലും ഒരു അതിഥിയുടെ നിലയിൽ ദേവി ആ മാന്യസ്ത്രീകളാൽ സമർപ്പിക്കപ്പെട്ട തേയിലവിരുന്നിൽ അനാദരവിനെ പ്രദർശിപ്പിക്കാതെ അവരോടൊപ്പം ഭക്ഷിച്ചു. ആ പ്രഭാവിന്റെ സോദരിമാരോടുക്രടി ദേവിയുടെ പോറ്റമ്മയും ആ രാത്രി കഴിച്ചതിന്റെശേഷം അടുത്ത ദിവസത്തെ വണ്ടിയിൽ ശ്രീചക്രപുരത്തേയ്ക്കു തിരിച്ചു. ശ്രീചക്രപുരത്തിൽ ദേവിയുടെ താമസത്തിനും ഭോജനത്തിനും വേണ്ട സൗകര്യങ്ങളേ ആ പ്രഭുതന്നെ ഏർപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ടായിരുന്നതുകൊണ്ടു് അവക്കു ശ്രീചക്രപുരത്തിൽ ചെന്നാറെ ക്ലേശങ്ങൾ ഒന്നും നേരിട്ടില്ല. ഭോജനം കാലംക്രട്ടുന്നതിനു മുമ്പു് അവക്കു് ഒരു വികല്പം നേരിട്ടു. അതു കാരണവക്കു നിധിയിലേ കായ്സ്ഥൻ അയച്ച ഒരു കമ്പിവർത്തമാനം ഹേതുവായിട്ടായിരുന്നു. നിധിയിലെ തറവാട്ടുവക എല്ലാ ഗൃഹങ്ങളും, നിലങ്ങളും, പുരയിടങ്ങളും കോടതിയിൽനിന്നും വിട്ടുകിട്ടുന്നതിനായി ലേലം ആരംഭിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നും, മൂന്നുദിവസത്തിനകം കാരണവർ ചെന്നെ

ത്താതെയിരുന്നാൽ എല്ലാ വസ്തുക്കളും അന്യാധീനമായിപ്പോകുമെന്നും തോന്നിയിരുന്നു. ആ വർത്തമാനത്തെപ്പറ്റി അണ്ണാവിയോടു് ആലോചിച്ചതിൽ കാരണവർ ഉടൻ പുറപ്പെട്ടു് ഏതുവിധത്തിലും ലേലം നിർത്തിവയ്ക്കേണ്ടതാണെന്നു് അണ്ണാവി തീർച്ചപ്പെടുത്തി. കാരണവർ ഉടനെ ഒരു ഭൃത്യനുമായി നാട്ടിലേയ്ക്കു തിരിച്ചു. അതിന്റെശേഷം ചുപ്പുഅണ്ണാവിക്കു ഭജനകായ്ക്കുങ്കളിൽ ശ്രദ്ധ പതിന്മടങ്ങു വർദ്ധിച്ചു. അയാൾ ദേവിയെ വിട്ടു മാറാതെ ഒരു അകമ്പടിക്കാരനായി പരിചരിച്ചു വന്നു. ഭജനം തീരുന്ന ദിവസം ദേവിയുടെ ശുശ്രൂഷകൾക്കിടയിൽ ദേവിയുടെ സൗകര്യം നോക്കി ചുപ്പു അണ്ണാവി കൗശലത്തിൽ ഒരു സംഭാഷണം ആരംഭിച്ചു.

ചുപ്പു:—ദേവി, ആ ജമിന്ദാരുടെ സ്ഥിതി എന്താണെന്നു അറിയാമോ?

ദേവി:—നമുക്കു് അതു അറിഞ്ഞിട്ടു് എന്തു പ്രയോജനം? ആ സ്ത്രീകൾ—വിശേഷിച്ചും അദ്ദേഹത്തിന്റെ സഹോദരിമാർ—സുജനങ്ങളാണു്.

ചുപ്പു:—ജമിന്ദാരും അതിഭാഗ്യവാനും സുശീലനും ആണു്.

ദേവി:—മാന്യകുടുംബങ്ങളിൽ ജനിച്ചവർ മറ്റുവിധത്തിൽ വരികയില്ലല്ലൊ.

ചുപ്പു:—ആ ജമിന്ദാക്കു വർഷാശനമായി മൂന്നുലക്ഷം രൂപ ഗവർമ്മെൻറിൽനിന്നും അനുവദിച്ചിട്ടുണ്ടു്. സ്വന്തവസ്തുക്കളിൽ നിന്നും കരംപിരിവായി കുറഞ്ഞപക്ഷം ഒരു പത്തുലക്ഷം ഉറുപ്പിക ഉണ്ടാകും.

ദേവി:—സന്തോഷം. ദാനധർമ്മങ്ങൾ ചെയ്തു് അദ്ദേഹത്തിനു ജന്മസാഫല്യം സിദ്ധിക്കട്ടെ. ധനത്തിന്റെ ഉപയോഗം അതാണല്ലൊ.

ചുപ്പു:—ധർമ്മമോ? പറയുവാനില്ല. എട്ടുപത്തു് അഗ്രഹാരങ്ങൾ, ബ്രാഹ്മണക്കായിട്ടു നിത്യദാനങ്ങൾ, ബ്രാഹ്മണർക്കു കുറഞ്ഞാലും ഒരു ആയിരം ഉറുപ്പികയുടെ വരും.

ദേവി:—വേണ്ടതാണു്. അഗതികൾക്കു ദാനധർമ്മംചെയ്തു് അദ്ദേഹം ജീവിക്കട്ടെ. ആ സുകൃതഫലം ആ കുടുംബം അനുഭവിക്കും. സംശയമില്ല.

ചുപ്പു:—നാളെ അദ്ദേഹംതന്നെ നമ്മേ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു പോകുവാൻ ഇവിടെ എത്തും.

ദേവി:—അതെന്തിനു്? നമുക്കു തനിയേ പോകാമല്ലൊ.

ചുപ്പു:—അദ്ദേഹത്തിനു ദേവിയെ അന്നു് ഒരുദിവസം മാത്രം സൽക്കരിച്ചതുകൊണ്ടു തൃപ്തിയായില്ല. നാം തിരിയെപ്പോകുമ്പോഴും അവിടെ ഇറങ്ങി അദ്ദേഹത്തിന്റെ കൊട്ടാരത്തിൽ ഒരു ദിവസമെങ്കിലും താമസിക്കണമെന്നു് അദ്ദേഹത്തിനു പ്രത്യേകം ആഗ്രഹമുണ്ടു്.

ദേവി:—അതു ശരിയല്ല. കാരണവർ ബദ്ധപ്പെട്ടതു വ്യസനിച്ചും നാട്ടിലേയ്ക്കു മടങ്ങിയിരിക്കുന്ന സ്ഥിതിക്കു നാം വഴിമദ്ധ്യേ താമസിക്കുന്നതും ഏതെങ്കിലും സൽക്കാരത്തെ സ്വീകരിക്കുന്നതും ശരിയല്ല.

ചുപ്പു:—കാരണവക്കു് അപകടം ഒന്നും വന്നിട്ടില്ല. വിവരം സൂക്ഷ്മമായി അറിയാതെ ആ കായ്സ്ഥൻ കഴുത കമ്പി അടിച്ചതാണു്. എനിക്കു നല്ലപോലെ അറിയാം. ദേവി അതിലേയ്ക്കു വേണ്ടി വ്യസനിക്കേണ്ട. ദേവിയും എന്റെ മകളും ഒരുപോലെ; ഒരേ പ്രായം; ഒരേതരം. ഞാൻ മറുവിധത്തിൽ ഗുണദോഷിക്കുമൊ?

ദേവി:—അതില്ല. എങ്കിലും കാരണവരെക്കൂടാതെ അന്യഗൃഹത്തിൽ പോകുന്നതും വിരുന്നിൽ ചേരുന്നതും യോഗ്യമല്ല. അതിലേയ്ക്കു ഞാൻ തയാറില്ല. അണ്ണാവി അതിലേയ്ക്കു് എന്നെ നിർബന്ധിക്കയും വേണ്ട.

ചുപ്പു:—നിങ്ങളുടെ തറവാട്ടിലേയ്ക്കു് എത്ര ഗുണമാണു ഞാൻ ചെയ്തിരിക്കുന്നതു്. അതോർത്തിട്ടെങ്കിലും എന്റെ ഉപദേശം കേൾക്കണം.

ദേവി:—ഗുണമോ? അണ്ണാവി വന്നതിൽ പിന്നീടാണു കാരണവക്കു് ഈ കടം ഇങ്ങനെ വർദ്ധിച്ചതു്.

ചുപ്പു:—സരി. സരി. കാരണവർ ആവശ്യപ്പെട്ടപ്പോഴൊക്കെ പണം കൊടുക്കുന്നതു് ഒരു ദോഷമാണു്; അല്ലേ?

ദേവി:—എന്തോ? അണ്ണാവിക്കു തരേണ്ടതായിട്ടു് എത്രയുണ്ടു്?

ചുപ്പു:—എന്താണു്? എന്റെ കടം മുഴുവനും തീക്കാമെന്നു വിചാരിക്കുന്നുവൊ?

ദേവി:—ഓ! അങ്ങനെ വിചാരിക്കുന്നു. ഞാൻ ആ കടം ബത്തിൽ ജനിച്ചു. കടത്തിനായി ആ സ്വത്തു മുഴുവനും നശിക്കുന്നതു ഞാൻ കണ്ടുകൊണ്ടിരിക്കയോ?

ചുപ്പു:—എന്നാൽ ഇപ്പോൾ തന്നെ കടം തീർത്തേയ്ക്കുവിൻ. ഞാൻ ഈ വഴിയെ നാട്ടിലേയ്ക്കു് ഇറങ്ങിപ്പോയേയ്ക്കാം.

ദേവി:—കാരണവർ എന്തിനാണു ബദ്ധപ്പെട്ടു നാട്ടിലേയ്ക്കു മടങ്ങിയതു്?

ചുപ്പു:—തറവാട്ടുഗൃഹങ്ങളും വസ്തുക്കളും ലേലത്തിൽ വിൽക്കുന്നതായി ആ മൂഢൻ കമ്പി അയച്ചു. അതുകേട്ടു ഭയപ്പെട്ടു് ഓടിയിരിക്കയാണു്.

ദേവി:—ആ കടക്കാരൻ ആരാണു്?

ചുപ്പു:—ആരോ? ഞാൻ എങ്ങനെ അറിയും?

ദേവി:—ചുപ്പു അണ്ണാവി അല്ലയൊ വസ്തുക്കളെ ജപ്തിചെയ്തിച്ചതു്?

ചുപ്പു:—നാനോ? നാനോ? നാനോ?

ദേവി:—പിന്നെ ആരു്? പറയൂ, കേൾക്കട്ടെ. ഈ വ്യാജമൊക്കെ എന്തിനു്?

ചുപ്പു:—നാൻതാൻ! നാൻതാൻ! അതുക്കെന്ന?

ദേവി:—ഒന്നുമില്ല. ആ കടം മുഴുവനും തീർത്തേയ്ക്കാമെന്നു ഞാൻ പറഞ്ഞുവല്ലൊ. കാരണവർ അണ്ണാവിയോടു പറഞ്ഞില്ലെന്നു വരുമോ?

ചുപ്പു:—ആരു പറയുന്നതു്? എനിക്കെങ്ങനെ അറിയാം?

ദേവി:—പറഞ്ഞില്ലേ, പറയൂ? കാരണവർ പറഞ്ഞില്ലേ?

ചുപ്പു:—ചൊന്നേൻ—ആനാ—

ദേവി:—എന്തു് ആനാ—ദ്രോഹം കാണിക്കുന്നുവോ? ഞങ്ങളെ ഒക്കെ ഇങ്ങോട്ടു ക്ഷണിക്കൊണ്ടുവന്നിട്ടു വസ്തുക്കളെ ഒക്കെ ലേലത്തിൽ വില്പിക്കാമെന്നല്ലേ? നന്നായി! ഇങ്ങനെ ഒരു ബന്ധു തെങ്ങളുടെ തറവാട്ടിനു ലഭിച്ചുവല്ലൊ?

ചുപ്പു:- നാൻ നിങ്കളുക്കു കൂട്ടായിട്ടു വന്നതും അബദ്ധം തന്നെ.

ദേവി:—ആകട്ടെ. നിധിയിലേ പുണ്യം ക്ഷയിച്ചിട്ടില്ല. അതറവാട്ട് അന്യാധീനപ്പെടാറായില്ല.

ചുപ്പു:—നാൻ ഒരു പാവപ്പെട്ടവൻ. നീങ്കളൊ മഹാപ്രക്കം. നാൻ അപ്പിടി ശെയ്തിരുന്നാലും പൊറുത്തു കാപ്പാത്തുമേ നാൻ ഒരു ഏഴൈ. തെരിയാമൽ വന്തിട്ടത്. പൊറുത്തു കാപ്പാത്തുമേ (എന്നു ദേവിയുടെ പാദങ്ങളിൽ വീഴുന്നു.)

ദേവി:—ഇതും വ്യാജമല്ലയോ? അതാണു സംശയം. അതറവാട്ടുസ്വത്തു് എങ്ങും ആക്കും പോകുന്നതല്ല.

ചുപ്പു:—നാൻ ഇപ്പോൾതന്നെ പോയി ജപ്തിയിൽനിന്നും വിടുത്തിയേക്കാം.

ദേവി:—ഒന്നും വേണ്ടാ. അതിലേയ്ക്കായിട്ടു പോകേണ്ട. അണ്ണാവിയുടെ കയ്യും എന്തെങ്കിലും ഉണ്ടെങ്കിൽ പോകണം.

ചുപ്പു:- നാൻ എപ്പിടി പോകറത്. എന്നെ അല്ലവാ ഏല്പിച്ചിരിക്കിറത്.

ദേവി:—എന്നാൽ പോകണ്ടാ. താമസിക്കുക. നാളെ നമുക്ക് ഒരുമിച്ചു പോകാമല്ലൊ. ബദ്ധപ്പെട്ടിട്ടും കായ്മില്ല.

ഇവരുടെ നിശ്ചയപ്രകാരം ജേനം കാലംകൂടിയതിന്റെ ശേഷം അടുത്തദിവസത്തെ വണ്ടിയിൽ ദേവിയും ചുപ്പു അണ്ണാവിയും മറവും നാട്ടിലേയ്ക്കു തിരിച്ചു. ദേവിയും അവളുടെ പൊറ്റമ്മയും സ്ത്രീകൾക്കു പ്രത്യേകമായിട്ടുള്ള മുറിയിൽ പോയിരുന്നു. അടുത്ത സ്റ്റേഷനിൽ എത്തിയപ്പോൾ ആ പ്ലാറ്റ്ഫാറത്തിൽ സാധാരണ യാത്രക്കാരേ കാണാനതിനു കൂടുന്ന പലവക ആളുകളുടെ കൂട്ടത്തിൽ ദേവിയോട് അത്യധികം ഔദാര്യം കാണിച്ച പ്രട്ടവും വന്നു നിന്നിരുന്നു. ആ പ്രട്ട എല്ലാ മുറികളും പോയി നോക്കുന്ന ഭാവത്തിൽ ദേവി ഇരിക്കുന്ന മുറിയുടെ അടുക്കൽ വെളിയിലായി ചെന്നുനിന്നു ദേവിയുടെ ക്ഷേമം അന്വേഷിച്ചു. സ്റ്റേഷൻ മാസ്റ്ററെ വരുത്തി ദേവിയേ പ്രത്യേകം സൂക്ഷിക്കുന്നതിനു ശേവുകക്കാരോട് ചട്ടംകെട്ടുവാൻ പ്രട്ട ആജ്ഞാപിച്ചു. ആ സ്റ്റേഷൻ മാസ്റ്ററും ആ പ്രട്ടവിന്റെ ആജ്ഞയെ ശിരസ്സു നമിച്ചിട്ട് ഒരു

ശേവുകക്കാരനെ വരുത്തി പ്രത്യേകം ചില ആജ്ഞകളും നൽകി. വണ്ടി നിൽക്കുന്ന സ്റ്റേഷൻതോറും പ്രൃഥ്വി ദേവി ഇരിക്കുന്ന മുറിയുടെ സമീപത്തു ചെന്നുനിന്ന് ദേവിയുടെ ക്ഷേമം തിരക്കി. അന്നു വൈകുന്നേരമായപ്പോൾ ചുപ്പുഅണ്ണാവിയുടെ ഉപദേശപ്രകാരം അവരെല്ലാം വണ്ടിയിൽ നിന്നിറങ്ങി ഒരു മൈലിലധികം ദൂരത്തുള്ള ഒരു വലിയ മഠത്തിൽ പോയിത്താമസിച്ചു. ആ മഠത്തിൽ ചുപ്പുഅണ്ണാവിയുടെ ഒരു ചെറിയ സോദരി വിധവയായിത്താമസിക്കുന്നുണ്ടെന്നു പറയുകയും ആ സഹോദരിയെ അയാൾ ദേവിയുമായി പരിചയപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തു.

ആ മഠത്തിലെത്തിയ സമയംമുതൽ ചുപ്പുഅണ്ണാവിയുടെ സോദരി ദേവിയുടെ അടുക്കൽക്കൂടി ശുശ്രൂഷകൾ ചെയ്യുന്നതിനു മറ്റാരെയും സമ്മതിക്കാതെ താൻതന്നെ ആ ജോലികളെ നിർവഹിച്ചും ഏതുവിധത്തിലും ദേവിയേ സന്തോഷിപ്പിക്കുവാൻ സദാ ശ്രദ്ധിച്ചും പരിചരണത്തിൽ ദേവിയുടെ "പോററമ്മ"യെത്തന്നെയും അതിശയിച്ചു വർത്തിച്ചു. അവിടെയും അന്നു രാത്രിയിൽ ഒരു വിരുന്നിനു വേണ്ട ഒരുക്കങ്ങൾ ഉണ്ടായിരുന്നു. ദേവിയുടെ വിസ്മയം വർദ്ധിപ്പിച്ചത് ഇതൊന്നുമല്ലായിരുന്നു. ചുപ്പുഅണ്ണാവിയുടെ സഹോദരി മക്കൾ ഇല്ലാത്ത ഒരു വിധവയായിരുന്നിട്ടും ആ മഠത്തിൽ കസേരകളും, മേശകളും, വിളക്കുകളും, കട്ടിലുകളും, മെത്തകളും മറ്റും ശേഖരിച്ചിട്ടിരിക്കുന്നത് എന്തിനായിരിക്കും എന്നറിയാതെ ദേവി ഒട്ടനേരം കുഴങ്ങി. ആ കുഴപ്പം ആ വിധവ മനസ്സിലാക്കി സരസമായ മലയാളഭാഷയിൽ ദേവിയോടു സംസാരിക്കുവാൻ തുടങ്ങി.

വിധവ:—ഇതൊക്കെ ദേവിയുടെ ഉപയോഗത്തിനായി തയാറാക്കിയിരിക്കയാണ്, കേട്ടോ. പരിഭ്രമിക്കേണ്ട. ഈ വിധവയ്ക്ക് ഇതൊക്കെ എന്തിനാണെന്നു ദുഃഖിക്കേണ്ടാ. എനിക്കു വൈധവ്യം യൗവനാരംഭത്തിൽതന്നേ നേരിട്ടു. ദൈവവിധി ആർക്കു തടുക്കുവാൻ കഴിയും?

ദേവി:—അക്കാര്യം കഴികയില്ല. സ്ത്രീകൾക്കു വൈധവ്യം മരണത്തെക്കാൾ അധികം കഷ്ടമാണ്.

വിധവ:—ഈ മഠം എന്റെ ഭർത്താവിന്റേതാണ്. ഭർത്താവ് ഒരു ധനവാനായിരുന്നു. അദ്ദേഹം ഉപയോഗിച്ചിരുന്ന സാമാ

നങ്ങൾ ഞാൻ കളഞ്ഞില്ല. ഇങ്ങനെ വലിയ ആളുകളേ കാണുവാൻ ഭാഗ്യം ഉണ്ടാകുമ്പോൾ അവർക്കുപയോഗിക്കുവാനായി ഞാൻ അവയേ സൂക്ഷിച്ചിരിക്കയാണു്. ദേവി ഒന്നരണ്ടു ദിവസം ഇവിടെത്താമസിക്കുന്നതിനു നിശ്ചയിച്ചിരിക്കയാണെന്നു് ഇന്നലെ ഒരു കമ്പികിട്ടി. അതിൻപ്രകാരം വേണ്ട ഒരുക്കങ്ങൾ ചെയ്യു. അത്രേ ഉള്ളൂ. മറുവിധത്തിൽ ശങ്കിക്കരുതു്. എന്താണു മലയാളസമ്പ്രദായം വിട്ടു് ഈ ചെമന്ന പുടവ ധരിച്ചിരിക്കുന്നതു്?

ദേവി:—ഭജനത്തിനു പോയിട്ടു വരികയാണല്ലൊ. ഇതാകുമ്പോൾ അധികം ഉപദ്രവമില്ല.

വിധവ:—ഈശ്വരഭജനം നല്ലതുതന്നെ. എന്റെ ഭർത്താവു മരിച്ചതിന്റെശേഷം ഞാനും സദാ ഈശ്വരസ്മരണയിൽ തന്നേ കാലയാപനം ചെയ്യുന്നു. ഈശ്വരൻ ഇങ്ങനെയാണു് എനിക്കു വിധിച്ചതു്. ആ വിധി അനുസരിക്കുക. അതല്ലേ ഉത്തമം?

ദേവി:—അങ്ങനെ തന്നെയാണു്. ഈശ്വരൻ തിന്നു ചെയ്കയില്ലല്ലൊ. അവിടെ നന്മയല്ലാതെ തിന്മയുടെ തീണ്ടുവാൻപോലും പാടില്ല.

വിധവ:—മറുവിധത്തിൽ എന്നെ ശങ്കിക്കരുതേ! പക്ഷെ ഞാൻ വൃത്തിയുള്ള വസ്ത്രങ്ങളും ധരിച്ചു് സദാ ശുദ്ധമായി ഇരിക്കുന്നു. ശരീരം ശുദ്ധമാകാതെ ചിത്തം ശുദ്ധമാകുമോ? ചിത്തം ശുദ്ധമാകാതെ ഈശ്വരപ്രീതിയുണ്ടാകുമോ?

ദേവി:—വേണ്ടതാണു്. ശരീരവും മനസ്സും സദാ പരിശുദ്ധമായിത്തന്നേ ഇരിക്കണം. ശരീരത്തിൽ അഴുക്കുപറ്റാതെയും മനസ്സിൽ ദുശ്ചിന്തകളും കൂടാതെയും ഇരിക്കുന്നതുതന്നേ ഉത്തമമായ ജീവിതം.

വിധവ:—കൊച്ചമ്മയ്ക്കു് എല്ലാം അറിയാമല്ലൊ. കൊച്ചമ്മ വന്നുചേർന്നതു് എന്റെ ഭാഗ്യം. സൽസംസർഗ്ഗംകൊണ്ടേ മനസ്സിന്റെ മാലിന്യം തീരുകയുള്ളൂ.

ദേവി:—ചുപ്പു അണ്ണാവിയെ കണ്ടേ ഇല്ല. എവിടെപ്പോയോ?

വിധവ:—പാട്ടംവകയിൽ കുറെ നെല്ലു് എനിക്കു വരുവാനുണ്ടു്. എന്തൊക്കെപ്പറഞ്ഞിട്ടും ആ പാട്ടക്കാരൻ കൊണ്ടു

വന്നു് ഏല്പിക്കുന്നില്ല. അതുകൊണ്ടു് ആ ഭൃത്യനുമായി പോയിരിക്കയാണു്. അത്താഴത്തിനു വന്നു ചേരും. കൊച്ചമ്മയ്ക്കു വേണ്ടതൊക്കെ ബ്രാഹ്മണർതന്നെ പാകപ്പെടുത്തുന്നുണ്ടു്.

ദേവി:—ആ നായരുംകൂടിപ്പോയൊ?

വിധവ:—ഭയപ്പെടുവാനില്ല. ഞങ്ങളും ഇവിടെ ഉണ്ടല്ലൊ.

ദേവി:—എന്തു ഭയം? ഇന്നുതന്നെ വന്നു ചേരുമല്ലൊ.

വിധവ:—സംശയമില്ല. ഇപ്പോഴെത്തും. കുറെ അകലെയാണു് ആ പാട്ടക്കാരൻ താമസിക്കുന്നതു്. ഇപ്പോഴും എത്തും.

ദേവി:—അങ്ങനെയോ? പോററമ്മ ഇവിടെത്തന്നെ ഉണ്ടല്ലൊ. എനിക്കു് അത്താഴം ഊണു പതിവില്ല. അതുകൊണ്ടു് അരിവെയ്ക്കണമെന്നില്ല.

വിധവ:—ജനനം തിന്നല്ലൊ. പിന്നെയെന്താണു്. എന്റെ മഠത്തിൽ വന്നിട്ടു പട്ടിണി കിടക്കേ? പാടില്ല.

ദേവി:—ഹേയ്! പട്ടിണി കിടക്കെ? എന്തിനു്? കുറെ പശുവിൻപാലും പഴവും കിട്ടിയാൽ മതിയാകും. പഴം പോററമ്മയുടെ പക്കൽ ഉണ്ടായിരിക്കും. പാൽ മാത്രം മതിയാകും.

വിധവ:—അങ്ങനെ മതിയോ? എന്റെ മഠത്തിൽ വന്നിട്ടു് ആഹാരംകൂടാതെ കിടക്കേ?

ദേവി:—പാലും പഴവും ആഹാരമല്ലെന്നുണ്ടൊ?

വിധവ:—[കുറേനേരം ആലോചിച്ചിട്ടു്] എന്നാൽ അങ്ങനെ തന്നെ. എനിക്കും അത്താഴം വേണ്ട.

ദേവി:—അമ്മ ഒരു വിധവയല്ലേ? അത്താഴം ഉണ്ണുക പതിവുണ്ടൊ?

വിധവ:—വിധവകൾക്കു്, സന്ന്യാസികളുടെ വ്രതമാണു്. അത്താഴം പാടില്ലാത്തതു തന്നെ എങ്കിലും കുറെക്കൂടി വയസ്സു ചെല്ലട്ടെ. പിന്നീടു് അത്താഴം വേണ്ടെന്നു വച്ചേയ്ക്കാം. കൊച്ചമ്മയും എന്താണു് ആഭരണവും മറ്റും കൂടാതെ ഇങ്ങനെ ഒരു വെറും മാലയും ധരിച്ചുകൊണ്ടു് പുറപ്പെട്ടതു? ഭർത്താവില്ലെന്നു വരുമോ?

ദേവി:—[ചിരിച്ചുംകൊണ്ട്] വ[illegible]ള്ളുള്ളതു; ത്തോവുമുണ്ട്. അതല്ല; യാത്രയിൽ ആഭരണമൊ ന്നുമിടാതെ സഞ്ചരിക്കുന്നതു് എനിക്കിഷ്ടമല്ല. വിശേഷിച്ചു് ഈശ്വരഭജനത്തിനല്ലേ പുറപ്പെട്ടതു്? ഭക്തിതന്നെ ഭൂഷണം.

വിധവ:—കൊച്ചമ്മ പറയുന്നതു വാസ്തവം. പക്ഷെ, സ്ത്രീകൾക്കു്, ചില ആഭരണങ്ങളും കൂടി വേണ്ടേ? പൊൻകുടത്തിനു പൊട്ടു വേണ്ടാ എന്നും ഉണ്ടു്. എങ്കിലും.....

ദേവി:—ഹേ! പോററമ്മേ! അമ്മിയാർ കുറെ പാൽ തരും. അതു വാങ്ങി കാച്ചണേ!

വിധവ:—എന്തിനു്? ഞാൻ കാച്ചിത്തരാമല്ലൊ?

ദേവി:—വേണ്ടേ! അമ്മിയാർ എന്തിനു ബുദ്ധിമുട്ടുന്നു? നമുക്കു കുളിക്കുവാൻ പോകാം.

വിധവ:—സന്തോഷം, ഞാനുംകൂടി വരാം. അത്താഴം കുറേ എങ്കിലും വേണ്ടേ?

ദേവി:—അമ്മിയാർ എന്തിനു നിർബന്ധിക്കുന്നു? അത്താഴം വേണ്ടെന്നു വച്ചിട്ടു കുറെക്കാലമായി. ഒന്നൊന്നായിപ്പോകട്ടെ. എല്ലാം ഒരുമിച്ചു് ഉപേക്ഷിക്കുവാൻ നമുക്കു തരമുണ്ടൊ? അരിവെയ്പുകാർ എനിക്കുവേണ്ടി ബുദ്ധിമുട്ടേണ്ടതില്ല.

വിധവ:—അരി വയ്ക്കട്ടെ. അണ്ണാവി വരുമല്ലൊ. അദ്ദേഹം നേരാംവണ്ണം ഊണുകഴിക്കട്ടെ.

ദേവി:—ഓ, അതാ നമ്മുടെ നായർ വരുന്നുവല്ലൊ.

വിധവ:—എന്തു്? എന്തു്? അണ്ണാവി എവിടെ?

നായർ:—സ്വാമി കുറേ താമസിച്ചേ വരികയുള്ളൂ. മൂന്നു നാലാളുകൾക്കു കൂടി വെടിപ്പായി ഭക്ഷണം തയാറാക്കണമെന്നു പ്രത്യേകം പറഞ്ഞയച്ചിരിക്കുന്നു. മൂന്നു നാലുവക പലഹാരങ്ങളും കൂടി വേണം. ഉണ്ടാക്കുവാൻ താമസമുണ്ടെങ്കിൽ ആ പലഹാരക്കടയിൽ ആളയച്ചു വരുത്തണമെന്നു് അമ്മിയാരോടു പറയുവാൻ പറഞ്ഞയച്ചു.

വിധവ:—കൊച്ചമ്മേ! കുളിക്കു. ഞാൻ കൂടെ വരുന്നില്ല. ഇതൊക്കെ തയാറാക്കട്ടെ. ഇല്ലെങ്കിൽ അണ്ണാവി കോപിക്കും.

രാജവീഥിയിൽ നിന്നാൽ ഇങ്ങനെ ക്രടക്രൂടെ ബദ്ധപ്പാടുണ്ടാകും. വലിയ അപകടം ആരോ ആയിരിക്കും! ചിലപ്പോൾ രാജാക്കന്മാർ തന്നെ ഇവിടെ ഇറങ്ങിത്താമസിക്കും.

ദേവി:—അങ്ങനെയോ? ഞങ്ങൾ താമസിക്കുന്നതുകൊണ്ട് അമ്മിയാക്ക് എന്തെങ്കിലും അസൌകര്യം ഉണ്ടൊ?

വിധവ:—ഹേ! ഒരു വസ്തുവില്ല. മഠത്തിൽ ധാരാളം സ്ഥലമുണ്ടല്ലൊ? കൊച്ചമ്മയ്ക്കുന്താ. ഒരു മുറി വേണം.

ദേവി:—സമീപത്തു് ഒരു ചെറിയ സത്രമുണ്ടെന്നു ചുപ്പു അണ്ണാവി പറഞ്ഞുവല്ലൊ. അതിലേയ്ക്കു മാറിയേയ്ക്കാം. സഹായത്തിനു നായരും പോറമ്മയുമുണ്ടു്.

വിധവ:—ഹേയ്! രാജാവല്ല ചക്രവത്തി വന്നാലും കൊച്ചമ്മയ്ക്കു വേണ്ട സൌകര്യം ഇവിടെ ഉണ്ടു്. അതാ, ആ പടിഞ്ഞാറെ മാളിക, കൊച്ചമ്മയ്ക്കായി ഒഴിച്ചിട്ടിരിക്കുന്നു. ആരും അതിനകത്തു കടക്കില്ല. കൊച്ചമ്മ പോയി കളിച്ചുവരിക. സുഖമായി ആ മാളികയിൽ താമസിക്കാം.

ദേവി:—നന്നായി. അമ്മിയാർ കാലേക്കൂട്ടി കരുതിയിരിക്കുന്നവല്ലൊ. എന്നാൽ അവരൊക്കെ എത്തുന്നതിനു മുമ്പു് ഞാൻ ഒരു മൂലയിൽ ഒളുങ്ങിക്കൊള്ളാം. (എന്നു് ദേവി സ്നാനത്തിനായിപ്പോയി)

അമ്മിയാർ, മഠത്തിന്റെ എല്ലാ ഭാഗങ്ങളും ചെന്നു ശുചിയാക്കുകയും, അരിവെയ്പുകാരുടെ സമീപത്തു ചെന്നു് അവരെ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കയും ആ മഠത്തിൽ ഇല്ലാത്ത സാധനങ്ങളും അയൽഗൃഹങ്ങളിൽ നിന്നു വരുത്തുകയും ചെയ്തു. ഇങ്ങനെ ശ്രമാസക്തയായിരിക്കുമ്പോൾ ദേവിയും പോറമ്മയും കൂടിച്ചുവന്നു് അവരുടെ ഈശ്വരഭജനം നിവ്വഹിച്ചതിന്റെ ശേഷം പാലും പലഹാരവും കഴിച്ചു. അവരുടെ ശുശ്രൂഷകളിൽ അതിശ്രദ്ധയോടുകൂടി നിന്നു് അമ്മിയാർ ഉടൻ ദേവിയെ മാളികയിലേയ്ക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി ദേവിയോടു മാളികയിൽ സൌഖ്യമായി നിദ്രചെയ്യുന്നതിനായി ശാസിച്ചിട്ടു് മടങ്ങുംവഴി വാതലും ബന്ധിച്ചിട്ടുപോയി.

ദേവി മാളികയ്ക്കകത്തു കടന്നപ്പോൾ വിസ്മയാന്ധയായി കുറേനേരം ഒരേ സ്ഥലത്തുതന്നെ നിന്നുപോയി. മാളികയ്ക്കകം വി

ശാലമായ ഒരു മുറിയായിരുന്നു. പടിഞ്ഞാറുള്ള ജന്നലുകളിൽ ക്കൂടി ഒരു ചെറുകാറ്റ് അകത്തു കടന്ന് അവിടം മുഴുവനും വ്യാപിച്ച് ആ മുറിക്കകത്തു കത്തിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന ദീപങ്ങളം ചലിപ്പിക്കാതെ അവയെ ഉജ്ജീവിപ്പിച്ചിട്ട് കിഴക്കേ ചുവരിലുള്ള ജന്നലുകളിൽക്കൂടി പുറത്തുപോയി. മാളികയുടെ മുകളിലേ തട്ടിന്റെ മദ്ധ്യേ തൂക്കിയിരുന്ന പച്ചനിറത്തിലുള്ള ഒരു കണ്ണാടി വിളക്ക്, ചുവരുകൾക്കും ആ മുറിക്കകത്തു തെക്കേ അരികിൽ ചുവരിൽ തൊടാതെ വച്ചിരുന്ന മഞ്ചത്തിനും വിളക്കിനുതാഴെ ഒരു നേരിയ ഒക്രുലംകൊണ്ടു മൂടിയിരുന്ന വട്ടമേശയ്ക്കും പടിഞ്ഞാറെ ജന്നലിന് അഭിമുഖമായിട്ടിരുന്ന ചാരുകസേരയ്ക്കും മറ്റു സുഖോപകരണങ്ങൾക്കും പ്രത്യേകം ശോഭയേ നൽകി. ആ മുറി എന്തോ ഉദ്ദേശത്തോടുകൂടി താൽക്കാലികമായി അലംകൃതമായതാണെന്നു വിസ്മയമുകതയായപ്പോൾ ദേവിക്കു തോന്നി.

ഈ അലങ്കാരങ്ങൾ ആ ഗൃഹത്തിൽ പാർക്കുന്ന വിധവയ്ക്കു ചേരാത്തവയാണെന്നു തോന്നിയതുകൊണ്ട് വിസ്മയാനന്തരം അതിലധികം ഭയം ദേവിയുടെ മനസ്സിലുദിച്ചു. കേവലം യാതൊരാഡംബരവും കൂടാതെ സഞ്ചരിക്കുന്ന ഒരു സ്ത്രീയുടെ ഒരു രാത്രിയിലെ ഉപയോഗത്തിന്—അതായത്, ശയനത്തിനുമാത്രം ഈവിധം ഒരു മുറിയെ അലങ്കരിക്കേണ്ട ആവശ്യം എന്താണെന്നു ദേവിക്കു ഗ്രഹിക്കുവാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. പരസ്പരാനുരാഗംമൂലം ദീർഘകാലം വീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന വിവാഹത്താൽ ബദ്ധരായ വധൂവരരുടെ ആദിരാത്രിയിലെ സുഖത്തിനും സന്തോഷത്തിനും അവരുടെ പ്രേമാനുരാഗാഭിവൃദ്ധിക്കും ആയി ആ മുറി ഇങ്ങനെ അലങ്കരിക്കപ്പെട്ടതോ എന്ന് ഏതവർക്കും ശങ്കയുണ്ടാകാതെയിരിക്കയില്ല. ഭജനംപാർത്തു മടങ്ങിവരുന്ന ദേവിക്ക് ഈ മാളിക അതിഭയങ്കരമായിത്തോന്നിയതുകൊണ്ട് അതിന്റെ ഒരു കോണിൽ തന്റെ വസ്ത്രം തറയിൽ വിരിച്ച് അതിൽ ദേവി ശയിച്ചു എങ്കിലും ഭയം ദേവിയെ വിട്ടു പിരിഞ്ഞില്ല.

കുറേനേരം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ മാളികത്താഴെ ചുപ്പുഅണ്ണാവിയും കൂട്ടുകാരും എത്തി. അവരുടെ കാലടികളുടെയും വാക്കുകളുടെയും ശബ്ദം ദേവിയുടെ ശ്രോത്രങ്ങളിൽ പെട്ടു. പിന്നീട് കുറേ

നേരത്തേയ്ക്കു ഭക്ഷണശാലയിലും വീണ്ടും മാളികയ്ക്കു താഴെയുള്ള മുറിയിലും ആ ബഹളം ഉണ്ടായി. അതടങ്ങീട്ടും ചുപ്പു അണ്ണാവിയേയോ അമ്മിയാരേയോ പോറമ്മയേയോ കാണാതെയിരുന്നതുകൊണ്ട് ദേവിയുടെ ഭയം അധികമായി. മാളികയിൽനിന്നും പുറത്തേയ്ക്കു പോയി നോക്കാമെന്നു വിചാരിച്ച് വാതലോടു സമീപിച്ചു തുറക്കുവാനായി ശ്രമിച്ചപ്പോൾ ആ വാതലും പുറത്തുനിന്ന് ആരോ ബന്ധിച്ചിരിക്കുന്നതായി കണ്ടു. ഇങ്ങനെ ഭയാകുലചിത്തയായിട്ടു മാളികയ്ക്കകത്തു് അങ്ങോട്ടും ഇങ്ങോട്ടും നടക്കയും ജന്നലുകളിൽക്കൂടി പുറത്തേയ്ക്കു നോക്കുകയും ചെയ്തു. മാളികത്താഴെയും നാലുകെട്ടിലും ഉള്ള ശബ്ദങ്ങൾ ഒക്കെ ശമിച്ചതിന്റെശേഷം കോണിപ്പടിയിൽക്കൂടി മുകളിലേയ്ക്ക് ആരോ കയറിവരുന്ന കാലടികളുടെ ശബ്ദം ദേവിക്കു കേൾക്കാറായി. ആ തോടുകൂടി ദേവിക്കു പരിഭ്രമവും ഒട്ടു ശമിച്ചു. കയറിവന്നയാൾ വാതലിന്റെ സമീപത്തു വന്ന് കുറേനേരം അവിടെ നിന്നിട്ട് കതകു തള്ളിത്തുറന്ന് അകത്തുവന്നു. ദേവി ആശിച്ചിരുന്ന ചുപ്പു അണ്ണാവിയോ അമ്മിയാരോ പോറമ്മയോ അല്ലായിരുന്നു ദേവിയുടെ മുമ്പിൽ വന്നുനിന്നതു്. ആഗതന്റെ ശരീരത്തെ ചുറ്റിയിരുന്ന നേരിയ തുകിലുകളിൽനിന്നും പുറപ്പെട്ടുന്ന സുഗന്ധം ക്ഷണനേരംകൊണ്ടു് ആ മുറി മുഴുവനും വ്യാപിച്ചു് ദേവിയുടെ നേത്രങ്ങളേയും പാദഹസ്തങ്ങളേയും വ്യാമോഹിപ്പിച്ചു. വദനത്തിൽനിന്നു പുറപ്പെട്ടുന്ന താംബൂലചർവ്വണത്തിന്റെ തീവ്രമായ ഗന്ധം സാധാരണ മന്മഥപീഡയാൽ ചലിപ്പിക്കപ്പെട്ട ഹൃദയങ്ങൾക്ക് സംതൃപ്തിയെ നൽകുമായിരിക്കുമെങ്കിലും ഭക്തിപാരവശ്യംകൊണ്ടു ശാന്തമായും ശുദ്ധമായും സൈരമായുമിരിക്കുന്ന ദേവിയുടെ ഹൃദയത്തിൽ ആ ഗന്ധകാഠിന്യത്തോടു വെറുപ്പുണ്ടാകയുണ്ടായതു്. ദേവിയുടെ ഈ വ്യാമോഹത്തിൽ, മന്മഥാകാരത്തിൽ, ദേവിയുടെ സമക്ഷത്തിൽ, ചാരുസ്മിതങ്ങളെയും കടാക്ഷവീക്ഷണങ്ങളെയും തൂകിക്കൊണ്ടു നിൽക്കുന്ന തരുണനെ കണ്ണുതുറന്നു നോക്കുന്നതിനുപോലും കഴിയാതെ ദേവി മുഖംതിരിച്ചു പടിഞ്ഞാറെച്ചുവരിലുള്ള ജന്നലിനേ സമീപിച്ചു പടിഞ്ഞാറോട്ടു നോക്കി നിലയായി. ആ നില സൈരമായിട്ടുള്ളതായിരിക്കുവാൻ പാടില്ലല്ലൊ. ദേഹം നിശ്ചലമാണ്. മനസ്സും അതുപോലെ നിശ്ചലമായിരിക്കുവാൻ തക്ക അവസരവും അതല്ല. ദേവി

യോട്ട ചേന്നിട്ടല്ലെങ്കിലും പിറകിൽ കാൽമുട്ടിന്റെ പുറംവരെ തൂങ്ങിക്കിടക്കുന്ന കേശഭാരത്തിൽത്തന്നേ ചഞ്ചലിക്കുന്ന നേത്രങ്ങളെ ലയിപ്പിക്കുന്നതിനു യത്നിച്ചും, മാൻപേടകളെപ്പോലെ തുള്ളിച്ചാടുന്ന പാദങ്ങളെ ഉറപ്പിക്കുന്നതിനു ശക്തനല്ലാതെ കുഴങ്ങിയും, ചുവ്വണംകൊണ്ടു താംബൂലാദികളോടുകൂടി വായ്ക്കുത്താക്കിയിരിക്കുന്ന ഏലം, ഗ്രാമ്പൂ, വാൽമുളക തുടങ്ങിയുള്ള വസ്തുക്കളുടെ പരിമളത്തേ പുറത്തയച്ചും, ദേവിയുടെ ശരീരത്തിന്റെ ഇരുഭാഗങ്ങളിലും തൂങ്ങിക്കിടക്കുന്ന ഹസ്തങ്ങളിലേ വിരലുകളേ സ്പർശിക്കുന്നതിനു കൊതിക്കുന്ന സഹസ്രങ്ങളേ മുമ്പോട്ടു തള്ളിയും നിൽക്കുന്ന കാമാതുരൻ സമീപത്തു് ആ മുറിയിൽത്തന്നേ നിൽപ്പുണ്ടെന്നുള്ള സംഗതിയും വിസ്മരിച്ചു് ദേവി ശ്രീ ചക്രപുരംക്ഷേത്രത്തിൽ തന്റെ ഭജനകാലത്തു ധ്യാനനിഷ്ഠകൊണ്ടു രൂപവൽകരിച്ച സച്ചിദാത്മകമായ ആദിമൂലചൈതന്യത്തെ തന്റെ ഹൃദയത്തിൽ സപ്താത്മൈക്യമായി ഭാവിച്ചു നിൽക്കുമ്പോൾ അവളുടെ ഉള്ളിലും പുറത്തും ഒരു അതിദിവ്യമായ പ്രകാശം വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്നതായി ബോധം ഉണ്ടാകയും, ആ നിർമ്മലമായ ബോധത്തോടുകൂടി തന്റെ കരസ്പർശം വളരെ ക്ലേശിച്ചു നിർവ്വഹിച്ച ആ മനോഗവിതനായ ചണ്ഡാലന്റെ നേർക്കു ദേവി തിരിഞ്ഞു. അവളുടെ ദൃഷ്ടിയിൽനിന്നും പുറപ്പെട്ട അതിഘോരവും ഭയങ്കരവും ആയ മിന്നലിന്റെ ഒളിയാൽ അവൻ അതിഭയനീയമായ അട്ടഹാസംകൊണ്ടു് മാളികയെ അടിമുതൽ മുടിവരെ ഭ്രകമ്പത്താൽ എന്നപോലെ കുലുക്കി അവന്റെ ശരീരത്തെ നിലത്തു പതിപ്പിച്ചു. അവൻ മാളികാകവാടത്തെ നിഷ്പ്രയാസം തുറന്നു നിർഗ്ഗമിച്ചു.

അദ്ധ്യായം ൬.

ദേവിയുടെ തിരോധാനം.

അടുത്ത രാവിലെ അമ്മിയാക്കും ചുപ്പുഅണ്ണാവിക്കും ദേവിയുടെ പോറാറമ്മയ്ക്കും മറ്റും ദേവിയെ കാണാതെ അത്യുത്കൊണ്ടു് അത്യന്തം പരിഭ്രമം ഉണ്ടായി. മാളികയിൽ ചെന്നു് ദേവിയെ പീഡിപ്പിക്കുവാൻ പോയ പ്രേതവിനും തക്കതായ ശിക്ഷ

ഉടൻതന്നെ വന്നുചേർന്നു. അർദ്ധരാത്രിയിലെ ഘോരമായ അട്ടഹാസംകൊണ്ടു ക്ഷീണിച്ചു് പ്രേമവിന്റെ നാവു്, സംസാരിക്കുന്നതിനു ശ്രമിക്കുമ്പോൾ കഴങ്ങി സഹിക്കവയ്യാത്ത വേദനയെ ഉണ്ടാക്കി. ദേവിയെ സൂക്ഷിച്ചു് നിധിയിൽ കൊണ്ടുപോയി ഏൽപ്പിക്കുന്നതിനു മുമതലപ്പെട്ട ചുപ്പുഅണ്ണാവി തന്റെ ഉദ്ദേശങ്ങളും ഒന്നും നിവ്വഹിക്കപ്പെടാത്തതിൽ വിഷാദത്തോടുകൂടി അമ്മിയാരുടെ നേർക്കു കോപിക്കയും അവളെ പ്രഹരിക്കുന്നതിനു പല പ്രാവശ്യം ഭാവിക്കയും ചെയ്തിട്ടു്, തന്റെ നൈരാശ്യത്തെ വ്യക്തമാക്കി. ദേവിയെ ബാല്യംമുതൽ ഒരു അമ്മയെപ്പോലെ ഹിതമായ വിധത്തിൽ ശുശ്രൂഷിച്ചുവന്ന ആ പോറമ്മയും അമ്മിയാരുടെ വ്യാജവാക്കുകളിൽ വിശ്വസിച്ചു് ദേവിയെ കഴിഞ്ഞ രാത്രിയിൽ തനിയേ ഉപേക്ഷിപ്പാൻ സംഗതിയായതുകൊണ്ടു് ഒരു പെരിയ കുഞ്ഞിനെപ്പോലെ ഏങ്ങി ഏങ്ങി കരഞ്ഞും സമീപത്തുള്ള പല തെരുവുകളിലും ഗൃഹങ്ങളിലും ഓടി നടന്നു്, ദേവിയെ ആരാഞ്ഞും ചിലപ്പോൾ ആശാഭംഗത്താൽ മൂർച്ഛിച്ചു് മണ്ണുവാരി തന്റെ വായിലും തലയിലും ഇട്ടു കുഴുകയും ചെയ്തു. നിധിയിലെ വിശ്വസ്തനായ ഭൃത്യനൊ ഒന്നും മിണ്ടാതെ, ചുപ്പുഅണ്ണാവിയുടെ അടികളെ പിന്തുടർന്നു്, അയാളുടെ ഘോരാജ്ഞകളെ നിവ്വഹിച്ചും, അമ്മിയാർ മാളികയിൽ നിസ്സഹായനായി കിടക്കുന്ന പ്രേമവിനെ കാണുവാൻ രാവിലെ ചെന്നു് പ്രേമവിന്റെ കിങ്കരന്മാരെ ശുശ്രൂഷിച്ചും, അവർക്കു വേണ്ട ഭക്ഷണസാധനങ്ങളെ പാകപ്പെടുത്തിക്കൊടുത്തും, അവരുടേയും പ്രേമവിന്റേയും തൃപ്തിയേയും സന്തോഷത്തേയും സമ്പാദിക്കുന്നതിനു ശ്രമിക്കയും, ചുപ്പുഅണ്ണാവി പ്രേമവിന്റെ ഭൃത്യന്മാരോടുചേർന്നു്, പ്രേമവിനെ എഴുനേല്പിക്കുന്നതിലും ശരീരശുശ്രൂഷചെയ്യുന്നതിലും അയാൾക്കു വേണ്ട ഭക്ഷണം കൊടുക്കുന്നതിലും അനവരതം സഹായിക്കയും ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതിനിടയിൽ, രാവിലത്തെ തീവണ്ടിയിൽ വന്നിറങ്ങിയ പ്രേമവിന്റെ സ്ത്രീകളും അവിടെ എത്തി. ആ സ്ത്രീകൾ പ്രേമവിന്റെ അസ്വാസ്ഥ്യത്തെ കണ്ടു് ഒരു ശവത്തിന്റെ മുറവും മാറടിച്ചലയുന്നവരെപ്പോലെ മുറവിളികൂട്ടി അയൽപക്കക്കാരേയും അടുത്തുള്ള രാജപാതയിൽകൂടി സഞ്ചരിക്കുന്ന യാത്രക്കാരേയും പീഡിപ്പിച്ചു. ഇതിനിടയിൽ പല വൈദ്യന്മാരും അപ്പോത്തിക്കരിമാരും ഉയന്തരം ഡാക്ടരന്മാരും പ്രേമവിന്റെ ദീനചികിത്സയ്ക്കായി വന്നുചേർന്നു. ആ

ക്കും രോഗത്തിന്റെ വിവരവും ഹേതുവും എന്താണെന്ന് അറിയുവാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. ചുപ്പുഅണ്ണാവി ഈ കഴപ്പത്തിനിടയിൽ പോലീസ്സുകാക്ക് അറിവുകൊടുത്തു് ദേവിയെ തിരയുവാൻ അവർ മുഖാന്തിരവും പ്രയത്നം ചെയ്തു. എന്തു പ്രയത്നം ചെയ്തിട്ടും ദേവിയുടെ അ പോറമ്മയെ ആശ്വസിപ്പിക്കുവാൻ ആക്കും കഴിഞ്ഞില്ല. അവൾ ഒരു ഭ്രാന്തിയെപ്പോലെ കഴിഞ്ഞ രാത്രിയിൽ താൻ കാണിച്ച ഉപേക്ഷയെ അത്യുച്ചത്തിൽ വിളിച്ചു പറയുകയും ചുപ്പുഅണ്ണാവിയേയും പ്രേമവിനേയും അമ്മിയാരേയും ഫസിക്കയും ശകാരിക്കയും, ഈശ്വരനെ സാക്ഷിയായും ജഡ്ജിയായും വിളിച്ച മുമ്പിൽ നിറുത്തി തന്റെ സങ്കടങ്ങളെ വിളിച്ചു പറകയും എന്നിട്ടും ഒന്നും മിണ്ടാതെ വത്തിക്കുന്ന ഈശ്വരനോടു പരിഭവിക്കയും ചെയ്യുന്നവളായിട്ട് പെരുവഴിയിൽത്തന്നെ നിൽക്കുന്നു. അവളേ മുറ്റി വന്നുകൂട്ടുന്ന യാത്രക്കാരോടു വിവരം ഒക്കെ പറഞ്ഞു് അവരുടെ അനുകമ്പയോടുകൂടിയ വാക്കുകളേ കേട്ട് സ്വല്പകാലത്തേയ്ക്ക് ആശ്വസിക്കുന്നതിനിടയിൽ പോലീസുകാരുടെ സവ് ശ്രമങ്ങളും വ്യർത്ഥമായിട്ട പരിണമിച്ചു എന്ന് അവർ അറിയിച്ചിട്ട് അവരവരുടെ മറു ജോലികൾക്കായിട്ട പോയി.

ഒടുവിൽ പ്രേമവിന് ഡാക്ടർമാരുടെ ഔഷധസഹായംകൊണ്ട് ഒരുവിധം ഉണർച്ചയുണ്ടാകയും, അയാൾ ദേവിയോടു കാണിച്ച അപരാധത്തെ എഴുതിക്കാണിക്കയും ചെയ്തപ്പോൾ ദേവി ജീവിച്ചിരിക്കുന്നുണ്ടെന്നും, രാത്രിയിൽത്തന്നെ ഗൃഹം വിട്ടു പുറപ്പെട്ടുപോയിരിക്കയാണെന്നും അറിയുവാൻ സംഗതിയായി. അതോടുകൂടി അവളുടെ പോറമ്മ നാട്ടിലേയ്ക്കു മടങ്ങുവാൻ ബദ്ധപ്പെട്ടുതുടങ്ങി. പ്രേമവിന്റെ ബന്ധുക്കളും സ്നേഹിതന്മാരും പ്രേമവിന്റെ അപരാധത്തെ മറയ്ക്കുന്നതിനുവേണ്ടി, ആ വിശ്വാസത്തെ ബലപ്പെടുത്തി, ചുപ്പുഅണ്ണാവിയേയും പോറമ്മയേയും അവരുടെ ഭൃത്യനേയും കഴിയുന്ന വേഗത്തിൽ അകറ്റുന്നതിനു ശ്രമിക്കയും അതിലേയ്ക്ക് അവർക്ക് എന്തു ധനവും എന്തു സഹായവും നൽകുന്നതിനു ബദ്ധപ്പെടുകയും ചെയ്തു. തലേ രാത്രി മൂന്നുമണിക്ക് അ സ്റ്റേഷൻ കടന്നുപോയ വണ്ടിയിൽ ദേവിയും നാട്ടിലേയ്ക്കു മടങ്ങിട്ടുണ്ടെന്നു പോലീസ്സുകാർ പറഞ്ഞയച്ചതായി ഒരുവൻ വന്നു പറഞ്ഞപ്പോൾ ദേവിയുടെ ഭൃത്യജനത്തിന് ഒരുവ

ധം സമാധാനം ഉണ്ടായി. ആ സമാധാനത്തിൽ, അവർ അന്നത്തെ വണ്ടിയിൽത്തന്നെ നാട്ടിലേയ്ക്കു മടങ്ങുന്നതിന് ഒരുമ്പെട്ടു. പ്രഭുവിന്റെ രോഗം വർദ്ധിക്കാതെയിരിക്കുന്നതിനും, ഇവരെ പിരിച്ചയയ്ക്കുന്നതു് ആവശ്യമെന്നു വൈദ്യന്മാർ അഭിപ്രായപ്പെട്ടു. പ്രഭുവൊ നാവു കഴഞ്ഞുപോകുന്നതുകൊണ്ടു്, കരയുവാൻ പോലും കഴിയാതെ നേത്രങ്ങളിൽ നിന്നും, അശ്രുകണങ്ങളെ ധാരയായി സദാ വർഷിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ആരു് എന്തു പറഞ്ഞിട്ടും ചെയ്തിട്ടും ആ ദുഃഖത്തിനു് ഏതും ശമനമുണ്ടായില്ല. പ്രഭുവിന്റെ ഭാര്യമാർ അങ്ങനെ—സഹോദരിമാർ അങ്ങനെ—കാൽക്കലും തലയ്ക്കലും മുറുകെ ഇരുന്നു് തലോടിക്കൊണ്ടിരുന്നിട്ടും വൈദ്യന്മാർ ക്രുദ്ധരുടെ വന്നു് സാന്ത്വനവാക്കുകളെക്കൊണ്ടു് ആശ്വസിപ്പിച്ചിട്ടും പ്രഭുവിന്റെ ഹൃദയത്തിൽ നിറഞ്ഞിരിക്കുന്ന ഭയവും താപവും ക്ഷയിക്കുന്നില്ല. ചുപ്പുഅണ്ണാവിയും അമ്മിയാരും ദുഷ്ടിയിൽ പെട്ടുമ്പോൾ പ്രഭുവിന്റെ ഉള്ളിൽ പൊരുകിക്കൊണ്ടുവരുന്ന രോഷത്തിൽ ദുഷ്ടികളെക്കൊണ്ടും കൈകാലുകളെക്കൊണ്ടും അവരെ താഡിക്കുന്ന ഭാവങ്ങളെക്കാട്ടി പ്രഭുതന്റെ ശരീരത്തിൽ ശേഷിക്കുന്ന ബലത്തെ ക്ഷീണിപ്പിക്കയും ദേവിയുടെ പോററമ്മയെ അംഗ്യങ്ങളെക്കൊണ്ടു് വിളിച്ചുവരുത്തി അവളുടെ നേർക്കു് കൈക്രുപ്പുകയും അശ്രുകണങ്ങൾ പൊഴിക്കയും സമസ്താപരാധങ്ങളേയും ക്ഷമിക്കുന്നതിനു യാചിക്കുന്ന പ്രകാരം ഭാവിക്കയും ചെയ്തു. ഒടുക്കം, ആ പ്രഭുവിന്റെ മൂത്ത സോദരിയായ വിധവ പോററമ്മയെ അടുക്കെ വിളിച്ചു് ഇരുത്തി. മറവുള്ളവരെ ഒക്കെ, പോകുവാൻ ആജ്ഞാപിച്ചിട്ടു് വാസ്തവം എന്താണെന്നു അറിയുവാൻ വേണ്ടി അവളെ അനുകമ്പയോടുകൂടി ആശ്വസിപ്പിക്കുന്ന ഭാവത്തിൽ പലതും സംസാരിക്കയും കഴിഞ്ഞ രാത്രിയിൽ നടന്ന സംഗതികൾ ഗ്രഹിക്കുവാൻ ശ്രമിക്കയും ചെയ്ത ക്രുത്തിൽ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു.

വിധവ:—അമ്മാവം ഇരിക്കണം. അമ്മാളുടെ മകൾ ചത്തു പോയിട്ടില്ല. നാട്ടിലേയ്ക്കു പോയിട്ടുണ്ടു്.

പോററമ്മ:—അതൊക്കെ കളവു്. എല്ലാം അണ്ണാവിയും അമ്മിയാരും ചേർന്നു് ഉണ്ടാക്കിയ വിപത്താകുന്നു. എന്റെ കൊച്ചമ്മ, എന്റെ തങ്കക്കുടം, എവിടെയാണു്? ഈ ദുഷ്ടക്രുത്തം

കൊന്നിട്ടില്ലയൊ? ഞാനും ചത്ത ശവം. ശവത്തെപ്പോലെ ഇവിടെ കിടന്ന് ഉറങ്ങിയല്ലൊ. അമ്മിയാരുടെ കഥയും പൊല്ലാക്കഥയും കേട്ട കേട്ട് ഉറങ്ങിപ്പോയല്ലൊ.

വിധവ:—അമ്മാമം വ്യസനിക്കരുതെ! അമ്മാളുടെ കഞ്ഞു ചെത്തുപോയില്ല.

പോററമ്മ:—ഈ പരമദ്രോഹി അമ്മിയാര് എന്നെ കളിപ്പിച്ചു. അത്താഴം കഴിഞ്ഞിട്ട്, എന്റെ തങ്കക്കുടത്തിന്റെ അടുക്കൽ പോകാമെന്ന പറഞ്ഞിട്ടല്ലെ ഞാൻ പോകാതെയിരുന്നതു്. ആ പാപിക്രുടി വരാം എന്നല്ലേ പറഞ്ഞതു്? ദ്രോഹി, ദ്രോഹി.

വിധവ:—ഞങ്ങൾക്കും വ്യസനം ഉണ്ടു്. തമ്പി കരയുന്നതു കണ്ടില്ലെ? തമ്പിക്കു് എന്തു വ്യസനം?

പോററമ്മ:—ആ ദ്രോഹി വ്യസനിക്കേണ്ടതുതന്നെ. അവന്നു് നാക്കെടുക്കാൻ വയ്യാതെ ആയതു കുറവോ? അങ്ങിനെ വേണം. എന്റെ തങ്കക്കുടത്തിനു്, എന്തു ഉപദ്രവം ആണ ചെയ്തതു്. ആ പാപിക്കു് മാളികയിൽ കായ്മെന്തു്? എന്റെ തങ്കക്കുടം കിടക്കുന്നെടത്തു്, ഈ ദുഷ്ടനു് എന്തു കായ്മം. ആ നാക്കിനെ ചവുട്ടിപ്പിഴിയാതില്ലല്ലൊ. ഈശ്വരനും ദുഷ്ടൻതന്നെ.

വിധവ:—സരിതാൻ, അമ്മാമം ചൊല്ലുന്നതു സരിതന്നെ. തമ്പിക്കു്, ആ ചിന്നമ്മാമം കിടക്കുന്നെടത്തു് കായ്മെന്തു്? തമ്പി അറിയാതെ വന്നുപോയി. ഇന്ത സാമിയും, അമ്മാളും ക്രൂടെ ചെയ്യിച്ചതായിരിക്കും.

പോററമ്മ:—ഹാ! ഹാ! അതെങ്ങനെ? ആ മാളികയിൽ ചെന്നപ്പോൾ എന്റെ തങ്കക്കുടത്തിനെ കണ്ടില്ലയോ? ഉടനെ ഇറങ്ങിപ്പോരാത്തതെന്തു്? എന്തു മയ്യാട?

വിധവ:—അമ്മാമം സൊല്ലുന്നതു് സരിതന്നെ, ക്ഷമിക്കണം ക്ഷമിക്കണം.

പോററമ്മ:—ഞാനും ഈ അമ്മിയാർ പറഞ്ഞതിനെ വിശ്വസിച്ചുപോയി. ഞാനും ഒരു പാപിതന്നെ. അല്ലെങ്കിൽ എന്റെ പൊന്നുംകുടത്തെ വിട്ടേച്ചു് ഇവിടെ കിടക്കുമൊ?

വിധവ:—അതുതാനെ. കുറ്റം എല്ലാരുടെ ഇടത്തിലെയും ഉണ്ടു്. അതിനാലെ പൊറുക്കവേണം. തായാർ പൊറുക്കവേണം. തായാരുടെ മകൻ ചെയ്യുതെ തായാർ പൊറുക്കവേണം.

പോറ്റമ്മ:—വിചാരം (ഇവർ ഒരു നല്ല ആളാണെന്നു തോന്നുന്നു.) (പ്രകാശം) ഞാൻക്കുടി മാളികയിലേയ്ക്കു പോകുവാൻ ഭാവിച്ചപ്പോഴം, ഈ അമ്മിയാർ ആണ വിലക്കിയതു്. അത്താഴം ഊണുകഴിഞ്ഞു പോയാൽ മതി എന്നു പറഞ്ഞു് എന്നെക്കുടി കൊണ്ടുവന്നു. എന്റെ തങ്കക്കുടത്തിനു് ക്ഷീണവും നന്നായിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. അതുകൊണ്ടു് സുഖമായിട്ടു് ഉറങ്ങട്ടെ എന്നു് ഞാനും വിചാരിച്ചു. മാളികക്കതകിനെയും ഈ അമ്മിയാർ പൂട്ടി. പിന്നെ, ആരെങ്കിലും കടക്കുമെന്നു്, എങ്ങിനെ വിചാരിക്കും? അമ്മിയാരും തനിയേ ഉള്ളു. പുരുഷന്മാരായി മൂന്നാലു വിരുന്നുകാരാണെന്നും അവർ വന്നു് ഊണുകഴിഞ്ഞു പോകുന്നതുവരെ അമ്മിയാക്കു കൂട്ടായി ഞാനും ഇരിക്കണമെന്നു പറഞ്ഞതു കേട്ടു് ഞാനും വിശ്വസിച്ചുപോയി. എന്റെ തങ്കക്കുടവും അങ്ങനെ സമ്മതിച്ചു. അതല്ലേ ഞാനും ഇവിടെക്കിടന്നതു്. എന്തു മായയൊ? അമ്മിയാർ തിന്നുന്ന മരുന്നു് എനിക്കും കറെ തന്നു. ഞാനും അതിനെ വാങ്ങിച്ചു തിന്നു. ഞാൻ ഇതു അറിഞ്ഞുവൊ? അത്താഴം കഴിഞ്ഞപ്പോഴത്തന്നെ ഉറക്കംകൊണ്ടു മയങ്ങിപ്പോയി. എല എപ്പോഴത്തു കളഞ്ഞതും ഞാൻ അറിഞ്ഞില്ല. എന്തു കഷ്ടം! എന്തു ദുരിതം! എന്റെ പോറ്റിൽ ഞാൻതന്നെ മണ്ണുവാരി ഇട്ടെല്ലൊ. (എന്നു വീണ്ടും വീണ്ടും വിലപിക്കുന്നു.)

അവിടക്കുടിയ എല്ലാവക്കും കായ്യം ഒക്കെ മനസ്സിലായി. എല്ലാം അമ്മിയാരുടെ കൃത്രിമമാണെന്നു് പ്രഭുവിന്റെ ഭാര്യമാരും ബന്ധുക്കളും ഗ്രഹിച്ചു. ഏതുവിധത്തിലും ഈ വസ്തുതയെ അമത്തി ഇവരെ പറഞ്ഞയയ്ക്കണമെന്നു കരുതി അതിലേയ്ക്കു യത്നം ആരംഭിച്ചു. മകളെ ഇടിച്ചും ഞെക്കിയും കൊന്നിട്ടും മകളുടെ തള്ളയ്ക്കു ധനം കിട്ടും എന്ന ആശയെ ഉണ്ടാക്കി തള്ള മിണ്ടാതെ ഇരിക്കുന്നതും നാം കണ്ടിട്ടുണ്ടു്. വേണമെന്നു വന്നാൽ മകനും ചത്തിട്ടില്ലെന്നൊ അങ്ങനെ ഒരു മകനും തനിക്കു് ഉണ്ടായിട്ടില്ലെന്നൊ ഏതു ന്യായാധിപന്റെ മുമ്പിലും മൊഴികൊടുക്കുവാൻ ഒരുക്കമുള്ള തള്ളമാരും ഈ കലിയിങ്കൽ ഉണ്ടെന്നു് ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിലെ അരമനചരിത്രം സ്പഷ്ടമാക്കുന്നുണ്ടു്. ധനത്തിനു വേണ്ടി തള്ളമാർ കുട്ടികളെ വിൽക്കുന്നതും പുതുക്കമല്ല. ധനത്തിനുവേണ്ടി തള്ളമാർ കുട്ടികളെ ചണ്ഡികയ്ക്കൊ ചാമുണ്ഡയ്ക്കൊ ബലികൊടുക്കുവാൻ സമ്മതിക്കുന്നതും അസാധാരണമല്ല.

ധനത്തിനുവേണ്ടി സ്വഭാര്യയെ വ്യഭിചരിക്കുവാനോ അന്യന്റെ വെപ്പാട്ടിയായിരിക്കുവാനോ ഭർത്താക്കന്മാർ അനുവദിക്കുന്നതും ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിലെ ധർമ്മം ആകുന്നുവല്ലൊ. അങ്ങനെയുള്ള ധനം പ്രഭുവിന്റെ അധീനത്തിൽ ധാരാളം ഉണ്ടായിരുന്നതുകൊണ്ട് പോറമ്മയും വിശ്വസ്തനായ ഭൃത്യനും പോലീസ് ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരും തൃപ്തിപ്പെടുകയും അന്നത്തെ വണ്ടിയിൽത്തന്നെ ചുപ്പു അണ്ണാവിയും, പോറമ്മയും, ഭൃത്യനും നാട്ടിലേയ്ക്കു മടങ്ങുകയും ചെയ്തു.

അവർ യാത്രാമദ്ധ്യേ ശേവുകക്കാരോടും വണ്ടിയിലെ യാത്രക്കാരോടും ദേവിയെക്കുറിച്ച് അന്വേഷിക്കാൻ മറന്നുപോയില്ല. അങ്ങനെ ഒരു യുവതി കാഷായവസ്ത്രധാരിണിയായി സഞ്ചരിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു ചിലരും, അങ്ങനെ ഒരു സ്ത്രീ സഞ്ചരിച്ചിട്ടില്ലെന്നു മറ്റു ചിലരും പറഞ്ഞിട്ടും ദേവി നേരെ നിധിയിലേക്കു തന്നെ പുറപ്പെട്ടു പോയിട്ടുണ്ടെന്ന് അവർ വിശ്വസിച്ചു ധൈര്യപ്പെട്ടു. യഥാസുഖം വാ, യഥാദുഃഖം വാ, അവർ യാത്രചെയ്തു വഞ്ചിയിൽ നിന്ന് ഇറങ്ങി ചില ഭാണ്ഡങ്ങളും ആയി ശബരിമല ഇറങ്ങിവരുന്നവരെപ്പോലെ, നിരാശരായിട്ട് നിധിയിലെ പടിക്കൽ എത്തിയപ്പോൾ കുപ്പുഅണ്ണാവി ധാഷ്ട്യത്തോടുക്രൂടി വീരാസുരനെപ്പോലെ ഉദ്ദണ്ഡനായി ഞെളിഞ്ഞു വളഞ്ഞും ദേവിയുടെ ഉറ്റബന്ധുവായ പോറമ്മ വാവിട്ട് ഉറക്കെ നിലവിളിച്ചും നിധിയിലെ വിശ്വസ്തനായ ഭൃത്യൻ വ്യസനാക്രാന്തനായി വടിയില്ലാത്ത അന്ധനെപ്പോലെ അതല്ല, മദ്യപാനലഹരി പിടിച്ചവനെപ്പോലെ ശിരസ്സിനെയും പാദങ്ങളെയും അലസിപ്പിച്ച് അകത്തുകടന്ന ഗൃഹത്തിൽ മൻഭാഗത്തു വെറിറില ഇടിച്ചു തിന്നുകൊണ്ടിരുന്ന മുത്തശ്ശിയേയും കാരണവരെയും കണ്ടു. ചുപ്പുഅണ്ണാവി ധാഷ്ട്യത്തെ വെടിയാതെ കാരണവരുടെ അടുക്കൽ ചെന്നിരുന്നു. മുത്തശ്ശി പോറമ്മയുടെ വിളികേട്ടു പരിഭ്രമിച്ചു ചുപ്പുഅണ്ണാവിയുടെ മുഖത്തു നോക്കി.

ചുപ്പു:—ദേവി എവിടെയ്ക്കാ ഓടിക്കളഞ്ഞു. ഞങ്ങളോടുക്രൂടി പട്ടാംബി സ്റ്റേഷൻവരെ ഉണ്ടായിരുന്നു. രാത്രിയായതുകൊണ്ട് ഞങ്ങളും ആ സ്റ്റേഷനിൽ ഇറങ്ങി എന്റെ തങ്കശ്ശിയുടെ മഠത്തിൽ താമസിച്ചു. അന്നു രാത്രിയിൽ മഠത്തിനു വെളിയിൽ ചാടി ഓടിക്കളഞ്ഞു. ഭ്രാന്തിക്ക് എന്തും ചെയ്യാമല്ലൊ.

കാരണ:—എന്ത്? എന്ത്? ദേവി എവിടെപ്പോയി? എവിടെപ്പോയി? എന്റെ ഗ്രഹപ്പിഴയ്ക്കു ഞാൻ ഇങ്ങോട്ടു പോന്നു. അവൾ എവിടെ?

ചുപ്പ:—ഞങ്ങൾ ആ പട്ടണം മുഴുവനും അന്വേഷിച്ചു. വഴിമദ്ധ്യേ എല്ലാ സ്ഥലങ്ങളിലും നടന്നു.

ഇതിനിടെ പോറാമ്മയുടെ മുറവിളി കേട്ട് അകത്തെ സ്ത്രീകളും നിലവിളി തുടങ്ങി. മുത്തശ്ശിയും അവരോടു ചേർന്ന് തല തല്ലുകയും പുലമ്പുകയും കൈകൊണ്ടു മാറത്തടിക്കയും ചെയ്തു. എന്നു വേണ്ട ഒരു വലിയ ബഹളം ആയി. ഇവരുടെ നിലവിളികേട്ട് അയൽപക്കക്കാരും മറ്റു കരക്കാരും ഓടി എത്തി കാരണവരുടെ മുമ്പിൽ ഓച്ഛാനിച്ചു നിന്നു വ്യസനിച്ചു.

കാരണ:—ദേവി മരിച്ചുപോയിട്ടില്ലയൊ? അവൾ പറഞ്ഞതുപോലെ എന്റെ കടം മുഴുവനും തീർത്തുവല്ലൊ.

ചുപ്പ:—അതെപ്പിടി? നാൻ വാങ്കല്ലയെ?

കാരണ:—ഫീ! പറകഴുതേ! താൻ ബ്രാഹ്മണനൊ പറയനൊ? താൻ അന്യായം കൊടുത്ത കായ്യം ഇവിടെ പറഞ്ഞുവോ? തറവാട്ടു വസ്തുക്കൾ ഒക്കെ ജപ്തിചെയ്തിട്ട് ഇവിടെ പറഞ്ഞുവോ? ലേലത്തിൽ വരുത്തീട്ടും താൻ എന്നേയുംകൊണ്ട് ഇവിടെ നിന്നു പോയല്ലൊ. ഫീ! ദുഷ്ടാ! ദ്രോഹി! ചണ്ഡാള! ആ ദേവിയെ താൻതന്നെ കൊന്നു. പരമദുഷ്ടാ, ദ്രോഹി!

ചുപ്പ:—ആമാം. ഉപകാരം ചെയ്തിട്ട് ഇതാണൊ പ്രതിഫലം?

കാരണ:—അതെ, എന്ത ഉപകാരം? എന്റെ കുഞ്ഞിനു ഭ്രാന്തൊ? ദുഷ്ടാ! താൻ എങ്ങനേയൊ പണത്തിനു വേണ്ടി ആ കുഞ്ഞിനെ കൊന്നു.

ചുപ്പ:—ഇല്ലെ. ഇല്ലെ. ഒമ്മാണ് ഇല്ലെ.

കാരണ:—തന്റെ തമിഴം—താനും. താൻ എന്റെ വീട്ടിൽ നിന്നും ഇപ്പോൾ ഇറങ്ങണം. ആരെടി തൂറപ്പയും ചാണകവെള്ളവും കൊണ്ടു വാ. ഈ ദ്രോഹി—ഈ പറപ്പട്ടി ചവുട്ടിയ ഇടം ഒക്കെ ചാണകവെള്ളം തളിച്ചു ശുദ്ധമാക്കട്ടെ. ആരെടാ, ഇയ്യാളെ പിടിച്ചു വെളിയിൽ തള്ളട്ടെ.

(ചുപ്പുഅണ്ണാവി അവിടെ നിന്നും ഒരു പോക്കായിപ്പോയി. അയാൾ പോയ വഴി അടിച്ചുവാരി ചാണകവെള്ളംകൊണ്ടു തളിച്ചു ശുദ്ധമാക്കി.)

മുത്തശ്ശി:—എടീ, എന്താണ് ഉണ്ടായത്? പറ. എവിടേയ്ക്കാണ് ആ കുഞ്ഞു പോയത്?

പോറ്റമ്മ:—എനിക്ക് അറിയുവാൻ പാടില്ലേ. അയ്യോ! രാത്രിയിൽ ഉറക്കത്തിനു് ആ മാളികയിൽ പോയി. അത്താഴം ഉണ്ണുകഴിഞ്ഞു് ഞാൻ ചെന്നസമയം മാളിക അകത്തു നിന്നും കുറ്റിയിട്ടിരിക്കയായിരുന്നു. നേരം വെളുത്തു നോക്കുമ്പോൾ കതകു തുറന്നു കിടക്കുന്നു. ദേവിയെ അവിടെ എങ്ങും കാണ്മാനുണ്ടായിരുന്നില്ല. എന്റെ വ്യസനം ആരോടു പറയുന്നു? എന്റെ ചോറു.....

മുത്തശ്ശി:—ആരും കൊന്നിട്ടില്ല, തീർച്ചതന്നെ.

കാരണം:—അവളുടെ ദുഷ്കാലം. അവളുടെ ജാതകം നോക്കിയ കണിയാരും ഇങ്ങനെ തന്നെ പറഞ്ഞു. മരിക്കേണ്ട കാലം മരണദുഃഖം അനുഭവിക്കണം എന്നു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

മുത്തശ്ശി:—എന്തായാലും നമുക്കു നഷ്ടമായി. ആരെയാണു പറഞ്ഞയയ്ക്കുക? എവിടെയാണു പറഞ്ഞയയ്ക്കുക?

കാരണം:—എന്റെ കുഞ്ഞു് സ്വത്തെയും ഉപേക്ഷിച്ചു. ആഭരണങ്ങളെ ഉപേക്ഷിച്ചു. പുടവകളെ ഉപേക്ഷിച്ചു. ധനത്തെ ഉപേക്ഷിച്ചു. അപ്പോൾ ഇതിന്റെ കാരണം എന്താണെന്നു നാം അറിഞ്ഞില്ല. ഇപ്പോൾ, ഇതാ, തറവാട്ടിനേയും നമ്മെ എല്ലാവരേയും ഉപേക്ഷിച്ചു് അവൾ എവിടെയാണ്? ആവൊ? നാം വിചാരിച്ചാൽ എന്താണു ഫലം? നാം വ്യസനിച്ചാൽ എന്താണു ഫലം? നമുക്ക് എന്തു ചെയ്യാം? സർവ്വേശ്വരൻതന്നെ രക്ഷിക്കട്ടെ.

ഈ സമയത്തു പുത്രവിയോഗംകൊണ്ടു ദുഃഖിച്ചിരിക്കുന്ന ഉദയഭാനുവിന്റെ അച്ഛനമ്മമാരും നിധിയിൽ വന്നു ചേർന്നു. കാരണവർ അവരുടെ ദുഃഖത്തെ ആദരിക്കുന്ന ഭാവത്തിൽ ഉദയഭാനുവിന്റെ അച്ഛനെ ഒരു മാന്യസ്ഥാനത്തേയ്ക്കു ക്ഷണിച്ചു് അവിടെ രണ്ടാളുകളും ഇരുന്നിട്ടു് ദുഃഖത്തെ പോക്കടിക്കുവാനുള്ള വെറ്റിലത്തട്ടവും അവരുടെ ഇടയിൽ വെച്ചു. ഉദയഭാനു

വിന്റെ അമ്മയെ മുത്തശ്ശിയും കൂട്ടിക്കൊണ്ടു് അകായിലേയ്ക്കു പോയി.

കാരണ:—ആശാനെ, എന്താണു ചെയ്യുക? നമുക്കു രണ്ടാളുകൾക്കും ദുഃഖം ഒരേകാലത്തു നേരിട്ടുവല്ലൊ.

ഉദ–അച്ഛൻ:—എല്ലാം ഈശ്വരവിധി. ഉദയഭാനുവിനെ നാട്ടിനു പുറത്താക്കി. അതു് അധികൃതന്മാരുടെ അധർമ്മപ്രതിപത്തിയാണെന്നു് അറിഞ്ഞു് ദുഃഖത്തെ ഒട്ടു് അടക്കിവയ്ക്കാം. ഈ വിപത്തു് ഈശ്വരകൃതമല്ലാതെ മറെന്തായിരിക്കും? ഞങ്ങൾക്കും ദേവിയേ കണ്ടിട്ടു് ഉദയഭാനുവിയോഗത്തിൽ ഞങ്ങൾക്കുള്ള ദുഃഖത്തെ ആശ്വസിപ്പിക്കാം എന്നുള്ള ആശയും നഷ്ടമായി.

കാരണ:—ഉദയഭാനു എവിടെയാണെന്നു നമുക്കു് അറിയാം. വിശേഷിച്ചും അവൻ ഒരു പുരുഷനാണു്. ധൈര്യം തികഞ്ഞിട്ടുള്ളവനാണു്. ഇതൊരു സ്ത്രീ. ചെറുപ്പം. കൈയിൽ പണമില്ല. അവളുടെ പ്രവൃത്തിയിൽ ഓരോന്നും വ്യസനത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്നു.

ഉദ–അ:—ദേവിക്കു് എന്തോ കരുതലുണ്ടെന്നു് എനിക്കു് അറിയുവാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. ആ നോട്ടുകളെ ഒക്കെ ഇവിടത്തെ കടം തീർക്കുവാൻ എന്നെ ഏൽപ്പിച്ചപ്പോൾ എനിക്കും വിസ്മയംകൊണ്ടു് അതിന്റെ ഉദ്ദേശം ഗ്രഹിക്കുവാൻ കഴിഞ്ഞില്ല.

കാരണ:—ആ ചുപ്പുഅണ്ണാവി പരമദുഷ്ടൻ. അയാളുടെ കൃത്രിമം ആണു് ഇതിനൊക്കെ കാരണം.

ഉദ–അ:—ഈശ്വരേച്ഛ എന്നേ പറവാനുള്ളു. ചുപ്പുഅണ്ണാവിയെ ദൂഷിച്ചിട്ടു പ്രയോജനമില്ല.

കാരണ:—ഈശ്വരനു് ഇങ്ങനെ ഇച്ഛയുണ്ടാകുവാൻ കാരണമെന്തു്? ഒരുവൻ നശിക്കണമെന്നും മറൊരുവൻ നന്നാകണമെന്നും ഈശ്വരൻ ഇച്ഛിക്കുമോ?

ഉദ–അ:—അതില്ല. ഈശ്വരൻ എല്ലാവർക്കും നന്മയെ മാത്രമെ ഇച്ഛിക്കുകയുള്ളു.

കാരണ:—പിന്നെ നമുക്കു് ഈ അനർത്ഥത്തെ ഉദ്ദേശിച്ചതെന്തിനു്?

ഉദ–അ:—നമ്മുടെ നന്മയ്ക്കു തന്നെയാണു്. നമ്മളിൽ പല ദോഷങ്ങളും ഉണ്ടായിരിക്കും. ആ ദോഷത്തെ നശിപ്പിക്കുവാൻ തന്നെ.

കരണം:—നമുക്ക് ഇല്ലാതെ ആയി. നമുക്കു നൽകിയ ഭാഗ്യത്തെ ഈശ്വർൻ തനിയേ എടുത്തുകഴിഞ്ഞു. നമുക്ക് അനുഭവത്തിനു ഭാഗ്യമില്ല.

ഉദ–ഹ:—അങ്ങനേയും സമാധാനത്തിനു വഴിയുണ്ട്.

ഈ രീതിയിലുള്ള ഒരു സംഭാഷണം അകായിലുള്ള സ്ത്രീകളുടെ ഇടയിലും ഉണ്ടായിരുന്നു. പക്ഷെ അതു സ്ത്രീസ്വഭാവത്തിൽ ആയിരിക്കാം. എന്തു സംഭാഷണംകൊണ്ടും എന്തു രോദനംകൊണ്ടും ദേവി മടങ്ങിവന്നു ചേർന്നില്ല എന്നു മാത്രം നമുക്ക് അറിയാം. ദേവി ഇല്ലാതെ ആയതുകൊണ്ട് എല്ലാവർക്കും ദുഃഖം ഉണ്ടായി എങ്കിലും കാരണവരുടെ ജ്ഞാനം മുഴുവനും തീർന്നതിനാൽ എല്ലാവർക്കും ആശ്വാസവും ഉണ്ടായി. ഉദയഭാനുവിന്റെ കുടുംബസ്ഥിതി അങ്ങനെ അല്ല. ഉദയഭാനുവിന് എന്തെങ്കിലും ഉദ്യോഗം ലഭിച്ചിട്ടു ദാരിദ്ര്യത്തെ നീക്കാമെന്ന് ആശിച്ചിരുന്ന ആ കുടുംബത്തിന് ഉദയഭാനു നഷ്ടമായി ഭവിച്ചു. ദേവി ആ കുടുംബത്തിന് പല വിലയേറിയ സഹായങ്ങളും ചെയ്യുവന്നു. അവയും ഇപ്പോൾ ഇല്ലാതെ ആയ സ്ഥിതിക്ക് ആ കുടുംബം അലഞ്ഞു പോകുമെന്ന് ഏവരും ഭയപ്പെട്ടു.

——(o)——

അദ്ധ്യായം ൧൨.

ഒരു പശ്ചാത്താപം.

അന്നു സന്ധ്യയാകുന്നതിനു മുമ്പിൽ നിധിയിൽ കുറുവക സമാധാനം സ്വീകരിക്കും കാരണവർക്കും ഉണ്ടായി. അച്ഛനും അമ്മയും സഹോദരങ്ങളും ഇല്ലാത്ത ദേവിയുടെ അഭാവത്തിൽ നിന്നും ജാതമായ ദുഃഖം ചിരകാലത്തേയ്ക്കു നിലനിൽക്കുകയില്ലെന്നു നമുക്കും അറിയാമല്ലൊ. ഏതു ദുഃഖവും, എത്ര കഠിനമായ ദുഃഖവും, കാലത്തിനു വശപ്പെട്ടു ക്ഷയിച്ചുപോകുന്നതാണ്. സുഖവും അങ്ങനെ അല്ലെന്നു വരുമൊ? സുഖവും ദുഃഖവും സഹോദരങ്ങൾ—എന്നാൽ ഒരേ ഉദരത്തിൽ ജനിച്ചവയാണ്. സംസ്കൃതിക്കു മൂലമായ പ്രപഞ്ചം ദുഃഖമയമാണെന്നും, സുഖം നമ്മുടെ

ഭ്രമംകൊണ്ടു തോന്നുന്നതാണെന്ന് ഒരു മതവും; അങ്ങനെ അല്ല, പ്രപഞ്ചത്തിൽ ശാശ്വതമായിട്ടുള്ളതു സുഖമാണ്—ആ സുഖത്തിൽ നാം നമ്മുടെ ബുദ്ധിഭ്രമംകൊണ്ടു ദുഃഖത്തെ ആരോപിച്ചു നാം അനുഭവിക്കുന്നതാണ്—ഇങ്ങനെ പ്രബലമായ വേറൊരു മതവും സ്ഥാപിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. സുഖവും ദുഃഖവും ഏതോ ഒരു വസ്തുവിന്റെ ഭാവഭേദങ്ങളാണെന്നും, രണ്ടും നമ്മുടെ സങ്കല്പത്തിൽ മുളച്ചിട്ടുള്ളവയാണെന്നും, സുഖവും ദുഃഖവും ഒരുപോലെ മിഥ്യകളാണെന്നും, ബുദ്ധി ബാഹ്യമായ പ്രപഞ്ചത്തെ വിട്ട് അന്തർമുഖമായിട്ടു വ്യാപരിക്കുമ്പോൾ സുഖദുഃഖങ്ങൾ അവയുടെ ദ്വന്ദഭാവത്തെ വിട്ട് നമ്മുടെ സുഖനിദ്ര—അതായതു സുഷുപ്തി—അതായതു് സ്വപ്നരഹിതമായ ഗാഢനിദ്രയിൽ നാം പിന്നീടു് അനുഭവിച്ചതായി വിചാരിക്കുന്ന "ആനന്ദ"ത്തിൽ ലയിച്ചു് നമ്മുടെ ബുദ്ധിക്കു ഗോചരമല്ലാതെ ഭവിക്കുമെന്നും ഒരു സിദ്ധാന്തം പ്രാബല്യത്തെ പ്രാപിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഈ വക സിദ്ധാന്തങ്ങളിൽ എന്തു യാഥാർത്ഥ്യം ഉണ്ടെന്ന് ഇപ്പോൾ നിശ്ചയിക്കുവാൻ പാടില്ല. നാം എന്തോ വിയോഗംകൊണ്ടു ദുഃഖിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ നമ്മുടെ ബുദ്ധി മറൊരു വസ്തുവിൽ ശ്രദ്ധിക്കുന്നതായി ദുഃഖത്തെ മറച്ചുകളയുന്നു. അതുപോലെ നാം ഇഷ്ടവസ്തുയോഗത്തിൽ (ലാഭം) സുഖിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ അപ്രാപ്തമായ മറൊരു വസ്തുവെ ഇച്ഛിക്കുന്നതായി ആ സുഖവും നമ്മിൽനിന്നും മറഞ്ഞുപോകുന്നു. സുഖവും ദുഃഖവും ആ ഹേതുവായിട്ടു് നമ്മുടെ ബുദ്ധി ഭോഗവിഷയമായി വ്യാപരിക്കുമ്പോൾ, നമുക്കു സംഭവിക്കുന്നു. അതിനാൽ സുഖവും ദുഃഖവും മിഥ്യകൾ തന്നെ. ഒരു വസ്തുവിനോടുള്ള ഭോഗേച്ഛ ആ വസ്തുവിന്റെ യോഗത്തിൽ സുഖത്തേയും, വിയോഗത്തിൽ ദുഃഖത്തേയും നമ്മിൽ ഉല്പാദിപ്പിക്കുന്നതായി തെളിയുന്നു. ഇതു പ്രാപഞ്ചികന്മാരുടെ സ്വഭാവത്തോടു് അനുയോജിച്ചിരിക്കുന്ന അവസ്ഥയാണു്. പ്രപഞ്ചം നമ്മുടെ ഭോഗത്തിനു വിഷയമാണു്. പ്രപഞ്ചത്തിൽ അടങ്ങിയിരിക്കുന്ന നാനാവസ്തുക്കളുടേയും യോഗത്തെ തള്ളി വിയോഗത്തെ ഇച്ഛിക്കുന്നവർ സുഖദുഃഖാതീതമായ അവസ്ഥയെ പ്രാപിക്കേണ്ടതാണല്ലൊ. സുഷുപ്തിയിൽ ഈ പ്രപഞ്ചവും അതിനെ അറിയുന്ന ബുദ്ധിയും തമസ്സിൽ മുങ്ങിപ്പോകുന്നതിനാൽ യാതൊരു അവസ്ഥയെ നമ്മുടെ ജീവാത്മാവു് അനുഭവിക്കുന്നുവൊ അതേ അവസ്ഥ ആ ജീവാത്മാവിന്റെ നിജമായ പദം ആണെന്നു ഘോഷിക്കുന്നവർ

നിത്യസുഷുപ്തിയെ ആണ സംഭവിക്കുന്നത്. സുഷുപ്തിയിൽ നമ്മുടെ ശരീരപോഷണം നിർവ്വഹിക്കപ്പെടുന്നു. ജാഗ്രത്തിലും സ്വപ്നത്തിലും ജീവാത്മാവ് ഭോഗബുദ്ധിയാൽ പ്രേരിക്കപ്പെട്ടിട്ട് വ്യാപരിക്കുന്നതിനാൽ അതിന്റെ ആവശ്യമായ ശരീരപോഷണം ആവശ്യംപോലെ നിർവ്വഹിക്കപ്പെടുന്നില്ല. സൂക്ഷ്മത്തിൽ ജീവൻ സുഷുപ്തികാലങ്ങളിൽ പുഷ്ടിയേയും ബലത്തേയും പ്രാപിക്കുന്നു. അങ്ങനെ പുഷ്ടിയേയും ബലത്തേയും പ്രാപിക്കുന്ന കാലത്തെ ജീവാത്മാവിന്റെ അവസ്ഥ നിജാനന്ദപരമാണെങ്കിൽ—അതായതു നമ്മുടെ ജന്മസാഫല്യത്തെ നിർവ്വഹിക്കുന്നവക്കു പ്രാപിക്കേണ്ട ശ്രുതോദമാണെങ്കിൽ—ആ സുഷുപ്തിയിലെ ജീവപോഷണത്തിന് ആവശ്യകങ്ങളായ ജാഗ്രത്തിലേയും സ്വപ്നത്തിലേയും ഭോഗവിഷയസ്വീകരണവും അത്യാവശ്യം തന്നെ എന്നു വരുന്നു. എന്നാലൊ മുമുക്ഷുക്കൾ ഭോഗവിഷയവിയോഗത്തെയാണ് ആശിക്കുന്നത്. ആ വിയോഗത്തെയാണ് ശാസ്ത്രങ്ങളും ഓതുന്നത്. ആ സ്ഥിതിക്കു സുഷുപ്തിയിൽ ജീവാത്മാവിന് ആ ശരീരപോഷണകാലത്തിൽ സിദ്ധിക്കുന്ന അവസ്ഥ പരമാനന്ദപദമായിത്തീരുവാൻ പാടില്ല.

പിന്നെ മറെറാരു സിദ്ധാന്തം ശാസ്ത്രങ്ങളാൽ വ്യക്തമാകുന്നുണ്ട്. നമ്മുടെ ജീവാത്മാവിന്റെ നിജമായ, അതായതു സ്വാഭാവികമായ, അവസ്ഥയെ ദുഃഖരഹിതമായ സുഖമാക്കുന്നു. ജീവാത്മാവ് ഭോഗത്തിനായി വിഷയങ്ങളെ ഇച്ഛിക്കുന്നതായിട്ടു സംസാരിക്കുന്നു. ദുഃഖത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു. നാം നമ്മുടെ നിജപദമായ സുഖത്തെ അന്യവസ്തുക്കളുടെ ലബ്ധിയിൽ അറിയുന്നതായിട്ട് ആ വസ്തുക്കളെ ലഭിക്കുവാൻ ശ്രമിക്കുകയും അവയുടെ യോഗവിയോഗങ്ങളിൽ സുഖദുഃഖങ്ങളെ അനുഭവിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു എന്നു വിചാരിക്കുന്നു. ആത്മാവിൽ ഇല്ലാത്ത സുഖത്തെ നാം കാംക്ഷിക്കുവാൻ വിഷയങ്ങൾക്കു സാമർത്ഥ്യമുണ്ടൊ എന്നു ശങ്കാവാദപ്രതിവാദത്തിനായി വശപ്പെട്ടുവരുന്നു. വിഷയങ്ങൾ കേവലം ശ്രുതങ്ങൾ—ജീവരഹിതമായ പ്രേതങ്ങൾ—ഒരു വസ്തുവിനെ എങ്കിലും ജീവനോടുകൂടി നാം ഭുജിക്കുന്നില്ലല്ലൊ. അതിനെ കൊന്നു പാകപ്പെടുത്തീട്ടു മാത്രമേ നാം ഉപയോഗിക്കുന്നൊള്ളു. അവയെ ഭുജിക്കുന്നതുകൊണ്ട് നമുക്കു തോന്നുന്ന സുഖം സൂക്ഷ്മത്തിൽ അതിനോടു ചേർന്നതല്ല. ആ സുഖം ആത്മാവിന്റെ സ്വഭാവം ആണ്. ആ

സുഖത്തെ നാം അനുഭവിക്കുന്ന വസ്തുക്കളിൽ ഉള്ളതാണെന്നു ഭ്രമിച്ചു് വിഷയാതുരന്മാരായി ദുഃഖിക്കുന്നു. ആ ഭ്രമത്തെ വിട്ടു് ആ സുഖം ആത്മാവിൽ നിക്ഷിപ്തമാണെന്നും, അതു് ആത്മാവിന്റെ നിജാവസ്ഥയാണെന്നും അറിയുന്നതുതന്നെ മുമുക്ഷുവിന്റെ ഗതി.

ഇങ്ങനെയുള്ള വാദങ്ങളെ വിട്ടു് ദേവിയുടെ വിയോഗത്താൽ നിധിയിൽ ഇളക്കപ്പെട്ട ദുഃഖം സൂക്ഷ്മമനത്തോടുകൂടി വിസ്മരിക്കപ്പെടുകയൊ അവശിഷ്ടം രാത്രിയിലെ ഗാഢനിദ്രയുടെ മൂലമായ തമസ്സിൽ ലയിക്കയൊ ചെയ്തതുപോലെ അടുത്ത ദിവസം നിധിയിലെ ജനങ്ങളും ഭൃത്യന്മാരും പതിവുപോലെയുള്ള നിജജോലികളിൽ ശ്രദ്ധയുള്ളവരായി കാണപ്പെട്ടു. ദേവി ബാല്യത്തിലെ തന്നെ ഏകാന്തവാസത്തെ ഇച്ഛിക്കുന്നവളായി, നിധിയിലുള്ള സ്ത്രീകളോടു സഹവാസത്തിൽ അഭിരുചിയില്ലാതെയിരുന്നതുകൊണ്ടു് ദേവിയുടെ സ്മരണ അവരിൽനിന്നും മായുന്നതിനു ദീർഘകാലം ആവശ്യപ്പെട്ടില്ല. കേവലം ഒരു സ്നാനം കൊണ്ടൊ, അഥവാ ഒരു നിദ്രകൊണ്ടൊ, വിട്ടുപോകത്തക്ക സ്മരണ മാത്രമേ നിധിയിൽ ശേഷിച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്നൊള്ളു. ദേവിയെക്കുറിച്ചു് നിധിയിലുള്ളവക്കു താല്പര്യമുണ്ടാകുന്നതിനു പ്രധാനമായ കാരണം അവളുടെ ധനമായിരുന്നു. ആ ധനം നിഷ്പ്രയാസേന അവരം മരിക്കുന്നതിനു മുമ്പേതന്നെ തറവാട്ടോടു ചേരുന്നതിനു സംഗതിയായതുകൊണ്ടു് ആ ദേവി നിധിയിലുള്ളവക്കു കേവലം നാമപ്രായമായി അവശേഷിച്ചതേ ഉള്ളു. ഉദയഭാനുവിന്റെ അച്ഛനായ ദേവിയുടെ ഗുരു അദ്ദേഹത്തെ ഏൽപ്പിച്ചിരുന്ന ധനത്തെ മുഴുവനും അവളുടെ ഉദ്ദേശത്തെ പൂർണ്ണഫലസംയുതമാക്കിച്ചെയ്യുന്നതിനു വിനിയോഗിച്ചുപ്പോരം കാരണവർ താൽക്കാലികമായിട്ടു് ഉളവായ സന്തോഷത്തിൽ പലതുമൊക്കെ സംഭാവനയായും ഗുരുദക്ഷിണയായും ദാനം ചെയ്യണമെന്നു് ഉദ്ദേശിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു പറഞ്ഞതല്ലാതെ ആ വാദാനത്തെ ആ മഹാനുഭാവനായ ഗുരു സ്വീകരിക്കയോ കാരണവർ നിർവഹിക്കുകയോ ചെയ്തില്ല.

ദേവിയെക്കൂടാതെ അവളുടെ ഭൃത്യജനം നിധിയിൽ വന്നു ചേർന്നു് ഏഴെട്ടു ദിവസം കഴിഞ്ഞു് ഒരുദിവസം ഉച്ചയാകുന്നതിനു മുമ്പു്, ദേവിയുടെ ചരിത്രവൃത്തത്തെ ഞെക്കിക്കുവാൻ ശ്രമിച്ച പ്രേ

വും അയാളുടെ സഹോദരിയായ വിധവയും ഭൃത്യന്മാരും നിധിയിൽ വന്നുചേർന്നു. ആ പ്രേതവിന് നാവനക്കുവാൻ പാടില്ലാതെയിരുന്നു എങ്കിലും ബുദ്ധി നശിച്ചുപോയിട്ടില്ലായിരുന്നു. പ്രേതവിനുവേണ്ടി കാരണവരോട് സംസാരിച്ചതു പ്രേതവിന്റെ മൂത്ത സഹോദരിയായിരുന്നു. അവൾ ഒരു വിധവയായിരുന്നു എങ്കിലും, ഒരു സഹോദരനു വേണ്ടി തന്റെ വൈധവ്യദുഃഖാചരണത്തെ വെടിഞ്ഞു് അന്യന്മാരോടു സംസാരിക്കുന്നതിനു പ്രിയമുള്ള ഒരു സുവ്രതയായിരുന്നു. അവളുടെ മാതൃഭാഷ തമിഴായിരുന്നു. എങ്കിലും കേരളത്തിൽ ദീർഘകാലം സഞ്ചരിച്ചിരുന്നതുകൊണ്ടു് മലയാളത്തിൽ തന്റെ വിചാരങ്ങളെ പറഞ്ഞറിയിക്കുവാൻ സാമർത്ഥ്യം ഉണ്ടായിരുന്നു. അതോടുകൂടി തമിഴിലുള്ള പാണ്ഡിത്യവും മലയാളം സംസാരിക്കുന്നതിനു് അവൾക്കു യഥേഷ്ടം സൗകര്യത്തെ നൽകി. അവൾ ഇങ്ങനെ കാരണവരുമായി പരിചയപ്പെട്ടു.

വിധവ:—ഞങ്ങൾ ഒരു പിള്ളയെ തേടിയാണു വന്നതു് അമ്മാവൻ എവിടെ?

കാരണ:—ആരെയാണു്?

വിധവ:—ശ്രീചക്രപുരത്തിലേയ്ക്കു പോയപ്പോൾ താങ്കളോടുകൂടി വന്ന ആയമ്മാവൻ.

കാരണ:—കഷ്ടം! അവൾ എവിടേയ്ക്കോ ഓടിപ്പോയി എന്നു് ഇവർ വന്നു പറഞ്ഞു. നിങ്ങൾക്കു് എന്തെങ്കിലും അറിവുണ്ടോ?

വിധവ:—ഇല്ല. ഞങ്ങളും ആയമ്മാളെ തേടിത്തന്നെ വന്നു. ഇവിടെ ഇരിക്കുന്നോ?

കാരണ:—ഇതു മേയവു് നിങ്ങൾക്കുണ്ടായല്ലൊ. ഇവിടെ വന്നേ ഇല്ല.

വിധവ:—അതിനാലെ നാങ്കൾക്കും കവലയുണ്ടു്.

കാരണ:—കവലയൊ? ഓ, ഇവർ അസത്തുക്കൾ തന്നെ. കവലയൊ? (എന്നു കോപിക്കുന്നു)

വിധവ:—എന്തിനു കോപിക്കുന്നു? ക്ഷമിക്കണെ!

കാരണ:—നിങ്ങൾ എന്റെ കുഞ്ഞിനെ കവല എന്നു പറയുന്നുവോ? കുഞ്ഞിനെ കാണാത്തതുകൊണ്ടു് ഞങ്ങൾ വ്യസനിച്ചിരിക്കുന്നു.

വിധവ:—അപ്പിടി അല്ല. നാങ്കൾക്കും വ്യസനം ഒണ്ടും. അതിനാലെ നാങ്കൾ വന്തോം. (ആ സമയം ഉദയഭാനുവിന്റെ അച്ഛനും വന്നുചേർന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ വ്യസനഭാവത്തെ കണ്ടു് ആ പ്രേതത്തെ ഒരു കടലാസിൽ എന്തോ എഴുതി സഹോദരിയെ കാണിച്ചു.) ഇവർ ആരാണു്, ആ അമ്മാളുടെ അത്തനൊ.....

കാരണ:—അത്തനുമല്ല.....

ഉ–അ:—ഞാൻ ആ കുഞ്ഞിന്റെ അച്ഛനല്ല.

കാരണ:—അച്ഛനാണെന്നോ ചോദിച്ചതു്? അച്ഛനല്ല. ആ കുഞ്ഞിന്റെ ഗുരു—ആശാൻ—എന്നു തിരുത്തിപ്പറഞ്ഞു. (അതിനെ കേട്ടു നാവനക്കുവാൻ പാടില്ലാത്ത പ്രേതം എഴുന്നേറ്റു ഗുരുവിന്റെ പാദങ്ങളെ പിടിച്ചു നമസ്കരിക്കയും കരയുകയും ചെയ്തു.)

(ഉദയഭാനുവിന്റെ അച്ഛൻ ആ പ്രേതത്തിനെ പിടിച്ചു് എഴുന്നേൽപ്പിച്ച കാര്യം അറിയുവാനായി ശ്രമിച്ചു.)

വിധവ:—അവൻ എന്റെ തമ്പി. സംസാരിക്കാൻ പാടില്ല. ഒരു മഹാവ്യാധി. ആ ചിന്നമ്മാളെ കാണുവാനായി വന്നു. അവടം ഞങ്ങളുടെ വക ഒരു മഠത്തിൽ താമസിച്ചിരുന്നു. അന്നു് ഈ തമ്പിയും അവിടെ ഉണ്ടായിരുന്നു. നേരം വെളുത്തപ്പോൾ അയമ്മാളെ കാണാതെ ആയി.

കാരണ:—ഇതെന്തൊരു അത്ഭുതം! ആശാനെ, ആശാൻ ഇവരേയും കൂട്ടിക്കൊണ്ടു് ആ ബംഗ്ലാവിൽ പോകണം. അവക്കു വേണ്ടതൊക്കെ തയ്യാറാക്കി കൊടുത്തയയ്ക്കാം.

ഞങ്ങടം അങ്ങോട്ടു പോകുമ്പോൾ ഇദ്ദേഹം ഒരു വിരുന്നു കഴിച്ചു. ശ്രീചക്രപുരത്തിൽ ഞങ്ങൾക്കു വേണ്ട സൗകര്യം ഏർപ്പെടുത്തിത്തന്നു. അവർ അന്യദേശക്കാരല്ലെ. അവരെ മാനിക്കാതെയിരിക്കാമൊ? നമ്മുടെ ദുഃഖം അനേഷിച്ചു വന്നവരാണല്ലൊ.

ഗുരു:—അഹാ! അവരൊ! കാര്യം ഒക്കെ മനസ്സിലായി. ആ കുട്ടി വരുവിൻ (എന്നു ദേവിയുടെ ബംഗ്ലാവിലേയ്ക്കു് ആ പ്രേതത്തിനെയും സ്ത്രീകളെയും ഭൃത്യന്മാരെയും കൂട്ടിക്കൊണ്ടു പോയി അവിടെത്താമസിപ്പിച്ചു.) അന്നത്തെച്ചിലവിനു വേണ്ട പഴവർഗ്ഗവും

കോപ്പുകളും എടുപ്പിച്ചുകൊണ്ടു കാരണവരും പിന്നാലേ വന്നു ചേർന്നു.

കാരണവർ:—അയ്യോ! ഇദ്ദേഹത്തെ ഞാൻ ആദ്യം കണ്ടതു ഞങ്ങടെ ശ്രീചക്രപുരത്തിലേയ്ക്കു പോകുംവഴി ആയിരുന്നു. അന്നു് ഒരു ഗംഭീരപുരുഷനായ ഇദ്ദേഹം ഇന്നു് ഈ അവസ്ഥയിൽ വരുവാൻ കാരണമെന്തു്? അന്നു ഞങ്ങളോടു സംസാരിച്ചുകൊണ്ടു രാത്രിയിൽ പന്ത്രണ്ടു മണിവരെ ഇരുന്നു. ഇന്നു നാവനക്കുവാൻ ശക്തിയില്ല. കഷ്ടം! മനുഷ്യർക്കു വന്നു വിചത്തു! എന്തു വലിയ ആപൽ. ചുപ്പുഅണ്ണാവി പറഞ്ഞുവല്ലൊ ഒരു ജമിന്ദാരോ മറ്റൊ ആണെന്നു്. എന്തു കഷ്ടം! ഈ ആപത്തുകൂടി കാണുവാൻ സംഗതിയായല്ലൊ. അദ്ദേഹത്തെ നല്ല സ്ഥിതിയിൽ കണ്ടിട്ടു്, പത്തു പതിനഞ്ചു ദിവസത്തിനകം ഈ വിധത്തിൽ ആയല്ലൊ. മനുഷ്യരുടെ വലുപ്പം എന്താണു്?

ഗുരു:—ആ വലുപ്പത്തിൽ നിന്നും വലിച്ചു താഴെ ഇടുവാൻ ഈശ്വരന്നു് ഒരു നിമിഷംപോലും വേണ്ട.

കാരണ:—എങ്കിലും ഇതു് അത്ഭുതം തന്നെ. സംശയമില്ല. അദ്ദേഹം എവിടെ? നമുക്കു് അകത്തുചെന്നു കാണാം.

ഗുരു:—അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഊണുകഴിയട്ടെ. നമുക്കു പിന്നീടു പോയി വിവരം ഒക്കെ അറിയാം. അവർ നാനായി ക്ഷീണിച്ചിരിക്കുന്നു.

കാരണ:—അതുപോരാ! അവക്കു് ഇനിയും എന്തെങ്കിലും ആവശ്യം ഉണ്ടോ എന്നറിയുന്നതു നമ്മുടെ ജോലി അല്ലേ?

ഈ വിധം സംസാരിച്ചുംകൊണ്ടു് ആ ബംഗ്ലാവിനകത്തു പ്രവേശിച്ചപ്പോൾ ആ പ്രേതം താഴെ മറിഞ്ഞു വീണു് നെറ്റിത്തടം നിലത്തടിച്ചു കിടക്കുന്നതു കണ്ടു് ഇവർ ബദ്ധപ്പെട്ടു് അടുക്കെ ചെന്നു നോക്കി. മുഖത്തിനു താഴെയുള്ള താ ഒഴുകിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന കണ്ണുനീർകൊണ്ടു നനഞ്ഞിട്ടായിരുന്നു. കുറെക്കൂടി സമീപിച്ചു നോക്കിയപ്പോൾ ദേവിയുടെ ഒരു ഫ്ലായാപടം തറച്ചിരിക്കുന്ന ചുവരിനു നേരേ താഴെയാണു് ഈ പ്രേതം കിടക്കുന്നതെന്നും അറിഞ്ഞു. ഇതെന്തൊരു വിസ്മയം?

ഗുരു:—ദേവിയെ ഇദ്ദേഹം കൊന്നിരിക്കുമോ? പശ്ചാത്താപംകൊണ്ടു് ഇങ്ങനെ സാഹസം കാണിക്കുകയാണോ?

കാരണ:—അദ്ദേഹം എന്തു സൗമ്യനായിരുന്നു? അദ്ദേഹം ദേവിയേ കൊല്ലുകേ! വണ്ടിയിൽ ഇരിക്കുമ്പോൾ അ സ്ത്രീകൾക്കും അദ്ദേഹത്തിനും ദേവിയോട് എന്താഭരവാണു?

ഗുരു:—ചെറുപ്പക്കാർ സ്ത്രീകളെ ബഹുമാനിക്കുന്നതു് എന്തിനെന്നു നമുക്കറിയുന്നതെ. നാമും ചെറുപ്പക്കാരായിരുന്നവല്ലൊ.

കാരണ:—ഛേയ് അങ്ങനെ വരുകയില്ല.

ഗുരു:—കായ്യം മുഴുവനും ഞാൻ ഗ്രഹിക്കാം; കൗശലമുണ്ടു്. നാവനക്കുവാൻ വഹ്യാ എന്നോ ഒള്ളു. കടലാസിൽ എഴുതുവാൻ കഴിയുമെന്നു പറഞ്ഞുവല്ലൊ.

കാരണ:—എന്നാൽ അങ്ങനെ ചെയ്യണം. (എന്നു പറഞ്ഞിട്ടു പ്രഭുവിന്റെ പാചകന്മാരെക്കൊണ്ടു് അവരുടെ ആവശ്യങ്ങൾ എന്തെല്ലാം എന്നറിഞ്ഞിട്ടു പോയി).

അവശനായ പ്രഭുവിന്റെ സഹോദരിയുടെ പ്രാർത്ഥനപ്രകാരം, ഉദയഭാനുവിന്റെ അച്ഛൻ അറിഞ്ഞുന്നു താമസിച്ചു. അവരുമായി ഒരുമിച്ചു ഭക്ഷണം കഴിച്ചതിന്റെ ശേഷം വിശ്രമിക്കുവാനായി പടിഞ്ഞാറേ വരാന്തയിൽ അവർ മൂവരും വന്നുകൂടി.

വിധവ:—ഞങ്ങളേ രക്ഷിക്കണം. ഇവൻ എന്നുടെ തമ്പിയാക്കും. അന്ത പാറ്റ്പാൻ... .....

ഗുരു:—ആര് ചുപ്പുഅണ്ണാവിയോ?

വിധവ:—അവർതാൻ. അവരാക്കും ഇന്ത വിനയെ വരിച്ചുവച്ചതു്. അവർ എങ്കെ?

ഗുരു:—പരമഭാഗ്യം! നന്ദികെട്ട പട്ടരു്. അയാളേ കാണരുതു്. അയാൾ എന്റെ ദേവിയെ അപകടത്തിൽ അകപ്പെട്ടത്തി: സംശയമില്ല. (എന്നു വ്യസനിക്കുന്നു.)

ആ സമയം പ്രഭുതന്റെ ഉടുപ്പിന്റെ കീശയിൽ നിന്നു് ഒരു ചെറിയ പുസ്തകമെടുത്തു് അതിൽ എന്തോ എഴുതി സഹോദരിയേ കാണിച്ചു. തന്റെ തമ്പിക്കു് എന്തോ രഹസ്യമായ കായ്യം പറയുവാനുണ്ടെന്നും ആ കായ്യം കടലാസിൽ എഴുതിക്കാണിക്കാമെന്നും പറയുന്നു എന്നു് അവർ ഗുരുവിനേ ധരിപ്പിക്കുകയും

അദ്ദേഹം അതിനെന്നും സമ്മതിക്കയും ചെയ്തശേഷം ആ വിധവ, അവിടെ നിന്നും മാറി. അവരുടെ സംഭാഷണം പ്രേട്ട ഇംഗ്ലീഷിൽ എഴുതിക്കാനിച്ചതിനെയും ഇംഗ്ലീഷിലുള്ള ഗ്രന്ഥവിന്റെ മുഖപടികളെയും തഴ്ജമചെയ്ത താഴെ ചേർത്തിരിക്കുന്നു.

പ്രേട്ട:—ആ ചുപ്പു അണ്ണാവി എന്ന പരമദുഷ്ടൻ ഇവിടെ ഉണ്ടോ?

ഗ്രന്ഥ:—അയാളെ ആ കാരണവർ പുറത്താട്ടിക്കളഞ്ഞു എന്നാണ തോന്നുന്നത്. അയാളെ ഇവിടെക്കാണുന്നില്ല.

പ്രേട്ട:—എന്തിനാണാ പുറത്തു കളഞ്ഞത്?

ഗ്രന്ഥ:—കാരണവർ കുറേ രൂപാ അയാളുടെ പക്കൽ നിന്നും കടമായി വാങ്ങീട്ടുണ്ടായിരുന്നു. കാരണവരോട പറയാതെയും ചോദിക്കാതെയും അന്യായംകൊട്ടുത്തു വിധിയാക്കി കാരണവർ അറിയാതെ തറവാട്ടവസ്തുക്കളെ ഒക്കെ ജപ്തി ചെയ്തിച്ചു. ഇതൊന്നും കാരണവർ അറിഞ്ഞതേ ഇല്ല.

പ്രേട്ട: —സമൻസ് അയച്ചിട്ടില്ലയൊ?

ഗ്രന്ഥ:—കോർട്ടിൽ നിന്നും സമൻസ് അയച്ചിരുന്നാലും ശിപായിയെ സ്വാധീനപ്പെടുത്തി സമൻസു കാരണവരേ കാണിക്കാതെ നടത്തി അയച്ചിരിക്കും. കാരണവർ അദ്ദേഹത്തിന്റെ മരുമകളെയും കൊണ്ടു ശ്രീചക്രപുരത്തിൽ പോയിരിക്കെ, വസ്തുക്കളെ ഒക്കെ ലേലം ചെയ്യുവാൻ വേണ്ട ഏർപ്പാടുകളെയും രഹസ്യമായി ചുപ്പു അണ്ണാവി ചെയ്തിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. ഈ വിവരം അറിഞ്ഞു കാരണവർക്കു കമ്പികൊടുത്തു. കാരണവരെ അകലെയാക്കിയും ചുപ്പു ദേവിയെ—കാരണവരുടെ മരുമകളെ—എങ്ങനെയോ അപഹരിത്തിൽ ആക്കി എന്നു കാരണവർ വിചാരിച്ചു് അയാളെ ആട്ടി പുറത്തുകളഞ്ഞു.

പ്രേട്ട:—ശരി. അവൻ ബ്രാഹ്മണനല്ല. കടം തീർത്തുവോ?

ഗ്രന്ഥ:—കടം തീർത്തു. ആ മരുമകൾക്കു സ്വകായ്യസ്വത്തായി കുറേ പണമുണ്ടായിരുന്നു. ആ സംഖ്യകൊണ്ടു കാരണവരുടെ കടം മുഴുവനും തീർത്തു.

പ്രേട്ട:—ഏതു മരുമകൾക്കാണ്?

ഗുരു:—ശ്രീചക്രപുരത്തിലേയ്ക്കു ഭജനത്തിനായി വന്ന സ്ത്രീ.

പ്രേ:—കടം എന്തുണ്ട്?

ഗുരു:—പതിനായിരത്തിനകം.

പ്രേ:—ആ കടം ഞാൻ തീർത്തുകൊള്ളാം. ആ മരുമകളുടെ സ്വത്ത് അങ്ങനെ തന്നെ ഇരിക്കട്ടെ.

ഗുരു:—കടം തീർത്തുവല്ലൊ. ആ മരുമകളും സമ്മതിച്ചിട്ടാണ്. കുറേദിവസം മുമ്പെ, അവൾ അവളുടെ ആഭരണങ്ങളെയെല്ലാം ഇവിടെയുള്ള മറ്റു സ്ത്രീകൾക്കു കൊടുത്തു. ഈ പണം എന്നെ ഏൽപ്പിച്ചിട്ട് കാരണവരുടെ കടം തീർക്കുവാനും എന്നോടാവശ്യപ്പെട്ടു.

പ്രേ:—നിങ്ങളിൽ ഇത്ര വിശ്വാസം ഉണ്ടോ?

ഗുരു:—(ചിരിച്ചുകൊണ്ട്) ഞാൻ അവളുടെ ഗുരുവാണ്. എനിക്കു ഗുരുദക്ഷിണയായും, കുറെ അധികം സ്വത്തു നൽകി.

പ്രേ:—സ്വത്തെയും ഉപേക്ഷിച്ചിട്ടാണോ ശ്രീചക്രപുരത്തിലേയ്ക്കു പുറപ്പെട്ടത്?

ഗുരു:—അങ്ങനെതന്നെ. ഈ വിവരം പിന്നീടാണു ഞാൻ അറിഞ്ഞതു്. ഇവർ, ചെറുപ്പക്കാരിയും കുട്ടനും, അവർക്കു ഭ്രാന്തുപിടിച്ചു എന്നു പറഞ്ഞുണ്ടാക്കി. ഇങ്ങനെ വിവേകമുള്ള സ്ത്രീ മറ്റൊരാളും ഇല്ല. അവർക്കു ഭ്രാന്തുപിടിക്കേ! എന്തു കുസൃതിയാണ്?

പ്രേ:—ഇങ്ങനെ പറയുന്നതിനു കാരണമെന്ത്?

ഗുരു:—ഒന്നാം ഇപ്പോൾ അവർക്കു വിവാഹം നിശ്ചയിച്ചു. അന്നേദിവസം, അവർ അവളുടെ സർവ്വസ്വത്തെയും ഉപേക്ഷിച്ച് കേവലം ഒരു യോഗിനിയുടെ ഭാവത്തിൽ ജീവിക്കുവാൻ നിശ്ചയിച്ചു. സ്വയംപ്രകാശയോഗിനി അമ്മാളല്ല. തെറ്റിദ്ധരിക്കരുതേ.

പ്രേ:—വിവാഹം നടന്നില്ല. ആരാണു വരൻ?

ഗുരു:—നമ്പൂരി. എന്നാൽ, ഈ കിക്കിലേ ബ്രാഹ്മണൻ.

പ്രേ:—കഷ്ടം! വിവാഹം നടന്നില്ല

ഗുരു:—നടത്തുവാൻ അവർ സമ്മതിച്ചില്ല.

പ്രേ:—വിരോധം എന്താണു?

ഗുരു:—എന്തോ? അറിയുവാൻ പാടില്ല.

പ്രേ:—അധികം അറിവും ദൈവഭക്തിയും ഉള്ള സ്ത്രീയാണോ?

ഗുരു:—അവളുടെ ഗുരുവായ എനിക്കുപോലും, ആ പകപമായ സ്വഭാവം ഉണ്ടായിട്ടില്ല. ഇങ്ങനെ സുവ്രതയും സുചരിതയും ആയിട്ട് ഒരു സ്ത്രീ, എവിടെയുണ്ട്?

പ്രേ:—അയ്യോ! ഞാൻ ചെയ്തുപോയ അപരാധം ക്ഷന്തവ്യമല്ലെന്നു വന്നു.

ഗുരു:—എന്തപരാധമാണ് അവളോട് ചെയ്തത്? അവൾ മരിച്ചുപോയിട്ടില്ലല്ലൊ?

പ്രേ:—എന്താണു ഞാൻ പറയേണ്ടതു്? ആ ദേവിയെ ആരാണു കൊല്ലുന്നതു? കാലനും ദേവിയെ കാണുമ്പോൾ ഭയമുണ്ടാകും. ആ ഭയംകൊണ്ടാണ്. എന്റെ നാവു സ്തംഭിച്ചുപോയതു്.

ഗുരു:—എന്താണു സംഭവിച്ചതു്? നേരേ പറയണം; മടിക്കേണ്ടാ.

പ്രേ:—എങ്ങനെ പറയുക? മലയാളത്തിൽ ഉള്ള സ്ത്രീകളൊക്കെ ദാസിമാരാണെന്നും, ഈ അമ്മയും അങ്ങനെ ഒരു ദാസിയാണെന്നും മറ്റും എന്നോട് ആ മറവൻ പറഞ്ഞുകേൾപ്പിച്ചു. ഞാൻ വിശ്വസിച്ചുപോയി. പത്തായിരം രൂപയും എനിൽനിന്നു തട്ടിച്ചു. അയാളും, അയാളുടെ സഹോദരിയുംകൂടി, എന്നെ കളിപ്പിച്ചതാണ്. മാതൃഗമനത്തിന്റെ പാപം ഞാൻ അനുഭവിക്കുന്നു. കഷ്ടം! കഷ്ടം! ദൈവമേ; ദൈവമേ; സർവ്വേശ്വരാ; രക്ഷിക്കണേ! രക്ഷിക്കണേ! ഞങ്ങളുടെ കുലദേവതയായ ചണ്ഡികയും കോപിച്ചിരിക്കുന്നു. രക്ഷിക്കണേ! ആ അമ്മയെക്കണ്ടു സമസ്താപരാധം പറയുവാൻ ആണു ഞങ്ങളം പുറപ്പെട്ടതു്.

ഗുരു:—നിങ്ങളം എവിടെവച്ചാണ് ഈ അപരാധം ചെയ്തത്?

പ്രേ:—എന്റെവക ഒരു മാത്തിൽ, ചുപ്പു അണ്ണാവിയുടെ സഹോദരി ഒരു വിധവ പാർക്കുന്നൊണ്ടു്. അവിടെ ആ അമ്മയെ ഈ ബ്രാഹ്മണൻ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നു. രാത്രിയിൽ ഞാൻ

ആ മാളികയിൽ ചെന്നു. അമ്മയും ഉണ്ടായിരുന്നു. അമ്മയുടെ കൈ ഞാൻ സ്പർശിച്ചു. തിരിഞ്ഞുമാറി എന്നെ ഒന്നു നോക്കി. ഞാൻ താഴെ വീണു ബോധം നശിച്ചു.....അടുത്തദിവസം ബോധം വന്നപ്പോഴും നാക്കു് അനക്കുവാൻപാടില്ലാതെ ആയി.

ഗുരു:—കഷ്ടം! ദൈവശിക്ഷ കലിയുഗത്തിൽ ഉടൻതന്നെ.

പ്രേ:—സംശയമില്ല. ദൈവശിക്ഷതന്നെ. അനുഭവിക്കാതെ എന്തുചെയ്യും? ആഹാരവും നേരെ ഇറങ്ങുന്നില്ല. എവിടെയാണു പോകേണ്ടതു്. അമ്മയെ കണ്ടു്, അപരാധത്തെ ക്ഷമിക്കണം എന്നു യാചിക്കാം. അമ്മ പ്രസാദിച്ചു് അനുഗ്രഹിച്ചാൽ ഭാഗ്യം. ഈ ജന്മമോ വ്യർത്ഥമായി. വരുന്ന ജന്മത്തിലെങ്കിലും ദൈവത്തെ ഭജിക്കുവാൻ സംഗതിയുണ്ടാകുമോ?

ഗുരു:—നിങ്ങൾ കല്യാണം കഴിച്ചിട്ടുണ്ടോ?

പ്രേ:—ഓഹോ! മൂന്നുവിവാഹം—മൂന്നുഭാര്യമാർ—ഒന്നിലും പുത്രനില്ല. എങ്ങനെ ഈ പാപിക്കു പുത്രനുണ്ടാകും?

ഗുരു:—ഈശ്വരനേ ഭജിക്കുക. പുത്രനുണ്ടാകാതെയിരിക്കുമോ?

പ്രേ:—എന്തറിഞ്ഞിട്ടു പറയുന്നു. എന്റെ വേദന എനിക്കറിയാം. സ്ത്രീയേ കാണുന്നതേ വേദന. സ്ത്രീയെ സ്പർശിക്കുന്നതു് അതിലും അധികം വേദന. ഒരു അപരാധം ചെയ്തതുകൊണ്ടു വിവാഹവും വ്യർത്ഥമായി; ജന്മവും വ്യർത്ഥമായി. ഒരു വലിയ കുടുംബവും, സന്താനപരമ്പരയും നശിക്കുമാറായി.

ഗുരു:—ഇതു് അത്യത്ഭുതംതന്നെ. വല്ല കഥകളിലും അല്ലാതെ, ഇങ്ങനെ ഒരു സംഭവം ഒരു ദേശചരിത്രത്തിലും കാണപ്പെടുകയില്ല.

പ്രേ:—അമ്മയുടെ, ഗുരുവാണു താങ്കൾ. എന്തെങ്കിലും മന്ത്രോപദേശം എനിക്കു തരുന്നതിനു നിങ്ങൾക്കു ദയവുണ്ടാകണേ! അങ്ങനെ എങ്കിലും പാപം ശമിക്കട്ടെ (എന്നു ഗുരുവിന്റെ പാദങ്ങളിൽ വീഴുന്നു.)

ഗുരു:—(എഴുനേല്പിച്ചിട്ടു്) ആകട്ടെ, അങ്ങനെ ചെയ്യാം. ഇന്നു രാത്രിയിൽ വീട്ടിലേയ്ക്കു വരണം. അങ്ങനെ എത്രയെങ്കിലും വഴിയുള്ള ദോഷം തീരാതെയിരിക്കയില്ല.

പ്രേ:—ഹാ! മഹാഭാഗ്യം! നല്ല കാലം നിമിത്തം ഞാൻ ഗു
രുവിനെക്കണ്ടു. അമ്മയുടെ ഗുരു എനിക്കും ഗുരുതന്നെ. ഹാ!

അവർ നിശ്ചയിച്ചതുപോലെ അന്നു രാത്രിയിൽ പ്രേമവും സ
ഹോദരിയും ആയി ഗുരുഗൃഹത്തെ പ്രാപിച്ചു. യഥാകാലത്തു പ്രേ
മിന് ഒരു മന്ത്രം ഗുരു ഉപദേശിച്ചു. പ്രേമിനു നാവനക്കുവാൻ
പാടില്ലെങ്കിലും മന്ത്രജപം കേവലം മനനംകൊണ്ടു നിർവഹിക്കാ
മെന്നുള്ളതാണല്ലൊ. മനനം ചെയ്യുന്നവനെ ത്രാണനംചെയ്യുന്ന
തുകൊണ്ടു മന്ത്രം എന്നു പറയപ്പെടുന്നു. മന്ത്രത്തെ ഉപാസിക്ക
എന്നതു വെറും ജപം അല്ല. രാമ! രാമ! എന്നോ, നമശ്ശിവായ
എന്നോ, ഓം നമോ നാരായണായ എന്നോ, മറെറാ ആയിര
മോ ലക്ഷമോ പ്രാവശ്യം ഉച്ചരിക്കുന്നതുകൊണ്ടു പ്രയോജനമില്ല.
മന്ത്രോപാസനകൊണ്ടു അതിന്റെ പൊരുളായ ശക്തിയെ അ
റിയുകയും ആ ശക്തിയെ ഉപാസകന്റെ ആത്മാവിനോടു ധ്യാ
നംകൊണ്ടു സംയോജിപ്പിക്കയും ചെയ്യാതെ മന്ത്രജപം ഫലപ്പെ
ടുന്നതല്ല. ചില ബ്രാഹ്മണർ വെറും സ്വരം പ്രമാണമാക്കി വേ
ദോച്ചാരണം ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ടു എന്തു ഫലമാണു സിദ്ധിക്ക
വാനുള്ളതു്. സ്വരം അപ്രമാണികമാണെന്നു പറയുന്നില്ല. അ
ർത്ഥം വിശദമാക്കുന്നതിനു സ്വരം ആവശ്യംതന്നെ. ശരിയായി ഉ
ച്ചരിക്കാത്ത മന്ത്രങ്ങൾ അവയുടെ അർത്ഥഗാംഭീര്യത്തെ പൂർണ്ണ
മായി പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നതല്ല. മന്ത്രങ്ങളും മന്ത്രോപാസന സമ്പ്ര
ദായങ്ങളും അവയുടെ സിദ്ധികളും അജ്ഞാനലോകത്തോടു ചേ
ർന്നവയാണു്. ആത്മജ്ഞാനപ്രകാശത്തിൽ മന്ത്രങ്ങളൊ, കർമ്മ
ങ്ങളൊ, ഉപാസനകളൊ വിധിക്കപ്പെട്ടിട്ടില്ല. ആത്മജ്ഞാനം
മന്ത്രാതീതമാണെങ്കിലും ഉപാസനക്രമംതെ ആത്മജ്ഞാനസി
ദ്ധിക്കു മന്ത്രോപാസനയോളം സുകരമായ ഉപായം ഇല്ല. ഉപാ
സന എന്നതു മന്ത്രത്തിന്റെ ജ്ഞാനംതന്നെ. മന്ത്രജ്ഞാനം ത
ന്നെ അതിന്റെ സിദ്ധി. മന്ത്രം എന്നതു് ഒരു ചെറിയ വാക്യമാ
യിരിക്കാം. എങ്കിലും, അതിൽ അടങ്ങിയിരിക്കുന്ന ഓരോ അക്ഷര
വും അക്ഷരമായിട്ടുള്ളതുതന്നെ. ഓരോ അക്ഷരത്തിന്റെയും
പൊരുളിനെ അറിയുവാൻ ദീർഘകാലത്തെ മനനം വേണ്ടതാണു്.
ഒരുവന്റെ ആയുഷ്കാലംകൊണ്ടു അർത്ഥം പൂർണ്ണമായി പ്രകാശി
ക്കാതെയുള്ള മന്ത്രങ്ങളും മന്ത്രാക്ഷരങ്ങളും ഇല്ലെന്നില്ല. ദീർഘകാ

ലത്തെ മനനംകൊണ്ടു മാത്രമേ മന്ത്രജ്ഞാനം സിദ്ധിക്കയുള്ളൂ. ഈ കാലത്തു മന്ത്രമാഹാത്മ്യം അറിയുന്നില്ല. മന്ത്രങ്ങൾ എന്നാൽ അവയുടെ പൊരുളായ ശക്തികൾ അതുകൾതന്നെയല്ലൊ. ഇവ ഈശ്വരസന്നിധിയേ സമീപിക്കുവാനുള്ള സോപാനങ്ങൾ അതുകൾ. സോപാനങ്ങളേ ചാടിക്കടക്കുവാൻ എല്ലാവർക്കും കഴിയുന്നതല്ല.

ഈ ആഖ്യായികയുടെ മറ്റൊരുഭാഗത്തു മന്ത്രങ്ങളെ അധിക്ഷേപിച്ചിട്ടുണ്ടു! അതു ജ്ഞാനഹീനമായ മന്ത്രോപാസനയെ ഉദ്ദേശിച്ചാണ്. കിളികൾ ചിലയ്ക്കുന്നതുപോലെയുള്ള ജപം കാക്കയുടെ കലിപോലെ തന്നെ. ഒരു മന്ത്രത്തിന് ഒരു ദേവതയുണ്ട്. ആ ദേവതാസായുജ്യം ശരിയായ മന്ത്രോപാസനകൊണ്ടു സിദ്ധിക്കുന്നു. ഈശ്വരൻ സർവ്വശക്തനാകകൊണ്ടു മന്ത്രത്തിന്റെ പൊരുളായ ഏതു ശക്തിയും ഈശ്വരനിൽ അടങ്ങാത്തതെന്നു പറയുവാൻ പാടില്ല. സർവ്വമന്ത്രോപാസകന്മാരും ഈശ്വരശക്തിയേ തന്നെയാണ് ഉപാസിക്കുന്നതു്.

ഇങ്ങനെയുള്ള ജ്ഞാനോപദേശത്തോടുകൂടി പ്രഭാവിനു് ഒരു മന്ത്രം ഉദയഭാനുവിന്റെ അച്ഛൻ ഉപദേശിച്ചു. ശിഷ്യസമ്പ്രദായത്തെ വഴിപോലെ അറിയുന്ന പ്രഭാകരഗുരുകുടുംബത്തെ ദാരിദ്ര്യം ഒരിക്കലും സ്പർശിക്കാതെയിരിക്കത്തക്കവണ്ണമുള്ള ദ്രവ്യത്തെ ദക്ഷിണയായി ഗുരുപാദങ്ങളിൽ സമർപ്പിച്ചു് യാത്രയും പറഞ്ഞു പിരിഞ്ഞുപോയി.

ഉദയഭാനുവിനെയും അവന്റെ പാവപ്പെട്ട കുടുംബത്തെയും ദ്രോഹിക്കുന്നതിനു് ഒരുമ്പെട്ട ദുർയ്യോധനപ്രഭൃതികളുടെ ഉദ്ദേശ്യം ഇങ്ങനെ വിഫലമായി പരിണമിച്ചു. അതു ഹേതുവായിട്ടു് ഉദയഭാനുവിനു നൂതനയശസ്സും അവന്റെ പ്രിയതമയായ ദേവിക്കു് ആത്മജ്ഞാനസിദ്ധിക്കുള്ള വൈരാഗ്യവും അവന്റെ കുടുംബത്തിനു ശാശ്വതമായ ഐശ്വര്യവും സിദ്ധിക്കുവാൻ സംഗതിയായി.

അദ്ധ്യായം ൬.

വിരഹസമാധാനം.

ആ പ്രഭുവും വിധവയും ആ രാത്രിയിൽത്തന്നെ ഉദയഭാനുവിന്റെ സ്വഗൃഹം—൬, ൬!—ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിൽ സ്വഗൃഹം ഉണ്ടെന്ന് എങ്ങനെ പറയുവാൻ കഴിയും? ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിന്റെ രാജകേയ്യ എന്തൊ ശൗരവമായ പ്രമാദത്താൽ—അഥവാ ദുര്യ്യോധനാദികസ്യതികളുടെ പ്ര—മദത്താൽ എന്നും വരാം—അവനെ ബഹിഷ്കൃരിച്ചിരിക്കുന്നതായി വിചാരിച്ചാലും സാധുവായ ഈ ഗ്രന്ഥകാരന് പറയാതെയിരിക്കുവാൻ എങ്ങനെ ധൈര്യമുണ്ടാകും. അമ്മയുടെ അടുക്കൽനിന്നും ഒരു ദുഷ്ടൻ—ഒരു കംസൻ അഥവാ, യമധർമ്മരാജാവു തന്നെ, മകനെ അപഹരിച്ചുകൊണ്ടു പോയി എന്നിരിക്കട്ടെ; എന്നാലും അമ്മയുടെ ബാദ്ധ്യത വിട്ടുപോയി എന്നു വരുമോ? അമ്മയ്ക്കു മകൻ, എന്നും മകൻ തന്നെ. സർവ്വസംഗപരിത്യാഗംകൊണ്ടു പോലും ഒരു യതീശ്വരനു മാതൃബന്ധം ഖണ്ഡിക്കുവാൻ കഴിയുന്നില്ല. അതുകൊണ്ട് ഏതു ന്യായംകൊണ്ടു നോക്കിയാലും ഏതു ധർമ്മംകൊണ്ടു നോക്കിയാലും ഉദയഭാനുവിന്റെ മാതൃഭൂമി ധർമ്മക്ഷേത്രം തന്നെ. മാതൃഭൂമിയായ ധർമ്മക്ഷേത്രം എന്ത് അധർമ്മവിത്തുകളെക്കൊണ്ടു മൂടിയിരുന്നാലും അതിൽ ഉദയഭാനുവിനു ഒരു സ്വഗൃഹവും ഉണ്ട്. സർവ്വധാർമ്മികന്മാരുടെ ഹൃദയങ്ങളിലും ഒരു സ്ഥാനവും ഉണ്ട്. ആ ഗൃഹത്തിലും ആ ഹൃദയങ്ങളിലും നിന്ന് ഓടിക്കുന്നതിനു ധർമ്മത്തിൽ പ്രതിഷ്ഠയേ പ്രാപിച്ച യാതൊരു രാജാംഗത്തിനും അധികാരവും അവകാശവും ഇല്ല. ധർമ്മക്ഷേത്രത്തെ ആധുനികകാലത്തു മൂടിയിരിക്കുന്ന അധർമ്മവിത്തുക്കളായ കൗരവകീടഗണം സൂര്യനെക്കണ്ട മഞ്ഞു് എന്നപോലെ നശിച്ചുപോകുമെന്നു നന്നായി വിശ്വസിക്കുക. ശ്രീരാമനേ ദ്വേഷിച്ച രാവണനും, ശ്രീകൃഷ്ണനേ ദ്വേഷിച്ച കംസനും, യഥാക്രമം ശ്രീരാമനെക്കൊണ്ടും ശ്രീകൃഷ്ണനെക്കൊണ്ടും തന്നെയാണു നാശത്തേ പ്രാപിച്ചതു്. ആ സ്ഥിതിക്കു രാമനെയും കൃഷ്ണനെയും ദ്വേഷിക്കുന്ന ദുര്യ്യോധനൻ രാവണന്റെയും കംസന്റെയും ദുഷ്ടതയോടു കൂടിയവനാ

യാലും ഫനിക്കപ്പെടാതെയിരിക്കയില്ല. നമുക്കു കഥയേ പിന്തുടരാം. ആ പ്രഭുവും വിധവയും ആ രാത്രിയിൽത്തന്നെ ഉദയഭാനുവിന്റെ സഹായഹസ്തം വിട്ടു ദേവീമന്ദിരത്തിൽ ചെന്നു ശയിച്ചു. പ്രഭാതത്തിൽ അവരേ കാണുന്നതിനു വന്നെത്തിയ കാരണവരുടെ അനുജ്ഞയോടുകൂടി, ഒരു നൂറു സ്വർണ്ണം കാരണവർക്കു സംഭാവനയായിക്കൊടുത്ത ദേവിയുടെ ഛായാപടത്തെ വാങ്ങിയുംകൊണ്ടു പുറപ്പെട്ടുവാൻ ഒരുങ്ങി. ഒരു ചെറിയ പടത്തിനു നൂറു സ്വർണ്ണം വാങ്ങുവാൻ കാരണവർ അത്യന്തം വിസമ്മതിച്ചുവെങ്കിലും—ഒരു പ്രതിഫലവും കൂടാതെ ആ പടം ആ പ്രഭുവിനു കൊടുക്കുവാൻ കാരണവർ തയാറുണ്ടായിരുന്നു എങ്കിലും—ആ പടത്തിന്റെ വില നൂറു സ്വർണ്ണംകൊണ്ടും നിർണ്ണയിക്കാവുന്നതല്ലെന്നും ആ പടത്തിനായി പ്രഭുവിന്റെ എത്ര സ്വത്തും ദത്തംചെയ്യുന്നതിനു് ആ പ്രഭുവും വിധവയും ഒരുക്കമുണ്ടെന്നും, ആ പടത്തെ എങ്കിലും ദിവസംപ്രതി ദർശിച്ചിട്ടും ആരാധിച്ചിട്ടും ദേവിയോടു ചെയ്തുപോയ അപരാധം ക്ഷന്തവ്യമായി പരിണമിക്കുമെന്നു ദൃഢമായി അവർ വിശ്വസിക്കുന്നുണ്ടെന്നും മറ്റും ഉള്ള ദയനീയങ്ങളായ വാക്കുകളേ കേട്ടു കാരണവർ ആ പടം പ്രഭുവിനായി നൽകി. അവരെ അനുയാത്രയായി വള്ളുകടവുവരെ പോകുന്നതിനു ബദ്ധപ്പെട്ടു വന്ന ഗുരുവിന്റെ പാദങ്ങളിൽ വീണ്ടും വീണ്ടും പ്രഭു സാഷ്ടാംഗം നമസ്കരിച്ചിട്ടു് ഗുരുവിനോടുകൂടി ഗുരുമന്ദിരത്തിൽ ചെന്നു് ഗുരുകുടുംബത്തെയും യഥാവിധി ആദരിച്ചു പുറപ്പെട്ടുപോയി.

പുത്രവിരഹംകൊണ്ടു വ്യസനാക്രാന്തന്മാരായിരിക്കുന്ന ഉദയഭാനുവിന്റെ അച്ഛനമ്മമാർക്കു പ്രഭുവിന്റെ ആഗമനവും ദർശനവും ഈശ്വരാനുഗ്രഹത്തിന്റെ ഭാവാന്തരമായി ബോധപ്പെടുകയും ആ ബോധത്തിൽ വിരഹദുഃഖം സഹനീയമായി ഭവിക്കുകയും ചെയ്തു. ഈശ്വരാനുഗ്രഹത്തിന്റെ മറെറാരു സൂചനയായി ദ്വാരകയിൽ സുഖമായിട്ടു ചെന്നുചേർന്ന ഉദയഭാനുവിന്റെ ഒരു കത്തു മാതാപിതാക്കന്മാരെ ആശ്വസിപ്പിക്കുന്ന വാക്കുകളോടുകൂടി അവർക്കു ലഭിക്കുന്നതിനും സംഗതിയായി. ആ കത്തിനെ ഉദയഭാനുവിന്റെ അച്ഛൻ അവന്റെ അമ്മയേയും സഹോദരിമാരേയും വായിച്ചു കേൾപ്പിച്ചിട്ടു് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു.

അച്ഛൻ:—ദ്വാരകയിൽ തനിയേ താമസിക്കുന്നതു് എങ്ങനെ? ആ നഗരത്തിൽ ഉദയഭാനു എത്തിയിരിക്കുന്നതായും,

ആ നഗരത്തിൽ ഉദ്യോഗമായിട്ടും ഇതരതൊഴിലുകളിൽ പ്രവേശിച്ചും താമസിക്കുന്ന ധാർമ്മികരുടെ സഹായവും ഉപദേശവും ഉദയഭാനുവിനു ലഭിച്ചിരിക്കുന്നതായും ഉദയഭാനുവിന്റെ എഴുത്തിൽ നിന്നും നാം അറിയുന്നുണ്ടല്ലൊ. ഇതു് അറിഞ്ഞിട്ടെങ്കിലും നമുക്കു സൈ്വരമായിരിക്കാം. ഈശ്വരൻ എല്ലാം നേരെ ആക്കും.

അമ്മ:—നമുക്കുംകൂടി അങ്ങോട്ടു പോയാലെന്തു്?

അച്ഛൻ:—ഛേയ്, നമുക്കു ചക്രവർത്തിയോടു ഭക്തിയുണ്ടായിരിക്കണം. ആ തിരുമേനിയേ ധിക്കരിക്കുവാൻ പാടില്ല. വക്രഹൃദയന്മാരുടെ ആലോചനകൾ കേട്ടു് എന്തോ നമ്മുടെ ഭാഗ്യം ഹേതുവായി ചക്രവർത്തി ഒന്നു മൂളിയിരിക്കും. അതുകൊണ്ടു ചക്രവർത്തിയേയും രാജ്യത്തേയും അധിക്ഷേപിക്കുന്നതു നമുക്കു യോഗ്യത അല്ല. നമുക്കു് അങ്ങനെ ചെയ്യുവാൻ പാടില്ല. തല്ക്കാലം രാജ്യഭരണത്തെ ക്ലേശിപ്പിക്കുന്ന ആ കുടിലചിത്തന്മാർക്കു് നാശം നേരിടാതെയിരിക്കയില്ല. അവരുടെ നാശത്തെ അല്ലയോ അവർ ഉദയഭാനുവിനെ ഹിംസിച്ചിട്ടു് ഉദ്ദേശിക്കുന്നതും, നിർവ്വഹിക്കുന്നതും? അങ്ങനെതന്നെ. സംശയം വേണ്ട. ഉദയഭാനുവിനെ നമുക്കു് ഇപ്പോഴും പിന്തുടരുവാൻ കഴിയും.

അമ്മ:—അവിടെയും ഈ ദ്രോഹികൾ ഉദയഭാനുവിനെ പീഡിപ്പിക്കുന്നതിനു് ഒരുങ്ങിയാലൊ? അങ്ങനെ ചെയ്കയില്ലെന്നു നമുക്കു് എങ്ങനെ വിശ്വസിക്കാം?

അച്ഛൻ:—അവർ അങ്ങനെയും ചെയ്തേയ്ക്കും. എന്നാൽ നമ്മെ ഇതേവരെ സംരക്ഷണംചെയ്ത ഈശ്വരാനുഗ്രഹം ഉദയഭാനുവിനെ അങ്ങനെയുള്ള വിപത്തുകളിൽ നിന്നും രക്ഷിക്കാതെയിരിക്കയില്ല. എന്താണു് ഈശ്വരാനുഗ്രഹത്തിൽ വിശ്വാസം ക്ഷയിക്കുന്നതു്. പിന്നെ എന്തിനാണു പാരായണം? പാരായണത്തിന്റെ പ്രയോജനം എന്തു്? ശ്രീകൃഷ്ണൻ ചെയ്തിട്ടുള്ളതു് എന്താണു്? അധർമ്മത്തെ നശിപ്പിച്ചു ധർമ്മത്തെ സ്ഥാപിക്കുവാനല്ലയോ ഈശ്വരൻ തന്നെ അവതരിച്ചു ജന്മക്ലേശങ്ങളെ അറിയുന്നതു്? ഏതു കാലത്താണു് ആ ജന്മോദ്ദേശ്യത്തെ നിർവ്വഹിക്കാതെയിരുന്നിട്ടുള്ളതു്. ധർമ്മത്തെ രക്ഷിക്കുന്നതിനും അധർമ്മത്തെ നശിപ്പിക്കുന്നതിനും ഈശ്വരൻതന്നെ വേണം,

ആ ഈശ്വരസഹായം നമ്മുടെ ഉദയഭാനുവിനു ലഭിക്കും. അതിലേയ്ക്കു നാം അരനിമിഷവും വിടാതെ ഈശ്വരപ്രാർത്ഥന ചെയ്യണം. എന്താണു ഭയപ്പെടാനുള്ളതു്? വെറും മൂഢകളെപ്പോലെ ദുഃഖിക്കുന്നതു ശരിയല്ല. ധൈര്യമായിരിക്കുക. ഉദയഭാനുവിനേ പ്രസവിച്ചിട്ടു് അവന്റെ അമ്മ ഖേദിക്കുകേ? ശ്രീരാമനേ പ്രസവിച്ചിട്ട കൗസല്യാദേവിക്കു ശ്രീരാമനെ വനത്തിലേയ്ക്കു പറഞ്ഞയയ്ക്കുവാൻ ധൈര്യമില്ലാതെ പോയോ? ശ്രീകൃഷ്ണനേ പ്രസവിച്ചിട്ടു് ആ നിമിഷത്തിൽ ശ്രീകൃഷ്ണനേ പിരിച്ചയയ്ക്കുന്നതിനു് ആ ദേവകീദേവിക്കു ധൈര്യമുണ്ടായില്ലേ? പിന്നെ ആ കഥകളെ എങ്കിലും നാം ശ്രവിച്ചിട്ടില്ലയൊ? ഉദയഭാനുവിനേ പ്രസവിച്ചിട്ടു് അവന്റെ അമ്മയ്ക്കു ധൈര്യമില്ലാതെ പോയോ? അങ്ങനെ വരികയില്ല. ആ കൗസല്യയുടേയും ദേവകിയുടേയും, പുത്രജനനം കൊണ്ടു് അവക്കു സിദ്ധിച്ച ഭാഗ്യവും, ധൈര്യവും, ഉദയഭാനുവിന്റെ അമ്മയ്ക്കു് ഉദയഭാനുവിന്റെ ജനനംകൊണ്ടു സിദ്ധിച്ചിരിക്കുന്നുവല്ലൊ.

അമ്മ:—ഇതൊക്കെ പറയുന്നതു ഞങ്ങളെ ആശ്വസിപ്പിക്കുവാൻമാത്രം.

അച്ഛൻ:—അങ്ങനെ തന്നെ. ആശ്വസിപ്പിക്കുവാൻ തന്നെ. വെറും ഉപചാരവാക്യങ്ങളെക്കൊണ്ടല്ല ഞാൻ നിങ്ങളെ ഒക്കെ ആശ്വസിപ്പിക്കുന്നതു് എന്നകൂടി ധരിക്കുക. ഉദയഭാനു സത്യവും, ധർമ്മവും, ന്യായവും വിട്ടു പ്രവർത്തിക്കുമോ?

അമ്മ:—അതില്ല. നിശ്ചയം തന്നെ.

അച്ഛൻ:—സത്യത്തിനും ധർമ്മത്തിനും ന്യായത്തിനും ഒരിക്കലെങ്കിലും പരാജയം സിദ്ധിച്ചിട്ടുണ്ടോ? ചരിത്രങ്ങളെ വായിച്ചിട്ടില്ലെ? എന്താണു ചരിത്രം പറയുന്നതു്?

അമ്മ:—അവയേ പ്രമാണമാക്കി ജീവിക്കുന്നവർക്കു ക്ലേശങ്ങളും ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടല്ലൊ?

അച്ഛൻ:—ഉണ്ടു്. പുരുഷന്മാർ അവയേ ജയിക്കും! ഉദയഭാനുവിനു പുരുഷം കുറവുണ്ടെന്നു വിചാരിക്കുന്നുവൊ? ഇല്ല. പോരെങ്കിലും ഇന്നലെ ഇവിടെ വന്നിരുന്നതു് ആരാണു്?

അമ്മ:—ആ പ്രേമവും വിധവയും.

അച്ഛൻ:—എന്തിനാണെന്നറിഞ്ഞുവോ?

അമ്മ:—ഇല്ല.

അച്ഛൻ:—അയാൾ ദേവിയോടു ചെയ്തുപോയ അപരാധ നിവാരണത്തിനു മാത്രം തേടിക്കൊണ്ടാണു വന്നിരുന്നതു്?

അമ്മ:—എന്തപരാധമാണു ചെയ്തതു്?

അച്ഛൻ:—കാമംകൊണ്ടു് അന്ധനായ വിടന്റെ ഭാവത്തേയും വേഷത്തേയും തന്ത്രങ്ങളേയും സ്വീകരിച്ചിട്ടു് ആ ദേവിയെ തീണ്ടുവാൻ ഉദ്യമിച്ച ആ പ്രേതവിനു് എന്താണു ദൈവശിക്ഷ എന്നറിഞ്ഞുവോ?

അമ്മ:—ഇല്ല.

അച്ഛൻ:—ആ കാലം മുതൽ നാവനക്കുവാൻ പാടില്ലാതെ ആയി. വേദവതിയുടെ ശാപം ഏറെ രാവണനെക്കാളും അധികം കഷ്ടസ്ഥിതിയിലാണു് ആ പ്രേത ജീവിക്കുന്നതു്. അനവധി ധനം, പ്രബലന്മാരായ ബന്ധുക്കൾ, അതിസൗന്ദര്യമുള്ള ഭാര്യമാർ, ഉർവ്വശിരംഭതിലോത്തമാദി ദേവവേശ്യകളെപ്പോലെയുള്ള ദാസിമാർ, ഇവയൊക്കെ സ്വാധീനം. സേച്ഛയെ നിർവ്വഹിക്കുന്നതിനു സന്നദ്ധകളുമാണു്. എന്താണു ഫലം. അങ്ങനെയുള്ള പ്രേത വീര്യം നശിച്ചിട്ടു ക്ഷീണഗതിയേ പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നു. സ്ത്രീസ്പർശം അതിവേദനയാണെപോലും. ഈ നിർഭാഗ്യത്തിനു കാരണം ദേവിയോടു കാണിച്ച ഒരേ ഒരു ധാഷ്ട്യം.

അമ്മ:—എത്ര വിടന്മാർ എത്ര സ്ത്രീകളേ ദ്രോഹിക്കുന്നു? അവക്കൊന്നുമില്ല.

അച്ഛൻ:—അതുപോലെയാണോ നമ്മുടെ ദേവി? നിധിയിൽ താമസിച്ചിരുന്നപ്പോൾ, ദേവി നമുക്കു് ഒരു ബന്ധു. ദ്രവ്യസഹായംചെയ്ത ഒരു ബന്ധു എന്ന മാത്രമേ നാം അറിഞ്ഞൊള്ളൂ. അവളുടെ മുഖത്തിൽനിന്നും പുറപ്പെട്ട ഒരു മിന്നൽ പിണർ ഏറ്റിട്ടാണു് ആ ജളപ്രേത, ഇങ്ങനെ അവശനായി തീർന്നതു്. ആ പ്രേതവിന്റെ കുലദേവതയായ ചണ്ഡികാദേവിതന്നെ, അതി രൗദ്രഭാവത്തിൽ, ആവിർഭവിച്ചു തന്റെ മുമ്പിൽ നിൽക്കുന്നുവോ എന്നു് അവനു തോന്നി ബോധംകെട്ടു് ഇടിത്തീയാൽ എന്നപോലെ താഴെ പതിച്ചുപോയി.

അമ്മ:—അങ്ങനെയോ? ആ ദേവി മരിച്ചുപോയി എന്നല്ലേ ഞങ്ങൾ വിചാരിച്ചു വ്യസനിക്കുന്നതു്?

അച്ഛൻ:—കഷ്ടം! അങ്ങനെ ഒരു മഹാപാതകം ചിന്തിക്കരുതേ. ആ ദേവി സർവ്വസമ്പത്തുകളെയും തൃച്ചമാക്കീട്ടു യഥാസുഖം ജീവിച്ചിരിക്കുന്നു.

അമ്മ:—എവിടെ, എവിടെ? നമുക്കു പോയി കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരാം. എനിക്കു അഹിതം പറയാറില്ല.

അച്ഛൻ:—സാധു നീ എന്തറിയുന്നു? ദേവി ആരു്? നാം ആരു്? ഏതുസ്ത്രീക്കു് ഇങ്ങനെ ത്യാഗംചെയ്യുവാൻ കഴിയും? ത്യാഗത്തിൽ അല്പമോ ധൈര്യം കാണേണ്ടതു്? ധനത്തെ സൂക്ഷിക്കുന്നവർ ഭീരുക്കളാണു്. ധനംകൂടാതെ അങ്ങനെയുള്ളവർക്കു ജീവിക്കുവാൻ കഴിയുന്നില്ല. ഭീരുക്കൾ—ഈശ്വരവിശ്വാസമില്ലാത്തവർ—

അമ്മ:—ധനമില്ലാതെ എന്തെങ്കിലും നിർവ്വഹിക്കുമോ?

അച്ഛൻ:—ഛീ! ധനം യഥേഷ്ടം തരാം. നമ്മുടെ നരച്ചുപോയ ഒരു മുടിയുടെ നര കളയുന്നതിനു് എന്തു ധനത്തിനും ശക്തിയുണ്ടോ? ഈ പ്രേത, അയാളുടെ സർവ്വസ്വവും നൽകുവാൻ സന്നദ്ധനാണു്. നാവു നേരേ ആകുമോ?

അമ്മ:—ഇല്ല.

അച്ഛൻ:—ആ ദേവി, എന്തിനാണു് ഈ ആഭരണങ്ങളെയും മറ്റു ധനങ്ങളെയും വലിച്ചു ദൂരെക്കളഞ്ഞു കാഷായവസ്ത്രം സ്വീകരിച്ചതു്?

അമ്മ:—എന്തോ?

അച്ഛൻ:—നിനക്കു്, എന്തോന്നറിയാം. ആ ദേവിക്കു് അനുരാഗഭംഗം നേരിട്ടു.

അമ്മ:—എങ്ങനെ? നമ്പൂരി സംബന്ധം തുടങ്ങി എന്നല്ലേ കേട്ടതു്?

അച്ഛൻ:—നമ്പൂരി പിച്ചൻ. അയാളോ, ദേവിക്കു സംബന്ധംതുടങ്ങുകേ?

അമ്മ:—പിന്നെ, ആരാണു ദേവിയുടെ അനുരാഗത്തെ സമ്പാദിച്ചതു്? ആ ഭാഗ്യവാൻ ആരാണു്? ഞാൻ ആ ഭാഗ്യവാനേ സ്വാധീനപ്പെടുത്തി കൊടുക്കുമല്ലൊ. ആരാണു്? ആരാണു്?

അച്ഛൻ:—അറിയണോ? ആ ഭാഗ്യവാൻ മറ്റാരുമല്ല. നമ്മുടെ ഏകപുത്രനായ ഉദയഭാനുതന്നെ.

അമ്മ:—അയ്യോ! ഞാൻ എന്താണു ചെയ്തതു്? എന്തപരാധം ആണു ഞാൻ ദേവിയോടു കാണിച്ചതു്? ഞാൻ അറിഞ്ഞില്ലെ! അറിഞ്ഞില്ലെ! അറിഞ്ഞില്ലെ!

അച്ഛൻ:—ആ ദേവി, ഇതൊക്കെ പരിത്യജിച്ചതു് ഉദയഭാനു സ്വാധീനപ്പെടാത്തതുകൊണ്ടാണു്. ആ ദേവിയുടെ, അനഗ്രഹം ഉദയഭാനുവിനു് ഉള്ളപ്പോൾ എന്തു ഭയം ആണു നമുക്കുള്ളതു്? ദേവി, ആരുടെ അനുരാഗത്തെ ഹൃദയത്തിൽ പ്രതിഷ്ഠിച്ചുംകൊണ്ടാണു്, ഇങ്ങനെ സർവ്വസമ്പത്തുകളെയും ഉപേക്ഷിച്ചതു്? ആ ഉദയഭാനു ദേവിയുടെ ഹൃദയകമലത്തിൽ വസിക്കുന്നതുവരെ ഉദയഭാനുവിനു ഭാഗ്യമല്ലാതെ നേരിടുകയില്ല. നീ എന്താണു ചെയ്തതു്?

അമ്മ:—ഓ, ആ വിഡ്ഢൻ പറഞ്ഞതുകേട്ടു ഞാൻ ചിലതൊക്കെ ദേവിയോടു പറഞ്ഞുപോയി.

അച്ഛൻ:—എന്താണു്? എന്താണു്?

അമ്മ:—ഉദയഭാനുവിനു് ഉദ്യോഗം കിട്ടുവാൻ താമസിക്കുന്നതു ദുര്യോധനൻ എന്നൊരു വലിയ ആളുടെ മകളെ വിവാഹം ചെയ്യുവാൻ സമ്മതിക്കാത്തതുകൊണ്ടാണെന്നും, അങ്ങനെ സമ്മതിക്കാത്തതു് അവൻ ഏതോ ഈ സ്ഥലത്തുള്ള ഒരു സ്ത്രീയിൽ ഭ്രമിച്ചിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടാണെന്നും മറ്റും പറകയാൽ ഞാൻ തന്നേ പോയി ദേവിയോടു വിവരമൊക്കെ പറഞ്ഞു.

അച്ഛൻ:—എന്നിട്ടോ?

അമ്മ:—ആ സ്ത്രീയെ ദേവി നന്നായി അറിയുമെന്നും, ആ സ്ത്രീക്കു് ഉദയഭാനു അവന്റെ ഒരു ഛായാപടം അനുരാഗസൂചകമായി നൽകീട്ടുണ്ടെന്നും, ആ സ്ത്രീയുടെ പക്കൽനിന്നും ആ പടം വാങ്ങി ഉദയഭാനുവിനു മടക്കി അയച്ചു് ആ അനുരാഗബന്ധം അഴിച്ചുകളയാമെന്നും പറഞ്ഞു. അതുപോലെ തന്നേ അടുത്തദിവസം ആ പടം ഞാൻ കാണുവെ ഉദയഭാനുവിനു അയച്ചുകൊടുക്കയും ചെയ്തുവല്ലൊ.

അച്ഛൻ:—കഷ്ടം! നാം തന്നെ ഉദയഭാനുവിന്റെ മഹാഭാഗ്യം തടഞ്ഞതു്. ധർമ്മപുരിയിലുള്ള കുടിലന്മാരല്ല. കഷ്ടം! കഷ്ടം! കഷ്ടം! ദേവിയുടെ വിശ്വാസത്തെയും സ്നേഹത്തെയും സമ്പാദിച്ചിരിക്കുന്ന ഉദയഭാനുവിനു് ഉദ്യോഗം എന്തിനാണു്? നീ അതറിയാതെ പോയി. ബുദ്ധിശൂന്യത തന്നെ.

അമ്മ:—കഷ്ടം! ഞാനാണ് ഉദയഭാനുവിന്റെ സർവ്വ വിപത്തുകൾക്കും കാരണം. എന്റെ ഉദ്യോഗഭ്രമംകൊണ്ടാണല്ലൊ ഉദയഭാനു ധർമ്മപുരിയിൽ പോയത്. കഷ്ടം! എന്തു മഹാപാതകംകൊണ്ടാണു ഞാൻ ഉദയഭാനുവിനേ ദ്രോഹിച്ചത്? ദേവിയേ ദ്രോഹിച്ചത്? കഷ്ടം! പരീക്ഷയിൽ ജയിച്ച ദിവസം ദേവി കൊടുത്തയച്ച ആ പൂമാലയുടെ കഥ എങ്കിലും ഓർത്തില്ലല്ലൊ.

അച്ഛൻ:—ഞാനും അതറിയാതെ പോയി. എന്തോ ബാലചാപല്യം എന്നു ധരിച്ചതേ ഉള്ളൂ. ദേവി—സർവ്വസൗഭാഗ്യവതിയായ ദേവി—ഉദയഭാനുവിനെ ഈ വിധത്തിൽ കടാക്ഷിക്കുമോ എന്ന സംശയം എന്നിലും ഉണ്ടായിരുന്നു. നമ്മുടെ പടിക്കകത്തു കടന്ന ഭാഗ്യസൂര്യയെത്തന്നെ നാം പുറത്തു കളഞ്ഞു. കഷ്ടം! തിരികെ വരുമൊ? ഞാനും ഒരു എഴുത്ത് ഉദയഭാനുവിന് അയച്ചുപോയി. അതും ഒരപരാധം.

അമ്മ:—എങ്ങനെയാണ്?

അച്ഛൻ:—മറെറാരുവിധത്തിലും അല്ല. ആ ചുപ്പു അണ്ണാവി "കാരണവർ ഗുരുദക്ഷിണയായി കൊടുത്തയച്ചു" എന്നും പറഞ്ഞു് ഒരു കവുണിയും നേരിയതും ഇവിടെ കൊണ്ടുവന്നു. ആ അപകടക്കാരൻ പറഞ്ഞതു ഞാനും വിശ്വസിച്ചു. ദേവിക്കു നമ്പൂരി സംബന്ധം തുടങ്ങുവാൻ പോകുന്നു എന്നും പറഞ്ഞിട്ടാണ് എന്നെയും വഞ്ചിച്ചത്. അതിനേ വിശ്വസിച്ച് "ദേവിക്ക് ഒരു നമ്പൂരി സംബന്ധം തുടങ്ങി" എന്നു ഞാനും ഉദയഭാനുവിന് എഴുത്തയച്ചുപോയി. വാസ്തവം അറിയാതെ ഇങ്ങനെ ചെയ്തതാണ്.

അമ്മ:—ഉദയഭാനുവിന്റെ അച്ഛനും അമ്മയും ഉദയഭാനുവിനും നമ്മുടെ സർവ്വനന്മകൾക്കും കാരണമായ ദേവിക്കും നാം ഇങ്ങനെ അറിയാതെ ദ്രോഹം ചെയ്തുവല്ലൊ.

അച്ഛൻ:—അവരുടെ അച്ഛനും അമ്മയും ആയിരിക്കുന്നതിനുള്ള യോഗ്യതയില്ലെന്നു തീർച്ചയായി. അതാണ് ഇങ്ങനെ സംഭവിച്ചത്. നമ്മുടെ ഭാഗ്യദോഷംകൊണ്ട് ഈ വിപത്തുകൾ ഒക്കെ അവർക്കു സംഭവിച്ചു. നമ്മുടെ സങ്കടങ്ങളെ ഈശ്വരനോടു പറയുക. നാം അറിയാതെ ചെയ്തതാണല്ലൊ. ഈശ്വരൻ ആ അപരാധം ക്ഷമിക്കും.

അമ്മ:—എന്താണു നിവൃത്തി? ഒരു നിവൃത്തിയും കാണുന്നില്ലല്ലൊ.

അച്ഛൻ:—എനിക്കു് ഇങ്ങനെ തോന്നുന്നു. നാം നമ്മുടെ സർവ്വസുഖങ്ങളേയും വെടിഞ്ഞു്, അവരുടെ അഭ്യുദയത്തിനായി ഈശ്വരനോടു സദാകാലത്തിലും പ്രാർത്ഥിച്ചുകൊണ്ടു്, അങ്ങനെ പ്രാർത്ഥിക്കുന്നതിനായിട്ടു ജീവിതധാരണത്തെ നിർവ്വഹിക്കുക. അതാണു് എന്റെ പ്രതിജ്ഞ. അതാണു് എന്റെ ശപഥം.

അമ്മ:—അങ്ങനെ ഈശ്വരനോടു പ്രാർത്ഥിക്കുന്നതിൽ ഞാനും എന്റെ ആയുഷ്കാലത്തെ ക്ഷീണിപ്പിക്കുന്നതിനു പ്രതിജ്ഞ ചെയ്യുന്നു. ദൈവം അനുഗ്രഹിക്കട്ടെ.

അദ്ധ്യായം ൨൭.

ഉദയഭാനുവും കപ്പിത്താനും സ്ത്രീകളും.

ധർമ്മപുരിയിലുള്ള വരായ ഉദയഭാനുവിന്റെ സ്നേഹിതന്മാരും ഉദയഭാനുവിനെ സഹായിക്കുന്നതിനു ബദ്ധപ്പെട്ടവരും ബന്ധുക്കളും എല്ലാം ഒന്നുപോലെ ഉദയഭാനുവിനെ ധിക്കരിച്ചതുപോലെ നാമും ആ മഹാമനസ്കനായ യുവാവിനെ വിസ്മരിക്കുന്നതു ശരിയായി വരികയില്ല. ഗാനോത്സവദിവസം കൗരവസഭയിൽ ബഹുജനസമക്ഷം സധൈര്യം ഉദയഭാനു വ്യക്തമാക്കിയ ഉദാരകല്പങ്ങ (happy ideas) ൾക്കായിട്ടുതന്നേ ധർമ്മക്ഷേത്രം മുഴുവനും കടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അവയുടെ പാരമാർത്ഥികസ്വഭാവത്തെ ഉദയഭാനുവിന്റെ ശത്രുമിത്രങ്ങളം ഒരുപോലെ സമ്മതിക്കാതെയില്ല. ഉദയഭാനുവിനെ നാട്ടിൽനിന്നും പുറത്താക്കിയതുകൊണ്ടു് ആ പൊതുജനക്ഷേമകരങ്ങളായ പ്രസ്താവനകൾ ഒന്നുകൂടി ജനങ്ങളുടെ ബുദ്ധിയെ ആകർഷിച്ചു പ്രകാശിപ്പിക്കയും ആ പ്രസംഗം കൊണ്ടു നാട്ടുകാർക്കു നൽകീട്ടുള്ള നന്മയെ ധാർമ്മികന്മാർ നല്ലപോലെ അറിയുകയും ചെയ്തു. ഭൂമി ഉരുണ്ടാണു് ഇരിക്കുന്നതെന്നും

അതു് എല്ലായ്പോഴും ഭ്രമണത്തിനു വശപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു എന്നും അതു് മായി കണ്ടറിഞ്ഞു പ്രസിദ്ധമാക്കിയ ദിവ്യാത്മാവിനെ ആ കാലത്തുള്ള രാജകോയ്മയും ജനങ്ങളും—"ഭ്രമി പരപ്പായിട്ടുള്ളതെന്നും അചലയാണെന്നും മറവും ഉള്ള പുരാതന മതങ്ങളിൽ സ്ഥാപിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള വിശ്വാസപരമ്പരയെ ഇളക്കുന്നതിനുപോലും ശക്തിയില്ലാതെ"—തടവിലാക്കുകയും ഇരുമ്പുചങ്ങലകൊണ്ടു കൈകാലുകൾ ബന്ധിക്കയും ചെയ്തിട്ട് ആ തത്വപ്രകാശകൻ അവരുടെ ഹിംസകളെ ഏറ്റു വിദേഹമുക്തനായ കഥ ചരിത്രത്തിൽനിന്നും നാം അറിയുന്നില്ലയോ? അദ്ദേഹം കണ്ടറിഞ്ഞ തത്വങ്ങൾ ഇപ്പോൾ ഏതവസ്ഥയിൽ ഇരിക്കുന്നു എന്നു കുറേനേരം ആലോചിക്കുക. ആ തത്വം സർവ്വപുരാതന തത്വജ്ഞന്മാരെയും ലജ്ജിപ്പിച്ചിട്ട്, ഇന്നു ഭ്രമണ്ഡലസമ്രാട്ടിനെപ്പോലെ വാഴുന്നതു നാം കാണുന്നില്ലയോ? അതുപോലെ, ഉദയഭാനു ചെയ്തിട്ടുള്ള അപരാധം എന്താണു്? രാജദ്രോഹം! എന്താണു രാജദ്രോഹം? ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിന്റെ അത്യന്തം ശോചനീയമായ താൽക്കാലികാവസ്ഥയെ വെളിപ്പെടുത്തി എന്നുള്ള അപരാധത്തെ ചുറ്റിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ടാണു ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിന്റെ രാജകോയ്മയും ആ കോയ്മയുടെ ആലോചനക്കാരും ഉദയഭാനുവിനെ ഹിംസിക്കുവാനായി ഒരുങ്ങിയതു്. രാജ്യത്തിൽ ഏർപ്പെട്ടുത്തീട്ടുള്ള നിയമങ്ങളെ നിസ്സാരമാക്കി സത്യവാന്മാരെയും, ന്യായസ്ഥന്മാരെയും പീഡിപ്പിക്കുന്നതിനു തുനിഞ്ഞിരിക്കുന്ന ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിന്റെ കോയ്മ ഉദയഭാനുവിനെ, അങ്ങനെയുള്ള ശൃംഖലകൊണ്ടു ബന്ധിക്കാതെയിരുന്നതു് അവരുടെ ബുദ്ധിഗുണംകൊണ്ടോ, ന്യായബോധംകൊണ്ടോ, സത്യനിഷ്ഠകൊണ്ടോ അല്ല എന്നു നമുക്കു ബോധമുണ്ട്. അവനെ തല്ലിക്കൊല്ലുന്നതിനോ മറു വിധത്തിൽ അവനെ ഹിംസിച്ചു നശിപ്പിക്കുന്നതിനോ ആവശ്യമുള്ള ധാഷ്ട്യത്തിന്റെ തികവു് അവക്കില്ലാഞ്ഞിട്ടും അല്ല. പിന്നെ സർവ്വസത്വങ്ങളെയും സംരക്ഷിക്കുന്ന ആ സർവ്വേശ്വരന്റെ അനുഗ്രഹം ഒരു കവചം എന്നപോലെ ഉദയഭാനുവിനെ ആവരണം ചെയ്തിരുന്നതുകൊണ്ട് ഈ സ്വാത്മഹന്താക്കളുടെ ഹിംസകർമ്മത്തിന് ഉദയഭാനുവിനെ തീണ്ടുന്നതിനുപോലും ശക്തിയുണ്ടായില്ലെന്നേയുള്ളൂ. ധർമ്മപുരിയുടെ കാളരാത്രിയിൽ, ഉദയഭാനുവിനെ ധർമ്മപുരിയിലെ ഉദ്യോഗസ്ഥൻ

വാളും പരിചയുമായി, അകംപടി നിന്നു ക്ഷീണിക്കൊണ്ടു പോയിട്ടു പടിഞ്ഞാറൻ കടൽതീരത്തുള്ള തുറമുഖത്തു വന്നടുത്തുകിടന്ന ഒരു കപ്പലിൽ എത്തിച്ചു. ആ കപ്പിത്താൻ ആദരപൂർവം ഉദയഭാനുവിനെ കപ്പലിലേയ്ക്കു സ്വീകരിച്ചിട്ടു കപ്പലിൽ മേത്തരം ഒരു മുറിയും ശരീരസുഖത്തിനുവേണ്ട മറ്റു സൗകര്യങ്ങളും നൽകി. അധർമ്മക്ഷേത്രമായി പരിണമിച്ച ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിന്റെ പരിധി കഴിഞ്ഞപ്പോൾത്തന്നെ ഉദയഭാനുവിനു മനസ്സുഖവും സ്വാതന്ത്ര്യവും ഉണ്ടായി എന്നു തോന്നി. ആ സ്വാതന്ത്ര്യത്തോടുകൂടിയ മനസ്സുഖത്തിൽ ആദ്യത്തെ സ്മരണ അവന്റെ പ്രിയതമയായ ദേവിയുടെ ദിവ്യമംഗളസ്വരൂപത്തിന്റേതായിരുന്നു. ആ ഹൃദയസ്ഥയായ ദേവിയുടെ മുഖത്തു നൃത്തം ചെയ്യുന്ന, ആ ചാരുസ്മിതത്തെ, അവൻ സ്വപ്നദൃഷ്ടികൊണ്ടു എന്നപോലെ, കാണുകയും ആ പ്രകാശത്തിൽ ആ ദേവിയുടെ സൗഭാഗ്യമൂർത്തിയേ വഹിച്ചിരിക്കുന്ന ഹൃദയം, അതു് ഇതേവരെ അനുഭവിച്ചിട്ടില്ലാത്ത പരിശുദ്ധമായ ആനന്ദംകൊണ്ടു ലാളിതമായിട്ടു തുടിക്കയും ചെയ്തു. ദേവി പരാധീനപ്പെട്ടിരുന്നാൽ ഈവിധം ഒരു വിശ്വാസം ഉദയഭാനുവിനു തോന്നുവാൻ അവകാശമില്ലെന്നു് അവനുതന്നേ ഒരു ബോധം ഉണ്ടായി. ആ ബോധത്തിൽ പരമസുഖത്തെ അറിയുന്ന ഉദയഭാനു ആ രാത്രി തന്നോടുതന്നേ നീങ്ങിപ്പോയതു് അറിഞ്ഞതേ ഇല്ല. പ്രഭാതത്തിൽ തനിക്കു സമമായുള്ള കൗമാരപ്രതാപത്തോടുകൂടിയ സൂര്യൻ ഉദിച്ചുയർന്നപ്പോൾ മാത്രമേ, ഉദയഭാനുവിനു് തന്റെ നേത്രങ്ങൾ തുറക്കുന്നതിനു സംഗതിയായൊള്ളൂ. ഈ പ്രപഞ്ചത്തിൽ പ്രഭാതാക്കനെപ്പോലെ മഹത്തായും ദിവ്യമായും ഉള്ള വസ്തുവിന്റെ ദർശനം ഒരു ദിനത്തിന്റെ എന്നല്ല, ഒരു നൂതനജീവിതത്തിന്റെ പ്രഭാതത്തിൽ അവനു ലഭിച്ചതു് ഉദയഭാനുവിന്റെ ഭാഗ്യോദയം ആയിരുന്നു എന്നു് ആ സ്വതന്ത്രജീവിതത്തിന്റെ പ്രഥമവിചാരമായി അവനിൽ ഉദിച്ചു. കപ്പലിനു പുറമേയുള്ള സമുദ്രം പരിശാന്തമായി പ്രഭാതരശ്മികളാൽ വ്യാപിതമായിട്ടു പുരാണാഗമങ്ങളിൽ വർണ്ണിതമായിരിക്കുന്ന ക്ഷീരാബ്ധിയായിട്ടു് അവനു ദൃശ്യമായി. കഴിഞ്ഞ രാത്രിയിൽ ഇളകിയ കാർമേഘങ്ങളാൽ പീഡിതമായ

സമുദ്രത്തിന്റെ അക്കോദയകിരണങ്ങൾ വിശ്രാന്തി നൽകിയതുപോലെ ധമ്മപുരിയിലേ ബഹളങ്ങളാൽ ചഞ്ചലിക്കപ്പെട്ടിരുന്ന ഉദയഭാനുവിന്റെ മനസ്സ് ദേവിയുടെ സ്മരണകൊണ്ടു വിശ്രാന്തി പ്രാപിച്ചിട്ടു നൂതനജീവിതത്തിന്റെ പ്രാരംഭത്തിൽ സച്ചിന്മയമായി ഭവിച്ചു. ഏവംവിധത്തിൽ ഏകാന്തമായിട്ടും കപ്പൽയാത്രക്കാരായ മറ്റു ജനങ്ങളുടെ സഹവാസത്തിലായിട്ടും ഒരുവാരത്തെ പ്രയാണം അവസാനിക്കാറായപ്പോൾ, ആ സമുദ്രത്തിന്റെ പടിഞ്ഞാറെക്കരയിൽ നാട്ടിയിരിക്കുന്ന സപരാജ്യക്കൊടി കാണ്മാറായി. ആ കൊടിക്കൂറയുടെ ഛായയിൽ ഉദയഭാനുവിന്റെ സർവ്വസദ്വിചാരങ്ങൾക്കും സ്വാതന്ത്ര്യവും സമാശ്വാസവും അഭയവും ലഭിച്ചു എന്നു ദൃഢമായ ഒരു വിശ്വാസവും, അവനിൽ അങ്കുരിച്ചു. അങ്ങനെ അങ്കുരിച്ചതോടുകൂടി, കപ്പലും, നങ്കൂരത്താൽ ജലമണ്ഡലത്തിൽക്കൂടെ ഭൂമിയിൽ തറയ്ക്കപ്പെട്ടിട്ടു സ്ഥിരയായി ഭവിച്ചു.

കപ്പലിൽനിന്നും യാത്രക്കാർ, കരയ്ക്കിറങ്ങുന്നതിനുള്ള ആജ്ഞ പുറപ്പെടാതെ എല്ലാവരും കരയെത്തന്നെ നോക്കിയുംകൊണ്ടു നിൽക്കുമ്പോൾ കപ്പിത്താനും പതിവായുള്ള കപ്പൽ പരിശോധനയ്ക്കായി കപ്പലിനകത്തു ചുറ്റി വരും വഴിക്ക് ഉദയഭാനുവിന്റെ മുറിയിൽ കടന്നിരുന്നു ചില കാര്യങ്ങളേ കുറിച്ചു രഹസ്യത്തിൽ സംസാരിച്ചു. അവരുടെ സംഭാഷണം ഇംഗ്ലീഷിൽ ആയിരുന്നതുകൊണ്ട്, അതിന്റെ മലയാളതർജ്ജമ മാത്രമേ ആഖ്യായികയിൽ ചേർക്കുവാൻ തരമൊള്ളൂ.

കപ്പിത്താൻ:—(ഉദയഭാനുവിന്റെ മുറിക്കകത്തു പ്രവേശിച്ചിട്ട്) "നിങ്ങൾക്കു സുപ്രഭാതവന്ദനം." (എന്നു രണ്ടാളുകളും തമ്മിൽ കൈകൊടുക്കയും വന്ദനം പറയുകയും ചെയ്തിട്ടു രണ്ടു ചെറിയ കസേരകളിൽ ഇരിക്കുന്നു.)

ഉദയഭാനു:—ധമ്മപുരിയിൽനിന്നും ഉള്ള യാത്രയിൽ ഒരു സുഖക്കേടും ഉണ്ടായില്ല. അതുകൊണ്ട്, ഞാൻ നിങ്ങളെ വിശേഷമായി അഭിനന്ദിക്കുന്നു. കപ്പൽയാത്ര ഇതിനുമുമ്പിൽ ഞാൻ ചെയ്തിട്ടില്ല. ഈ ആദ്യത്തെ യാത്ര ഏറ്റവും സുഖപ്രദമായി എന്നു നിങ്ങളോടു പറഞ്ഞറിയിക്കാൻ പ്രയാസം. ഇതിനു സംഗതിയാക്കിയ ധമ്മപുരിയിലെ അധികൃതന്മാരോടു ഞാൻ നന്ദിയുള്ളവനായിരിക്കും.

കപ്പി:—(ചിരിച്ചുംകൊണ്ട്) നിങ്ങളും ഒരു സാധുവും, ശ്രുശ്രൂനും ആണെന്നു ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു. ആ അധികൃതന്മാർ എങ്ങനെയുള്ളവരെന്നു നിങ്ങൾ ഗ്രഹിച്ചിട്ടില്ല.

ഉദയ:—അധികൃതന്മാരെ ഞാൻ നേരെ അറിഞ്ഞില്ലെങ്കിൽ നിങ്ങളുടെ കപ്പലിൽ യാത്രചെയ്യുന്നതിന് സംഗതിവരികയില്ലല്ലൊ.

കപ്പി:—നിങ്ങൾ ഈശ്വരാനുഗ്രഹം ഉള്ള ഒരാളാണെന്നു ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു. നിങ്ങൾ കപ്പലിൽ കേറുന്നതുവരെ, കടൽ കോപിച്ചിട്ടും, കാറ്റിളകിയിട്ടും, മേഘങ്ങൾ വഷ്ടിച്ചിട്ടും, കപ്പലിനും കപ്പലിൽ ഉള്ളവർക്കും സൈ്വരമൊട്ടും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. ഒരു യാത്രയിലും ആ കഷ്ടത ഞങ്ങൾ അനുഭവിച്ചിട്ടില്ല. അതിൽ പിന്നീട് ഞങ്ങൾക്കുണ്ടായ സുഖവും പ്രത്യേകംതന്നെ.

ഉദയ:—എനിക്കും അതേപ്രകാരത്തിൽ സുഖംതന്നെ ആയിരുന്നു. ഒരാഴ്ച, അതായതു് ഏഴു ദിവസം രാപകൽ കഴിഞ്ഞുപോയതു ഞാനും അറിഞ്ഞേ ഇല്ല. ഞാനും ഒരു ബഹളത്തിൽനിന്നും പിരിഞ്ഞുവരികയായിരുന്നു. അതിന്റെ ശേഷം ഉള്ള ഈ കപ്പലിലെ യാത്ര എന്തു സുഖകരമായിരുന്നു എന്ന് എങ്ങനെയാണു പറഞ്ഞറിയിക്കുക?

കപ്പി:—എന്തായാലും നിങ്ങൾ ഒരു ഈശ്വരാനുഗ്രഹം ഉള്ള യുവാവാണ്. നിങ്ങൾക്ക് ഈ പണം ഒരു സംഭാവനയായി ഇരിക്കട്ടെ (എന്നു് ഒരു ചെറിയ സഞ്ചിയിൽ വരാഹൻ നിറച്ചിട്ട് ഉദയനോവിനായി നീട്ടുന്നു).

ഉദയ:—എന്താണു് ഇതു്? കപ്പൽയാത്രക്കാർക്ക് ഒക്കെ നിങ്ങൾ ഇങ്ങനെ സംഭാവന നൽകുന്നുണ്ടോ?

കപ്പി:—അതു ഞങ്ങൾക്കു കഴിയുമൊ? അങ്ങനെ ദാതാക്കളായ വല്ല വലിയ പ്രഭുക്കളും കപ്പലിൽ യാത്രചെയ്യുമ്പോൾ ഇങ്ങനെ സാധുക്കളേ സഹായിക്കുമായിരിക്കും. ഇതു് അങ്ങനെ അല്ല. നിങ്ങളുടെ കപ്പൽയാത്രയ്ക്കുള്ള ചെലവിനും മറ്റും അയിധമ്മപുരിയിലെ ചില ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ നിങ്ങൾ കപ്പലിൽ വരുമ്പോതന്നെ എന്നെ ഏല്പിച്ചതാണിതു്.

ഉദയ:—ആ സഞ്ചി നിങ്ങടംക്കു തന്നെ ഇരിക്കട്ടെ. ധർമ്മപുരിയിലെ ദ്രോഹം ഏറ്റവും എനിക്ക് അവരുടെ ദ്രവ്യം ആവശ്യമില്ല.

കപ്പി:—കൈയിൽ വേറേ പണം ഉണ്ടോ?

ഉദയ:—ഇല്ല. എന്റെ പെട്ടിയിലുള്ള പണം എടുക്കുവാൻപോലും എന്നെ സമ്മതിച്ചില്ല. എന്നാലും ഈ പണം എനിക്ക് ആവശ്യമില്ലതന്നെ.

കപ്പി:—അങ്ങനെ പറയരുതേ! ഞാൻ ഒരു കപ്പിത്താനാണ്; ദരിദ്രനും തന്നെ. അല്ലെങ്കിൽ ഈ കപ്പലിൽപണിക്കു വരുമോ? എനിക്കു പണത്തിൽ ആഗ്രഹമില്ലാതെയും ഇല്ല. എനിക്കു ഭാര്യയും കുഞ്ഞുങ്ങളും ഒരു അമ്മയും സഹോദരിമാരും ഞാൻ സംരക്ഷണം ചെയ്യേണ്ടതായിട്ടുണ്ട്. എങ്കിലും ഈ പണം തൊടുന്നതു ശരിയല്ലെന്നു തോന്നീട്ടാണു നിങ്ങടംക്കായി കൊണ്ടുവന്നതു്.

ഉദയ:—എന്റെ യാത്രച്ചെലവിനായി നിങ്ങളെ ഏൽപ്പിച്ചതു നിങ്ങടംക്കു വേണ്ടെന്നുവന്നതു് എന്തുകൊണ്ടു്?

കപ്പി:—(ചിരിച്ചുംകൊണ്ടു്) സാധു! പരമസാധു! നിങ്ങളെ കപ്പലിൽ കൊണ്ടുവന്നാക്കിയവർ നിങ്ങളുടെ ബന്ധുക്കളാണെന്നു നിങ്ങടംക്കു വിചാരമുണ്ടോ?

ഉദയ:—(ചിരിച്ചുംകൊണ്ടു്) അങ്ങനെതന്നെയാണു ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നതു്. നിങ്ങളെപ്പോലെയുള്ള ഉത്തമപുരുഷന്മാരെ കാണുവാൻ സംഗതിയാക്കിയ ഈ യാത്രയുടെ ഹേതുഭൂതന്മാരായുള്ളവർ എന്റെ ബന്ധുക്കളല്ലയോ?

കപ്പി:—ഈ പണത്തെ ഞാൻ എന്താണു ചെയ്യേണ്ടതു്?

ഉദയ:—ഇഷ്ടംപോലെ. എനിക്ക് ആവശ്യമില്ല.

കപ്പി:—ഹാ! നിങ്ങടം അവരെ അറിയുന്നുണ്ടു്. ഇല്ലേ? നന്നായി; നിങ്ങളോടു വിവരം പറയാം. നിങ്ങടം ഇപ്പോടം ഇറങ്ങിപ്പോകുന്നവല്ലോ. നിങ്ങളെ ഇനിമേൽ എനിക്കു കാണുവാൻ സംഗതിവരുമോ എന്നു സംശയമാണു്. അതുകൊണ്ടു നിങ്ങളെ നിജസ്ഥിതി ഗ്രഹിപ്പിക്കാം.

ഉദയ:—എന്താണു?

കപ്പി:—ഈ സഞ്ചി എന്നെ ഏൽപ്പിച്ചതു നിങ്ങളെ ഏതെങ്കിലും അപരിഷ്കൃതന്മാർ താമസിക്കുന്ന ദ്വീപിൽ കൊ

ണ്ടുപോയി ഇറക്കുവാനായിട്ടായിരുന്നു. അതൊന്നും നിങ്ങളോട് പറയുന്നതു ശരിയല്ല. പറയുന്നുമില്ല. പറഞ്ഞിട്ടു കാര്യവുമില്ല. നിങ്ങൾക്കു യാതൊരു പീഡയും തട്ടാതെ ഈ മുറമുഖത്തു കൊണ്ടുവന്നിറക്കണമെന്നു നിങ്ങളെക്കണ്ട ക്ഷണത്തിൽ എനിക്കു തോന്നി. ആ അധികൃതന്മാർ പറഞ്ഞതു കേട്ടിട്ട് ഒരു പരമദുഷ്ടനെയാണ് അവർ നാട്ടിൽ നിന്നും പുറത്തുകളയുന്നതെന്നാണു നിങ്ങളേ കാണുന്നതുവരെ വിചാരിച്ചതു്. കഷ്ടം! നിങ്ങളെ ഉപദ്രവിക്കുവാൻ അവക്കു വിചാരമുണ്ടായല്ലൊ. ഈ സഞ്ചിപ്പണം എനിക്കും ആവശ്യമില്ല. ഞാൻ ഇന്നതന്നെ മടക്കി അയയ്ക്കുന്നുണ്ട്.

ഉദയ:—കഷ്ടം! ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിലേ പ്രജകളുടെ വ്യവസായഫലം ഇങ്ങനെ ക്ഷുദ്രകർമ്മങ്ങൾക്കായി ചെലവു ചെയ്യുന്നുവല്ലൊ.

കപ്പി:—എന്തായാലും ഞാനും കരയുന്നുണ്ട്. നിങ്ങൾക്കു വേണ്ട ആളുകളേ പരിചയപ്പെടുത്തിത്തരാം.

(ഈ സമയത്തു് ആ കപ്പലിൽ യാത്രചെയ്യുന്ന അഞ്ചു് അമേരിക്കൻസ്ത്രീകളും കപ്പിത്താനെ അന്വേഷിച്ചു് ഉദയഭാനുവിന്റെ മുറിയിൽ വന്നുചേർന്നു. അവർ കപ്പിത്താന്റെ പ്രത്യേകമായ അനുവാദത്തിൽ യാത്രചെയ്യുന്നവരായിരുന്നു. അവരെ ഉദയഭാനുവിനോടും ഉദയഭാനുവിനെ അവരോടും പരിചയപ്പെടുത്തി അവർ തമ്മിൽ കൈകൊടുക്കയും വന്ദനം ചെയ്കയും ചെയ്തതിന്റെ ശേഷം കപ്പിത്താനും സ്ത്രീകളും ഉദയഭാനുവും എല്ലാം ആ മുറിക്കു പുറത്തുവന്ന കപ്പിത്താന്റെ മുറിയിലേയ്ക്കു പോയി. അവിടെ എല്ലാവരും ഇരുന്നിട്ട് തയാറാക്കിയിരുന്ന പ്രാതർഭക്ഷണം കഴിക്കുന്നതിനൊരുമ്പെട്ടു. അതിനിടയിൽ അമേരിക്കൻസ്ത്രീകൾ ഉദയഭാനുവിനോട് ഇങ്ങനെ സംഭാഷണം ചെയ്തു.

സ്ത്രീ:—നിങ്ങളുടെ മാതൃഭൂമി ഏതാണ്?

ഉദയ:—'ധർമ്മക്ഷേത്രം'.

സ്ത്രീ:—'ധർമ്മക്ഷേത്ര'ത്തെക്കുറിച്ചു ഞങ്ങളും കേട്ടിട്ടുണ്ട്. അതൊരു നല്ല ഫലവത്തായ ഭൂമിയാണ്; അല്ലേ?

ഉദയ:—അങ്ങനെതന്നെയാണ്?

സ്ത്രീ:—ആ രാജ്യത്തെ ഭരിക്കുന്നതാരാണ്?

ഉദയ:—ചക്രവർത്തി—

സ്ത്രീ:—ചക്രവത്തി—അല്ലേ? ഞങ്ങളുടെ നാട്ടിനേ ഭരിക്കുന്നതു ഞങ്ങളാണ്.

ഉദയ:—ജനങ്ങളുടെ പ്രതിപുരുഷന്മാർ അല്ലയോ നിങ്ങളുടെ ദേശങ്ങളേ ഭരിക്കുന്നതു്? ഞങ്ങളുടെ ചക്രവത്തിയും പ്രജകളുടെ പ്രതിപുരുഷനാണ്.

സ്ത്രീ:—അതെ, അതെ. അങ്ങനെയുള്ള രാജ്യഭരണസമ്പ്രദായവും അറിയാം. അല്ലേ?

ഉദയ:—പുസ്തകങ്ങളിൽ വായിച്ചിട്ടുണ്ടു്.

സ്ത്രീ:—നിങ്ങളേ ഞങ്ങടം അമേരിക്കയിലേയ്ക്കു ക്ഷണിക്കുന്നു. ജനങ്ങടംക്കു് എന്തു സ്വാതന്ത്ര്യമുണ്ടെന്നു് അവിടെ വന്നു തന്നേ അറിയുക.

ഉദയ:—സന്തോഷമായി. നിങ്ങളുടെ ക്ഷണനം ഞാൻ സ്വീകരിക്കുന്നു. എന്നാൽ ഇപ്പോടം പുറപ്പെടുന്നതിനു തരമില്ല. എന്തായാലും ഞാൻ അമേരിക്കയിൽ എത്തി നിങ്ങളെക്കാണും.

സ്ത്രീ:—മുൻകൂട്ടി അറിവുതന്നാൽ ഞങ്ങടം വേണ്ടതുപോലെ നിങ്ങളുടെ താമസത്തിനു വേണ്ട സൗകര്യങ്ങടം ഉണ്ടാക്കാം.

ഉദയ:—അങ്ങനെ തന്നെ.

സ്ത്രീ:—ആ ചക്രവത്തി വിവാഹം ചെയ്തിട്ടുണ്ടോ?

കപ്പി:—സ്ത്രീകടംക്കു് ഇങ്ങനെയുള്ള കാര്യങ്ങളിലേ ശ്രദ്ധയുള്ളൂ.

സ്ത്രീ:—ഇതല്ലേ പ്രധാനം?

ഉദയ:—അതിലെന്തു്? അദ്ദേഹം വിവാഹം ചെയ്തിട്ടില്ല. സർവ്വകാലങ്ങളിലും ഈശ്വരനേ ഭജിച്ചുംകൊണ്ടിരിക്കയാണു്. ചിലപ്പോടം ഏറെക്കാലത്തേയ്ക്കു കണ്ടില്ലെന്നു വരും. ഇങ്ങനെ തിരോധാനാനുഗ്രഹശക്തിയുള്ള പുരുഷനാണു ആ ചക്രവത്തി.

സ്ത്രീ:—പിന്നെ ആരാണു രാജ്യം ഭരിക്കുന്നതു്?

ഉദയ:—അദ്ദേഹത്തിന്റെ വിശ്വസ്തനായ പ്രധാന മന്ത്രി.

സ്ത്രീ:—ആരാണതു്?

ഉദയ:—'ധൃതരാഷ്ട്രർ'.

സ്ത്രീ:—ഓഹോ! കേട്ടിട്ടുണ്ടു്. ആ പേരു ഞങ്ങടംക്കു പറയുവാൻ പ്രയാസം. കേട്ടിട്ടുണ്ടു്. അദ്ദേഹത്തിനു ഭാര്യമാർ എത്രയുണ്ടു്?

കുപ്പി:—സ്ത്രീസ്വഭാവം. വിവാഹം, ഭാര്യ, കഞ്ഞുങ്ങൾ.

സ്ത്രീ:—ഇവയല്ലേ ലോകത്തിന്റെ അധിഷ്ഠാനം. ഈ ഭാഗങ്ങളിലുള്ള രാജാക്കന്മാർ അനേകം ഭാര്യമാരുള്ളവരാണെന്നു കേട്ടിട്ടുണ്ട്.

ഉദയ:—സൂക്ഷ്മമാണ്. സന്താനാർത്ഥം ചിലർ രണ്ടാമതും, മൂന്നാമതും, നാലാമതും, അഞ്ചാമതും വിവാഹം ചെയ്യുന്നുണ്ട്. ഇവിടെ പുത്രനെക്കൂടാതെ സൽഗതി ലഭിക്കുന്നില്ല എന്നാണൊരു വിശ്വാസം. അവിടെ അതില്ല.

സ്ത്രീകം:—ഈ യുവാവു കാര്യകാരണവിവേചനത്തോടുകൂടി സംസാരിക്കുന്നു. കൊള്ളാം. നിങ്ങളുടെ രാജാ, ഓ, മന്ത്രി..... എന്താണു പേര്—

ഉദയ:—അദ്ദേഹം ചക്രവർത്തിയെപ്പോലെ ഒരു സുജനമാണ്.

സ്ത്രീ:—സുജനം: സുജനം: ആ സുജനത്തിനു് എത്ര ഭാര്യമാരുണ്ട്?

ഉദയ:—ഒന്ന്.

സ്ത്രീ:—മക്കളും ഉണ്ടോ?

ഉദയ:—ഉണ്ട്. വിവാഹംചെയ്യുന്നതിനു മുമ്പേ ഒരു മകനുണ്ട്. വിവാഹംചെയ്തതിന്റെ ശേഷവും ഒരു മകനുണ്ട്. രണ്ടും അദ്ദേഹത്തിന്റെ മക്കൾതന്നെ.

സ്ത്രീ:—(ഉറക്കെച്ചിരിക്കുന്നു) എത്രവയസ്സായി?

ഉദയ:—അറുപതിലധികം വയസ്സ്.

സ്ത്രീ:—ആ നിങ്ങടെ സുജനത്തിന്നു്, പേരു ഞങ്ങൾക്കു പറഞ്ഞുതരുമോ—പുരുഷഭാര്യമാരും ഉണ്ടെന്നു കേട്ടവല്ലൊ.

കുപ്പി:—(ചിരിച്ചുംകൊണ്ടു്) ഇവർ പെൺകുട്ടികളല്ലെ? കുറുമ്പോക്കു്.

ഉദയ:—എന്താണർത്ഥം—പുരുഷഭാര്യ—ഞങ്ങളുടെ ഭാഷയിൽ ഈ പ്രയോഗമില്ല. (Man wife—wife man).

സ്ത്രീ:—സ്ത്രീകളെപ്പോലെ ഭാര്യമാരായിരിക്കുവാൻ സമ്മതിക്കുന്ന പുരുഷന്മാരെയാണ് പുരുഷഭാര്യമാർ എന്നു ഞങ്ങളം ഗ്രഹിച്ചിരിക്കുന്നതു്.

ഉദയ:—എന്തോ? എനിക്കറിയാൻ തരമില്ല.

സ്ത്രീ:—ആ പുരുഷഭാര്യമാർ സുന്ദര്യമുള്ളവർ തന്നെയോ?

കപ്പി:—(ചിരിച്ചുംകൊണ്ടു്) ഈ പെണ്ണുങ്ങൾക്ക് എന്താണു പറഞ്ഞുകൂടാത്തതു്?

സ്ത്രീ.—ഒരു സ്ത്രീഭാര്യയും രണ്ടു പുരുഷഭാര്യമാരും പ്രധാനമായും, പിന്നെ രണ്ടുവകയിലും സംഖ്യയില്ലാതെയും.....

ഉദയ:—എന്താണിതു്? (ആത്മഗതം) കഷ്ടം! നമ്മുടെ നാടു് ഇങ്ങനെ ദുഷിച്ചുപോയല്ലൊ. ഇങ്ങനെ പരിഹാസപാത്രമായിത്തീർന്നുവല്ലൊ.

സ്ത്രീ:—ആ പുരുഷഭാര്യമാക്ക് എന്തു സ്വത്തുനൽകീട്ടുണ്ടു്?

ഉദയ:—എനിക്കു അറിയാൻ പാടില്ല.

കപ്പി:—വേണ്ട. അധികപ്രസംഗം മതിയാക്കുവിൻ (എന്നു തടയുന്നു.)

സ്ത്രീകൾ:—നിങ്ങൾ അതി മാന്യനാണു്. നിങ്ങളേ കോപിപ്പിക്കുവാൻ ഞങ്ങളുദ്ദേശിക്കുന്നില്ല. നമ്മുടെ മാതൃഭൂമിയോടു നമുക്കു വാത്സല്യം ഇല്ലാതെയിരിക്കുമോ? അതുകൊണ്ടു മാപ്പു ചെയ്യുവിൻ.

കപ്പി:—(ഉദയഭാനുവിനോടു്) ഇവർ അമ്മേരിക്കായിൽ ഉള്ളവരത്രെ. ഇവക്കു സ്വാതന്ത്ര്യമേറും. ഇവരോ ലോകത്തിന്റെ നാനാഭാഗങ്ങളിലും സഞ്ചരിച്ചു്, ആ ദേശങ്ങളിൽ പാർക്കുന്നവരുടെ മര്യാദകളെയും ആചാരങ്ങളെയും, നീതികളെയും നയങ്ങളെയും മറ്റു സമ്പ്രദായങ്ങളെയും, അറിയുവാൻ പുറപ്പെട്ടിയാണു്. ഞങ്ങൾ ധർമ്മപുരിയുടെ തുറമുഖത്തിൽ അടുത്തപ്പോൾ ഇവർ കരയ്ക്കിറങ്ങി ഏഴെട്ടുദിവസം അവിടെത്താമസിച്ചു.

ഉദയ:—മനസ്സിലായി. ഇവരുടെ ഉദ്ദേശ്യം നല്ലതുതന്നെ.

സ്ത്രീ:—ഞങ്ങൾക്കു നിങ്ങളുടെ നാട്ടിനെക്കുറിച്ചു ചിലതൊക്കെ അറിയുവാനുണ്ടു്. അതാണു ഞങ്ങൾ ഇങ്ങനെ സംസാരി

ച്ചുത്. അതു മര്യാദയല്ലെന്നു ഞങ്ങൾക്കറിയാം. ഞങ്ങൾക്ക് ആ നാട്ടിനെക്കുറിച്ചു പലതുമൊക്കെ ഗ്രഹിക്കുവാനുള്ള മോഹത്തിൽ മര്യാദയേ ഗണിച്ചില്ല. ക്ഷമിക്കണേ!

ഉദയ:—എന്നോട്ടു നിങ്ങൾ ഒരപരാധവും ചെയ്തില്ലല്ലൊ. നിങ്ങളും ഉത്തമ മഹിളകളാണെന്നു തോന്നുന്നു. നിങ്ങളുമായി പരിചയപ്പെടുന്നതിനു സംഗതിയായതിൽ എനിക്ക് അത്യധികം സന്തോഷമുണ്ട്.

സ്ത്രീ:—ഹേ, കപ്പിത്താനേ! ഞങ്ങൾ ഞങ്ങളുടെ ജല്പനം കൊണ്ട് ഈ മാന്യനായ യുവാവിനെ മുഷിപ്പിക്കയില്ലെന്നു പ്രതിജ്ഞ ചെയ്യുന്നു. നിങ്ങൾക്കു ജോലിയുണ്ടെങ്കിൽ പോകാം. ഞങ്ങൾ ഈ യുവാവുമായി കുറേനേരം സംഭാഷണം ചെയ്തുകൊള്ളട്ടെ.

കപ്പി:—അങ്ങനെ ചെയ്യുവിൻ. (എന്നു പോകുന്നു)

സ്ത്രീ:—ഞങ്ങൾ അമ്മേരിക്കയിലുള്ളവരാണ്. ഞങ്ങൾക്കു നിങ്ങളുടെ ജാതിവിഭാഗം ഒന്നുമില്ല. ആഭിജാത്യംകൊണ്ടുള്ള വഴക്കും ഞങ്ങൾക്കില്ല.

ഉദയ:—അതു നല്ലതുതന്നെ. ഈ ഭാരതഖണ്ഡത്തെ വ്യാകുലമാക്കുന്നതു മതഭേദവും ജാതിഭേദവും തന്നെ എന്നു സമ്മതിച്ചേ തീരൂ.

സ്ത്രീ:—ജാതിവിഭാഗം എന്താണെന്നു ഞങ്ങൾക്കു മനസ്സിലായി. ഒരു മേൽജാതിക്കാരൻ ഒരു കീഴ്ജാതിക്കാർനേ തൊടുകയോ തീണ്ടുകയോ ചെയ്യുന്നില്ല. അതുകൊണ്ടു നിങ്ങൾക്കു പല അസൗകര്യങ്ങളുമുണ്ട്.

ഉദയ:—അമേരിക്കായിലും ജാതിഭേദം ഇല്ലെന്നുണ്ടോ? നിങ്ങൾതന്നെ, അമ്മേരിക്കയിലെ നാട്ടുകാരായ അപരിഷ്കൃതന്മാരോട് എങ്ങനെയാണു വർത്തിക്കുന്നതു്.

സ്ത്രീ:—ശരിതന്നെ. അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നുണ്ട്. ജീവിതമത്സരം എവിടെയാണില്ലാത്തതു്? അവർ, അശക്തർ—മന്ദബുദ്ധികൾ—അജ്ഞാനത്തിൽ മുഴുകിക്കിടക്കുന്നവർ—അവർ, ലോകഗതി തടയുന്നവർ—അതൃഷ്ണമേഖലയിലേ ദീർഘവാസംകൊണ്ട് അവർ കെട്ടുപോയതാണ്. പക്ഷെ, ഇന്നുള്ള ഞങ്ങളും അവിടെ ദീർഘകാലം താമസിച്ചു് അലസന്മാരായിപ്പോകുമെന്നു ഞ

ങ്ങൾക്കും അറിയാം. എന്നാലും കഴിയുന്നിടത്തോളം ആ നാട്ടുകാരേ പരിഷ്കാരസമ്പ്രദായം പിന്തുടർന്നു കൃഷിചെയ്യുന്നതിനും ശരീരം രക്ഷിക്കുന്നതിനും വിദ്യാഭ്യാസം സ്ഥിരീകരിക്കുന്നതിനും ഞങ്ങൾ അഭ്യസിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്. ഞങ്ങൾ ഒന്നുചേർന്ന്, അവരേ അപരിഷ്കൃതാവസ്ഥയിൽ തന്നേ തള്ളിയിട്ട. ഞങ്ങളും സ്വാർത്ഥനിരതരായിരുന്നുവെങ്കിൽ അവർ മുന്നോട്ടുവന്നു ഞങ്ങളോടു തന്നേ മല്ലിടുന്നതിനു സംഗതിയാവുകയില്ലല്ലൊ.

ഉദയ:—ശരിയാണു്. ആവക ഗുണം നിങ്ങൾ ചെയ്യായ്കയില്ല.

സ്ത്രീ:—ധർമ്മപുരിയിൽ ഞങ്ങൾ കണ്ട അനാചാരങ്ങൾ ലോകത്തിന്റെ മറെറാരുഭാഗത്തും കാണുന്നതല്ല.

ഉദയ:—എന്തെല്ലാമാണു്? നിങ്ങൾ ഒന്നും തെറിദ്ധരിക്കുന്നതേ. നിങ്ങൾ ഇങ്ങനെ അറിവു ശേഖരിച്ചു ഗ്രന്ഥമാക്കി പ്രസിദ്ധംചെയ്യുന്നവരാണു്. നിങ്ങളുടെ ഇംഗ്ലീഷുഭാഷയും, ഇപ്പോൾ ലോകഭാഷയായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു. ആ സ്ഥിതിക്കും നിങ്ങൾ പ്രത്യേകം സൂക്ഷിക്കണം. നിങ്ങളുമായുള്ള കുറേനേരത്തെ സംഭാഷണപരിചയംകൊണ്ടു് എനിക്കു നിങ്ങളേ സംബന്ധിച്ചു്, ഒരു ശങ്ക ഉണ്ടായിരിക്കുന്നു.

സ്ത്രീ:—അങ്ങനെ എന്താണു ഞങ്ങൾ സംസാരിച്ചതു്?

ഉദയ:—(ചിരിച്ചുംകൊണ്ടു്) ധൃതരാഷ്ട്രക്കു പുരുഷഭാര്യമാർ ഉണ്ടെന്നല്ലേ ധരിച്ചിരിക്കുന്നതു്?

സ്ത്രീ:—അങ്ങനെയാണു ഞങ്ങൾ കേട്ടതു്. സ്ത്രീകൾ ഭാര്യമാരായിരിക്കുന്നതുപോലെ ധർമ്മപുരിയിൽ ചില പുരുഷന്മാർ ഭാര്യമാരായിരിക്കുന്നവരും ഉണ്ടല്ലൊ. അവരുടെ രമ്യമായ ഫർണ്ണിച്ചറുകളും മറവും ഞങ്ങൾക്കു കാണിച്ചുതന്നിട്ടുണ്ടു്. സ്ത്രീഭാര്യമാർക്കുള്ളതു പ്രത്യേകം—പുരുഷഭാര്യമാർക്കു പ്രത്യേകം.

ഉദയ:—നിങ്ങൾക്കു ലഭിച്ച അറിവു് ശരിയായിട്ടുള്ളതല്ല. പുരുഷന്മാർ ഏവിടേയെങ്കിലും ഭാര്യമാരായിട്ടിരിപ്പുണ്ടോ?

സ്ത്രീ:—ഉണ്ടു്. ധർമ്മപുരിയിൽ. അവരേ ഞങ്ങൾ കണ്ടു. രാജഭാര്യമാരെപ്പോലെ രണ്ടു കുതിരപൂട്ടിയ രാജാവിന്റെ വണ്ടിയിൽ സവാരി ചെയ്യുന്നതു ഞങ്ങൾ കണ്ടുവല്ലൊ.

ഉദയ:—ആരെയാണു കണ്ടതു്? കേൾക്കട്ടെ.

സ്ത്രീ:—ഞങ്ങടം കണ്ടതു് ഒരു രസികനെയാണു്. പൊൻകസവു ചുറ്റിയ തൊപ്പിയും ശ്രോത്രഭൂഷണങ്ങളും വാച്ചിന്റെ ചങ്ങലയായിട്ടു രത്നഖചിതമായ ഒരു സ്വർണ്ണമാലയും ഇട്ടു്, സ്ത്രീകളുടെ ആഡംബരത്തിനു ചേരുന്ന ഒരുവക പട്ടുകൊണ്ടുള്ള ഉടുപ്പുകളും ധരിച്ചു് ഒരു രസികൻ, കുതിരവണ്ടിയിൽ രാജപദവിക ളോടുകൂടി സവാരിചെയ്യുന്നതു ഞങ്ങടം കണ്ടവല്ലൊ. അവൻ ഒരു ഭാഗ്യ—പ്രധാനഭാഗ്യ—അവന്റെ അധീനത്തിലാണു് മറ്റു സ്ത്രീ ഭാഗ്യമാരും പുരുഷഭാഗ്യമാരും എന്നു കേട്ടവല്ലൊ?

ഉദയ:—(സ്വഗതം) ഇവർ ആരെയാണു് ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുന്നതു്? ദുര്യോധനനെത്തന്നെ. കഷ്ടം! എന്റെ മാതൃഭൂമിയെക്കുറിച്ചു ഞാൻ ലജ്ജിക്കേണ്ടവനായി വന്നവല്ലൊ.

സ്ത്രീ:—എന്താണാലോചിക്കുന്നതു്? ഞങ്ങടംക്കു് എല്ലാം നല്ലപോലെ അറിവുണ്ടു്.

ഉദയ:—പുരുഷന്മാർ ഭാഗ്യമാരാകുമോ?

സ്ത്രീ:—അതാണു് ഞങ്ങടംക്കും കുതുകമുണ്ടാകുന്നതു്. സ്ത്രീകടം ഭാഗ്യമാരാകുന്നതും വിവാഹം ചെയ്യുന്നതും സന്താനോത്പാദനാണു്. പ്രപഞ്ചസ്ഥിതിപാലനത്തിനു് സ്ത്രീപുരുഷന്മാരുടെ വിവാഹം ആവശ്യം തന്നെ. ഈ പുരുഷഭാഗ്യത്തിനു മക്കളുണ്ടോ?

ഉദയ:—(ആത്മഗതം) എന്തു കഥയില്ലായ്മ? പരമസാധുക്കടം. ഇവർ ഒന്നും അറിയാതെ ഇങ്ങനെ പറയുന്നവല്ലൊ. ഇവരോടു് എന്താണു പറയുക? (പ്രകാശം) ഭാഗ്യത്തിനു മക്കളുണ്ടു്.

സ്ത്രീ:—(കൂട്ടത്തോടെ ചിരിച്ചുംകൊണ്ടു്) എന്തു പുളു! എന്തു പുളു!

ഉദയ:—നിങ്ങടം ആരെക്കുറിച്ചാണു പറയുന്നതു്?

സ്ത്രീ:—ഞങ്ങടം അവന്റെ പേരു കുറിച്ചിട്ടുണ്ടു് (എന്നു പറഞ്ഞു ഒരു ചെറിയ പുസ്തകം ഉടുപ്പിന്റെ ഉറയിൽ നിന്നുമെടുത്തു തുറന്നുനോക്കീട്ടു്) 'ദുര്യോധനൻ' എന്നു് എല്ലാ സ്ത്രീകളും ഒരേ ശബ്ദത്തിൽ പറയുന്നു.

ഉദയ:—[ആത്മഗതം] ഇവന്റെ ധനം, ദുഷ്പ്രശസ്തിതന്നെ. കഷ്ടം! [പ്രകാശം] നിങ്ങടം ആരെ ഉദ്ദേശിച്ചാണു പറയുന്നതെന്നു ഞാൻ ഇപ്പോടം അറിയുന്നുണ്ടു്. നിങ്ങടം ഈ വിധം

സംസാരിക്കുന്നതിനിടയായതിൽ എനിക്കും അതിയായ വ്യസന മുണ്ട്. എന്താണു ചെയ്യുക? ഒരു ദുഷ്ടൻ, ഒരു മഹാപാപി, ഒരു രാജ്യത്തെയും ഒരു രാജകുടുംബത്തെയും, രാജ്യത്തിന്റെ യശസ്സിനെയും നശിപ്പിക്കുന്നതിൽ സർവ്വ പൗരന്മാർക്കും വ്യസനമുണ്ട്. ധൃതരാഷ്ട്രർ ഒരു സാധുവാണ്. നല്ല സ്ഥിതിയിൽ ഭരണം നിർവ്വഹിച്ചും വന്നു. ഈ മഹാപാപി ഏതു വിധത്തിലാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ബുദ്ധി സ്തംഭിപ്പിച്ചതു് എന്നറിയുവാൻ പാടില്ല. കഷ്ടം. ഒരുവൻമൂലമായി ഒരു രാജ്യം ഇതാ പരാധീനമായിപ്പോയി.

സ്ത്രീ:—രാജാവിനെന്തു ദോഷമുണ്ടെങ്കിലും, മന്ത്രി നേരെ ഇരുന്നാൽ ഭരണത്തിനു് ഒരു കേടും പറ്റുകയില്ലല്ലൊ.

ഉദയ:—ഒരു പാപി എങ്ങനെയാണെന്നറിയുവാൻ പാടില്ല. ആദ്യം സേവനായി അടുത്തുകൂടി ഏതു വിധത്തിലോ ബുദ്ധിയെ മയക്കിക്കളഞ്ഞു. എന്തു കഷ്ടം!

സ്ത്രീ:—അങ്ങനെയാണൊ?

ഉദയ:—[ആത്മഗതം] ഒരു ധർമ്മസങ്കടത്തിൽ അകപ്പെട്ടുവല്ലൊ. സത്യത്തെ പറയാതിരിക്കുന്നതെങ്ങനെ? സത്യമല്ലേ? സത്യം പറയുന്നതെങ്ങനെ?

സ്ത്രീ:—എന്താണാലോചിക്കുന്നതു്? വാസ്തവം മറയ്ക്കുന്നതു കൊണ്ടാണു് ഹിന്ദുക്കൾക്കു പരാജയം സിദ്ധിക്കുന്നതു്. ദോഷം എവിടെയുണ്ടോ അവിടെ അതിനെ ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുക. ഞങ്ങളുടെ രാജ്യരേണസന്ദ്രദായം അതാണ്. സത്യവും ന്യായവും ധർമ്മവും നടത്തുന്നതിൽ ഞങ്ങൾ ആളുകളുടെ ധനവല്പത്തേയോ സ്ഥാനവല്പത്തേയോ നോക്കാറില്ല. അക്രമത്തെ മർദ്ദിക്കുക. അതിനെ ഒരിക്കലും ഞങ്ങൾ മറയ്ക്കുന്നില്ല. ആരായാലും വേണ്ടതില്ല. സത്യം പറയുവാൻ മടിക്കേണ്ട. സത്യം വെളിപ്പെടുത്തുന്നതിനു് ഒട്ടധികം സ്ഥൈര്യം ആവശ്യമുണ്ട്.

ഉദയ:—നിങ്ങൾ പറയുന്നതു ശരിയാണ്. ഞാനും, രാജ്യഭരണയശസ്സിനെ മലിനമാക്കുന്ന ഒരുവക ദുഷ്പരിഷയുടെ ഹിംസ ഏറിട്ടു വന്നിട്ടുള്ളതാണ്. അതുകൊണ്ടതേ പറയുവാൻ മടിക്കുന്നതു്.

സ്ത്രീ:—ഛേയ്, എന്ത്? പറഞ്ഞില്ലെ രാജാധികാരം അപഹരിച്ചുംകൊണ്ട് ജനങ്ങളെ ഉപദ്രവിക്കുന്ന ഒരു പരിഷ എല്ലാ രാജ്യങ്ങളിലും ഉണ്ട്. ഞങ്ങടം അമ്മേരിക്കയിൽ ഉള്ളവരാണ്. ഞങ്ങളുടെ യാത്രയുടെ ഉദ്ദേശ്യവും ഇതുതന്നെ. ഞങ്ങടം, കിട്ടുന്ന സംഗതികളെ അവയുടെ യാഥാർത്ഥ്യത്തെ പരിശോധിച്ചിട്ട് പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുകയാണ്. അതുകൊണ്ട് ഞങ്ങളോട് പരമാർത്ഥം മുഴുവനും പറയുക. അധൈര്യം വേണ്ട. ഇതാണ് ഞങ്ങളുടെ വിദ്യാഭ്യാസരീതിക്കും നിങ്ങളുടേതിനും തമ്മിലുള്ള അന്തരം, നിങ്ങടം വിദ്യാഭ്യാസത്തെ നിർവ്വഹിച്ചശേഷം ഒരു വക ധർമ്മഭീരുക്കളായും, ഞങ്ങടം വിദ്യാഭ്യാസംകൊണ്ട് ധീരോദാത്തരായും പരിണമിക്കുന്നു. ഞങ്ങടംക്ക ലോകം മുഴുവനും സഞ്ചരിക്കുവാൻ ഒരു ക്രൂസലുമില്ല. നിങ്ങളോ, സംശയംകൊണ്ടും ഭയംകൊണ്ടും ഒട്ടകത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

ഉദയ:—എന്നെ നിങ്ങടംക്ക പരിചയമില്ല. എന്നെ ഒരു കുറ്റക്കാരനായിട്ടാണ നിങ്ങടം ഇപ്പോടം അറിയുന്നത്. എന്നിൽ കുറ്റം ചുമത്തിയിരിക്കുന്ന രാജ്യത്തിലുള്ള അധികാരസ്ഥന്മാരുടെ കസ്തൂതികളെയാണ് നിങ്ങടം എന്നോട് ചോദിക്കുന്നത്. എങ്ങനെയാണ പറയുക? പറഞ്ഞാലും എന്റെ വാക്കുകളിൽ നിങ്ങടംക്ക വിശ്വാസം ഉണ്ടാകുമോ?

സ്ത്രീ:—ഞങ്ങടം അറിയാത്തതായി നിങ്ങളുടെ ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിലേ സംഭവങ്ങളിൽ ഒന്നുമില്ല. ഞങ്ങടം നിങ്ങളുടെ കഥ മുഴുവനും കപ്പിത്താൻ പറഞ്ഞു നന്നായി അറിഞ്ഞിട്ടാണ നിങ്ങളുമായി സംഭാഷണം ചെയ്യണമെന്ന് ഉറച്ചിട്ടുള്ളത്. രാജ്യത്തിന്റെ സ്ഥിതി നല്ലപോലെ അറിയുന്നുണ്ട്. വൃഥാവിലാണോ ഞങ്ങടം ഒരു വാരത്തിലധികം ധർമ്മപുരിയിൽ താമസിച്ചത്?

ഉദയ:—അറിയാവുന്ന സ്ഥിതിക്ക് എന്നെ നിർബന്ധിക്കാതിരിക്കണേ.

സ്ത്രീ:—നിർബന്ധിക്കുന്നില്ല. എങ്കിലും നിങ്ങളുടെ പരമശത്രുക്കളുടെ കൃത്യങ്ങടം പറയുവാൻ ഇത്ര മടിയോ? ഭയംകൊണ്ടല്ല തീർച്ചതന്നെ. ബ്രിട്ടീഷ് സാമ്രാജ്യത്തിൽ ആണ് ഇപ്പോടം നാം ഇരിക്കുന്നതെന്നും നിങ്ങടംക്കറിയാമല്ലൊ. നിങ്ങളുടെ ബുദ്ധിഗുണം നന്നായി. അങ്ങനെതന്നെ ശത്രുക്കളോട് വർത്തിക്കണം.

ഉദയ:—അങ്ങനെ നിങ്ങൾക്കു തോന്നിയതു് എന്റെ ഭാഗ്യം.

ഈ സമയം യാത്രക്കാർക്കു കപ്പൽ വിട്ടു പോകുവാനുള്ള മണി അടിക്കുകയും തുറമുഖത്തിൽ ഇറങ്ങുവാനുള്ളവർ എല്ലാവരും കപ്പലിൽ നിന്നിറങ്ങി പാലത്തിൽക്കൂടെ നടന്നു കരയ്ക്കു പോവുകയും ചെയ്തു. ഉദയഭാനുവും കപ്പിത്താനും ഒരുമിച്ചു കപ്പലിൽ നിന്നും ഇറങ്ങി കരയ്ക്കു പോയി പട്ടാളങ്ങളം കിടക്കുന്ന കോട്ടയിലേയ്ക്കു തിരിച്ചു.

അദ്ധ്യായം ൧൯.

മാധവനും പത്രാധിപരും.

ലോകത്തിന്റെ നാനാഭാഗങ്ങളും ഇംഗ്ലീഷു് സാമ്രാജ്യത്തിൽ ഉൾപ്പെട്ടവയാണല്ലൊ. അവയിൽ ഏറ്റവും പ്രധനമായിട്ടുള്ളതു ഭാരതഖണ്ഡമാകുന്നു. ഈ കഥയ്ക്കു വിഷയമായ ധർമ്മക്ഷേത്രം ആ ഭാരതഖണ്ഡത്തിൽ അടങ്ങിയതല്ലെന്നു വരുമോ? പക്ഷെ, ധർമ്മക്ഷേത്രം ഭാരതഖണ്ഡത്തിന്റെ വടക്കുമേക്കേ മൂലയിൽ ഉള്ള പർവ്വതപങ്ക്തികളുടെ ഇടയിൽനിന്നും തെക്കുപടിഞ്ഞാറു കിടപ്പുള്ള സമുദ്രത്തിലേയ്ക്കു ചാടിപ്പോയിരിക്കയാണോ എന്നും പലരും സംശയിക്കുമായിരിക്കും. രണ്ടാംഭാരതയുദ്ധത്തിനു രണ്ടാം ഭാരതഖണ്ഡവും വേറേ തന്നെ. യുദ്ധക്കളമായ കുരുക്ഷേത്രവും വേറെ. അല്ലെ? വീരാളിയായ അർജ്ജുനനും തേരിൽനിന്നും ഇറങ്ങി ആയുധം വച്ചുവല്ലൊ? ഭീമാചാര്യനും ഒരു പാചകനായിട്ടു ഗാന്ധാരിയുടെയും ഭാനുമതിയുടെയും ചട്ടകത്തെയും ഇളക്കിയുംകൊണ്ടു ദുര്യ്യോധനൻ അറിയാതെ അവരുടെ അടുക്കൽ എത്തി തന്നത്താനെ അവതാളം ചവുട്ടുകയാണല്ലൊ. രണ്ടാംയുദ്ധം അയ്യായിരത്തിമുപ്പത്തിനാലിനു മുമ്പെ ഉണ്ടായ ഒന്നാംഭാരതയുദ്ധത്തെപ്പോലെ അല്ലെന്നു പലപ്പോഴും പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ടു്. നകുലൻ, സഹദേവൻ, ദുര്യ്യോധനൻ, ദുശ്ശാസനൻ, ധൃതരാഷ്ട്രർ, ഗാന്ധാരി, ഭാനുമതി ഇവർ അവശേഷി

ക്കെ ഇരുപത്താറുദിവസം ഭീഷ്മകന്മാരും കൗരവന്മാരും തമ്മിൽ കഠോരമായി പൊരുതു. ഭീഷ്മകന്മാരിൽ ഭീഷ്മദ്രോണാദികളേ കൊല്ലുന്നതിന് ഒരു ശിഖണ്ഡിയെ, അഥവാ ധർമ്മപുത്രരെക്കൊണ്ട് ഒരു അസത്യം പറയിക്കയെ ആവശ്യമില്ലായിരുന്നു. ധർമ്മപുത്രർ യുദ്ധത്തിനിടയിൽ ചതിയന്മാർ ഏറ്റവും അപമൃത്യുവിനു വശനായി. അശ്വത്ഥാമാവു് ചൂഡാമണി തന്നെത്താനേ പറിച്ചെറിയുന്നതിനു മുമ്പു് ദ്രോണർ കാലഗതി പ്രാപിച്ചുപോയതുകൊണ്ടു ധർമ്മപുത്രരെക്കൊണ്ടു് ഒരു അസത്യം പറയിക്കുവാൻ ജീവിച്ചിരുന്നില്ല. അജ്ജുനൻ ധർമ്മയുദ്ധത്തിൽ അപവാദം സഹിക്കാൻ ധൈര്യമില്ലാതെ തോറ്റോടി നകുലന്റെ അനന്തകരഭോഷണത്തെ ഭയന്നു് ഒളിച്ചിരിക്കയാണു്. ഭീഷ്മകന്മാർ ആകപ്പാടേ വ്യാകുലപ്പെട്ടു് യുദ്ധക്കളത്തിൽ ചാടി ഇറങ്ങുവാൻതന്നെയും മനസ്സില്ലാതെ അങ്ങുമിങ്ങും ഇരുന്ന പല ഗോഷ്ഠികളും കാണിക്കയും, ശാപങ്ങളം ഇട്ടുകയും, മന്ത്രങ്ങളം ജല്പിക്കയും, തന്ത്രങ്ങളം പ്രയോഗിക്കയും ചെയ്തുകൊണ്ടു് ആരുടെയും ദൃഷ്ടിയിൽ പെടാതെ ചരിക്കയാണു്. രണ്ടാംഭാരതയുദ്ധം പതുക്കെ ഒരു കളത്തിൽനിന്നും മറെറാരു കളത്തിലേയ്ക്കു ചാടി. ഭീഷ്മകന്മാർ തോറ്റോടിപ്പോയല്ലൊ. പിന്നെ, ശകുനി ചത്തിട്ടില്ലെങ്കിലും ക്രൂടക്കൂടെ മൂളുന്നതേ ഒള്ളൂ. സിംഹളന്മാക്കു പ്രത്യേകം വൈകുണ്ഠവും, കൈലാസവും, കാശിയും, രാമേശ്വരവും, അവരുടെ വിശ്വാമിത്രൻ നിർമ്മിക്കുവാൻ ഒരുമ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ഈ കാലത്തു് അവക്കു് അരയും തലയും മുറുക്കുവാനും യുദ്ധക്കളത്തിൽ ചാടിയിറങ്ങുവാനും സൗകര്യമില്ല. നൂറിലൊട്ടു ത്രിശങ്കുസ്വർഗ്ഗങ്ങം വിശ്വാമിത്രൻ നിർമ്മിക്കേണ്ടതായിട്ടുണ്ടു്. അതു വിശ്വാമിത്രന്റെ പ്രാരബ്ധം. നമ്മുടെ പ്രാരബ്ധം ഈ ആഖ്യായിക എഴുതുകയാണല്ലൊ. അതുപോലെ ആരെയും പ്രാരബ്ധകർമ്മം വിടുന്നതല്ല. നൂറിലൊട്ടു പ്രതിഷ്ഠകളും കഴിയുമ്പോം സിംഹളന്മാർ ആവശ്യപ്പെടുന്ന ഉപനയനവും അതിനു മുമ്പിലും പിമ്പിലും ഒള്ള എല്ലാ ചടങ്ങുകളും ഏറ്റിട്ടു ഹംസളന്മാരായി പരിണമിക്കട്ടെ.

മനുഷ്യർ ഒരുവക വിശേഷജന്തുക്കളാണു്. അവരുടെ കുടുംബങ്ങളം നാട്ടിൽ സ്ഥാപിക്കുന്നതിനു വേണ്ട ശ്രമങ്ങളം അവർ ചെയ്യുന്നുണ്ടു്. അതു് ഒരു പരമ്പര—ഒരുവന്റെ കുടുംബത്തെ

ഒരു ദേശത്തിന്റെ ഒരു മൂലയിൽ ഇളകിപ്പോകാത്ത വിധത്തിൽ പ്രതിഷ്ഠിക്കുക. പിന്നീട് പല ആചാരങ്ങളെയും ആ കുടുംബത്തിനോട് ഒട്ടിച്ചുചേർക്കുക. ഇങ്ങനെ പല പല പരമ്പരകളെയും ഏർപ്പെടുത്തിട്ട് അവയാൽ ചുഴഞ്ഞുപിടിച്ച വലയുക—ഇതു മനുഷ്യസമ്പ്രദായം. ഈ പ്രതിഷ്ഠകളെക്കൊണ്ടു തൃപ്തിപ്പെടാതെ കല്ലുകൊണ്ടും ലോഹംകൊണ്ടും പ്രതിമകൾ ഉണ്ടാക്കി അവയെയും ഭൂമിയിൽ പ്രതിഷ്ഠിച്ചു് അവക്കും ആ പ്രതിമകൾക്കും സ്നാനം, ഭക്ഷണം, വസ്ത്രധാരണം ആദിയായ നമ്മുടെ ശരീരാവശ്യങ്ങൾ വേണ്ടതാണെന്നു കല്പിച്ചു് അവയും മുട്ടുകൂടാതെ ദിവസംപ്രതി ആ പ്രതിമകൾക്കു ലഭിക്കുന്നതിനു വേണ്ട ഏർപ്പാടുകൾ ചെയ്യുക. നമുക്കു സഹജമായുള്ള ശരീരത്തെ രക്ഷിക്കുന്നതിനുതന്നെ എത്ര പ്രയത്നം ആവശ്യമുണ്ട്. അതുകൂടാതെ ആ ശരീരത്തോടു ചേർന്നു പല ബന്ധങ്ങൾ ഉള്ളവയും നമ്മുടെ ശ്രദ്ധ കൂടാതെ തൃപ്തിപ്പെടുന്നില്ല. അങ്ങനെ ഇരിക്കെ—നമുക്കു അന്യഥാവായി വേറെയും സ്ഥാപനങ്ങൾ ഏർപ്പെടുത്തുന്നതും അവയെ പരിരക്ഷിക്കുന്നതും നമ്മുടെ പ്രാരബ്ധക്ലേശങ്ങളെ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനായിട്ടുതന്നെ ആയിരിക്കുമല്ലൊ.

ധർമ്മക്ഷേത്രം ധർമ്മസ്ഥാപനകളെക്കൊണ്ടും ക്ഷേത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടും നിബിഡമായിരിക്കുന്നു. ധർമ്മങ്ങളെ ധ്വംസനംചെയ്യുന്നതിന് ദുഷ്ടോധനനും കൂട്ടരും നിരന്തരം വേലചെയ്യുന്നുണ്ട്. ധർമ്മക്ഷേത്രം പ്രതിഷ്ഠയെ പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നതുതന്നെ ധർമ്മങ്ങളിൽ ആകുന്നു. ധർമ്മങ്ങളെ ധ്വംസനംചെയ്യുന്നതുകൊണ്ട് ധർമ്മക്ഷേത്രം ഇടിഞ്ഞുവീഴാതെയിരിക്കുമോ? ധർമ്മക്ഷേത്രത്തെ ധ്വംസനംചെയ്യുവാൻ ഉദ്ദേശിച്ചിട്ടുള്ളവർ ആദ്യമായി ചെയ്യേണ്ടതു് ധർമ്മസ്ഥാപനകളെ ധ്വംസനംചെയ്യുകതന്നെ. ധർമ്മങ്ങൾ നശിക്കാതെ ധർമ്മക്ഷേത്രവും നശിക്കയില്ല. ദുഷ്ടോധനാദികൾ അവതരിച്ചിരിക്കുന്നതും ഈ ധർമ്മദൂഷണത്തിനും ധർമ്മക്ഷേത്രനാശത്തിനും ആണ്. അവർ ഭീഷ്മകന്മാരെയും സിംഹളന്മാരെയും തോല്പിച്ചിട്ട് ജയഭേരിയും മുഴക്കിക്കൊണ്ടു് ദുഷ്പ്രാപ സൗധങ്ങളിൽ ഉപവസിക്കുകയാണ്. ഉദയഭാനുവിനെ നാട്ടിൽനിന്നും പുറത്താക്കിയതുകൊണ്ടു തൃപ്തിപ്പെടാതെ അവന്റെ കൂട്ടുകാരനായ പത്രാധിപരെയും കൂടുക്കുവാൻ വേണ്ട ഏർപ്പാടുകൾ അവർ ചെയ്തു. ഉദയഭാനു മധുപുരിയുടെ തൂറമുഖത്തെത്തി

യിരിക്കുന്നതായി അറിഞ്ഞപ്പോഴേക്കും തന്നെ ദുര്യോധനാദികൾക്കു മുറുമുറുപ്പായി. ഉദയഭാനുവിനെ 'ആൻഡമാൻ' ദ്വീപിൽ സഹായശൂന്യമായ സ്ഥലത്തു കൊണ്ടുപോയി ആക്കുന്നതിനുവേണ്ടി കപ്പിത്താനെ ഏൽപ്പിച്ച സ്വർണ്ണനാണയങ്ങളുടെ വിലയും ആ കപ്പിത്താന്റെ എഴുത്തും വന്നുചേർന്നപ്പോഴേക്കും ഉദയഭാനുവിനെ പുറത്താക്കിയതുകൊണ്ടു സന്തോഷിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നവർ ഒക്കെ വീണ്ടും മനസ്സിനെ ശല്യപ്പെടുത്തുവാൻ തുടങ്ങി. അതുകൊണ്ട് ഒരുദ്യോഗപ്രമാണിയെ മധുപുരിയിലേയ്ക്കയച്ച് അവിടെയുള്ള പത്രങ്ങളെ വശപ്പെടുത്തുകയും അല്ലെങ്കിൽ പുതുതായി ഒരു പത്രം ആരംഭിച്ച് ഉദയഭാനുവിനെ ശകാരിക്കയും, ഉദയഭാനുവിനെ പുറത്താക്കിയ രാജ്യാധികൃതന്മാരെ വാഴ്ത്തുകയും ചെയ്യേണ്ടതാണെന്നു നകുലനും സഹദേവനും ദുര്യോധനനോട് ഉപദേശിക്കയും അതിന്മണ്ണം ദുര്യോധനൻ ധൃതരാഷ്ട്രരോട് ആജ്ഞാപിക്കയും ചെയ്തു.

പത്രാധിപരും ഉദയഭാനുവിന്റെ പിന്നാലെ മധുപുരിയിൽ എത്തിയപ്പോഴേക്കും എന്തോ കുറേ സമാധാനം ദുര്യോധനാദികൾക്കു ധർമ്മപുരിയിൽ ഉണ്ടായി. ഉദയഭാനു മദ്രാസിൽ എത്തുന്നതിനു മുമ്പേതന്നെ ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിലെ കടുകൈപ്രയോഗം ഭാരതഖണ്ഡം മുഴുവനും പ്രസിദ്ധമാവുകയും കേട്ടവർ ഒക്കെ കഠിനമായി ആക്ഷേപിക്കയും ചെയ്തു.

മധുപുരി ഭാരതഖണ്ഡത്തിലുള്ള ഒരു പ്രധാന നഗരം ആണെന്നു നമുക്കറിയാമല്ലൊ. ആ നഗരത്തിൽ ഒരു ഗവർണ്ണരും ആലോചനക്കാരും ഒരു ഹൈക്കോട്ടും ഉള്ളതായും നമുക്കറിയാം. പ്രസിഡൻസിയുടെ നാനാഭാഗങ്ങളിൽനിന്നും മാന്യന്മാരായുള്ള പല ഗൃഹസ്ഥന്മാരും ആ നഗരത്തിൽ എത്തി പല കാര്യങ്ങൾക്കായി താമസിക്കുന്നുണ്ട്. ഇങ്ങനെ ആ നഗരത്തിന്റെ നാനാഭാഗങ്ങളിലും നമ്മുടെ ശ്രദ്ധ പതിയട്ടെ. ആ വഴിയിൽ ഒരു ഭാഗത്തിനു ദ്വാരക എന്നാണു പേർ പറഞ്ഞു വരുന്നതു്. ആ ദ്വാരകയിൽ പാർത്തുവരുന്ന മാധവനോടുകൂടി മന്ത്രിമാരും ഇല്ലാതെ വരുകയില്ല. ഉദ്ധവനും ദ്വാരകയിലേ മൂർത്തികളിൽ ഒരുവൻതന്നെ. ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിലെ രണ്ടാം മഹാഭാരതയുദ്ധം ലോകവിശ്രുതമാണ്. പല ദേശക്കാക്കും ഇതു

യുദ്ധത്തിൽ കൗതുകമുണ്ട്. ഭീഷ്മകന്മാരിലും അനേകർ ചത്തു. പാണ്ഡവകൗരവന്മാരിലും അനേകർ ചത്തു. എങ്കിലും യുദ്ധം ഒരു നിലയ്ക്കും പ്രാപിക്കുന്നില്ല. ഭീഷ്മകന്മാരും സിംഹളന്മാരും ഒക്കെ ഒരുങ്ങിയപ്പോൾ യുദ്ധം ഒന്നു ശമിക്കും എന്നാണു വിചാരിച്ചതു്. അങ്ങനെ അല്ല. യുദ്ധം തീക്ഷ്ണമായി വീണ്ടും ആരംഭിക്കുവാൻ താമസം ഇല്ല എന്ന മട്ടിലായി. മാധവനും ക്രുദ്ധനും ഗാന്ധാലോചനയിൽ ആയിരിക്കുന്നു.

മാധവൻ:—പാടില്ല; നമുക്കു നോക്കിയിരിക്കുവാൻ തരമില്ല നമുക്കു് ഒരു വലിയ നിലയുണ്ടു്. നാം ഇംഗ്ലീഷ് സാമ്രാജ്യത്തിന്റെ ഒരു അംഗമാണു്. ആ നിലയിൽ, നമുക്കു് ഇംഗ്ലീഷ് സാമ്രാജ്യത്തിന്റെ ഏതുഭാഗത്തിലും സ്വാതന്ത്ര്യം ഉണ്ടു്. ധർമ്മക്ഷേത്രം അങ്ങനെ അല്ല. അതിനു സാമ്രാജ്യദൃഷ്ടി ഇല്ല. ധർമ്മക്ഷേത്രം പണ്ടേ ഒരു നമ്പൂരി കൊച്ചിയ്ക്കപ്പുറം പോകുവാൻ ഒരു മുറിത്തിരി കൊള്ളുത്തിയപോലെ .....

ഉദ്ധവർ:—അങ്ങനെ പഴിക്കുവാൻ പാടില്ല. ചക്രവർത്തിയെ നാം അറിയണ്ടേ?

മാധ:—പഴിക്കുകേ? നേരേ മറിച്ചു് ചക്രവർത്തിയുടെ വകയാക്കുവാൻ നമ്മുടെ രാജ്യത്താരെന്നു വിചാരിക്കുക. ഇങ്ങനെ ഒരു നാടകം കളിത്തൽ ഉണ്ടാകുമോ? നമ്മുടെ നാട്ടിലേയ്ക്കല്ലേ തള്ളിയിരിക്കുന്നതു്. അതുകൊണ്ടു നാംതന്നെയാണു രക്ഷിക്കേണ്ടതു്.

ഉദ്ധ:—അങ്ങനെതന്നെ. ഇതാരാണു വരുന്നതു്? നമ്മുടെ ഇംഗ്ലീഷ് പത്രാധിപർ തന്നെ. എന്നാണു വന്നതു്? എന്തെല്ലാമാണു വിശേഷം. കേൾക്കട്ടെ.

മാധ:—അല്ല. ഇങ്ങോട്ടു പുറപ്പെട്ടുവോ? ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിലേ കഥ എന്തെല്ലാമാണു്? ഞങ്ങളും കേൾക്കട്ടെ. അവിടെ പോയിരുന്നതായി പത്രത്തിൽ വായിച്ചറിഞ്ഞുവല്ലൊ. എന്താണു കഥ?

പത്രാധിപർ:—ഒന്നും പറയാനില്ല. ധൃതരാഷ്ട്രരെ, അവിടുന്നു് അറിയുമല്ലൊ.

മാധ:—നല്ലപോലെ അറിയും.

പത്രാധിപർ:—ധൃതരാഷ്ട്രരുടെ ഭാര്യ, പതിവ്രതയും സുചരിതയും ആയ ഗാന്ധാരിയെ അറിയില്ലെന്നു വരുമോ?

മാധ:—ഛേയ്! അവരെ അറിയാതെ ഇരിക്കേ? എങ്ങനെയാണതു്? ധാരാളം: നല്ലപോലെ അറിയും.

പത്രാ:—മകനായ ദുര്യോധനനെ അറികയില്ല.

മാ:ധ—ശിവ! ശിവ! ദുര്യോധനനെ അറിയാതെ ആരാണു് ഈ ത്രിലോകത്തിൽ ഉള്ളതു്?

പത്രാ:—ഇവക്കു കിടക്കപ്പൊറുതിയില്ലേ ഒന്നരണ്ടാണ്ടിനുള്ളിൽ ഒരു നൂറു സന്മാർ കാരണം.

മാധ:—ആരാണു് ആ നൂറു സന്മാർ? കേൾക്കട്ടെ. അവരാണോ ഈ ഉദയഭാനുവിനെ പുറത്താക്കിക്കളഞ്ഞതു്?

പത്രാ:—(ചിരിച്ചുകൊണ്ടു്) ഈ ലഹള ഉണ്ടാക്കിയതു് ഉദയഭാനു അല്ലാതെ ആരുമല്ല. ഉദയഭാനു നാട്ടിൽ എത്തുന്നതുവരെ ഒരു ശണ്ഠയും ഇല്ല, മത്സരവും ഇല്ല.

മാധ:—ഉദയഭാനു എന്തിനാണു വന്നതു്?

പത്രാ:—ഉദ്യോഗത്തിനായിട്ടു്.

മാധ:—എന്നാൽ ആ ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിൽ എത്ര ഉദ്യോഗങ്ങളം ഉണ്ടു്. ഒരു ഉദ്യോഗം ഉദയഭാനുവിനിരിക്കട്ടെ എന്നു നിങ്ങളാരും തോന്നിയില്ലല്ലൊ. കഷ്ടം! ഒരു പുരുഷൻ ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിൽ ഇല്ലാതെ പോയല്ലൊ?

പത്രാ:—ഒന്നോ? എത്ര എന്നു കണക്കില്ല.

മാധ:—എന്നാൽ ഈ മഹാവീരൻ ഇങ്ങോട്ടു വരികയില്ല: തീർച്ചതന്നെ.

പത്രാ:—ഇവിടെ നിന്നും ആയാഭാസനെ അറിയാതെയാണു് ഇങ്ങനെ സംസാരിക്കുന്നതു്?

മാധ:—അല്ല. അറിഞ്ഞിട്ടുതന്നെ. നല്ലപോലെ അറിഞ്ഞിട്ടുതന്നെ. ഒരു രാജാവിനു്, ഒരു പ്രജയെ ഇങ്ങനെ കളയുവാൻ തോന്നിയല്ലൊ. രാജാവല്ലെന്നു വരുമോ? ഒരു അമ്മ ഒരു കഞ്ഞിനെ കളഞ്ഞെയ്യാം. ഒരു രാജാവു് ഒരു പ്രജയേ കളയുന്നതല്ല. ഇങ്ങനെ മഹാവീരനായ ഒരു പ്രജ.....

പത്രാ:—കഴിയുന്നിടത്തോളം അവർ സഹിച്ചു. ഒരു നിർവാഹവും ഇല്ലാഞ്ഞിട്ടാണു് ഇങ്ങനെ ചെയ്തതു്.

മാധ:—എനിക്കു് എല്ലാം നല്ലപോലെ അറിയാം. ഞാൻ അവിടെ വന്നിട്ടില്ലേ? എന്താണു് അന്നു് അർജ്ജുനനോടു പറയു

വാൻ ആ ദുര്യോധനന്റെ വാലാട്ടിയായ നകുലൻ എന്നോട് പറഞ്ഞതു്. ഈ നിങ്ങളെ—നിങ്ങളം അല്ല പത്രാധിപർ—നിങ്ങളോടു പറഞ്ഞിട്ട്, സമാധാനപ്പെടുത്തണം എന്ന് എന്നോട്ട് അപേക്ഷിച്ചു. ദുര്യോധനൻ നാട്ടിനോട് കാണിക്കുന്ന ദ്രോഹങ്ങളേ പുറത്തു വരുത്താതെയിരിക്കണം എന്നല്ലേ അന്ന് ആ വാലാട്ടികം എന്നോട പറഞ്ഞതു്.

പത്രാ:—എന്തോ ഞാൻ അറിഞ്ഞില്ല.

മാധ:—അങ്ങനെതന്നെ. നിങ്ങളംക്ക് അക്രമം കാണിക്കാതെ ഇരിക്കുവാൻ പാടില്ലേ? നിങ്ങളം അക്രമം കാണിക്കാതെയിരുന്നാൽ പറയുവാനും ആരും ഉണ്ടായിരിക്കയില്ലല്ലൊ. പറയുന്നതു തെറ്റു്. കാണിക്കുന്നതു തെറ്റല്ല. അല്ലേ?

പത്രാ:—നാം ഒക്കെ സജാതീയർ അല്ലേ?

മാധ:—സജാതീയക്കു ചെയ്യേണ്ട ഗുണം ഇതല്ല. വിശേഷം. ഉദയഭാനു നിങ്ങളുടേ സജാതീയൻ അല്ലേ?

പത്രാ:—പറഞ്ഞാൽ കേംക്കില്ല. പിന്നെ നിവ്വാഹം ഉണ്ടോ? ആ ക്രൂരം—അശ്രദ്ധാമാവു്.

മാധ:—ക്രൂരകാർ ആശ്വത്ഥാമാവുതന്നെ—എന്നാൽ തന്നെ എന്തു്? നിങ്ങളം നേരെയിരിക്കുവിൻ. നിങ്ങളംക്ക് അക്രമം കാണിക്കാതെയിരിക്കുവാൻ വഹ്യാ. ഉദ്യോഗങ്ങളെ വിലയ്ക്കു വിൽക്കാതെയിരിക്കുമോ?

പത്രാ:—ശുദ്ധ കള്ളം.

മാധ:—കള്ളം! ദുര്യോധനൻ, ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിൽ ഉദ്യോഗങ്ങളെ വിൽക്കുന്നില്ല; അല്ലേ? ദുര്യോധനനു വിലകൊടുത്തു വാങ്ങാതെയുള്ള ഉദ്യോഗം ഏതു്? ഉദ്യോഗക്കാരൻ ഏതു്? പറയുവിൻ!

പത്രാ:—അതു ചിലർ കാണിക്കയിട്ടുന്നതേ ഉള്ളൂ.

മാധ:—കാണിക്കയാണു്. അല്ലേ? അതിനെത്തന്നേ കൈക്കൂലി എന്നും കോഴ എന്നും പറയുന്നതു്. ആ ദുര്യോധനനുവേണ്ടി അല്ലേ പത്രാധിപർ പുറപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതു്? ഉദയഭാനുവിനു വേണ്ടി പുറപ്പെടാത്തതെന്തു്? പണമില്ലാഞ്ഞിട്ടോ?

പത്രാ:—ഇങ്ങനെ ചോദിച്ചാൽ പ്രയാസമാണു്. എനിക്കു ദുര്യോധനനേ താങ്ങാതെ നിവൃത്തിയില്ല.

മാധ:—എനിക്ക് ഉദയഭാനുവിനെയും സഹായിക്കാതെ നിവൃത്തിയില്ല.

പത്രാ:—അവിടുന്നു പിടിക്കുന്ന ഭാഗം മറിച്ചു പറയുവാൻ ഞങ്ങൾക്കു ശക്തിയുണ്ടോ?

മാധ:—എന്തിനാണു മറിച്ചു പറയുന്നതു്? നേരേ സത്യം തന്നെ പറയുക.

പത്രാ:—ഈയുള്ളവക്കു് എന്താണു് ഊണിനു വഴി?

മാധ:—വേല ചെയ്യണം. രാജാവിനെയും ദേവനെയും ദ്രോഹിച്ചാൽ പോരാ. പല ദുഷ്ടന്മാരുടെ രക്ഷയ്ക്കു പാവപ്പെട്ട ഉദയഭാനുവിനെ ഹിംസിക്കുകി പാടില്ല. ഉദയഭാനുവിനു ഞങ്ങളും ഉണ്ടു്. രണ്ടാംഭാരതയുദ്ധം നാം തമ്മിൽ ഏൎപ്പെടുത്തുകയല്ലേ നല്ലതു്? ധൎമ്മപുരിയിൽ പാണ്ഡവകൌരവശിഷ്ടവും മധുപുരിയിൽ ഞങ്ങളും.

പത്രാ:—ഉദയഭാനു മഹാരാജദ്രോഹിയാണു്. ഇവിടുന്നു രാജദ്രോഹികളേ സഹായിക്കരുതേ.

മാധ:—ആരാണു രാജദ്രോഹി എന്നു തെളിയട്ടെ. ധൃതരാഷ്ട്രർ ചക്രവൎത്തിയുടെ പ്രധാനമന്ത്രിയായിരുന്നിട്ടും ചക്രവൎത്തിയേ ദ്രോഹിക്കുന്നതിനു കൈയും കണക്കും ഉണ്ടോ?

പത്രാ:—അദ്ദേഹം സാധു. പരമസാധു.

മാധ:—പരമസാധുവായിരിക്കുന്നതിനല്ല ജനങ്ങളുടെ പക്കൽനിന്നും കപ്പംവാങ്ങി അനുഭവിക്കുന്നതു്. പ്രജകളേ രക്ഷിക്കുവാനാണു്. കണ്ണും അടച്ചു് ഇരിക്കുന്നതുകൊണ്ടു രാജ്യകാൎയ്യങ്ങൾ കാണുമോ? ചെവിപൊത്തി ഇരിക്കുന്നതുകൊണ്ടു രാജ്യകാൎയ്യങ്ങൾ കേൾക്കുന്നില്ലെന്നു വരുമോ?

പത്രാ:—ധൃതരാഷ്ട്രർ എങ്ങനെയും തൊലയട്ടെ. ദുൎയ്യോധനനു് അവമാനം വരാതെയിരുന്നാൽ മതി.

ശ്രീമാ:—ധൃതരാഷ്ട്രരെയും വിട്ടുവോ? ദുൎയ്യോധനൻ മതി; അല്ലേ? അയന്ധനായ ധൃതരാഷ്ട്രർ, ദുൎയ്യോധനന്റെ ഭൃത്യൻ—അല്ലേ?

പത്രാ:—കായ്പ്രാപ്തി ഇല്ലാത്ത യജമാനൻ തന്റെ ഭൃത്യന്റെ ഭൃത്യൻ ആകുന്നതു കുറവാണോ?

മാധ:—ധൃതരാഷ്ട്രക്കു കാര്യപ്രാപ്തി ഇല്ല. ഈ നിങ്ങളുടെ ദുര്യോധനനു കാര്യപ്രാപ്തി വേണ്ടുവോളം ഉണ്ട്. വിശേഷം! നന്നായി.

പത്രാ:—അങ്ങനെ അല്ല. സ്വാമിയേ നേരെ അറിയാഞ്ഞിട്ടാണ്.

മാധ:—നേരെ അറിയും. ധർമ്മക്ഷേത്രത്തെ മുഴുവനും ദ്രോഹിച്ചിട്ടും മതിയായില്ല. എന്താണു് അയാൾക്കു വേണ്ടതു്? രാജാവിനെ നശിപ്പിച്ചിട്ടും മതിയായില്ല. രാജനാമത്തെ നശിപ്പിച്ചിട്ടും മതിയായില്ല. രാജകുടുംബത്തെ നശിപ്പിച്ചിട്ടും മതിയായില്ല. രാജകുടുംബത്തിന്റെ അധിഷ്ഠാനമായ ധർമ്മങ്ങളെ നശിപ്പിച്ചിട്ടും മതിയായില്ല. ധർമ്മാധിപതിയായ ശ്രീനാരായണസ്വാമിയെ ദ്രോഹിച്ചിട്ടും മതിയായില്ല. ഇനി എന്താണു ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിൽ ശേഷിച്ചിട്ടുള്ളതു്? ഈ ക്ഷേത്രത്തിനു സ്വയം നേരേയിരിക്കുവാൻ കഴിയാതെ മറ്റു സാധുക്കളെ പീഡിപ്പിക്കുവാൻ ഒരുമ്പെടുന്നോ?

പത്രാ:—ഇവിടുന്നു് ഇവരേ സഹായിക്കാതെ ഇരുന്നാൽ മതി.

മാധ:—ഞാൻ എന്താണു സഹായിക്കുന്നതു്? ഇങ്ങനെ ഉദയഭാനുവിനേ സഹായിക്കുന്നതു ധർമ്മം ആണെന്നു് എന്നിൽ ഈശ്വരൻ തോന്നിച്ചിരിക്കുന്നു. ഈശ്വരാജ്ഞ തടുക്കുവാൻ ആർക്കു ശക്തിയുണ്ടു്?

പത്രാ:—ആ ഗാന്ധാരിയെയും ഭാനുമതിയെയും ഒന്നോർമ്മിക്കണേ. സ്ത്രീകൾ! അവരെ അപമാനിച്ചിട്ടുള്ളതിനോ?

മാധ:—ഗാന്ധാരി ആരാണു്? ധൃതരാഷ്ട്രരുടെ ഒരു..... ഒരു.....ഒരു..... .....വേലക്കാരന്റെ ഭാര്യയായിരുന്നില്ലേ? അന്നത്തെ ആ വേലക്കാരൻ ആരായിരിക്കുന്നു? അന്നു ദുര്യോധനൻ വേലക്കാരൻ—ധൃതരാഷ്ട്രർ യജമാനൻ.....ഗാന്ധാരിയും ഭാനുമതിയും കൂടകൂടം—യഥാസുഖം ജാരന്മാരെ അന്വേഷിച്ചു ജാരഗൃഹങ്ങളിൽ പോവുക. ഇതല്ലേ അവരുടെ ആഭിവൃത്തി? ആ ഗാന്ധാരിയുടെ ഭർത്താവായ ദുര്യോധനൻ ആ സ്ത്രീകളെ രാത്രിയിൽ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു ധൃതരാഷ്ട്രരുടെ അടുക്കൽ പോവുക. ധൃതരാഷ്ട്രരുടെയും ആ കുബേരന്റെയും സേവയ്ക്കു് ഇയാൾ ഇങ്ങനെ കൈക്കൊണ്ടു. ഇന്നോ.....ധൃതരാഷ്ട്രർ—ഒരു ഭർത്താവു്. ദുര്യോ

ധനൻ നിങ്ങളുടെ സ്വാമി. ഗാന്ധാരീഭാനുമതിമാരോ?—അവർക്ക് ഇഷ്ടമുള്ള ചെറുക്കന്മാരെ അന്വേഷിക്കുന്നതിലും—ആട്ടം—പാട്ട്—കൂത്ത്. ഇന്ന് ഈ ഗാന്ധാരിയുടെയും ഭാനുമതിയുടെയും ഗൃഹങ്ങളും പൂന്തോട്ടവിഭ്രമങ്ങളും ദുര്യ്യോധനനും ജീവിച്ചിരിക്കെ.....

പത്രാ:—സംഗതികളുടെ വാസ്തവം ഇതൊക്കെത്തന്നെ. എങ്കിലും രാജ്യത്തെ പൊരിഞ്ഞു മുടുകയല്ലേ വേണ്ടൂ?

മാധ:—ഞങ്ങൾക്ക് അതു് ആവശ്യമില്ല. ഞങ്ങളും ഭാരതസാമ്രാജ്യത്തിലേ പൗരന്മാരാണ്. ഉദയഭാനുവിനെ, ഭാരതസാമ്രാജ്യത്തിൽ ആക്കീട്ടാണല്ലോ നാട്ടുകടത്തിയതു്. അതുകൊണ്ട് ഉദയഭാനു, ഞങ്ങളെപ്പോലെ ഭാരതസാമ്രാജ്യത്തിലെ ഒരു പൗരനായിട്ടു തീർന്നിരിക്കുന്നു. പത്രാധിപർ, അതിലേയ്ക്കായി താമസിക്കേണ്ടാ. നിങ്ങൾക്ക് എന്താ കഴിവുള്ളതു്? അതൊക്കെ നോക്കിൻ.

പത്രാ:—ഉദയഭാനുവിനേ സഹായിക്കുന്നതിൽ വലുതായ ദോഷമാണ് അവനു നിങ്ങൾ ചെയ്യുന്നതു്. അതുകൊണ്ടു് ആലോചിച്ചുകൊള്ളാം. സത്യകീർത്തിയെ അറിയുമോ?

മാധ:—ഓഹോ. ഞങ്ങൾ അറിയാതെ ഇല്ല. ആ മുഗിലൻ നിങ്ങളെ സഹായിക്കും എന്നു നിങ്ങൾക്ക് ഉറപ്പുണ്ട്.

പത്രാ:—നല്ല ഉറപ്പുതന്നെ.

മാധ:—അവനും പ്രതിഷ്ഠ ഇല്ല.

പത്രാ:—എന്താണ് അതു്?

മാധ:—പുരുഷന്മാർക്ക് ആത്മസ്ഥൈര്യം വേണം. അതായതു്, ഉറച്ചനിലയുണ്ടായിരിക്കണം. ആ മുഗിലന് എന്തു നിലയാണ് ഉള്ളതു്. സാക്ഷാൽ മുഗിലൻ തന്നെ. ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിന്റെ മുഗിലൻ ധർമ്മങ്ങളേ ധ്വംസനംചെയ്തിട്ടേ രാജ്യം ക്ഷയിക്കയുള്ളൂ.

പത്രാ:—ഉമയമ്മാണിയുടെ കാലത്തു തിരുവിതാംകൂറിനേ കൊള്ളയിട്ടവൻ അല്ലയോ മുഗിലൻ.

ശ്രീമാധ:—ആ മുഗിലൻ ഇപ്പോൾ ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിൽ എത്തിയിരിക്കയാണ്. യുധിഷ്ഠിരനായും അവതരിച്ച ധർമ്മ

ത്തെയും ധർമ്മക്ഷേത്രത്തെയും മർദ്ദിക്കുകയാണ്. ആ ദുര്യോധനന്റെ സഹായാർത്ഥം മുഗിലന്മാർ ഒരുമ്പെട്ടിരിക്കയാണ്.

പത്മാ:—ഇങ്ങനെ ഒക്കെ പറയുന്നവല്ലോ. ആ സത്യകീർത്തിയെപ്പോലെ ഞങ്ങളെ രക്ഷിക്കുവാൻ ആരുണ്ട്?

മാധ:—ആരും ഇല്ല. മുഗിലന്മാർ എത്തി. എട്ടുവീടന്മാരും അവരുടെ തലവനായ താജിയും മുഗിലനോട്ടു ചേർന്നു നിൽക്കുന്ന കാലം. ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിന്റെ ആദിനായകനായ ശ്രീനാരായണസ്വാമിയെ ദ്രോഹിച്ചുംകൊണ്ടാണല്ലോ കലിയുടെ പുറപ്പാട്: കളിപ്പാംകുളം മുഴുവനായില്ല. കശികിയുടെ കല്യാണത്തിനു മുമ്പു കളിപ്പാംകുളം നികന്നുപോകും.

പത്മാ:—കല്യാണവും നിശ്ചയിച്ചുകഴിഞ്ഞു. ആ ശ്രമത്തിൽ ഇങ്ങനെ അവരെ ആലസിപ്പിക്കരുതേ.

മാധ:—ഹേയ്. അവരെ ഈ സ്ഥിതിയിൽ വിട്ടുവാൻ വിചാരിക്കുന്നില്ല പത്മാധിപർ പോയി സുഖമായിരിക്കണം. ഉദയഭാനു മധുപുരിയിൽ എത്തീട്ടുണ്ടെന്നു കേട്ടവല്ലോ.

പത്മാ:—അല്ല! കണ്ടില്ലെന്നു വരുമോ?

മാധ:—കണ്ടില്ലല്ലോ. കാണുവാൻ വൈകുന്നു. നമുക്ക് ഒരു വിരുന്നു വേണം. കേട്ടുവോ? പത്മാധിപരും ക്രമേയിരിക്കട്ടെ. ദുര്യോധനനോടു പറയുവാൻ ഒരാൾ വേണ്ടേ? അവന്റെ കിമ്പുരുഷരിൽ ഒരുവൻ നമ്മുടെ വിരുന്നിലും വേണമല്ലോ.

പത്മാ:—ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിൽ നിന്നും നാട്ടു കടത്തപ്പെട്ടവനും വിരുന്നുകഴിക്കുകേ?

മാധ:—ഛാ! അങ്ങനെതന്നെ. ആ വിരുന്നിന് ഉദയഭാനുവിനെ ക്ഷണിക്കണം. ഉടൻവർ അതു ചെയ്യണം. സാത്യകികോപ്പുകളൊക്കെ ക്രമേണം. നമ്മുടെ ഈ പത്മാധിപരും അതിഥികളെ സൽകരിക്കണം.

——(o)——

അദ്ധ്യായം ൫൦.

ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിന്റെ യഥാർത്ഥസ്ഥിതി.

ഉദയഭാനു ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിൽ നിന്നും മറഞ്ഞതിന്റെ ശേഷം ധർമ്മക്ഷേത്രം ഒരു നൂതനഘട്ടത്തെ പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നു ധാർമ്മികന്മാർ ഏവരും വിചാരിച്ച് ദുര്യോധനന്മാരായ് ഭവിച്ചു. ദുര്യോധനാദികളുടെ ദുഷ്പ്രഭാവം ഒന്നുകൂടി വർദ്ധിച്ചുവരുവോലെ അവർ ഭാവിക്കയും അതിനെ അനുകരിക്കയും ചെയ്തു. അവരെ ഏതുവിധത്തിലും സഹായിക്കുന്നതിനും ധൈര്യപ്പെടുത്തുന്നതിനും കച്ചകെട്ടിയിരിക്കുന്ന നകുലസഹദേവാദികളും പല പാരുഷ്യവചനങ്ങളെക്കൊണ്ടു് ഉദയഭാനുവിന്റെ പരിചിതന്മാരേ കാണുമ്പോഴും, ഉദയഭാനുവിനേ ഭത്സിച്ചു. നകുലൻ മുമ്പു ഉണ്ടായിരുന്ന് രണ്ടു കൊമ്പുകളോടുകൂടി ഒന്നുകൂടിചേർത്തു മൂന്നാക്കി ജ്യേഷ്ഠയുടെ മുമ്പിൽ, ഞെളിഞ്ഞു പുഷ്പിരികളാകുന്ന പുഷ്പബാണങ്ങളെ അവളുടെ നേർക്കയച്ചിട്ട്, സരസതയേ അഭിനയിച്ചു. രാത്രിഞ്ചരനായ സഹദേവൻ് രാത്രിയിൽ കാമാതുരനായി പങ്കജാക്ഷിമന്ദിരങ്ങളെ അതിക്രമിക്കുന്നതിനുള്ള ധാർഷ്ട്യം അപരിമിതമായി വർദ്ധിച്ചു. സഹദേവനെ ആ വിധത്തിൽ നായാട്ടുവാനും, സഭാരങ്ങളിൽ ഭ്രമിപ്പിക്കുവാനും, കിരികളും പാമ്പുകളും സന്നദ്ധരായി ഞെളിഞ്ഞു. നകുലനേ കാണിക്കകളെക്കൊണ്ടു പ്രസാദിപ്പിക്കുവാൻ പലരും എത്തുമെന്ന് ഉണ്ടായിരുന്ന വിശ്വാസവും ഫലിതമായി എന്നു നകുലൻ വിചാരിച്ചു. തന്റെ ഈ പരാക്രമം കാണുന്നതിനു പരേതനായ കണ്ണനും, പരേതയായ തന്റെ പ്രിയതമയും ഇല്ലാതെ ആയതിൽ സ്വല്പം കണ്ടുതം ഉണ്ടായില്ലെന്നില്ല. ദുര്യോധനന്റെ ബലം വർദ്ധിക്കുവാനായി, സഹജനായ ദുശ്ശാസനനെ, ധൃതരാഷ്ട്രരുടെ അടുക്കൽ അയവേശിപ്പിച്ചു് ധൃതരാഷ്ട്രരുടെ കൈകാര്യങ്ങൾക്കായി അവനെയും വഴിപ്പെടുത്തി കൗരവന്മാരല്ലാത്ത മറ്റുള്ളവരെ ഒക്കെ ധൃതരാഷ്ട്രമന്ദിരത്തിൽ നിന്നും പിരിച്ചു പകരം കൗരവന്മാരെ നിയമിച്ചു. ധൃതരാഷ്ട്രർക്കു് അന്നാഹാരാദികളിൽ മുമ്പുണ്ടായിരുന്ന അഭിരുചി നന്നെ ക്ഷയിച്ചുപോയതുകൊണ്ടു് അദ്ദേഹം

ബാല്യംമുതൽ പ്രിയപ്പെട്ടവന്ന പാലും പഴവും അമിതമായി അവശ്യപ്പെട്ട് അതിലേയ്ക്ക് വേണ്ട വാഴകളെയും, വാഴകാം തിന്നുന്ന പശുക്കളെയും, പശുക്കളെ തിന്നുന്ന വാഴകളെയും, ധൃതരാഷ്ട്രമന്ദിരത്തിൽ ശേഷിച്ചിട്ടുള്ള സ്ഥലങ്ങളിൽ ഒക്കെ, നിറയെ നാട്ടിയപ്പോൾ ധൃതരാഷ്ട്രർ സന്തോഷഭരിതനായി ദുര്യോധനാജ്ഞകൾക്ക രാജമന്ദിരത്തിൽ സ്വസ്വാതന്ത്ര്യം നൽകി താനും ഒരു വലിയ ദാസഭാവത്തിൽ ദുര്യോധനനെ വണങ്ങി. രണ്ടാംഭാരതത്തിൽ പാണ്ഡവന്മാരും കൗരവന്മാരും ഒന്നുചേർന്ന് അവരുടെ നാശത്തിനായി ധാർമ്മികന്മാരെ ഹിംസിച്ചും അവരുടെ സ്വസ്വത്തെയും അപഹരിച്ചു പാണ്ഡവ കൗരവനാഥനായ ദുര്യോധനപാദങ്ങളിൽ സമർപ്പിച്ചും വർത്തിക്കുമ്പോൾ, ധാർമ്മികന്മാർ നിസ്സഹായന്മാരായി പരിണമിച്ചു. ഭീഷ്മകന്മാർ പാണ്ഡവകൗരവന്മാരാൽ പരാജിതരായിട്ട് ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിന്റെ മുക്കുകളിലും മൂലകളിലും ആരുടെയും ദൃഷ്ടിയിൽ പെടാതെ പതുങ്ങിയിരുന്ന ദുര്യോധന നാശത്തെ അവരുടെ അന്ത്യോപായങ്ങൾകൊണ്ടു സാധിക്കുന്നതിന് ഉദ്യമിക്കുന്നു. സത്യകീർത്തിയായിരുന്നു ധർമ്മപുരിയിൽ എത്തിയപ്പോൾ ദുര്യോധനപാദങ്ങളിൽ നമിച്ച് അവനാൽ നൽകപ്പെട്ട 'മിഥ്യാകീർത്തി' എന്ന നാമം ശിരസ്സാകൊണ്ടു സ്വീകരിച്ച്, ദുര്യോധനാജ്ഞപ്രകാരം ധർമ്മക്ഷേത്രകാര്യങ്ങളെ നിർവഹിക്കുന്നതായി കണ്ട്, ധാർമ്മികന്മാർ ഒന്നുചേർന്ന 'വിടകീർത്തി' എന്ന നാമം നൽകി, ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിലേ പ്രധാനമന്ത്രിയായ ധൃതരാഷ്ട്രരുടെ സൂതധാരകനെ അനാദരിച്ചു. 'വിടകീർത്തി' സാർത്ഥമായിട്ടുള്ള ഒരു നാമമാണ്. അതിന്റെ സന്ദർഭവും ഇങ്ങനെയാണ്. ഭാഷാനാടകങ്ങളിൽ, ഒരു വിദൂഷകൻ നാടകാഭിനയത്തിന്റെ അങ്കങ്ങളുടെയും രംഗങ്ങളുടേയും ഇടകളിൽ പല വേഷങ്ങൾ ധരിച്ച്, സഭാഗോഷ്ടികളെക്കൊണ്ടു സദസ്യരേ ചിരിപ്പിക്കുന്നതു ധർമ്മപുരിയുടെ നാടകാഭിനയങ്ങൾക്ക പ്രത്യേകമായിട്ടുള്ളതാണ്. അതുപോലെ, ആദ്യം സത്യകീർത്തിയായും, രണ്ടാമതു മിഥ്യാകീർത്തിയായും മൂന്നാമതു വിടകീർത്തിയായും ആണ് രണ്ടാംഭാരതയുദ്ധത്തിന്റെ ഒട്ടുവിലെ അങ്കത്തിൽ, പല ചപലതകളുംകൊണ്ടു ധാർമ്മികന്മാരേ ദുര്യോധനപ്രീതിക്കായി ഹിംസിക്കുന്നതിന്, സൂതധാരൻ പുറപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതു. ഒരു നാടകത്തിന് ഒരു സൂതധാരൻ ആവശ്യമുണ്ടല്ലോ. നാടകം എന്നാൽ പൂർവ്വചരിത്രസംവേദങ്ങളുടെ അഭിന

യം ആണ്. രണ്ടാംഭാരതയുദ്ധവും അങ്ങനെ ഒരു അഭിനയം തന്നെ, ആദിയിൽ സൂത്രധാരനായിവന്നതു ശകുനിയും, രണ്ടാമത്തേതു ധൂമകേതുവും, മൂന്നാമത്തേതു നാനാനാമങ്ങളോടുകൂടിയ ഈ വട്ടപംഗവനും ആയിരുന്നു. അവനെ ദുര്യ്യോധനപക്ഷത്തിൽ ഒതുക്കുവാൻ ഒരു മഹാതന്ത്രം പാണ്ഡവകൗരവന്മാർ പ്രയോഗിച്ചു. അവനു ഭാര്യയോ വെപ്പാട്ടികളോ ഇല്ലായിരുന്നു. ഓരോ ദിവസവും ഓരോ ഗൃഹത്തിൽനിന്നും ചോറും കറികളും കൊണ്ടു് ഓരോ ആളിനേ ബകന്റെ ഭക്ഷണത്തിനായി അയച്ചുകൊടുക്കുവാൻ സമ്മതിച്ചതുപോലെ, പാണ്ഡവകൗരവന്മാരും, അവരുടെ കിങ്കരന്മാരായ ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിലേ മറ്റു പല ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരും, അവരുടെ ധർമ്മപത്നിമാരേ ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിലെ ധർമ്മം ഒതുവാനായി ഈ സൂത്രധാരന്റെ ക്ഷേമമന്ദിരത്തിലേയ്ക്കു് അയച്ചുവന്നു. ഇതുപോലെ ഗാന്ധാരിയും ഭാനുമതിയും ഒരു രാത്രിയിൽ കനകാഭിഷേകം ചെയ്യുവാനായിട്ടു പോയതും മടങ്ങിയതും എപ്പാംമൻ ഒരു അദ്ധ്യായത്തിൽ നാം വായിച്ചിട്ടുണ്ടു്. അതുപോലെ അതേ സംപ്രദായത്തിൽ പാണ്ഡവകൗരവന്മാരും അരവത്തിച്ചുവന്നു. ധൃതരാഷ്ട്രനും ദുര്യ്യോധനനും ചെയ്യുന്നതൊക്കെ നീതിയും ധർമ്മവും എന്നു ഉച്ചത്തിൽ ഘോഷിച്ചുനടക്കുന്ന പാണ്ഡവകൗരവന്മാരും അവരുടെ കിങ്കരന്മാരും അത്യധികം കുതൂഹലത്തോടുകൂടി വിടകീർത്തിയുടെ പ്രസാദം ലഭിക്കുന്നതു് അവരുടെ പട്ടമഹിഷിമാരെ നിയോഗിച്ചയക്കുന്ന സംപ്രദായം ധാർമ്മികന്മാർ കണ്ടപ്പോൾ അവർ വിടകീർത്തി എന്നുള്ള നാമം സൂത്രധാരനു നൽകി. അങ്ങനെയാണല്ലോ പുരാണങ്ങളിലും ശ്രീകൃഷ്ണാദികൾക്കു് അനേകം നാമങ്ങൾ സിദ്ധിച്ചിരിക്കുന്നതു്. ഈ വിടകീർത്തി പരമലുബ്ധനും ധനസഞ്ചയത്തിൽ അത്യാർത്തിയുള്ളവനും ആയിരുന്നതുകൊണ്ടു വിവാഹം ചെയ്യുവാനോ, വെപ്പാട്ടിമാരേ പാലിക്കുവാനോ മനസ്സില്ലാതെ ഈ വിധത്തിൽ പട്ടമഹിഷിമാരെയും ധർമ്മത്തിനു കിട്ടുന്ന പത്നിമാരെയും അയയ്ക്കുന്ന സംപ്രദായം സ്വീകരിക്കയും അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നവർക്കു ദുര്യ്യോധനപ്രസാദം സ്വാധീനപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തുവന്നു.

രണ്ടാംഭാരതത്തിന്റെ പൂർവ്വകാണ്ഡം ഭീഷ്മകന്മാരും ധർമ്മികന്മാരുടെ പ്രതിപുരുഷരായി സ്വയം വരിക്കപ്പെട്ട ചില

ണ്ഡവകൗരവന്മാരും തമ്മിൽ ഉള്ള ഭേദകരമായ യുദ്ധമായിരുന്നു. ഭീഷ്മകന്മാർ പരാജിതന്മാരായി ഓടി ഒളിച്ചു കളഞ്ഞതുകൊണ്ടു പാണ്ഡവകൗരവന്മാർ ധാർമ്മികന്മാരുമായിട്ടതന്നെ യുദ്ധത്തിന്റെ രണ്ടാംകാണ്ഡം ആരംഭിച്ചു. ഭീഷ്മകന്മാക്കും അവരുടെ വർഗ്ഗത്തിനും നാട്ടിലെങ്ങും ലഭിച്ചുവന്ന ധർമ്മപ്രസാദങ്ങളും ആകപ്പാടെ നിന്നുകയും അതോടുകൂടി ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിന്റെ സ്ഥാപകശിലയായ ധർമ്മത്തെ വേരോടുകൂടി പറിച്ചു നശിപ്പിച്ചു കളയുകയും ചെയ്തു. ഇങ്ങനെയാണ് ഉത്തരകാണ്ഡം ആരംഭിച്ചത്. ധാർമ്മികന്മാരോ നാവനക്കുവാൻ ശക്തിയില്ലാത്തവരാണ്. അവരിൽ പറിച്ചു തടർവേരും ഉള്ളവരെല്ലാം ഉദ്യോഗവർഗ്ഗത്തിൽ ചേർന്നവരാകകൊണ്ട് അവർ പാണ്ഡവകൗരവകിങ്കരന്മാരായി സകലരുകാ കൊടിപിടിച്ചു, ദുര്യോധനപാദങ്ങളിൽ കാണിക്കകം ഇട്ടും പട്ടമഹിഷിമാരെ വിടകിത്തിയുടെ അടുക്കലേയ്ക്കയച്ചും, അവർക്കു സിദ്ധിച്ചിട്ടുള്ള ഉദ്യോഗങ്ങളും പരിരക്ഷിച്ചുവന്നു. ഇങ്ങനെ നാവനക്കുവാൻ ശക്തിയില്ലാത്ത ധാർമ്മികന്മാരുമായിട്ടാണ് രണ്ടാം ഭാരത യുദ്ധത്തിന്റെ ഉത്തരകാണ്ഡം ആരംഭിച്ചത്. അവർക്കുവേണ്ടി ഗാനോത്സവസന്ദർഭങ്ങളിലും മറ്റും ഉദയഭാനു ചെയ്ത പ്രസംഗങ്ങളെ, രാജദ്രോഹശ്രമമായി കരുതിയും ആ വ്യാജത്തെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയും ഉദയഭാനുവിനെ നാട്ടിൽ നിന്നും പുറത്തയച്ചു. അതോടുകൂടിത്തന്നെ, ധാർമ്മികന്മാരുടെ പ്രതിപുരുഷന്മാരായി ചമഞ്ഞൊരുങ്ങിയവർ ഒക്കെയേന്ന ദുര്യോധനനീതികളെ ഉച്ചത്തിൽ വാഴ്ത്തുവാനും പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുവാനും ആരംഭിച്ചു. അവരിൽ ഒരുവൻ മാത്രം, (ആരാണ്?) പരശുരാമൻ, ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിലെ ആധുനിക രാജകോയ്മയുടെ അനീതികളെയും അധർമ്മങ്ങളെയും ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുന്നതിനുദ്ദേശിച്ചുള്ള യുദ്ധക്കളത്തിലേയ്ക്കു ചാടി, ധാർമ്മികന്മാരുടെയും പാണ്ഡവകൗരവന്മാരുടെയും ഇടയിൽ ധാർമ്മികപ്രതിപുരുഷനായി ഒരു വ്യൂഹം ചമയ്ക്കുവാൻ ആരംഭിച്ചു. ആ ശുദ്ധാത്മാവ്, ദുഷ്ടന്മാരായ ക്ഷത്രിയരാജാക്കന്മാരെ ഇരുപത്തൊന്നാവർത്തി ഹനിച്ച ആ രക്തംകൊണ്ടു ധർമ്മക്ഷേത്രമായ കുരുക്ഷേത്രത്തിൽ ഒരു മഹാതീർത്ഥം ഉണ്ടാക്കി അതിൽ സ്നാനം ചെയ്ത പരശുരാമന്റെ നാമം വഹിക്കുന്നതായിക്കണ്ടു. അതേപ്രകാരത്തിൽ കലിയുഗത്തിലേ ധർമ്മക്ഷേത്ര

മായ കുരുക്ഷേത്രത്തെ ആവേശിച്ചിരിക്കുന്ന ദുഷ്ടന്മാരും ദുർന്യ
ക്കാരും ആയ ദുര്യോധനദുശ്ശാസനാദി നിഷ്കണ്ടകന്മാരേ സം
ഹരിച്ച് ധർമ്മപുരിയിൽ ഒരു രക്തരാശയം ഉണ്ടാക്കുന്നുണ്ടെന്നു
ള്ള ശപഥത്തിന്റെ മഹായേത്താൽ ഗ്രസിക്കപ്പെട്ട ഭീമ
കോയ്മ രണ്ടാം പരശുരാമനെ, പിടിച്ചു കെട്ടി ബന്ധന
ത്തിൽ സൂക്ഷിക്കുന്നതിനു യമകിങ്കരന്മാരോട് ആജ്ഞാപി
ച്ചു. അതിനുമുന്നും രണ്ടാംഭീമയുദ്ധത്തിൽ വ്യൂഹം ചമയ്ക്കു
വാൻ ആരംഭിച്ച പരശുരാമനെ യുദ്ധക്കളത്തിൽനിന്നും അകറ്റി
ബന്ധനത്തിൽ ആക്കിയ വിവരവും ധാർമ്മികന്മാരിൽ രോഷത്തെ
ജനിപ്പിക്കാതെ ഇല്ല. ദുര്യോധനന്റെയും ഗാന്ധാരീഭീഷ്മന്മാരു
ടെയും ക്ഷുദ്രക്ഷേത്രങ്ങളെയും ക്ഷുദ്രപാനീയങ്ങളെയും ആസ്വദി
ച്ചു നശിക്കപ്പെട്ട പുരുഷത്തോടും പ്രതാപത്തോടും ദേഹശ
ക്തിയോടും മനഃശക്തിയോടും കൂടി കാണുവാനും കേൾക്കുവാനും
നടക്കുവാനും ഇരിക്കുവാനും വഹ്യാതെ ആയ ധൃതരാഷ്ട്രരുടെ
സ്ഥിതി ഇംഗ്ലണ്ടിലെ മൂന്നാമത്തെ ജാർജ്ജ്‌രാജാവിന്റെ ചരമാ
വസ്ഥയിൽ പര്യവസാനിച്ചു. ധൃതരാഷ്ട്രർക്ക് ദുര്യോധനന്റെ
ആജ്ഞകൂടാതെ ഭക്ഷണംപോലും ലഭിക്കുന്നില്ല. അങ്ങനെ ലഭി
ക്കുന്ന ഭക്ഷണവും മറ്റു സുഖോപകരണങ്ങളും ദുര്യോധനൻ നി
ശ്ചയിക്കുന്നവ ആയിരുന്നു.

ചക്രവർത്തിയുടെ കാര്യങ്ങൾ അന്വേഷിക്കുന്ന ഭാവത്തിൽ
കൊള്ളയിട്ടും ധർമ്മദാനാദികളെയും ചക്രവർത്തിയെയും ദ്രോഹി
ച്ചും കോടി കോടി സ്വർണ്ണങ്ങളെ ആർജ്ജിച്ചുവന്ന കുബേരനും ത
ന്റെ കളത്രപുത്രാദികളും ഒക്കെ നശിച്ചു തന്നെയായിട്ടും വാർ
ദ്ധക്യംകൊണ്ടും മഹാരോഗംകൊണ്ടും അശക്തനായിട്ടും പാർശ്വവ്യാ
പഹാരാർത്തി വിടാതെ ചാവുക്കാരനായ ധൃതരാഷ്ട്രരുടെ അടുത്ത
മുറിയിൽ അടയ്ക്കപ്പെട്ടു. അയാൾ ദുര്യോധനന്റെ മഹാനിഷ്ഠുര
കൃത്യത്തിൽ അനുഭവിക്കപ്പെട്ട ക്ലേശം സ്മരിച്ചും ദുര്യോ
ധനനേ ശപിച്ചും രാജമന്ദിരത്തിൽത്തന്നേ കഴിച്ചുകൂട്ടുന്നു.

ധാർമ്മികന്മാരുടെ പാദപ്രഹരങ്ങൾ ഏറ്റ് ക്ലേശിച്ചുകിട
ന്ന ദുര്യോധനനേ പൊക്കിക്കൊണ്ടുവന്ന ധർമ്മപുത്രരും ദുര്യോധന
നാൽ ദ്രോഹിക്കപ്പെട്ടിട്ട് അകാലമൃത്യു പ്രാപിച്ച കഥ നാം

അറിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ധർമ്മപുത്രപദത്തെ പ്രാപിക്കുന്നതിനൊരുമ്പെട്ട ശല്യരും ആ പദത്തെ ആശിച്ചാശിച്ച്, ആയാശരനും ഒരു മഹാരോഗമായി പരിണമിച്ച സ്വഭാര്യയേ ദുര്യോധനപ്രസാദം, അനുഭവിക്കുന്ന അടുത്ത നാംപറഞ്ഞു കാലയാപനം ചെയ്യുന്നതിനായി ഉപേക്ഷിച്ചിട്ട് കാലപുരിയിലേയ്ക്കു ഗമിച്ചു. കണ്ണൻ സ്ത്രീദ്രോഹംകൊണ്ടു നീതിനിധിമാരേ ദ്രോഹിച്ചു തനിക്കു സംഭവിച്ച ശരീരക്ലേശങ്ങളെ ലോകദൃഷ്ടിയിൽ നിന്നും മറയ്ക്കുന്നതിനു തന്റെ ഐഹികജീവിതത്തിൽ ജനിപ്പിച്ചിട്ടുള്ള പാപൗഘംകൊണ്ടു നിർമ്മിക്കപ്പെട്ട ഒരു ഏകാന്തഗുഹയിൽ, അഭയം പ്രാപിച്ചു. അവിടെ കിടക്കുമ്പോൾ അശ്വത്ഥാമാവിനേ നശിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള തന്റെ ശപഥം ഒരു ഘോരശസ്ത്രപുത്രത്തിൽ മടങ്ങി വന്നു തന്റെ വക്ഷസ്സിൽ പ്രവേശിച്ച് ആ മനസ്സിനേ ദുഃഖപിണ്ഡമാക്കിയും ശരീരത്തേ രോഗപിണ്ഡമാക്കിയും അവയുടെ വേർപാടിനെ നിർവഹിച്ചു നകുലന്റെ പ്രപഞ്ചത്തിരയുള്ളിൽ മറഞ്ഞു. ദുശ്ശാസനൻ തന്റെ കൈകൊണ്ടുപാശങ്ങളാൽ ധൃതരാഷ്ട്രർ ബന്ധനായപ്പോൾ ദുര്യോധനന്റെ അനുജ്ഞയാൽ നിയോഗിക്കപ്പെട്ട്, ചക്രവർത്തിയുടെ കാര്യക്കാരനായി കുബേരന്റെ സ്ഥാനത്തു ആരോഹണം ചെയ്തു. സദാ സമാധിസ്ഥനായ ചക്രവർത്തിയേ ദുശ്ശാസനൻ കണ്ടിട്ട് ചക്രവർത്തിക്ക് അനുവദിച്ചിരുന്ന സർവ്വസ്വത്തെയും തനിക്കായി താൻ അപഹരിക്കുകയും ചക്രവർത്തിയുടെ സിംഹാസനത്തിൽ സ്ഥിതചെയ്തിട്ട ചക്രവർത്തിയുടെ പരിചാരകന്മാരോടും പരിചാരികമാരോടും തന്നെ ആരാധിക്കുവാനും പൂജിക്കുവാനും ആജ്ഞാപിക്കയും അതിലേയ്ക്കു മനസ്സില്ലാത്ത ധൃഷ്ടരേ, നാക്കും മൂക്കും മുലയും ചെത്തി ആട്ടി പുറത്തുകളയുകയും ചെയ്തിട്ട് ഒരു അഴകിയ രാവണനായി ചക്രവർത്തിയുടെ സ്ഥാനത്തിൽ വാണു. ഗാന്ധാരിയും ഭാനുമതിയും സ്ത്രീഹത്തികൊണ്ടും രാജക്ഷുദ്രംകൊണ്ടും തങ്ങൾക്കു സംഭവിക്കുന്ന അപകടങ്ങളേ കാടോടികളായ പ്രശ്നക്കാരെയും മാന്ത്രികന്മാരെയും ക്ഷുദ്രകന്മാരെയും കൊണ്ടു തടുക്കുന്നതിനു യത്നിക്കയും ആ യത്നങ്ങളിൽ ധൃതരാഷ്ട്രരെയും ദുര്യോധനനെയും സാക്ഷികളാക്കി ഒരുവക മഭോന്മത്തന്മാരായ ബാലന്മാരെയും യുവാക്കന്മാരെയും വരുത്തി അവരുടെ സ്നേഹങ്ങളായ മനോത്തിയെ മരുവിധത്തിൽ താനാദി

നം തൃപ്തിപ്പെടുത്തിവന്നു. ഇതിനിടയിൽ കശികിക്കു മുത്താവി നേ തിരയുന്ന ബദ്ധപ്പാടുകളിൽ ശരിയായ ആളിനേ ലഭിക്കാ ഞ്ഞ ധൃതരാഷ്ട്രരുടെ സവ്സ്വത്തിനും അവകാശിയായി ഒരുവ നെ ഭരത്തെടുക്കുവാനും അവനെക്കൊണ്ടു കശികിയെ വിവാഹം ചെയ്യിക്കുവാനും ആലോചിച്ചുറച്ചു് അതിലേയ്ക്കു വേണ്ടതൊക്കെ പ്രവത്തിക്കുവാൻ മിത്രാകീത്തിയായ വിടകീത്തിയോടു ദുര്യോധ നൻ ആജ്ഞാപിച്ചു. അതിനു പ്രതിഫലമായി, വിടകീത്തി യെ എന്നെന്നേയ്ക്കും, ഭരണകോയ്മയുടെ സൂത്രധാരനായി അയ്യാ യിരം സ്വർണ്ണം മാസപ്പടിയോടേ നിയമിക്കുന്നതാണെന്നും കരാർ ചെയ്തു. കശികിയെ പട്ടമഹിഷി സ്ഥാനത്തിനു് ഒരുക്കുവാനാ യി വേത്രതിയാദിയായ കവികഞ്ചുകന്മാരെയും നിയമിച്ചു.

രണ്ടാം ഭാരതത്തിന്റെ ഉത്തരകാണ്ഡത്തിൽ വ്യൂഹം ചമ യ്ക്കുവാൻ പുറപ്പെട്ട പരശുരാമനെ ബന്ധനസ്ഥനാക്കിയതിന്റെ ശേഷം ആയോധനത്തിനു ധമ്മപുരിയിൽ എന്നല്ല, ധമ്മക്ഷേത്ര ത്തിലും ആരും തന്നെ ഇല്ലാതെ ആയി. അശ്വത്ഥാമാവു ചൂ ഡാമണിയേയും പറിച്ചെറിഞ്ഞിട്ടു പൂക്കുടയും ഏന്തിക്കാട്ടിലേ യ്ക്കു തപസ്സുചെയ്യുവാൻ പോയി. പിന്നീടു് അശ്വത്ഥാമാവിന്റെ കഥ ഒന്നുംതന്നെ അറിയപ്പെട്ടുന്നില്ല. ആ കാട്ടിൽ വച്ചു ദുര്യോ ധനൻ ജരാസന്ധനോടു നിയോഗിച്ചതുപോലെ ആരെങ്കിലും തല്ലിക്കൊന്നുവോ, അതല്ല ബ്രഹ്മപട്ടത്തിനായി തപസ്സുചെ യ്തുകൊണ്ടു ജീവിക്കുന്നുവോ? ഒന്നുംതന്നെ ആരും അറിയുന്നില്ല. അതുകൊണ്ടു് അശ്വത്ഥാമാവു ഒന്നുകൂടി യുദ്ധക്കളത്തിലേയ്ക്കു ചാ ടി പുറപ്പെടുമെന്നാശിച്ചിരുന്ന ധാമ്മികന്മാക്കു് ഇച്ഛാഭംഗം നേ രിട്ടു. രണ്ടാംഭാരതയുദ്ധം അശ്വത്ഥാമാവിന്റെ ചൂഡാമണി പറിച്ചെടുത്തതുകൊണ്ടും ഉദയഭാനുവിനെ, നാട്ടിനു പുറത്താക്കി യതുകൊണ്ടും അവസാനിച്ചു എന്നു തീർച്ചപ്പെടുത്തിയ ദുര്യോധ നാദികളിൽ വീണ്ടും ദുഃശകുനം ആവിർഭവിച്ചു. ഇംഗ്ലീഷ് പ ത്രാധിപരേ, ദുര്യോധനാദികളെ കോഴകൊടുത്തു വശപ്പെടുത്തി ഉ ദയഭാനുവിനെ ഉന്മൂലനാശം ചെയ്യുവാനായി ശ്രമിച്ചു. അയോദ്ധ്യാ ദ്വാരകയിൽ ഒരു പാദവും ധമ്മപുരിയിൽ ഇതരപാദവും ആയി നിന്നുകൊണ്ടു് ഉദയഭാനു രാജദ്രോഹിയാണെന്നും രാജ്യദ്രോഹിയാ ണെന്നും ദ്വാരകീയന്മാരും ധാമ്മികന്മാരും കേൾക്കെ അത്യുച്ച

ത്തിൽ അയാളുടെ ഇരുമനയുള്ള നാവുകൊണ്ടു ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിലെ ഭാഷയിലും ദ്വാരകീയന്മാരുടെ ഭാഷയിലും വിളിച്ചു പറയുന്നുണ്ടായിരുന്നു. എന്നാൽ ആ വാക്കുകളിൽ വിശ്വസിക്കുവാൻ ആരുംതന്നെ ഉണ്ടായില്ല.

രണ്ടാം ഭാരതയുദ്ധത്തിന്റെ രണോദ്ധനരംഗം ധർമ്മപുരിയിൽനിന്നും ദ്വാരകയിലേയ്ക്കു് ഒന്നു മാറിയിരിക്കുന്നു. ധാർമ്മികന്മാർ യുദ്ധക്കളത്തിൽ നിന്നും ഭയന്നു പിൻമാറിയതായി കാണപ്പെടുന്നു. എന്നാലും യുദ്ധം അതിഗംഭീരമായി പരിണമിക്കുമെന്നു ധാർമ്മികന്മാർ അന്തരംഗത്തിൽ വിശ്വസിക്കയും വിജയത്തിനായി ഉൾപ്രാർത്ഥനകളെ ചക്രവർത്തിക്കയക്കയും ചെയ്യുന്നു. ഖാണ്ഡവപ്രസ്ഥത്തിൽ അവരിൽ ചിലർ ശാന്തന്മാരായി വർത്തിക്കയും പലരും തെരുവുകൾതോറും നടന്നു സമാധിസ്ഥനായ ചക്രവർത്തിയോടു പരിഭവിക്കയും ചക്രവർത്തിയെ സമാധിയിൽ നിന്നും ഉണർത്തുന്നതിനു ദൈവത്തോടു പ്രാർത്ഥിക്കയും ചെയ്യുന്നു. ചക്രവർത്തിതന്നേ താൻ ഇരിക്കുന്ന മുറിയുടെ എല്ലാ രന്ധ്രങ്ങളും അടച്ചു കഴിഞ്ഞു. ആ മുറിയുടെപ്രവേശമാർഗ്ഗം മാത്രമേ അടയാതെ ഒള്ളൂ. അതിൽ കൂടി മുറിയ്ക്കുള്ളിൽ കടക്കുവാൻ ആർക്കും കഴിയുന്നതല്ല. അതു സ്വതേതന്നെ മൂടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതുപോലെ കാണപ്പെടുന്നു. ആർക്കും അതു ഭേദിപ്പിക്കുവാൻ ധൈര്യമില്ല. രന്ധ്രങ്ങളെ ചക്രവർത്തി സ്വകരത്തിരുന്നുംകൊണ്ടു് അടച്ചുപൂട്ടി ബന്ധിച്ചിരിക്കയാണു്. ആ മുറിയോ, ചക്രവർത്തിയുടെ മന്ദിരത്തിന്റെ അതിഗോപ്യമായ ഭാഗത്തിലും ആ മുറിയുടെ താക്കോലുകൾ അദ്ദേഹം തങ്കൽതന്നേ നിക്ഷേപിച്ചിരിക്കയും ആണു്. ആ മന്ദിരം സൂക്ഷിക്കുന്നതിനു ദുശ്ശാസനനെ നിയോഗിച്ചിരിക്കയാണല്ലൊ, ധാർമ്മികന്മാരിൽ ആരുംതന്നെ ചക്രവർത്തിയെ സമീപിക്കയോ സമാധിയിൽ നിന്നും അദ്ദേഹത്തെ ഉണർത്തുകയോ ചെയ്യാതിരുപ്പാൻ ദുര്യോധനൻ നൽകപ്പെട്ട ഘോരരാജ്ഞകൾ വഹിക്കുന്ന ദുശ്ശാസനനും സദാ ജാഗ്രൽകനായിരിക്കുന്നുണ്ടു്. അതുകൊണ്ടു സർവ്വേശ്വരൻ ഒരുവനല്ലാതെ ചക്രവർത്തിയെ ഉണർത്തുവാൻ മതിയാകുന്നതല്ലെന്നുകണ്ടു ധാർമ്മികന്മാർ കൗരവപാണ്ഡവാദികൾ കേൾക്കാതെ അവരുടെ ഹൃദയപൂർവ്വമായ പ്രാർത്ഥനകളെ ഈശ്വരങ്കൽ സദാ സമർപ്പിക്കുന്നതിൽ അത്യുത്സാഹം അനുഭവിക്കുന്നു.

ആയോധനരംഗം ദ്വാരവതിയിലേയ്ക്കു മാറുന്നു. പാണ്ഡവകൗരവാദികളുടെ സർവ്വസൈന്യാധിപത്യം പത്രാധിപർ ഏറ്റു വാങ്ങി ആയോധനത്തിനു സാമഗ്രികളും ശേഖരിക്കുന്നു. ധാമ്മികന്മാരുടെ പ്രതിപുരുഷനായ ഉദയഭാനു അതിശാന്തനായിട്ടു ദ്വാരകയിലും പുറത്തും വർത്തിക്കുന്നു. പത്രാധിപക്കോ അളവറ്റ ദ്രവ്യം ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിലേ ഭരണകോയ്മ നൽകുകയും മേലും നൽകുവാൻ ബദ്ധപ്പെടുകയും ചെയ്യുന്നു. ഒന്നാം ഭാരതയുദ്ധത്തിൽ അർജ്ജുനന്റെ തേരാളിയായി ഒരു സാക്ഷിയുടെ നിലയിൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ അർജ്ജുനനേ കടാക്ഷിച്ചും, അർജ്ജുനനായി ജയം സ്വാധീനപ്പെടുത്തിയും, നയങ്ങളം കാണിച്ചുകൊടുത്തും, നീതികളെയും ധർമ്മങ്ങളെയും ഉപദേശിച്ചും അർജ്ജുനന്റെ നേക്കു വരുന്ന അസ്രങ്ങളം ഏറ്റും, സ്വഭക്തനായ അർജ്ജുനനേ രക്ഷിച്ചതുപോലെ, ശ്രീമാധവനും ഒരു തേരാളിയുടെ നിലയിൽ ഉദയഭാനുവിനേ താങ്ങിയും, വേണ്ട ഉപദേശങ്ങളം നൽകിയും, ധൈര്യപ്പെടുത്തിയും, ആശ്വസിപ്പിച്ചും, ധാമ്മികന്മാരുടെ കൃതജ്ഞതയെയും അവരുടെ പ്രാർത്ഥനകളുടെ ഫലമായ ഈശ്വരാനുഗ്രഹത്തെയും ആസ്വദിക്കുന്നു. ധർമ്മപുരിയിൽനിന്നും വെടിയുണ്ടകളും, വെടിമരുന്നും, വലിയ തോക്കുകളും, കുന്തങ്ങളും, യുദ്ധകാഹളങ്ങളും ക്രട്ടംക്രട്ടമായി ദ്വാരകയിൽ ചെന്നുചേരുന്നു. ഇതൊക്കെ എന്തിനു്? ധാമ്മികന്മാരുടെ പ്രതിനിധികളായി യുദ്ധവീരരും കൃതവർമ്മാവും ദ്വാരാവതിയിൽത്തന്നെ ഉണ്ടു്. ശ്രീമാധവനോ, കേവലം ഒരു സാക്ഷിയുടെ നിലയിൽ ധാമ്മികപക്ഷത്തേ കടാക്ഷിച്ചുംകൊണ്ടു നിൽക്കുന്നു. യാദവന്മാരുടെ നാശത്തിനു് ആയുധമായിട്ടു ഭവിച്ച പുൽകണയ്ക്കു തുല്യമായ 'തുലിക' എന്ന ശസ്ത്രത്തോടുകൂടി ശ്രീമാധവനും ക്രട്ടരും സത്യത്തിന്റെയും ധർമ്മത്തിന്റെയും വിജയത്തിൽ വിശ്വസിച്ചും, ആയോധനത്തേ പ്രതീക്ഷിച്ചും പരിശാന്തരായിരിക്കുന്നു. ആയോധനം കാണുവാൻ പല ദിവ്യന്മാരും എത്തുമെന്നു കേട്ടു. സദാശിവൻ ആദ്യമേ തന്നെ എത്തിക്കഴിഞ്ഞു. ബ്രഹ്മാ, വിഷ്ണു, രുദ്രൻ, മഹേശ്വരൻ ഇവരും പഞ്ചന്യായാധിപന്മാരുടെ ചട്ടകളോടുകൂടി എത്തുമെന്നാണു കേൾക്കുന്നതു്. സപ്തർഷികളും ബാരിസ്റ്റർമാരുടെ ഉഷ്ണീഷങ്ങളും മകുടങ്ങളും ധരിച്ചു വന്നുചേരുമത്രെ. എന്തായാലും കൗതുകമല്ലം തന്നെ.

ഇതിനിടയിൽ സൂത്രധാരനും ദുര്യോധനനും ഒന്നുചേർന്നു സമാധാനത്തിനായി അവരുടെ കിങ്കരനായ വീരഭദ്രനെ അയയ്ക്കുന്നു. വീരഭദ്രൻ മാധവാദികളുടെ അടുക്കലെത്തി സന്ദേശം നൽകി.

മാധ:—എന്താണു പുറപ്പെട്ടതു്?

വീര:—വിശേഷിച്ചൊന്നുമല്ല. ഞാൻ കാശീക്കു പോകയാണു്. പോകുന്നവഴിക്കു നിങ്ങളെയും കണ്ടിട്ടു പോകാമെന്നു വിചാരിച്ചു വന്നു. അത്രേയുള്ളൂ.

മാധ:—എന്തിനാണു നിങ്ങളൊക്കെ കാശീക്കു പോകുന്നതു്? നിങ്ങളൊക്കെ ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിലെ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരല്ലേ? നിങ്ങളുടെ കാശിയും, രാമേശ്വരവും, വിശ്വനാഥനും, രാമേശ്വരനും എല്ലാം ആ ദുര്യോധനൻതന്നെയല്ലേ?

വീര:—നിങ്ങളൊക്കെ ഈശ്വരവിശ്വാസമില്ലാത്ത ക്രൂരശീമയിലേയ്ക്കു കപ്പൽകയറിപ്പോയിട്ടു ഭ്രഷ്ടന്മാരാണു്.

മാധ:—വഞ്ചികേറിപ്പോകുന്നതിൽ ഭ്രഷ്ടില്ലേ?

വീര:—അതിലെന്താ ഭ്രഷ്ടു്?

മാധ:—കപ്പലിൽ കേറിയാൽ മാത്രമേ ഭ്രഷ്ടുള്ളുവോ?

വീര:—കപ്പലിൽവച്ചു യൂറോപ്യന്മാരേ തൊട്ടുതിന്നുന്നതിനിടവരും. അതാണു ഭ്രഷ്ടിനു കാരണം.

മാധ:—അവക്കെന്താണു്? അവർ മനുഷ്യരല്ലയോ? നിങ്ങളുടെ ദുര്യോധനനേ തൊട്ടുണ്ണുകൊണ്ടുതന്നേ ഭ്രഷ്ടുണ്ടാകുമല്ലൊ. എന്തധർമ്മമാണു്, എന്തു പാപമാണു്, എന്തു കള്ളമാണു്, എന്തു ദ്രോഹമാണു് അയാൾ പ്രവർത്തിച്ചിട്ടുള്ളതു്? അയാളേ കാണുന്നതേ പാപം. സ്പർശിക്കുന്നതുമഹാപാപം. യൂറോപ്യന്മാർ ധർമ്മമുള്ളവർ, സത്യമുള്ളവർ, ന്യായമുള്ളവർ—

വീര:—നമ്മുടെ ജാതിയിൽ ചേർന്ന ആളല്ലേ? അദ്ദേഹം എന്തുചെയ്താലെന്തു്? സ്വജാതിസ്നേഹം വേണ്ടേ? നിങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തേ കണ്ടിട്ടില്ലെന്നുണ്ടോ? അയാളേ തൊട്ടിട്ടില്ലെന്നുണ്ടോ?

മാധ:—അതിൽനിന്നും എന്തു ദുരിതം ഞാൻ അനുഭവിച്ചുവോ അതു നീങ്ങുവാൻ തന്നേ മേലിൽ സഞ്ചാരം ചെയ്യുന്നതു്.

വീര:—വിശേഷം! ശീമയിൽപോയി പഠിച്ചവർക്കു് എന്തുമാവാം. എന്തും പറയാം. ശീമയിൽ പോയാൽ ദുരിതം നീങ്ങുമോ?

മാധ:—കാശിയിൽ പോയാൽ ദുരിതം നീങ്ങുമോ? കാശിയിൽ, എന്തു ദുരിതം ആ സ്ഥലത്തുള്ള മഹാരോഗികളും മഹാപാതകന്മാരും അനുഭവിക്കുന്നു! കപ്പലിൽ കടന്നിരുന്നാൽ പ്രജകളുടെ സ്വാതന്ത്ര്യത്തേ സഹായിക്കുന്ന പല യോഗ്യന്മാരും, നിങ്ങടം ഇപ്പോൾ പഴിച്ച യൂറോപ്യന്മാരുടെ കൂട്ടത്തിൽ കാണപ്പെടും. അവരുടെ സംസർഗ്ഗവും സല്ലാപവും ദുരിതഹരമാണ്. കാശിയിൽ അങ്ങനെയുള്ള ദിവ്യന്മാരേ കാണുന്നതെങ്കിൽ അവരുടെ സംസർഗ്ഗംകൊണ്ടു പാപം നീങ്ങുമായിരിക്കും. നിങ്ങടം അതിലേയ്ക്കല്ലല്ലോ പോകുന്നതു്. ഗംഗയിൽ കുളിച്ചു കാത്തുതെണ്ടി നടക്കുന്ന ഗംഗാപുത്രന്മാർ ചൊല്ലുന്ന സങ്കല്പവികല്പങ്ങടംപോലെ വെള്ളംകോരി എറിയുകയും കുടിക്കയും ചെയ്യുന്നതാണോ തീർത്ഥസ്നാനം? കാശിയിൽ പാർക്കുന്നവർ ശുദ്ധജലം അവരുടെ ഗൃഹങ്ങളിൽ സൂക്ഷിക്കുന്നതു കണ്ടിട്ടുണ്ടോ? എത്ര പാത്രങ്ങടം നിറച്ചു ശുദ്ധജലം സൂക്ഷിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നറിയാമോ? ഗംഗാജലം എല്ലായ്പോഴും ശുദ്ധമാണെങ്കിൽ അങ്ങനെ കാശിയിലുള്ളവർ വേറേ നല്ല ജലം സൂക്ഷിക്കുന്നതെന്തിനു്? പിന്നെ വിശ്വനാഥനേ വന്ദിക്കുന്നതിനു്—അതൊരു വ്യാജം. വിശ്വനാഥൻ വിശ്വം നിറഞ്ഞിരിക്കുന്നവല്ലൊ. കാശിയിൽ നാട്ടീട്ടുള്ള കല്ലിൽ മാത്രമാണോ വിശ്വനാഥനിരിക്കുന്നതു്? പിന്നെ മഹത്തുക്കളുടെ സംസർഗ്ഗത്തിനായിട്ടു പോകയാണെങ്കിൽ ഏതു യാത്രയും തീർത്ഥയാത്രയാണു്. മഹത്തുക്കടം എല്ലാ രാജ്യങ്ങളിലും ഉണ്ടു്. അവരുടെ സംസർഗ്ഗം ആണു നാം ആഗ്രഹിക്കേണ്ടതു്.

വീര:—നിങ്ങടംക്കു് ഇങ്ങനെയൊക്കെ പറയുവാൻ കഴിയും. ജാതിയും ഇല്ല; കുലവും ഇല്ല. എല്ലാം ഒന്നുപോലെ—

മാധ:—ഹാ! ഹാ! ഹാ! ജാതിയും കുലവും എനിക്കഭിമാനം നൽകുന്നില്ലെന്നു പറയുന്നവല്ലൊ. ഭാരതഖണ്ഡത്തിൽ പണ്ടുണ്ടായിരുന്ന അവധൂതന്മാരുടെ അവസ്ഥ എന്താണു്? അവക്കു ജാത്യാഭിമാനമോ കുലാഭിമാനമോ ഉണ്ടായിരുന്നുവോ? അവധൂതന്മാർ എന്നാൽ നഗ്നന്മാർ—അഹംകാരരഹിതന്മാരാണു്. അങ്ങനെയുള്ള ദിവ്യന്മാർ ഇംഗ്ലണ്ടിലും അമേരിക്കയിലും റഷ്യയിലും ഫ്രാൻസിലും എല്ലാദേശങ്ങളിലും ഉണ്ടു്. സന്തോഷമായി! നിങ്ങടം ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിലെ ഒരു ഉദ്യോഗസ്ഥനല്ലേ?

ങ്ങൾക്കുവേണ്ടി ജീവനെത്തന്നെയും കളയുന്നതു പ്രധാന മന്ത്രിയുടെ ധർമ്മമാണ്. ശ്രീരാമനേ നോക്കൂ. പൊതുജനപ്രീതിക്കായി പൂർണ്ണഗർഭയായ സീതയെപ്പോലും ഉപേക്ഷിച്ച കഥ വായിച്ചിട്ടുണ്ടാകിലും ഇല്ലേ? ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിലെ രാമായണം കടിലയും വ്യഭിചാരിയും ആയ ഒരു പുരുഷഭാര്യയ്ക്കായി സർവ്വപ്രജകളെയും ഹിംസിക്കുന്ന നീതിയേ പ്രതിപാദിക്കുന്നുണ്ടോ?

വീര:—സഭവർഗ്ഗത്തിൽ ചേർന്ന സ്ത്രീയല്ലേ?

മാധ:—പിന്നെയും പിന്നെയും സഭവർഗ്ഗം. നാം എല്ലാവരും മനുഷ്യവർഗ്ഗത്തിൽ ചേർന്നവരാണ്. നമ്മുടെ വർഗ്ഗം മനുഷ്യരാണ്. അതല്ലേ, നമ്മുടെ അവധൂതന്മാരുടെയും പരമഹംസന്മാരുടെയും നില? നഗ്നത അല്ലല്ലൊ കാര്യം. സമഭാവന ഉദിക്കാതെ ഒരു രാജ്യവും നന്നാകുന്നതല്ല. ഇംഗ്ലീഷുകാരുടെയും അമേരിക്കായിലുള്ളവരുടെയും ഐശ്വര്യാഭിവൃദ്ധിക്കു കാരണം ഈ സമബുദ്ധിയാണ്. ഉദയഭാനു സഭവർഗ്ഗത്തിൽ ഉൾപെട്ടവനല്ലേ? പക്ഷെ ഉദയഭാനുവിനു നിങ്ങളുടെ അധർമ്മങ്ങളോടും അനീതികളോടും പ്രിയമില്ലായിരുന്നുവോ? നിങ്ങളുടെ 'കശികി'പ്പൊന്നമ്മയെ വിവാഹം ചെയ്യുകയില്ലെന്നു ശഠിച്ചുവോ? നിങ്ങളുടെ ഗാനോത്സവങ്ങളും വിരുന്നുകളും ഒക്കെ ഞങ്ങൾ കേട്ടിരിക്കുന്നു.

വീര:—ഹേയ്! ഇതൊന്നും യുദ്ധക്കളത്തിൽ വരരുതേ! ഏതു വിധത്തിലും യുദ്ധത്തിൽ നിന്നും ഒഴിക്കണേ! ദുര്യ്യോധനനും, ദുശ്ശാസനനും, ധൃതരാഷ്ട്രരും യുദ്ധക്കളത്തിൽ പരിശീലനം ഇല്ലാത്തവരാണ്. അവരെ യുദ്ധക്കളത്തിൽ വിളിച്ചുവരുത്തുന്നതിനും ഇടവരുത്തരുതേ!

മാധ:—അവരാര്? പറയൂ? അട്ടക്കളവിചാരം ചെയ്യുന്നവരോ? പുറത്തു വരുവാൻ തരമില്ലെങ്കിൽ അട്ടക്കളയുടെ മൂലയിൽ കുത്തിയിരുന്നുകൊള്ളട്ടെ. ഒരു ഭരണകോയ്മ—വിശേഷിച്ചും, അത്യൽകൃഷ്ടമായും അതിമനോഹരമായും ഉള്ള രാജ്യം. മാഹാത്മ്യമേറിയ രാജകുലം. ഇവയെ ഒക്കെ ധ്വംസനം ചെയ്യുന്ന ദുര്യ്യോധനനേ താങ്ങുവാൻ നിങ്ങൾ ഇങ്ങനെ കാശീക്കു പുറപ്പെട്ടവല്ലൊ. ഇത് ഉദയഭാനുവിനും, എന്താ ആ വിടാചാരിയുടെ പേര്—നിങ്ങളുടെ വീട്ടിൽ നിങ്ങളുടെ ഭാര്യയുമായി നിങ്ങൾ ഇല്ലാത്തപ്പോൾ സൈരസല്ലാപം ചെയ്യുകയും വീട്ടാട്ടുകയും ചെ

യുന്ന ആ വിടാചാരിയുടെ പേരെന്ത്? സത്യകീർത്തിയോ? ആ വിടാചാര്യനും ഉദയഭാനുവും തമ്മിലുള്ള ദ്വന്ദ്വയുദ്ധമല്ല ആ ധർമ്മരാജ്യദൂഷകനായ ദുര്യോധനനും ഉദയഭാനുവും തമ്മിലുള്ള ദ്വന്ദ്വയുദ്ധവും അല്ല. ആ നപുംസകകിടമായ ധൃതരാഷ്ട്രനും ഉദയഭാനുവും തമ്മിലുള്ള ദ്വന്ദ്വയുദ്ധവും അല്ല. ഇത് കുരുക്ഷേത്രത്തിലേ ഭരണകോയ്മയും പൗരജനങ്ങളും തമ്മിലുള്ള ഒരു ധർമ്മയുദ്ധമാണ്. ഉദയഭാനുവിനെ രാത്രിയിൽ പെണ്ണു പിടിച്ചുപിടിച്ചു നാട്ടിൽ നിന്നും നിയമപ്രകാരമുള്ള ഒരു വിസ്താരവും കൂടാതെ പുറത്താക്കുന്നതു് എന്തു നീതിയാണു്? എന്തു ധർമ്മമാണു്? കഷ്ടം! ഇന്നു് ഉദയഭാനുവിനോടു ചെയ്യുന്നതു് നാളെ നിങ്ങളോടും കാണിച്ചു എന്നിരിക്കട്ടെ. നിങ്ങൾ അതിനോടു് എന്താണു പറയുന്നതു്?

വീര:—ഈ യുദ്ധം രാജ്യത്തിന്റെ സൈന്യത്തെ നശിപ്പിക്കും. ആ രാജ്യത്തിന്റെ ക്ഷേമത്തെ കുറയ്ക്കുകയും ചെയ്യും. അതിൽ ഞങ്ങളെ കൂട്ടിമുട്ടിക്കരുതേ. ഉദയഭാനുവിനെ തിരികെ വിളിച്ചേയ്ക്കാം. അദ്ദേഹത്തിനു് എന്തു ദ്രവ്യവും കൊടുത്തേയ്ക്കാം. അദ്ദേഹത്തിനു് ഒരു വലുതായ ഉദ്യോഗം ഉടൻ നൽകിയേയ്ക്കാം. പോക്കുത്തിൽ ഇവരെ തമ്മിൽ മുട്ടിക്കരുതേ.

മാധ:—ദ്രവ്യം! എന്തു ദ്രവ്യവും നിങ്ങൾ കൊടുക്കുവാൻ തയ്യാറുണ്ടെന്നു ഞങ്ങൾക്കു നല്ലപോലെ അറിയാം. നിങ്ങൾക്കു് ഏതു ദ്രവ്യം; പ്രജകളുടെ പരിശ്രമത്തിൽനിന്നും ഉണ്ടായ ദ്രവ്യം; അവരുടെ ജീവരക്ഷയ്ക്കായി കോയ്മയെ ഏല്പിച്ചിരുന്ന ദ്രവ്യം: നിങ്ങൾ കൊടുക്കരുതേ! ദുര്യോധനന്റെ മാളികകൾക്കും അവന്റെ ക്ഷുദ്രങ്ങൾക്കും ഗാന്ധാരിയുടെ കാമുകന്മാർക്കും ഭാനുമതിയുടെ കാമുകന്മാർക്കും,—എവിടെയോ കിടന്ന വിടാചാര്യർക്കും—കൊടുക്കരുതേ! കൊയ്മയ്ക്കു് എന്താ നഷ്ടം? ദുര്യോധനനു് എന്താ നഷ്ടം? പിന്നെ ഉദ്യോഗം. അതാ കുരുക്ഷേത്രത്തിൽ ഉദ്യോഗം കൊടുക്കുക. ദുര്യോധനനു കാണിക്കയിടുന്നവർക്കും അവിടാചാര്യനു പെണ്ണു കൂട്ടിവിടുന്നവർക്കും അല്ലേ? ആ ഉദ്യോഗം അതാർക്കു വേണ്ടതു്. നിങ്ങളെപ്പോലെയുള്ള വിദ്യാജിഹ്മന്മാർക്കു തന്നേ കുരുക്ഷേത്രത്തിലെ ഉദ്യോഗം യോജിക്കും. അല്ലാതെ അതാർക്കും വേണ്ടാ.

വീര:—രാജ്യത്തിന്റെ സൈന്യത്തെ ബാധിക്കുമോ?

മാധ:—രാജ്യത്തിൽ എന്തു സൈരമാണു്? വ്യാപാരികളുടെ ലഹള—എന്താണു കാരണം! സിംഹളന്മാരും ധാമ്മികന്മാരും തമ്മിലുള്ള ലഹള—യവനന്മാരും ധാമ്മികന്മാരും തമ്മിലുള്ള ലഹള! രണ്ടാം ഭാരതയുദ്ധം തുടങ്ങീട്ടു് എത്ര കാലമായി? ഇതേവരെ സൈരമായിരുന്നുവോ? ഈ യുദ്ധം ഒരു ധമ്മയുദ്ധമാണു്. അതു് അന്യദേശത്തിലും ആണല്ലൊ. മതി, മതി, സമാധാനം പറഞ്ഞതു മതി. മേലാൽ ധമ്മക്ഷേത്രത്തിലെ പ്രജകളിൽ എത്ര എളിയവനെയും അവന്റെ കുറ്റം എന്താണെന്നു് അവനോടു പറയാതെയും, അവന്റെ സമാധാനം കേൾക്കാതെയും, അവനെ നിയമപ്രകാരം ഏല്പിച്ചിട്ടുള്ള ന്യായാധിപന്മാർ കേട്ടു വിധിപറയാതെയും ആരെയും നാട്ടിൽ നിന്നു പുറത്താക്കുന്നതല്ലെന്നു ഒരു വിളംബരം പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുന്നതായാൽ യുദ്ധത്തിൽ നിന്നും ഞങ്ങടം പിൻവലിച്ചേയ്ക്കാം. പ്രജകളുടെ സ്വാതന്ത്ര്യത്തെ ആണു നിങ്ങടം നശിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതു്. ബ്രിട്ടീഷ് കോയ്മയുടെ അധികാരത്തിൽ ഈ നടപടി സമ്മതിക്കപ്പെടുന്നതല്ല. നിങ്ങടം വന്നപോലെ കാശിയിലേയ്ക്കു പോകുവിൻ. പിന്നീടു തങ്ങളിൽ കാണാമല്ലൊ.

(എന്നു രണ്ടാളുകളും പിരിഞ്ഞു.)

അദ്ധ്യായം ൫൪.

ഗാന്ധാരി, മാനുമതി, ധൃതരാഷ്ട്രർ ഇവരുടെ വിലാപഗതകം.

ഇംഗ്ലീഷ് പത്രാധിപർ ധമ്മപുരിയേ സന്ദർശിക്കുന്നതു്.

ധമ്മക്ഷേത്രം ദുര്യ്യോധനാദി കൗരവന്മാരുടെയും കിങ്കരന്മാരുടെയും കുനയങ്ങളാൽ പ്രേരിതമായ ഭരണകോയ്മയുടെ ഫലം സകലം ഏറ്റിട്ടു് രണ്ടാം കുരുക്ഷേത്രമായി പരിണമിച്ചു. കൗരവന്മാർക്കും അവർക്കു് അടിമപ്പെട്ടവർക്കും അല്ലാതെ, ആ രാജ്യത്തിൽ യാതൊരു അനുജ്ഞയും സിദ്ധിക്കുന്നതല്ലെന്നു വന്നു. സമാധിസ്ഥനായ ചക്രവർത്തി തന്നെയും ദുശ്ശാസനന്റെ കൈകാര്യങ്ങളാൽ അവൃതനായി ഭവിച്ചു. രാജ്യവും കോയ്മയും ദുര്യ്യോധനൻ, ഗാന്ധാരി, മാനുമതി ഇവരുടെ സ്വാർത്ഥപോഷണത്തിനു് ഉ

ള്ള ഒരേ ഉപകരണമായിത്തീർന്നു. ചക്രവർത്തിക്കനുവദിച്ചിരുന്ന സമ്പാദംബരങ്ങളും ദുശ്ശാസനൻ ഒരുക്കിയുംകൊണ്ട്, ചക്രവർത്തിയുടെ ആസ്ഥാനമണ്ഡപത്തിൽ ഞെളിഞ്ഞു് അതിഗർവ്വിഷ്ഠനായിരുന്ന ചക്രവർത്തിയുടെ മന്ദിരത്തിൽ അനാദികാലം മുതൽ നിക്ഷിപ്തമായി വന്ന സമ്പനിധികളേയും ഒന്നൊന്നായി കരസ്ഥമാക്കി. അതിലേയ്ക്ക പ്രതിബന്ധമായി ഭവിച്ച സിൽബന്ധികളെ ഒക്കെ ആട്ടി പുറത്തു കളഞ്ഞു. ഈ പ്രകാരത്തെ തന്റെ ദുര്യോധനഭ്രാതാവിനെ അറിയിക്കാനെന്നപോലെ ദുശ്ശാസനൻ രണ്ടാം ഭാരതയുദ്ധത്തിനിടയിൽ ഒരു ദിവസം ദുര്യോധനസഭയിൽ ചെന്ന് ഓച്ഛാനം അഭിനയിച്ചുകൊണ്ടു നിന്നു.

ദുര്യോധനൻ:—എന്താണു ചക്രവർത്തിക്കു ക്ഷേമം തന്നെയോ? സമാധിസ്ഥനായിത്തീർന്നു എന്നു കേട്ടവല്ലൊ.

ദുശ്ശാസനൻ:—അങ്ങനെതന്നെ. ആഹാരാദികർമ്മങ്ങളപോലും സമാധി വിട്ടു പുറത്തുവരുന്നില്ല.

ദുര്യോ:—സുഖമായി എന്നും സമാധിയിൽതന്നേ ഇരുന്നുകൊള്ളട്ടെ. നാം അനുവദിച്ചിട്ടുള്ള അന്നവസ്ത്രാദികളെ "സഭാകാര്യ"ത്തിലേയ്ക്കായി മുതൽക്കൂട്ടുന്നുണ്ടല്ലൊ.

ദുശ്ശാ:—അതു മാത്രമോ? കല്ലറകളിൽ നിക്ഷേപിച്ചിരുന്ന നവനിധികളെയും ഒന്നൊന്നായി പുറത്തെടുത്തു 'സഭാകാര്യ"ത്തിലേക്കായി മുതൽ കൂട്ടുന്നുണ്ടു്.

ദുര്യോ:—നന്നായി. വല്ലതും ഒന്നു് ഈ ഏടത്തകത്തിക്കു കൂടി കൊടുക്കണേ!

ദുശ്ശാ:—അവക്കെന്തിനു്? ധൃതരാഷ്ട്രരുടെ സഭാകാര്യസഭത്തൊക്കെ അവക്കു ഭക്തംചെയ്യിട്ടുണ്ടല്ലൊ. അതും പോരെ?

ദുര്യോ:—നമ്മുടെ ദാസിമാരല്ലേ—വല്ലതും കൊടുക്കു, പാവകയല്ലേ? ഒന്നു് അവക്കു കളഞ്ഞേയ്ക്കൂ.

ദുശ്ശാ:—ഒന്നും കൊടുക്കില്ല. സൂചിയുടെ മുനപോലും അവക്കു കൊടുക്കില്ല. ദ്രൗപദി അതിലേയ്ക്കായി ശുപാർശ ചെയ്യുകയും വേണ്ട.

ദുര്യോ:—നമുക്കു് എന്തെങ്കിലും കൊണ്ടിരിക്കട്ടെ.

ദുശ്ശാ:—ദ്രൗപദിയെന്തിനു്? നാമൊക്കെ ഒന്നല്ലേ?

ദുര്യോ:—ഒന്നോ? എങ്കിലും പ്രത്യേകം വല്ലതും ഇരിക്കട്ടെ.

ദുര്യോ:—എന്നെ നിയമിക്കുന്നതിനു മുമ്പേ ജ്യേഷ്ഠൻ തട്ടിക്കൊണ്ടുപോന്നതൊക്കെ ഇല്ലേ? ജ്യേഷ്ഠനോ അടക്കും ഒന്നും കൊടുക്കില്ലല്ലൊ.

ദുര്യോ:—ഛെ! (ചിരിച്ചുംകൊണ്ട്) നാം വാങ്ങുക അല്ലാതെ കൊടുക്കുകേ? ഒരിക്കലും ഇല്ല. ആ മിഥ്യാകീർത്തിയെ അറിയിച്ചേയ്ക്കരുതേ. അവൻ വല്ലാത്തവനാണ്. എന്തും ചെയ്യുവാൻ ധൈഷ്ട്യമുണ്ട്.

ദുശ്ശാ:—ഓ! അവന്ന് എന്തുചെയ്യുവാൻ കഴിയും? എന്റെ ഗദ എടുക്കുമ്പോൾ അവൻ ഓടുകില്ലേ? അവനെ അകത്തു പ്രവേശിപ്പിക്കില്ല. നമ്മുടെ അനുവാദംകൂടാതെ കടന്നുവന്നാൽ കാവൽക്കാരെക്കൊണ്ടു പിടിപ്പിച്ചു പുറത്താട്ടിക്കളഞ്ഞേയ്ക്കുന്നുണ്ട്.

ദുര്യോ:—അവൻ വങ്കനല്ലനാണ്. അവന്റെ കാര്യം നേടുവാനാണു നമ്മെ ആശ്രയിക്കുന്നതു്. അറിയരുതേ. മോഷണം ഒക്കെ നിന്നിയോ?

ദുശ്ശാ:—ആരാ മോഷ്ടിക്കുന്നതു്? എല്ലാം നമ്മുടെ സ്വകായ്ത്തിലേയ്ക്കാനിട്ടതന്നെ.

ദുര്യോ:—ചക്രവർത്തി ഉണർന്നോ?

ദുശ്ശാ:—ഗദയില്ലേ? സന്ന്യാസിമാരുടെ ശിരസ്സിനേ തല്ലിപ്പൊട്ടിക്കുന്നതുപോലെ ചക്രവർത്തിയുടെ തല തല്ലിപ്പൊട്ടിക്കുന്നുണ്ട്. അനങ്ങിയാൽ മതി. അങ്ങനെ ചെയ്യേയ്ക്കും.

ദുര്യോ:—നന്നായി. എങ്കിലും ഒരുഭോഗം എനിക്കും ഇരിക്കട്ടെ. ഗാന്ധാരി ക്രൂരയാണെന്നമ്മോടു് ഇടയുന്നുണ്ട്. അതു കേൾക്കുവാൻ വയ്യ. ഭാനുമതി ഒരു പാവം!

ദുശ്ശാ:—ജ്യേഷ്ഠനു രാജ്യമൊക്കെയില്ലേ? ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരൊക്കെ കോഴ നൽകുന്നുണ്ടല്ലൊ. ധൃതരാഷ്ട്രരുടെ ചെലവുവകയ്ക്കുള്ള ആറുലക്ഷത്തിനും പോരെവിടെ? മരാമത്തുചെലവിലേയ്ക്കുള്ള രണ്ടുലക്ഷത്തിനു പോരെന്നു്? ക്ലാർക്കാക്കുപോലും ഒരു കാശു കൊടുക്കുന്നില്ലല്ലൊ. പിന്നെ ദാനധർമ്മാദികർക്കു് അനുവദിച്ചിട്ടുള്ള ദ്രവ്യം എവിടെയാണു പോകുന്നു? കുബേരൻ ചത്തു രത്നവണിക്കുത്തിലേയ്ക്കു കടന്നുപോയി.

ദുര്യോ:—നന്നായി. എന്റെ സന്ദർശനങ്ങൾക്കൊക്കെ ദുശ്ശളയ്ക്കും കുഞ്ഞുങ്ങൾക്കും കൊടുത്തുകളഞ്ഞു എന്നും നിങ്ങളിൽ ആ

ക്കും ഒന്നും തന്നിട്ടില്ലെന്നും എന്നോട് പരിഭവം വേണ്ടല്ലൊ. എ ന്തെല്ലാം നിങ്ങൾക്ക് എടുക്കാമോ, ഇളകുന്നതും ഇളകാത്തതും എ ല്ലാം കരസ്ഥമാക്കിക്കൊള്ളുക. ആരെയും ഭയപ്പെടേണ്ട. വേറെ ആക്കും ഒന്നും കൊടുക്കയും വേണ്ട. എല്ലാം ഞാൻ വിചാരിച്ചതു പോലെ ആയി. കൃതാർത്ഥനായി! കൃതാർത്ഥനായി! ധൃതരാഷ്ട്രരുടെ സഹായത്തിനുള്ളതൊക്കെ ഗാന്ധാരിക്കും മക്കൾക്കും ഞാൻ കൊടുത്തുകഴിഞ്ഞു. പിന്നെന്തു്?

ഇങ്ങനെയാണു കുരുക്ഷേത്രത്തെ പങ്കിട്ട കൗരവന്മാർ അപഹരിച്ചതു്. ചക്രവർത്തി സമാധിസ്ഥനായതുകൊണ്ടു് അദ്ദേഹം ഒന്നും ആവശ്യപ്പെടുകയില്ല. ചക്രവർത്തിക്കോ, ഭാര്യയും മക്കളും ഇല്ലല്ലൊ. ധൃതരാഷ്ട്രരുടെ വിശ്വാസം പത്തുപന്ത്രണ്ടു ലക്ഷം സ്വർണ്ണം ദുര്യോധനനും കരസ്ഥമാക്കി. ധൃതരാഷ്ട്രരുടെ ചെലവിനു നാഴി അരിയും, അഞ്ചു് ഏത്തൻകായും, ഇരുനാഴി ഉപ്പും മാത്രം ദുര്യോധനൻ അനുവദിച്ചു. ഉദ്യോഗങ്ങളെ വിറ്റുണ്ടാക്കുന്ന സ്വത്തും ചില്ലറയല്ല. ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ പത്തും അടുത്തുൾപ്പറ്റിയും പോകുമ്പോഴും ഉദ്യോഗങ്ങളെ വിറ്റും, അനവധി ദ്രവ്യം കൈവശപ്പെടുത്തി. ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ എന്തെങ്കിലും കുറ്റം ചെയ്യുമ്പോഴും അതുപോലെ ഒരു വലിയ തുക, ശിക്ഷ ഏൽക്കാതെയിരിക്കുവാനായി ദുര്യോധനനു കൊടുത്തുവരുന്നു. ഇങ്ങനെ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ കോഴ വാങ്ങിയും മറുവിധത്തിലും സമ്പാദിക്കുന്ന സ്വത്തൊക്കെ ദുര്യോധനനു് അടങ്ങി. അഹോരാത്രങ്ങളുടെ ചെലവുകളും ദുര്യോധനനെ ഏൽപ്പിക്കുവാൻ വേണ്ട ഏർപ്പാടുകളും ചെയ്തുകഴിഞ്ഞു. എന്നിട്ടും ദുര്യോധനന്റെ ദുരാത്തി തൃപ്തിപ്പെട്ടുവോ? ഇല്ല.

ഈ സന്ദർഭത്തിൽ ഗാന്ധാരി ദുര്യോധനനെ കാണുവാനായി വന്നുചേർന്നു. സംഭ്രമമായ ഒരു പുഞ്ചിരികൊണ്ടു ഗാന്ധാരിയെ ആദരിക്കുന്നതുപോലെ ഭാവിച്ചിട്ടു ഗാന്ധാരിക്കു് ഇരിക്കുവാനായി സമീപത്തുണ്ടായിരുന്ന ഒരു പീഠത്തെ പാദംകൊണ്ടു ചവുട്ടി നീക്കി ഇട്ടുകൊടുത്തു. ഗാന്ധാരി സ്വമാതാവിന്റെ ദുസ്സഹമായ ശരീരഭാരത്തെ ആ ദുര്യോധനപാദങ്ങളാൽ നൽകപ്പെട്ട പീഠത്തിന്മേൽ നിക്ഷേപിച്ചു. എന്നിട്ടു് ഒരു സൈരസല്ലാപത്തിനു് ആരംഭിച്ചു.

ദുര്യോ:—എന്താണ് ഇങ്ങോട്ട പോന്നതു്?

ഗാന്ധാരി:—എന്നെ എന്തിനാണ് ഈ വൃദ്ധനായ നപുംസകനോട്ട സഹവസിക്കുവാൻ ആക്കിയതു്? കഷ്ടം!

ദുര്യോ: —ആ കോങ്കണ്ണന്റെ പണം കൊള്ളാമോ?

ഗാന്ധാരി:—അയാൾക്ക് ഏതു പണം. എന്റെ യോഗം കൊണ്ട് ഈ ഭാഗ്യം ഒക്കെ സിദ്ധിച്ചു. അതിന്ന് ഈ കിഴവന്ന് എന്തു കായ്യം?

ദുര്യോ:—ഇരിക്കട്ടെ. പണം ഉണ്ടായാൽ ഇഷ്ടമുള്ളവരോട്ട കൂടി പാർക്കരുതേ?

ഗാന്ധാരി:—പിന്നെ എന്തിനാണ് ആ ഓമനയേ കൂടക്കൂടെ പുറത്താക്കുന്നതു്?

ദുര്യോ:—ഞാൻ എന്താണു വേണ്ടതു്? നിങ്ങടം അനുജത്തിക്കും ജ്യേഷ്ഠത്തിക്കും ഒരുവൻതന്നെ വേണമെന്നെന്താണ്? ഓമനക്കുട്ടിയേ പിരിഞ്ഞിട്ട് ഭാനുമതിക്ക പൊറുക്കുവാൻ വഹ്യത്രെ! നിനക്കും അവനെത്തന്നെ വേണമെന്നെന്താണു ശഠിക്കുന്നതു്. ഈ രാജ്യത്തിൽ എത്രയോ സുസമ്മാരായ ശൃംഗാരരസികന്മാരുണ്ട്. അവരിൽ ഒരുത്തനെയൊ രണ്ടുപേരെയൊ നിന്നെ പരിചരിക്കുവാൻ നിയമിച്ചുകൊള്ളുകേ വേണ്ടു. ഈ കറുകറുത്ത ഓമനക്കുട്ടിയോട്ട് ഈ ഭ്രമമോ?

ഗാന്ധാരി:—(കരഞ്ഞുകൊണ്ട്) കറുകറുത്ത ഓമനക്കുട്ടിയോ? അങ്ങനെ പറയരുതേ പതിനായിരം സ്ത്രീകളെ ഒരുമിച്ചു രസിപ്പിച്ച ശ്രീകൃഷ്ണൻ കറുത്തല്ലേ ഇരുന്നതു്. അങ്ങനെ കറുകറുത്തവനെ ഭാനുമതിക്ക് എന്തിനു്?

ദുര്യോ:—അവൾ പാട്ടിൽ ഭ്രമക്കാരിയാണ്. അവൾക്ക് എപ്പോഴും പാട്ടുകേൾക്കണംപോലും.

ഗാന്ധാരി:—എന്റെ ഓമനക്കുട്ടന്റെ പാട്ട് എനിക്കു കേൾക്കരുതെന്നുണ്ടോ? അവൾമാത്രം പാട്ടുകേട്ടാൽ മതിയോ? എന്നോട്ട് ഈ വെറുപ്പെന്തിനു്? ശരീരം സ്ഥൂലിച്ചുപോയതുകൊണ്ടോ? എന്നെ വേണ്ടാന്നുവെച്ചിട്ടാണോ ആ കിഴവനേ പിടിച്ചേൽപ്പിച്ചതു്. ഞാൻ ഇതുംകാലം കിഴവനോടുകൂടി പാർത്തുവല്ലൊ. കുറേ ഭാനുമതിയും താമസിക്കട്ടെ.

ദയ്യോ:—പോഞ്ഞകൊള്ളി പുറത്ത്. നീയും കുറെക്കാലം സുഖിച്ചില്ലേ? ഭാനുമതിയും ഇഷ്ടംപോലെ കളിക്കട്ടെ.

ഗാന്ധാരി:—എനിക്കു നാഥനില്ലെന്നായോ? ആ കിഴവൻ അന്ധനാണ്; നപുംസകനാണ്; അയാളുടെ സഹവാസത്തിൽ എന്തു സുഖമാണ് ഉള്ളത്? കഷ്ടം! ദുരിതമേ! ഞാൻ എന്തു മഹാപാതകമാണു ചെയ്തത്. ഞാൻ അങ്ങനെ ഒരു പാതകവും ചെയ്തിട്ടില്ല. ഭാനുമതി അല്ലേ ആ പൊന്നുക്കുട്ടിയേ കൊന്നത്? എനിക്ക് ഈ ദുരിതം എന്തിനായിട്ട് ഈശ്വരൻ വിധിച്ചു?

ദയ്യോ:—ആവോ! എനിക്കറിയാമൊ? പൊന്നുക്കുട്ടി—അവർക്ക് ആയുസ്സില്ല; അതുകൊണ്ടു ചത്തു. അതിലേയ്ക്കു ഭാനുമതി എന്താണു വേണ്ടതു?

ഗാന്ധാരി:—എന്റെ മുമ്പിൽ വച്ചല്ലേ കൊന്നത്? എനിക്ക് ഇതൊന്നും കാണുവാൻ വഹ്യാതെ പൊയ്പ്പോയി.

ദയ്യോ:—അതിലെന്ത്? ഒരുത്തിയേ കൊന്നു എന്നുവച്ച് അവളെ ഉപേക്ഷിയ്ക്കുട്ടയോ? അനുജത്തി തന്നെയല്ലേ.

ഗാന്ധാരി:—എന്തായാലും ശരി. ഓമനക്കുട്ടി എനിക്കതന്നെ വേണം.

ദയ്യോ:—അന്ന്, ആ കല്യാണദിവസം രാത്രിയിൽ, അവളുടെ ക്രീഡയ്ക്കായി ഏർപ്പെടുത്തിയിരുന്ന ഓമനക്കുട്ടിയേ നീ പിടിച്ചുകൊണ്ടു പോയതെന്തിനു?

ഗാന്ധാരി:—ഞാൻ എന്തു വേണം? എനിക്ക് അവനെക്കൂടാതിരുന്നാൽ ഭ്രാന്തുപിടിക്കും.

ദയ്യോ:—അതാണോ ക്രൂരക്രൂടെ ഭ്രാന്തിയെപ്പോലെ പള്ളിയറയിൽനിന്നും എഴുന്നേറ്റ് ഓടിക്കളയുന്നത്?

ഗാന്ധാരി:—പിന്നെ ഈ കിഴവനോട്.....ഭാനുമതി ഇതാ വരുന്നു.

ദയ്യോ:—ഭാനുമതിയോ. (എഴുന്നേൽക്കുന്നു)—അല്ലാ. ഇങ്ങോട്ടു വന്നുവോ.....നടന്നു കാലിനു ക്ഷീണമുണ്ടായിരിക്കുമോ? അതെടാ, തവണക്കാരാരും ഇല്ല? തടിപോലെ വന്നു നിൽക്കാതെ വെൺചാമരം എടുത്തു വീശട്ടെ. അതു മുഖം ക്ഷീണിച്ചു പോയി.

ദോനേ:—മതി മതി, ഉപചാരങ്ങളൊക്കെ. ഈ ജ്യേഷ്ഠയമായി ഇവിടെ എന്താണെ ചെയ്യുന്നത്? (എന്നു പറഞ്ഞു ദുര്യോധനൻ കിടന്നിരുന്ന ചാരുകസേരയിൽ കിടന്നു.)

ഗാന്ധാരി:—കണ്ടോ! എന്തു ധാഷ്ട്യം? ഞാൻ ആരാണു്? എന്റെ അവസ്ഥ എന്താണു? പ്രതാപം എന്താണു?

ദോനേ:—ഛീ, ജ്യേഷ്ഠേ, എന്റെ കാൽ തിരുമ്മു്.

ഗാന്ധാരി:—എന്നോടോ?

ദോനേ:—പിന്നെ ആരാണു് ഇവിടെ ഉള്ളതു്? നീ തന്നെ താടകയെപ്പോലെ തടിച്ചിരിക്കുന്നവല്ലോ. എന്താണെ ഫലം? എടീ, കാൽ തിരുമ്മു്.

ദുര്യോ:—കാലിനു ക്ഷീണമുണ്ടു്. മാളികയിൽ നിന്നും ബദ്ധപ്പെട്ടു് ഇറങ്ങി വന്നിട്ടല്ലേ?

ദോനേ:—നിങ്ങളുടെ രഹസ്യം കേട്ടിട്ട മാളികയിൽ ഇരിക്കപ്പൊറുതിയില്ല. ഇത്തടിപ്പിശാചു് എവിടെച്ചെന്നാലും അവിടെ—കാൽ തിരുമ്മുന്നോ ഇല്ലയോ? നിനക്കു പ്രതാപം—അവസ്ഥ.....പ്രതാപമൊക്കെ അതാ ഉന്തിയിരിക്കുന്നു. ഇനി ഒരു പൊണ്ണൻ വേണം അവത്തുകളുവാൻ.

ദുര്യോ:—(ആത്മഗതം) കൊട്ടക്കട്ടെ, നന്നായി.

ദോനേ:—ഓമനക്കുട്ടനേ വേണ്ടി നിനക്കു്. ഇല്ലേ പിശാചേ? താടകേ? ചവുട്ടു കൊള്ളണോ, കാൽ തിരുമ്മുന്നോ? നിന്റെ ഭർത്താവല്ലേ എന്റെ ഭർത്താവിന്റെ കാൽ തിരുമ്മുന്നതു്? നീ കണ്ടിട്ടില്ലേ? നീ അല്ലേ അപ്പോൾ ഈ വെൺചാമരം എടുത്തു വീശുന്നതു്? എന്തു സന്തോഷം നിനക്കു്. ആ വീർത്ത മുഖവും പോത്തിന്റെ കൊമ്പുപോലെ തലയും കെട്ടിവച്ചു്—വല്ല കരിമ്പടമോ ഉണിയോ ചുറ്റിക്കെട്ടി നിന്റെ ചിത്ത മുടികൊണ്ടു പൊതിഞ്ഞ നിന്റെ വട്ടിവയറും, കറുത്ത ചുണ്ടും, തറയിൽ കിടന്നു് ഇഴയുന്ന മുലകളും, അയ്യ, അയ്യ, നല്ല ചന്തം. ചമഞ്ഞൊരുങ്ങിമയക്കുവാൻ പുറപ്പെട്ടിരിക്കയാണു്. അല്ലേ? നന്നായി. ഫാ കാൽ തിരുമ്മു്. എന്താണെ കാൽ തിരുമ്മിയാൽ നിനക്കു കുറവുണ്ടോ?

ഗാന്ധാരി:—നിന്റെ ജ്യേഷ്ഠത്തിയോടു് ഇങ്ങനെ പറയുന്നതെന്തു?

ഭാനു:—ജ്യേഷ്ഠത്തി! ജ്യേഷ്ഠേ, പിശാചേ, നിനക്കു ഭ്രാന്തു പിടിക്കുന്നതു കുറവാണോ? എടീ, നിന്റെ ഭർത്താവു് ആ കിഴവൻ വന്നു് എന്റെ കാൽ തിരുമ്മുന്നതു് നിനക്കു കാണണോ? അതാ, ആ പട്ടിയും വന്നുചേർന്നു.

ദുര്യോ:—ഈ കിഴവന്നു് ഇവിടെ എന്തു കാര്യം? ആരെടാ കഴുത്തിൽ പിടിച്ചു പുറത്താക്കട്ടെ. ഇവനേ സൂക്ഷിക്കുന്ന കാവൽക്കാരെ ഇന്നു കൊന്നുകളയുന്നുണ്ടു്. നിനക്കു് അവിടെ കിടന്നു ചാകരുതോ?

അവിടെ അപ്പോഴും വന്നതു മറന്നിരുന്നില്ല. നമ്മുടെ കുരുക്ഷേത്രത്തിന്റെ പ്രധാന മന്ത്രിയായ ധൃതരാഷ്ട്രർ ആയിരുന്നു. ധൃതരാഷ്ട്രർ ഇവരുടെ പരിഹാസങ്ങളും, കേൾക്കാത്ത ഭാവത്തിൽ അവരുടെ അടുക്കൽ ചെന്നു്, ഭാനുമതി കിടക്കുന്ന ചാരുകസേരയുടെ പുറകിൽ പിടിച്ചുംകൊണ്ടു നിലയായി. ദുര്യോധനനാകട്ടെ, ഗാന്ധാരിയാകട്ടെ അഥവാ ചാരുകസേരയിൽ ചാഞ്ഞുകിടക്കുന്ന ഭാനുമതിയാകട്ടെ അവരുടെ മുഖം ധൃതരാഷ്ട്രരെ കാണുന്നതിനായി തിരിക്കപോലും ചെയ്യാതെ അവരുടെ സൈപരസല്ലാപം തുടർന്നു.

ഭാനു:—എടീ, നിനക്കു് എന്റെ കാൽതിരുമ്മുന്നതിനുപോലും യോഗ്യത ഇല്ല. ആ കോളാമ്പി എടുത്തു നേരേ പിടിക്കു്. (എന്നിട്ടു തുപ്പുവാൻ ഭാവിക്കുന്നു)

ദുര്യോ:—എന്താണു മിണ്ടാതെ നിൽക്കുന്നതു്? നിന്റെ മുഖത്തായിരിക്കും തുപ്പുന്നതു്.

ഗാന്ധാരി:—ഈ വിധത്തിൽ ആയോ എന്റെ ദുരിതം? അയ്യോ! താൻ എന്റെ ഭർത്താവോ—താൻ നോക്കിനിൽക്കുന്നവോ; താൻ കേൾക്കുന്നില്ലേ? (എന്ന ഭാവത്തിൽ ധൃതരാഷ്ട്രരെ രോഷത്തിൽ നോക്കുന്നു)

ആ നോക്കു സഹിക്കുന്നതിനു ശക്തിയില്ലാതെ വേഗം കിടുകിടെ വിറയ്ക്കുന്ന രണ്ടു കൈകളെക്കൊണ്ടും ഒരു വലിയ സ്വർണ്ണക്കോളാമ്പി എടുത്തു ഭാനുമതിയുടെ ചാരുകസേരയുടെ ഒരു വശത്തിൽ പൊക്കിപ്പിടിച്ചു. ഭാനുമതി അതിൽ തുപ്പീട്ടു കോളാമ്പി പിടിച്ചിരുന്ന ധൃതരാഷ്ട്രരെ ഒന്നു നോക്കി, ഗാന്ധാരിയുടെ നേരേ തിരിഞ്ഞു് അതിഗംഭീരമായി ഉച്ചത്തിൽ ഒന്നു ചിരിച്ചു.

ഭാനു:—കണ്ടോ ജ്യേഷ്ഠേ? നിനക്കു വഹ്യാ അല്ലേ? കോളാമ്പി ആരാണു പിടിച്ചിരിക്കുന്നതു്? നോക്കു്, നീ കാൽതിരുമ്മുന്നോ ഇല്ലയോ? എടാ ആ വെൺചാമരം അവളുടെ കൈയിൽ കൊടുക്കു്. വീശുമോ ഇല്ലയോ എന്നറിയട്ടെ. കാൽതിരുമ്മാൻ ആരും ഇല്ലെന്നായോ?

ധൃതരാഷ്ട്രർ:—അയ്യൊ, ഞാനുണ്ടു്. ആ പാദപത്മം സ്പർശിക്കുന്നതിനു ഗാന്ധാരിക്കു ഭാഗ്യമില്ല. (എന്നു കേസരയുടെ താഴെച്ചെന്നിരുന്നു പാദങ്ങളെ ഹസ്തങ്ങളിൽ എടുത്തു മടിയിൽ സാവധാനത്തിൽ വച്ചിട്ടു വിരലുകൾ ഓടിച്ചു തുടങ്ങി.

ധൃത:—[ഗാന്ധാരിയോടു്] എന്താ നോക്കിനിൽക്കുന്നതു്? വെൺചാമരം എടുക്കരുതേ? അങ്ങനെ വിചാരിക്കുവാനുണ്ടോ? അനുജത്തി അല്ലേ? സുഖക്കേടാണെന്നു വിചാരിക്കു. അപ്പോൾ അമ്മയായാലും.

ഗാന്ധാരി:—ഓ, തലയിലെഴുത്തു്. (വെൺചാമരം എടുത്തു മന്ദം മന്ദം വീശുവാൻ ആരംഭിക്കുന്നു.)

ധൃതരാ:—ഈ പാദപത്മങ്ങൾ സുഖമായിരിക്കുന്നുവോ?

ദുര്യോ:—(ഗാന്ധാരിയോടു്) അത്ര കഠിനമായി വീശരുതേ.

ഭാനു:—ആ താടകയ്ക്കു്, ആ തടിച്ച കൈകൊണ്ടു് ഒന്നും അരുതു്. എടീ ജ്യേഷ്ഠേ, ഒന്നു മുറുക്കുവാൻ എടുക്കു്.

ദുര്യോ:—എനിക്കും കൂടി. കുറേനേരമായി മുറുക്കീട്ടു്.

ധൃത:—കായ്മൊന്നും അറിഞ്ഞില്ലെന്നുണ്ടോ?

ദുര്യോ:—ഓ, കായ്മ! എന്താ അറിയുവാൻ ഉള്ളതു്? ഞങ്ങൾക്കു തന്റെ കായ്മൊന്നും കേൾക്കണ്ടാ.

ധൃത:—പത്രാധിപർ.....

പത്രാധിപർ എന്നു പറഞ്ഞ ക്ഷണത്തിൽ ഭാനുമതി ചാരുകസേരയിൽ നിന്നു് ഇടിനാദം കേട്ടാലെന്നപോലെ പൊങ്ങി നിന്നു. ഗാന്ധാരി തട്ടത്തിലും കോളാമ്പിയിലും ആയി തടി മുറിച്ചിട്ടതുപോലെ വീണു. ദുര്യോധനൻ ഗവാസനത്തിൽ നിന്നും പൊങ്ങി. എല്ലാവരും എന്തു്? എന്തു്? എന്നിങ്ങനെ കൂകിയും കൊണ്ടു ധൃതരാഷ്ട്രരുടെ ചുറ്റും കൂടി.

ധൃത:—മറെറാന്നുമില്ല. പത്രാധിപർ ദ്വാരകയിൽനിന്നും കുടുംബസമേതനായി എത്തീട്ടുണ്ടത്രെ.

ദുര്യോ:—അയോധനം ആരംഭിച്ചുവോ?

ധൃത:—ഇല്ല. ചില സാമഗ്രികൾകൂടി കൊണ്ടുപോകുവാനായി ചന്നിരിക്കയാണ്.

ഭാനു:—അദ്ദേഹത്തെയും കുടുംബത്തെയും ആദരിക്കുന്നതിന് ഒരു ഗാനോത്സവംകൂടി വേണം; നന്നായി.

ദുര്യോ:—നല്ല യുക്തി. ഇങ്ങനെ സമയോചിതമായി നമുക്കാക്കും തോന്നിയില്ലല്ലൊ.

ധൃത:—വേണ്ടതാണ്. വേണ്ടപോലെ ചെയ്യാം. നമുക്ക് ഏതുവിധത്തിലും കായ്യം നേടേണ്ടതാണല്ലൊ. യുദ്ധത്തിൽ പരാജയം സംഭവിക്കാതെ സൂക്ഷിക്കണം.

ദുര്യോ:—ആരാണു പത്രാധിപരേ ക്ഷണിക്കുവാൻ പോവുക?

ധൃത:—വീരാസുരനും സത്യകീർത്തിയും പോകട്ടെ.

ദുര്യോ:—'ഛീ! മിഥ്യാകീർത്തിയല്ലേ?

ധൃത:—ഓമ്മിച്ചില്ല. (എന്നു ദുര്യോധനനെ ആലിംഗനം ചെയ്യുന്നു.)

ദുര്യോ.—(ഒരു ശരീരകമ്പനം കൊണ്ട് ധൃതരാഷ്ട്രരെ, അകലെ എറിഞ്ഞിട്ട്) നീ ആണോ പെണ്ണോ? നിന്നോട് ആ കായ്യം പറഞ്ഞിട്ട സമ്മതിക്കാത്തതെന്ത്? നീ ചതത്താൽ കമ്മംചെയ്യുവാൻ ഒരുവൻ വേണ്ടേ?

ധൃത:—അയ്യോ. അങ്ങനെ ചെയ്യാം. (എന്നു വീണ്ടും ദുര്യോധനനേ സമീപിച്ചു സ്പർശിക്കുവാൻ ധൈര്യപ്പെടുന്നു.)

പിന്നത്തേ കഥയെഴുതുവാൻ ഈ തൂലിക വളരെ ലജ്ജിക്കുന്നു. മതി, മതി. ധൃതരാഷ്ട്രരുടെ കിഴിച്ചിലും, ദുര്യോധനന്റെ ഗർവും, ഭാനുമതിയുടെ ഹാസ്യവും, ഗാന്ധാരിയുടെ പരിഭവവും ആരുടെയും തൂലികയ്ക്കു വിഷയമാകാതെ പോകട്ടെ എന്നു ശപിക്കുവാനേ ഈ ഗ്രന്ഥകർത്താവിനു തരമുള്ളൂ. കേരളത്തിലേ വാനരാചാരം പ്രസിദ്ധമാണ്. അതിലും നികൃഷ്ടമായ ചെയ്വനങ്ങൾ ഇവരുടെ ശുദ്ധസമ്മേളനങ്ങളിൽ കാണപ്പെടുന്നു

എന്നു വരുമ്പോൾ എന്താണു ചെയ്യുക. തുലികയും ദൂരെ എറിഞ്ഞിട്ട്, ഈശ്വരനേ ഭജിച്ചു മനസ്സു ശാന്തമാക്കുകയേ ഒരുപായമുള്ളൂ.

പത്രാധിപക്കും കുടുംബത്തിനും താമസിക്കുവാൻ ഗാന്ധാരിയുടെ വക 'അന്ധതാമിസ്രം' എന്ന കൊട്ടാരത്തെ അലങ്കരിച്ചു് അവരെ സന്തുഷ്ടിയും വീരാസുരനും എതിരേറ്റു കൊണ്ടുവന്നു് ആക്കി. അവരുടെ ആവശ്യങ്ങളെ നിർവഹിക്കുന്നതിനു പ്രത്യേകം ഒരു കായ്ക്കാരെയും അവരുടെ സിൽബന്ധികളെയും നിയമിച്ചു. സന്തുഷ്ടിയും വീരാസുരനും മടങ്ങിയ ഉടൻ ദുര്യോധനൻ പത്രാധിപരേ കാണുന്നതിനെത്തി.

ദുര്യോ:—സ്വാഗതം-സ്വാഗതം-മഹാപ്രഭോ! സ്വാഗതം. സ്വാഗതം! ദ്വാരകയിൽ സുഖംതന്നെ അല്ലേ?

പത്രാ:—എന്തുസുഖം? നിങ്ങളുടെ വാക്കുകേട്ടു ഞാൻ ചില കുടുംബക്കെകളൊക്കെ കാണിച്ചു. എനിക്കു് അപമാനവും സിദ്ധിച്ചു. എല്ലാവരും എന്നെ നിന്ദിക്കുന്നു. ലോകം എന്നെ നോക്കി ചിരിക്കുന്നു. നിങ്ങളെപ്പോലെ ഞാനും നിന്ദാപാത്രമായി ഭവിച്ചു.

ദുര്യോ:—ഛേയ്, എല്ലാം നേരേയാകും. പോകുവാൻ പറയണം. ആ പോക്കിരിക്കു പണമുണ്ടോ? പണം ഏതുകാര്യത്തേയും നിർവഹിക്കുമല്ലൊ. ആ വസ്തു ഒരു പർവതത്തോളം ആവശ്യമുണ്ടെങ്കിലും നമുക്കു് അധീനമാണു്. ഏതു ഭാരതയുദ്ധത്തിലും പണം തന്നേ ജയം നേടീട്ടുള്ളതു്. പണം കണ്ടാൽ മോഹിക്കാത്തവരുണ്ടോ?

പത്രാ:—നിങ്ങൾക്കു തെറ്റിപ്പോയി. പണം സാരമില്ലെന്നായിരിക്കുന്നു. ഇവിടെ പണമായിരിക്കും വലിയ കായ്കും. അവിടെ അങ്ങനെ അല്ല. ഉദയഭാനുവിനോടു ചേരുവാൻ ധാരാളം യോഗ്യന്മാരുണ്ടു്. നമ്മോടുചേരുവാൻ ആരുംതന്നെ ഇല്ല. എനിക്കു തന്നേ മുമ്പുണ്ടായിരുന്ന മാന്യത ഇല്ലാതെ ആയി.

ദുര്യോ:—സത്യകീർത്തിയുണ്ടല്ലൊ. ശകുനി അവിടെ ഇല്ലേ? ശകുനി നമ്മുടെ ഭാഗം തന്നെ.

പത്രാ:—ഫലമില്ല. ആദ്യയോധനം കാണുവാൻ സദാശിവൻ എത്തിക്കഴിഞ്ഞു. പിന്നെ — ബ്രഹ്മാ, വിഷ്ണു, രുദ്രൻ, മഹേശ്വരൻ. രുദ്രൻ അങ്ങോട്ടു ചാഞ്ഞിട്ടാണു് ആദ്യമേ നിൽക്കു

ന്നത്. തേർതെളിക്കുവാൻ മാധവനും ഉണ്ട്. വീരഭദ്രൻ, കഥയൊക്കെ അറിയിച്ചില്ലെന്നുണ്ടോ?

ദുര്യോ:—ഓ! എന്റെ ഭാഗ്യം നശിപ്പിക്കുവാൻ ബ്രഹ്മാദികൾക്കും ശക്തിയില്ല. എന്നോട് എതിർത്തവർ ഒക്കെ യമപുരിയിൽ എത്തിക്കഴിഞ്ഞു. പിന്നെയോ—ഈ ഉദയഭാനു—മാധവനും സാരമില്ല.

പത്രാ:—അങ്ങനെ അല്ല. യുദ്ധം ഭയങ്കരമായി പരിണമിക്കും. അവർ നൂതന സംപ്രദായത്തിലുള്ള ആയുധങ്ങളും വരുത്തീട്ടുണ്ട്.

ദുര്യോ:—ഒരു ഹോമം കഴിപ്പിച്ചേയ്ക്കാം. എല്ലാവരെയും ഭസ്മമാക്കിയേയ്ക്കാം. നോക്കിയിരിക്കണം.

പത്രാ:—നിങ്ങളെയും യുദ്ധക്കളത്തിൽ വരുത്തുമെന്നാണു കേൾക്കുന്നത്.

ദുര്യോ:—പോയി, കായ്മെല്ലാം കെട്ടു. അയ്യോ! ഏതു വിധത്തിലും അതു തടയണേ. ഞാൻ യുദ്ധക്കളം കണ്ടിട്ടുണ്ടോ? ധൃതരാഷ്ട്രരെ വേണമെങ്കിൽ പറഞ്ഞയയ്ക്കാം. അദ്ദേഹം നമുക്കു വേണ്ടി എന്തു സാഹസവും ചെയ്യും.

പത്രാ:—ചെന്നു തെളിയും. എനിക്കു നേരേനിന്നു യുദ്ധം ചെയ്യുവാൻ തരമില്ല. കായ്മൊക്കെ ഇപ്പോഴാണു ഗ്രഹിച്ചത്: കടുങ്കൈയാണു പ്രയോഗിച്ചത്. ആ ഭ്രാന്തൻ സത്യകീർത്തി നമ്മെ എല്ലാം അപകടത്തിൽ ചാടിച്ചു. ഇപ്പോൾ സ്വസ്ഥതയില്ലാതെ ആയിരിക്കുന്നു. അയാൾക്കുള്ള പിടി ഒക്കെ വിട്ടുപോയി. അയാൾ നശിക്കും.

ദുര്യോ:—അയാളുടെ തലയിൽ കെട്ടിവച്ചാലോ? അയാളല്ലേ ചെയ്തത്? സാധുവായ ധൃതരാഷ്ട്രർ ഒന്നും അറിഞ്ഞില്ലെന്നു പറഞ്ഞാലോ?

പത്രാ:—നകുലസഹദേവാദികൾ എവിടെ?

ദുര്യോ:—അവിടെ, അവിടെത്തന്നെ. അന്ന് ഇങ്ങനെ ചെയ്തതു കൊണ്ടാടുവാനും ആർപ്പുവിളിക്കുവാനും അവർ തയാറുണ്ടായിരുന്നു. അവർ എവിടെയോ ചെന്നു പതുങ്ങിക്കിടക്കയാണ്. എന്താണു നിവൃത്തി. സാർത്ഥനോ പറയണം. സാറിന്റെ അഗാധബുദ്ധി എനിക്കുണ്ടെങ്കിൽ.....

പത്രാ:—എന്തോ? കലാശം എങ്ങനെയോ?

ഒയ്യോ:—ഞാൻ കരുതിയിരിക്കയാണ്. സമയമാകുമ്പോൾ പോക്കളത്തിൽ സത്യകീർത്തിയെ ഉന്തിവിട്ടേയ്ക്കാം. അയാൾ നാടുവിട്ടു പോകണമെന്നു ഞങ്ങളേ ഞെരുക്കുന്നു.

പത്രാ:—ബോവർയുദ്ധത്തിൽ ക്രൂഗരെപ്പോലെ ഓടിക്കളഞ്ഞാലോ?

ഒയ്യോ:—ധൃതരാഷ്ട്രരെ ഉന്തി പോക്കളത്തിൽ അയച്ചേയ്ക്കാം. നശിച്ചെങ്കിൽ നശിക്കട്ടെ. ആക്കാണു നഷ്ടം. ഈയുള്ളവക്കെന്തു്?

പത്രാ:—നല്ല പണി. എന്റെ സ്വസ്വവും പോകും എന്നായിരിക്കുന്നു.

ഒയ്യോ:—സാറിനെന്തു്? ധൃതരാഷ്ട്രരോടു പറഞ്ഞു് ആ ചന്ദ്രതാരം സുഖമായിരിക്കുവാൻ വേണ്ട സ്വർണ്ണം സാറിനു തരുവിക്കുന്നുണ്ടു്. ഭയപ്പെടാതെയിരിക്കണം. ജയിച്ചാലോ? പ്രധാനമന്ത്രിപദം. യുദ്ധത്തിൽ തോറ്റാലോ ആജീവനാന്തം സുഖമായിരിക്കുന്നതിനു വേണ്ട സ്വർണ്ണം കാലേക്കൂട്ടി സാറിനെ ഏൽപ്പിക്കുന്നുണ്ടു്. ധൃതരാഷ്ട്രരേ ചെന്നു് ഒന്നു കാണൂന്നേ? നാളെ ആകട്ടെ. കുഞ്ഞുങ്ങളെയും കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വരണം. ഒരു ചെറിയ കൂടിക്കാഴ്ചയ്ക്കു വേണ്ടതൊക്കെ തയാറാക്കീട്ടുണ്ടു്.

പത്രാ:—നാളെ ആകട്ടെ.

ഒയ്യോ:—ഉച്ചയ്ക്കുമേൽ രണ്ടുമണിക്കാണു കൂടിക്കാഴ്ച നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നതു്. അകമ്പടിക്കാരായി സത്യകീർത്തിയും വീരാസുരനും വന്നുചേരും. അകത്തുള്ളവരേ കാണുന്നതിനു നാലുകെട്ടിൽ നിന്നും ഇപ്പോൾ എത്തും—ഞാൻ പോകട്ടെ. വിശേഷമായിട്ടു് ഒരു ഉത്സവം എന്റെ കൊട്ടാരത്തിൽവച്ചു നടത്തുവാൻ നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നു.

പത്രാ:—എന്തുത്സവമാണു്?

ഒയ്യോ:—നിങ്ങൾക്കു കൗരവസൈന്യാധിപത്യം നൽകുന്നതിനാണെല്ലോ നിങ്ങളേ ക്ഷണിച്ചു വരുത്തിയിരിക്കുന്നതു്. ഭാരതയുദ്ധത്തിലേ ചടങ്ങിൻപ്രകാരം ഒരു പട്ടാഭിഷേകം കഴിക്കണമെന്നാണു ഞങ്ങളം തീർച്ചയാക്കിയിരിക്കുന്നതു്. അല്ലാതെ യുദ്ധം നേരേ ആകയില്ല.

പുത്രാ:—വേണ്ടതാണ്. പൊതുജനങ്ങളും അറിയേണ്ട കാര്യം; പൊതുജനങ്ങളുടെ സമക്ഷത്തിൽ ആയുധികാരം നമുക്കു സമർപ്പിക്കുന്നതു് ഉചിതംതന്നെ.

ധൃ:—അതിലേയ്ക്കു മുഹൂർത്തവും നിശ്ചയിച്ചു പിന്നാലേ നാളത്തെ ക്രീടിക്കാഴ്ചയിൽ നിങ്ങളെ ധൃതരാഷ്ട്രർ അറിയിക്കുന്നതാണ്. ഇപ്പോൾ പോകുവാൻ അനുവദിക്കണേ. നാലുകെട്ടിൽ നിന്നും ഇപ്പോൾ പുറപ്പെട്ടിരിക്കും. അവർ നിങ്ങളുടെ ഭാര്യയേയും കുഞ്ഞുങ്ങളേയും കാണുന്നതിനു ബദ്ധപ്പെടുന്നു. (എന്നു പോയി)

അദ്ധ്യായം ഫർവ.

ക്രീടിക്കാഴ്ച.

അടുത്തദിവസം നിശ്ചിതസമയത്തു് ധൃതരാഷ്ട്രർ പരിവാരങ്ങളോടും ആഡംബരങ്ങളോടും ക്രീടി ഒരു രാജകീയ സഭ വിളിച്ചുകൂട്ടി. ഇങ്ങനെയുള്ള വിശേഷകാര്യങ്ങൾക്കായി ഒരു വിശാലമായ മുറി പ്രത്യേകം അലങ്കരിച്ചു നേരത്തേതന്നെ തയ്യാറാക്കിയിരുന്നു. ക്രീടിക്കാഴ്ചയുള്ള സമയം പകൽ ആയിരുന്നു എങ്കിലും ശരറാന്തൽ ആദിയായ കണ്ണാടിവിളക്കുകൾ ആ മുറിയുടെ മേൽ തട്ടിൽ നിന്നും തൂങ്ങിക്കിടപ്പുണ്ടായിരുന്നു. ചുവരുകളിൽ ചക്രവർത്തിയുടെ ഒരു ഛായ. തിരുമേനിയുടെയും പൂർവ്വികന്മാരുടെയും ഛായകൾ ചുമരുകളിൽ തറച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. ചക്രവർത്തിയുടെ സിംഹാസനം, ആ മുറിയുടെ മദ്ധ്യത്തിൽ അതിലേയ്ക്കായി പ്രത്യേകം തീർപ്പിച്ചിട്ടുള്ള മണ്ഡപം രത്നക്കമ്പിളികൊണ്ടു മൂടിയിരുന്നതിൽ വച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. ചക്രവർത്തിയുടെ പ്രതിപുരുഷനായി ഛാജരാകുന്ന പ്രധാനമന്ത്രിയായ ധൃതരാഷ്ട്രർക്ക് ഇരിക്കുവാനായി, ഒരു ആസനം വിശേഷസംപ്രദായത്തിൽ പൂമാലകളെക്കൊണ്ടു് അലങ്കരിച്ച സിംഹാസനത്തിന്റെ ഇടത്തുഭാഗത്തായി, ആ മണ്ഡപത്തിന്മേൽ തന്നെ വച്ചിട്ടുണ്ട്. മറ്റുള്ള മന്ത്രിമാർക്കും ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർക്കും ക്ഷണിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള

മറവു മാന്യന്മാക്കും ഇരിക്കുവാനായി, ആ മുറിയുടെ തളത്തിൽ പല കസേരകളും ഉണ്ടായിരുന്നു. ശേവുകക്കാർ നീണ്ട ഉടുപ്പുകളും തലകെട്ടുകളും ധരിച്ചു കാലേക്കൂട്ടി ഹാജരായി മുറിയുടെ കവാടങ്ങൾ തുറന്നിട്ടു കാത്തുനിൽക്കുകയായിരുന്നു. ദുര്യോധനാദികൾ കാൽമണിക്കൂറു മുമ്പേ എത്തി യഥാസ്ഥാനങ്ങളിൽ ഇരുന്നു. നിശ്ചിതമായ സമയത്തിനു സ്വല്പം മുമ്പേ ധൃതരാഷ്ട്രർ സഭ്യന്മാക്കസവു കത്തിച്ചേല്പിച്ചു തച്ചിട്ടുള്ള ഉടുപ്പുകളെയും അരക്കെട്ടിനെയും മകുടത്തെയും ധരിച്ചു് മന്ത്രിയുടെ വാളേന്തും ക്രൂടി സർവ്വാലങ്കാരഭൂഷിതനായി രണ്ടു ശേവുകന്മാരാൽ താങ്ങപ്പെട്ടു് മുറിയിൽ പ്രവേശിച്ച മാത്രയിൽ ദുര്യോധനാദികൾ എഴുനേറ്റു നിന്നു ശിരസ്സുകൊണ്ടു പലപ്രാവശ്യം നമിക്കുകയും കൈകൂപ്പുകയും ചെയ്തിട്ടു് ഓഛാനിച്ചു നിലയായി. ധൃതരാഷ്ട്രർ, നേരേ സാവധാനത്തിൽ നടന്നു മണ്ഡപത്തിൽ പണിപ്പെട്ടു കയറി തന്റെ ആസനത്തിൽ ഇരുന്നു ചുറ്റും നോക്കി ദുര്യോധനാദികൾ ഇരിക്കുവാൻ ഒരു ശിരഃകമ്പനംകൊണ്ടു് അനുവാദം നൽകി. പത്രാധിപർ വീരാസുരന്റെയും സത്യകീർത്തിയുടെയുമിടയിൽ അവരുടെ ഹസ്തങ്ങളാൽ താങ്ങപ്പെട്ട ശേവുകക്കാരുടെ വെള്ളിക്കോലുകളുടെ അകമ്പടിയോടുകൂടി മുറിക്കകത്തു പ്രവേശിച്ചു് ധൃതരാഷ്ട്രരുടെ മുമ്പിൽ മണ്ഡപത്തിന്റെ താഴെച്ചെന്നുനിന്നു ശിരസ്സുകൊണ്ടു മൂന്നുപ്രാവശ്യം നമിച്ചിട്ടു വലത്തേ ഭാഗത്തുള്ള ഒരു കസേരയിലിരുന്നു. മന്ത്രിയും സത്യകീർത്തിയും ധൃതരാഷ്ട്രരുടെ ഇടത്തുഭാഗത്തുള്ള രണ്ടു കസേരകളിലും ഇരുന്നു. പത്രാധിപരേ പിന്തുടർന്ന രണ്ടു കുട്ടികൾ സാധാരണ ജനങ്ങളുടെ ഹൃദയത്തെ ആകർഷിക്കുന്ന ഉടുപ്പു്, തൊപ്പി മുതലായവ ധരിച്ചിട്ടു് നകുലന്റെ രണ്ടു ഹസ്തങ്ങളാലും ആകർഷിക്കപ്പെട്ട സഭയിൽ ഹാജരായി സഭാവാസികളുടെ ഉച്ചത്തിലുള്ള ഹസ്തതാഡനങ്ങളാൽ ആദരിക്കപ്പെട്ടു.

ഈ കൗരവസഭയുടെ മാന്യതയെ അർഹിക്കുന്ന പത്രാധിപർ കുറെക്കാലം മുമ്പെ ഉദയഭാനുവിന്റെ ഉറ്റ ബന്ധുവും സ്നേഹിതനുമായിട്ടു് അവനോടുകൂടി ഒരുമിച്ചു താമസിക്കുകയായിരുന്നു. ഒരു ആറുമാസം മുമ്പെ ഉദയഭാനുവിന്റെ ധർമ്മപുരിയിലുള്ള വാസത്തിൽ നേരിട്ട പല അപകടങ്ങളിലും ധർമ്മോപദേശം ചെയ്തും മറ്റു പ്രകാരത്തിലും വേണ്ട സഹായം നൽകിവന്നു

പത്രാധിപർ ഇവരുടെ ബഹുമാനത്തിന് അന്ന പാത്രീഭവിച്ചിട്ടില്ലായിരുന്നുവെന്ന നമുക്കറിയാമല്ലൊ. അന്ന പത്രാധിപരെ ഉദയഭാനുവിന്റെ സഹവാസത്തിൽ കാണുന്നതുതന്നെ നകുല സഹദേവാദി പാണ്ഡവക്കും ദുര്യോധനാദി കൗരവക്കും ദുസ്സഹമായിരുന്ന. ഉദയഭാനുവിനെ വലയംചെയ്തിരുന്ന ധർമ്മപുരിയിലേ കുത്സിതനയക്കാരുടെ കുതന്ത്രങ്ങൾക്കു വഴിപ്പെടാതെ അവൻ നിന്നതു പത്രാധിപരുടെ ഉപദേശംകൊണ്ടാണെന്ന് അവർ ശങ്കിച്ചിരുന്ന. ഏതുവിധത്തിലും പത്രാധിപരെ ഉദയഭാനുവിന്റെ വസതിയിൽ നിന്നകറുന്നതായാൽ ഉദയഭാനു അവർ വീശിയ വലയിൽ പെടുകയും അവരുടെ ഇംഗിതം നിർവ്വഹിക്കയും ചെയ്യുമെന്ന വിശ്വസിച്ചിരുന്ന. ആ പത്രാധിപരെത്തന്നെയും കൈവശപ്പെടുത്തി, ഉദയഭാനുവിനേ ഹിംസിക്കുവാൻ ഒരുമ്പെട്ട കൗരവാദികളുടെ പ്രതിനിധിയായും, നേതാവായും, അയാളെ പോക്കളത്തിൽ പുറപ്പെടുവിച്ച തന്ത്രം എന്തായിരുന്ന? ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിലെ സാധുക്കളായ പ്രജകളുടെ നിത്യവ്യവസായങ്ങളുടെ ഫലമായ ചക്രം വാങ്ങി കൗരവന്മാരുടെ ദുരാഗ്രഹപോഷണത്തിന്ന വിനിയോഗിക്കുവാൻ ഒരുങ്ങി നിന്നുംകൊണ്ട് എന്തും കാണിക്കുവാൻ ധാഷ്ട്യപ്പെടുന്ന കോയ്മ ആ ധനം കൊണ്ടുതന്നേ പത്രാധിപരെയും അവരുടെ പാട്ടിലാക്കി. ആ ചക്രം ഈ കാലത്തു ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിൽ തന്നെത്താനേ തിരിഞ്ഞും കൊണ്ട് ഉല്പാദിപ്പിക്കുന്ന അനർത്ഥം വർണ്ണിക്കുവാൻ കഴിയുന്ന വയല്ല. ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിന്റെ ചക്രം എന്ന ദുര്യോധനന്റെ കൈയിൽ അകപ്പെട്ടുവോ, അന്നുമുതൽ തുടങ്ങിയ 'ചക്രന്തിരിച്ചിൽ' ഇന്നേവരെ അടങ്ങീട്ടില്ല. ശകുനിയുടെ കാലത്താണ ഭരണകോയ്മ ദുര്യോധനപാദങ്ങളിൽ കുമ്പിടുവാൻ തുടങ്ങിയതു്. ആ കാലത്തു തന്നെയാണ് ധർമ്മക്ഷേത്രരഥത്തിന്റെ ചക്രത്തിന്നും ഒരു ഭ്രമണം ആരംഭിച്ചതു്. പല ചക്രങ്ങളും ഉണ്ടാക്കി രഥത്തിലിട്ട ശകുനിയും പിൻഗാമികളും രഥം ഓടിക്കുവാൻ ശ്രമിച്ചു. എന്നിട്ടും ആ രഥം ഓടാതെയും ഓട്ടമ്പോൾ ജനങ്ങളെ മർദ്ദിച്ചും പര്യവസാനിച്ചു. ആ രഥം നേരെ ഓടാതെയും ഓടിക്കാതെയും ജനങ്ങൾ അനുഭവിക്കുന്ന ക്ലിഷ്ടതയ്ക്കു് അവധിയില്ല. ചക്രവർത്തി സമാധിസ്ഥനായി; ധൃതരാഷ്ട്രർ ക്ഷുദ്രപാശങ്ങളാൽ ബദ്ധനായി; സൂത്രധാരകന്മാർ സ്വാർത്ഥനിരതന്മാ

രായി; ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ വക്കാണക്കാരായി; എല്ലാവരും ഒരു പോലെ ചക്രഭ്രമണക്കാരായി; ചക്രവും അവരോടു ചേർന്ന് അവരും ചക്രവും ധർമ്മക്ഷേത്രവാസികളെ മർദ്ദിക്കുവാൻ ആരംഭിച്ചിട്ട് കാലം ഒട്ടേറെയായി. എങ്കിലും ഒരാശ്വാസവും കാണപ്പെട്ടുന്നില്ല. ഈശ്വരനും അവരേ മറന്നു, അവരുടെ ഹിംസകന്മാരായി നിൽക്കുന്നവർക്കു ധാഷ്ട്യത്തെയും നിഷ്ണ്ഡകതത്തെയും നൽകുന്നതു് എന്തുകൊണ്ടായിരിക്കുമോ? ധർമ്മക്ഷേത്രവാസികളൊക്കെ ഒരുപോലെ ഈശ്വരകോപത്തിനു വിഷയമായി ഭവിച്ചതെങ്ങനെ? അവർ ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിലെ വാനരാചാരങ്ങളും മൂർത്തീകരിച്ചു് ഈശ്വരശിക്ഷയെ ഏറ്റുകുന്നതിനു് അവതരിച്ചിരിക്കുന്നവരായിരിക്കുമോ? ഈശ്വരൻ സർവ്വദേശകാലവ്യാപിയാണെന്നുള്ള തത്വം വെറും മിഥ്യയായിരിക്കുമോ? ഈശ്വരസാന്നിധ്യത്തെ ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിൽനിന്നും ഈശ്വരൻതന്നേ പിൻവലിച്ചിരിക്കയായിരിക്കുമോ? ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിൽ ഒട്ടേറെ ക്ഷുദ്രകന്മാരുണ്ടെന്നാണു പാരദേശികന്മാരുടെ ബോധം. അതു വാസ്തവമായിരിക്കുമോ? എത്ര ഈശ്വരാനുഗ്രഹം ഉള്ളവരെയും നശിപ്പിക്കുവാൻ ക്ഷുദ്രകന്മാരുടെ അധീനത്തിൽ പെട്ടിരിക്കുന്ന പല വിഷങ്ങൾക്കും ശക്തിയുണ്ടെന്നുള്ള ജനബോധം വാസ്തവമായിരിക്കുമോ? പാലാഴിമഥനത്തിൽ ഇളകിയ കാളകൂടവിഷത്തെ ഭക്ഷിച്ചു ലോകത്തെ രക്ഷിച്ച ഈശ്വരനു ധർമ്മക്ഷേത്രത്തെ വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്ന ദുര്യോധനാദി ക്ഷുദ്രകന്മാരുടെ കാളകൂടവിഷങ്ങളെ സംഹരിക്കുവാൻ ശക്തിയില്ലാതെ ആയോ? ഭൂമിയുടെ വിഷങ്ങളെ ഭക്ഷിച്ചു പുഷ്ടിയേ പ്രാപിക്കുന്ന പാമ്പുകൾക്കും ഇവരുടെ വിഷം ആവശ്യമില്ലെന്നു വരുമോ? ധൃതരാഷ്ട്രരുടെ രാജ്യഭരണതന്ത്രജ്ഞതത്തെയും, അഗാധബുദ്ധിയെയും, പൊതുജനക്ഷേമതല്പരതയെയും നശിപ്പിച്ച ദുര്യോധനന്റെ ക്ഷുദ്രങ്ങൾതന്നേ ധർമ്മക്ഷേത്രനിവാസികളെയും വ്യാമോഹിപ്പിച്ചിരിക്കുമോ? മഹാക്ഷേത്രങ്ങളിൽനിന്നും ദേവതാസാന്നിധ്യത്തെ നശിപ്പിക്കുവാനുള്ള 'കാളകൂടവിഷം' ആ മഹാക്ഷുദ്രകന്റെയും, ഈ മഹാക്ഷുദ്രകന്റെയും, ആ മലയിലുള്ള പറയന്റെയും, ഈ മലയിലേ പറയന്റെയും, അധീനത്തിൽ ഉള്ള മഹാഘോരവിഷങ്ങളോടുചേർന്നു ചക്രവർത്തിയെയും, ധൃതരാഷ്ട്രരെയും, മറ്റു ധർമ്മക്ഷേത്രവാസികളെയും, അധിഷ്ഠാനദേവതമാരെയും മയക്കിക്കളഞ്ഞുവോ?

ഒന്നുതന്നേ ധർമ്മപുരിയിലെ ആളുകൾക്കു ബോധപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. ദുര്യോധനസൗധത്തിൽ ക്ഷുദ്രകർമ്മങ്ങൾ അനുദിനം ചെയ്യപ്പെടുന്നുണ്ട്. പോത്തുകളെപ്പോലും ആ ക്ഷുദ്രകർമ്മങ്ങളിൽ ബലി നൽകിയിട്ടുണ്ടെന്നു ദുര്യോധനന്റെ പാശ്ചക്കാർ തന്നേ പറഞ്ഞറിയുന്നുണ്ട്. ധൃതരാഷ്ട്രമന്ദിരത്തിൽത്തന്നെയും ജീവജന്തുക്കളേ തുണ്ടുതുണ്ടായി അറുത്തു ഹോമാഗ്നിയിൽ സമർപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. ക്ഷുദ്രസ്ഥാപനകളും ദുര്യോധനന്റെ പ്രേരണയാൽ ആ ഭൂമിയിൽ ധാരാളം നിക്ഷേപിക്കപ്പെടാതെ ഇല്ല. ഉദയഭാനുവിനെ ഏതുവിധത്തിലും നശിപ്പിക്കുന്നതിന് അനേകായിരം ഉറുപ്പിക ചെലവുചെയ്ത് സംഹാരഹോമം നിർവ്വഹിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. ദുര്യോധനനെ അനുസരിക്കാത്തവരെ ഈ വിധത്തിൽ ആണ് അവൻ നശിപ്പിക്കുന്നത് എന്നു പലരും അറിയാതെ ഇല്ല. ധർമ്മക്ഷേത്രം പ്രതിഷ്ഠിച്ചിരിക്കുന്നതു ധർമ്മങ്ങളിൽ ആകുന്നു. ആ ധർമ്മങ്ങളെയും, ധർമ്മസ്ഥാപനകളെയും ധ്വംസനംചെയ്യാതെ, ധർമ്മക്ഷേത്രം സ്വാധീനപ്പെടുത്തുവാൻ പാടില്ലെന്ന് ഈ ജളപ്രഭു വിചാരിക്കുന്നുണ്ടോ? എന്തിനു കടലാസിനേ തുലികകൊണ്ടു കുത്തിമുറിയ്ക്കുന്നു? ധർമ്മക്ഷേത്രം ആകപ്പാടേ ദുര്യോധനന്റെ ദുർമ്മോഹത്തിൽ ഒരു മഹാ ക്ഷുദ്രക്ഷേത്രമായി പരിണമിച്ചു എന്നു പറഞ്ഞിട്ട് ഈ നിരൂപണം അവസാനിപ്പിക്കുന്നു.

രണ്ടാംഭാരതയുദ്ധത്തിൽ കൗരവന്മാരേ തുണച്ചുനിൽക്കുന്ന മഹാരഥത്തിന്റെ ചക്രത്തിന്ന് എന്തോ വികല്പം തോന്നി എന്നതു തീർച്ചതന്നെ. ആ ചക്രം നന്നാക്കുന്നതിനുള്ള ശക്തി ആശാരിക്ക് ഇല്ലെന്നും തീർച്ചതന്നെ. ചക്രം നന്നാക്കുവാനുള്ള ആശാരിയുടെ ശ്രമം അതിനും ആ രഥത്തിനും കൂടുതലായ കേടുകൾ ഉണ്ടാക്കുന്നുണ്ട്. ഇവർക്കു തനിയേ ഒരു നില ക്ഷുദ്രഭൂമിയായ കുരുക്ഷേത്രത്തിൽ ഇല്ലെന്നു കണ്ടു പത്രാധിപരുടെ സഹായം വരിച്ചു. ആ പത്രാധിപരാണ് യുദ്ധത്തിന്റെ ഈ അവസാനഘട്ടത്തിൽ കൗരവസേനകളുടെ അധിപതിയായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നത്. ഒന്നാംഭാരതയുദ്ധത്തിൽ ഭീഷ്മർ, ദ്രോണർ, കർണ്ണർ, ശല്യർ ആദിയായ മഹാരഥന്മാരെ ആണല്ലൊ ആ ദുര്യോധനൻ സേനാനായകന്മാരായി അഭിഷേകം ചെയ്തത്. രണ്ടാംഭാരതയുദ്ധത്തിൽ ശകുനി, ധൂമകേതു, മൂന്നാമതു ജാരഗോപാലൻ എ

നിവർ സേനാനായകന്മാരായിത്തീർന്നു. ഒന്നാംഭാരതയുദ്ധത്തിൽ ഭീഷ്മാദികളും മഹാധീരന്മാരാകകൊണ്ടു് അവർ ശത്രുക്കളെ ഏറെ മരിക്കുന്നതുവരെ പോർചെയ്തു. രണ്ടാം യുദ്ധത്തിൽ ഈ സേനാനായകന്മാർ മഹാഭീരുക്കളാകകൊണ്ടു് തോറ്റോടി ഒളിക്കയാണു ചെയ്യുന്നതു്. ശകുനി ആ വിധത്തിൽ ഓടി. ധൂമകേതുവും ഓടി. മുശിലനും ഓടുന്നതിനു മനസ്സില്ലാതെ മറ്റൊരു നായകന്റെ നായകത്വത്തിൽ ഇരിക്കുന്നതിനു സമ്മതിച്ചിരിക്കയാണു്.

ആ രാജകീയസഭയിൽ എല്ലാ ആളുകളും വന്നു നിറഞ്ഞതുടനെ വീരാസുരൻ എഴുന്നേറ്റുനിന്നു് ധൃതരാഷ്ട്രരേ പല പ്രാവശ്യം കുമ്പിട്ടതിന്റെശേഷം ഇങ്ങനെ വിളിച്ചു പറഞ്ഞു:—"മാന്യസദസ്യരേ, ചക്രവർത്തിതിരുമനസ്സിലേയ്ക്കു് ഈ മാന്യസഭയിൽ ഹാജരാകുവാനും ബഹുമാനപ്പെട്ട പത്രാധിപരേ കാണുവാനും തരപ്പെടാത്തതിൽ ഈ സഭയ്ക്കുള്ള ഉൽഖേദത്തെ ആദ്യമേ പറഞ്ഞുകൊള്ളട്ടെ. ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിലേ കോയ്മ ഒരു ഒന്നാന്തരസിദ്ധിയാണെന്നു ജഗൽപ്രസിദ്ധമാണു്. ഞങ്ങളുടെ ക്ഷണനം സ്വീകരിച്ചു ഞങ്ങളുടെ പുണ്യഭൂമിയായ ധർമ്മക്ഷേത്രത്തെ സന്ദർശിച്ചിട്ടുള്ള അതിഥിപരമ്പരയിൽ നമ്മുടെ മാന്യനായ പത്രാധിപരും ഉൾപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതിൽ ഞങ്ങൾക്കു പെരുത്തു പെരുത്തു സന്തോഷമുണ്ടു്. ഈ നാടു് ധനസമൃദ്ധിയുള്ള നാടാണെന്നു നമ്മുടെ ബഹുമാനപ്പെട്ട പത്രാധിപക്കു് അറിയാമല്ലൊ. ഞങ്ങളുടെ മുതലെടുപ്പു് വർഷംതോറും ക്രമത്തിക്രമേണ വരുന്നു. ബഹുമാനപ്പെട്ട സർ പത്രാധിപർ അവർകൾക്കു് ഈ മഹാരാജകോയ്മ ഒരു അതിഥിക്കു് എന്തെല്ലാം ഉപചാരങ്ങൾ ചെയ്യുമോ അവയൊക്കെ നൽകുന്നതിനു ഞങ്ങളുടെ സ്വാമിയുടെ കല്പന പുറപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ഞങ്ങൾ ഇപ്പോൾ ഒരു മഹായുദ്ധത്തൽ പെട്ടിരിക്കയാണു്. ഞങ്ങൾക്കു ശരിയായ സൈന്യാധിപതിയില്ലാതെ കുഴങ്ങിയിരിക്കുന്ന അവസരത്തിൽ ബഹു ദൂരസ്ഥനെങ്കിലും ബഹുമാനപ്പെട്ട സർ. പത്രാധിപർ അവർകളേ സിദ്ധിച്ചതു ഞങ്ങളുടെയും ഞങ്ങളുടെ രാജകോയ്മയുടെയും മഹാഭാഗ്യമെന്നു വിചാരിക്കുന്നു. അതിമാന്യനായ സർ പത്രാധിപർ അവർകളേ സർവ്വസൈന്യാധിപതിയായി അഭിഷേകം ചെയ്യുവാൻ ചക്രവർത്തിതിരുമനസ്സിലേ പ്രതിപുരുഷനായ സ്വാമി നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്ന വിവരം ബ

ഹമാനപ്പെട്ട സർ പത്രാധിപർ അവർകളെയും മാന്യസദസ്യരെയും അറിയിച്ചുകൊള്ളുന്നു. അതിലേയ്ക്കുള്ള മുഹൂർത്തം നാളെ രാത്രിയിൽ ഒമ്പതുമണിക്കാണ്. അതിനുമുമ്പേ ഒരു വിരുന്നും മാറ്റു കോലാഹലങ്ങളും കാലേക്കൂട്ടി ആരംഭിക്കുന്നതാണ്. അതു കഴിഞ്ഞിട്ട് നാടകാഭിനയവും ഉണ്ടാകും. ബഹുമാനപ്പെട്ട സർ. പത്രാധിപർ അവർകളും സദയം ആ ബഹുമതിയേ സ്വീകരിച്ച് ഞങ്ങളെ കൃതാർത്ഥന്മാരാക്കുന്നതിന് ഞങ്ങളുടെ സ്വാമിയുടെ കല്പനപ്രകാരവും സ്വാമിയുടെ സൂത്രധാരകനായ ബഹുമാനപ്പെട്ട സർ ജാരഗോപാലമൂത്തി അവർകളുടെ അനുവാദപ്രകാരവും അവരുടെ കായ്യദശിയുടെ നിലയിൽ ബഹുമാനപ്പെട്ട നാം പ്രാർത്ഥിക്കുന്നു." (ഹസ്തതാഡനം—ഇടയ്ക്കിടെ—ചക്രവർത്തി ജയിപ്പൂതാക! ചക്രവർത്തി ജയിപ്പൂതാക—എന്നുള്ള ശബ്ദങ്ങളും പുറപ്പെടുന്നു.)

അനന്തരം ധൃതരാഷ്ട്രർ ആസനത്തിൽനിന്ന് എഴുന്നേറ്റ് അതിന്റെ മുമ്പിലായി നിന്നപ്പോൾ സർവ്വസദസ്യരും ആസനങ്ങളിൽനിന്നും ഇളകി ഓച്ഛാനിച്ചുംകൊണ്ടു മാറി നിലയായി. ആ സമയം ധൃതരാഷ്ട്രർ പത്രാധിപരുടെ രണ്ടു കുട്ടികളെയും മുന്നിൽ വിളിച്ച് നവരത്നഖചിതങ്ങളായ രണ്ടു മോതിരങ്ങളും അവരുടെ ചെറിയ കൈവിരലുകളിൽ സമർപ്പിച്ചു—[ഹസ്തതാഡനം—സർ പത്രാധിപർ ജയിപ്പൂതാക—സർ പത്രാധിപപുത്രന്മാർ ജയിപ്പൂതാക—ദുര്യോധനസ്വാമി ജയിപ്പൂതാക—എന്നിങ്ങനെ അത്യുച്ചത്തിൽ ശബ്ദങ്ങളും അട്ടഹാസങ്ങളും പുറപ്പെട്ടു.]

പിന്നീട് എല്ലാവരും യഥാക്രമത്തിൽ പിരിഞ്ഞുപോയി. പത്രാധിപക്കുമാത്രം ധൃതരാഷ്ട്രർ കൈകൊടുക്കയും മന്ദമായ ദീനസ്വരത്തിൽ രണ്ടുമൂന്നു വാക്കുകളും അസ്പഷ്ടമായി ഉച്ചരിക്കയും ചെയ്തു.

അന്നു രാത്രിയിൽത്തന്നേ ധൃതരാഷ്ട്രരും ദുര്യോധനനും ഒന്നിച്ചു ഗൂഢമായി പത്രാധിപരേ സന്ദർശിച്ചു. അവരുടെ വാക്കുകളും അവയാൽ വ്യക്തമാക്കപ്പെട്ട അവരുടെ ഉദ്ദേശ്യങ്ങളും അതിരഹസ്യങ്ങളാണെങ്കിലും അവയെക്കൂടി ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ ചേർക്കാതെ ഭാരതയുദ്ധത്തിന്റെ എല്ലാ ഘട്ടങ്ങളും സുഗ്രഹമായി വരുന്നതല്ല.

എന്നാലോ ആ ശ്രാദ്ധസന്ദർശനത്തിന്റെ ചടങ്ങുകളെ ഇവിടെ ശരിയായി വിവരിക്കുന്നുമില്ല. ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിൽ ചടങ്ങുകളില്ലാതെ ഒരു കാര്യവും നിർവ്വഹിക്കപ്പെടുകയില്ല. ചടങ്ങുകൾ പ്രമാണം. പരിഷ്കാരലോകത്തിനു വേഷം എങ്ങനെയോ അതുപോലെ ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിൽ ചടങ്ങുകളും പ്രധാനമായിരിക്കുന്നു. ഗൃഹത്തിൽ അടങ്ങിയിരിക്കുമ്പോൾ ഭസ്മചന്ദനാദി വസ്തുക്കളെ ശരീരത്തിൽ ലേപനംചെയ്തിട്ട് ഒരുവക വേഷക്കാരായി ഹിന്ദുക്കൾ കാണപ്പെടുന്നുണ്ടല്ലൊ. ഗൃഹത്തിനു പുറത്തുപോകുമ്പോൾ വികൃതമായി തുന്നപ്പെട്ട ഉടുപ്പുകളും കാലുറകളും അവയിൽ തറച്ചിട്ടുള്ള ലോഹശകലങ്ങളും പല വർണ്ണത്തിലുള്ള സ്ഫടികക്ഷണങ്ങളും ചരടുകളും നാടകളും പാദരക്ഷയ്ക്കുള്ള തോലുറകളും ഘടികാരങ്ങളും ചങ്ങലകളും മോതിരങ്ങളും നെറ്റിയിലേ പൊട്ടുകളും പഴേ വെറ്റ്ലപ്പത്തായങ്ങളും വടികളും കുടകളും പുകയിലച്ചുരുട്ടുകളും തീപ്പെട്ടികളും കൊണ്ടു നിർമ്മിതമായ വേഷങ്ങളാൽ സമ്മിശ്രമായിരിക്കുന്നു. എങ്ങും ആരും തന്റെ പരമാർത്ഥഭാവത്തേയോ രൂപത്തേയോ പ്രദർശിപ്പിക്കുന്നില്ല. ശരീരത്തിന്റെ നിജഭാവം ഏതു പ്രകാരം വേഷങ്ങൾക്കു വിപരീതമായിരിക്കുന്നുവോ അതുപോലെ പരിഷ്കാരലോകത്തിന്റെ വാക്കുകളും അവയുടെ അർത്ഥത്തിനും അവരുടെ അന്തർഗ്ഗതങ്ങൾക്കും വിപരീതമായിരിക്കും. ആ രാത്രിയിലേ ശ്രാദ്ധസംഭോഷണം ദുര്യ്യോധനന്റെ സഹജമായ ഒരു കപടഹാസത്തെക്കൊണ്ടു് ആരംഭിച്ചു.

ദുര്യ്യോ:—ഞങ്ങൾക്കു ചില കാര്യങ്ങൾ ശ്രാദ്ധമായിട്ടു നിങ്ങളോടു് ആലോചിക്കുവാനുണ്ടു്.

പാണ്ഡു:—നന്നായി, അതിനുള്ള കാലവും ഇതുതന്നെ. കേൾക്കട്ടെ.

ധൃത:—മറെറാന്നുമില്ല. ഈ നാട്ടിന്റെ അധിപതി ചക്രവർത്തിയാണല്ലൊ.

പാണ്ഡു:—ഉവ്വ്.

ധൃത:—അദ്ദേഹം സമാധിയിൽ ലയിച്ചിട്ടു പുറത്തു വരുകയോ കാര്യങ്ങൾ അന്വേഷിക്കയോ ചെയ്യുന്നില്ല.

പാണ്ഡു:—ആയവസ്ഥയിൽ ആ സ്ഥാനത്തിൽ നിന്നും അദ്ദേഹത്തെ നീക്കി വേറേയാളിനെ നിയമിക്കേണ്ടതാണു്.

ധൃത:—അതിന്ന് അവകാശികരം വേറേയുണ്ട്. ഞങ്ങരം ഉദ്ദേശിക്കുന്നതു് ഇങ്ങനെയാണു്. ആ കാര്യങ്ങരം നിവ്വഹിക്കുന്നതു് നാം ആണു്.

ദുര്യോ:—ആ സ്ഥാനം ഇദ്ദേഹത്തിന്നു തന്നേ നൽകേണ്ടതാണു്. പത്തു മുപ്പതു സംവത്സരം ആയി യാതൊരു പ്രതിഫലവും ക്കൂടാതെ ചക്രവത്തിയുടെ എല്ലാ ജോലികളും നിവ്വഹിക്കുന്നുണ്ടു്.

പത്രാ:—അദ്ദേഹം തന്നെയാണു ന്യായമായ അവകാശി. പണ്ടു മക്കരംക്കോ മരുമക്കരംക്കോ അവകാശം സിദ്ധിക്കുന്ന നടപ്പുണ്ടായിരുന്നു. ഈ പരിഷ്കാരലോകത്തിൽ ആ മാതിരി അവകാശങ്ങരം നിസ്സാരമാണു്. യോഗ്യതയാണു പ്രമാണം. അമേരിക്കായിൽ കാണുന്നില്ലേ? യോഗ്യതയും പൊതുജനസമ്മതവും സിദ്ധിച്ചിട്ടുള്ളവക്കു രാജ്യനായകത്വം ലഭിക്കുന്നു. അല്ലാതെയുള്ള നടപടികരം ഈ പരിഷ്കാരലോകം സമ്മതിക്കുന്നില്ല.

ധൃത:—ജനങ്ങരം ചക്രവത്തിയോടും കുടുംബത്തോടും ഭക്തിയുള്ളവരായിരിക്കുന്നവല്ലൊ.

ദുര്യോ:—അങ്ങനെയുള്ള ജനങ്ങളേ വെടിവച്ചുകൊല്ലുകയോ പരശുരാമനെ പിടിച്ചടച്ചിരിക്കുന്നതുപോലെ കാരാഗൃഹങ്ങളിൽ അടച്ചു ക്ലേശിപ്പിക്കയോ ചെയ്യണം. അതാണു ശരിയായ പ്രതിവിധി.

പത്രാ:—(ആലോചിച്ചിട്ടു്) നയം ഒന്നു് ഭേദപ്പെട്ടതുതോ? ജനങ്ങളുടെ ക്ഷേമത്തിനുതകുന്ന നിയമങ്ങളെക്കൊണ്ടു ജനങ്ങളെ വശപ്പെട്ടുത്തരുതോ?

ധൃത:—ഈ രാജ്യക്കാക്കു മൂഢഭക്തിയെ ഒള്ളു. കാര്യഭക്തിയില്ല. പാമ്പായാലും പഴേതു നന്നെന്നാണു് അവരുടെ മതം. പറമ്പിൽ കിടന്നു് ഉടമസ്ഥന്മാരേ ദംശിക്കുന്ന പാമ്പുകളേ കാവുകളിൽ പാർപ്പിച്ചു 'നീരും പാലും' കൊടുത്തു പൂജിക്കുന്ന നാട്ടുകാക്കു് ഈ നൂതനവ്യവസ്ഥയിൽ അഭിരുചിയുണ്ടാകുമോ? തിരുവിതാംകൂർ അയൽ രാജ്യമാണല്ലൊ. അതിന്റെ പൂർവ്വചരിത്രം നോക്കുക. ആ രാജവംശം സന്താനമില്ലാതെ ഒടുങ്ങാറാകുമ്പോരം അന്യനാട്ടിൽ നിന്നും, രാജകന്യകകളെക്കൊണ്ടു വന്നു

പാപ്പിച്ചു് അവരിൽ ഉണ്ടാകുന്ന പുത്രന്മാരേ രാജാക്കന്മാരാക്കുന്ന നടപ്പു പണ്ടുപണ്ടേ അവിടെ ഏർപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ഈ ഏർപ്പാടു ഭേദപ്പെടുത്തുന്നതിനായി രാജവംശത്തെ നശിപ്പിക്കുന്നതിനു് തിരുവിതാംകൂർപ്രജകളിൽ മുഖ്യന്മാരായ മാടമ്പിമാരും എട്ടുവീടന്മാരും ഉദ്യമിച്ചു: എന്നിട്ടു പ്രജകൾ അങ്ങനെ കൊണ്ടുവന്ന 'ഒട്ടുമാവുകളേ' തന്നേ നാട്ടിൽ നട്ടുവളർത്തി ആ ഫലങ്ങൾ ഭുജിക്കുന്നതിനു ശീലിച്ചിട്ടുള്ളവരാണു്. അവരോടാണു ഭർത്തൃ. രാജാക്കന്മാർക്കു കെങ്കേമന്മാരായ പുത്രന്മാരുണ്ടായിട്ടു് എന്താണു ഫലം? എട്ടുവീടന്മാരുടെയും മാടമ്പിമാരുടെയും വംശമേ നശിച്ചു വെറും നാമാവശേഷങ്ങളായി പരിണമിച്ചതു് ചരിത്രകഥയല്ലെന്നുണ്ടോ?

പത്നി:—(ആലോചിച്ചിട്ടു്) ശരിയാണു്. സ്വാമി കല്പിക്കുന്നതു ശരിയാണു്. മലയാളത്തെ നശിപ്പിക്കുന്നതു് ഈ മരുമക്കൾ വഴി അവകാശരീതിയാണു്. അതു ഭേദപ്പെടുത്തുന്നതു് ഉത്തമം തന്നെ.

ധൃത:—ഞാനും ആയവകാശപരമ്പരയിൽ ഉൾപ്പെട്ട ദുഃഖിക്കുന്നു. എനിക്കും മക്കൾ വേറേയുണ്ടു്. മരുമക്കളും അവകാശികളായിട്ടുണ്ടു്. അവർ എന്തു ഉപദ്രവമാണു ചെയ്യുന്നതു്. ഈ ദുര്യോധനനെ അവകാശിയാക്കിയാലെന്താണു്?

പത്നി:—അവരുടെ അവകാശം എങ്ങനെയാണു നിഷേധിക്കുക?

ദുര്യോ:—അവകാശം തക്കത്തിൽ വരുമ്പോൾ ന്യായാധിപന്മാർ അല്ലേ തീർച്ചയാക്കേണ്ടതു്? അവരേ വശപ്പെടുത്തി ഭരണകോയ്മയുടെ കല്പനയ്ക്കു ഹിതമായ വിധികൾ കൊടുക്കത്തക്കവണ്ണം ഏർപ്പാടു ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ടു നാട്ടുനടപ്പു ഭേദപ്പെടുത്താമല്ലൊ. അതിനനുസരിക്കാത്ത ന്യായാധിപന്മാരേ നാട്ടിനു പുറത്തയയ്ക്കുവാൻ ഭരണകോയ്മയ്ക്കു് അധികാരവുമുണ്ടു്.

പത്നി:—എന്തനീതി—എന്തധർമ്മം? നീതികളും ധർമ്മങ്ങളും നിങ്ങളുടെ പക്കൽനിന്നും പോയവയാണെന്നു തോന്നുന്നു. ഇങ്ങനെയുള്ള ബുദ്ധി ആരാണു് ഉപദേശിച്ചുതരുന്നതു്? കൊള്ളാം.

ധൃത:—അതു് എങ്ങിനെയും നിർവഹിക്കാം. ചക്രവർത്തിയിരിക്കുമ്പോൾതന്നേ ആയധികാരം നമുക്കു പാരമ്പര്യമായി സിദ്ധി

ക്കുന്നതിനുള്ള ഉപായം പറഞ്ഞുതരാമോ? നമുക്ക് അധികാരം സിദ്ധമായാൽ ഏറ്റവും പ്രിയപ്പെട്ട ദുര്യോധനന്ന് അതിനെ നൽകുവാൻ ഏതും പ്രയാസമില്ല. അതിനെ നാം നിവ്വഹിച്ചുകൊള്ളാം. കൊലപര്യന്തം ഉള്ള അധികാരം സിദ്ധമായാൽ പിന്നെ പ്രജകളെ അടക്കുവാൻ പ്രയാസമില്ല. ആ ഒരു നാശത്തിനെ വിസ്മരിക്കാതെ പുറത്താക്കുവാൻ പോയതു് അനർത്ഥമായിത്തീർന്നു. നമുക്ക് ആയധികാരം ഇല്ലെന്നുണ്ടോ? നമ്മുടെ ഗൃഹത്തിൽ നിന്നും ഒരുവനേ പുറത്താക്കുവാൻ നമുക്ക് അധികാരമില്ലയോ?

ദുര്യോ:—അവനെ തുലയ്ക്കുവാൻ എന്തു പ്രയാസം? പോക്കളത്തിൽ ചാടുമ്പോൾ പാണ്ഡവരുടെ ഒരു അസ്ത്രം; അതു് ഏറ്റാൽ പോക്കളത്തിൽത്തന്നെ വീണു ചാകും.

പാണ്ഡ:—ഓ, അതു ഞാൻ മറന്നുപോയിട്ടു് ഏറെ.

ധൃത:—അതുമതി. നമ്മുടെ കാര്യദർശിയുടെ സ്ഥാനം പാണ്ഡവർക്കും മക്കൾക്കും ആയി നൽകുന്നുണ്ടു്. അല്ലെങ്കിൽ അതിന്റെ മാസപ്പടി പാട്ടമായി വന്നുചേരുന്ന സ്വത്തു്, തീർച്ചതന്നെ.

ദുര്യോ:—അതു സാരമില്ല. ഗാന്ധാരിക്കു മറെറാരു പ്രകാരമാണു് ആലോചന.

പാണ്ഡ:—എന്താണു്? എന്താണു്?

ധൃത:—സാരമില്ല. സ്ത്രീകളം അല്ലേ? ഒരു മകളം ഉണ്ടു്. അവർക്കു് ഒരു കീചകനേ ഭർത്താവാക്കി അവനെ അവകാശിയാക്കണമെന്നു്.

ദുര്യോ:—അതു സാരമില്ല. അവരെയും ഒന്നു കളിപ്പിക്കാം. സ്വാമിയുടെ കുടുംബസ്വത്തിന്നും, സ്വകാര്യസ്വത്തിന്നും, ഒരുവനെ അവകാശിയാക്കി അവനെ കുശികിയുടെ ഭർത്താവാക്കാം. സ്വാമിക്കു നേരെ അവകാശികളും ഇല്ല. ശാഖയിലുള്ളവർ പിഴച്ച കൂട്ടം; കൂട്ടത്തോടെ ഒട്ടക്കുവാൻ നമുക്കു ശക്തിയുണ്ടു്. ധനം, ധനതുല്യം. ഒന്നുതിയാൽ ദഹിക്കുന്ന ധനം. സാരമില്ല.

പാണ്ഡ:—നല്ല ആലോചന.

ധൃത:—എല്ലാം നേരെയാക്കണം. നമ്മുടെ കായ്ങ്ങളൊക്കെ പത്രാധിപരെ ഏല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. പിന്നെ ഒന്നും പറയുന്നില്ല.

ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിന്റെ കഥ ഇങ്ങനെ വരുത്തിയിരിക്കയാണ്. ചക്രവർത്തി സമാധിസ്ഥനായതിൽ പ്രജകൾക്കു ഖേദം ഉണ്ട്. അദ്ദേഹത്തെ ഉണർത്തി രാജ്യത്തിനു സമാധാനം നൽകുവാൻ ഈശ്വരനോടു നിരന്തരം പ്രാർത്ഥിക്കുന്നുമുണ്ട്. ദുര്യോധനനും കൂട്ടുകാരും ചക്രവർത്തിയുടെ കഥ സമാധിയിൽ തന്നെ ലയിപ്പിക്കുന്നതിനു ദുശ്ശാസനനെ ഏല്പിച്ചിരിക്കയാണ്. ധൃതരാഷ്ട്രർ പിതാവാണെന്നും ദുര്യോധനൻ പുത്രനാണെന്നും ചിലർ അഭിമാനിക്കുന്നു. ആ സംശയം ഇതേവരെ തീർന്നിട്ടില്ല. ദുര്യോധനൻ തന്നെ പിതാവാണെന്നും ധൃതരാഷ്ട്രർ പുത്രനാണെന്നും ദുര്യോധനനു മതം ഉണ്ട്. അച്ഛനേയും മകനേയും തിരിച്ചറിയാൻ പാടില്ലാത്ത പ്രകാരത്തിൽ അച്ഛനും മകനും പ്രവർത്തിക്കുന്നവരായിരിക്കുന്നു. മൃഗങ്ങളിൽ മാത്രമെ സാധാരണമായി ആ വികൃതി കാണപ്പെടുന്നുള്ളൂ. മനുഷ്യരിൽ ആദ്യമായിട്ട് ആ നടപടി ആവിഷ്കരിച്ചതു കൗരവന്മാരുടെ ഇടയിൽ ആണ്. അവർക്ക് അമ്മ എന്നും മകളെന്നും അച്ഛനെന്നും മകനെന്നും യാതൊരു ഭേദവും ഇല്ല. വിക്രമാദിത്യകഥകളിൽ ഒടുവിലേതു് അച്ഛനും മകനും മകളേയും അമ്മയേയും വിവാഹം ചെയ്യിക്കുന്നപോലെയുള്ള നടപടികൾ ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിൽ ഏർപ്പെടുത്തിയ ദുര്യോധനനേ പിന്തുടരുവാൻ ദുശ്ശാസനാദി കിങ്കരന്മാർ ഉത്സുകന്മാരായിരിക്കുന്നു. ധൃതരാഷ്ട്രർ അച്ഛനും ദുര്യോധനൻ മകനും ആണെന്നാണു ജനങ്ങൾ ബോധിച്ചിരിക്കുന്നതു്. സ്ഥൂലദൃഷ്ടിയിൽ അങ്ങനെ കാണപ്പെടുമെങ്കിലും അവരുടെ യഥാർത്ഥ നില നേരേ മറിച്ചാണ്. ദുര്യോധനൻ പിതാവും ധൃതരാഷ്ട്രർ മകനും ആയിട്ടാണ് അവരുടെ നടപടികൾ, ഭൃത്യന്മാരെ ബോധപ്പെടുത്തുന്നതു്. യജമാനനും ഭൃത്യനും തമ്മിലുള്ള ബന്ധം ആണ് അവർക്കുള്ളതെന്നു വിചാരിക്കുന്നു എങ്കിൽ ദുര്യോധനനെ യജമാനനും ധൃതരാഷ്ട്രരെ ഭൃത്യനും ആയിട്ടാണ് അവർ കാണുന്നതു്. എന്തായാലും കലികാലവൈഭവം എന്നേ പറയുവാനായിട്ടുള്ളൂ. ദുര്യോധനനേ കലിയുടെ അവതാരമൂർത്തിയായി അറിയുമ്പോൾ അവരുടെ ഈ നടപടികൾക്ക് എന്തോ അർത്ഥം ഉണ്ടെന്നു വരുന്നുണ്ട്.

—:0:—

അദ്ധ്യായം ഏഴു.

അന്തഃപുരവും മധുപുരിയും.

ധൃത:—എന്തെല്ലാം അനർത്ഥങ്ങൾ ഉദയഭാനു ഉണ്ടാക്കിച്ചമയ്ക്കുന്നു എന്നറിഞ്ഞില്ല. അവനേ പുറത്തയയ്ക്കേണ്ടിയില്ലായിരുന്നു.

ദുര്യോ:—എന്തു ഭീരുത്വം. കിഴവന്മാക്ക് ഈ ഭയമോ? കഷ്ടം!

ധൃത:—കിഴവനോ? കേറംക്കേണ്ട കാലം. ഉണപത്രാധിപർ നമുക്കുവേണ്ടി എന്തെങ്കിലും സഹായം ചെയ്യുമോ?

ദുര്യോ:—ഹാ! നോക്കിയിരിക്കണം. ഉദയഭാനുവിനേ കൊല്ലുവാൻ പത്രാധിപർസാറിന്റെ ഒരു അസ്ത്രം മതിയാകുമല്ലൊ?

ധൃത:—ഉദയഭാനുവിനേ കൊന്നിട്ടു നമുക്കെന്താണു്?

ദുര്യോ:—എന്നേ അവമാനിച്ചതു് ഓക്കുന്നില്ലായിരിക്കും. ഗാന്ധാരിയുടെ ജന്മദിവസം അവൻ എന്താണു പറഞ്ഞതു്? ഈ നാട്ടിലേ പ്രജകൾ ആണു നാട്ടിന്റെ ഉടമസ്ഥന്മാർപോലും. ചക്രവർത്തിക്കും മന്ത്രിക്കും ഒരു കായ്വുമില്ലത്രെ.

ധൃത:—വാസ്തവം അങ്ങനെ അല്ലയോ? നമുക്കു മാസം തോറും പണം തരുന്നതു് അവരല്ലേ? അവർ വേലചെയ്യണമെന്നാക്കുന്ന പണമല്ലയോ നമുക്കു നൽകുന്നതു്? ആ സ്ഥിതിക്കു നാം അവരുടെ ദാസന്മാർതന്നെ. അവരുടെ അമേദ്ധ്യം കോരുന്ന തോട്ടികളും തന്നെ.

ദുര്യോ:—കൊള്ളാം. ഇങ്ങനെയാണോ ധരിച്ചിരിക്കുന്നതു്? നമ്മുടെ ഭൂമി അവക്കു പാട്ടവും ഒറിയും കൊടുത്തിരിക്കയല്ലേ?

ധൃത:—നാം പണംകൊടുത്തു വിലയ്ക്കു വാങ്ങിയതോ? നമുക്ക് അവരെക്കാൾ ക്രൂരതലവകാശത്തിനു് എന്തു കാരണം?

ദുര്യോ:—പണ്ടിരുന്ന രാജാക്കന്മാർ പടവെട്ടി ജയിച്ചെടുത്തതു്.

ധൃത:—പടവെട്ടി ജയിച്ചാൽ ഭൂമി കിട്ടുമോ? ഭൂമിയോടു പടവെട്ടിയോ? ഭൂമി നമ്മുടേതാകുന്നതെങ്ങനേ? ദൈവം സൃഷ്ടിച്ചതല്ലയോ? അതുകൊണ്ടു സർവ്വജീവരാശികൾക്കും തുല്യാവകാ

ശമുള്ളതല്ലേ? വേലചെയ്താലേ ഫലം ലഭിക്കയൊള്ളൂ. വേല ചെയ്യാൻ ആളില്ലെങ്കിൽ നമുക്ക് ആണ്ടുതോറും കരം തരുന്നതാർ? മണ്ണ്, തിന്നുവാൻ കൊള്ളാമോ?

ദുര്യോ:—കൊള്ളാം! പ്രജകൾ അടിമകൾ. നമ്മുടെ അടിമകൾ. നമുക്കായി അവർ വേലചെയ്യേണ്ടവർ.

ധൃത:—അവർ അടിമകളാകുന്നതെങ്ങനെ? അവരേ നാം വിലയ്ക്കു വാങ്ങിയിരിക്കുന്നുവോ?

ദുര്യോ:—അവർ വേലചെയ്യേണ്ടവർ. നാം ഫലം അനുഭവിക്കേണ്ടവർ. നമ്മുടെ നാട്ടിലെ പറയർ പുലയർ മുതലായവർ കൃഷിചെയ്യണ്ടാക്കുന്ന നെല്ല വേല ചെയ്യിക്കുന്നവക്കും, പതിരും ഉമിയും തവിടും വേല ചെയ്യുന്നവക്കും. അല്ലാതെ എന്ത്? അതുപോലെ.

ധൃത:—അങ്ങനെയോ ധരിച്ചിരിക്കുന്നത്? ശ്രീരാമസഹധർമ്മിണിയേയും ജനഹിതത്തെ അനുകരിച്ചു പൂർണ്ണഗർഭയായ പട്ടമഹിഷിയേയും വനത്തിലേയ്ക്ക് ഉപേക്ഷിച്ചില്ലയോ?

ദുര്യോ:—ശ്രീരാമൻ ഒരു ജളൻ, ഒരു മൂഢൻ—അതുകൊണ്ട് അങ്ങനെ ചെയ്തു.

ധൃത:—നീ നശിച്ചുപോകണേ. നീ നശിച്ചുപോകണേ! നിന്റെ വായിൽ മണ്ണുവാരി ഇടണം. ശ്രീരാമാ! ഇവനും ഇവന്റെ വംശവും നശിച്ചുപോകണേ! (എന്നു പിറുപിറുത്തുംകൊണ്ട് അന്തഃപുരത്തിലേയ്ക്കു പോയ് മറഞ്ഞു.)

ദുര്യോ:—(ആത്മഗതം) ഈ കിഴവനെ ഇങ്ങനെ വിട്ടുവാൻ പാടില്ല. എവിടെയാണു പോയതു്? ഗാന്ധാരിയുടെ അടുക്കലേയ്ക്ക്, ആകട്ടെ. അവളെയും നശിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്. ഈ കിഴവൻ എന്തുകൊണ്ടാണു ഭാനുമതിയെ അനുപേക്ഷിക്കാത്തതു്? ഗാന്ധാരി, ഗാന്ധാരി, ഗാന്ധർവ്വി, ഇവരേ വേണ്ടിയോ? കഷ്ടം! (എന്ന് അന്തഃപുരത്തിലേയ്ക്കു കോപാതുരനായിട്ടു പോകുന്നു. പോകുംവഴിയിൽ ഭാനുമതി എതിരേ വരുന്നതു കണ്ടിട്ട്) ഭാനുമതീ, പ്രിയേ! എന്റെ വത്സേ! നീയേ ശരണം. നിന്റെ പാദമേ ശരണം. നീ കൂടെ എന്നെ ഉപേക്ഷിച്ചാൽ... .....

ഭാനു:—എന്തിന്? താൻ ഒരു ക്ഷുരകൻ. താനും തന്റെ വംശക്കാരും ക്ഷുരകന്മാരാണു്. അതല്ലയോ ക്ഷുരകവീഥിയിൽ

സ്ഥാനം പിടിച്ചത്?? തനിക്ക്—എല്ലാം ദുശ്ശാസനന്—ദുശ്ശള യ്ക്ക്—എനിക്ക് ഒരു കുട്ടിയുണ്ട്. അവനെ വഷളാക്കിക്കളഞ്ഞു. കള്ളുകുടിയും പെൺപിടിത്തവും നല്ലത്, നല്ലത്.

ദുര്യോ:—ഞാൻ എന്താണു വേണ്ടത്? അവനെ നന്നാക്കുവാൻ ഞാൻ എന്താണു ചെയ്യേണ്ടത്?

ഭാനു:—എന്റെ നാ—കുട്ടിയെ ഒറ്റിച്ചതെന്തിന്? എന്റെ വാ—യെ.....

ദുര്യോ:—നിന്റെ വാ—യൊ? നിന്റെ വാതന്നെ ഈ അനർത്ഥങ്ങൾക്കൊക്കെ കാരണം. അതല്ലയോ നിന്റെ മകനും തിരുവഷളനായിപ്പോയത്. എന്റെ വായൊ? തന്റെ വായൊ? തന്റെ വാകൊണ്ടാണു താൻ ഇതൊക്കെ സമ്പാദിച്ചത്. (ചിരിക്കുന്നു) തന്റെ വായിൽ മണ്ണു നിറയെ ഇടണം. മഹാപാപി! (എന്നു ചിരിക്കുന്നു.)

ഭാനു:—ചിരിക്കുന്നൊ? നിന്റെ പല്ലു പൊഴിഞ്ഞുപോകട്ടെ. നീ നശിക്കട്ടെ. നിന്റെ വംശം നശിക്കട്ടെ. എന്റെ ദേവീ! എന്റെ കുലദൈവമേ!

ദുര്യോ:—കൊള്ളാം. നിങ്ങൾക്കു ചെയ്ത നന്മയ്ക്ക് ഈ ശാപം അല്ലേ? പണ്ടത്തെ സ്ഥിതി ആക്കും അറിയുമ്പോൾ? നെല്ലും ഇടിച്ചു കിടന്ന ക്രൂരം. ഇന്നു വണ്ടിയും കുതിരയും മോട്ടാറും മാളികയും കണ്ടപ്പോൾ, ഇതോ തരം—(എന്നു ബഹുപ്പെട്ടു പോകുന്നു)

"അന്തഃപുരം"

ധൃത:—എന്താണ് അപ്പിയുടെ സുഖക്കേട്? എങ്ങനെയിരിക്കുന്നു?

ഗാന്ധാരി:—എങ്ങനെയിരിക്കുന്നു! എന്നെയും എന്റെ പേരക്കുട്ടിയെയും ഇവിടെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നാക്കി ഞങ്ങളേ നശിപ്പിക്കുന്നയോ? മഹാപാപി!

ധൃത:—സമാശ്വസിക്കണേ! സമാശ്വസിക്കണേ! കോപിക്കരുതേ, കോപിക്കരുതേ!

ഗാന്ധാരി:—ആ ദ്രോഹി ഞങ്ങൾക്കു ക്ഷുദ്രംചെയ്തിരിക്കുന്നു. രാത്രിയിലാകട്ടെ പകലാകട്ടെ ഉറക്കം വരുന്നില്ല. ഉറക്കംവ

നാലും, ഒരുമാതിരി പിശാചുക്കൾ വന്നു ഞങ്ങളുടെ കഴുത്തു ഞെക്കുന്നപോലെ തോന്നീട്ട് ഞങ്ങൾ പെട്ടെന്ന് ഉണർന്നുപോകുന്നു. ഒരു തെണ്ടി മഹാതെണ്ടി, തെണ്ടിയെപ്പോലെ, ഇവിടെ വന്നിട്ട് ഞങ്ങളുടെ പണമൊക്കെ പിടിച്ചുപറിച്ചു. ഇനി ഞങ്ങളെ ക്ഷുദ്രംചെയ്തു കൊന്നുകളയാമെന്നു വിചാരിക്കുന്നു. അതനുവദിക്കാനും ആരുമില്ല. മഹാപാപീ, ഞങ്ങളുടെ മുമ്പിൽനിന്നു മറയത്തുപോകുന്നില്ലയോ? അയ്യ! പുരുഷവേഷം ചമഞ്ഞിരിക്കുന്നുവല്ലൊ. അവൻറെ കാലടി—ആ പോക്കിരിയുടെ കാലിടയിലേ താൻ (എന്നു വിരമിക്കുന്നു) തൻറെ വാ നാറുന്നു. നാറുന്നു. അടുക്കെ വരരുതേ! എന്നെ തൊടല്ലേ! നാറുന്നു. നാറുന്നു. തീട്ടം പോലെ നാറുന്നു. താനോ-തൻറെ വായോ. ഫാ! ഫാ (കാറിത്തുപ്പുന്നു.)

ധൃത:—എൻറെ പ്രാരബ്ധം. എൻറെ ശിരോലിഖിതം. (എന്നു കരയുന്നു)

ഗാന്ധവി:—എന്തിനെടീ അദ്ദേഹം കരയുന്നത്? കഷ്ടമല്ലേ? നാം എവിടെക്കിടന്നവരാണ്. പൊളിഞ്ഞവീട്ടിൽ കിടന്നവർ. ആ കുടിലിൽനിന്നും ഈ കൊട്ടാരത്തിൽ വന്നുചേർന്നില്ലേ? അങ്ങനെ പറയരുതേ!

ഗാന്ധാരി:—ആ കുടിലിൽ കിടന്നാൽ മതിയായിരുന്നു. ഈ തേവിടിശ്ശിയാട്ടത്തിനു പുറപ്പെടേണ്ടി ഇല്ലായിരുന്നു. ആ ദ്രോഹി! അവൻറെ നഴകളെക്കൊണ്ട് അവൻറെ പിന്നാലേ പുറപ്പെട്ടു. കഷ്ടം! കഷ്ടം! ജന്മമേ പാഴായി. എത്രജന്മം നരകത്തിൽ കിടന്ന് ഉഴലണമോ? ഇതു കൊട്ടാരമല്ല. ഇതു കുംഭീപാക നരകമാണ്. ആ നരകദുഃഖങ്ങളെ നാം അനുഭവിക്കുന്നില്ലേ? നീ ആരു? എൻറെ അമ്മ-ഇതാര് എൻറെ മകൾ-അമ്മ-മകൾ മകൾ-അമ്മ.

ഗാന്ധവി:—അതു നമ്മുടെ ഭാഗ്യദോഷം. ഭാഗ്യമുള്ളവർ സുഖമനുഭവിക്കട്ടെ. നാം ഭാഗ്യംകെട്ടവർ.

ഗാന്ധാരി:—ആ ദ്രോഹി അതാ വന്ന് ഒളിച്ചുനിൽക്കുന്നു. എന്തിനെടാ ഒളിച്ചു നിൽക്കുന്നത്? മഹാപാപീ! മഹാപാപീ! നിൻറെ തലയിൽ ഇടിവീഴണേ! ഭഗവാനേ! നിൻറെ ഭാനുമതിയുടെ തലയിൽ ഇടിവീഴണേ. ഭാനുമതിക്ക് ഇങ്ങു കേറിയിരി

ക്കാൻ വൈകി. അതിന്ന് ഒരു ചെയിത്താനും ഉണ്ട്. അയ്യ! എന്തിനു ജീവിച്ചിരിക്കുന്നു? ചാവരുതേ? നാലു കാശു കൊടുത്താൽ ഒരുമുളം കയറുകിട്ടുകയില്ലേ? കയറുവാങ്ങി കഴുത്തിലിട്ടിറുക്കി ചാകരുതേ? അങ്ങനെ നാലുകാശെങ്കിലും പ്രയോജനത്തിൽവരട്ടെ. മഹാപാപീ!

ദയ്യോ:—എന്താണിത്? ഈ ചീത്തക്കുട്ടത്തിനു ഭ്രാന്തുപിടിച്ചോ? ഭ്രാന്താണു സംശയമില്ല. തിരുമേനി നമുക്കു പോകാം. ഇവർ ഇവിടെക്കിടന്ന് ആടട്ടെ. ഇതിനകത്തുകിടന്ന് ആടട്ടെ. (പോകുന്നു.)

മധുപുരി.

ഉദയഭാനു മധുപുരിയിൽ ചെന്നുചേർന്നതോട്ടുക്രടി രണ്ടാം മഹാഭാരതയുദ്ധത്തിന്റെ പ്രധാനരംഗം മധുപുരിയിലേയ്ക്കു മാറി. പതിനായിരം കൈകളുള്ള ബാണമൂർത്തിയുടെ തെക്കേ ഗോപുരവാതൽ കാവൽക്കാരനായ രുദ്രനായകനെ ഉദയഭാനു കാണുകയും, അപ്പോഴും 'മൂപ്പ'രുടെ കടുംകൈകൊയ്യുംകേട്ട രുദ്രന്റെ കോപം ഇളകിമറികയും ചെയ്തു. ആദ്യം പല ആനുകൂല്യങ്ങളും ഉദയഭാനുവിനു നൽകി വശപ്പെടുത്തി. വടക്കെ ഗോപുരവാതൽ സൂക്ഷിപ്പുകാരനായ മാധവനും ബാണാസുരന്റെ ഹിതത്തിനായി കാത്തിരിക്കുന്നവൻ തന്നെ. ഉദയഭാനുവെ നാട്ടിൽ നിന്നും തള്ളിയ വൃത്താന്തം കേട്ട് അതിൽ തനിക്കു ധനമോ ഫലത്തെ നിവ്വഹിക്കുന്നതിനുള്ള ഒരുപായം കണ്ടു. നവീന പരിഷ്കാരം രണ്ടു വൃത്തികളെ ഉജ്ജീവിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. വിദേശീയലഹരികളേയും മറ്റു സുഖങ്ങളേയും സ്വീകരിച്ചതോട്ടുക്രടി അവധിയില്ലാത്ത മഹാരോഗങ്ങളും മനുഷ്യരേ ഗ്രസിച്ചിരിക്കുന്നു. അതുപോലെ ഭ്രഷ്ടത്തുകൾക്കും കേട്ടുകൾ പറഞ്ഞു അവയും വക്കാണവിഷയങ്ങളായിത്തീർന്നു. ഇവയ്ക്കു ചികിത്സിക്കുന്നതിന് ഔഷധങ്ങളും ചികിത്സകന്മാരും നാട്ടിന്റെ അത്യാവശ്യങ്ങളായി പരിണമിച്ചു. മനുഷ്യജീവിതത്തിന്റെ പ്രധാനാംഗങ്ങൾ ഒന്നു മനുഷ്യശരീരവും മറേറതു ഭ്രഷ്ടത്തും. ശരീരത്തിന്റെ രോഗങ്ങളെ മാറുവാൻ ചികിത്സകന്മാരും ഔഷധങ്ങളും. അതുപോലെ ഭ്രഷ്ടത്തിന്റെ കേട്ടുകളെ തീർക്കുവാൻ വാഗ്വാദികളും കേസുകളും ഈ നാട്ടിൽ നിറ

ഞ്ഞു. മാധവൻ ചികിത്സകന്മാരുടെ നായകൻ—രുദ്രൻ വാഗ്ഭടാദികളുടെ നായകൻ— ഇങ്ങനെ നായകന്മാർ മധുപുരിയിൽ ബാണാസുരന്റെ കാവൽക്കാരായിട്ടുണ്ട്. അവരെയാണ് ഉദയഭാനു ആദ്യമായി അന്വേഷിച്ചതു്. ഉദയഭാനുവിന് ഉദ്യോഗം കിട്ടണം. എങ്കിലേ ഉദയഭാനുവിന്റെ അമ്മ തൃപ്തിപ്പെടുകയൊള്ളൂ? നാട്ടിലേയ്ക്കു മടങ്ങുവാനും അമ്മയച്ഛന്മാരേ കാണ്മാനും തരമില്ലാതെ ആയി. ധർമ്മപുരിയിൽ ഉദ്യോഗം കിട്ടിയില്ലെങ്കിലും മധുപുരിയിലെങ്കിലും ഉദ്യോഗം കിട്ടുമെന്ന് അവൻ ആശിച്ചിരുന്നു. ധർമ്മക്ഷേത്രം അവന്റെ ജന്മഭൂമി. മധുക്ഷേത്രവും മധുപുരിയും അവന്റെ ഗുരുനാഥന്മാരും വിദ്യാലയവും സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ഖലപിഭൂമി. അങ്ങനെ രണ്ടു ക്ഷേത്രങ്ങളിലും ഉദ്യോഗം കിട്ടുവാനുള്ള അവകാശമുണ്ടെന്ന് ആ സാധു വിചാരിച്ചിരുന്നു. ഈ ജന്മഭൂമിയിലെ ഭരണകോയ്മയ്ക്ക് ഭൂനികുതി കൊടുക്കുന്നതുകൊണ്ടും മധുക്ഷേത്രത്തിലെ ഭരണകോയ്മയ്ക്ക് അധ്യയനനികുതികൊടുക്കുന്നതുകൊണ്ടും അയവകാശം ലഭിക്കുന്നുണ്ടെന്നുള്ളതു് ഏകായനശാസ്ത്രത്തിന്റെ മൂലതത്വമാകുന്നു. മധുപുരിയുടെ ഭരണകോയ്മ, ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിലേ കോയ്മയെപ്പോലെ തന്നേ ദുഷിച്ചുപോയിട്ടില്ലെങ്കിലും ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിലെ ഭരണകോയ്മ ധർമ്മത്തെ ദൂഷണം ചെയ്യുന്നതുപോലെ മധുക്ഷേത്രത്തിലേ കോയ്മയും ഭൂമിയുടെ മധുവിനെ അന്യായമായ് വീയ്ക്കത്തെ ദേശാന്തരത്തിലേയ്ക്കു കൊണ്ടുപോകുന്നതായിരിക്കുന്നു. അതു് അവരുടെ നീതി—ഇതു് ഇവരുടെ നീതി. ഈ രണ്ടു നീതികളെയും രണ്ടു ക്ഷേത്രങ്ങളിലെയും നിവാസികൾ എതിർത്തുകൊണ്ടു വിപ്ലവങ്ങളെ പോഷിപ്പിക്കുന്നവരായിരിക്കുന്നു. പ്ലേഗ് മുതലായ മഹാമാരികൾ ഒരു നഗരത്തെയോ ഒരു ഗൃഹത്തെയോ ബാധിക്കുമ്പോൾ അവയെ ദഹിപ്പിച്ചു കളയുന്നതാണു ശരിയായ ഔഷധം. അതുപോലെ രാജ്യങ്ങളും സാമ്രാജ്യങ്ങളും ദുഷിക്കുമ്പോൾ അതിലേയ്ക്ക് ഔഷധം വിപ്ലവങ്ങളാണ്. വിപ്ലവങ്ങൾ കൂടാതെ ദീർഘകാലത്തേ പ്രതിഷ്ഠ പ്രാപിച്ചിട്ടുള്ള ഭരണവൈകല്യങ്ങളും കളങ്കങ്ങളും നീങ്ങിപ്പോകുന്നതല്ല. മഹാഭാരതയുദ്ധവും അങ്ങനെയുള്ള ഒരു വിപ്ലവമാണ്. രാജാക്കന്മാരും പ്രഭുക്കന്മാരും ധനസമൃദ്ധികൊണ്ട് അലസന്മാരും ദുഷ്ടന്മാരും ധർമ്മദൂഷണം ചെയ്യുന്നവരും ആയി പരിണമിക്കുമ്പോൾ എല്ലാ

കനീതികളെയും രാഷ്ട്രീയകാര്യങ്ങളിൽ പ്രവേശിപ്പിക്കുന്നതിന് അവർ മടിക്കുന്നില്ല. അങ്ങനെയുള്ള രാഷ്ട്രീയമാലിന്യങ്ങളും നീങ്ങുവാൻ പ്രക്ഷോഭകരങ്ങളായ വിപ്ലവങ്ങളാണ് ആവശ്യപ്പെടുന്നത്. മധുക്ഷേത്രവും ഭരണദൂഷണങ്ങളെക്കൊണ്ടു പ്രക്ഷോഭിച്ചിരിക്കുന്നു. ആ ദൂഷണങ്ങളെ അനുകൂലിക്കുന്ന ഒരു വർഗ്ഗം ജനങ്ങളും ഉദ്യോഗസ്ഥപരിഷയേ താങ്ങിയുംകൊണ്ടു ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിൽ ഉള്ളതുപോലെ മധുക്ഷേത്രത്തിലും ഉണ്ട്. അവിടെയും ഇവിടെയും ഉദ്യോഗമാണു വക്കാണത്തിനു വിഷയമായിരിക്കുന്നതു്. ധർമ്മപുരിയിൽ ദുര്യോധനന്റെ കോഴകളും നഴകളും ദ്രോഹങ്ങളും ധൃതരാഷ്ട്രരുടെ ചപലതകളും പൈശാചികചേഷ്ടകളും വിപ്ലവത്തിനു കാരണമായിരിക്കുന്നതുപോലെ മധുക്ഷേത്രത്തിലും ചില കാരണങ്ങളാൽ ക്ഷോഭങ്ങളും ഉണ്ടായി ജനങ്ങളും ഇളകിമറിഞ്ഞു വശമായിരിക്കുന്നു. മധുപുരിയിൽ വിദേശികളുടെ ഭരണം—ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിൽ സ്വദേശികളുടെ ഭരണം. വിദേശഭരണകർത്താക്കന്മാർ, നാട്ടിന്റെ മധുവിനെ അപഹരിച്ചു് അവക്കും അവരുടെ വിദേശവർഗ്ഗക്കാർക്കും ഉന്നതിയെ നൽകി നാട്ടുകാരെ അടിമകളാക്കണമെന്നു് ഉദ്ദേശിക്കുന്നു. ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിലേ സ്വദേശക്കാർ, ദുര്യോധനാദി ധാർത്തരാഷ്ട്രന്മാരുടെ കുത്സിതചേഷ്ടകളെ ആദരിച്ചു നശിക്കുന്നവരായിരിക്കുന്നു. മധുഭ്രമിയിലെ മാധവനും രുദ്രനും ബ്രഹ്മാവും ഒക്കെ സ്വാർത്ഥനിരതന്മാരായിട്ടു മധുഭ്രമിയുടെ വിദേശഭരണത്തെ അനുകൂലിക്കുന്നവരായിരിക്കുന്നു. അതിലേയ്ക്കായി ഈ ത്രിമൂർത്തികളും, അവരുടെ പാർശ്വസ്ഥന്മാരും, അന്തേവാസികളും എന്തു കടിമർദ്ദനങ്ങളെയും സ്വീകരിക്കുന്നു. ബ്രഹ്മാവും, വിഷ്ണുവും, രുദ്രനും തമ്മിൽ യോജിക്കുന്നവരല്ലെങ്കിലും, വിദേശീയരുടെ കട്ടും കൈകളെ അനുമോദിക്കുന്നവരാണ്. ഉഭയഭോഗവിനു്, അത്യാഗ്രഹം ഈ ത്രിമൂർത്തികൾ അഭയം നൽകിയതു അവരുടെ സ്വാർത്ഥങ്ങളെ നിർവ്വഹിക്കാനായിട്ടുതന്നേ എന്നു നമുക്കു ബോധപ്പെട്ടും. രുദ്രൻ ശങ്കരനായി അവതരിച്ചിരിക്കുന്നു. വിഷ്ണു മാധവനായും. സദാശിവൻതന്നേ ബ്രഹ്മാ എന്നതു ശ്രുതിവാക്യം. വിഷ്ണു അമൃതകലശവും ഏന്തിക്കൊണ്ടു ധാനന്തരമൂർത്തിയായിരിക്കുന്നു. രുദ്രൻ യമധർമ്മരാജന്റെ ദുഷ്ടനിഗ്രഹവൃത്തിയേ സ്വീകരിച്ചിട്ടു ധനം നേടുവാൻ മോഹമുള്ളവനായിരിക്കുന്നു.

നവീനപരിഷ്കാരം ഭാരതഭൂമിയിൽ അവതരിച്ചതോടുകൂടി ഭിഷക്കുകളും വാദികളും നിറഞ്ഞുകഴിഞ്ഞു. അവരുടെ നായകന്മാർ ഉദയഭാനുവിനെക്കണ്ട് അവന്റെ കഥകേട്ട കോപാവിഷ്ടന്മാരായി അവരുടെ ഗദകളേ ചുഴറുവാൻ ഭാവിച്ചു എങ്കിലും, ഒരാൾ തന്റെ ജാമാതൃബന്ധുവിനു ധൃതരാഷ്ട്രരുടെ ഉപമന്ത്രിപദം നൽകാമെന്നുള്ള വാഗ്ദത്തംകൊണ്ടും മറേറയാൾ ദുര്യോധനന്റേയും ഗാന്ധാരിയുടേയും രോഗചികിത്സയുടെ പ്രതിഫലമായ അനന്തദ്രവ്യംകൊണ്ടും ശാന്തന്മാരായി ഭവിച്ചു. അവരുടെ സംഘായത്തിലും ആനുകൂല്യത്തിലും വിശ്വസിച്ച ഉദയഭാനു ഹൂണപത്രാധിപരുമായി ഒരു യുദ്ധത്തിൽപെട്ട പരാജയം നേടേണ്ടിവന്നു. ഹൂണപത്രാധിപർ ധാർത്തരാഷ്ട്രന്മാരുടെ അപനയങ്ങളെ നീതീകരിക്കുവാൻ ഒരുമ്പെടുകയും, അയാൾക്കു സഹായികളായി ജാരഗോപാലനും നകുലസഹദേവപ്രമുഖന്മാരും, അരയും തലയും മുറുക്കി, രംഗത്തിൽ ചാടിയിറങ്ങിനിന്നു പോർവിളി ആരംഭിക്കയുംചെയ്തു. ദുര്യോധനന്റെ കോഴകളും നഴകളും അനീതികളും കുസിതപ്രയോഗങ്ങളും ക്ഷുദ്രകർമ്മങ്ങളും കുടിദ്രോഹങ്ങളും രാജദ്രോഹങ്ങളും രാജ്യദ്രോഹങ്ങളും സ്വാമിദ്രോഹങ്ങളും ധൃതരാഷ്ട്രരുടെ ചപലതകളും അപരാധങ്ങളും മൂർത്തീകരിച്ച് ധാർമ്മികന്മാരുടെ ദ്രവ്യത്തെ വിനിയോഗിച്ചു മധുപുരിയേ പ്രാപിച്ച യുദ്ധക്കളത്തിൽ അണിനിരന്നു ചുറ്റുംനിന്നു. ബ്രഹ്മാവും രുദ്രനും വിഷ്ണുവും അപ്രത്യക്ഷരായി അകലെ മാറിനിന്ന്, ഹൂണപത്രാധിപരെ അനുകൂലിച്ചും പ്രതികൂലിച്ചും ധൈര്യപ്പെടുത്തി. ഉദയഭാനുവിനു്, ധർമ്മം ഒന്നുമാത്രം സഹായമായി, അവനേ കൈവിടാതെനിന്നു. നകുലസഹദേവന്മാർ ആടിയും പാടിയും ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിൽ നടന്നു നർത്തനംചെയ്ത ധാർമ്മികന്മാരുടെ പരിഹാസങ്ങൾ സമ്പാദിച്ചു. ആ നർത്തനങ്ങൾ കാണുവാൻ ധൃതരാഷ്ട്രരും ഗാന്ധാരിയും കൃശികിയും ദുര്യോധനനും ഭാനുമതിയും ദുശ്ശാസനപ്രമുഖന്മാരും ചമഞ്ഞു് ഒരുങ്ങി വണ്ടികളിലും മേനാവുകളിലും കേറിച്ചെന്നു സാക്ഷികളായി നിന്നു സമ്മാനങ്ങൾ നൽകി. നകുലൻ കുശവനായി, സഹദേവൻ പരിദേവനായി, അർജ്ജുനൻ നകുലന്റെ അസ്ത്രം ഏറ്റ് ആധിപീടിച്ചു ചരമഗതിയേ പ്രാപിച്ചു. സ്വർണ്ണവും വെള്ളിയും ചാക്കുചാക്കായി ധർമ്മപുരിയിൽനിന്നും തീവണ്ടിയിൽ കേറി മധുപുരി

യിൽ എത്തി ഹൂണപത്രാധിപരുടെയും, വക്കീലന്മാരുടെയും, തിമൂത്തികളുടെയും, തീരാത്ത ദാഹത്തെയും ആറാത്ത വിശപ്പിനെയും തീക്കുന്നതിനു ശ്രമിച്ചുവന്നു. ഇങ്ങനെയുള്ള വിഷമസമരത്തിൽ ധർമ്മമൂർത്തിയായ ഉദയഭാനു തോറ്റ് മധുപുരിയിലും ജന്മാവകാശം വീണ്ടും കിട്ടുന്നതില്ലെന്നു വന്നതുകൊണ്ടു യുദ്ധക്കളത്തിൽനിന്നും മറഞ്ഞു. ഹൂണപത്രാധിപർ വിജയം നേടി എങ്കിലും തൂണീരത്തെയും വലിച്ചെറിഞ്ഞു ശേഷമുള്ള കാലം കുടുംബസഹവാസത്തിൽ സുഖിക്കുവാനായി നാട്ടിലെത്തി മഹാരോഗം പിടിപെട്ട ദ്രവ്യവും ക്ഷയിച്ചു് അനങ്ങുവാൻ വയ്യാതെ മരണശയ്യയിൽ വ്യാകുലചിത്തനായി ദീർഘരോഗത്തെ ശരണം പ്രാപിച്ചു. അവന്റെ നാമവും യശസ്സും ധനവും എല്ലാം പോയി രൗരവനഗരത്തിലേയ്ക്കുള്ള ചരമയാത്രാഘോഷത്തിനായി ഒരുങ്ങിക്കിടക്കുന്ന കാഴ്ച അതുകൂടി വ്യർത്ഥമാക്കാതെയിരിക്കയില്ല. നകുലനും ആർത്തചിത്തനായിട്ടു ദുര്യോധനന്റെ ചതിയിലും സ്വയാർജ്ജിതമായ ഹൂണപാശത്തിലും അകപ്പെട്ടു് അശ്രുകണങ്ങളോടും, ഉദയഭാനു അശ്വത്ഥാമാ ആദിയായ മിത്രങ്ങളേ ശപിച്ചും കുംഭീപാകം എന്ന നരകത്തിലേയ്ക്കു യാത്രയായി. സഹദേവൻ അധികകാലം കഴിയുംമുമ്പേ തന്റെ സ്ത്രീനായാട്ടുകളെക്കൊണ്ടും ദുര്യോധനപാദാരവിന്ദപ്രഹരങ്ങളേറ്റും ശുഷ്കനായി ഉദ്യോഗത്താൽ ഉപക്ഷിപ്തനായി അന്തശ്ശോപയുക്തനായി തീട്ടക്കുഴിയിലേ പുഴുക്കളെപ്പോലെ കിടന്നു പിടയുന്നവനായി പരിണമിച്ച കഥയും ധാർമ്മികന്മാരുടെ അനുകമ്പ സമ്പാദിക്കുന്നു. ഭീമാചാര്യൻ ദുര്യോധനപാദസേവയ്ക്കു കൊള്ളാതെ ആയപ്പോൾ സിംഹപുരത്തിൽ ചെന്നു മന്ത്രിപദം ഏറ്റു രാജസ്ത്രീകളാൽ ആക്ഷേപിക്കപ്പെട്ടും അവരുടെ ഹൃദയപ്രഹരങ്ങളേറ്റും ത്വടിതിയിൽ നിർയ്യാണപ്പെട്ട കഥയും അതിതപനീയസ്വരത്തിൽ ധാർമ്മികസന്താനങ്ങളും അവരുടെ പാഠശാലകളിലെ അദ്ധ്യാപകന്മാരും സോത്സാഹം ഗാനംചെയ്യുന്നു.

ഉദയഭാനുവിന്റെ കൂട്ടുകാരനായ പത്രാധിപർ തന്റെ ധീരകൃത്യങ്ങൾക്കായി ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിലേ കായ്യദർശിയും ന്യായാധിപരും നൽകിയ വീരശൃംഖലകളാൽ പൂട്ടപ്പെട്ടു്, ജയിൽ വാസ

വും അനുഭവിച്ചു്, തന്റെ ബന്ധുമിത്രങ്ങളാലും സഹോദരന്മാരാലും ഭാര്യാപുത്രാദികളാലും നിരാകരിക്കപ്പെട്ടു്, പൊണ്ണന്റെ ചൂണ്ടയിൽ അകപ്പെട്ടു് അകാലകാലഗതി അടഞ്ഞ കഥ പരാധിപരുടെ ഇഷ്ടദേവതയും കേരളഭൂമിയുടെ ഉദ്ധാരകനും ആയ ശ്രീപരശുരാമനെപ്പോലും ദുഃഖിപ്പിച്ചു. ഇങ്ങനെ ധർമ്മം ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിലും ധർമ്മപുരിയിലും പരാജയത്തെ പ്രാപിക്കയും അധർമ്മം മേലിട്ട ധാർത്തരാഷ്ട്രപ്രവൃത്തികർക്കു ബലത്തെ നൽകുകയും ചെയ്തു. ഉദയഭാനുവിന്റെ ജന്മാവകാശം ഇങ്ങനെ ദുര്യോധനപ്രവൃത്തികളാൽ ധ്വംസനം ചെയ്യപ്പെട്ടു.

ഈ യുദ്ധം അവസാനിച്ചുവൊ? യുദ്ധത്തിൽ ചാകാതെ ശേഷിച്ച ധൃതരാഷ്ട്രർ, ദുര്യോധനൻ, ദുശ്ശാസനൻ, കീചകൻ, അഭിമന്യു, ഘടോൽകചൻ, മാന്ധതാവു്, വിദുരൻ, നാരദൻ മുതലായവർ ജയഭേരിയും അടിച്ചുംകൊണ്ടു ജീവിച്ചുതന്നേയിരിക്കുന്നു. അവരുടെ ചരിതം ക്രടി ഇവിടെ ചേർക്കാതെ ഈ കഥ അവസാനിക്കുന്നതല്ല. ധൃതരാഷ്ട്രർ വൃദ്ധനായാലും ചപലതകർ അധികമധികമായി പെരുകി വരുന്നതായിട്ടു് ധാർമ്മികന്മാരുടെ അപഹാസങ്ങളെ ഇളക്കുന്നുണ്ടു്. ഇതിനിടയിൽ കുശികിയെ ഒരു കീചകനെക്കൊണ്ടു വിവാഹംചെയ്യിപ്പിക്കുവാൻ നിശ്ചയിച്ചു. അവർ ധർമ്മപുരിയുടെ തെരുവുകളിൽ ആടുവാൻ ഇറങ്ങിയിരിക്കുന്നു. അവർ ധൃതരാഷ്ട്രരുടെ പുത്രിയാണെന്നു ഗാന്ധാരിയും ദുര്യോധനന്റെ പുത്രിയാണെന്നു ഭാനുമതിയും അതല്ല കുബേരന്റെ പുത്രിയാണെന്നു ഗാന്ധർവിയും തങ്ങളിൽ വഴക്കു പിടിച്ചു് ഒടുവിൽ ധൃതരാഷ്ട്രരുടെ അവകാശത്തെത്തന്നേ ദുര്യോധനനും ഭാനുമതിയും സമ്മതിക്കേണ്ടിവന്നു. ഗാന്ധർവി ഏറെക്കാലം കുബേരന്റെയും ധൃതരാഷ്ട്രരുടെയും ദുര്യോധനന്റെയും വെപ്പാട്ടിയായിരുന്നിട്ടു് ഉന്മത്തയായി പരിചാരികമാക്കും പരിചാരകന്മാക്കും ദുസ്സഹങ്ങളായ ക്രീഡകളോടുക്രടിയിരിക്കുന്നു. ഗാന്ധാരി, ദുര്യോധനനുമായി പിണങ്ങി ദുര്യോധനന്റെ ക്ഷുദ്രമേറു തടിച്ച ദേഹത്തെ സാഹസങ്ങൾക്കു വശപ്പെട്ടുത്തി ജീവിക്കുന്ന കഥയും ഇതിനോടു ചേരേണ്ടതാണു്. ഭാനുമതി ഗാന്ധാരിയേയും ഗാന്ധർവിയേയും ധൃതരാഷ്ട്രരേയും ദുര്യോധനനേയും അടക്കി ഏകാധിപത്യമായി സൈരവിഹരണം ചെയ്യുന്ന കഥയും വായനക്കാക്കു വിനോദത്തെ നൽകാതെ വരുകയില്ല.

ഘടോൽകചന്റെ കപടതകളെ അവൻ വിട്ടിട്ടില്ല. അ
ഭിമന്യു ദുര്യോധനപാദസേവചെയ്യും, ഇച്ഛാഭംഗത്തോടുകൂടി ദു
ര്യോധനപാദങ്ങളിൽ സമർപ്പണം ചെയ്ത രജതമയമായ തീക്കട്ടി
ലിനെയും മടക്കി എടുത്ത് ആജ്ഞിച്ചിട്ടുള്ള അനവധി ദ്രവ്യത്തെ
യും കീശയ്ക്കുള്ളിൽ അടക്കം ചെയ്ത് ഒരു രമ്യമായ ഹർമ്മ്യത്തിൽ
സുഖമായി വാഴുന്നു. വിദുരർ അന്ധനായൊ അർദ്ധാന്ധനാ
യൊ ഒരു കുടീരത്തിൽ പല നയങ്ങളും പ്രയോഗിച്ചു സ്വാ
ർത്ഥം നേടി രമിച്ചുവരുന്നു. നാരദർ ഈ കഥകളും കൊണ്ട്
സ്വർഗ്ഗത്തിലും നരകത്തിലും അലഞ്ഞു വയർ വീർത്തു ചാകാതെ
ഓടിനടന്നു ഭഗവന്നാമങ്ങളെ ഉച്ചരിക്കുന്നു. മാന്ധാതാവ് സ്വ
കവനങ്ങളെക്കൊണ്ട് തനിയേ മോദിക്കയും കേരളീയരേ തപി
പ്പിക്കയും ചെയ്യുന്നു. ഇങ്ങനെയാണെങ്കിലും നമുക്ക് ഉദയഭാനു
വിന്റേയും അവന്റെ പ്രേമഭാജനമായ ദേവിയുടേയും കഥക
ളേ പിന്തുടരേണ്ട ആവശ്യം ഉണ്ട്. ദൈവദീക്ഷ ധൃതരാഷ്ട്രരേ
യും ദുര്യോധനനേയും സർവ്വനാശകാരകകളായ ഗാന്ധാരി മുത
ലായ കുടിലകളേയും എങ്ങനെ ഗ്രസിച്ചിരിക്കുന്നു എന്ന് അറി
യേണ്ടതും ധാർമ്മികന്മാരുടെ ആവശ്യമാണ്. അതുകൊണ്ട് ആ
കഥകൾ കേൾക്കുവാൻ നമുക്കു പുറപ്പെടാം.

——— (o) ———

അദ്ധ്യായം ൧൪.

മങ്കാലക്ഷ്മി.

ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിൽനിന്നും ഉദയഭാനുവിനെ നിഷ്കാസനം
ചെയ്തതോടുകൂടി പല ദുഷ്കൃതങ്ങളും ധർമ്മപുരിയിൽ കാണാറാ
യി. ധർമ്മപുരിയുടെ എന്നല്ല, ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിന്റെയും കേന്ദ്രമാ
യിരിക്കുന്നതു് ഒരു മഹാക്ഷേത്രമാണ്. ആ ക്ഷേത്രത്തിന്റെ അ
ടിയിൽ കുഴിച്ചുണ്ടാക്കീട്ടുള്ള കല്ലറകളിൽ ധാർമ്മികന്മാരുടെ വ്യവ
സായഫലങ്ങളെ വർഷംതോറും വലിയ കാണിക്കകളായും ചെറി
യ കാണിക്കകളായും നിക്ഷേപം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ഉദയഭാനുവിനെ
നാട്ടിൽനിന്നും കളഞ്ഞ പാപശാന്തിക്കായി ദുര്യോധനന്റെ ആ

ഇപ്രകാരം ഒരു മഹോത്സവം ആഘോഷിച്ചു. അതിനേ സംബന്ധിച്ചുണ്ടായ ഘോഷയാത്രയെ പ്രശോഭിപ്പിച്ച ലക്ഷംദീപങ്ങളും ഒരേ ഒരു കൊട്ടാരത്തിൽ അണഞ്ഞുപോയതു ധാർമ്മികന്മാർ ഒരു ദുശ്ശകുനമായി സങ്കല്പിച്ചു. അതുകൂടാതെ അതു സംബന്ധിച്ചുണ്ടായ സദ്യയുടെ അദ്ധ്യവന്തിയിൽ ചെന്നിരുന്ന ബ്രാഹ്മണവർക്കാർ ഭക്ഷിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ ക്ഷേത്രത്തിന്റെ ഉപരിഭാഗത്തു നിന്നും മഹാവിഷ്ണുതന്നെ ഒരു മഹാചണ്ഡാലരൂപത്തിൽ പെട്ടെന്നു മധ്യാഹ്നാർക്കൻ പുറമേ പ്രകാശിക്കുമ്പോൾ അതു ബ്രാഹ്മണപന്തിയിൽ ആവിർഭവിക്കയുണ്ടായി. അവനെ അവർ വേണ്ടുവോളം പ്രഹരിച്ചു പുറത്താക്കി. അതിനെയും ഒരു അമംഗളമായിത്തന്നേ ധാർമ്മികന്മാർ നിശ്ചയിച്ചു. ഈ രണ്ടു ദുർലക്ഷണങ്ങളും കഴിഞ്ഞു ധാർമ്മികന്മാരുടെ ചഞ്ചലബുദ്ധി ശാന്തമാകുമ്പോൾ ഒരു കറുത്തിരുണ്ട യൗവനംതികഞ്ഞ സ്ത്രീ ആരും അറിയാതെ ആ മഹാക്ഷേത്രത്തിന്റെ ഗോപുരത്തിലെത്തി പാട്ടുംപാടി വിഹരിക്കുവാൻ ആരംഭിച്ചു. അതും കുടിലഹൃദയന്മാർക്ക് ഒരു ദുർലക്ഷണമായി ആചാര്യന്മാർ വിധിച്ചു. ഈ ദുശ്ശകുനങ്ങളേ കണ്ടു ദുര്യോധനനും ഭാനുമതിയും പരിഭ്രമിച്ചു വശമായി. അവരുടെ ഭയത്തെയും ഭ്രമത്തെയും സൂചിപ്പിക്കുന്ന അവരുടെ സംഭാഷണം ഈ അദ്ധ്യായത്തിനു വിഷയമാക്കിയിരിക്കുന്നു. ആ ദമ്പതിമാർ ഒരു ദിവസം ഉച്ചയ്ക്കുള്ള ഭക്ഷണവും നിദ്രയും കഴിഞ്ഞു സ്വസ്ഥചിത്തരായിരിക്കുമ്പോൾ ഭാനുമതി ഒടുവിലേ വികൃതസ്വരൂപിണിയായ ലങ്കാലക്ഷ്മിയുടെ കഥ അവളുടെ ഭർത്താവിനേ ധരിപ്പിക്കുന്ന ഒരു സംഭാഷണം ആരംഭിച്ചു.

ഭാനു:—നമ്മുടെ പടിക്കൽ വെളിയിലുള്ള കാവൽമണ്ഡപത്തിൽ നമ്മുടെ കുലദേവതയായ ലങ്കാലക്ഷ്മി എത്തിയിരിക്കുന്നു. കേട്ടില്ലേ? കണ്ടില്ലേ?

ദുര്യോ:—ലങ്കാലക്ഷ്മിയോ? അവൾക്ക് ഇവിടെ എന്തു്?

ഭാനു:—നമ്മുടെ രാവണീയഹർമ്മ്യത്തിലേ കാവൽക്കാരിയെ അറികയില്ലേ?

ദുര്യോ:—ദാരിദ്ര്യം വ്യക്തിനാണിപ്പോൾ ഇവിടേയ്ക്കുവന്നതു്?

ഭാനു:—നമ്മുടെ കുലദേവതയെ ഇത്ര വേഗത്തിൽ മറന്നുപൊ?

ദുര്യോ:—നമ്മുടെ സർവകർമ്മസാക്ഷിയാണല്ലൊ അവർ.

ഭാനു:—ഞാൻ അവളെക്കണ്ടു സംസാരിച്ചു.

ദുര്യോ:—എന്നിട്ടോ?

ഭാനു:—അവർ ഒരു മിരട്ടുകാരി, നമ്മേ ഭയപ്പെടുത്തുവാനായി വന്നിരിക്കയാണ്.

ദുര്യോ:—ഈശനും ബ്രഹ്മനും നമ്മേ ഭയപ്പെടുത്തുവാൻ കഴിയുമൊ? നാം ആർ? അവർ ആർ?

ഭാനു:—നമ്മെ നരകത്തിലേയ്ക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടു പോകുവാനായി വന്നിരിക്കയാണുപോലും.

ദുര്യോ:—ഏതു നരകം? എന്തു നരകം? ഈ സ്വർണ്ണവും വെള്ളിയും രത്നങ്ങളും ഈ പ്രതാപവും നരകത്തിൽ ഉണ്ടോ? അവളെത്തന്നെ ഇങ്ങോട്ടു വിളിക്കട്ടെ.

ഭാനു:—പള്ളിയറക്കാർ ആരവിടെ? എടാ! നീ പോയി ആ ലങ്കാലക്ഷ്മിയേ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വരിക. (എന്നു പള്ളിയറക്കാരനോട് ആജ്ഞാപിച്ചു) മഹാ തെമ്മാടികൾ. മഹാ മടിയന്മാർ. നമ്മെ കൊള്ളയിടുവാൻ വന്നൊട്ടിക്കിടക്കുകയാണ്.

ദുര്യോ:—നരകം എന്നു കേൾക്കുമ്പോൾ ഞെട്ടുന്നു.

ഭാനു:—ഹേ! ഭീരുവൊ? നമുക്ക് ഈ ദ്രവ്യം ഒക്കെ കൊണ്ടു പോയി നരകത്തിൽ അത്യന്നതമായ സൗധമുണ്ടാക്കി മഹാരാജ്ഞിയെപ്പോലെ സുഖമായി താമസിക്കാം. അതിലേയ്ക്കു വേണ്ട ഏർപ്പാടു ചെയ്യാം.

ദുര്യോ:—അതെങ്ങനെ?

ഭാനു:—ഈ ലങ്കാലക്ഷ്മിയേ സ്വാധീനപ്പെടുത്തിയാലൊ?

ദുര്യോ:—നല്ലതു്, ഇവളാണോ? (എന്ന് ആ മുറിക്കകത്തു രാവണസ്തോത്രങ്ങളേ പാടിയുംകൊണ്ടു വരുന്ന ലങ്കാലക്ഷ്മിയെ ചൂണ്ടിക്കൊണ്ട് ഭാനുമതിയോടു ചോദിക്കുന്നു.)

ഭാനു:—ഓ. ഈ ദേവിതന്നെ. (എന്നു ലങ്കാലക്ഷ്മിയുടെ പാദങ്ങളേ ശിരസ്സുകൊണ്ടു മുട്ടി നമസ്കരിക്കുന്നു. അതുകണ്ടു ദുര്യോധനനും അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നു.)

ലങ്കാ:—അല്ലയോ മഹാമതേ! യമധർമ്മരാജാവു കല്പിച്ചിട്ട് ഞാൻ വന്നതാണ്. അവിടത്തെ തൃപ്പാദങ്ങളിൽ

കാഴ്ചവയ്ക്കുവാനായി ഈ സുവർണ്ണപ്പെട്ടി തന്നയച്ചിരിക്കുന്നു.

(എന്നു ദുര്യോധനന്റെ കൈയിലും ഭാനുമതിയുടെ കൈയിലും ഓരോ ചെറിയ നവരത്നഖചിതമായ പെട്ടി ഏല്പിക്കുന്നു.)

ഭാനു:—രാജാവിനു ക്ഷേമമോ?

ദുര്യോ:—(കോപിച്ചുംകൊണ്ട്) എന്തു രാജാവു്? നമുക്കു ദുതയയ്ക്കുവാൻ ഇവൻ ആരു്?

ലങ്കാ:—അങ്ങനെ കോപിക്കരുതു്. ഈ സുവർണ്ണപ്പെട്ടി നവരത്നഖചിതമായിരുന്നാലും സാരമില്ല. ഉള്ളടക്കങ്ങളും തുറന്നു നോക്കണം. (എന്നു രണ്ടു താക്കോലുകളും കൊടുക്കുന്നു.)

ഭാനു:—ഇതു ജമ്മൻകാരുടെ കൃത്രിമപ്രയോഗങ്ങളായിരിക്കുമോ? തുറക്കുമ്പോൾ പെട്ടി പൊട്ടി ഞങ്ങളെ നശിപ്പിക്കുമോ?

ലങ്കാ:—നിങ്ങൾക്കു് ഇതൊക്കെ ശാശ്വതമോ? എതു നാളത്തേയ്ക്കു്. നന്നായി ഓർക്കുവിൻ.

ഭാനു:—എനിക്കു മാത്രമോ? മറ്റു രണ്ടു പെണ്ണുങ്ങൾക്കോ?

ലങ്കാ:— നിങ്ങൾ ദമ്പതിമാർ യമധർമ്മരാജാവിനോടു പ്രാത്ഥിച്ചതുപോലെയുള്ള ശാപങ്ങൾ അടക്കംചെയ്തിട്ടുള്ള ഇത്തരം പെട്ടികൾ അവർക്കായി തന്നയച്ചവ അവർക്കു കൊടുത്തു.

ദുര്യോ:—ആ പെട്ടികൾ തുറന്നുവോ?

ലങ്കാ:—ഓഹോ! തുറന്നതും അടച്ചതും, അടച്ചതും തുറന്നതും ഞാൻ കണ്ടേ കണ്ടു.

ദുര്യോ:—എന്താണെന്നു ഞങ്ങളെ അറിയിക്കരുതേ?

ലങ്കാ:—അരുതേ? ഓഹോ! ആവാം. നീ എന്താണു യമധർമ്മരാജാവിനോടു പ്രാത്ഥിച്ചിട്ടുള്ളതു്? പറയുക.

ദുര്യോ:—ഒന്നുമില്ല.

ലങ്കാ:—ഒന്നുമില്ലേ? ആ നദീതീരത്തിലുള്ള കുളിപ്പുരയിൽ ഗാന്ധാരിയുമായിട്ടുണ്ടായ ലഹള ഓർമ്മിക്കുന്നുണ്ടോ? അന്നത്തെ ശപഥവും ഓർക്കുന്നുണ്ടോ? നിന്നെയും നിന്റെ ധൃതരാഷ്ട്രരെയും ഒരു ചിതയിൽ വെച്ചുകെട്ടി എന്റെ കോപാഗ്നിയിൽ ദഹിപ്പിച്ചേയ്ക്കാം എന്ന ശാപത്തെ മറന്നുപോയോ?

ദുര്യോ—ഇതാരു്?

ലങ്കാ:—എന്നെ അറിയുകയില്ല. അല്ലേ?

ദുര്യോ:—നീ ആരാണ്?

ലങ്കാ:—ഈ ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിൽ മരിക്കുന്ന എല്ലാ കണ്ടകന്മാരുടെയും ഇച്ഛകളേയും വാക്കുകളേയും പ്രവൃത്തികളേയും സഞ്ചയിച്ചു ധർമ്മരാജാവിനേ ധരിപ്പിക്കയും ധർമ്മരാജാവു വിധിക്കുന്ന ശിക്ഷകളെ ആ ദുഷ്ടന്മാർക്ക് എത്തിച്ചുകൊടുക്കയും ചെയ്യുന്നതു് എന്റെ ജോലി. അതിനായി ഭഗവാൻ എന്നെ നിയോഗിച്ചു.

ദുര്യോ:—എടീ! (ഭാനുമതിയോടു രഹസ്യമായി) ഇവളേ കൊന്നുകളഞ്ഞാലോ? ആരാണു നമ്മോടു ചോദിക്കുന്നതു്? ഇവളും ആരെയും നരകത്തിലേയ്ക്കു കൊണ്ടുപോകരുതു്.

ഭാനു:—നല്ല ആലോചന, ഫലിക്കുമോ എന്നറിഞ്ഞില്ല.

ദുര്യോ:—പാഞ്ചാലിയെ എന്റെ മടിയിൽനിന്നും വലിച്ചിട്ടു നെഞ്ചിൽ കേറിയിരുന്നു് അവളുടെ മുണ്ടുകളെയും കച്ചങ്ങളെയും ദുഷ്യസ്ഥാനത്തെയും മർദ്ദിച്ചു കൊന്ന നിനക്കു് ഈ ലങ്കാലക്ഷ്മിയേ പുറത്തയയ്ക്കുവാൻ പ്രയാസമോ?

ഭാനു:—എന്തു പ്രയാസം. പക്ഷേ സാധിക്കുന്നതല്ല.

ദുര്യോ:—എന്താണു നിർവ്വാഹം? കോഴകൊടുത്തു സ്വാധീനപ്പെടുത്തിയാലോ? ഹോ! നമ്മുടെ ഈ ധനം കൊടുക്കുകേ? ഞാൻ ആർക്കും ഇതേവരെ ധനം കൊടുത്തിട്ടില്ല. ഇനി കൊടുക്കുന്നതുമല്ല. എന്റെ അച്ഛൻ ധൃതരാഷ്ട്രർക്കുപോലും ജീവിച്ചിരിക്കുവാൻ ആശയുണ്ടെങ്കിൽ ദിവസംപ്രതി കോഴ തരണം. മന്ത്രിയായാലും, ജഡ്ജിയായാലും, ആരായാലും എനിക്കു കോഴ തരണം. എനിക്കു കോഴ തരാതെ ആർക്കും സൂചികുത്താൻ സ്ഥലം ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിൽ ഞാൻ അനുവദിക്കുന്നതല്ല. ബ്രഹ്മാവും, വിഷ്ണുവും, രുദ്രനും, ദുർഗ്ഗയും, ചണ്ഡിയും, കാളിയും, കരാളിയും എല്ലാ ദേവതമാരും എനിക്കു കോഴ തരാതെ അവരേ അവരുടെ ദേവാലയങ്ങളിൽ സ്വസ്ഥരായിരിക്കുവാൻ ഞാൻ സമ്മതിക്കില്ല. കള്ളർ. മഹാ മടിയർ. വേലചെയ്യാതെ രായും പകലും അപ്പം, വട, പായസം, പൊങ്ങൽ, ത്രിമധുരം, പഞ്ചാമൃതം ഈ വക തിന്നു തിന്നു മടിയരായിപ്പോയി. ആ ഉദയഭാനുവിനെ നാട്ടിൽനിന്നും ആട്ടിക്കളഞ്ഞതുപോലെ ഇക്കൂട്ടങ്ങളെയും ഓടിച്ചേക്കുന്നുണ്ടു്.

ലങ്കാ:—എന്തൂ! ഞങ്ങളേ കുലമടക്കി നിന്ദിക്കുന്നുവോ? (എന്നു ദുര്യ്യോധനനേ നോക്കി ചിരിച്ചു.)

ദുര്യ്യോ:—ഈ ദേവന്മാർ ഒക്കെ കുറെ ശക്കരയും പഴവും വാങ്ങിക്കൊണ്ടു് എന്തെല്ലാം പ്രവൃത്തികൾക്കു സഹായിക്കുന്നു. പിന്നെ ഇവക്കെന്തു്?

ലങ്കാ:—ആ ദേവതമാർ നിന്റെ ശക്കരയും പഴവും ആവശ്യപ്പെട്ടുവോ? നിന്നെപ്പോലെയുള്ള മഹാ മൂഢന്മാർ ആ ദേവതമാരേ സങ്കല്പിച്ചു് അവക്കു് ഇരിക്കുവാനായി ദേവാലയങ്ങളേ സ്ഥാപിച്ചു. അതിനു ഹേതു മൂഢന്മാരുടെ ദുർമ്മോഹമല്ലാതെ എന്താണു്?

ഭാനു:—വിഷ്ണുവിനും ശിവനും ദുർഗ്ഗയ്ക്കും ഗന്ധർവ്വനും മറ്റും ഉടുക്കുവാൻ പട്ടുകളും, ഭക്ഷിക്കുവാൻ ഫലങ്ങളും പായസങ്ങളും യഥേഷ്ടം നൽകിയാൽ അവർ നമ്മെ സഹായിക്കുമല്ലൊ. അതുപോലെ ഞങ്ങളുടെ പരദേവതയായി ഇവിടെ ഇരുന്നാൽ ഞങ്ങൾക്കു് രക്ഷയായിരിക്കും. ദേവി പ്രസാദിക്കണേ അപരാധങ്ങളെ ക്ഷമിക്കണേ!

ലങ്കാ:—ഭ്രമണ്ഡലത്തിലെങ്ങും ഇങ്ങനെയുള്ള മഹാപാതകന്മാർ ഈ ധർമ്മപുരിയിലല്ലാതെ ഇല്ല. ശിശുഹത്തി, സ്ത്രീഹത്തി, രാജഹത്തി, ബന്ധുഹത്തി ഈവക പാതകങ്ങളിൽ നിരതന്മാരായവരെ ഏതുഭ്രമി താങ്ങും?

ദുര്യ്യോ:—ഇവളെ ഇവിടെപ്പിടിച്ചു കെട്ടിയിട്ടാലോ?

ലങ്കാ:—നല്ലതു്, പിടിച്ചുകെട്ടുക! നല്ലതു്.

ഭാനു:—അമ്മേ! പ്രസാദിക്കണേ! കോപിക്കരുതേ!

ദുര്യ്യോ:—ഛീ! ഇവളെ ആട്ടി പുറത്തുകളയട്ടെ. ആരെടാ? ഇവളുടെ തലമുടിക്കുപിടിച്ചിഴച്ചു് നാട്ടിന്റെ പുറത്തു കളയട്ടെ.

ഭാനു:—അരുതേ, അരുതേ. സ്ത്രീ.....

ലങ്കാ:—എന്നാൽ അതുകട്ടെ. പിടിച്ചുകെട്ടുവാൻ ഉള്ളവർ വരട്ടെ. (എന്നു് എഴുനേറ്റു നിൽക്കുന്നു)

ദുര്യ്യോ:—ദേവീ, മാതാവേ, ഭഗവതീ! പ്രസാദിക്കണേ, പ്രസാദിക്കണേ. (എന്നു കരയുന്നു)

ലങ്കാ:—മഹാപാതകികളേ! ആ പെട്ടി ഉറന്നുനോക്കുക. (എന്നു പറഞ്ഞു മറഞ്ഞു.)

ഭാനു:—അതുണ്ടും നാശകാലം അടുത്തു: സംശയമില്ല.

ദുഷ്ടൻ:—നശിച്ചാൽ എന്ത്? ഈ ശരീരം പോയാൽ വേറെ ഒന്ന്. നമ്മുടെ ധനമെങ്ങും പോകയില്ല. നമ്മുടെ ഫർമ്മങ്ങളും എങ്ങും പോകയില്ല. പട്ടിയായോ പൂച്ചയായോ പാമ്പായോ കാക്കയായോ, എങ്ങനെയും ഈ ധനത്തെയും ഈ സൗധങ്ങളെയും നമുക്ക് അനുഭവിക്കാം. എന്റെ ശാസ്ത്രം അങ്ങനെ.

ഭാനു:—ഉടമസ്ഥന്മാർ വേറെ, അവർ അനുഭവിക്കുന്നതിനെ കണ്ടു പട്ടിയും പൂച്ചയും കൊതിക്കുംപോലെ—

ദുഷ്ടൻ:—അതിലെന്ത്! ഏതുവിധവും ഈ സാധനത്തെയും സൗധങ്ങളെയും നാം വിടുന്നതല്ല.

ഭാനു:—ഇതാ നമ്മുടെ വരുംജന്മം പറഞ്ഞതിനൊത്തിരിക്കുന്നല്ലൊ.

ദുഷ്ടൻ:—എന്താണ് അശ്വത്ഥാമാവു പറഞ്ഞതോ? കൂടി! നീയും ഒരു ഘോരകാനനത്തിൽ ഉള്ള പാമ്പാവുക. എന്നേറതോ, അടുത്തകാലം ഒരു കാക്കോടകൻ. ഈ എന്റെ ദ്രവ്യങ്ങളെയും പാതകങ്ങളെയും സൂക്ഷിക്കുവാനായിട്ട ഞാൻതന്നെ ഇവിടെ ഉണ്ടാകും. അശ്വത്ഥാമാവു ജ്ഞാനദൃഷ്ടിയിൽ കണ്ടതുപോലെ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതു്, എന്റെ വാസനയ്ക്കു ശരിയായിരിക്കുന്നു. ഒരു പാമ്പായാൽ എന്ത്? ദുഷ്ടനാകകൊണ്ടു് ആരും അടുക്കില്ല. ഇപ്പോഴും അങ്ങനെ അല്ലേ? മന്ത്രിയും ഉപമന്ത്രിമാരും എന്തകലെ നിൽക്കുന്നു. നീ കാണുന്നില്ലെ? നിന്നെക്കാണിക്കുവാനായിട്ടല്ലേ അവരുടെ ആ മുഖഭാവങ്ങളിൽ ഞാൻ ഇഷ്ടം ഭാവിക്കുന്നതു്. അതുകൊണ്ടു് ആ പാമ്പിന്റെ ചീറ്റലും, അങ്ങനെ പഞ്ചപുച്ഛങ്ങളെയും കൈകൊണ്ടും കാലുകൊണ്ടും അടക്കിനിൽക്കുന്നവരോടു സഹജമാണ്. പാമ്പിനു മനുഷ്യനില്ലാത്ത ദീർഘായുസ്സും, ഒടുവിൽ ആദിത്യഭഗവാങ്കൽ ഐക്യവും സിദ്ധിക്കും.

ഭാനു:—എനിക്കതു കഴികയില്ല. പാമ്പും വേണ്ട പാമ്പിനോടുകൂടി പൊറുക്കുവാനും വയ്യ!

ദുഷ്ടൻ:—എന്ത്, എന്നോടുകൂടി പാർത്തു മതിയായോ! ഈ സ്വാതന്ത്ര്യം നിനക്ക് എവിടെ കിട്ടും?

ഭാനു:—ഈശ്വരൻതന്ന സ്വാതന്ത്ര്യം എനിക്കുണ്ട്. അതും തന്നതല്ല. ഞാൻ നരകത്തിലായാലും, അത്യന്തമായ ഒരു

നവരത്നശോഭയോടുകൂടിയ സൗധം തീർത്തു്, അതിൽ എന്റെ നാ—കുട്ടിയും, വാ—യരും, എന്നുവേണ്ട നല്ല ഇഷ്ടിയും കന്തവും ഉള്ള ശേവുകക്കാരോടും ഉഗ്രശി രംഭ തിലോത്തമ മേനക മുതലായ സഖിമാരോടുംകൂടി താമസിക്കും. നരകവും സ്വർഗ്ഗമാകുമല്ലൊ.

ആ സമയം 'ഞാനുംകൂടെ' എന്നൊരു അശരീരിശബ്ദം ആകാശത്തിൽനിന്നും ഉണ്ടായി. ആ ശബ്ദം കേട്ട ശരീരം ക്ഷീണിച്ചു മുഖം വിളറി കൈകാലുകൾ തളർന്നു പല്ലുകൾ തമ്മിൽ കോർത്തുകിടക്കുന്ന ആ ഭാനുമതിയെ ശുശ്രൂഷിക്കുവാൻ ദുര്യോധനനും സമീപിച്ചു. ആ ശുശ്രൂഷയുടെ പ്രതിഫലമായിട്ടോ എന്നു തോന്നുമാറു് ഭാനുമതീപാദങ്ങളേ തടവിയിരിക്കുന്ന ദുര്യോധനനു കിട്ടിയതു് രണ്ടുമൂന്നു പാദപ്രഹരമാണു്. ഈ അവശതയെപ്പറ്റി കേട്ടിട്ടെന്നപോലെ ഡാക്ടർമാരും കുപ്പികളും മരുന്നുകളും പെട്ടികളിലും വണ്ടികളിലും ആയി ഓടി ഓടി എത്തിയതിനെക്കണ്ടു് അവരുടെ അടുക്കൽ എത്തി അവരോടു കോപിതനായിട്ടു് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു.

ദുര്യോ:—ഈ മഹാക്ഷാമദേവതകളെ ഇവിടെ കടത്തിവിട്ട കാവൽക്കാരേ തല്ലി പുറത്താക്കട്ടെ.

ഡാക്ടർ:—അങ്ങനെ കല്പിക്കരുതേ! അടിയങ്ങൾ സാധുക്കളാണേ! ഇവിടുത്തേ ഹിതത്തിനു വിപരീതമായി നിൽക്കുന്ന വരല്ല. അങ്ങനെ ചെയ്യുന്ന ദ്രോഹികളേ നാട്ടിൽനിന്നും കളയണം.

ദുര്യോ:—അതിലേയ്ക്കുതന്നെ ഇപ്പോൾ ആലോചന.

ഡാക്ടർ:—എന്തോ അകത്തു സുഖക്കേടെന്നു കേട്ടു. എങ്ങനെയോ?

ദുര്യോ:—ഹേ! സുഖക്കേടും ഇല്ല കന്തവുമില്ല. പോയി തൊലയുവിൻ. എന്തിനു് ഈച്ചകളെപ്പോലെ ഒട്ടുന്നതു്. ആരെടാ അവിടെ?

ശേവുകൻ:—സ്വാമി, അഭിമന്യു.

ദുര്യോ:—ക്ഷണം ആ മുറിയിൽ വിളിച്ചുകൊണ്ടുവാ. അങ്ങോട്ടു തൊന്നും പുറപ്പെടുന്നു. (എന്നു പോയി)

ദുര്യോ:—എന്താ സാറേ, കണ്ടിട്ടു് എത്ര കാലമായി.

അഭിമന്യു:—ജോലി.

ഉയ്യോ:—എന്ത ജോലി ഇരുന്നാൽ എന്ത്? അതിലും വലിയ ജോലി അല്ലയോ ഇവിടെ വരുന്നത്. എന്നെ മുഖം കാണിക്കുന്ന ജോലി അല്ലയോ വലിയത്?

അഭി:—വാസ്തവം തന്നെ. അവിടത്തെ ആജ്ഞപോലെ.

ഉയ്യോ:—ഹേ ആ ഉദ്യോഗം എന്തിന്? മറേറത്ത് ആകട്ടെ. ആ ശപ്പൻ ഒരു വഷ്ത്തേയ്ക്ക കൊണ്ടുപോയി.

അഭി:—എന്നാൽ അതാണ നല്ലത്. കുറേ താമസം ഉണ്ടെങ്കിലും നല്ലത് അതാണ്. പിന്നെ സൊല്ലയും തീന്നു.

ഉയ്യോ:—ആ ഉദ്യോഗം ഈ തുകയ്ക്ക കിട്ടുന്നതല്ല. പതിനായിരം വരാഹനിൽ കുറഞ്ഞാൽ മുതലാവുകയില്ല.

അഭി:—എന്ത സ്വർണ്ണവും തരുന്നതിനു മടിയില്ല. ആ ഉദ്യോഗത്തിൽ അടിയനെ ആക്കി നടത്തിക്കണേ എന്നൊരു പ്രാത്ഥനയേ ഉള്ളൂ. ഇവിടുന്നല്ലാതെ മറെറാരു ഗതിയും അടിയനില്ല.

ഉയ്യോ:—അങ്ങനെ, ആലോചിക്കാം. കേട്ടോ—സാർ—ആ പത്രാധിപരെക്കൂടി നാട്ടിൽ നിന്നും പുറത്ത കളഞ്ഞാലോ?

അഭി:—നല്ലത്. ആയാളാണ് ആ ഉദയഭാനുവിനേ ചീത്തയാക്കിയത്. എന്ത പത്രാധിപർ.

ഉയ്യോ:—ഈ നാട്ടിൽ ബലമുണ്ടോ? എങ്ങനെ?

അഭി:—ഹെ, ഉദ്യോഗക്ഷണം എറിഞ്ഞാൽ കടിപിടിക്കാത്ത നായ്ക്കളും ചെന്നായ്ക്കളും ഉണ്ടോ? കക്ഷി എന്ന പറയുവാൻ തന്നെ ഇല്ല. അശ്വത്ഥാമാവു ചൂഡാമണിയും പറിച്ചെറിഞ്ഞിട്ട വനത്തിലേയ്ക്ക പോയി. ഉദയഭാനുവും പോയി. ഇനിയൊരു പത്രാധിപർ മാത്രം. അല്ലാതെ ഈ നാട്ടിൽ ആരും ഇല്ല.

ഉയ്യോ:—നാരായണബ്ഭ്രാന്തനോ?

അഭി:—ഭ്രാന്തിയും വിഭ്രാന്തിയുമില്ലാത്ത ഒരു സത്വമാണ്.

ഉയ്യോ:—ഭ്രാന്തനല്ലേ? കേൾക്കുവാൻ ആരും ഇല്ലല്ലൊ.

അഭി:—വേണ്ട. ഭ്രാന്തനേ വിട്ടേയ്ക്കുകയാണുത്തമം.

ഉയ്യോ:—എന്നാൽ പത്രാധിപരേ നാട്ടിൽ നിന്നും പുറത്ത കളയാം. അവനേ ക്ഷുദ്രംചെയ്ത നശിപ്പിച്ചാലോ? നാരായണബ്ഭ്രാന്തൻ പിന്നെ എന്ത ചെയ്യും? തനിയേ അടങ്ങും.

(ഒരു ശേവുകൻ പുറത്തു നിന്നും അകത്തു ചെന്നിട്ട് ആശാൻകുട്ടി വന്ന തുപ്പാദം കാണുവാനായി കാത്തുനിൽക്കുന്ന എന്ന ദുര്യോധനനെ അറിയിച്ചു. അപ്പോൾ ദുര്യോധനൻ അഭിമന്യുവിനോട് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു.)

ദുര്യോ:—സാറേ, പിന്നീട്ട് കാണാം. അകത്തെന്തോ സുഖക്കേട്ട്. അതിലേയ്ക്കു പ്രശ്നക്കാരൻ വന്നിരിക്കയാണ്. പിന്നീട്ട കാണാം. (അഭിമന്യുവിനെ പുറത്തു പറഞ്ഞയയ്ക്കുന്നു.) [പ്രശ്നക്കാരനോട്] അല്ല കുറേനേരമായൊ? ഇരിക്കുക. ഒരു രഹസ്യപ്രശ്നം നോക്കണം. അതിലേക്കാണ് ആളയച്ചത്. കാലതാസം പാടില്ല.

പ്രശ്നക്കാരൻ:—അങ്ങനെ ആവാം. അവിടുത്തേ കല്പനപോലെ. പ്രശ്നം ആരുഢിക്കണമെന്നില്ല. ദൂതലക്ഷണംകൊണ്ടു പരമാത്മം ഒക്കെ ഗ്രഹിച്ചുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

ദുര്യോ:—നന്നായി. കേൾക്കട്ടെ.

പ്രശ്ന:—ദൂതലക്ഷണം ശുഭമല്ല. ആകപ്പാടെ കലാശിക്കാറായി എന്നാണു തോന്നുന്നത്.

ദുര്യോ:—നമുക്ക് ഇനിയും ശത്രുക്കൾ ഉണ്ടോ? ആരാണു കേൾക്കട്ടെ.

പ്രശ്ന:—പ്രശ്നംകൊണ്ടു തെളിയുന്നില്ല. ഏതോ ഗൂഢപുരുഷനാണ്. ഞങ്ങളുടെ ഈ പ്രശ്നങ്ങൾക്കും ആ പുരുഷനെ അറിയുവാൻ കഴിയുന്നില്ല.

ദുര്യോ:—ശത്രുക്കളൊക്കെ നശിച്ചില്ലേ. ഇനി ആരാണ്? നകുലനും സഹദേവനും രണ്ടു പട്ടികൾ. അഭിമന്യുവും ഘടോൽകചനും രണ്ടു നരികൾ. മറവുള്ളവക്ക് ഒരു കഥയുമില്ല.

പ്രശ്ന:—കഥയുള്ളവർ പലരുണ്ടു ശത്രുക്കളായിട്ട്. രായും പകലും തമ്മിൽ ശത്രുക്കളല്ലയോ? എന്നിട്ടും രണ്ടും ചേർന്നല്ലേ സദാ ഇരിപ്പു?

ദുര്യോ:—അതുപോലെ നമ്മുടെ ശത്രുക്കൾ നമ്മോടു ചേർന്നിരിക്കുന്നവർ തന്നെ.

പ്രശ്ന:—അതെന്തിന്? നമ്മുടെ സ്വന്ത പ്രവൃത്തികൾ തന്നെയാണു നമ്മുടെ ശത്രുക്കൾ. മറവുള്ളവരെ എന്തിനു സംശയിക്കുന്നു?

ദയ്യോ:—എന്താണു കുറേ മുമ്പേ ഒരു അശരീരി പുറപ്പെട്ടതു്?

പ്രശ്നം:—(ആലോചിച്ചിട്ടു്) അതൊരു പ്രേതശബ്ദമാണു കേട്ടതു്. തന്റെ സ്വന്തഹസ്തങ്ങളാൽ ഹതയായ ഒരു സ്ത്രീ പ്രേതം പുറപ്പെടുവിച്ചതാണു്. ആ പ്രേതം ഒരു ശത്രു.

ദയ്യോ:—അതിനേ ഹോമിച്ചു നശിപ്പിച്ചുവല്ലോ.

പ്രശ്നം:—ആ പ്രേതത്തേ നശിപ്പിക്കാൻ കഴികയില്ല. ഹന്താവിന്റെ കലവും വംശവും മുടിഞ്ഞിട്ടേ ആ പ്രേതം അഭാവത്തേ പ്രാപിക്കയൊള്ളൂ. വിശേഷിച്ചും കാമചാരിയായി യഴവു നയുക്തയായി.....

ദയ്യോ:—വേണ്ട. വേണ്ട. പ്രസംഗം മതിയാക്കുക. പിന്നെ എന്താണു്?

പ്രശ്നം:—ഇവിടത്തേ ദ്രോഹങ്ങൾതന്നേ രണ്ടാമത്തേ ശത്രു.

ദയ്യോ:—എന്തു ദ്രോഹം?

പ്രശ്നം:—പരമാർത്ഥത്തെ വിളിച്ചു പറയട്ടയോ? നിഗ്രഹഭ്രമിതന്നെയല്ലേ?

ദയ്യോ:—ആവാം.

പ്രശ്നം:—മാതൃഗമനം അതികഷ്ടമാണു്. മാതാവിനെ അതു് ഘോരമഹാപാതകമല്ലയോ?

ദയ്യോ:—ഛീ എന്റെ മാതാവു മരിച്ചിട്ടു കാലം എന്തായി? അബദ്ധം, അസംഭവ്യം.

പ്രശ്നം:—തന്റെ മാതാവും തന്റെ ഭാര്യമാരുടെ മാതാവും തനിക്കു മാതാക്കന്മാരല്ലയോ?

ദയ്യോ:—ഹും. അതിലെന്തു്: കെട്ടുമറുപ്പും ജാതിക്കാരല്ലല്ലൊ. എന്തുമാതാവു്, എന്തുപുത്രി.

പ്രശ്നം:—ശാസ്ത്രം ഇങ്ങനെ വകതിരിക്കുന്നു.

ദയ്യോ:—അതിലേയ്ക്കു പ്രതിവിധി എന്തു്?

പ്രശ്നം:—മാതൃഗമനം ചെയ്ത പുരുഷൻ ഇരുമ്പുകൊണ്ടുണ്ടാക്കി ചുട്ടുപഴുപ്പിച്ചിട്ടുള്ള ഒരു സ്ത്രീവിഗ്രഹത്തെ ആലിംഗനംചെയ്തിട്ടേ മഹാപാതകം നശിക്കയൊള്ളൂ.

ദയ്യോ:—ആ പൊട്ടശാസ്ത്രത്തേ ദൂരെ എറിയണം. പിന്നെ.

പ്രശ്നം:—എറിയുന്നോ? ആ ദ്രോഹങ്ങൾ എറെറാരേ കാ

ണനോ? [എന്നു ദുര്യോധനനെ മാളികയ്ക്കപ്പുറത്തു് അസ്തമിക്കുന്ന സൂര്യനെ നോക്കുവാൻ ആവശ്യപ്പെട്ടു.]

ദുര്യോ:—(നോക്കി അന്ധനായിട്ടു്) ഇതിനെ ഒക്കെ ഞാൻ ഹിംസിച്ചതാണോ? കണ്ണുപോയതും കാലൊടിഞ്ഞതും ചെകിടു പൊട്ടിയതും പല്ലുപോയതും ദുരിതം! ദുരിതം! കാണണ്ടാ, കാണണ്ടാ, കാണണ്ടാ!

പ്രശ്ന:—ഒക്കില്ല, ഇപ്പോഴം കാണണമെന്നില്ല. അവരെക്കാണേണ്ടകാലം അടുത്തിരിക്കുന്നു.

ദുര്യോ:—ഇന്ദ്രജാലം—മഹേന്ദ്രജാലം. ജാലക്കാരേ വിശ്വസിക്കുന്നതെങ്ങനെ?

പ്രശ്ന:—ഇതാണു കടിദ്രോഹം. ഈ ദ്രോഹങ്ങളം ഒന്നൊന്നായി ഏറ്റു് അനുഭവിക്കുന്നതിനു് അങ്ങയുടെ അനന്തജന്മങ്ങളം ഭാവിയിൽ കാണുന്നില്ലയോ?

ദുര്യോ:—കോടികോടി ജന്മങ്ങളംകൊണ്ടെങ്കിലും ഈ ദുരിതങ്ങളം ഒടുങ്ങുമോ?

പ്രശ്ന:—ഒടുങ്ങുവാൻ പ്രയാസം.

ദുര്യോ:—ഈ ജന്മത്തൊന്നുമില്ലല്ലൊ. പിന്നത്തേ കായ്യം പിന്നെ.

പ്രശ്ന:—ഈ ജന്മത്തേയ്ക്കും പ്രാരബ്ധദുഃഖം അധികം ഉണ്ടെന്നു കാണുന്നു.

ദുര്യോ —ഇനി എന്തുദുഃഖം? എനിക്കാകട്ടെ സന്താനങ്ങളംക്കാകട്ടെ ദാരിദ്ര്യം അനുഭവിക്കേണ്ടതില്ല. തീർച്ചതന്നെ.

പ്രശ്ന:—അങ്ങനെ പറയുവാൻ പാടില്ല. എന്തു നിധി കിട്ടിയും തൃപ്തിയില്ലാത്തവൻ മഹാദരിദ്രൻതന്നെ. ന്യായാർജ്ജിതധനമായി ഒരു ചില്ലിക്കാശുപോലും അവിടുത്തേയ്ക്കുണ്ടാവുകയില്ല. പിടിച്ചുപറിച്ചതും മോഷ്ടിച്ചതും അപഹരിച്ചതും ചതിച്ചതും കളിപ്പിച്ചതും കോഴവാങ്ങിയതും കടിദ്രോഹം ചെയ്തതും ഈശ്വരദ്രോഹം ചെയ്തതും സ്ത്രീകളേ ക്രയവിക്രയം ചെയ്തതും ഇങ്ങനെ അനവധിദ്രവ്യം അധീനത്തിൽ വന്നുചേന്നിട്ടുണ്ടായിരിക്കും. ദ്രവ്യത്തെ അല്ല മഹാപാപസഞ്ചയത്തെയാണു് ധനം എന്ന് അവിടുന്നു വിചാരിച്ചിരിക്കുന്നതു്. അവിടുത്തേ. സഞ്ചധനവും മലിനംതന്നെ.

ഉയ്യോ:—എടോ! സ്വർണ്ണവും വെള്ളിയും നവരത്നങ്ങളും ശ്രേഷ്ഠമാണ്. എന്തു ശോഭ! നോക്കുക. അഴുക്കില്ല പുഴുക്കില്ല.

പ്രശ്നം:—ധനം എന്നാൽ കർമ്മഫലം. സൽക്കർമ്മങ്ങളുടെ ഫലം. ദുഷ്കർമ്മങ്ങളുടെ ഫലവും ധനംതന്നെ.

ഉയ്യോ:—പണമല്ലേ? എന്തായാലെന്ത്? എങ്ങനെ സമ്പാദിച്ചാലെന്ത്? പണത്തിൽ പാപംകൂടി ഒട്ടിയിരിക്കുമോ?

പ്രശ്നം:—പണത്തിലോ? ശരീരത്തിലും മനസ്സിലുംകൂടി പാതകങ്ങളും ഒട്ടിയിരിക്കും.

ഉയ്യോ:—അതൊക്കെ പിന്നത്തെ കഥയല്ലേ? ശ്മശാനത്തിനപ്പുറമല്ലേ? ഇപ്പുറത്തു പണംതന്നേ വലിയതു്. പണം ഏതു പിണിയും തീർക്കും. പണമില്ലാതെ ഭാര്യയില്ല, പുത്രനില്ല, അനുജനില്ല, ജ്യേഷ്ഠനില്ല, ബന്ധുവില്ല. പണംതന്നേ വലുതു്. ഏതുവിധത്തിലും പണം സമ്പാദിക്കണം. പ്രായശ്ചിത്തകർമ്മങ്ങളും പണംകൊണ്ടേ നിർവ്വഹിക്കൂ.

പ്രശ്നം:—ഈ ഞാനും പണത്തിനുതന്നെയാണ് ഇവിടെ എത്തിയതു്. എന്നാൽ ആ പണം ഉടൻ ചെലവാക്കി ഞാൻ ഞങ്ങളുടെ നിത്യാവശ്യങ്ങളും നിർവ്വഹിക്കുന്നു. അന്യാവശ്യങ്ങൾക്കായിട്ടു വേലചെയ്യുന്നു. പണം കൂട്ടിവച്ചു നാട്ടിലേ പ്രയത്നം നശിപ്പിക്കുന്നില്ല.

ഉയ്യോ:—പണം കൂട്ടിവച്ചു കാണുന്നതിനു കൗതുകമുണ്ടല്ലൊ. സ്വർണ്ണം—രത്നം—കനകം—തങ്കം ഈ നല്ല വസ്തുക്കൾ പവിത്രംപോലെ കുന്നിച്ചുകാണുന്നതിന്നു് എന്തു കൗതുകം?

പ്രശ്നം:—ആ സമ്പ്രദായം പണത്തെ കൊല്ലുന്നു. ഞങ്ങൾ പണം ചെലവുചെയ്തു വ്യവസായത്തെ രക്ഷിക്കുന്നു. പണത്തിന്റെ ധർമ്മം വ്യയം ആകുന്നു. പണം വ്യവസായത്തിനു വിനിയോഗിക്കാതെ വച്ചു പൂട്ടിയിടുന്നതു മഹാപാതകം. ഈ നാട്ടിലേ പണം മുഴുവനും ഇവിടത്തേയ്ക്കാണധീനം. ആ പണമാണു ചേർത്തിവിടെ സൂക്ഷിച്ചിരിക്കുന്നതു്. എന്തു വ്യവസായം ഇങ്ങനെ പണം പൂട്ടിവയ്ക്കുന്നതുകൊണ്ടു നഷ്ടപ്പെട്ടുപോയിരിക്കുന്നു. ഇതാണു കുടിദ്രോഹം. കുടികളുടെ വ്യവസായത്തെ ദ്രോഹിക്കുന്നതു കുടിദ്രോഹം അല്ലേ?

ഉയ്യോ:—ഞാൻ കുടികളെ ഹിംസിക്കുന്നില്ലല്ലൊ?

പ്രശ്നം:—ഇല്ലേ! ഉദ്യോഗം വിൽക്കുന്നതു കുടിദ്രോഹമല്ലയോ? ഉദ്യോഗക്കാരൊക്കെ ഈ നാട്ടിലെ കുടിയാനവന്മാരാണ്. അവക്ക് ഈ നാട്ടിലെ ഭരണകോയ്മയുടെ ഏതുദ്യോഗത്തിനും അവകാശം ജന്മംകൊണ്ടുതന്നേ സിദ്ധിക്കുന്നു. വിദ്യാഭ്യാസം കൊണ്ട് അവർ അഹിക്കുന്നു. അങ്ങനെ അവകാശം ഉള്ളവരുടെ പക്കൽനിന്നും ധനംവാങ്ങി അവക്ക് ഉദ്യോഗങ്ങളം വിൽക്കുന്നതു ദ്രോഹമല്ലയോ? പിന്നെയും, അന്യനാട്ടുകാരുടെ പക്കൽനിന്നും വരാഹൻവാങ്ങി അവക്ക് ഈ നാട്ടിലെ ഉദ്യോഗപദങ്ങളെ നൽകുന്നതു ദ്രോഹമല്ലയോ?

ദുര്യോ:—അവക്ക് ഓരോകായ്ങ്ങളം സാധിച്ചുകൊടുത്തിട്ട് അവർ എനിക്കു സമ്മാനം തരുന്നതു ഞാൻ വാങ്ങുന്നു. അതിലെന്ത്?

പ്രശ്നം:—കുടികൾക്കുണ്ടാകുന്ന സങ്കടങ്ങളം തീർക്കുന്നതിനു കോയ്മ ബദ്ധപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അങ്ങനെയിരിക്കുമ്പോളം കോയ്മയെ അടിമപ്പെടുത്തി ഭരണകോയ്മയുടെ അധികാരത്തെ അപഹരിച്ചു സ്വന്തമായി ധനം ഉണ്ടാക്കുന്നതു മഹാപാതകത്തിലും മഹാപാതകം. കുടികൾക്കു യാതൊരു പ്രതിഫലവും കൊടുക്കാതെ ഉദ്യോഗലബ്ധിക്കും സങ്കടനിവൃത്തിക്കും അവകാശം ഉണ്ട്.

ദുര്യോ:—ആരെടാ! ഈ പ്രശ്നക്കാരനേ, പുറത്താക്കിക്കളയെടാ? ഇങ്ങനെ പറയുവാനാണോ ഇവിടെ വന്നതു? ഇവൻ ശത്രുപക്ഷത്തിൽ ചേർന്നവൻതന്നെ. അവിടെപ്പോയി പ്രശ്നം പറഞ്ഞതിനു ദക്ഷിണ വാങ്ങിക്കോ. ഇവിടെത്തരുന്ന ദക്ഷിണ ഗളഹസ്തവും മുതുകിൽ പ്രഹരവുംതന്നെ.

പ്രശ്നക്കാരനെ വേഗത്തിൽ പറഞ്ഞയയ്ക്കുന്നതിനു ദുര്യോധനനു പ്രത്യേകം കാരണമുണ്ടായിരുന്നു. ദുര്യോധനൻ തന്റെ വിശ്വാസത്തെ അപ്പടി സമ്പാദിച്ചിരുന്ന വിശ്വവിശ്രുതനായ ക്ഷുദ്രകാചാരി, തന്നെക്കാണുന്നതിനു വന്നുനിൽക്കുന്ന വിവരം അറിയുകയാൽ പ്രശ്നക്കാരനേ പുറത്താക്കി ക്ഷുദ്രകാചാരിയേ കാണുവാൻ ബദ്ധപ്പെടുകയായിരുന്നു. ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിലുള്ള പല ക്ഷുദ്രകന്മാരുടെയും സഹായം ദുര്യോധനൻ വരിച്ചിട്ടുണ്ട്. അവക്ക് സ്ത്രീവശ്യം, രാജവശ്യം, ശത്രുവശ്യം, ശത്രുമാരണം മുതലായ

ദുര്യോധനന്റെ ആവശ്യങ്ങളെ നിവ്വഹിക്കുവാൻ കഴിയുന്നതുപോലെ മറ്റുവക കമ്മികൾക്കു കഴിയുന്നതല്ല. ഹിന്ദുമതഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ ഏറിയോരുഭാഗം ക്ഷുദ്രകമ്മങ്ങൾക്കായി നിക്കിവച്ചിട്ടുള്ളതു രഹസ്യമല്ല. അജ്ഞാനശാസ്ത്രങ്ങളിൽ ക്ഷുദ്രം പ്രധാനപ്പെട്ടതു്. ക്ഷുദ്രകനെ ആരും ഭയപ്പെടും. ഒരു തകിടോ ഒരു മരുന്നോ ഒരു മന്ത്രമോ ഒരു യന്ത്രമോ ഒരു ഹോമമോകൊണ്ടു് എന്തും സാധിക്കുവാൻ കഴിയുമെന്നുള്ള മൂഢവിശ്വാസം ധാമ്മികന്മാർക്കു പരമ്പരയായി സിദ്ധിച്ചിട്ടുള്ളതാണു്. ഒരു വെറും ശരീരശുശ്രൂഷകന്റെ നിലയിൽ നിന്നും ഈ സ്ഥാനമാനങ്ങളും ദ്രവ്യങ്ങളും സൗധങ്ങളും ദുര്യോധനനു ലഭിക്കുവാൻ സംഗതിയായതു ക്ഷുദ്രകമ്മം കൊണ്ടാണെന്നു് അവനും ധാമ്മികന്മാരും വിശ്വസിക്കുന്നുണ്ടു്. അതിനാൽ ദുര്യോധനനു് എന്തെങ്കിലും അപകടം നേരിട്ടുമ്പോൾ ക്ഷുദ്രകനെയാണു് ആദ്യമായിട്ടു് അന്വേഷിക്കുക. ഉദയഭാനുവിനെ നാട്ടിനു പുറത്താക്കിയതുകൊണ്ടു തൃപ്തിപ്പെടാതെ അവനെയും ഉദയഭാനുവിന്റെ കൂട്ടുകാരനായ പത്രാധിപരെയും നശിപ്പിക്കുന്നതിനു ക്ഷുദ്രകമ്മമാണു് അത്യാവശ്യപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതു് എന്നു ദുര്യോധനൻ നിശ്ചയിക്കയും അതിലേയ്ക്കായി ദുര്യോധനന്റെ വിശ്വാസമിത്രമായ ക്ഷുദ്രകാചാരിക്കു് ആളയയ്ക്കയും ചെയ്തിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. അവനെ കണ്ടപ്പോൾ മതിമറന്നുപോയി എന്നു പറഞ്ഞാൽ ഏതും പോരാ. ദുര്യോധനൻതന്നെ പുറത്തുചെന്നു ക്ഷുദ്രകാചാരിയെ സൽക്കരിച്ചു ഗൃഹാന്തർഭാഗത്തിലേയ്ക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി. അവനുമായി ഒരു ഗ്രൂഢസംഭാഷണത്തിൽ ഏറെനേരം വ്യയംചെയ്തു. അതിന്റെ ഫലമായി അടുത്തദിവസം മുതൽ ശത്രുസംഹാരഹോമം ആരംഭിക്കുവാൻ നിശ്ചയിക്കയും അതിലേയ്ക്കു വേണ്ട കോപ്പുകൾ കൂട്ടുവാനായി കായ്ക്കാരന്മാരെ നിയോഗിക്കയും ചെയ്തു.

അദ്ധ്യായം ഥദ.

"ഗ്രഹപ്രവേശം"

ഉദയഭാനു ദേഹത്തെ തൃണവൽക്കരിച്ചു ജീവിതമത്സരത്തിൽ പോർചെയ്യുന്നതിനു് അഭ്യസിച്ചിട്ടുള്ള ഒരു മഹാവീരനും ധീരനും ആയിരുന്നു. ദേഹമേ പ്രമാണം എന്നു് —ആഹാരം–നിദ്ര–മൈഥുനം ഇതുകളിൽ സദാ നിരതനായി– ജീവിക്കുവാനല്ല ഉദയഭാനുവിനു സിദ്ധിച്ച വിജ്ഞാനം അവനേ പ്രേരിപ്പിച്ചിച്ചിട്ടുള്ളതു്. ഭാരതീയർ പണ്ടു് അവരുടെ സന്താനങ്ങൾക്കു നൽകിവന്ന വിദ്യാഭ്യാസം ശാരീരകമായിരുന്നില്ല. ശാരീരജീവിതത്തേ സുഖപ്പെട്ടുത്തുവാനും സുകയ്പ്പെട്ടുത്തുവാനും ഉള്ള സാമഗ്രികം സംഭരിച്ചും, അവയെ വിനിയോഗിച്ചും തൃപ്തിപ്പെടുവാൻ ഇന്നത്തെ നവീനവിദ്യാഭ്യാസം നമ്മുടെ പാഠശാലകളിൽ വിദ്യാർത്ഥികളെ ഒരുക്കിവരുന്നു. വൈദികകാലങ്ങളിൽ അങ്ങനെയുള്ള വിദ്യാഭ്യാസം അന്നത്തെ അദ്ധ്യാപകന്മാരായിരുന്ന ഋഷീശ്വരന്മാർ നൽകിവന്നിരുന്നില്ല. ഇരുപത്തഞ്ചുവർഷത്തെ വേദാഭ്യാസവും ശാസ്ത്രാഭ്യാസവും കൊണ്ടു വിജ്ഞാനം സമ്പാദിച്ചു മടങ്ങിയ യുവാവിനെ നോക്കി അവന്റെ പിതാവു് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു:—"നീ അറിയേണ്ടതിനെ അറിഞ്ഞില്ല. നിന്റെ അഹങ്കാരം നിന്നെ വിട്ടു പോയിട്ടും ഇല്ല." ഇതാണു് ആ പിതാവു് അന്നു പറഞ്ഞതു്. വിദ്യാഭ്യാസത്തിന്റെ ഒരേ ഉദ്ദേശ്യം, മനസ്സിലെ രാഗദ്വേഷാദികളെ നീക്കി മനസ്സിനെ ശുദ്ധമാക്കി ആ മനസ്സുകൊണ്ടും അതിനു യോജിച്ച വാക്കുകൊണ്ടും ക്രിയകൊണ്ടും ദൈവത്തെ ആരാധിച്ചു ജന്മസാഫല്യം നേടുകയാണു്. അതിനാണു നാം നമ്മുടെ ബാല്യകൗമാരയൗവനദശകളേ വിനിയോഗിക്കേണ്ടതു്. അഹംകാരമാണു ലോകസമാധാനത്തേ നശിപ്പിക്കുന്നതു്. ആയഹംകാരത്തെ നീക്കുവാനാണു വിദ്യാഭ്യാസപ്രവർത്തകന്മാർ ശ്രമിക്കേണ്ടതു്. അഹംകാരം തന്നെയാണു മമതയേ പോഷിപ്പിക്കുന്നതു്. രാഗദ്വേഷാദികളെ ഇളക്കുന്നതും ഈ മമതതന്നെ. ഇങ്ങനെ ശുഭമായ വിദ്യാഭ്യാസത്തിന്റെ ഫലം ദേഹത്തേ ഭയന്നു ജീവിക്കുന്നതല്ല. ഭയം ശാരീരകജീവിതത്തിന്റെ ഫലമാണു്. ആഹാരം–നിദ്ര–മൈഥുനം ഇവയിലെ ആസക്തിയാണു ഭയത്തെ നമ്മിൽ ഉല്പാദി

പ്പിക്കുന്നത്. ഈശ്വരാരാധന സത്യമായ വാക്കുകൊണ്ടും ശുദ്ധമായ ചിന്തകൾ കൊണ്ടും ഹിംസക്രൂരതയെയുള്ള പ്രവൃത്തികൾകൊണ്ടും നിവ്വഹിക്കേണ്ടതാണ്. അതിലേയ്ക്ക പുഷ്പങ്ങളും പത്രങ്ങളും ചിത്രാംശങ്ങളും വാദ്യഘോഷങ്ങളും ഒട്ടുംതന്നെ ആവശ്യമില്ല. ഈശ്വരപൂജ എന്നത സവ് ജനങ്ങളെയും ആരാധിക്കുന്നത തന്നെ. അവരുടെ ക്ഷേമം ഉദ്ദേശിച്ച പ്രവത്തിക്കുന്നത തന്നേ നിർദ്ദോഷമായ ഈശ്വരഭക്തി. അവ്വണ്ണമുള്ള വിദ്യാഭ്യാസം ആസ്വദിച്ചിട്ടുള്ള ഉദയഭാനു ധർമ്മപുരിയിലും മധുപുരിയിലും ഉദ്യോഗം കിട്ടാഞ്ഞു ക്ലേശിക്കയല്ല ചെയ്തത്. അവന്റെ ഉദ്യോഗം പൊതുജനനന്മയ്ക്ക പ്രവത്തിക്കുന്നത തന്നെ എന്ന നിശ്ചയിച്ച് അതിലേയ്ക്ക വേണ്ട ഉപദേശം ലഭിക്കുവാൻ വേണ്ടി മഹാത്മാക്കളെ അന്വേഷിച്ച ഹിമവൽപ്പവ്തരണ്യത്തിലേയ്ക്ക പോയി. അവിടെ അവനേ കടുവാ പിടിച്ച തിന്നുവോ അതല്ല, വല്ല ഗുഹകളിലും കടന്നു പട്ടിണി കിടന്നു ചത്തുവോ, അതല്ല വല്ല തസ്കരന്മാരും അവനേ കണ്ടെത്തി കഴുത്തുവെട്ടി കൊന്നുവോ എന്നൊക്കെ ഉദ്യോദനാദികൾ ശങ്കിച്ചു. എങ്കിലും ഉദയഭാനു നേരേ ഹിമവൽപ്പവ്തപംക്തി കടന്നു ചില മഹാത്മാക്കളേ കാണുവാൻ തേടിനടന്നു. ചുപ്പുണ്ണാവിയുടെ ചതിയിൽ അകപ്പെട്ട ദേവിയെയും, അമ്മിയാരുടെ ഗൃഹംവിട്ടു പുറത്തുപോയതിൽ പിന്നെ അവരുടെ അന്വേഷണങ്ങളിലും അവ്വം കാണുവാൻ സംഗതിയായില്ല. അതുകൊണ്ടു നിധിയിലേ കാരണവരും ഉദയഭാനുവിന്റെ അച്ഛനമ്മമാരും മറ്റു മിത്രങ്ങളും അവരം മരിച്ചുപോയി എന്നുതന്നേ വിശ്വസിച്ച വ്യസനിച്ച കാലയാപനം ചെയ്യുവരുന്നു.

ഇക്കാലത്തു മധുക്ഷേത്രത്തിൽ രാജ്യഭരണകോയ്മയോട ജനങ്ങളം ക്ഷോഭിക്കുന്നവരായിട്ട് ആ കോയ്മയെ ഇളക്കുവാനായി ജനങ്ങളം ക്രുദ്ധമായി യോഗങ്ങളം ക്രൂടുകയും വ്യവസ്ഥകളം നിശ്ചയിക്കുകയും ചെയ്തുവന്നു. മധുക്ഷേത്രത്തിലേ ജനങ്ങളും രണ്ടു വലിയ ശാഖകളായിപ്പിരിഞ്ഞു, ഭരണകോയ്മയേ എതിർക്കുവാൻ ആരംഭിച്ചു. ആ രണ്ടു ശാഖയിലും ഉൾപ്പെടാതെ അസംഖ്യം ജനങ്ങളം ഉണ്ട്. അവർ ആ കോയ്മയേ സഹായിക്കുന്നവരായിട്ട് ആ കോയ്മയുടെ അധീനത്തിലുള്ള ഉദ്യോഗങ്ങളേ സ്വാധീനപ്പെ

ടുത്തിയുംകൊണ്ട് ആ കോയ്മയുടെ പ്രീതിക്കായി കോയ്മയേ എതിർക്കുന്നവരേ പിടിച്ചു വിസ്തരിക്കാതെ കാരാഗൃഹത്തിൽ അടച്ചിട്ടു കഷ്ടപ്പെടുത്തുകയും മർദ്ദിക്കയും കഴുമരത്തിലേറ്റി തൂക്കിക്കൊല്ലുകയും വെടിവച്ചു കൊല്ലുകയും ചെയ്തുവന്നു. ഭരണത്തിൽ ഉൾപ്പെട്ട ജനങ്ങൾക്കു ക്ഷേമം ഉണ്ടാക്കുവാനായിട്ടാണു കോയ്മ എല്ലായ്പോഴും യത്നിക്കേണ്ടതു്. കോയ്മയുടെ ഭരണാധികാരം ഒരു കൂട്ടം വിദേശീയരുടെ അധീനത്തിൽപെട്ടിരിക്കകൊണ്ടു ജനങ്ങളെ ആയുധം ശേഖരിക്കുവാനോ ആയോധനസംപ്രദായം പഠിക്കുവാനോ അവർ സമ്മതിച്ചു വന്നില്ല. വിദേശീയർ നൽകുന്ന വിദ്യാഭ്യാസംകൊണ്ടു തൃപ്തിപ്പെടുവാനും അവരുടെ ശീലങ്ങളെ ആസ്പദിക്കുവാനും അവർ ഞെരുക്കി വന്നു. ആ നിർബന്ധത്തിന്നനുസരിക്കാത്തവരെ ഒക്കെ ഭരണകോയ്മയുടെ ശത്രുക്കളായി അധികാരസ്ഥന്മാർ നിശ്ചയിക്കയും അവരേ തീരെ നശിപ്പിക്കുന്നതിനു പല സാഹസങ്ങളും പ്രവർത്തിക്കയും ചെയ്തു. രോഗിക്കു രോഗം വാശിയുണ്ടു് എന്നു സമ്മതിക്കേണ്ടതു് രോഗിതന്നെയാണു്. വൈദ്യൻമാരും പറഞ്ഞാൽ പോരാ. അതുപോലെ ജനങ്ങൾക്കു ഭരണംകൊണ്ടു ക്ഷേമമുണ്ടാകുന്നുണ്ടു് എന്നു സമ്മതിക്കേണ്ടതു ജനങ്ങളാകുന്നു. ജനങ്ങളുടെ ക്ഷേമം എന്താണെന്നു ജനങ്ങൾ അറിയുന്നപോലെ വിദേശീയരായ ഭരണാധിപന്മാർ അറിയുന്നില്ല. വിദേശീയർ നൽകുന്ന വസ്ത്രങ്ങളേയും ഭക്ഷണപദാർത്ഥങ്ങളേയും പാനീയങ്ങളേയും ആസ്പദിച്ചുതന്നേ ഭരണത്തിൽ ഉൾപ്പെട്ട ജനാവലി ജീവിക്കണമെന്നു വരുന്നതു് ഏതു രാജ്യത്തിന്നും കഷ്ടത തന്നെ. ഒരുവന്റെ ആത്മാവിനെ രക്ഷിക്കുന്നതിനുള്ള അവകാശം അവന്നില്ലെങ്കിൽ അവൻ ജീവിച്ചിട്ടു പ്രയോജനമെന്തു്? ആത്മരക്ഷയാണു ജീവിതപ്രമാണം. അന്യന്മാരുടെ വ്യവസായഫലം അപഹരിച്ചിട്ടല്ല ജീവിക്കേണ്ടതു്. ഈ കാരണങ്ങളെക്കൊണ്ടു മധുക്ഷേത്രം ഒരു മഹാവിപ്ലവത്തിന്നു് ഒരുങ്ങുകയായിരുന്നു. പല ജനനേതാക്കന്മാരും ഇളകിമറിഞ്ഞു പ്രക്ഷോഭങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കിവിന്നു. ഈ സന്ദർഭത്തിൽ ഭരണകോയ്മയുടെ ഉദ്യോഗം മോഹിച്ചു് ആലസ്യത്തെ വഹിക്കയല്ല വേണ്ടതു് എന്നു നിശ്ചയിച്ചു് 'ഉദയഭാനു' അവന്റെ പരാജയത്തിന്നു ശേഷം യജ്ഞക്കളത്തെ വിട്ടുപോയി. യുദ്ധത്തിന്നുതന്നേ ഒരുങ്ങുകയില്ലായിരുന്നു.

അതിലേയ്ക്ക പ്രേരിപ്പിച്ചതും മൻ ചൊല്ലപ്പെട്ട ത്രിമൂർത്തികളോ ദ്വിമൂർത്തികളോ അഥവാ ഏകമൂർത്തിയോ ആയിരുന്നു. അവർ തന്നെയാണ പരാജയത്തിനും കാരണം. ഭരണാധിപന്മാരുടെ എന്തപനയങ്ങളെയും സഹിക്കുന്നതാണ് ആ ഭരണത്തിൽ ഉൾപ്പെട്ടവരുടെ ഒരേ കടമ. അവയേ സ്തോത്രംചെയ്യേണ്ടതു് അവരുടെ നന്മയ്ക്കും അല്ലെങ്കിൽ അവയേ ഗോപനംചെയ്യേണ്ടതു് സ്വയരക്ഷയ്ക്കും ആവശ്യം. ഇതായിരുന്ന ഉദയഭാനു ചെയ്തതായി ഭരണാധിപന്മാക്ക പറയുവാനുള്ള സമാധാനം. ദുര്യോധനപ്രമുഖന്മാരുടെ എന്തു ചതികളേയും ക്ഷമയ്പെടേണ്ടതില്ല. അവർ ധർമ്മപുരിയുടെ മേൽകോയ്മസ്ഥാനം വഹിച്ചിരുന്ന മധുപുരിയുടെ കോയ്മയെ ക്ഷമയ്പെടേണ്ടതുണ്ടായിരുന്നു. കാമചാരി ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിൽ ധൃതരാഷ്ട്രരുടെ കാര്യദർശിയായി വന്നതോടുകൂടി ദുര്യോധനന്റെ ഭാഗം ബലപ്പെട്ടു. ഉദയഭാനുവിനേ കാമചാരിയുടെ വലയിൽ അകപ്പെടുത്തുവാനായി തിരിച്ചാൽ മാത്രം മതിയായിരുന്നു. ശേഷമൊക്കെ, കാമചാരി നോക്കിക്കൊള്ളും. കാമചാരി മധുപുരിയിലും കേറിപ്പറ്റിയ ഉദ്യോഗസ്ഥനായിരുന്നതുകൊണ്ട് അവിടെയും ഉദയഭാനുവിന്റെ ജന്മാവകാശത്തെ ആദരിക്കുന്നവർ ഉണ്ടായില്ല. ഉദയഭാനുവിന്റെ ജന്മഭൂമിയിൽ നിന്നും തള്ളുവാൻ, ഭരണകോയ്മയ്ക്ക് അധികാരം ഉണ്ടോ എന്നുള്ളതു വാദവിഷയമായി ഭവിച്ചതും സദാശിവപ്രഭൃതികൾ കൂടി നിശ്ചയിച്ച അധർമ്മക്ഷേത്രരഹസ്യങ്ങളും വെളിക്കു വന്ന എങ്കിലും ദുഷ്ടതചെയ്ത തഴച്ചുപോയിട്ടുള്ള ദുര്യോധനാദികൾക്ക് അഭിമാനക്ഷയം വന്നിരിക്കുന്നതായി അവർ വിചാരിച്ചില്ല.

ഉദയഭാനു, ഗംഗാനദി തീരത്തേയ്ക്കും കാശിയിൽ ഒന്നോ രണ്ടോ ദിവസം താമസിച്ചിട്ട് നേരേ ഹരിദ്വാരത്തേയ്ക്കും അവിടെനിന്നും പർവ്വതങ്ങൾക്കിടയിലേയ്ക്കും തനിയേ നടന്നുപോകുമ്പോൾ പലവക ആളുകളെയും കാണുവാനിടയായി. ഭക്ഷ്യയോഗ്യഭൂമിയേയും സതീകണ്ഡത്തേയും സന്ദർശിച്ചിട്ട് മേല്പട്ടേയ്ക്കു നടന്നുപോയി. വഴിയിൽ അമ്പലങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കി ശിവലിംഗങ്ങൾ സമീപത്തു വച്ചുംകൊണ്ട് വഴിയാത്രക്കാരോട് യാചിച്ച് ഉപജീവിക്കുന്ന പല ഗോസാമിമാരെയും കണ്ടു. അവരിൽ ചി

ലർ അവനെ സൽക്കരിച്ചു. ഒന്നോ രണ്ടോ രാത്രികളിൽ അവന് അഭയം നൽകിയവരും ഉണ്ട്. അവനെ അകത്തു കടക്കുവാൻ സമ്മതിക്കാത്ത കൃപണന്മാരും ആ ക്രൂട്ടത്തിൽ ഇല്ലാതെയിരുന്നില്ല.

ആ പ്രയാണത്തിൽ ഏറെ ദിവസം ക്ഷീണിക്കാതെ തന്നെ നടന്നു പോകുമ്പോൾ ഒരു ദിവസം സന്ധ്യയാകുംമുമ്പു് ഒരു ഗുഹയുടെ കവാടത്തിൽ ചെന്നു ചേർന്നു. അവിടെ, ആ ഗുഹയിൽ, അവൻ രാത്രിയിലെ അഭയം ലഭിക്കുമെന്നു വിശ്വസിച്ചു കവാടവും കടന്നു് അകത്തേയ്ക്കു പോയി. ഗുഹയ്ക്കകത്തു് ഇരുട്ടു പെരുകിവന്നു. വഴിതന്നെയും തെളിഞ്ഞു കാണാതെ ആയി. അപ്പോൾ ഒരു ദീപം ഒട്ടധികം ദൂരത്തിൽ ഗുഹയ്ക്കകത്തു മിന്നുന്നതുപോലെ അവനു തോന്നി. അതിനെ ലക്ഷ്യമാക്കി ആ പാതയിൽ കൂടെ ഏകദേശം ഒരു നാഴികയിലധികം ചെന്നപ്പോൾ, ആ ദീപം അവനേ പുറകിലാക്കീട്ടു മുമ്പോട്ടു പോകുന്നതായി അവൻ കണ്ടു. എന്തായാലും ദീപക്കാരനേ സമീപിക്കുവാൻ ബദ്ധപ്പെട്ടു നടന്നു തുടങ്ങിയപ്പോൾ ആ ദീപവും ബദ്ധപ്പെട്ടു മുമ്പോട്ടു പോകുന്നതു കണ്ടു. അവൻ വിസ്മയിച്ചു. അവന്റെ എത്ര ശ്രമത്തിനും ബദ്ധപ്പാടിനും, ആ ദീപത്തേ സമീപിക്കുവാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. എങ്കിലും, മനുഷ്യസഞ്ചാരം ഉള്ള സ്ഥലം തന്നെ എന്നുള്ള വിശ്വാസം ആ ദീപത്തിന്റെ ഗതിയും അവനു നൽകി. ഇങ്ങനെ ദീപത്തേ പിന്തുടർന്നു കേറിയും ഇറങ്ങിയും പോകുമ്പോൾ, ആ പന്ഥാവിനു വികാസമുണ്ടാകയും, മനുഷ്യരുടെ പുവട്ടടികം കേൾക്കാറാകയും ചെയ്തു. എന്തിന് ഒടുവിൽ ഉദയഭാനുവിന് അവിടെ കാലനിർണ്ണയംചെയ്യാൻ അവന്റെ അധീനത്തിൽ ഒരു ഘടികാരം പോലും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. അവൻ വിദേശത്തുണികൊണ്ടു തുന്നിയ അവന്റെ ഉടുപ്പുകളും വസ്ത്രങ്ങളും മറവു സാമാനങ്ങളും ഹരിദ്വാരത്തിൽ വച്ചു ഗംഗയിൽ എറിഞ്ഞിട്ടു്, കൈയിൽ ശേഷിച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്ന നാണയങ്ങൾ കൊടുത്തു് ഒരു ഉടുതുണിയും ഒരു മൂടുപുതപ്പും ഒരുജോടിച്ചെരുപ്പും ഒരു മുളവടിയും ഭക്ഷണപാനീയങ്ങൾക്കുതകുന്ന ഒരു മൺപാത്രവും, വാങ്ങിയിരുന്നു. മൺപാത്രം ശിരസ്സിൽ വെയിലും, മഞ്ഞും, മഴയും ഏൽക്കാതെ അവനെ രക്ഷിച്ചു. രാത്രിയിൽ

കിടക്കുമ്പോൾ തലയണയ്ക്കു പകരവും ഈ മൺപാത്രം ഉപയോഗിക്കാവുണ്ട്. ഗോസായികൾ കൊടുത്ത ഫലങ്ങളെയോ അപ്പങ്ങളെയോ തിന്നും. അവ ലഭിക്കുന്നതിനു തരമാകാതെ വരുമ്പോൾ അവൻ കാട്ടിലുള്ള ചെടികളുടെ ഇലകളിലും ഫലങ്ങളിലും സ്വാദുള്ളവയെ ഭക്ഷിച്ചും മലയിടുക്കുകളിൽ കൂടി ഓടുന്ന ജലത്തെ ചട്ടിയിൽ കോരി പാനം ചെയ്തും യാത്രയുടെ ആയാസത്തെ ശാന്തമാക്കി. അവനു നഗരങ്ങളിലും പട്ടണങ്ങളിലും സഹിക്കേണ്ടി വന്ന താപവും, ദാഹവും, ക്ഷീണവും, വിശപ്പും മലയേറിപ്പോകുമ്പോൾ അധികം ഉണ്ടെന്നു തോന്നിയില്ല. ക്ഷീണിക്കുമ്പോൾ വിശ്രമിക്കുവാനായി ചില വൃക്ഷച്ഛായകളിൽ ഇരുന്നു വായുവിനെത്തന്നെ പാനം ചെയ്തു. അതിലും അവനു കൗതുകം തോന്നി. വിശപ്പും ദാഹവും തീർക്കുന്നതിനു വായുപാനവും പ്രയോജനകരംതന്നെ എന്ന് അവനു ബോധപ്പെട്ടു.

എന്തിന്, ഏറെ ദൂരം വിശപ്പും ദാഹവും അറിയാതെയും രാത്രിയും പകലും തിരിയാതെയും നടന്നുപോയപ്പോൾ അവന്റെ മുമ്പിൽ പോയ ദീപം അവനു ഒരു വിശാലമുള്ള ഗുഹയിലേയ്ക്കു പ്രവേശം നൽകി. അതിനകത്തു ചെന്നപ്പോൾ അവിടെ സൂര്യന്റെയും ചന്ദ്രന്റെയും ഉദയാസ്തമയങ്ങൾ കാണുവാൻ പ്രയാസമുണ്ടാകാത്തവിധത്തിൽ ആകാശം ദൃശ്യമായി ഭവിച്ചു. അതിൽ അവനു സന്തോഷവും ഉണ്ടായി. ദീപം കൊണ്ടുപോയ ആൾ ദീപത്തെ അവിടെ വച്ചിട്ടു പെട്ടെന്നു മറഞ്ഞു. ആ യാൾ എങ്ങോട്ടുപോയി എന്നറിയുവാൻ അവന്റെ വിഭ്രമം അവനെ സമ്മതിച്ചില്ല.

ഈ വിഭ്രമത്തിൽ പത്തു വിനാഴിക നേരം നിന്നപ്പോൾ, ദീർഘകായനും ജടാധാരിയുമായ ഒരു പുരുഷൻ അവന്റെ മുമ്പിൽ പ്രത്യക്ഷമായി. ഉദയഭാനു ആ പുരുഷന്റെ ഓജസ്സു കണ്ടു വിസ്മയാക്രാന്തനായി അവന്റെ പാദങ്ങളിൽ വീണു ഫാലപ്രദേശത്തെ പാദങ്ങളിൽ മുട്ടിച്ചു. ആ പുരുഷൻ ഉദയഭാനുവിനെ സ്പർശിച്ചിട്ട് അവനോട് എഴുനേൽക്കുവാനായി ആജ്ഞാപിച്ചു. ആ ദിവ്യാത്മാവിന്റെ ദർശനത്തിൽ അവൻ ദാഹവും വിശപ്പും അറിയാതെ ആയി. ആ പുരുഷൻ കരുണയോടുകൂടി അവനോട് ഇരിക്കുവാൻ ആജ്ഞാപിച്ചിട്ടു താനും ഇരുന്നു. അവ

രുടെ സംഭാഷണം പിന്നീട് ഉദയഭാനു ഈ കഥയെഴുത്തുകാരനോട് പറഞ്ഞതുപോലെ ഇവിടെ ചേർത്തിരിക്കുന്നു.

പുരുഷൻ:—നിന്നെ നല്ലപോലെ ഞാൻ അറിയുന്നു. നിനക്ക് അമ്മയും അച്ഛനും ഉള്ള വിവരവും ഞാൻ അറിയാതെയില്ല. അവർ നിന്നെ കാണാതെയായതുകൊണ്ടു ഖേദിക്കുന്നതായും എനിക്ക് അറിയാം.

ഉദയ:—ദിവ്യജ്ഞാനികളം അറിയാതെ എന്തെങ്കിലും സംഭവം പ്രപഞ്ചത്തിൽ ഉണ്ടോ? എല്ലാറ്റെയും ആരറിയുന്നു? അങ്ങയുടെ ദർശനം നയകിയ എന്റെ മഹാഭാഗ്യത്തെ ഞാൻ സ്തുതിക്കട്ടെ. അമ്മയേയും അച്ഛനേയും വിട്ട ഖേദത്തെ ഞാൻ വിസ്മരിച്ചു. എന്റെ ജന്മഭൂമിയേ വിട്ട ഖേദത്തെ ഞാൻ വിസ്മരിക്കാം. എന്റെ ദേവിയെക്കുറിച്ചുള്ള ഖേദം സഹിക്കാവുന്നതല്ല. (എന്നു എഴുനേറ്റു പാദങ്ങളിൽ വീണു).

പുരു:—[മന്ദസ്മിതം തൂകിയുംകൊണ്ട്] നിനക്ക് ഈ ഗൃഹയിലും ഖേദത്തെ നൽകുന്ന ദേവിയുടെ മുഖം ഞാൻ ഈ ക്ഷണത്തിൽ കാണുന്നുണ്ട്. അവൾ ഇപ്പോൾ നവയോഗിനീഗണത്തിൽ ചേർന്നിരിക്കുന്നു. നിന്റെ ഗൃഹത്തിൽ വച്ചിട്ടുള്ള ചിത്രത്തെ നീ ഓർമ്മിക്കുന്നുവോ?

ഉദയ:—സ്വാമീ, ഞാൻ നല്ലപോലെ ഓർമ്മിക്കുന്നുണ്ട്. നല്ലപോലെ ഓർമ്മിക്കുന്നുണ്ട്.

പുരു:—അവരുടെ മൂലമാതൃകകളെ നീ കാണുവാൻ ഇച്ഛിക്കുന്നുവോ?

ഉദയ:—അയ്യനഗൃഹത്തിനായി ഞാൻ എന്തു പുണ്യംചെയ്തിട്ടുണ്ട്?

പുരു:—നീ പറയുന്നതു ശരി. പുണ്യാത്മാക്കൾക്കേ അവരേ കാണുവാൻ കഴികയൊള്ളൂ. നീ എന്റെ പിന്നാലേ വരുകതന്നെ. അവരേ നിനക്കു കാണിച്ചുതരാം. അവരാണ് എന്നെ നിയോഗിച്ചയച്ചിരിക്കുന്നതു്. ഈ ദീപം നിന്റെ പന്ഥാവിനേ പ്രകാശിപ്പിക്കുവാൻ നിയോഗിച്ചതും അവരുടെ കാരുണ്യംതന്നെ.

ഉദയ:—അഹോ, ഭാഗ്യം! ഭാഗ്യം! [എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ട് ആ പുരുഷന്റെ പിന്നാലെ പോയി.]

പുരു:—അതാ, നീ നോക്ക്. നിന്റെ കണ്ണുകളെ മേല്പെട്ട വിടുത്തി നോക്ക്. നിനക്ക് അവരേ കാണാം.

ഉദയ:—സ്വാമീ, അവരുടെ ശോഭ കാണുന്നു. അവരുടെ സ്വരൂപങ്ങളം കാണുവാൻ കഴിയുന്നില്ല.

പുരു:—കാണാം. [എന്നു ശോഭനമായ ഗുഹയറയിലേയ്ക്കു വഴി കാണിക്കുന്നു.]

ഉദയ:—സ്വാമീ, അവരെ ഞാൻ കാണുന്നു. എങ്ങനെയാണ് അവരെ വന്ദിക്കേണ്ടതു്? അതിലേയ്ക്ക് അറിവില്ലാതെ ഞാൻ കുഴങ്ങുന്നു. എന്നെ രക്ഷിക്കണേ.

പുരു:—അവരെ നമസ്കരിക്കേണ്ട യോഗ്യത നമുക്കില്ല. മൗനംകൊണ്ടു മാത്രമേ അവരെ സ്തുതിക്കുവാൻ നമുക്കു ശക്തിയൊള്ളു. എങ്കിലും അവർ സ്വസ്ഥാനങ്ങളിൽ നിന്നും ഇളകി ഇപ്പോൾ നമ്മുടെ മുമ്പിൽ നിൽക്കുന്നു. അവർ കരുണയുണ്ടായിട്ടു നിന്നോടു സംസാരിക്കുവാൻ ഭാവിക്കുന്നു. നീ ചെവികൊടുത്തു നേരേ കേൾക്കുക.

ഉദയ:—സ്വാമീ, അങ്ങനെ ചെയ്യാം. സ്വാമീ, അവർ ഏതു ഭാഷയിൽ കല്പിക്കുന്നുവോ? സ്വാമീ, ആ ഭാഷ എനിക്കു ഗ്രാഹ്യമില്ലല്ലൊ.

പുരു:—ഞാൻ പറയാം. "നിന്റെ മാതൃഭൂമി മഹാപാപികളുടെ ക്രൂരഹസ്തങ്ങളിൽപെട്ട് ഉഴലുന്നു. ആ ഭൂമിയുടെ മാതാവു ഖേദിച്ചു വശായിരിക്കുന്നു. നീ പോയി ആ മാതാവിന്റെ ഖേദത്തെ കളയുക." ഇതാണ് അവർ കല്പിക്കുന്നതു്.

ഉദയ:—ഞാൻ എന്താണു ചെയ്യേണ്ടതു്?

പുരു:—"നീ ഉടൻ മടങ്ങിപ്പോയി അതിലേക്കായി വേല ചെയ്യുക. നിന്റെ അമ്മയേയും അച്ഛനേയും സന്തോഷിപ്പിക്കുക. നിന്റെ സർവ്വ ശ്രദ്ധകളേയും ആകഷ്ടിച്ചിരിക്കുന്ന കന്യകയുടെ അഭിലാഷത്തെ നൽകുക. ഇതാണു നിന്റെ കൃത്യം. ഇതാണു നിന്റെ കർത്തവ്യകർമ്മം. ആ നിന്റെ കൃത്യങ്ങളേ ചെയ്തിട്ടു കൃതാർത്ഥനാവുക. കൃതാർത്ഥനാവുക. അതാണു ജന്മസാഫല്യത്തിനുള്ള മാർഗ്ഗം. ഇങ്ങനെ അവർ കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

ഉദയ:—കല്പനപോലെ. ഭഗവാന്റെ അനുഗ്രഹംകൊണ്ടു ഞാൻ അങ്ങനെ കൃതാർത്ഥനാകുവാൻ ശ്രമിക്കാം. ക്ഷമിക്കണേ. ഈ ചെറുബാലന്റെ അപരാധത്തെ ക്ഷമിക്കണേ.

ഉദയഭാനു അവിടെ നിന്നു. തന്റെ ഗൃഹനിക്ഷേപമായി സൂക്ഷിച്ചിട്ടുള്ള പടത്തിൽ വരച്ചിട്ടുള്ള രൂപങ്ങളേയും അവന്റെ മുമ്പിൽ പ്രത്യക്ഷമായിരിക്കുന്ന മഹാദേവനേയും, മഹാദേവിയേയും അവന്റെ ഹൃദയത്തിൽ ധ്യാനിക്കുവാൻ ശക്തനായതു് അവന്റെ മഹാ ഭാഗ്യംതന്നെ. അവന്റെ ഹൃദയത്തിൽ ത്രിലോകനാഥന്മാരായ ശിവശക്തി മൂർത്തികൾ സുപ്രതിഷ്ഠിതരാകുന്നതുവരെ അവൻ നേത്രങ്ങളടച്ചു ധ്യാനംചെയ്തു. അഹോ വിസ്മയം, അഹോ വിസ്മയം! എന്നിങ്ങനെ നിശ്ശബ്ദത്തിൽ വിസ്മയിക്കുന്നവനായി, ആ സചിത്രപടങ്ങളെ ഒരിക്കൽ കൂടി വീക്ഷണം ചെയ്യുവാൻ ധൈര്യപ്പെട്ടു് ഏറ്റവും വിസ്മയത്തോടുകൂടി കണ്ണുകളെ മേല്പെട്ടയത്തി നോക്കുമ്പോൾ അവരുടെ മുഖങ്ങളേ സദാ പ്രശോഭിപ്പിക്കുന്ന മന്ദസ്മിതത്തെ വീണ്ടും കാണുമാറായി. വീണ്ടും ആ മൂർത്തിയുടെ വദനാരവിന്ദത്തിൽ നിന്നും ചില നാമങ്ങൾ പുറപ്പെട്ടു. അവ കേട്ടുനിന്ന ദിവ്യപുരുഷൻ എന്നോടു് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു.

പുരു:—സ്വാമി അരുളുന്നതിനെ വീണ്ടും കേട്ടാലും. ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിന്റെ ഭരണശക്തിയായ ശ്രീഭഗവതി കോപാകുലയായിട്ടു് ആ ക്ഷേത്രത്തെ വിട്ടു തിരോധാനം ചെയ്തിരിക്കുന്നു. ആ ദേവിയേ ശരണം പ്രാപിക്കുക. ആ ദേവിയുടെ കടാക്ഷം ലഭിക്കുന്നതിനു സതീകണ്ഡത്തിൽ ചെന്നു തപസ്സുചെയ്യുക. ഇങ്ങനെയാണു് ആ സ്വാമി കല്പിക്കുന്നതു്.

ഉദയ:—അങ്ങനെ ചെയ്യാം. ഈ അനുഗ്രഹവചനങ്ങൾ കേൾക്കുന്നതിനു് എനിക്കു ഭാഗ്യമുണ്ടായതു് എന്റെ അച്ഛനമ്മമാരുടെയും അവർക്കു് അവരുടെ യൗവ്വനദശയിൽ ആ മനോഹരമായ പടത്തെ നൽകിയ യോഗീശ്വരന്റെയും അനുഗ്രഹംകൊണ്ടുതന്നെ. (എന്നിങ്ങനെ പറഞ്ഞിട്ടു നിൽക്കുമ്പോൾ അവന്റെ സ്മരണയിൽ കണ്ടതു് അവന്റെ പ്രിയതമയായ ദേവിയുടെ വിഗ്രഹമായിരുന്നു. എന്തു്? എന്റെ ദേവി ഇവിടെ എത്തിയോ? എന്നു വിചാരിച്ചു കണ്ണുകളേ ചുറ്റും നു

യിച്ചപ്പോഴും, ആ രൂപത്തെ പുറത്തെങ്ങും കാണാതെ ഉഴലുന്ന വിഭ്രമത്തിൽ വീണ്ടും ചില മധുരനാദങ്ങൾ അവന്റെ ശ്രവണരന്ധ്രങ്ങളിൽ പ്രവഹിച്ചു.)

പുരു:—സ്വാമി കല്പിക്കുന്നതു വീണ്ടും കേൾക്കുക. **ആത്മവിശ്വാസവും ആത്മനിർഭയവും. ഇതാണ് സർവ്വവിജയരഹസ്യം.** ആത്മവിശ്വാസമില്ലാത്തവരാണ് ലോകത്തിൽ അസ്വതന്ത്രരായി അടിമകളായി പരിണമിച്ചു കെട്ടുപോകുന്നതു്.

ഉദയ:—എന്റെ ഇതേവരെയുള്ള വിദ്യാഭ്യാസവും നിഷ്ഫലം. എനിക്കു ലോകജീവിതത്തിന്റെ ഏകരഹസ്യം ഉപദേശിച്ച ഗുരുനാഥന്മാരെ, മനസ്സുകൊണ്ടു നമിക്കുന്നു (എന്നു് ആ മൂർത്തികളെ സ്വഹൃദയത്തിൽ തേടുന്നു. വീണ്ടും ആ ധ്യാനത്തെ വിട്ടു കണ്ണു തുറന്നു നോക്കുമ്പോൾ അവന്റെ ധ്യാനവിഷയങ്ങളായ ദിവ്യമംഗളങ്ങൾ മറഞ്ഞിരിക്കുന്നതായി കണ്ടു.)

പുരു:—അങ്ങു മഹാഭാഗ്യവാൻ തന്നെ. ഞങ്ങൾക്കും ഈ ദിവ്യവചനങ്ങൾ കേൾക്കുവാൻ ഇതേവരേ കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല.

ഈ സംവാദം മുഴുവനും കഴിഞ്ഞപ്പോൾ രാത്രിയുടെ അർദ്ധവും കുറെക്കൂടിയും കഴിഞ്ഞു എന്നു് ആകാശത്തിൽ നിർമ്മലമായി പ്രകാശിക്കുന്ന ചന്ദ്രപ്രഭയേയും, അതിന്റെ അടുക്കൽ വിളങ്ങുന്ന മൃഗശീർഷം എന്ന തേങ്ങാക്കണ്ണിന്റെ രൂപത്തിലുള്ള മൂന്നു നക്ഷത്രങ്ങളേയും കണ്ടു നിശ്ചയിച്ചു. രാത്രിയുടെ ശേഷമുള്ള കാലം അവൻ ഒരു ലഘുവും മാധുര്യമുള്ളതും ആയ ഫലാഹാരം ചെയ്യുന്നതിലും നിദ്രയിലും ആയി കഴിച്ചുകൂട്ടി. പ്രഭാതാർക്കന്റെ രശ്മികളും തന്റെ ചൂരും പ്രകാശിച്ചപ്പോൾ മാത്രമേ ഉദയഭാനുവിനു് ഉണരുവാൻ കഴിഞ്ഞുള്ളൂ. ഈ പക്ഷിമൃഗാദികളും അരുണോദയത്തിനുമുമ്പേ ഉണർന്നു ചിലയ്ക്കുന്ന സ്ഥിതിക്കു് ഒരു മനുഷ്യൻ വെറും മൂഢനെപ്പോലെ ഉറങ്ങിപ്പോയതുകൊണ്ടു ലജ്ജിതനായിട്ടു കണ്ണു തുറന്നു നോക്കുമ്പോൾ കഴിഞ്ഞ രാത്രിയിൽ തന്നെ വഴി കാണിച്ച ദീപക്കാരനെയാകട്ടെ തനിക്കു് ഉപദേശങ്ങൾ നൽകിയ പുരുഷനെയാകട്ടെ കാണുവാനുണ്ടായിരുന്നില്ല. പുറം നോക്കുമ്പോൾ കഴിഞ്ഞ രാത്രിയിലേ കാഴ്ചകളൊക്കെ

സപ്പ് നങ്ങളായി ഉദയഭാനുവിനു തോന്നി. രാത്രിയിൽ കണ്ട മൂത്തികളെ ആകട്ടെ അവരുടെ ശോഭകളേറിയ മനോഹരങ്ങളായിരുന്ന ചെടികളെയാകട്ടെ വൃക്ഷങ്ങളെയാകട്ടെ കാണുവാനുണ്ടായിരുന്നില്ല. അങ്ങുമിങ്ങും പാറക്കൂട്ടങ്ങളും ചില മരങ്ങളും മാത്രം കാലത്തെ സൂര്യരശ്മികളേറിയ നിലുണ്ടായിരുന്നു. ചില മഞ്ഞുകട്ടികൾ, അവയുടെ മുകളിലും ചുറ്റും ഉണ്ടായിരുന്ന സൂര്യപ്രകാശത്തിൽ ഉരുകിപ്പോകുന്നതായും കണ്ടു.

"ഞാൻ ഇപ്പോൾ എവിടെയാണ്?" "എങ്ങോട്ടാണു പോകേണ്ടതു്" എന്നിങ്ങനെ ചിന്താമഗ്നനായി നിൽക്കുമ്പോൾ ഒരു വേടൻ, വില്ലും അമ്പുമായി മൃഗങ്ങളേ തേടിനടക്കുന്നതായി കണ്ടു് അവനേ സമീപിച്ചു് അവനോടു് ഇങ്ങനെ ചോദിച്ചു. ആ വേടന്റെ ഭാഷയിൽ എന്തൊക്കെയോ ഈ ഉദയഭാനുവിനു സംസ്കൃതഭാഷയുടെ പരിചയം ഉണ്ടായിരുന്നതുകൊണ്ടു ഗ്രഹിക്കുവാൻ കഴിഞ്ഞു. കഴിഞ്ഞ രാത്രിയിൽ സപ്പ് നത്തിലെന്നപോലെ കേട്ട വാക്കുകളും സംസ്കൃതഭാഷയായിരുന്നു. എന്നാൽ ആ ദിവ്യവാക്കുകളുടെ ശ്രുതികൊണ്ടും ഹൃദയാകർഷകമായ ഉച്ചാരണംകൊണ്ടു് അവയേ ശരിയായി ഗ്രഹിക്കുവാൻ കഴിയാതെ പോയി. അതുകൊണ്ടാണു് ആ ദിവ്യവചനങ്ങളെ വ്യാഖ്യാനിക്കുവാൻ മറെറാരു പുഷന്റെ സഹായം ക്രടി ഉദയഭാനുവിനു് ആവശ്യമായതു്.

വേടൻ:—ഹരിദ്വാരത്തിനു് ഏറ്റവും സമീപിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ഇതാ ഇവിടെയാണു സതീകുണ്ഡം. ആ ദിവ്യക്ഷേത്രം അതാ ആ മരങ്ങൾക്കിടയിൽക്രടി നോക്കുമ്പോൾ കാണാവുന്നതാണു്. നീ എവിടെ നിന്നാണു വരുന്നതു്?

ഉദയ:—ഞാൻ മൂന്നു നാലു ദിവസത്തേ വഴി ദൂരത്തിലുള്ള ഒരു പർവതഗുഹയിൽ നിന്നും വരുകയാണു്. ഇന്നലെ വൈകുന്നേരം രാത്രിയിലേ വിശ്രമത്തിനു് ഇടം കാണാതെ ഒരു ഗുഹയിൽ കടന്നു ചെന്നു. ഇന്നു് ഇവിടെയും! എന്തു വിസ്മയം?

വേടൻ:—ഈ പർവതത്തിൽ പല ദിവ്യാത്മാക്കളും വസിക്കുന്നുണ്ടു്. അവരുടെ ഇന്ദ്രജാലങ്ങൾ നീ കണ്ടായിരിക്കും. നിന്നെ കാണിച്ചായിരിക്കും.

ഉദയ:—എന്തോ ചിലതൊക്കെ ഒരു ദിവ്യാത്മാവു് എന്നെക്കാണിച്ചു.

വേടൻ:—നീ എന്റേക്രൂടെ വരുന്നോ? ദുഷ്ടമൃഗങ്ങളേ കൊല്ലുവാനുള്ള ശരമാണ് ഈ കൈയിൽ ഇരിക്കുന്നതു്. ദുഷ്ടമൃഗങ്ങളെപ്പോലെ ദുഷ്ടമനുഷ്യരെയും ഈ ശരത്തിനു കൊല്ലുവാൻ കഴിയും. നിന്റെ ദുഷ്ടമനസ്സിനേ കൊല്ലുവാൻ ഈ ശരം ഉപയോഗപ്പെട്ടും. നീ എന്റെ കൂടെ വന്നാൽ ഈ ശസ്ത്രവിദ്യ നിന്നേ ശീലിപ്പിക്കാം.

ഉദയ:—ദുഷ്ടമനുഷ്യരേ കൊന്നാൽ സക്കാർ നമ്മെ ശിക്ഷിക്കുമല്ലൊ? നമ്മേ കൊന്നുകളയുമല്ലൊ?

വേടൻ:—ഛ. മഹാപാപികളേ കൊല്ലേണ്ടതു നമ്മുടെ ധർമ്മം.

ഉദയ:—അങ്ങനെയൊക്കെ ഈ കൂട്ടിൽ വച്ചു പറയാം.

വേടൻ:—സക്കാർ ദുഷ്ടനേയും ശിഷ്ടനേയും ഒരുപോലെതന്നേ കാണുന്നു. ദുഷ്ടനേ കൊല്ലുന്നവനും വധശിക്ഷതന്നെ. ശിഷ്ടനേ കൊല്ലുന്നവനും വധശിക്ഷതന്നെ. അതാണു പണ്ടത്തെ ഭരണസംപ്രദായത്തിനും ഇപ്പോഴത്തെ ഭരണസംപ്രദായത്തിനും ഉള്ള വ്യത്യാസം. ഇപ്പോൾ ശിഷ്ടന്മാരേ കാരാഗൃഹങ്ങളിൽ ബന്ധിച്ചും മർദ്ദിച്ചും തൂക്കിലിട്ടുകൊന്നും വെടിവച്ചും നശിപ്പിക്കുന്നു. ദുഷ്ടന്മാർ മുകളിലും മാളികകളിലും ഇരുന്നു സുഖിക്കുന്നു.

ഉദയ:—(ബഹുമാനത്തോടുകൂടെ) അങ്ങു പറയുന്നതു വാസ്തവം. നമുക്ക് എന്തുചെയ്യാം. പണ്ടും, രാവണാദി ദുഷ്ടന്മാരേ കൊല്ലുവാൻ ഈശ്വരൻ തന്നെ അവതാരം ചെയ്തു. ഇപ്പോഴും ഈശ്വരൻ അവതരിക്കാതെ പോയാൽ—

വേടൻ:—ഛീ. നീ എന്തറിഞ്ഞു? ഈശ്വരൻ അവതരിച്ചിട്ടില്ലയോ? നീ നാട്ടിൽ സഞ്ചരിച്ചുനോക്കു്.

ഉദയ:—എനിക്കു കാണുവാൻ ശക്തിയില്ല. ദുഷ്ടശിഷ്ടന്മാരേ തിരിച്ചറിയുവാനും സാമർത്ഥ്യമില്ല.

വേടൻ:—നീ ഇന്നലെ ആരെയാണു കണ്ടതെന്നും ഓർമ്മിക്കുന്നുവോ?

ഉദയ:—അങ്ങു് എങ്ങനെ അറിഞ്ഞു?

വേടൻ:—ഞാനാണു നിനക്കു വഴി കാട്ടിത്തന്നതു്.

ഉദയ:—അയ്യോ! അങ്ങയ്ക്ക് ആയിരം നമസ്ക്കാരം. (എന്നു കാലിൽ വീഴുന്നു.)

വേടൻ:—ഹാ! നീ നന്ദിയുള്ളവൻ തന്നെ. അവർ ആരാണെന്നു ഞാൻ പറഞ്ഞുതരാം.

ഉദയ:—ആ വാക്കുകളേ പ്രത്യേകം അഭിവന്ദനം ചെയ്യുന്നു.

വേട:—ജഗത്തിൻെറ മാതാപിതാക്കന്മാരെയാണു നിനക്കു കാണുവാൻ കഴിഞ്ഞതു്.

ഉദയ:—അവർ ഇവിടെ വസിക്കുന്നുവോ?

വേടൻ:—അവർ എങ്ങും വസിക്കുന്നു. അവരുടെ ഭക്തന്മാർക്കേ അവരെക്കാണുവാൻ കഴികയുള്ളൂ. നീ അവരേ കണ്ടതു ഭക്തനാകകൊണ്ടുതന്നെ. സന്തോഷം.

ഉദയ:—അവർ മനുഷ്യരൂപത്തിലുള്ളവരല്ലയോ? ഇതരജന്തുക്കളോ?

വേട:—അവർ ഏതു രൂപവും ധരിച്ചു സഞ്ചരിക്കുന്നു. കടുവായായും പുലിയായും സിംഹമായും ആനയായും പൂനയായും അവർ രൂപങ്ങളേ ധരിച്ചു ക്രീഡിക്കുന്നുണ്ടു്. അവരുടെ ക്രീഡകളുടെ ഫലമാണു് ഈ ജഗത്തു്.

ഉദയ:—പണ്ടു പാർവ്വതീപരമേശ്വരന്മാർ ആനകളായി ക്രീഡിച്ചു നടക്കുമ്പോൾ ജനിച്ചതാണു ഗണപതി എന്നു കഥകളിൽ വായിച്ചിട്ടുണ്ടു്. അതും വാസ്തവമായിരിക്കുമോ?

വേടൻ:—ഈശ്വരനു മനുഷ്യനായി മാത്രമേ അവതരിക്കാവൂ എന്നില്ലല്ലൊ. മാനായും മനുഷ്യനായും ഉറുമ്പായും പാമ്പായും ഋഷീശ്വരന്മാരായും അവതരിക്കുവാൻ കഴിയും. അങ്ങനെ അവതരിച്ചിട്ടുണ്ടു്. അവരുടെ ക്രീഡകൾക്കു് ആദിയും മധ്യവും അന്തവുമില്ല.

ഉദയ:—അവരെ സൃഷ്ടിച്ചതാരു്?

വേടൻ:—അവർ സ്വയംഭൂവായിട്ടുള്ളവർ. അവരിൽ പുരുഷനു സ്ത്രീയായി അവതരിക്കുവാനും സ്ത്രീയ്ക്കു പുരുഷനായി അവതരിക്കുവാനും കഴിയും. നമ്മെപ്പോലെയല്ല. അവരുടെ അവതാരങ്ങൾക്കു സംഖ്യയില്ല.

ഉദയ:—അങ്ങനെയോ? അവക്കു നാമങ്ങളും ഉണ്ടോ?

വേടൻ:—പുരുഷൻ-സ്ത്രീ എന്നവതന്നെ അവരുടെ നാമങ്ങളും, അവർ ഒന്നായിരുന്ന രണ്ടായി പിരിഞ്ഞവരാണ്. അവക്ക് ഒന്നാകുവാൻ ഏതും പ്രയാസമില്ല. അവർ ഒന്നാകുമ്പോൾ പ്രപഞ്ചം ഇല്ല. അവർ രണ്ടായി പിരിയുമ്പോൾ പ്രപഞ്ചങ്ങളും ഉണ്ടാകും.

ഉദയ:—അവർ തങ്ങളിൽ ചേരുമ്പോൾ സ്ത്രീയായിരിക്കുമോ പുരുഷനായിരിക്കുമോ?

വേടൻ:—സ്ത്രീയുമല്ല, പുരുഷനുമല്ല, നപുംസകവുമല്ല. അങ്ങനെ ഒരു സത്യം.

ഉദയ:—അങ്ങൊരു വേടനല്ല. മഹാ ദിവ്യനാണ്. സംശയിക്കുന്നില്ല. അങ്ങ് എന്റെ ഗുരുവാണ്. അങ്ങേ ഞാൻ ഗുരുവായി വരിക്കുന്നു. അങ്ങയ്ക്ക് അതു സന്തോഷമോ?

വേടൻ:—സദാ സന്തോഷംതന്നെ. നീ ഗുരുവായി വരിച്ചാലും വരിച്ചില്ലെങ്കിലും സന്തോഷംതന്നെ. നിന്റെ ഗുരു നീ തന്നെ. നിനക്ക് ഇന്ദ്രിയങ്ങളുണ്ട്. അന്തഃകരണങ്ങളുണ്ട്. നീ അറിയാതെ ഉഴലുന്നു. നീ അവയെ ശരിയായി വിനിയോഗിക്കുക. അപ്പോൾ എല്ലാം നീയും അറിയും. നിന്റെ പരമാത്മഗുരു നിന്റെ ആത്മാവു തന്നെ. എന്റെ ഗുരു എന്നിൽ വർത്തിക്കുന്ന ആത്മാവുതന്നെ. അതു സ്ത്രീയുമല്ല, പുരുഷനുമല്ല, നപുംസകവും അല്ല. അതു സ്ത്രീയിലും ഉണ്ട് പുരുഷനിലും ഉണ്ട് നപുംസകത്തിലും ഉണ്ട്. നീ ചിന്തനചെയ്യുക. ചിന്തനയിൽ ഇവ എല്ലാം പ്രകാശിക്കും.

ഉദയ:—നമുക്കു പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം ആത്മാവുണ്ടോ?

വേടൻ:—അങ്ങനെ നിനക്കു തോന്നുന്നതു നിന്റെ ബുദ്ധിശൂന്യത തന്നെ. അജ്ഞതത്വം—ആത്മാവ് എങ്ങും എന്നും നിറഞ്ഞിരിക്കുന്ന വസ്തു. അതു നിന്നിലും എന്നിലും എല്ലാവരിലും നിറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. നീ നേരേ നോക്ക്. നിന്റെ ജ്ഞാനദൃഷ്ടിയെ തുറക്കുക. അപ്പോൾ നിനക്കു കാണാം.

ഉദയ:—സ്വാമീ! സ്വാമീ! സ്വാമീ! (എന്നു പാടങ്ങളിൽ വീണ്ടും വീണ്ടും നമസ്കരിക്കുന്നു.)

വേടൻ:—നിന്നെ അറിയാത്തതുകൊണ്ടു് നീ നമസ്കരിക്കുന്നു. നീ നിന്നെ അറിയുക. നിനക്കു നിന്നെ അറിയുവാനായി ഈ ധനസ്സും ഈ ശരവും നൽകാം. നിനക്കു് ഇവയെക്കൊണ്ടു ലോകപാപത്തെ നശിപ്പിക്കാം. നിന്റെ മനസ്സിനെ ബാധിക്കുന്ന രാഗദ്വേഷാദികളെ നശിപ്പിക്കാം. നിന്റെ അഹങ്കാരത്തെ നശിപ്പിക്കാം. ലോകത്തിലേ ദുഷ്ടന്മാരെ നശിപ്പിക്കാം. അവരെ സംസ്കരിക്കാം. നീ നിന്നെ അറിയും. നീ നിന്നെ അറിയുമ്പോൾ നിനക്കു് ആത്മവിശ്വാസം ഉണ്ടാകും. നീ ഖേദിക്കേണ്ട ആവശ്യമില്ല. ഇതാണു് "സതീകുണ്ഡം." ഇവിടെ വച്ചു് ആ ദേവി, നീ ഇന്നലെ ഗുഹയിൽ വച്ചു കണ്ട ദേവി, അന്തർദ്ധാനം ചെയ്തു. ലോകപാപം ഹേതുവായിട്ടു്. അതുകൊണ്ടു് നീ ഇവിടെയിരുന്നു ദേവിയേ ജപിക്കുക. നിന്റെ ജന്മഭൂമിയ്ക്കു നഷ്ടമായിപ്പോയതായി നീ വിചാരിക്കുന്ന ദേവിയേ നിനക്കു കാണാം.

ഉദയ:— അങ്ങയ്ക്കു് എന്തു ഗുരുദക്ഷിണയാണു ഞാൻ നൽകേണ്ടതു്?

വേടൻ:—നീ നിന്റെ നാട്ടിനെ ഗ്രസിച്ചിരിക്കുന്ന മഹാപാപസമൂഹത്തെ നശിപ്പിക്കുക. അതാണു ഞാൻ ഇച്ഛിക്കുന്നതു്. ഇഷ്ടപ്പെടുന്ന പ്രതിഫലം. (എന്നുപറഞ്ഞു കാട്ടിലേയ്ക്കു പോയി മറഞ്ഞു.)

വേടൻ കണ്ണിൽനിന്നു മറയുന്നതുവരെ ഉദയഭാനുവിന്റെ കണ്ണുകൾ വേടന്റെ കാലടികളേ പിന്തുടർന്നു. മറഞ്ഞതിന്റെ ശേഷം അവന്റെ മനസ്സു് ആ വേടനെ അനുശമിച്ചുപോകുന്നു എന്നു് അവനു തോന്നി. തലേദിവസം സ്വപ്നത്തിൽ എന്നപോലെ അവന്റെ ശ്രോത്രരന്ധ്രങ്ങളിൽ പ്രവേശിച്ച വചനങ്ങൾ അവിടെ മുഴങ്ങുന്നതായി അവനു തോന്നി. ആ വചനങ്ങളേ പരിചിന്തനംചെയ്യുവാൻ തുടങ്ങി. ലോകജീവിതത്തിൽ നമ്മുടെ കർത്തവ്യകർമ്മങ്ങളേ ചെയ്യുന്നതുതന്നെയാണു ജന്മസാഫല്യത്തിനുള്ള ഒരേ വഴി എന്നു് ഉദയഭാനുവിനു ബോദ്ധ്യപ്പെട്ടു. "നമ്മുടെ ജന്മഭൂമിതന്നെയാണു നമ്മുടേ മാതാവു്. ആ ഭൂമിയോടുള്ള നമ്മുടെ കർത്തവ്യകർമ്മം ആ ഭൂമിയിൽ പാർക്കുന്നവരോടുള്ള കർത്തവ്യകർമ്മം തന്നെ. അവരുടെ ജീവിതത്തേ ശോഭനമാക്കുന്നതു് അവരിൽ ഓരോരുത്തന്റെ കർത്തവ്യകർമ്മം. നമ്മുടെ അച്ഛ

നും അമ്മയും എല്ലാം ആ ഒരേ ഒരു ബോധത്തിൽ ഉൾപ്പെട്ടും എന്റെ ദേവിയും ആ ധർമ്മത്തിൽ ഉൾപ്പെട്ടും. ഈ കർത്തവ്യകർമ്മങ്ങൾ നമ്മുടെ ജന്മം ഹേതുവായിട്ട് ഉല്പാദിച്ചിട്ടുള്ളവയാണ്. അവയെ ഒരിക്കലും ചെയ്യാതെയിരിക്കുവാൻ പാടില്ല. എന്തായാലും ഇവിടെ കുറേക്കാലം വിശ്രമിക്കുക. സഹായത്തിന് ഈ അമ്പും വില്ലും ഉണ്ടല്ലൊ." ഇങ്ങനെയുള്ള ചിന്തകളോടുകൂടി സതീകുണ്ഡത്തിന്റെ സമീപത്തുണ്ടായിരുന്ന ജലാശയത്തെ സമീപിച്ചു.

അദ്ധ്യായം ൧൭.

സതീകുണ്ഡം.

ഉദയഭാനു ആ ജലാശയത്തിൽ സ്നാനം ചെയ്ത് അതിനു സമീപം ആരോ വച്ചിരുന്ന ഒട്ടധികം ഭസ്മത്തിൽ കുറേ എടുത്തു ശരീരമാസകലം തേച്ചും, വസ്ത്രത്തെ ഉണക്കിയുംകൊണ്ടു വില്ലും അമ്പുമായി കുറേനേരം അവിടേ നിന്നു. വസ്ത്രം ഉണങ്ങിയപ്പോൾ അതിനെ എടുത്ത് അരയിൽ മുറുകിയുംകൊണ്ടു സതീകുണ്ഡം എന്ന ക്ഷേത്രത്തെ സമീപിച്ചു. ആ ക്ഷേത്രത്തിന്റെ നടയിൽ എത്തിയപ്പോൾ കുറെ അകലെ നിന്ന് ഒരു ഗോസായി ഓടി വരുന്നതു കണ്ടു. ആ ഗോസായി ക്ഷേത്രമുഖത്തിൽ വന്നു ക്ഷേത്രകവാടത്തെ തുറന്ന് അകത്തേയ്ക്കു കടന്ന് ഉദയഭാനുവിനെയും ക്ഷണിച്ചു. ഉദയഭാനു ഗോസായിയേ പിന്തുടർന്നു ക്ഷേത്രത്തിനകത്തു പ്രവേശിച്ചു. ഒരു ഭാഗത്ത് ഒരു വലിയ പീഠത്തിൽ പല വിഗ്രഹങ്ങളും വച്ചിരിക്കുന്നതായി കണ്ടു. ആ വിഗ്രഹങ്ങളൊന്നൊന്നായി ഉദയഭാനുവിനേ കാണിച്ചിട്ട് ദക്ഷയാഗകഥ മുഴുവനും പറഞ്ഞു കേൾപ്പിച്ചു. ദക്ഷപ്രജാപതിയുടേയും താപസന്മാരുടേയും അവരുടെ യാഗശാലയേ തകർത്ത ശിവഭ്രതങ്ങളുടേയും സതീദേവിയുടേയും രൂപങ്ങളും ശിലയിൽ കൊത്തീട്ടുള്ളവയെ ഉദയഭാനുവിനു കാണിച്ചുകൊടുത്തു. പിന്നീട് അവനെ വേറൊരു മുറിയിലേയ്ക്കു വിളിച്ചുകൊണ്ടുപോയി ഒരു കുണ്ഡത്തെയും

അവനെ കാണിച്ചു. ഇതാണു "സതീകുണ്ഡം" എന്നിങ്ങനെ കുറേ ഉച്ചത്തിൽ പറഞ്ഞു.

ഉദയ:—ഇതാണോ സതീദേവി യോഗാഗ്നിയിൽ ദഹിച്ച കുണ്ഡം?

ഗോസായി:—അതേ, അതേ. ഇവിടെത്തന്നെയാണു സതീദേവി അഗ്നിയിൽ ദഹിച്ചതു്. നിനക്കു് ഇവിടെ ഇരുന്നു തപസ്സു ചെയ്യാം. എനിക്കു് ഇന്നലെ ഒരു സ്വപ്നമുണ്ടായി. നിന്നെപ്പോലെയുള്ള ഒരു യുവാവു് ഇന്നു രാവിലെ ഇവിടെ വരുമെന്നും നിനക്കു തപസ്സു ചെയ്യുവാനായി സതീകുണ്ഡം കാണിച്ചുതരണമെന്നും, ഒരു മഹാപുരുഷൻ എന്നോടാജ്ഞാപിക്കുന്നതായി എനിക്കു തോന്നി. അതുകൊണ്ടാണു നിന്നെയും കാത്തിരുന്നതു്. നിന്നെ കണ്ടപ്പോൾ സ്വപ്നത്തിൽ കണ്ടതു വാസ്തവമായി തീർന്നു. അതുകൊണ്ടു നിനക്കു് ഇവിടെ ഇരുന്നു തപസ്സു ചെയ്യാം. നിന്റെ ഇഷ്ടംപോലെ ഈ വനങ്ങളിൽ സഞ്ചരിക്കാം. അതാ ഒരു തോട്ടമുണ്ടു്. അതിൽക്കൂടെ ഒരു തോടു് ഒഴുകിപ്പോകുന്നുണ്ടു്. അതിൽ ശുദ്ധജലം എപ്പോഴും ഉണ്ടായിരിക്കും. ആ ജലത്തിൽ സ്നാനം ചെയ്യാം. ഫലങ്ങളെപ്പറിച്ചു ഭക്ഷിക്കാം. ഇവയിലധികം നിന്റെ തപസ്സിനു മറെറാന്നും തന്നെ ആവശ്യമില്ല.

ഉദയ:—അങ്ങു പറയുന്നതിൽ എനിക്കു പൂർണ്ണവിശ്വാസമുണ്ടു്. ഞാൻ ഒരു വേടനെ ഇവിടെ കണ്ടുവല്ലോ. അദ്ദേഹം ഇവിടെ എങ്ങാണു താമസിക്കുന്നതു്?

ഗോസായി:—അദ്ദേഹം ഈ പ്രദേശങ്ങളിൽ ചിലപ്പോൾ നടക്കുന്നുണ്ടു്. മൃഗങ്ങളെ കൊല്ലുവാനായിരിക്കുമെന്നു ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു.

ഉദയ:—അദ്ദേഹത്തിന്റെ ധനുസ്സും ശരവും തൂണീരവും എന്നെ ഏല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. അവയെ അതാ ഞാൻ ആ വേപ്പിൻ കൊമ്പിൽ സൂക്ഷിച്ചിരിക്കുന്നു.

ഗോസായി:—നോക്കട്ടെ! (എന്നു പോയി വില്ലും അമ്പും തൂണീരവും കൊണ്ടുവന്നു് ഉദയഭദ്രനെ കാണിക്കുന്നു.)

ഉദയ:—എനിക്കു തപസ്സുചെയ്യുവാൻ ഇവയൊക്കെ എന്തിനു്? ഇവിടെ മൃഗങ്ങളുടെ ശല്യം അധികമുണ്ടോ?

ഗോസായി:—(കുറേനേരം ആലോചിച്ചിട്ട്) ഉണ്ടെങ്കിൽത്തന്നേ തപസ്സു ചെയ്യുന്നവന് ഇവയെന്തിന്? അങ്ങനെ അല്ല. ശ്രീരാമനും എപ്പോഴും അമ്പും വില്ലും ധരിച്ചിരുന്നു.

ഉദയ:—അങ്ങെങ്ങാരു ശ്രീരാമഭക്തനാണോ?

ഗോസായി:—അങ്ങനെ തന്നെ. ശ്രീരാമമന്ത്രംതന്നെയാണ് എന്നെ ഇപ്പോഴും ഉജ്ജീവിപ്പിക്കുന്നത്. ആ മന്ത്രജപത്തിൽ എനിക്കു വിശപ്പില്ല. ദാഹമില്ല. ഈ രണ്ടുമാണല്ലൊ സംസാരകാരണമായിരിക്കുന്നത്.

ഉദയ:—അങ്ങനെയോ? (ആലോചിച്ചിട്ട്) ശരിയാണ്. പ്രപഞ്ചത്തെ ആട്ടുന്നതു വിശപ്പും ദാഹവും തന്നെ. ഉദരംതന്നെയാണു പ്രപഞ്ചത്തിനു കാരണം. സ്ത്രീയുമല്ല, പുരുഷനുമല്ല. സ്ത്രീയെയും പുരുഷനെയും നപുംസകനെയും ആട്ടുന്നതു വിശപ്പും ദാഹവും തന്നെ. സംശയമില്ല.

ഗോസായി:—ആ വിശപ്പും ദാഹവും നമ്മേ പീഡിപ്പിക്കുന്നില്ലെങ്കിൽ നമുക്കു സ്വസ്ഥരായിരിക്കാമല്ലൊ? ജന്തുക്കളേ ഓടിക്കുന്നതും അവയുടെ വിശപ്പും ദാഹവും ആണ്. സ്ഥാവരജംഗമങ്ങൾക്കും ഈ വിശപ്പും ദാഹവും ഉണ്ട്. ഇവയ്ക്കു കാരണം അഗ്നി. അഗ്നി സ്ഥാവരജംഗമങ്ങളിലും വർത്തിക്കുന്നു. അതാണു വിശപ്പും ദാഹവും ഉണ്ടാക്കുന്നത്. വൃക്ഷത്തിനും ചെടിക്കും മുള്ളിനും വിശപ്പും ദാഹവും ഉണ്ട്. ഈ പൃഥ്വിയിലും അഗ്നിയുണ്ട്. വായുവിലും ഉണ്ട്. ജലത്തിലും ഉണ്ട്. എങ്ങും ഉണ്ട്. എന്നിലും നിന്നിലും ഉണ്ട്. ആയഗ്നിയാണു സതീദേവി സ്വശരീരത്തിൽ ജ്വലിപ്പിച്ചു ശരീരത്തെ നശിപ്പിച്ചതു്.

ഉദയ:—നമുക്ക് ഇഷ്ടംപോലെ ശരീരാഗ്നിയേ ജ്വലിപ്പിക്കയും ശമിപ്പിക്കയും ചെയ്യാമോ?

ഗോസായി:—യോഗികൾ അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നു: അങ്ങനെ അവരുടെ ശരീരത്തെ അവർ ദഹിപ്പിക്കുന്നു. യോഗാഗ്നി, പ്രാണാഗ്നി, ചിന്താഗ്നി, ജ്ഞാനാഗ്നി, ദർശനാഗ്നി, മൂലാഗ്നി, ജരാഗ്നി ഇങ്ങനെ ഉപാധിഭേദംകൊണ്ട് അഗ്നി നാനാവായിട്ടു തോന്നപ്പെടുന്നു. സ്ത്രീയും അഗ്നി, പുരുഷനും അഗ്നി, അഗ്നിയില്ലെങ്കിൽ ജീവനും ഇല്ല. അഗ്നിതന്നെ ജീവൻ.

ഉദയ:—സൂര്യനോ? ചന്ദ്രനോ?

ഗോസായി:—സൂര്യനും അഗ്നിതന്നെ. ചന്ദ്രൻ അഗ്നിയല്ല. അഗ്നിയുടെ വികാരങ്ങളേ ശാന്തമാക്കുന്നതു ചന്ദ്രനാകുന്നു. ചന്ദ്രനേ അമൃതകിരണനെന്നു പറയുന്നു. ചന്ദ്രനിൽ നിന്നും വരുന്ന കിരണങ്ങളാണ് ഔഷധവനസ്പതികൾക്ക് അമൃതത്തെ നൽകുന്നതു്. അമൃതം എന്നതു നമ്മെ മൃത്യുവിൽ നിന്നും രക്ഷിക്കുന്ന സാധനമാകുന്നു. അമൃതം ഇല്ലാതെ പോയാൽ അഗ്നി സർവ പ്രപഞ്ചങ്ങളേയും ഭസ്മമാക്കിക്കളയും. അതുകൊണ്ടു ചന്ദ്രനിൽനിന്നും ജലത്തിൽനിന്നും ലഭിക്കും. അഗ്നിയും സൂര്യനും എങ്ങനെ ഒന്നുപോലെയിരിക്കുന്നുവോ അതുപോലെ ചന്ദ്രനും ജലവും ചേർന്നിരിക്കുന്നു. ചന്ദ്രൻ ജലഗോളമാണ്. സൂര്യനിൽ നിന്നു പ്രകാശമേറ്റിട്ടു ജലം പ്രകാശിക്കുന്നു. അഗ്നിയും സൂര്യനും ഉഷ്ണാംശമാണ്. ചന്ദ്രനും ജലവും ശീതാംശം. ഉഷ്ണം വിശപ്പിനേയും ദാഹത്തേയും ഉണ്ടാക്കുന്നു. ശീതം അവയേ പരിഹരിക്കുന്നു. ഉഷ്ണത്തെക്രൂടാതെ ശീതവും നിഷ്പ്രയോജനം. ശീതം ക്രൂടാതെ ഉഷ്ണവും നിഷ്പ്രയോജനം. ശീതോഷ്ണംക്രൂടാതെ പ്രകാശവും ഉണ്ട്. ശീതളവസ്തുക്കളും ഉഷ്ണമുള്ള വസ്തുക്കളും പ്രകാശിക്കുന്നു. സൂര്യൻ ചൂടുള്ളതു്. ചന്ദ്രൻ തണുത്തതു്. രണ്ടിനും പ്രകാശമുണ്ട്.

ഉദയ:—ഇരുളോ?

ഗോസ്സായി:—പ്രകാശം ഉള്ളതുപോലെ ഇരുളും ഉണ്ട്. പ്രകാശം ആകാശവും ഇരുൾ വായുവും ആകുന്നു. ഉഷ്ണം അഗ്നിയും ശീതം ജലവും എന്നതുപോലെ വായു ഇരുളും ആകാശം ഒളിവും ആകുന്നു. ഇവ നാലും സംയോഗിച്ചിട്ടു പൃത്ഥ്വിയും. പൃത്ഥ്വിയിൽ നിന്നും ഉണ്ടാകുന്ന സ്വർണ്ണം രത്നം മുതലായവയും പ്രകാശമുള്ളവയാണ്. ഇതുപോലെ ഇരുണ്ട നിറമുള്ള വസ്തുക്കളും പൃത്ഥ്വിയിൽ ഉണ്ട്.

ഉദയ:—അപ്പോൾ സർവവസ്തുക്കളും ശീതവും ഉഷ്ണവും, ഇരുളും ഒളിവും ഇങ്ങനെയുള്ള ദ്വന്ദ്വങ്ങളായി പിരിഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

ഗോസായി:—സുഖവും ദുഃഖവും കറുപ്പും വെളുപ്പും മറ്റു ഭാവങ്ങളും വർണ്ണങ്ങളും ഇവയുടെ സമ്മിശ്രങ്ങളാം.

ഉദയ:—അങ്ങു പറയുന്നതു് എനിക്കു ബോധപ്പെട്ടുന്നുണ്ട്. ഈ ദ്വന്ദ്വങ്ങളിൽ ഒന്ന് ഏറിയും മറ്റേതു കുറഞ്ഞും.

ഗോസ്വായി:—ഇവയ്ക്കു സാമ്യവും ചില വസ്തുക്കളിൽ കാണും. ബോധവും—മോഹവും—നമുക്കു ചിലപ്പോൾ ബോധമുണ്ട്. ചിലപ്പോൾ മോഹവും—അതായതു നിദ്ര. നാം അങ്ങനെ ബോധമോഹസമ്മിശ്രമായ സത്വം.

ഉദയ:—ബോധംമാത്രമുള്ളവർ ഉണ്ടോ? മോഹം മാത്രമുള്ളവർ ഉണ്ടോ?

ഗോസ്വായി:—ഉണ്ട്. കല്ലും മണ്ണും അങ്ങനെ നിത്യനിദ്രയിൽ ജീവിക്കുന്ന സത്വങ്ങളാണ്. വൃക്ഷങ്ങളിൽ ബോധം കുറഞ്ഞും മോഹമേറിയുമിരിക്കും. മനുഷ്യരിൽ ബോധവും മോഹവും തുല്യം. ജന്തുക്കളിലും അങ്ങനെ ബോധമേറിയും മോഹം കുറഞ്ഞും. മോഹമേറിയും ബോധകാലം കുറഞ്ഞും ഉള്ള മനുഷ്യരും മറ്റു ജീവികളും ഉണ്ടാകും. പൂർണ്ണബോധത്തിൽ ജീവിക്കുന്ന സത്വങ്ങൾ ദേവന്മാരാണ്.

ഉദയ:—പ്രകാശത്തിനും ബോധത്തിനും ഉഷ്ണത്തിനും ഇവ കായ്യകാരണങ്ങളാണോ?

ഗോസ്വായി:—അങ്ങനെ ആയിരിക്കയില്ല. ഉപാധിഭേദംകൊണ്ട് അങ്ങനെ ഭേദബുദ്ധി ജനിച്ചേയ്ക്കും. ഇങ്ങനെ ചിന്തിക്കുമ്പോൾ അഖണ്ഡബോധമാണ് ഈശ്വരൻ എന്നു തെളിയും.

ഉദയ:—അഖണ്ഡമോഹമായാലെന്ത്?

ഗോസ്വായി:—അഖണ്ഡമോഹം അഖണ്ഡദുഃഖം തന്നെ.

ഉദയ:—മൂന്നാമതൊരു വസ്തുവുണ്ടോ? ഉണ്ടെങ്കിൽ എന്ത്?

ഗോസ്വായി:—മൂന്നാമതായി ഒരു വസ്തുവുണ്ടെങ്കിൽ അതു ചലത്വവും നിശ്ചലത്വവും ആണ്. അതുപോലെ ശബ്ദവും നിശ്ശബ്ദവും ഇങ്ങനെയുള്ള ദ്വന്ദ്വങ്ങളെയും കാണാവുന്നതാണ്.

ഉദയ:—അവയെക്കൂടി പരിഗണനം ചെയ്യേണ്ടതല്ലയോ?

ഗോസ്വായി:—അങ്ങനെ തന്നെ. അവയും മുമ്പേ ചൊല്ലപ്പെട്ട ദ്വന്ദ്വങ്ങളിൽ ഉൾപ്പെട്ടും. ഇവയെല്ലാം ചേതനം എന്നും അചേതനം എന്നുമുള്ള രണ്ടു വസ്തുക്കളിൽ അടങ്ങും. ചൈതന്യവും ജഡവും. ഇവയുടെ ഭേദത്തെ ഒരുദാഹരണംകൊണ്ടു വ്യക്തമാക്കാം. ശീതവും ഉഷ്ണവും രണ്ടാണെങ്കിലും അവയും ഒന്നുതന്നെ. അവയിൽ ഒന്നിന്റെ ഏറ്റക്കുറച്ചിലിനെയാണു ശീതമെന്നും ഉഷ്ണമെന്നും വ്യവഹരിക്കുന്നത്. ഉഷ്ണം

കുറയുമ്പോൾ ശീതം വർദ്ധിക്കും. ഉഷ്ണത്തിന്റെ ആധിക്യത്തിൽ ശീതം ഉണ്ടാകുന്നു. ഇവ രായും പകലുംപോലെ. ഇരുൾ മൂർദ്ധന്യത്തെ പ്രാപിക്കുന്നതു് അർദ്ധരാത്രിക്കാണു്. പിന്നീടു് ഇരുൾ കുറഞ്ഞു വെളിച്ചമാകും. വെളിച്ചം അധികമായി ഉച്ചയ്ക്കു് അധികം വെളിച്ചം. ഉച്ചയ്ക്കുമേൽ വെളിച്ചം കുറഞ്ഞു് ഇരുളാകും. ഇരുളിൽ വെളിച്ചവും വെളിച്ചത്തിൽ ഇരുളും ഉണ്ടാകും. എന്തു വെളിച്ചത്തിലും ജന്നലുകളോ വാതലുകളോ ഇല്ലാത്ത ഒരു മുറിയിൽ എപ്പോഴും ഇരുളുണ്ടായിരിക്കും. എന്തിരുളിലും വെളിച്ചം ഉണ്ടാകുന്നുണ്ടു്. അതിനാൽ അവ പരസ്പരം വിരുദ്ധങ്ങളായാലും ഒന്നിനോടൊന്നു ചേർന്നിരിക്കും. എല്ലാം ഇരുളും, ഇരുളിൽ നിന്നും വെളിച്ചം ഉണ്ടായി എന്നും, എല്ലാം ഒളിവും ആയൊളിവിൽ നിന്നു് ഇരുൾ ഉണ്ടായി എന്നും വരാം. അഗ്നി കത്തി ജ്വലിക്കുമ്പോൾ ആ ജ്വാലയുടെ ഒരു ഭാഗം വെളിച്ചവും, ധൂമം ഇരുളും ആകുന്നു. സർവ്വമൂലകാരണമായ ഒരു വസ്തുവിനു് ഇങ്ങനെ രണ്ടു ഭാവങ്ങൾ ഏർപ്പെട്ടു; വസ്തു ഒന്നു്. അവ രണ്ടായി നമുക്കു തോന്നുന്നു. ഈ തത്ത്വങ്ങൾക്കു വശപ്പെടാതെയുള്ളവ ഒന്നു്, കാലം. മറേറതു ദേശം. ഇവയിൽ നിറഞ്ഞിരിക്കുന്ന വസ്തുവാണു നമ്മുടെ ശരീരങ്ങൾക്കും മറുശരീരങ്ങൾക്കും മൂലകാരണമായ വസ്തു. ആ വസ്തുവിനു് അവസ്തുഭാവങ്ങളുണ്ടെന്നു തോന്നുന്നു. ഏതണുക്കളെക്കൊണ്ടു് ഒളിവുണ്ടാകുന്നുവോ അതണുക്കൾതന്നെയാണു് ഇരുളിനെ ഉണ്ടാക്കുന്നതും. ആ പരമാണുക്കളുടെ സംഘാതഭേദങ്ങളാണു് ഒളിവായും ഇരുളായും കറുപ്പായും വെളുപ്പായും ബോധമായും മോഹമായും ചലനമായും നിശ്ചലനമായും ശബ്ദമായും മൗനമായും നമുക്കു തോന്നുന്നതു്. പഞ്ചഭൂതങ്ങളുടെയും ഉത്ഭവം ഈ അണുക്കളുടെ സംയോഗഭേദങ്ങളാണു്. ത്രിഗുണങ്ങളുടേയും ഭേദം, ഈ അണുക്കളുടെ സംഘാതങ്ങളിൽ നിന്നും ഉണ്ടാകുന്നു.

ഉദയ:—അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ നമ്മുടെ മമതയ്ക്കു കാരണമെന്തു്?

ഗോസായി:—പരമാണുക്കളിൽ നിക്ഷിപ്തമായും നിഗൂഢമായും ഒരു ആകർഷണശക്തിയുണ്ടു്. പരമാണുക്കളേ തങ്ങളിൽ സംഘടിപ്പിക്കുന്നതു് ആ ശക്തിയാണു്. നമ്മെയും തങ്ങളിൽ ചേർക്കുന്നതു് ആകർഷണമാണു്. ആകർഷണമുള്ളതുപോലെ വിക

ഷ്ണവുമുണ്ട്. ഗതിയുള്ളതുപോലെ വിഗതിയും ഉണ്ട്. രാഗം ഉള്ളതുപോലെ ദ്വേഷവുമുണ്ട്. കാമം ഉള്ളതുപോലെ ക്രോധവുമുണ്ട്. സൃഷ്ടി എന്നതു് ആകർഷണത്തിന്റെ ഫലം. സംഹാരം എന്നതു വികർഷണം. സൃഷ്ടിസംഹാരങ്ങളെക്കൊണ്ടു സ്ഥിതിയും ഏർപ്പെട്ടു. ബാല്യവും യൗവനവും ആകർഷണാധിക്യമുള്ള കാലം. വാർദ്ധക്യത്തിൽ വികർഷണമധികം. ആകർഷണവും വികർഷണവും കർഷണത്തിന്റെ രണ്ടു ഭാവം. 'കർഷണ'മാണു 'കൃഷ്ണ' എന്നു പറയപ്പെടുന്നതു്. പക്ഷേ അക്ഷരസ്ഥാനഭേദം ഉണ്ടു്. ഓം എന്നതും ഉമ എന്നതും പോലെ. അ-ഉ-മ-കാരങ്ങൾ ഓം ആകും. ഉ-മ-അ-കാരങ്ങൾ 'ഉമാ' എന്നാകും. അതുകൊണ്ടു് ഓംകാരവും ഉമയും ഒന്നുതന്നെ.

ഉദയ:—അങ്ങയുടെ ശ്രമം അഭിനന്ദനീയം. സർവ്വപ്രപഞ്ചങ്ങളേയും അദ്വൈതത്തിൽ പര്യവസാനിപ്പിക്കുന്ന ശ്രമം നല്ലതു്. ഈ മമതയും, രാഗദ്വേഷാദികളുടെ ഫലം തന്നെ എന്നു് എനിക്കു ബോധപ്പെടുന്നുണ്ടു്. അങ്ങയുടെ പാദങ്ങളിൽ എന്റെ അനന്തനമസ്കാരം ഭവിക്കട്ടെ. എന്റെ തപസ്സിനു സിദ്ധിച്ച ഈ ഭാഗ്യം തന്നെ ഭാഗ്യം.

ഗോസായി:—ഹേ! അങ്ങനെയാണോ? അതിൽ ദൈവാനുഗ്രഹമാണു മുമ്പിട്ടു നിൽക്കുന്നതു്. അങ്ങയുടെ ശിവശക്തിയേ കാണുവാൻ കഴിഞ്ഞതാണു മഹാഭാഗ്യം. മറ്റു സർവ്വും ആ ദർശനത്തിന്റെ ഫലമായിട്ടു പിന്നാലെയുണ്ടു്.

ഇങ്ങനെ ഉദയഭാനു സതീകുണ്ഡത്തിൽ താമസിച്ച ദിവസങ്ങളിലൊക്കെ പല വിലയേറിയ സംഭാഷണങ്ങളും ഉണ്ടായി. അവയെ ഒക്കെക്കുറിക്കുവാൻ കാലം ഏറെ പോരാ. ഉദയഭാനുവിന്റെ ഈ തപസ്സു് എത്ര കാലത്തേയുണ്ടായിരുന്നു എന്നറിയുവാൻ തരമില്ല. ഒടുവിൽ അവൻ ഗോസായിയുടെ അനുമതിയോടുകൂടി സതീകുണ്ഡത്തെ വിട്ടുപോയി. പിന്നീടു് ഉദയഭാനു പർവ്വതഗുഹകളിലേയ്ക്കോ അതല്ല, ദക്ഷിണഭാഗങ്ങളിലേയ്ക്കോ പുറപ്പെട്ടതെന്നു് ഇപ്പോഴും അറിയുവാൻ തരമില്ല. ഒന്നു തീർച്ചയാക്കാം. പർവ്വതങ്ങളിലേയ്ക്കു കേറിയ ഉദയഭാനു അല്ല ഇറങ്ങിവന്ന ഉദയഭാനു എന്നതു് ഉദയഭാനുവിനു നല്ലതുപോലെ ബോധംവന്നു. ഉദയഭാനുവിനെ പർവ്വതഗുഹകളിൽനിന്നും പുറത്തു വിട്ടിട്ടു ധർമ്മപുരിയിലേയ്ക്കും മധുപുരിയിലേയ്ക്കും നമ്മുടെ ശ്രദ്ധകളെ ആകർഷിക്കാം.

——(o)——

അദ്ധ്യായം ൧൭.

കുശികിയുടെ വിവാഹം.

കുശികിയേ ഗാനോത്സവത്തിൽ കണ്ടവരാരും മറന്നിരിക്കയില്ല. അവളുടെ വിവാഹം മറെറാരു ഗാനോത്സവവിശേഷംതന്നെ ആയിരുന്നു. വരനായി തിരഞ്ഞെടുത്തത് ഒരു കീചകനെയാണ്. കീചകന്മാർ നാട്ടിലൊട്ടധികം ഉണ്ട്. യാദവന്മാരെപ്പോലേതന്നേ കീചകന്മാരെയും ധമ്മക്ഷേത്രത്തിലേ കോയ്മപോററിവരുന്നു. സുരുപവും ദുഷ്ടതയും അലസതയും എങ്ങാനും ഏകീകരിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിൽ ആ യോഗം അത്യധികം വികസിക്കുന്നതു യാദവരിലും കീചകരിലും ആണ്. ആഹാരം, നിദ്ര, മൈഥുനം, വിനോദം, പരദൂഷണം, പരഹസനം ഇവയാണ് ഇവരുടെ ജീവിതവൃത്തികൾ. പഠിപ്പുള്ളവരും ഇവരിൽ ഏറെയുണ്ട്. അവരുടെ ദുർവൃത്തികൾ അവരിൽ ഉറച്ചുപോയിട്ടുള്ളതുകൊണ്ട് അവയെ മാറുന്നതിന് അവരുടെ എന്തു കാവ്യാലങ്കാരജ്ഞാനത്തിനും കവനങ്ങൾക്കും ശക്തിയില്ല. വേശ്യാലംപടതാ പുരുഷന്മാർക്കും, ദാസലംപടതാ സ്ത്രീകൾക്കും നിത്യം പഴക്കമുള്ള തൊഴിലാണ്. വണ്ടിക്കാരും പാചകന്മാരും ആട്ടക്കാരും പാട്ടുകാരും ക്രൂരന്മാരും ശേവുകക്കാരും ആണ് ഈവക സ്ത്രീകളെ ഒട്ടി നിൽക്കുന്നവർ. സ്ത്രീകൾക്കു കാമസംതൃപ്തിയേ നൽകുന്നവരും ഇവർതന്നെ. ഇവരുടെ കാവ്യപഠനം വേശ്യാലമ്പടത്തത്തിനുള്ള ഒരുക്കമാണ്. കാവ്യങ്ങളിൽ കാണുന്ന കാളിദാസപ്രഭൃതികളുടെ സ്ത്രീവർണ്ണനകളും അധരവിമർശങ്ങളും ശൃംഗാരചേഷ്ടകളും ഇവർ ബാല്യത്തിലേ അധ്യാപകന്മാരിൽ നിന്നും ഗ്രഹിച്ച് അവരുടെ ജീവിതത്തേ രൂപീകരിച്ചിട്ടുള്ളവരായിരിക്കും. ഇവർ വേലചെയ്യാതെ ധമ്മക്ഷേത്രത്തിന്റെ ഭരണകർത്താക്കന്മാരുടെ കാമക്രീഡകൾക്കായി ജീവിക്കുന്നവരാകുന്നു. ഇങ്ങനെ ധമ്മക്ഷേത്രത്തെ മുടിക്കുന്ന രണ്ടു വർഗ്ഗക്കാരുടെ രണ്ടു് അരുമസന്താനങ്ങളുടെ വിവാഹമാണ് ഈ അദ്ധ്യായത്തിനു വിഷയമായിരിക്കുന്നതു്. കല്യാണപ്പന്തലുകൾ, വിരുന്നുപുരകൾ, സദിരുമണ്ഡപങ്ങൾ, കലവറകൾ, നടപ്പന്തലുകൾ, കൃത്രിമോദ്യാനങ്ങൾ, ആട്ടക്കാർ, നാടകക്കാർ, ബാൻഡുകാർ, വാദ്യക്കാർ, ചെണ്ടക്കാർ, അ

ന്വാരികരം, പല്ലക്കുകരം, വെടികരം, വെടിക്കെട്ടുകരം, വേശ്യാ
രകരം ഇവയെല്ലാം വിവാഹത്തിന്റെ ഒഴിച്ചുകൂടാത്ത ആവ
ശ്യങ്ങളാണ്. ആഭരണങ്ങളുണ്ടാക്കുന്ന തട്ടാന്മാരും, സർവ്വാണി
വാങ്ങുന്ന പട്ടന്മാരും, ഊട്ടുകാരായ നംപൂരിമാരും, പോററിമാരും,
സേവകന്മാരായ തിരുമൽപാടന്മാരും, പണ്ടാലകളും, കോയിൽ
പണ്ടാലകളും, കീചകന്മാരും, ഉപകീചകന്മാരും, തമ്പിമാരും, ത
നയന്മാരും, അതിഥിമാരായും കാഴ്ചക്കാരായും തിങ്ങിക്കൂട്ടുന്ന ക്രു
ട്ടങ്ങളും വിവാഹോത്സവത്തിന്റെ പങ്കുകാരാകുന്നു. വിചിത്രാന
ങ്ങളും വിശേഷക്കറികളും വിശേഷക്കൂറികളും ബോളി, ലാഡു മു
തലായ അപ്പങ്ങളും പായസങ്ങളും വിവിധങ്ങളായ പഴ്പ്പടക
ങ്ങളും ഉപ്പേരികളും പരിപ്പു് നെയ് മുതലായ ഗുരുദ്രവ്യങ്ങളും യ
ഥേഷ്ടം സംഭരിക്കുന്നതിനു് അവക്കു് ഏതും പ്രയാസമുണ്ടായിരു
ന്നില്ല. ധമ്മപുരിയിലെ നാഗരികാംഗനമാർ ഉടുത്തൊരുങ്ങി ആ
ഭരണങ്ങളും അണിഞ്ഞു പൂവും ചൂടി താംബൂലചർവ്വണവും
ചെയ്തു കൊഞ്ചിയും കുഴഞ്ഞും, ആടിയും പാഞ്ചാടിയും, ഭ്രമണം
ചെയ്യുന്നതു കൂലടന്മാക്കും വിടന്മാക്കും സുന്ദരകാഴ്ചകളായിരുന്നു.
ദാസീജനങ്ങളും അർദ്ധനഗ്നകളായി കുചങ്ങളെയും തുറന്നിട്ടു്
പാത്രങ്ങളും തട്ടങ്ങളും പാനകളും തുടയ്ക്കുന്നതും പന്തലുകളിൽ
കൂടെ ഓടി നടക്കുന്നതും ആരിലും ജുഗുപ്സയെ ഉണ്ടാക്കാതെ
യിരിക്കയില്ല. ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ ചമഞ്ഞൊരുങ്ങി വമ്പന്മാരാ
യി മുമ്പിട്ടു നിൽക്കുവാൻ ബദ്ധപ്പെടുന്ന കാഴ്ചകളും വിവാഹോ
ത്സവത്തിന്റെ പ്രധാനാംശങ്ങളാണ്. ഓട്ടുനങ്ങളും, പല്ലിളി
പ്പുകളും, അഭിനയങ്ങളും, ഞെളിവുകളും, തള്ളലുകളും അവരുടെ
ഒഴിച്ചുകൂടാത്ത സഹകരണങ്ങളായി വിവാഹം കാണുന്നതിനു
കൂട്ടംകൂട്ടുന്നവരുടെ ദൃഷ്ടികരംക്കും ജല്പനങ്ങൾക്കും വിഷയങ്ങളാ
യിരിക്കുന്നു. ഇങ്ങനെ മൂന്നു വർഗ്ഗക്കാർ—ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ—കീ
ചകന്മാർ—യാദവന്മാർ—വിവാഹമണ്ഡപത്തിന്റെ മൂന്നു ഭാഗ
ങ്ങളിലുമായി ചമഞ്ഞൊരുങ്ങി സ്ഥിതിചെയ്യുന്നുണ്ട്. അവക്കു
വെറിറില ചുരുട്ടിക്കൊടുക്കുന്നവരും, കോളാമ്പി പിടിക്കുന്നവരും,
വീശുന്നവരും ഇങ്ങനെ പല വികലന്മാർ അരകളിൽ ചുററിട്ട
ള്ള തുണികളോടുകൂടി പന്തൽത്തൂണുകളെപ്പോലെ നിൽക്കുന്നതും
കാണേണ്ട കാഴ്ചതന്നെ. വെളിയടയ്ക്കുത്തു മറയാതെ മറഞ്ഞു
നിന്ന ശിരസ്സുമുതൽ പാദംവരെ നവരത്നഖചിതങ്ങളായ സ്വ

ണ്ണാരേണങ്ങളെക്കൊണ്ടും, രത്നമാലകളെക്കൊണ്ടും രത്നവളകളെക്കൊണ്ടും കനകാംബരങ്ങളെക്കൊണ്ടും മൂടി നിൽക്കുന്നവരും ഇരിക്കുന്നവരും ആയ പൊന്നമ്മമാരുടെയും തങ്കമ്മമാരുടെയും കനകമ്മമാരുടെയും നോട്ടങ്ങളും കടാക്ഷങ്ങളും, അവരുടെ രൂപലാവണ്യങ്ങളെ ആസ്വദിക്കുവാൻ കൊതിക്കുന്ന കീചകന്മാരുടെയും യാദവന്മാരുടെയും ഭ്രമിക്കുന്ന കണ്ണുകൾക്കു ലഭിച്ച പുതുമകളും കതുഫലങ്ങളും, നാഗസ്വരങ്ങളും കുഴലുകളും മദ്ദളങ്ങളും തമിലുകളും കൈമണികളും മുതലായ ഗാനങ്ങളോടും താളങ്ങളോടും കലർന്നുള്ള നാദങ്ങളും, സാമ്പ്രാണിത്തിരികളും പൂമാലകളും പൂച്ചെണ്ടുകളും പുഷ്പങ്ങളും മുതലായവയിൽനിന്നു പൊങ്ങുന്ന സുഗന്ധങ്ങളും, കവികളുടെ സ്തോത്രങ്ങളായും കീർത്തനങ്ങളായും കാഴ്ചക്കാരുടെ ജല്പനകളായും പുറപ്പെടുന്ന അരവങ്ങളും, കല്യാണപ്പന്തലിനു പുറത്തു കാവൽക്കാരാൽ തടയപ്പെട്ടു തിങ്ങിക്കൂടിക്കിടക്കുന്ന ഉടുത്തും ഉടുക്കാതെയുമുള്ള പണ്ടാരങ്ങളുടെയും ഇരപ്പാളികളുടെയും ആശാഭംഗങ്ങളും, വിരുന്നുപുരകൾക്കു പുറമേ ഭക്ഷണംകിട്ടാതെ വിശന്നും ദാഹിച്ചും ഇരിക്കുവാനും നിൽക്കുവാനും നടക്കുവാനും കഴിയാത്ത അന്ധന്മാരുടെയും അംഗഹീനന്മാരുടെയും അന്തഃശാപങ്ങളും, ചേന്ന് വിവാഹമണ്ഡപത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന കനകവിഗ്രഹമായ കുശികിയുടേയും അവളുടെ വരനാകുവാൻ ചമഞ്ഞൊരുങ്ങി അക്ഷമനായിരിക്കുന്ന മണവാളന്റേയും ദാമ്പത്യജീവിതത്തെ ശ്രവൽകരിക്കുന്നതായിട്ടുള്ള സമുഹൂർത്തത്തിൽ അവർ ഏറ്റവും പാവനമായ വിവാഹശപഥത്താൽ പ്രബുദ്ധരായി. ആ സമയത്തു മുഴങ്ങിയ ഇടിനാദങ്ങൾപോലെയുള്ള വെടികളും, വാദ്യങ്ങളും, ആർപ്പുകളും വിവാഹഖ്യാതിയെ ധർമ്മക്ഷേത്രവാസികളെ അറിയിക്കുന്നവയായിട്ട് ആകാശത്തിലേയ്ക്കു പൊങ്ങി. വധൂവരന്മാർ കൈ കോർത്തു പിടിച്ചുംകൊണ്ട് കല്യാണമണ്ഡപത്തിൽനിന്നും ഇളകി, വാദ്യഘോഷങ്ങളോടും അകമ്പടിക്കാരോടും ധൂപദീപക്കുറികളോടും അഷ്ടമംഗളങ്ങളോടും ദീപയഷ്ടികളോടും കൂടി പുറത്തു് അലങ്കരിച്ചു വച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്ന കനകപ്പല്ലക്കിൽ കയറി ഇരുന്നു. ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരും യാദവന്മാരും കീചകന്മാരും പല്ലക്കിനു മുമ്പിൽ അണിയിട്ടുനിന്നു വാദ്യഘോഷങ്ങളെ ആസ്വദിക്കുന്ന ഭാവത്തിൽ തലകുലുക്കിയും, കൈവിശിയും, തമ്മിൽ പിറുപിറു

രുത്തും അകമ്പടിക്കാരായി ഘോഷയാത്രയിൽ ചേർന്നു. അഷ്ട മംഗലതാലങ്ങളെയും കൈദീപങ്ങളെയും ഏന്തിയുംകൊണ്ട് രണ്ടുവരികളായി പിരിഞ്ഞു് ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരെയും, യാദവന്മാരെയും കീചകന്മാരെയും അകത്തിയടക്കിക്കൊണ്ടും വാദ്യക്കാരെയും കുഴൽക്കാരെയും മറ്റു മേളക്കാരെയും മുമ്പിലാക്കിക്കൊണ്ടും എല്ലാവക്കും പുറമേ മുറ്റിലും മുമ്പിലും പിമ്പിലും ചരിക്കുന്ന മേനാവുകളെയും കുതിരവണ്ടികളെയും ചുറ്റിക്കൊണ്ടും ദീപയഷ്ടികകം നിരന്നു നടന്നു തുടങ്ങി. മേനാവുകളിലും വണ്ടികളിലും പൂ ചൂടിയ തലകളെയും രത്നംപതിച്ച നാസികകളെയും, രത്നക്കമ്മലുകകം വഹിക്കുന്ന ശ്രോത്രങ്ങളെയും കണ്ടും നിറയെ ചുറ്റിക്കിടക്കുന്ന സ്വർണ്ണാഭരണങ്ങളെയും, രത്നമാലകളെയും, പുറത്തു നീട്ടിയുംകൊണ്ടും, അവരുടെ വാഹനങ്ങളേ പിടിച്ചും, അവരുടെ കടാക്ഷങ്ങളേ കൊതിച്ചും, മെല്ലെ മെല്ലെ ചരിക്കുന്ന കാമുകന്മാരേയും നോക്കി പുഞ്ചിരി തൂകിയും, ധമ്മപുരിയിലേ പൊന്നമ്മമാരും, കനകമ്മമാരും, തങ്കമ്മമാരും കുശികിയുടെ പല്ലക്കിന്റെ പിന്നാലേ കുശികിയെ അനുഗ്രഹിക്കുന്ന ഭാവത്തോടുകൂടി പിന്തുടർന്നു. പല്ലക്കിനു നാലുചുറ്റും പൂക്കം നിറയെയുള്ള കുട്ടകളെ വഹിച്ചുകൊണ്ടു ചിലരും, അവയിൽനിന്നു പൂ വാരി പല്ലക്കിന്റെ അകത്തും പുറത്തും വീഴത്തക്കവണ്ണം എറിഞ്ഞുകൊണ്ടു മറ്റു ചിലരും, ഈ ഘോഷയാത്രയ്ക്കു പൂമഴ വഷിപ്പിക്കുന്നവരായി അതിന്റെ അപ്രധാനമല്ലാത്ത അംഗങ്ങളായിരുന്നു. രണ്ടുകൂട്ടം മനുഷ്യർ വെടിവെപ്പുകാരും, നിലാത്തിരിമത്താപ്പു് കടച്ചക്രം മുതലായ ദീപക്കാഴ്ചകളേ പ്രദർശിപ്പിക്കുന്നവരുമായി ഘോഷയാത്ര ആരംഭിക്കുന്നവരായും അവസാനിപ്പിക്കുന്നവരായും കാണപ്പെട്ടു. പല്ലക്കിനകത്തു ചുറ്റിനോക്കി ലജ്ജകൂടാതെയുള്ള ചിരികളോടുകൂടിയ കുശികിയും, അവരഭിമുഖമായി തലപൊക്കി മാലകളും അണിഞ്ഞു കിരീടവും ധരിച്ചു തെളിഞ്ഞിരിക്കുന്ന അവളുടെ വരനും, എല്ലാവരുടെയും ശ്രദ്ധകളെ ആകഷ്ടിക്കുന്നവരായി എല്ലാവരാലും ഹസിക്കപ്പെട്ടു. കുശികിയുടെ കൺപോളകളിൽ തേച്ചിട്ടുള്ള മഷിയും, പുരികക്കൊടികളേ കറുപ്പിക്കുന്ന കരിയും, നെറ്റിയിലേ രത്നപ്പൊട്ടുകളും, നെറ്റിയിലേയും ശിരസ്സിൽനിന്നും തുങ്ങിക്കിടക്കുന്ന കിങ്ങിണികളും, കൈവിരലുകളിൽ പ്രകാശിക്കുന്ന മോതിരങ്ങളും, വളകളും അവരെയും വിസ്മയിപ്പിക്കുന്നവയായിരിക്കുന്നു. പല്ലക്കിന്റെ മുക

ളിലേ തട്ടിൽ തൂക്കിയിരിക്കുന്ന മാലകളും, മണികളും, പല്ലക്കിന കത്തെയ്ക്ക വന്നുചേരുന്ന പുഷ്പങ്ങളും, ധൂപക്കുറ്റികളുടെയും ദീപ ക്കുറ്റികളുടെയും പുകയും ധൂമവും സുഗന്ധത്തെ വഹിക്കുന്നവ യായിട്ട കുശികയുടെ കണ്ണുകളിൽ ഭ്രമരങ്ങളെപ്പോലെ വിഭ്രമണം ചെയ്യുന്ന കറുത്ത മണികൾക്ക ദൃസ്സഹങ്ങളായിരുന്നു.

ഈ ഘോഷയാത്ര കാണുന്നവക്ക് ഇങ്ങനെ പല രസാ വഹങ്ങളായ ഭാഗങ്ങൾ ആസ്വദിക്കുവാനുണ്ടെങ്കിലും അവയെ ക്കാൾ ആ ഘോഷയാത്രയുടെ നായകനായ ദുര്യ്യോധനന്റെ പ്ര താപങ്ങളും, മന്ദഹാസങ്ങളും, മുഖഗോഷ്ഠികളും, ആശകളും ആ ണ് അത്യധികം കൗതുകം നൽകിയത്. ഈ യാത്ര ഏകദേശം ഒരു മണിക്കൂറുനേരം മുമ്പോട്ടുപോയി വഴിയരികെയുള്ള ഒരു മണിമാളികയുടെ താഴെ എത്തിയപ്പോൾ വിശ്രമിക്കുവാനെന്നപോലെ പത്തുമിനിട്ടനേരം അവിടെ എല്ലാവരും തനിയെ അമ്പരന്നു നിന്നുപോയി. ആ മണിമാളികയുടെ ഒരു കിളിവാതലിൽക്കൂടി ഈ ഘോഷയാത്ര കാണുവാനായി മുഖത്തെ അനക്കാതെ കണ്ണുകളെ മാത്രം നീട്ടിക്കൊണ്ടു നിന്നിരുന്ന ഒരു വൃദ്ധപുരുഷൻ എല്ലാവരുടെയും അഭിവന്ദനകളെ അഭിക്കുന്നവനെന്നപോലെ നിന്നിരുന്നു. ആ വൃദ്ധപുരുഷന്റെ ശിരഃകമ്പനത്തെ കണ്ടു ഘോഷയാത്ര മുമ്പോട്ട വീണ്ടും ചരിക്കുവാൻ തുടങ്ങി. ദുര്യ്യോധനൻ ആ മാളികയുടെ ഉടമസ്ഥനെന്ന ഭാവത്തിൽ അണിമുറിച്ചു മാളികയ്ക്കകത്തു പോയി വൃദ്ധപുരുഷനേ സമീപിച്ചു് ആ വൃദ്ധപുരുഷങ്കൽനിന്നും എന്തോ ഗംഭീരസന്ദേശത്തെ വഹിക്കുന്നവനായി അലക്ഷ്യഭാവത്തിൽ വീണ്ടും വന്നു് ആ ഘോഷയാത്ര അധികംദൂരം പോകുംമുമ്പേ അതിൽ ചേർന്നു് ആ യാത്രയ്ക്ക് അനുജ്ഞനൽകി. ദുര്യ്യോധനൻ ഈഘോഷയാത്രയിൽ ഒരു ഓട്ടന്ന കേന്ദ്രംപോലെ കുറേനേരം പല്ലക്കിനു മുമ്പിലുള്ള ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരോടും കീചകന്മാരോടും യാദവന്മാരോടും സംഭാഷണം ചെയ്യുന്നവനായിട്ടും, കുറേനേരം പല്ലക്കിന്റെ പുറകിൽ കടന്ന മേനാവുകളിൽ കാലുനീട്ടിയിരിക്കുന്ന അംഗനമാരോടു ചാടുവാക്യങ്ങളും ഉച്ചരിച്ചും, ചിലപ്പോൾ അവരുടെ മൂക്കുകളിൽ തൂങ്ങിക്കിടക്കുന്ന രത്നങ്ങളെ സ്വാംഗുലികളെക്കൊണ്ടു് ആട്ടിയും, ചിലപ്പോൾ പല്ലക്കു ചുമക്കുന്നവക്ക് ഘോരാജ്ഞകളും നൽകി

യും, ചിലപ്പോൾ കശികിയെ രക്ഷിച്ചുകൊള്ളുവാനായി മണവാളനേ നിയോഗിച്ചും, ആ ഘോഷയാത്രയിൽ ചേന്ന് എല്ലാ ജനങ്ങളുടെയും ഓച്ഛാനങ്ങളേ സ്വീകരിച്ചും ആമോദിതനായി.

എന്നാൽ ഈ ഘോഷയാത്ര സർവ്വമംഗളമായി പര്യവസാനിക്കുവാൻ സംഗതിയായില്ല. വഴിമദ്ധ്യേ വെടിക്കുറികൾ പൊട്ടിത്തെറിച്ചു മൂന്നുനാലുപേർ ചാവുകയും, ചിലരുടെ കണ്ണു പൊട്ടുകയും, ചിലരുടെ തല പൊട്ടുകയും ചെയ്തതു ദുർലക്ഷണങ്ങളായി അകമ്പടിക്കാർ നിശ്ചയിച്ചു. ഈ സന്ദർഭത്തിൽത്തന്നേ കശികിപ്പൊന്നമ്മയുടെ അടുക്കൽ മറെറാരു പൊന്നമ്മയും ചെന്നിരിക്കുന്നതായി വധൂവരന്മാർക്കു തോന്നി അവർ ഉറക്കെ കൂകിപ്പോയി. ശരീരം മുഴുവനും രക്തമണിഞ്ഞ രണവസ്ത്രങ്ങളോടും, രക്തകടകങ്ങളോടും, ഛിന്നപാദങ്ങളോടും, ബീഭത്സാകൃതിയിലുള്ള ഒരു സത്വമാണു പല്ലക്കിൽ ഇരുന്ന വധൂവരന്മാരേ ഭയപ്പെടുത്തിയതു്. ആ സത്വം പല്ലക്കിനകത്തു ദൃശ്യമായതിനടുത്ത ക്ഷണത്തിൽ ദുര്യോധനന്റെ മുമ്പിലും എത്തി അവനെയും ഭയപ്പെടുത്തി. അവന്റെ നിലവിളികേട്ട് അനുചരന്മാർ ബലപ്പെട്ട് അടുത്തപ്പോൾ ആ സത്വവും അവിടെനിന്നും മറഞ്ഞതായിക്കണ്ടു പലരും വിസ്മയാന്ധന്മാരായി. ഏവംവിധത്തിൽ ഘോഷയാത്ര മടങ്ങി കല്യാണമണ്ഡപത്തിലെത്തുമ്പോൾ അർദ്ധരാത്രി കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല. പിന്നീടുണ്ടായ താംബൂലദാനങ്ങളും പുഷ്പവിതരണങ്ങളും സമ്മാനങ്ങളും അതിഥികളുടെ യാത്രകളും അനുയാത്രകളും തീർന്നിട്ട് ദുര്യോധനനും വധൂവരന്മാരും കല്യാണമണ്ഡപത്തിൽനിന്നും മറയുംമുമ്പേ കല്യാണോത്സവത്തിന്റെ ചരമരംഗമായ നാടകാഭിനയശാലയിൽ അതിഥികളേ ക്ഷണിക്കയുണ്ടായി. അർദ്ധരാത്രിയിൽ ലഘുപാഹാരങ്ങളും പാനീയങ്ങളും യഥേഷ്ടം എല്ലാവർക്കും നകുലസഹദേവാദികളുടെ പരിശ്രമവിഭ്രമാദികളോടുകൂടി നൽകിയിട്ടു പിരിഞ്ഞുപോകാത്ത പ്രഭൃക്കന്മാരും അംഗനമാരും നാടകശാലയിൽ പ്രവേശിച്ചു സ്ഥിതരായി. നാടകാരംഭം ദുര്യോധനന്റെ വരവിനെ ആകാംക്ഷിച്ചുംകൊണ്ടു സദസ്യരേ തെല്ലുനേരം അക്ഷമന്മാരാക്കി. സദസ്യരുടെ മുന്നണിയിൽ ദുര്യോധനന്റെ സിംഹാസനത്തിനു് ഇരുപുറങ്ങളിലും രണ്ടാസനങ്ങളെ വധൂവരന്മാർക്കായി തയാറാക്കിയിരുന്നു. മോന

മതി ഗാന്ധാരി ഗാന്ധർവ്വി മുതലായ ഗൃഹനായികമാരും, അവരെപ്പോലെയുള്ള യാദവസ്ത്രീകളുടെ ഓച്ഛാനങ്ങളോടുംക്രൂടി നാടകശാലയുടെ പുറകിൽ അതിലേയ്ക്കായി പ്രത്യേകം അലങ്കരിച്ചിരുന്ന വളപ്പിനകത്തു വന്നുചേർന്നു. ഒടുവിൽ ദുര്യോധനനും വധൂവരന്മാരും വരികയും സദസ്യർ ആകെ എഴുനേറ്റുനിന്നു കൂമ്പിടുകയും കവികൾ ഗാനം ചെയ്യുകയും ചെയ്തിട്ടു നാടകാഭിനയം ആരംഭിക്കുവാൻ ഉള്ള കല്പന ദുര്യോധനന്റെ വദനാരവിന്ദത്തിൽനിന്നു മെല്ലെ പുറപ്പെട്ടുപോയി തിരശ്ശീലയ്ക്കകത്തു മറഞ്ഞിരിക്കുന്ന അഭിനയക്കാരെ അറിയിച്ചു.

—0—

അദ്ധ്യായം ൧൮.

കളിപ്പാങ്കുളം—(അവശിഷ്ടം)

ഗാനോത്സവത്തിന്റെ ചരമമായി ഒരു നാടകം അഭിനയിച്ചതായും ഒടുവിൽ ക്ഷുഭിതനായ നകുലൻ നാടകശാലവിട്ടു പോയതായും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടല്ലൊ. ആ നാടകത്തിന്റെ അവശിഷ്ടം ക്രൂടി കാണണമെന്നു കശികി ആഗ്രഹിച്ചതുകൊണ്ടു കളിപ്പാങ്കുളത്തിന്റെ കളിക്കാതെയുള്ള രംഗങ്ങൾ നാടകക്കാർ അതിഭംഗിയായി അഭിനയിച്ചു. അവരുടെ തിരശ്ശീലകളിൽ വരച്ചു വണ്ണപ്പെടുത്തിയിരുന്ന കളിപ്പാങ്കുളവും ആ കുളത്തിന്റെ നടുവിൽ ഉണ്ടായിരുന്ന പാറകളും തസ്കരൻതമ്പിയുടെ രമ്യമായ ഹർമ്മ്യവും അംബ അംബിക അംബാലികമാരുടെ വസതികളും ചായങ്ങൾകൊണ്ടു ചിത്രമെഴുത്തുകാരന്റെ സാമർത്ഥ്യത്തിനും എന്തു വൈഭവമുണ്ടോ ആ വൈഭവത്തോടെ കാണിക്കുന്നവയായിരുന്നു. ആദ്യത്തെ രംഗം ദുര്യോധനന്റെയും അംബ അംബിക അംബാലികമാരുടെയും ഒരു സംഭാഷണമായിരുന്നു.

അംബിക:—ഈ പാറ ഈ കുളത്തിൽ കിടക്കുന്നതുവരെ എന്തു സുഖമാണു നമുക്കുള്ളതു്?

ദുര്യോ:—എന്താണു നിവൃത്തി?

അംബാലിക:—പാറയേ പിളക്കുവാൻ ആരുംതന്നെ ഇല്ലയോ? നമ്മുടെ ഉപ്പും ചോറും തിന്നുന്നവർ ആരും തന്നെ ഇല്ലെന്നു വന്നുവോ?

അംബ:—അവർ എന്താണു ചെയ്യുക? പാറ അവിടെ ഉറച്ചുപോയി. ഒരു വെറും ഭ്രതക്കണ്ണാടി പാറയായതു നമുക്ക് അനർത്ഥത്തിനു തന്നെ.

ഉഭയ:—ആ ഭ്രതക്കണ്ണാടിയുണ്ടാക്കിയ കൊല്ലനേ തല്ലിക്കൊല്ലുവാൻ ജരാസന്ധനുമായി വ്യവസ്ഥചെയ്തിട്ടുണ്ട്.

രംഗം ൨—ക്ഷുദ്രകവീഥി.

ക്ഷുദ്രകന്മാർ ക്രൂരംക്രൂരി അവരുടെ നാഥനായ ദുർമ്മുഖനെ മുമ്പിലാക്കിയുംകൊണ്ടു കളിപ്പാങ്കുളത്തിലേയ്ക്കു പുറപ്പെട്ടുന്നു. അവർ ഒന്നൊഴിയാതെ ഉടുത്തൊരുങ്ങി തലക്കെട്ടും കെട്ടി ആഹ്ലാദങ്ങളോടുകൂടി പുറപ്പെട്ടു. ക്ഷുദ്രകനായകനു നിസ്സാരത്വം വരാതെയിരിക്കുവാനായി ക്ഷുദ്രകന്മാരിൽ നാലുപേർ ബലവാന്മാരായവർ മുമ്പോട്ടുവന്നു തമ്മിൽ കൈ കോർത്തുപിടിച്ചുണ്ടാക്കിയ ആസനത്തിൽ പ്രക്ഷുദ്രകനെ ഇരുത്തി പുറപ്പെട്ടു. പന്തക്കുറികളും പലരും വഹിച്ചിരുന്നു. ആ ഘോഷയാത്ര കാണുവാനായി തസ്കരൻതമ്പിയും അംബ അംബികാദികളും മേടകളിൽ സന്നിഹിതരായി. ക്ഷുദ്രകർ നേരേ ചെന്നു കുളത്തിൽ ചാടി പാറയിലെത്തി അതിന്മേൽ കയറിനിന്നു ചിലർ പാട്ടുകളും പാട്ടുകയും ചിലർ ആടുകയും ചെയ്തു. അവരുടെ കത്തികളെടുത്തു പാറയേ പൊളിക്കുവാൻ ശ്രമിച്ചതിൽ കത്തികളും പൊട്ടിയതേ ഉള്ളൂ എന്നു കണ്ടു കുളത്തിൽ ചാടി ചത്തുകളഞ്ഞാലോ എന്നിങ്ങനെ പലരും വിചാരിച്ചു. തലയ്ക്കു പിടിച്ചിരുന്ന ലഹരി തീർന്നപ്പോൾ സാഹസങ്ങൾക്ക് ഒരുമ്പെടാതെ വിശ്രമിക്കുവാനായി ആ പാറയിൽ കിടന്നതും നിദ്രയേ പ്രാപിച്ചതും ഒരു ക്ഷണത്തിൽ കഴിഞ്ഞു. നിദ്രയിൽ അധിഷ്ഠാനദേവതയായ 'കാളി' പ്രക്ഷുദ്രകനു പ്രത്യക്ഷമായെന്നും അവളുടെ കോപത്തിൽ ആ ക്ഷുദ്രകവംശം മുഴുവനും സംഹരിച്ചു കളയുമെന്നും പ്രക്ഷുദ്രകൻ സ്വപ്നം കണ്ടു ഉറക്കെ ക്രകിപ്പോയി. അവർ കാളിമാതാവിന്റെ പാദങ്ങളിൽ വീണു ഭ്രതക്കണ്ണാടിയുണ്ടാക്കിയ കൊല്ലന്റെ ദയയേ പ്രാർത്ഥിക്കയും ചെയ്തു. എന്നിട്ടു ദേവിയുടെ കൈയിൽ ഉണ്ടാ

യിരുന്ന ഗദകൊണ്ടു പാറപ്പുറത്തു് ഒരു രന്ധ്രമുണ്ടാക്കി ആ രന്ധ്രത്തിൽക്കൂടി നോക്കുവാൻ ആവശ്യപ്പെട്ടു. ക്ഷുദ്രകനായകൻ അങ്ങനെ പാറപ്പുറത്തിനകത്തു നോക്കുമ്പോൾ ഒരു ക്ഷുരകപ്പരിഷയെയും ഒരു ക്ഷുരകവീഥിയെയും ആണു കാണുവാൻ സംഗതിയായതു്. അവൻറെ വംശസ്ഥാപനം ചെയ്ത ഒരു നായർസ്ത്രീയെയും അവളെ ക്ഷുദ്രംചെയ്ത വശപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടു പോയ ഒരു ക്ഷുരകനെയും കണ്ടറിഞ്ഞു തൻറെ വംശമൂലമോർത്തു ലജ്ജിച്ചു തന്നെത്താനേ ശപിച്ചുംകൊണ്ടു കണ്ണുതുറന്നു. അവർ എല്ലാവരും വെറും പാറയിൽ കിടക്കുന്നതായിക്കണ്ടു വമ്പിച്ച ക്ഷുരകഭാഷയിൽ കൊല്ലുനേ ശപിച്ചും ലജ്ജിച്ചും അവിടെനിന്നും നിഷ്ക്രമിച്ചു.

മൂന്നാംരംഗം —വീണ്ടും അംബ അംബാലിക അംബികമാർ ഇവരുടെ വിലപനവും തസ്കരൻതമ്പിയുടെ യുദ്ധസംരഭവും നാടകക്കാർ അഭിനയിച്ചു. സാധാരണമായിട്ടു തസ്കരൻതമ്പിയും അംബാദികളും കളിപ്പാങ്കുളം കായ്യനേഷണത്തിനായി ഒരു യോഗം കൂട്ടുക പതിവാണു്. ആ സമ്മേളനത്തിൽ ചില നാ—ട്ടികളും ചില പ—ട്ടികളും ഹാജരുണ്ടായിരിക്കും.

തസ്കര-തമ്പി:—ആരെടാ അവിടെ? ആ കഞ്ഞുതമ്പി എൻറെ ഭ്രാ.....എവിടെ?

ഭൃത്യൻ:—ഇവിടെ വന്നു കാത്തുനിൽക്കുന്നു. തുക്കൺ പാത്താലും.

ത-തമ്പി:—ഹാ! എന്തു്? ആ പാറയേ ദഹിപ്പിക്കുവാൻ കഴിവില്ലേ?

ക്ഷുദ്ര-നാ:—പ്രയാസം. ആ പാറയേ പിളക്കുവാൻ ഘടോൽക്കചനും ക്രൂരനും, ഭീമ്രതിയും ക്രൂരനും, നകുലനും ക്രൂരനും ശ്രമിച്ചു. സാധിച്ചില്ല. ഞങ്ങളുടെ ശ്രമവും വ്യർത്ഥംതന്നെ. അതെന്തു്? ആ പാറയെ രക്ഷിക്കുന്നതായ ഒരു ഘോരദേവതയെ ഞാൻ ഇന്നലെ നിദ്രയിൽ കണ്ടു.

ത-തമ്പി:—കണ്ടുവോ? എന്തു രൂപം? എന്തു വർണ്ണം? എന്താണു പറഞ്ഞതു്?

ക്ഷുദ്ര-നാ:—എൻറെ അച്ഛൻ ആരായിരുന്നു എന്നു പാറയ്ക്കകത്തു കാണിച്ചുതന്നു. ഒന്നും പറഞ്ഞില്ല.

ത-തമ്പി:—നിന്റെ അച്ഛൻ ആര്? ഒരു ക്ഷുരകനല്ലയോ?

കു-തമ്പി:—എന്റെറ അച്ഛനും നിന്റെറ അച്ഛനും ഒരാളല്ലയോ?

ത-തമ്പി:—ഒരാളോ? ഞാൻ നിന്നെപ്പോലെയൊ ഇരിക്കുന്നതു്? അമ്മ ഒന്നു് അച്ഛൻ രണ്ടു്.

കു-തമ്പി:—ആരാണു് അവിടത്തെ അച്ഛൻ?

ത-തമ്പി:—ഒരു നമ്പൂരിയോ, തിരുമൽപാടോ, ഒരു തമ്പുരാനോ? അതോ ഒരു പാർവത്യക്കാരനോ?

കു-തമ്പി:—സ്വപ്നത്തിൽ കണ്ടതു് നമ്മുടെ അമ്മയും ഇടത്തും വലത്തും ഒരു ക്ഷുരകനും, പൂവാലനും.

ത-തമ്പി:—നീ എങ്ങനെ അറിഞ്ഞു?

കു-തമ്പി:—ഒരുവന്റെറ ഒരു കൈയിൽ വലയും, മറേറ കൈയിൽ ഒരു ചൂണ്ടയും: മററവന്റെറ കൈയിൽ ഒരു കത്തി.

ത-തമ്പി:—ഓഹോ! കഷ്ടം! ഇങ്ങനെയുള്ള സ്ത്രീ എന്തിനു ജീവിച്ചിരിക്കുന്നു?

കു-തമ്പി:—ജീവിച്ചിരിപ്പില്ലല്ലൊ.

ത-തമ്പി:—പിന്നെ നമ്മുടെ അച്ഛൻ ഒരു നമ്പൂരിയാണെന്നു പറഞ്ഞെയ്യുക.

കു-തമ്പി:—അങ്ങനെ ചെയ്യാം. മാനം വിടാമോ? കായ്യം എങ്ങനെയും ഇരിക്കട്ടെ.

ത-തമ്പി:—ഇന്നു രാത്രിയിൽ പാറപ്പിള്ളിനായി പുറപ്പെടണം. എട്ടുവീടന്മാരെയും മാടമ്പിമാരെയും വരുവാൻ ശട്ടം കെട്ടണം.

കു-തമ്പി:—അങ്ങനെ ചെയ്യാം. ഏതുവിധത്തിലും പാറപിളക്കുന്നുണ്ടു്. സത്യംതന്നെ സത്യം. സത്യംതന്നെ സത്യം.

ത-തമ്പി:—എടാ! അംബാലിക എവിടെ?

കു-തമ്പി:—അവർ മൂന്നാമമാത്രം ഇതാവരുന്നു. [എന്നു പറഞ്ഞുപോകുന്നു].

ത-തമ്പി:—വിശേഷമായി ഇന്നു പാറപിളക്കുവാൻ പോകുന്നു.

സ്ത്രീ:—വേണ്ട വേണ്ട. പാറപ്പൊടി വന്നു കണ്ണിൽ വീണാൽ കണ്ണു പൊട്ടിപ്പോകുമേ! വേണ്ട വേണ്ട.

ത-തമ്പി:—കണ്ണുപോയാലെന്താ? പാറ ഇല്ലാതെ ആകട്ടെ. ഇന്നാട്ടിലേ കഥ ഒന്നും അറിയാറില്ലയോ? ആ സ്വരൂപം ആളും വിളിച്ചു കൂട്ടുകയോ എന്തോ ഒക്കെ പരിഭ്രമം കാട്ടുന്നു.

കു-തമ്പി:—നാട്ടാർ അവളോടു ചേരും. ഈ യാദവന്മാരും കീചകന്മാരും മതിയാകുമോ?

ത-തമ്പി:—അവർ മാത്രമോ? നമ്മുടെ വ്യവസായത്തിനു മുഗിലനും സൈന്യവും എത്തും.

അംബ:—എന്നാൽ നന്നായി. മുഗിലൻ ഇന്നോ നാളെയോ എത്തും. ആ കൊച്ചുതമ്പുരാനും കോയിത്തമ്പുരാനും വരട്ടെ. നോക്കിയിരിപ്പിൻ ചടച്ചിയുടെ ഒരു അസ്സൽ. രണ്ടു തലയും പോകും.

അംബ:—ഈ പാറയെക്കൂടി നശിപ്പിക്കുമോ?

അംബിക:—നോക്കിയിരിക്കുവിൻ. ഇന്ന് എന്തായാലും ഞാൻ തന്നെ പോയി പാറപ്പുറിനേ ദഹിപ്പിച്ചിട്ടുവരാം. നാളെ രാവിലെ പാറയെന്ന പേരുപോലും ശേഷിക്കയില്ല. നോക്കിയിരിപ്പിൻ.

അംബ:—പാറയെ രക്ഷിക്കുന്ന ദേവതയോ?

ത-തമ്പി:—ദേവത സാരമില്ല. ദേവതയ്ക്കു കുറെ അപ്പമോ വടയോ, പൊരിയോ, കരിക്കോ മതി. അല്ലെങ്കിൽ ആടും, കോഴിയും അറുത്തു രക്തം കൊടുക്കാം. നമുക്കെന്താ നഷ്ടം? നാട്ടുകാരുടെ പണം. മുഗിലനും കൊണ്ടുപോകട്ടെ കുറെയൊക്കെ.

അംബ:—എന്റെ ഈശ്വരാ! മുഗിലൻ വന്ന് ഈ പാറയേയും ദഹിപ്പിച്ചു് ആ കൊല്ലനേയും നശിപ്പിക്കണേ!

ത-തമ്പി:—ആകട്ടെ; നോക്കിയിരിക്കുവിൻ. ഇന്നു രാത്രിയിൽ 'കളിപ്പാങ്കുളം' എങ്ങനെയാണു കളിക്കുന്നതെന്നു നോക്കിയിരിക്കുവിൻ.

അംബിക:—അങ്ങനെ തന്നെ. കാണുവാൻ ഞങ്ങളും ഉണ്ടായിരിക്കും.

അദ്ധ്യായം ൧൯.

കുശികിയുടെ വിവാഹാനന്തരം.

കുശികിയുടെ വിവാഹം കഴിഞ്ഞു. കുശികിയും കീചകനും പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം താമസവും ആയി. കുശികിയുടെ ആജ്ഞ അങ്ങനെയായിരുന്നു. കുശികി തനിയേ മതി എന്നും ആവശ്യപ്പെട്ടപ്പോൾ കീചകനെ വരുത്തിക്കൊള്ളാമെന്നും നിശ്ചയിച്ചതിൽ ധൃതരാഷ്ട്രർക്കും ഗുരുദ്യോധനനും ഗാന്ധാരിക്കും അത്യധികം സന്തോഷമുണ്ടായി. കുശികി ഏങ്കിലും ധൃതരാഷ്ട്രരുടെ അടുക്കൽ സദാ ഉണ്ടായാൽ കുറെ ആശ്വാസം. ധൃതരാഷ്ട്രരുടെ 'കെട്ടിയിരിപ്പും' 'കയ്യിരുപ്പും' ഭാനുമതി തട്ടിക്കൊണ്ടുപോകാതെയിരുന്നാൽ മതി. കുശികിയോ ഗാന്ധാരിയുടേയും ഗാന്ധവ്വിയുടേയും ഉന്മാദത്തേ കണ്ടും കേട്ടും തന്റെ സ്ഥാനത്തെ ധൃതരാഷ്ട്രരുടേ ചാപല്യത്തിൽ പ്രതിഷ്ഠിച്ചു കഴിഞ്ഞു. ധൃതരാഷ്ട്രരുടെ ചാപല്യത്തേ കുശികി നല്ലപോലെ അറിഞ്ഞിട്ട് അവളുടെ കാമസംപൂർത്തിക്കുള്ള അവസരങ്ങളെ ആചപലന്റെ മൂഗീയചേഷ്ടകളാൽ കണ്ടറിഞ്ഞു. വൃദ്ധനായ ധൃതരാഷ്ട്രരും ബാലികയായ കുശികിയും അവരുടെ കൃപ്രസിദ്ധമായ രഹസ്യാചരണത്തിൽ അനുമോദിക്കുന്നവരായി. കുശികിയുടെ ഭർത്താവായ കീചകനെ അടുത്തുനുമാളികയും സവാരിവണ്ടിയും നൽകി പ്രത്യേകം താമസിപ്പിച്ചു. അയാൾക്ക് ആവശ്യമുള്ള വെപ്പാട്ടികളേ പുലർത്തുന്നതിനുള്ള പണവും നൽകിവന്നു. കുശികിക്കു ധൃതരാഷ്ട്രരുടെ അന്തഃപുരത്തോടു ചേർന്ന് ഒരു ശൃംഗാരമണ്ഡപം നിർമ്മിച്ചിരുന്നു. ആ ശൃംഗാരമണ്ഡപം ഏതു വൃദ്ധന്റെയും പെൺകൊതിയെ ഇളക്കുന്നതായിരുന്നു. ധൃതരാഷ്ട്രർ എന്തു വൃദ്ധനായിരുന്നാലും ശൃംഗാരമണ്ഡപത്തിൽ ഏതു യുവാവിനേയും ഏതു യുവതിയേയും ശൃംഗാരചേഷ്ടകളാൽ ലജ്ജിപ്പിക്കത്തക്ക സാമർത്ഥ്യത്തോടുകൂടിയിരുന്നു. കുശികിയെ ശൈശവംമുതൽക്കേ ധൃതരാഷ്ട്രർ അത്യധികം വാത്സല്യത്തോടുകൂടി തന്റെ പ്രേമോല്ലാസങ്ങൾക്കു സ്വാധീനപ്പെടുത്തി. അവൾക്ക് ഇഷ്ടംപോലെയുള്ള സഹവാസങ്ങളേയും സംസർഗ്ഗങ്ങളേയും വിനോദങ്ങളേയും നർത്തനങ്ങളേയും അനുവദിച്ചു വന്നു. വിവാഹം അവളുടെ കാമചാപല്യങ്ങളെ രക്ഷിക്കുവാൻ ഉള്ള ഒരു തന്ത്രമായിരുന്നു. അവൾ സ്വതന്ത്ര—

ഇഷ്ടംപോലെ ചരിക്കുന്നവൾ—ഇഷ്ടംപോലെയുള്ള യുവാക്കന്മാരുമായി സഹവസിക്കുന്നവൾ. അവൾക്കു ലോകബോദ്ധ്യത്തിനായി ഒരു വിവാഹോത്സവവും, ചമഞ്ഞിരിക്കുവാനായി ഒരു ഭർത്താവിനെയും നൽകി എന്നേ ഉള്ളൂ. അവളുടെ സ്വൈക്രീഡകളുടേയും രസത്തേ ഭുജിക്കുന്നവനായി കുശികിയുടെ പിന്നാലെ കുശികിയുടെ ഘനത്ത പ്രഷ്ഠവുംതാങ്ങി നടക്കുന്നതിനാൽ ധൃതരാഷ്ട്രർ രാജ്യകാര്യങ്ങളേയും കുടുംബകാര്യങ്ങളേയും തന്റെ ചാപല്യങ്ങൾക്ക് ഒരു കാലത്തു വശപ്പെട്ടുത്തിയിരുന്ന ഗാന്ധവിയേയും ഗാന്ധാരിയേയും അവരുടെ ഗോഷ്ടികളേയും വിസ്മരിച്ചു കഴിഞ്ഞു. അവരും ഇന്നത്തെ കുശികിയെപ്പോലെ ധൃതരാഷ്ട്രരുടെ വാനരചാപല്യങ്ങൾക്കുവശപ്പെട്ടിരുന്നു എന്നും അവരുടെ സ്വൈച്ഛകളുടെയും രസങ്ങളെ അനുഭവിച്ചിരുന്നു എന്നും ഉള്ള സംഗതികൾ വിസ്മരിച്ച് അവരേ ധൃതരഷ്ട്രരുടെ മന്ദിരത്തെ ഒരു ഉന്മാദശാലയാക്കി ഒഴിച്ചിട്ട് അതിൽ അടച്ച് അവരുടെ കാമോല്ലാസങ്ങളേ തടഞ്ഞു അവരുടെ താപങ്ങളേയും ഉഷ്ണതാപങ്ങളേയും വർദ്ധിപ്പിച്ചു. ധൃതരാഷ്ട്രക്ക് അമ്മയെന്നോ മകൾ എന്നോ ഭാര്യ എന്നോ ഉള്ള ഭേദാഭേദങ്ങളില്ല. സ്ത്രീ എന്നും പുരുഷനെന്നും ഉള്ള ഭേദവും ധൃതരാഷ്ട്രക്ക് ഗണനീയമായിരുന്നില്ല. അമ്മ, മകൾ, മകളുടെ മകൾ ഇങ്ങനെ മൂന്നു തലമുറകളേ സപത്നികളാക്കുവാൻ യോഗവും ഭാഗ്യവും കൗശലവും ഉള്ള ഒരു മഹാനുഭാവനാണു ധൃതരാഷ്ട്രർ. യുവതികളായ സ്ത്രീകളെയോ പുരുഷന്മാരെയോ വൃദ്ധന്മാരുടെ അടുക്കൽ ചേർത്തുകിടത്തുന്നതുകൊണ്ട് അവരുടെ ചൂടാസ്പദിച്ച് അവരുടെ യൗവനം ആ വൃദ്ധന്മാർക്കും യൗവനത്തെ നൽകുമെന്നു ചില ശ്രുധയോശികൾ വിശ്വസിക്കുന്നു. ഇങ്ങനെ വൃദ്ധന്മാർക്കു യുവാക്കന്മാരാകുവാൻ കഴിയുമത്രെ. ധൃതരാഷ്ട്രർ നിത്യയുവാവാണെന്നു ധൃതരാഷ്ട്രർ തന്നേ ബോധിച്ചിരിക്കുന്നു. ആ യൗവനത്തേ രക്ഷിക്കുന്നതിനു യുവസംഘങ്ങളേയും, പരമൗഷധങ്ങളായി സ്വീകരിച്ചിരുന്നു. ജന്തുരസങ്ങളെ പാനംചെയ്തു ജീവനെ രക്ഷിക്കുന്നതുപോലെ മനുഷ്യരസങ്ങളേ ഭുജിച്ചു യൗവനത്തെ രക്ഷിക്കുന്നവരും ധൃതരാഷ്ട്രരെപ്പോലെ പലരും ഉണ്ടായിരിക്കാം. എന്തായാലും ധൃതരാഷ്ട്രരും അന്തഃപുരവും അന്തഃപുരത്തിൽ അടച്ചിട്ടുള്ള പല യുവാക്കന്മാരും ഗാന്ധവി മുതലായ സ്ത്രീകളും ധൃതരാഷ്ട്രരുടെ ജീവിതാവശ്യങ്ങളായിരുന്നു. ആയന്തഃപുരത്തിന്റെ താ

ക്കോൽ ദുര്യോധനന്റേയും ഭാനുമതിയുടേയും അധീനത്തിൽ ആണു്. അനേകം യുവാക്കന്മാരും യുവതികളും ആയന്തഃപുരത്തിൽ പുക്കു് അകാലനാശം പ്രാപിച്ചിട്ടുണ്ടു്. പല ജീവികളേയും കൊന്നു് ഒരു മനുഷ്യന്റെ ജീവനേ രക്ഷിക്കുന്ന നീതി ഈ കാലത്തു് ഏർപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. പല യുവാക്കന്മാരെയും യുവതിമാരെയും നശിപ്പിച്ചു യൗവനത്തേ പരിരക്ഷിക്കുന്നതിനു ധൃതരാഷ്ട്രർ തന്റെ ദ്രവ്യത്തെയും അധികാരത്തെയും വിനിയോഗിച്ചുവരുന്നതു രഹസ്യമല്ല. ജീവരസം തന്നെയാണു സർവ്വ ജന്തുക്കൾക്കും സുഖത്തേ കൊടുക്കുന്നതു്. മനുഷ്യന്നു് വാഗ്രസവുംകൂടി പ്രധാനം. രസത്തെ ഭുജിക്കുന്ന ജിഹ്വ. വാക്കിൽ ആണു് അധികം രസം അറിയുന്നതു്. ജീവിച്ചിരിക്കുന്നതേ ഒരു രസം. ആ ജീവന്റെ രസമേ രസം. അതേ ജീവരസം. ആ ജീവരസത്തെ ആസ്വദിച്ച ഗാന്ധാരി, ഗാന്ധാരി, ഭാനുമതി മുതലായ യോഗിനികളും, ധൃതരാഷ്ട്രർ, ദുര്യോധനൻ മുതലായ യോഗികളും സന്തോഷത്തേ പ്രാപിക്കുന്നു. അവരുടെ സന്തോഷം ദുഃഖത്തിന്റെ സോപാനം. സത്തുക്കളുടെ ദുഃഖം സന്തോഷത്തിന്റെ സോപാനം. അങ്ങനെയാണു പ്രപഞ്ചനടത്തികളൊക്കെ. ആടിനേ തല്ലിക്കൊന്നു് ഇടിച്ചു ചതച്ചു് വേവിച്ചെടുക്കുന്ന രസം ആട്ടിൻരസം. കോഴിയേ കൊന്നു് ആ ശവത്തെ ഇടിച്ചു ചതച്ചു വേവിച്ചെടുക്കുന്ന രസം കോഴിരസം. അതുപോലെ മനുഷ്യനേ കൊല്ലാതെ ഇടിച്ചുപിഴിഞ്ഞെടുക്കുന്ന രസം മനുഷ്യരസം. ഈ രസങ്ങളൊക്കെ ജീവരസങ്ങളാണു്. അവയിൽ മനുഷ്യരസം തന്നെ ജീവരസം. പാൽ പശുവിന്റെ ജീവരസം പശു ജീവിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ അതിനേ കൊല്ലാതെ എടുക്കുന്നതാണു പാൽ. അതുപോലെ ഒരു മാതാവിന്റെ സ്തനത്തിൽനിന്നും ജീവരസം ശിശുവിന്റെ വായിലേയ്ക്കു പോകുന്നു. അതു ശിശുവിന്റെ പോഷണം. ഒരു കോഴിയേ തല്ലിക്കൊല്ലുന്നതു വേദന. അതിന്റെ മാംസം തിന്നുന്നതു മനുഷ്യനു സുഖവും സന്തോഷവും. ഇങ്ങനെ സുഖവും ദുഃഖവും തമ്മിൽ ചേർന്നിരിക്കുന്നു. ഒരു ജന്തുവിനു സുഖം—മറെറാന്നിന്നു് ആ സുഖംകാരണം ദുഃഖം. ഇങ്ങനെ സുഖവും ദുഃഖവും പ്രപഞ്ചത്തിൽ കലർന്നിരിക്കുന്നു. ഇങ്ങനെ അനേകം യുവാക്കന്മാരുടെയും യുവതിമാരുടെയും ജീവരസത്തെ അനുദിനം ഭുജിച്ചു പ്രാരബ്ധത്തെ ക്ഷയിപ്പിക്കുന്ന ധൃതരാഷ്ട്രർ തന്റെ മകനായ ദുര്യോധനന്റെയും ഗാന്ധാരി മുതലായ സ്ത്രീ

കീടങ്ങളുടെയും അഭിമുഖമായിട്ട് കശികിയെ അന്തേവസിപ്പിച്ചുകൊണ്ടും അവളുടെ കാമുകന്മാരുടെ വിപ്രതികളേ ഭുജിച്ചു് അനന്ദിച്ചുകൊണ്ടും ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിന് അധർമ്മമൂലമായി വാഴുന്നു.

കശികി:—അച്ഛാ, ഈ കീചകൻ ഞാൻ വായിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ ജനലിൽക്കൂടെ വന്നു നോക്കുന്നു. എനിക്കു പേടിയാകുന്നു. എന്നെ പഠിക്കാൻ സമ്മതിക്കുന്നില്ല. ശാസ്ത്രീയാഠം വന്നു കാവ്യം പഠിപ്പിക്കുമ്പോൾ ഇയാംവന്ന് ഒളിഞ്ഞുനിന്നു കേൾക്കുന്നു. മറിയമ്മസാർ വന്നു ഇംഗ്ലീഷു പഠിപ്പിക്കുമ്പോൾ മറിയമ്മയെക്കണ്ട് അയാൾ ചിരിക്കുന്നു.

ധൃത:—അങ്ങനെ ചെയ്യുവാൻ അയാൾക്കു കായ്മില്ല. എന്റെ പൊന്നമ്മയെ ഉപദ്രവിക്കാൻ പാടില്ല.

കശികി:—അച്ഛാ, ആ വണ്ടിക്കാരനു നല്ല സൗന്ദര്യം, നല്ല ഗുണ, നല്ല കരുത്തു്. എനിക്കു വണ്ടി ഓടിക്കാൻ പഠിച്ചാൽ കൊള്ളാമെന്നുണ്ടു്.

ധൃത:—നല്ലതു മകളേ നല്ലതു്. നിനക്കു വണ്ടി ഓടിക്കാമെങ്കിൽ എന്റെ വണ്ടിയിൽ കയറി നമുക്കു രാത്രിയിൽ ഒരുമിച്ചു സഞ്ചരിക്കാമല്ലൊ.

കശികി:—അച്ഛാ, വണ്ടിക്കാരൻ കൂടെ വേണ്ടേ? അച്ഛനു വണ്ടി ഓടിക്കാൻ അറിയാമൊ? ഞങ്ങൾ വണ്ടിക്കകത്തു് ഇരുന്നു കൊള്ളാം.

ധൃത:—അതല്ലയോ നല്ലതു്? എനിക്കും എന്റെ മകളുടെ കളി കാണാമല്ലൊ. വിശേഷം.

കശികി:—കളി കാണാം. കളിയുടെ രസം ഭുജിക്കുന്നതും കാണുന്നതും അച്ഛനല്ലയോ?

ധൃത:—നിന്റെ കളി കാണുവാനും ഭുജിക്കുവാനും തന്നെയാണു നിന്റെ പിന്നാലേ നടക്കുന്നതു്.

കശികി:—അച്ഛാ, അച്ഛന് ഇനി ഭാനുമതിയും സീതയും എന്തിനു്? അച്ഛനു വയസ്സായില്ലേ?

ധൃത:—ഛേ, എനിക്കു വയസ്സായാലെന്തു്? എന്നും എനിക്കു ചെറുപ്പംതന്നെ.

കശികി:—അച്ഛൻ എന്നും ചെറുപ്പമായിരിക്കണേ. അമ്മുമ്മയ്ക്കു വയസ്സധികമായി. എന്നിട്ടും ചെറുപ്പക്കാരായ പിള്ള

കളെക്കണ്ടാൽ ദീനത്തിന് ഒട്ടു ശാന്തിയുണ്ട്. നന്നെ മെലിഞ്ഞു പോയി.

ധൃത:—ഓ ഒരുകാലത്തു് അവൾ മഹാ രസികത്തിയായിരുന്നു. നിന്റെ അമ്മ അന്നു നന്നാ ചെറുപ്പം—കൊച്ചുകുട്ടി—കഥയില്ലാത്ത പെണ്ണ്—നിന്നെപ്പോലെ—

കുശികി:—അച്ഛാ, അമ്മയും കിഴവിയായിപ്പോയല്ലോ. രണ്ടു കാലിപ്പുകയില കരിച്ചുപൊടിച്ചു കുടിക്കുമ്പോൾ അമ്മയ്ക്കും ചെറുപ്പം വരും. അമ്മയും അമ്മുമ്മയെപ്പോലെ ചെറുപ്പക്കാരായ തവണക്കാരെക്കണ്ടാൽ.....

ധൃത:—ആ സാധു അവളുടെ ഇഷ്ടംപോലെ ഇരിക്കട്ടെ. അമ്മയായി മകളായി. അവരുടെ പാട്ട്. അവരുടെ തവണക്കാരായിട്ടു പിള്ളകളെത്തന്നെ നിയമിക്കുന്നുണ്ട്. എന്തുചെയ്യാം. ആ പിള്ളകൾ ഒക്കെ വേഗത്തിൽ ഓടിപ്പോകുന്നു.

കുശികി:—നോക്കണം അച്ഛാ, എന്റെ അടുക്കൽ വരുന്ന പിള്ളകളോടുന്നുണ്ടോ? ഞാൻ പറയുന്നതുപോലെ കേൾക്കും. അച്ഛനെക്കാണുമ്പോൾ എന്തു ഭക്തി. അച്ഛാ, അവക്ക് ധാരാളം പണം കൊടുക്കണേ.

ധൃത:—മകളുടെ ഇഷ്ടംപോലെ.

കുശികി:—അച്ഛാ, ഈ കീചകനെക്കളയണം. എനിക്കു വേണ്ട.

നൂറൊട്ടഭാരം പൊന്നു തൂക്കിത്തരികിലും
നൂലിട്ട ജാതിയും എനിക്കുവേണ്ടാ
പത്തരമാറുള്ള തങ്കം തരികിലും
പട്ടരുജാതിയും എനിക്കുവേണ്ടാ
വാഴപ്പഴംതിന്നു തോടേ തരുകിലും
ബാലപ്പുരുഷനേ എനിക്കുവേണ്ടൂ.

ധൃത:—എന്റെ മകൾ തങ്കക്കുട്ടിതന്നെ. കനകക്കുട്ടിതന്നെ.

കുശികി:—അച്ഛാ, ഈ കീചകന്മാരേ കളഞ്ഞാലെന്തു്?

ധൃത:—കളയാം. വരട്ടെ. കുറേദിവസം കഴിയട്ടെ. നിന്റെ പ്രസവം കഴിയട്ടെ. അപ്പോൾ കളയാം.

കുശികി:—അച്ഛാ, എന്റെ മുറിയിൽ കടക്കാതെയിരിക്കുവാൻ ശട്ടംകെട്ടണേ. എന്റെ മുമ്പിൽ കാണരുത്.

ധൃത:—അങ്ങനെ ശട്ടംകെട്ടാം. തങ്കത്തിന്റെ മുമ്പിൽ അയാൾക്ക് എന്തു കാര്യം?

കുശികി:—അതല്ലേ! എന്തു കാര്യം? പിശാചിനെപ്പോലെ കറുകറുത്ത ഒരു തടിയൻ. അച്ഛാ എന്നെക്കളിപ്പിച്ചതാണ്. ചിറ്റപ്പനും ചിറ്റമ്മയും കൂടി എന്നെപ്പറ്റിച്ചതാണ്. അവർ എന്നെ മകളെന്നു വിളിച്ചു മടിയിലിരുത്തി ലാളിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നതു് ഇതിനാണോ? ഈ പട്ടിക്കഴുവേറികളെ എന്റെ കഴുത്തിൽ കെട്ടിയിടുവാനോ?

ധൃത:—വേണ്ട. പോകട്ടെ. അയാൾക്കു നൂറു രൂപ അടുത്തുണ്ടം കൊടുത്തു പിരിച്ചു കളയാം.

കുശികി:—അയാളെ ഇവിടെ എങ്ങും കാണരുത്.

ധൃത:—അങ്ങനെ ചെയ്യാം. ചിറ്റമ്മയും ചിറ്റപ്പനും അയാളേ പേടിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കട്ടെ.

കുശികി:—അച്ഛാ, അവക്കു കറുത്തു കറുത്തു കന്നുകാലി മേയ്ക്കുന്ന പിള്ളകളെപ്പോലെ കറുത്തിരിക്കുന്ന നായ്ക്കുട്ടിയും മറ്റും മതി. ഇയ്യാളെക്കൂടെ പാപ്പിച്ചുകൊള്ളട്ടെ.

ധൃത:—അവരുടെ പാടുപോലെ ആയിക്കൊള്ളട്ടെ. എന്റെ മകനും അവരുടെ കൈണിയിൽ പെടരുതേ. നിന്റെ അമ്മയേ പറഞ്ഞിച്ചതു് അവർ തന്നേ. ആ സാധു.....

കുശികി:—അച്ഛൻ സമ്മതിച്ചതെന്തിന്?

ധൃത:—എനിക്ക് എന്തു ചെയ്യാം. ദുര്യോധനൻ പറഞ്ഞതു കേൾക്കാതെയിരുന്നാൽ ഇന്നു ചോറു കിട്ടുകയില്ല. ചോറാണോ പ്രധാനം! ആ ജീവരസം വേണ്ടേ? അതിനെവിടെപ്പോകും?

കുശികി:—അച്ഛനു ഞാൻ സൂപ്പുണ്ടാക്കി തരുന്നില്ലേ?

ധൃത:—അതു മതി. എന്റെ മകളുടെ സൂപ്പും അതിവിശേഷം. ആ മാതിരി സൂപ്പുണ്ടാക്കുന്നതിന് നിന്റെ അമ്മയ്ക്കോ അമ്മുമ്മയ്ക്കോ കൊച്ചമ്മയ്ക്കോ അറിഞ്ഞുകൂടാ. ദേവന്മാർപോലും ഇഷ്ടപ്പെടുന്ന ഈ സൂപ്പുണ്ടാക്കുവാൻ എന്റെ മകനുക്കേ അറിയാവു. (എന്നു തങ്കുക്കുട്ടിയെ ആലിംഗനം ചെയ്യുന്നു

കുശികി:—അച്ഛാ അച്ഛനു വയസ്സായി. ഈ സൂപ്പില്ലാതേയിരുന്നാൽ വേഗത്തിൽ ചത്തുപോകും.

ധൃത:—അത് ഈ പിശാചുക്കൾക്ക് അറിയാമോ?

കുശികി:—എനിക്കറിയാം. ദിവസം പത്തുപ്രാവശ്യം വേണമെങ്കിലും സൂപ്പുണ്ടാക്കി അച്ഛനു തരാം.

ധൃത:—സൂപ്പുണ്ടാക്കുവാൻ പൂവൻകോഴി വേണ്ടേ? പിടക്കോഴി—നീയുണ്ട്.

കുശികി:—അച്ഛാ, പണംകൊടുത്താൽ എത്ര പൂവൻകോഴി വേണമെങ്കിലും കിട്ടും. നമ്മുടെ നാട്ടിൽ പൂവൻകോഴികളേ ധാരാളം കിട്ടുമല്ലൊ. നാടൻകോഴികളാണു സൂപ്പിനു നല്ലത്. നല്ല ഇറച്ചിയും മുട്ടയും തിന്നുന്ന പൂവൻകോഴികളുണ്ടല്ലൊ. പിന്നെ വാടലുകളും വച്ചാലുകളും കീചകന്മാരും നമുക്കെന്തിന്?

ധൃത:—കുശികിയുടെ ഹിതംപോലെ. അച്ഛാ, അതാ ഒരു പൂവൻകോഴിയേ പിടിച്ചുകൊണ്ടു വരുന്നു. ആ തവണക്കാരി തന്നേ മിടുക്കി.

ധൃത:—എ—എത്ര തവണക്കാരികളുണ്ട്?

കുശികി:—പത്തുപേർ.

ധൃത:—ഒരു തവണക്കാരി ഒരു ദിവസം ഒരു പൂവൻകോഴിയേ വീതം കൊണ്ടുവന്നാലും പത്തു കോഴി—സൂപ്പിനു കിട്ടുമല്ലൊ?

കുശികി:—തവണക്കാരികൾ അധികം വേണം. തവണക്കാരുംകൂടെയിരിക്കട്ടെ.

ധൃത:—പെണ്ണുങ്ങൾക്കു തവണക്കാരായി ആണുങ്ങളോ? വല്ലതും വല്ലവരും പറകയില്ലേ?

കുശികി:—എന്താണു പറയുവാനുള്ളത്? കൊച്ചമ്മയ്ക്ക് എത്ര തവണക്കാരികൾ—എത്ര തവണക്കാർ?

ധൃത:—തവണക്കാരും ഇരിക്കട്ടെ. എന്റെ തവണക്കാരുണ്ടല്ലൊ.

കുശികി:—അവരൊക്കെ വേഗത്തിൽ കിഴവന്മാരായിപ്പോകുന്നു. അതെന്ത്?

ധൃത:—എന്തോ?

കുശികി:—അച്ഛൻ ഇവിടെത്തന്നെയിരിക്കണേ. ഞാൻ സൂപ്പുണ്ടാക്കിക്കൊണ്ടു വരാം—(എന്നു പോകുന്നു)

അവരം പോയി സ്വല്പനേരം കഴിയുംമുമ്പ് അവളുടെ കാലടികളേ പിന്തുടർന്ന് ധൃതരാഷ്ട്രരും നടന്നു. കശികി അവളുടെ കശാപ്പുമുറിക്കകത്തു ചെന്നപ്പോരം അവിടെ ഒരു പൂവൻകോഴിയെയും പിടിച്ചുകൊണ്ട് ഒരു തവണക്കാരി നിൽപുണ്ടായിരുന്നു. അവളുടെ കൈയിൽനിന്നും പൂവൻകോഴിയേ പിടിച്ചുപറിച്ചിട്ട് അവന്റെ പൂവിനെ അവളുടെ കണ്ണിലും മൂക്കിലും ചേത്തു പിടിച്ചു മണപ്പിച്ചുംകൊണ്ട് ആ പൂവിനെ ഒട്ടനേരം അവളുടെ അധരചുംബനങ്ങളെക്കൊണ്ടു നനച്ചു. പൂവൻകോഴി ഈ വക നമ്മങ്ങരംക്ക വശപ്പെട്ടില്ലെങ്കിലും ക്രൂരവാൻ ധൈര്യപ്പെടാതെ പൂച്ചയുടെ വായിൽ അകപ്പെട്ട എലിയെപ്പോലെ അവളുടെ കൈക്കിയകരംക്കു് അടങ്ങിക്കിടന്നു. എന്തു സന്തുഷ്ടായമോ? പൂവൻകോഴിയേ കൊല്ലുംമുമ്പേ കോഴിയുടെ ജീവരസത്തെ അവരം അമൃതപാത്രത്തിൽ ശേഖരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോരം 'ഞാനും കണ്ടേ' എന്നു പറഞ്ഞുംകൊണ്ട് ധൃതരാഷ്ട്രരും അകത്തു കടന്ന് അമൃതപാത്രം വാങ്ങി സേവിക്കയും പാത്രത്തിൽ ഒട്ടിയിരുന്ന സൂപ്പു നക്കിക്കുടിക്കയും ചെയ്തു. അതുകൊണ്ടും തൃപ്തിപ്പെടാതെ കശികിയുടെ ഛസ്ത്രങ്ങളിൽനിന്നും തെറിറി ചത്തതുപോലെ കിടക്കുന്ന പൂവൻകോഴിയേ മുമ്പു കശികി ചെയ്തതുപോലെ മുത്തുകയും അതിന്റെ ശിരസ്സിലുള്ള പൂവിനെ വീണ്ടും വീണ്ടും ചുംബനംകൊണ്ടു നനയ്ക്കുകയും ചെയ്തു. ഇങ്ങനെ കോഴികളേ കൊല്ലാതെ തന്നേ അവയുടെ രസം എടുക്കുവാൻ നന്നായി ശീലിച്ചിട്ടുള്ള കശികി പാചകചിന്താമണി പ്രയോഗങ്ങളെയും അതിശയിക്കുന്ന സൂപ്പുണ്ടാക്കുന്നവളായി ധൃതരാഷ്ട്രരുടെ ചുംബനാലിംഗനാദികളെക്കൊണ്ടു സംതൃപ്തയായി കളിമുറിയിലേയ്ക്കു പോയി.

———(o)———

അദ്ധ്യായം ൨൦.

ദ്രൗപദീകോപം.

നകുലസഹദേവാദികളും, മധുപുരിയിലെ ബന്ധുക്കളുടെ അനുവാദം വേണ്ടപോലെ സഹായിച്ചവരായിട്ടും ധർമ്മപുരിയിലേയ്ക്കു മടങ്ങി കൃതാർത്ഥരായില്ല. കൃതാർത്ഥരാവുക എന്നാൽ വേറെയൊന്നും ചെയ്യേണ്ടതായിട്ടില്ല എന്നു തോന്നുന്നവരാവുക എന്നാണല്ലൊ അർത്ഥം. അവർ, ഇങ്ങനെ കാമചാരിക്കു വേണ്ടി നഴച്ചതും ഉഴച്ചതും ദുര്യോധനന്റെ വാലു പിടിച്ചതും അവന്റെ കട പിടിച്ചതും എല്ലാം സ്വാർത്ഥപൂരണത്തിനായിരുന്നു. ധർമ്മദാരങ്ങളെ വിറ്റും പണയംവച്ചും, സ്വാർത്ഥങ്ങളെ നിർവഹിക്കുന്നതിന് ഒരുങ്ങിയിരിക്കുന്ന ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിലെ ഉദ്യോഗസ്ഥവർഗ്ഗം മനുഷ്യവർഗ്ഗത്തിൽ ചേർന്നതായിരിക്കുവാൻ വഴിയില്ല. കാമചാരിയുടെ കാമങ്ങളെ യഥേഷ്ടം നിർവഹിക്കാത്ത ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിൽ എത്രയുണ്ട്? അതിലേയ്ക്ക് ആദ്യം ചാടിപ്പുറപ്പെട്ടതു ദുര്യോധനന്റെ രസികപ്രിയയായ ഭാനുമതി തന്നെയായിരുന്നു. അവളും കാമചാരിയുമായുള്ള അർദ്ധരാത്രസമ്മേളനങ്ങളും ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിൽ ഏവരും അറിഞ്ഞിട്ടുള്ളതാണ്. കാമചാരിയുടെ ഇഷ്ടത്തിനായി കീചകന്മാർ നാട്ടിലെങ്ങും നല്ലപെണ്ണുങ്ങളെ നായാടിത്തുടങ്ങിയതും അവരിൽ പലരും ധർമ്മപുരിയിലെത്തി ഗാർഹസ്ഥ്യജീവിതത്തെ ഉറപ്പിച്ചതും ആരും ചൊല്ലുവാൻ പാടില്ലാത്തതല്ല. ധൃതരാഷ്ട്രർപോലും ഗാന്ധാരിയേയും ഗാന്ധവിയേയും കാമചാരിയുടെ തൃപ്തിക്കായി പറഞ്ഞയയ്ക്കുവാൻ ഒരുമ്പെട്ടിരുന്നു. കാമചാരി ധർമ്മക്ഷേത്രത്തെ ദഹിപ്പിച്ചുകളയും എന്നാണ്ടു സാധുവായ ധൃതരാഷ്ട്രർ വിചാരിച്ചത്. ഒടുവിൽ കാമചാരിയേ ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിലുള്ളവരിൽ ഒരു കമനി—അങ്ങാടിയിലും അരമനയിലും ഒരുപോലെ ആടിനടന്ന ഒരു കമനീമണി സ്വാധീനപ്പെടുത്തി എന്നതു പക്ഷെ ധാർമ്മികന്മാക്ക് അഭിമാനഹേതുകമല്ലെന്ന് അവർ വിധിക്കുമായിരിക്കും. എങ്കിലും ഒരു അംബുജവിലാസവും, ധർമ്മപുരിയുടെ രമ്യഹർമ്മ്യങ്ങളുടെ ഗണത്തിൽ പെട്ടു. ചരിത്രകാരന്റെ തൂലികയ്ക്കു വിഷയമാകുവാനുണ്ട്. കാമചാരി പെരുമ്പടപ്പുകളെയും നമ്പിടി—തറയിൽ

ക്രൂടെ നടക്കാത്ത—കൊല്ലന്മാരെയും കീഴടക്കി ഒരുകാലത്തു വാണിരുന്നു. കാമചാരിയെ അടിയറവെപ്പിക്കാൻ ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിലെ കമനിക്കേ സാധിച്ചിട്ടൊള്ളൂ. ധൃതരാഷ്ട്രരുടെ ചാപലങ്ങൾ ഒരിടത്തു്, ദുര്യോധനന്റെ കുസൃതങ്ങൾ മറെറാരിടത്തു്, ഗാന്ധാരിയുടെ വിഹാരങ്ങൾ വേറൊരിടത്തു്, ഭാനുമതിയുടെ ക്രൂത്തുകൾ ഇനിയൊരിടത്തു്, കുശികിയുടെ കുചേഷ്ടകൾ അവയെ എല്ലാം അതിശയിച്ചുംകൊണ്ടു പൊങ്ങി നിൽക്കുന്നു. ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിന്റെ രാജഭണ്ഡാരം മുഴുവനും കുലടകളുടെയും കുടിലന്മാരുടെയും കുതന്ത്രപ്രയോഗങ്ങൾക്കായി വിനിയോഗിക്കപ്പെട്ടുന്നതു കണ്ടും കേട്ടും ധാർമ്മികന്മാർ മൂലകളിലും മുക്കുകളിലും ഒളിച്ചിരുന്നു മുറുമുറുക്കുന്നുണ്ടു്. നകുലനു ചില രാജബിരുദുകളൊക്കെ ലഭിച്ചു. പല സൗജന്യങ്ങളും ധൃതരാഷ്ട്രർ നൽകി. എന്നാലും നകുലനെ നശിപ്പിച്ച ജ്ഞാനദേവത നകുലപത്നിയെയും സന്താനങ്ങളെയും ക്രൂടി എരിപിരിക്കുമെന്ന നിലയിൽ നകുലൻ കരഞ്ഞും നെടുവീർപ്പിട്ടും ഉദയഭാനുവിനേ ശപിച്ചും അശ്വത്ഥാമാവിനേ ശകാരിച്ചും ചീഞ്ഞ ശരീരത്തെ ഉപേക്ഷിക്കേണ്ടിവന്നു. സഹദേവനും ചത്തില്ലെങ്കിലും ചത്തപോലെ തന്നെയായി. ഭീമാചാര്യനും വേഗത്തിൽ തുലഞ്ഞുപോയി. ദുര്യോധനനേ കൊല്ലുവാൻ പഞ്ചപാണ്ഡവരിൽ ആരുംതന്നേ ശേഷിച്ചില്ല. ഘടോൽകചൻ, അഭിമന്യു, വിദുരൻ, മാന്ധാതാവു് മുതലായവർ ദുര്യോധനപാദം വണങ്ങി ശ്രേയസ്സും അപശ്രേയസ്സും സമ്പാദിച്ചു് അവരവരുടെ ശ്മശാനങ്ങളിൽ അവരവരുടെ ശവക്കുഴികളേ തോണ്ടുന്നവരായി ജീവിതത്തേ ക്ലേശിപ്പിക്കുന്ന കഥകളും ഇവിടെ നമുക്കു വിസ്മരിക്കേണ്ടതാണു്. അവക്കാക്കും ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിൽ ഒരു ഗണനീയ നിലയും ഇല്ലാതെ ആയിട്ടു് ധാർമ്മികന്മാരുടെ സന്തോഷത്തേ കൊതിച്ചുംകൊണ്ടു് അങ്ങുമിങ്ങും കുന്നുകളിലും കുഴികളിലും മേളിച്ചു വസിക്കുന്നു. ദുര്യോധനപാദങ്ങളെ നമിക്കുവാനും ദുര്യോധനഹസ്തങ്ങളിൽ കാണിക്കകളിടുവാനും ധർമ്മപുത്രന്മാരും ഭീമന്മാരും അർജ്ജുനന്മാരും നകുലന്മാരും സഹദേവന്മാരും കുണ്ടന്മാരും ധാരാളം മുളച്ചുവരുന്നുണ്ടു്. എന്നിട്ടു്, ധൃതരാഷ്ട്രരും, ദുര്യോധനനും, ദുശ്ശാസനനും, ഗാന്ധാരിപ്രഭൃതികളും, അവരുടെ ഓമനക്കുട്ടിയും അവരുടെ സർവ്വചാപല്യങ്ങളെയും ഏകീകരിച്ച ശൂർപ്പണഖയുടെ മോഹിനിവേഷം ധരിച്ച കുശികിയും ധർമ്മപുരി

യിൽ ശേഷിച്ചിരിക്കുന്നു. ധൃതരാഷ്ട്രർ മന്ത്രിപദം ഏൽക്കുവാൻ രണ്ടുലക്ഷം വെള്ളി കാണിക്കയിടേണ്ടിവന്നു. ഇന്ന് ആ മന്ത്രിയുടെ പഞ്ചവിംശൽവർഷത്തെ ഭരണംകൊണ്ടു ധർമ്മക്ഷേത്രം ഒരു കോഴക്ഷേത്രമായി പരിണമിച്ചു.

കാമചാരി, വന്നപോലെ തന്നെ ധർമ്മക്ഷേത്രത്തെ വിട്ടു പോകേണ്ടിവന്നു. പോകുമ്പോൾ അയാൾ വിചാരിച്ചപോലെ—ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിലെ ആഭിജാത്യസന്താനങ്ങളെ ദ്രോഹിച്ചപോലെ—ചക്രവർത്തിയേ ചതിക്കുവാൻ ഒത്തില്ല. കാമചാരിക്കു പകരം ദുര്യോധനന്റെ സൂചനപ്രകാരം ധൃതരാഷ്ട്രർ തന്റെ കാര്യദർശിയായി മാന്ദിയെ നിയമിച്ചു. ശനീശ്വരന്റെ പുത്രനും ശത്രുവും ആണു മാന്ദി. അവനെ ഗുളികനെന്നും പറയുന്നുണ്ട്. ഗുളികനെന്ന നാമമാണു മാന്ദിക്കു പ്രിയമേറിയതു്. ആ ഗുളികനും ദുര്യോധനന്റെ ഹിതപ്രവർത്തകനായി ധൃതരാഷ്ട്രരെ മയക്കിത്തന്നെ തന്റെ ഉദ്യോഗകൃത്യങ്ങളും നിർവ്വഹിച്ചു.

ഗുളികൻ:—കേട്ടുവോ? ഉദയഭാനു മരിച്ചു എന്നു കേട്ടുവല്ലോ.

ദുര്യോധനൻ:—ഈശ്വരാനുഗ്രഹം. അർജ്ജുനനും ചത്തു. കൃഷ്ണകാരൻ ഉദയഭാനുവും ചത്തു. ഹൂണപതാധിപരും ചത്തു. ഇനിയാരുണ്ട്? അശ്വത്ഥാമാവോ—കാട്ടിൽ പോയി തപസ്സു ചെയ്യട്ടെ—"ചത്തതിനൊക്കുമേ ജീവിച്ചിരിക്കിലും."

ഗുളി:—അങ്ങനെ പറയാവുന്നതല്ല. അശ്വത്ഥാമാവിനു ജനസമ്മതം ഏറെയുണ്ട്. എളുപ്പമല്ല.

ദുര്യോ:—ഛേ. എന്റെ ക്ഷുരകസൈന്യം മതിയാകയില്ലേ അശ്വത്ഥാമാവിനെ നശിപ്പിക്കുവാൻ?

ഗുളി:—ജരാസന്ധനും ശകുനിക്കും ധൂമകേതുവിനും വീരാസുരനും കഴിയാത്തതിനു നമുക്ക് എന്തു ചെയ്യാം?

ദുര്യോ:—ച്ഛേ. എന്നാല്യോ. നോക്കിയിരിക്കണം. ക്ഷുദ്രകാര്യത്തെക്കൊണ്ടു് എളുപ്പത്തിൽ നേടിയേക്കാം. കുബേരനെ കൊന്ന ക്ഷുദ്രകർമ്മവും കത്താവും ഉണ്ട്.

ഗുളി:—എന്തോ? അതുപ്പാടെ ശോഭനമല്ല. വല്ലാത്ത കാര്യത്തിന് ഒരുമ്പെടേണ്ട.

ദുര്യോ:—ഹേ നോക്കിയിരിക്കണം. തിരുവില്ലാത്തവനായ ഒരു കണിയാൻ അന്നുതന്നേ കൊന്നിട്ടേനേ. അവൻ അശ്വത്ഥാമാവിന്റെ ഒരു പ്രതിമ അരിമാവുകൊണ്ടുണ്ടാക്കി അതിൽ വെടിവച്ചു് അശ്വത്ഥാമാവിനേ കൊന്നവല്ലൊ.

ഗുളി:—എന്തോ? ഇപ്പോഴും ജീവിച്ചുതന്നെയിരിക്കുന്നു.

ദുര്യോ:—അതുവോ? ഒരു മഹാസുദർശനഹോമംകൊണ്ടു് അശ്വത്ഥാമാവിനേ കൊല്ലുവാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. നമുക്കു് ഇരുന്നൂറു രൂപാ നഷ്ടം. ആ മന്ത്രക്കാവതിയും ചത്തു.

ഗുളി:—ധൃതരാഷ്ട്രർ എന്തു പറയുന്നുവോ?

ദുര്യോ:—അശ്വത്ഥാമാവു ചിരഞ്ജീവിയാണു്. അയാളേ വിട്ടുകളയുക. ശ്രീകൃഷ്ണസ്വാമിക്കും അശ്വത്ഥാമാവിനേ കണ്ടു ഭാരതയുദ്ധത്തിൽ സേനാധിപത്യം വഹിക്കരുതെന്നു യാചിക്കേണ്ടിവന്നു.

ഗുളി:—അതുപോലെ അശ്വത്ഥാമാവു യുദ്ധത്തിനു പുറപ്പെടാഞ്ഞാൽ നമുക്കു ഭാഗ്യം.

ദുര്യോ:—ഹോ. അവനു് എന്തുചെയ്യുവാൻ കഴിയും? ഒന്നുമില്ല.

ഗുളി:—എന്തോ? ധർമ്മപുരിയിൽ ഒരു വിശേഷമുണ്ടായിരിക്കുന്നു.

ദുര്യോ:—എന്താണു്? എന്താണു്?

ഗുളിക:—'നവകന്യക'മാർ എന്നു പ്രസിദ്ധരായ വനിതാസംഘം ഇവിടെ എത്തിയിരിക്കുന്നു. എങ്ങും ഉള്ള സ്ത്രീകളുടെ അഭിമാനത്തെ രക്ഷിക്കുന്നതാണു് അവരുടെ ജോലി.

ദുര്യോ:—അവർ എവിടേ?

ഗുളി:—അവർ വന്നു് ഒരു ക്രൂരവും അടിച്ചു താമസിക്കുന്നു. സ്ത്രീകൾ ക്രൂരം ക്രൂരമായി അവരേ കാണുവാൻ എത്തുന്നുണ്ടു്. രാപകൽ ഭേദംകൂടാതെ സ്ത്രീകൾ അവരുടെ അടുക്കൽ പോകുന്നുണ്ടു്. സ്ത്രീകളേ നമുക്കെന്തുചെയ്യുവാൻ കഴിയും? ബ്രിട്ടീഷ്ഗവർമ്മെൻറും അവരോടു തോറ്റുപോയിരിക്കുന്നു.

ദുര്യോ—ഇതു പുരാണകാലമല്ല. സ്ത്രീകൾ അവതരിച്ചു ശത്രുവധം ചെയ്യുന്ന കാലമൊക്കെ കടന്നുപോയി.

ഉള്ളി:—അങ്ങനെ അല്ല. അവർ പറയുന്നതും വിശേഷമായിരിക്കുന്നു. ഭണ്ഡാസുരൻ, മഹിഷാസുരൻ, മധുകൈടഭന്മാർ ഇവരെപ്പോലെയുള്ള രണ്ടു സുംഭനിസുംഭന്മാർ സ്ത്രീഹന്താക്കളായിട്ട് ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിൽ അവതരിച്ചിരിക്കുന്നുവത്രെ. അവരേ സംഹരിക്കുന്നതിനാണ് എത്തിയിരിക്കുന്നതുപോലും. എന്തു കൃത്യം?

ഉണ്ണ്യേ:—അവരേ കാണുവാൻ നമ്മേ സമ്മതിക്കുമോ?

ഉള്ളി:—ഹെ, അവർ പുരുഷന്മാരെ അവരുടെ ക്രീഡാരത്തിനടുക്കെ പോകുവാൻ സമ്മതിക്കുന്നില്ല. അവർക്കു വേണ്ട സഹായം ചെയ്യുകൊടുക്കുന്നതിനു മധുപുരിയിൽ നിന്നും എഴുന്നിവന്നിട്ടുണ്ട്.

ഉണ്ണ്യേ:—സ്ത്രീകളെത്തന്നേ പറഞ്ഞയച്ചാലോ?

ഉള്ളി:—പ്രയാസം. അവർ ഒന്നും പറയുന്നില്ല. രഹസ്യമത്രെ. രഹസ്യംപോലും. അവർ കടൽതീരത്തിലും മൈതാനത്തിലും സ്ത്രീകളേ വിളിച്ചുകൂട്ടി പ്രസംഗങ്ങൾ നടത്തുന്നു. എന്താണു പറയുന്നതെന്നും വിവരമില്ല.

ഉണ്ണ്യേ:—നമ്മുടെ ഭാര്യമാരെ നമുക്കു പറഞ്ഞയയ്ക്കാം. അവർ നമ്മോടു വന്നു പറയുമല്ലൊ.

ഉള്ളി:—അവിടെപ്പോകുന്ന പെണ്ണുങ്ങൾ ഒക്കെ ഭർത്താക്കന്മാരേ മറന്നുകളയുന്നു. അവരെ ആദരിക്കുന്നില്ല. മാസപ്പടി മുഴുവനും അവരെ ഏല്പിച്ചിട്ടും രഹസ്യമൊന്നും വിട്ടുപറയുന്നില്ല. എന്താണു മാർഗ്ഗം?

ഉണ്ണ്യേ:—മാർഗ്ഗമുണ്ട്. നമുക്കും രണ്ടു സ്ത്രീകളായി അവരുടെ യോഗങ്ങളിൽ ചേർന്നാലോ?

ഉള്ളി:—നല്ല ആലോചന. കായ്യം പാറിപ്പോകാ. പക്ഷേ, നാം സ്ത്രീവേഷംകെട്ടി ചെന്നാൽ പാർവ്വതീദേവിയുടെ ശാപമേറ്റ പുരുഷന്മാരെപ്പോലെ സ്ത്രീകളായിപ്പോയാലോ? കഷ്ടമല്ലേ?

ഉണ്ണ്യേ:—സുഖമല്ലേ? എളുപ്പം. ധൃതരാഷ്ട്രരേ കളിപ്പിക്കുവാൻ കുറെക്കൂടി എളുപ്പം. ആ വൃദ്ധനേ കളിപ്പിക്കുവാൻ ഞാൻ സ്ത്രീവേഷം ചമഞ്ഞു വിലപ്പോൾ വൃദ്ധന്റെ മുമ്പിൽ ന

ത്തനം ചെയ്യുന്നുണ്ട്. അദ്ദേഹത്തിനു സ്ത്രീവേഷം കെട്ടിച്ചെല്ലുന്ന പുരുഷന്മാരോടു പ്രത്യേകം ഇഷ്ടമേറും. അതിന് അഞ്ചോ എട്ടോ യുവാക്കന്മാരേ സ്ത്രീവേഷം കെട്ടീട്ട് അയയ്ക്കുന്നുണ്ട്. അതാണു ജോലി. അല്ലാതെ ധൃതരാഷ്ട്രർ കീഴടങ്ങുകയില്ല. അദ്ദുര്യവും പെട്ടിപ്പുറത്തെയ്ക്കു വരുന്നതല്ല.

ഗുളി:—സ്ത്രീകളായാൽ പോരെന്നുണ്ടോ?

ഉയ്യോ:—അതു കാമചാരിക്ക്—സ്ത്രീകളേ വേണ്ട. പുരുഷവേഷം കെട്ടി ചെല്ലുന്ന സ്ത്രീകളേ കാമചാരിക്ക് ഇഷ്ടം. എതു സ്ത്രീകളും രാത്രിയിൽ പുരുഷന്മാരെപ്പോലെ ഉടുപ്പും തലപ്പാവും ബൂട്സും ധരിച്ചു കാമചാരിയുടെ ഭോഗാശ്രമത്തിലേയ്ക്കു ചെല്ലുന്നുണ്ട്.

ഗുളി:—പുരുഷവേഷം കെട്ടുന്ന സ്ത്രീകളും സ്ത്രീവേഷം കെട്ടുന്ന പുരുഷന്മാരും നന്നായി ധർമ്മക്ഷേത്രത്തിനു ചേരുന്നവർ തന്നെ.

ഉയ്യോ:—എന്തെല്ലാമാണു നവകന്യകമാരുടെ വട്ടം?

ഗുളി:—എന്തോ? എനിക്കറിഞ്ഞുപ്പെട്ടതു ഞാൻ പറയാം. മാസപ്പുടി വാങ്ങി അപ്പുടി അവളെ ഏല്പിക്കണമെന്നു കല്പന വന്നുകഴിഞ്ഞു. അവളേ കണ്ടു സംസാരിക്കുവാൻ അവളുടെ സമയം അറിഞ്ഞു വേണ്ടുമത്രെ. പിന്നത്തെക്കഥ കാലത്തും വൈകുന്നേരവും മീറ്റിംഗിനു പോകുവാൻ ചമയുകയായി. പൗഡറും, ഉടുപ്പും, കുപ്പായവും, വണ്ടിയും, മോട്ടാറും എന്നുവേണ്ട പെണ്ണുങ്ങടം പൊടി പൊടിക്കുന്നു. അവരുടെ നാദം ധർമ്മപുരിയിലെങ്ങും മുഴങ്ങുന്നു. സ്ത്രീസ്വാതന്ത്ര്യം എന്നു വിളികേൾക്കാറായി.

ഉയ്യോ:—നമുക്ക് ഇന്നു രാത്രിയിലേ പ്രസംഗം കേൾക്കാൻ പോകാം. ക്രൂടെ വരുമല്ലോ?

ഗുളി:—ഛേ! വേണ്ടാത്ത കായ്യം. = പെണ്ണുങ്ങളോടു മല്ലിടാതെയിരിക്കയാണു നല്ലതു്.

ഉയ്യോ:—അങ്ങനെ അല്ല. നാം അറിഞ്ഞിരിക്കണം അവരുടെ മറുമായങ്ങളൊക്കെ.

ഗ്രളി:—എന്നാൽ അങ്ങനെതന്നെ. വൈകുന്നേരം തമ്മിൽ കാണാം.

ദുര്യോ:—അകമ്പടിക്കാരായി ചിലർ കൂടിയിരിക്കട്ടെ. നമ്മുടെ കുംഭോദരൻ, കുണ്ഡോദരൻ, അച്ചിപ്പുണിക്കർ, ഉണ്ണിയപ്പൻ മുതലായവരും വരട്ടെ.

ഗ്രളി:—ഇങ്ങനെ പുരുഷത്വമില്ലാത്തവർ വേറേ ഇല്ല. ഈ വയെക്കൊണ്ടു ചമഞ്ഞൊരുങ്ങി നടക്കുവാനേ കൊള്ളൂ.

ദുര്യോ:—നമുക്കും പടയുണ്ട്. പെണ്ണുങ്ങളോടു യുദ്ധംചെയ്യുവാൻ നമുക്കും ഒരു പടയുണ്ട്.

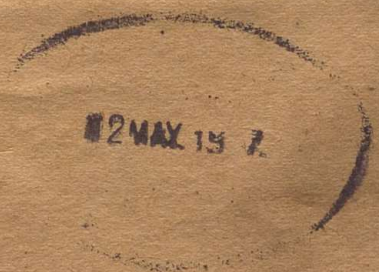
ഗ്രളി:—ആണുങ്ങളാരെങ്കിലും ആ പടയിൽ ചേരുമോ? പെണ്ണുങ്ങളോ ഇല്ലല്ലൊ.

ദുര്യോ:—ആണും പെണ്ണും കെട്ടവർ ഉണ്ടല്ലൊ. അവയുടെ പടത്തലവൻ ധൃതരാഷ്ട്രർ.

ഗ്രളി:—ഹാ!

ദുര്യോ:—ഞാനും ഒരു കൂപ്പിത്താൻ. പിന്നെ മറ്റുള്ളവർ ഒക്കെയുണ്ട്. നമുക്കു പോകാം. (എന്നു മറയുന്നു.)

മൂന്നാംഭാഗം കഴിഞ്ഞു.

B104

MUL
089813

26 JUL 1937